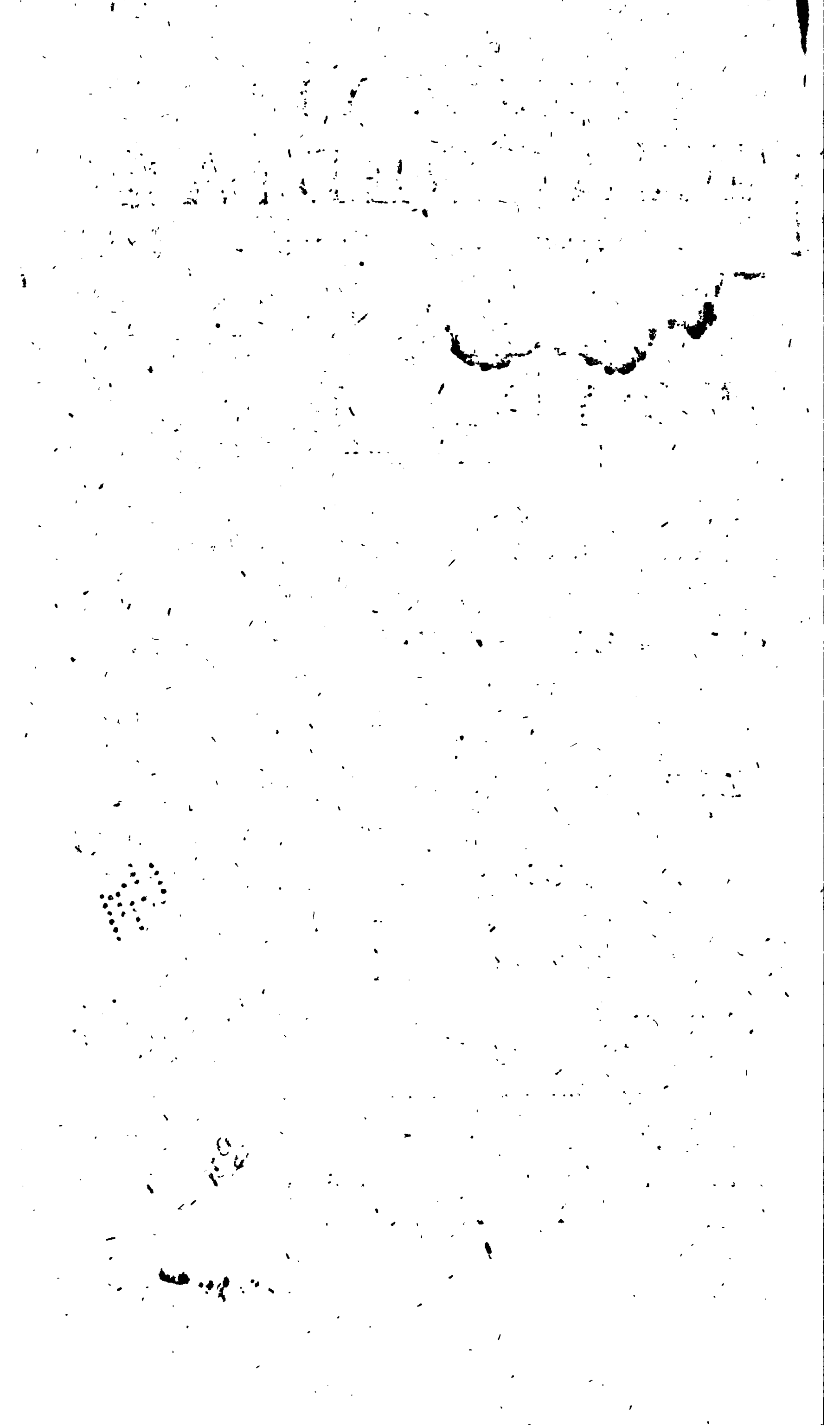
Aeschylus.

AESCHYLI TRAGOEDIAE QVAE SVPERSVNT AC DEPERDITARVM FRAGMENTA.

RECENSVIT
VARIETATE LECTIONIS
ET
COMMENTARIO PERPETVO
ILLVSTRAVIT
SCHOLIA GRAECA
APPARATVM HISTORICVM
ET
LEXICON AESCHYLEVM
ADIECIT

CHRISTIANVS GODOFR. SCHÜTZ
ELOQV. ET POES. PROF. PVBL. ORD.
IN ACADEMIA JENENSI.

HALAE SAXONVM
IMPENSIS IOHANNIS IACOBI GEBAVERI
CIƆIƆCCLXXXII.



VIRO. ILLVSTRI

CHRISTIANO. GOTTLOB. HEYNE

LITTERATORI. PHILOSOPHO

QVI

PRIMVS. GERMANORVM

IN. VETERVM. POETARVM. INTERPRETATIONE

GRATIAS. ET. MVSAS

AMABILI. VINCVLO. CONSOCIATAS

ADHIBVIT

ARTIVM. POLITIORIS. ELEGANTIAE

VNIVERSVM. ORBEM

SVBTILI. SI. QVIS. ALIVS. SCIENTIA

COMPREHENDIT

AVCTORITATE. DOCTRINA. LITTERIS

ILLVSTRAVIT

MORVMQVE. HVMANITATIS

VENERABILI. EXEMPLO

NOBILITAVIT

HANC

AESCHYLI EDITIONEM

HEYNIANAE. POETARVM. ENARRATIONIS

NOBILEM. CVRSVM

HAVD. AEQVIS. PASSIBVS. VRGENTEM

SED. LONGE. SEQVENTEM

ET. VESTIGIA. PRORSVS. ADORANTEM

OFFICII. ET. OBSERVANTIAE. CAVSA

DICAVIT

CHR. GODOFR. SCHÜTZ.

PRAEFATIO.

Cum libellum commentationum in Agamemnonem Aeschyleum, ante aliquot annos editum, non displicere vidissem viris doctis, quibus ut probaretur, vehementer optassem, alacrior factus sum, ad editionem omnium, quae aetatem tulerunt, principis Tragicorum reliquiarum, quam octo abhinc annis institueram, perficiendam, cujus nunc quidem volumen primum e manibus dimittere non possum, quin de consilii, quod secutus sim, ratione, ac de subsidiis, quae mihi profuerint, benevolos lectores breviter admoneam.

Ac primum quidem, cum omnium, quae ad Aeſchylum illuſtrandum ſeu ipſe obſervaſſem, ſeu ex aliorum libris enotaſſem, rudem quaſi et indigeſtam farraginem oculis perluſtrarem, quam potiſſimum in ſeligenda ac diſponenda hujus editionis materia viam ac rationem tenerem, diu multumque dubitavi. Saepenumero claris etiam ſcriptorum antiquorum editoribus hoc accidiſſe videbam, ut, quid lectorum commodis, vel ſtudioſorum deſideriis, vel emtorum denique rationibus deberent, aut nunquam cogitaverint, aut certe parum curaverint. Quid enim omnino, ut editori commodius, ita lectoribus moleſtius eſſe poteſt, quam, ut in Stanlejana editione factum, priorum editorum integras animadverſiones ſic in chartam conjici, ut primum v. c. Robortelli, deinde Stephani, tum Canteri, poſtremo novi editoris notae ſe ordine excipiant; ut, ſi quis, quid ad illum vel illum verſiculum interpretes forte adnotaverint, ſcire cupiat, ſex locorum intervallis, et fruſtra quidem plerumque, librum miſere volvendo ac revolvendo quaerere cogatur? Quid deinde Graecarum litterarum ſtudioſis, Tragicum noſtrum cognoſcere cupientibus, minus conducibile eſt, quam ſine delectu, quaecunque ſuperioribus interpretibus in mentem venerint, ſive vera, ſive falſa ſint, in unum quaſi corpus, collatis undique membris redacta, legentium oculis obtrudi, praeſertim ſi in tanta conjectaneorum mole, plurimis tamen locis,

iis-

fisque difficillimis, ut saepe factum est, se desertos esse videant, atque, ut Tantalus aquas in aquis, sic commentarium in commentario quaerant? Quid denique emtoribus iniquius aut acerbius accidere potest, quam si iis haec necessitas imponatur, ut propter paucas animadversiones, quibus aegre careant, multo major inutilium rerum acervus bona sit pecunia redimendus? Ut e. c. ante hos octo et triginta annos Pauwius fecit, qui Stanlejanam editionem, ne vitiis quidem operarum correctis, repetitam, nec melius, quam antea fuerat, adornatam, futili ac taedioso commentario, (sic enim jure Brunckius V. C. appellat,) oneravit magis quam ornavit. Tale editionum genus, utut plurima in iis bona insint, propagando inter eruditos homines, Graecarum litterarum studio parum prodesse certo scio, meliusque, quamvis minus gloriose, de eo mereri arbitror, qui curent, ut correcta, quae merum textum auctorum habeant, exemplaria, exiguo pretio venalia in manus studiosorum veniant, quod, ut alios praeteream, laudabili instituto nuper facere coepit Societas Bipontina.

Omnino autem de adornandis veterum scriptorum editionibus et ad certum finem justumque consilium exigendis nemo aut judicavit acutius, aut salubrius praecepit, quam celeberrimus ille, quem exteri Germaniae, populares Gottingae gratulantur, *Hey-*

nius, qui cum saepe de ea re in Ephemeridibus academiae, quam ornat, litterariis admonuit, tum in Virgilii potissimum ac Tibulli editione verissimum et criseos fructuosae, et commentarii doctis pariter ac studiosis profuturi exemplum edidit. Cujus quidem species sic animo meo insedit, ut in adornandis atque exponendis iis, quae ad Aeschylum emendandum et interpretandum clarissimi cultiorum Europae populorum Philologi contulissent, vel ipse lectione, qua multis, aut ingenio, quo plurimis me inferiorem esse sentio, reperissem, illam, quasi exemplar quoddam, respicerem, ad eamque mentem ac stilum dirigerem. In quo, quantum opera ac diligentia assecutus sim, alii videant; me enim prima sequentem, etiamsi in multo inferioribus constiterim, vel sola melioribus consiliis parendi voluntas consolabitur.

Collatis itaque ac diligenter excussis Aeschyli tragoediarum editionibus ad unam omnibus primum hoc egi, ut textum melius ac rectius, quam in superioribus factum esset, constituerem. Atque in tribus quidem primis tragoediis, multa quae ipse observaveram, occupavit, plurima autem alia, in quae forte absque eo nunquam incidissem, suppeditavit Brunckii V. C. excellens ingenium, insignis diligentia, doctrina vero admirabilis. Non tamen ejus recensionem ita secutus sum, ut nunquam discederem; subinde potius aliam

aliam viam et rationem mihi magis placere candide professus sum. Cum enim, quid Aeschylus vere scripserit, non quid scribere potuerit debueritve, unice sit editori quaerendum, conjectura textum emendandi prolubium his quidem finibus coercendum esse putavi, ut, nisi conjector se Aeschyli manum ingenio suo assecutum esse certissimis argumentis nobis persuaserit, antiqua codicum MStorum lectio, etiamsi falsitatis indiciis se ipsa satis prodat, in textu relinquatur.

Praeter varietatem lectionis e Codd. a Brunckio aliisque collatis accedunt in hac editione quatuor librorum MStorum lectiones, Mosquensium duorum, quorum alter Prometheum vinctum, et Septem adv. Thebas, alter praeter has tragoedias etiam Persas continet; Vitebergensis, qui easdem tres tragoedias, et Guelferbytani, qui omnes complectitur. Mosquensium et Vitebergensis excerpta singulari Cel. *Matthaei*, felicis hymni antiqui in Cererem repertoris, humanitati atque benevolentiae debeo. Antequam vero ea in manus venirent, programmate jam utebar *Zeunii* V. Cl. Prof. Gr. Litt. Viteb. quo eundem codicem Vitebergensem, judicio etiam saepe de lectionibus interposito, accurate recensuit. Guelferbytani autem usum a Serenissimo Duce Brunovicensi, intercessione humanissimi ac doctissimi *Langeri*, inclytae Bibliothecae praefecti, cum jam prelo commissum esset primum textus graeci volumen,

impetravi. Non enim ab initio mihi propositum erat, Codicum Manuscriptorum subsidia ambitiose conquirere, sed, si quaedam ultro aut sine magnis impensis mihi offerrentur, ea non negligere. Veruntamen, omnes hi codices nimis recentes sunt, ita ut parum aut nihil inde Aeschyli textus ad integritatem profecerit; et si quas hic ibi bonas lectiones in tribus prioribus tragoediis habeant, eos jam ante e Regiis Parisiensibus eruit Brunckii sollers industria. Ceterum vel hoc nomine doctis viris, qui istorum codicum mihi copiam fecerunt, gratias mecum habebunt Aeschyli lectores, quod semel diligenter excussis ejusmodi libris, alii supersedere eadem opera possunt, cum sciant nihil amplius ad emendandum textum praesidii ab iis expectandum esse.

Varietatem lectionis, laudabili nonnullorum editorum exemplo, a Commentario separavi; judicium de lectionibus, quotiescunque necessarium videretur, interposui, ubi eo paucis defungi licebat; in aliis lectores ad Commentarium, ne bis eadem dicenda essent, ablegavi. Lectionem, quam veram et genuinam esse aut certis rationibus, aut saltem verisimillimis, mihi persuaseram, in textum recepi; ubi res incerta esset, vulgatam lectionem intactam reliqui. Ingeniosis aliorum emendationibus saepe honorem hunc habui, ut in textum reciperem; in meis, de quibus penes alios arbitrium

trium esto, parcius, ut aequum erat, isto editoris jure aut licentia usus sum.

In Commentario, quicquid ad intelligendum poetae sensum, ad venustatem elocutionis seu inventionis calliditatem percipiendam, denique ad earum lectionum, quae arctiore nexu cum ipso verborum sensu junctae essent, veritatem discernendam pertineret, inclusi, sive meum id esset, sive alienum. Aliena vel ipsis auctorum verbis, nomine eorum laudato, concepta exhibui, vel brevitatis causa, recisis ambagibus, in compendium redacta, ne hic quidem celata auctoritate, proposui. De nostra quidem opera dicere, non est verecundiae aut tenuitatis nostrae; quamquam speramus, eam nec studiosis juvenibus inutilem futuram, nec plane indignam esse, quam hic ibi doctiores etiam arbitri cognoscant. Sed ut ab ipso commentario varietatem lectionis segregavimus, sic duplex etiam observationum genus ex eo circumcidendum esse duximus: alterum, quod in copiosiore, quam ad sensum recte intelligendum opus esset, singulorum vocabulorum ac phrasium illustratione versaretur, id quod multo melius et commodius lexico Aeschyleo, quod uberrimum et plenissimum erit, inseri arbitrati sumus; alterum, quod ad scriptorum aliorum cum Aeschylo comparationem pertineret; e quibus ea tantum in ipso Commentario contulimus, quae sive ab aliis jam observata, sive propius cum sensus intelligendi

necef-

necessitate conjuncta essent. Reliqua vero, quae haud pauca ex Graecis Romanisque scriptoribus enotavimus, in quibus ii vel citarunt Aeschyli versiculos, vel imitati sunt Tragicum nostrum, vel saltem similem imaginum et sententiarum conformationem secuti, haec omnia secundum ordinem tragoediarum et versiculorum, ad modum Virgilii a Fulvio Ursino cum graecis scriptoribus collati in singulare apparatus historici caput conjecimus. Quam quidem rationem nisi tenuissemus, injuriam fecissemus iis lectoribus, qui ipsum Aeschylum cognoscere et intelligere, non autem Aeschyli occasione grammaticis disputationibus vacare, aut aliorum scriptorum collatione distineri voluerint. Quorum ut maximum numerum esse credibile est, ita minime erat committendum, ut in ipso lectionis cursu tot ambagibus distraherentur, et quamvis nolentes e recta via ad diverticula et anfractus abriperentur. Quo consilio etiam longiusculas quasdam disputationes Excursibus complexi sumus, ad finem Commentarii ad singulas tragoedias rejectis, in quo lectores Virgilii editionis Heynianae imitationem agnoscent, quamquam eam, quae illius viri excursibus inest, eruditionis copiam magnopere (facile enim praevideo) desiderabunt.

Fragmentorum Aeschyli collectionem pleniorem, et nunc primum satis emendatam atque illustratam, quarto editionis tomo subjiciemus.

Scholia

Scholia Graeca quam plurimis locis correcta sic edemus, ut brevibus notulis de pretio iis statuendo subinde lectores admoneantur.

In apparatu historico, *primum* Aeschyli vitam enarrabimus; ubi simul de Tragoediarum ejus charactere, variisque in arte scenica inventis universe disseremus; *deinde* metrorum rationes exponemus; *post* de Aeschyli tragoediarum Codicibus MStis, Editionibus, Criticorumque veterum et recentiorum de Aeschylo sive meritis sive judiciis agemus; *postremo*, ut diximus, Aeschylum cum reliquis Graecorum tragicis, aliisque, Latinis quoque scriptoribus, parcius autem cum recentioribus poetis sive exteris, sive popularibus, comparabimus.

Deinde praeter Indicem rerum historicum et geographicum accedet lexicon Aeschyleum, in quo non solum e septem Tragoediis, quae aut integrae, aut saltem paucis tantum versibus mutilae ad nos pervenerunt, sed etiam e fragmentis deperditarum, ordine elementari colligetur, atque ubi opus fuerit, illustrabitur Graecitas Aeschylea, quod, qui Aeschylum non tantum ut poetam, sed etiam ut graecae linguae antiquum auctorem legere voluerint, haud sine fructu consulturos esse speramus.

Ad

Ad externam hujus editionis formam quod attinet, nec diligentem vitiorum typographicorum correctionem, nec typorum elegantiam, nec denique chartae candorem, aequi lectores desiderabunt, praesertim si pretii, quo venditur, mediocritatem reputaverint. Erat enim instituti nostri curare, ut iis etiam emtoribus, quibus haud magnam in hoc genus litterariae supellectilis pecuniam erogare licet, editio nostra inserviret, nec tamen ob nimiam externi cultus negligentiam a beatoribus fastidiretur. Scr. in Academia Jenensi a. d. VIII. April. CIↃIↃCCLXXXII.

Chr. Godofr. Schütz.

NOTA-

NOTARUM,

QUIBUS IN RECENSENDA LECTIONIS VARIETATE USI SUMUS, EXPLICATIO.

Ox.	Codex Oxoniensis, continens Prometh. et Sept. adv. Theb.	a Stanlejo collati.
Ar.	Codex Arundelianus, continens tres priores tragoedias.	
Cod. Reg. A.	Codex bombycinus Bibl. Regiae Paris. No. 2884. continens tres primas Aeschyli tragoedias, et Sophoclis Antigonen.	a Brunckio collati.
Cod. Reg. B.	Codex bombycinus ejusd. bibliothecae No. 2787. continens easdem Aeschyli tragoedias.	

Viteb. Codex Vitebergensis, cujus V. L. recensuit in programmate nuper edito Cl. Zeunius; chartaceus, seculo circiter XIII. scriptus, qui praeter alia continet tres Aeschyli tragoedias priores, in principio Promethei usque ad versum 268. mutilus.

Mosqu. 1. Codex Mosquensis seculo XV. aut XIV. scriptus, chartaceus, bibliothecae Sanctiss. Synodi, 4to, No. CCLIX. in foliis CCXII. Aeschyli Prometheum vinctum, septem adv. Thebas, Persas, Euripidis Hecubam et Orestem continens.

Mosqu. 2. Ejusdem bibliothecae 8vo No. CCCXCII. chartaceus, folior. CCX. seculo XV. aut XVI. scriptus. Continet Sophoclis Ajacem et Electram cum Aeschyli Prometheo et Septem adv. Thebas. Utriusque excerptam lectionis varietatem Cel. *Matthaei* humanitati debemus.

Guel-

Guelferb. Codex bibliothecae ducalis Guelferbytanae, chartaceus, seculo XIV. aut XV. scriptus, omnium tragoediarum, in Agamemnone mutilus.

Pleniorem horum codicum descriptionem dabimus in apparatu historico ad Aeschylum.

Codices ab Askewio collati.

Hi tantum in Commentario ad Septem adversus Thebas memorantur, eorum enim V. L., quantum ad istam tragoediam pertinent, Cl. *Askew* cum Joh. Burtono *πεντaλογίας* sive tragoediarum graecarum delectus editore communicaverat, cujus ex editione II. a Thoma Burgess Oxonii 1779. curata enotavimus. Sunt autem qui sequuntur:

Med. MS. Membran. in bibl. Laurent. Medicea in pluteo XXXII. No. 9. vetustus, quo P. Victorius usus est.

Colb. 1. Bombycinus in bibliotheca Colbertina Lut. Par. No. 4016. Saeculo circiter XV. scriptus.

Colb. 2. Bombycinus in bibl. Colb. scriptus anno 1299. ut patet ex notula calci subjecta.

Ask. A. Bombycinus in bibl. reg. Galliar. No. 3320. Sec. XIV.

Ask. B. Chartaceus in eadem bibl. bonae notae.

Ask. C. Chartaceus in bibl. Reg. Gall. No. 333. vetustus.

Ask. D. MStus in charta eleganter exaratus olim manu Jani Lascaris in bibl. Reg. Gall. No. 3521.

Ask. a. MS. Chartac. in bibl. Cl. Askew, annos habens circiter 500.

Praeter hos a Burtono etiam citantur Codex Baroccianus 4. in bibl. Bodlej. et Seldenianus.

Ald.

* * *

Ald. Editio Aeſchyli tragg. *Aldina* Venet. 1518.

Rob. Editio Franc. *Robortelli* Venet. 1552.

Turn. Editio Adr. *Turnebii* Pariſ. 1552. 8.

Vict. Editio Petri *Victorii* ex officina Henr. *Stephani*, adjunctis hujus obſervationibus, Pariſ. 1557.

Cant. Editio Guil. *Canteri* Antwerp. 1580. 12.

Stanl. Notae Thomae *Stanleji* in editione ejus tragoediarum Aeſchyli, quae textum Canterianum repetiit, Lond. 1663. fol.

Pauw. Notae Joh. Cornel. *de Pauw*, adjectae Stanleji editioni ab eo duobus voll. 4. repetitae Hagae Com. 1745.

Arnald. Georgii d' *Arnaud* ſpecimen animadverſionum criticarum ad antiquos ſcriptores graecos, nominatim Anacreontem, Callimachum, Hephaeſtionem, Herodotum, Xenophontem et Aeſchylum, Harling. 1728.

Abreſch. Frid. Ludov. Abreſchii Animadverſionum ad Aeſchylum libri duo. Medioburgi 1743. Earund. liber III. Zwollae 1763. 8.

Heath. Benj. Heath notae ſive lectiones ad Aeſchyli, Sophoclis, Euripidis quae ſuperſunt dramata, deperditorumque reliquias. Oxon. 1761. 4.

Morell. Αἰσχύλου Προμηθεὺς δεσμώτης, cum Stanlejana verſione, Scholiis α. β. et γ. ineditis, ampliſſimisque variorum notis, quibus ſuas adjecit, nec non ſcholia de metro ac anglicanam interpretationem, Thomas *Morell*, Lond. 1773. 4.

Burton et *Burgess.* Πενταλογία ſive tragoediarum graecarum delectus cum adnotatione Johannis *Burton*. Editio altera. Cui obſervationes, indicemque Graecum longe auctiorem et emendatiorem adjecit Thomas *Burgess*. Tomi II. Oxon. 1779. In ſecundo tomo inſunt Aeſchyli Septem adv. Thebas.

le Grand. Lucae le Grand Specimen observatorum in Aeschyleo Agamemnone, Basil. 1778. 8. Hic ibi aliae quoque doctissimi viri memorantur coniecturae mecum per litteras communicatae.

Brunck. Aeschyli Tragoediae Prometheus, Persae, et Septem ad Thebas, Sophoclis Antigone, Euripidis Medea; ex optimis exemplaribus emendatae (cura Rich. Fr. Phil. Brunck). Argent. 1779.

De omnibus his editionibus aut animadversionum libris copiosius exponetur in apparatu historico.

Obs. In repetita *Voluminis primi*, ne eius exempla deessent, editione, praeter menda typographica nihil mutavimus; quae enim addenda aut emendanda fuissent, quarto totius editionis volumini aptius reservantur.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΤΡΑΓΩΙΔΙΑ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΒΙΑ.
ΗΦΑΙΣΤΟΣ.
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.
ΧΟΡΟΣ ΩΚΕΑΝΙΔΩΝ ΝΥΜΦΩΝ.
ΩΚΕΑΝΟΣ.
ΙΩ Η ΙΝΑΧΟΥ.
ΕΡΜΗΣ.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΒΙΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

ΚΡΑΤΟΣ.

Χθονὸς μὲν εἰς τηλουρὸν ἥκομεν πέδον,
Σκύθην ἐς οἶμον, ἄβατον εἰς ἐρημίαν.
Ἥφαιστε σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολὰς,

VARIETAS LECTIONIS.

v. 2. ἄβατον εἰς] ἄβατον τ' εἰς Rob. Sed illud τε vim appositionis et metrum turbat.

v. 3. Ἥφαιστε] Hic Ald. et Rob. puncto distinguunt. Stephanus autem recte cum sequentibus conjunxit, sublato distinctionis signo; reliqui commate tantum exclamationem notant. μέλειν] μέλλειν cod. Ar. mendose. ἐπιστολὰς] ἐπιτολὰς Schol. contra versum et Aeschyli usum; cf. Pers. 785. Suppl. 1019. Lectionem denique ἐπιστολὰς confirmant Eustathius qui h. l. citat ad Hom. Il. v. 25. Et Schol. Arist. Ran. v. 826. It. Hesychius v. Ἐπιστολαί. Lectionem ἐπιτολὰς in libro suo invenisse videretur Thomas Magister voce ἐπεστειλάμην, nisi addidisset Aeschylum ita scripsisse propter metrum. Quod cum ineptum sit (metrum enim hac ipsa lectione turbatur); non displicet Abreschii ratio, qui haec verba Thomae Magistri: καὶ ἐπιστολὴ ἀντὶ τοῦ προσταγὴ, ὃ δὴ καὶ ἐπιτολὴ παρ' Αἰσχύλῳ διὰ τὸ μέτρον ἐν Προμηθεῖ, mutata distinctione hunc in modum sublevat, καὶ ἐπιστολὴ α. τ. π. (ὃ δὴ καὶ ἐπιτολὴ) π. Αἰσχ. δ. τ. μ. ἐν Πρ.

Ἃς σοὶ πατὴρ ἐφεῖτο, τόνδε πρὸς πέτραις
Ὑψηλοκρήμνοις τὸν λεωργὸν ὀχμάσαι,
Ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀῤῥήκτοις πέδαις.
Τὸ σὸν γὰρ ἄνθος, παντέχνου πυρὸς σέλας,
Θνητοῖσι κλέψας ὤπασεν· τοιᾶσδέ τοι
Ἁμαρτίας σφε δεῖ θεοῖς δοῦναι δίκην,

Ὡς

VARIETAS LECTIONIS.

v. 6. ἀδαμαντίνων — πέδαις] ἀδαμαντίνοις πέδησιν ἀῤῥήκτοις πέτραις Cod. Ar. ἀδαμαντίνοις πέδησιν ἐν ἀῤῥήκτοις πέτραις Cod. Reg. A. At in Reg. B. ἐν tamquam glossema superscriptum. ἀδαμαντίναις πέδησιν ἐν ἀῤῥήκτοις πέτραις Ed. Ald. Turn. Garb. Victor. ἀδαμαντίναις πέδαις ἐν ἀῤῥήκτοις πέτραις. Rob. ἀδαμαντινῶν δεσμῶν ἐν ἀῤῥήκτοις πέδαις Schol. Aristoph. ad Ran. Hanc lectionem ceteris omnibus praeferendam duximus. Non solum enim auctoritate Codicis, quem Scholiastes adhibuit, sed etiam hoc argumento confirmatur, quod ex ea ceterarum lectionum ortus declarari optime potest. Librarius enim qui πέδαις scribere debebat, propter similitudinem clausulae e versu 4. repetiit πέτραις. Quod ut cum prioribus v. 6. verbis conciliari posset, fuerunt qui pro ἀδαμαντινῶν δεσμῶν scriberent ἀδαμαντίνοις δεσμοῖς. Pro δεσμοῖς alii vel ex glossa, vel ex collatione aliorum codicum scripserunt πέδησιν, vel πέδαις, post ἀδαμαντίνοις. Sic Hesych. δέσμα interpretatur πέδαι. Solemnis autem est Aeschylo haec verborum structura: ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀῤῥήκτοις πέδαις. Sic v. 64. ἀδαμαντίνου σφηνὸς αὐθάδη γνάθον. Stanlejus vero hunc versum ita emendandum putabat: ἀδαμαντίνων δεσμοῖσιν ἀῤῥήκτοις πεδῶν, quam lectionem suopte quoque ingenio repertam in textum recepit Cl. Brunck; quae quidem quamvis sit elegans, veritatis tamen insignibus caret.

v. 8. τοιᾶσδέ τοι] τοιᾶσδ' sine τοι, versu claudicante Rob.

v. 9. Scholiastes monuit τὸ χ διὰ τὸ σφε; h. e. in codice suo voculam σφε signo χ notatam fuisse; hoc aliquis fecit vel

Ὡς ἂν διδαχθῇ τὴν Διὸς τυραννίδα
Στέργειν, φιλανθρώπου δὲ παύεσθαι τρόπου.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Κράτος, Βία τε, σφῷν μὲν ἐντολὴ Διὸς
Ἔχει τέλος δὴ, κοὐδὲν ἐμποδὼν ἔτι.
Ἐγὼ δ' ἄτολμός εἰμι συγγενῆ θεὸν
Δῆσαι βίᾳ φάραγγι πρὸς δυσχειμέρῳ.
Πάντως δ' ἀνάγκη τῶνδ' ἐμοὶ τόλμαν σχέθειν.
Ἐξωριάζειν γὰρ πατρὸς λόγους βαρύ.
Τῆς ὀρθοβούλου Θέμιδος αἰπυμῆτα παῖ,
Ἄκοντά σ' ἄκων δυσλύτοις χαλκεύμασι
Προσπασσαλεύσω τῷδ' ἀπανθρώπῳ πάγῳ,

VARIETAS LECTIONIS.

vel propter insolentiam, quod nesciret i. q. αὐτὸν esse, vel quod spurium existimaret; vel quod tantum in σφι mediam litteram φ expungendam, et σι legendum censeret, ita ut in his verbis τοιᾶσδε — δοῦναι δίκην ad Prometheum oratio converteretur.

v. 12. σφῷν] σφῶϊν Ald. Rob. Victor. etc. At Brunckius erudite observat σφῷν apud Atticos poëtas semper monosyllabum esse, nec Aeschyli aevo in hujus vocis scriptura locum habuisse ι, cujus subscribendi mos postea demum invaluerit.

v. 15. δῆσαι] δεῖσαι Ald. mendose. πρὸς δυσχειμέρῳ] πρὸς τῇ δυσχειμέρῳ Rob. ubi articulus e glossa intrusus est metro repugnante.

v. 16. τῶνδ' ἐμοὶ] hac scriptura cum Brunckio V. Cl. uti malumus. Vulg. τῶν δέ μοι. τόλμαν] τόλμα MS. Ox. vitiose.

v. 19. ἄκοντά σ' ἄκων] recte dedit Victorius pro eo quod est in Ald. et Rob. ἄκοντ' ἀκών σε, quae lectio Spondeum adversus metri Jambici leges in secundam regionem invehit.

v. 20. προσπασσαλεύσω] προσπατταλεύσω MS. Ox. perperam; illud enim Atticum est. πάγῳ] τόπῳ Rob. minus bene. πάγῳ significantius est, ac definitius. Hujus glossa est ὄρει, quod affert Morell. e marg. MS.

Ἵν' οὔτε φωνὴν, οὔτε του μορφὴν βροτῶν
Ὄψει, σταθευτὸς δ' ἡλίου φοίβῃ φλογὶ
Χροιᾶς ἀμείψεις ἄνθος, ἀσμένῳ δέ σοι
Ἡ ποικιλείμων νὺξ ἀποκρύψει φάος·
Πάχνην θ' ἑῴαν ἥλιος σκεδᾷ πάλιν·
Ἀεὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀχθηδὼν κακοῦ
Τρύσει σ'· ὁ λωφήσων γὰρ οὐ πέφυκέ πω.
Τοιαῦτ' ἀπηύρω τοῦ φιλανθρώπου τρόπου.
Θεὸς θεῶν γὰρ οὐχ ὑποπτήσσων χόλον,
Βροτοῖσι τιμὰς ὤπασας πέρα δίκης·
Ἀνθ' ὧν ἀτερπῆ τήνδε φρουρήσεις πέτραν,
Ὀρθοστάδην, ἄυπνος, οὐ κάμπτων γόνυ.

Πολ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 21. μορφὴν βροτῶν] βροτῶν μορφὴν Rob. Pro του Barthius adverſar. lib. VII. c. 11. concinnius legi poſſe putat: πω. Non eſt autem quod vulgatum ſollicitemus.

v. 22. σταθευτὸς] στατευτὸς Ald. Sic Heſych. Στατεύει, θάλπει. Idem tamen: Σταθευτὸς, πεφλογισμένος ἠρέμα, quae gloſſa haud dubie ad h. l. pertinet, adeoque vulgatam ſcripturam confirmat.

v. 25. ἥλιος] ἥλιον Ald. vitioſe.

v. 28. ἀπηύρω] Sic ambo Codd. Regg. a Brunckio collati. Ed. Ald. (in qua vitioſe omiſſum eſt υ) Rob. Turn. Victor. etc. Stephanus e codice affert ἐπηύρω, quod probat Stanl. et recepit Morell. Vulgatae ſenſus aeque bonus, major auctoritas. τρόπου. θεὸς θεῶν] MS. Ox. ita diſtinguit: τρόπου θεός, θεῶν γὰρ etc. quod ſibi non diſplicere fatetur Morellus, ita vertendum: *Talia conſecutus es, quamvis ſis deus.* At vero durum eſt h. l. clauſulam periodi, quae antecedente verſu melius finitur, ſequentis verſus initium occupare. Et amat Aeſchylus hoc genus figurae, qua idem verbum, ſed diverſo caſu, diverſo etiam reſpectu deinceps ponitur.

v. 29. ὑποπτήσσων] ὑποπτύσσων Turn. errore operarum.

Πολλοὺς δ' ὀδυρμοὺς καὶ γόους ἀνωφελεῖς
Φθέγξῃ. Διὸς γὰρ δυσπαραίτητοι φρένες·
Ἅπας δὲ τραχὺς ὅστις ἂν νέον κρατεῖ.

ΚΡΑΤΟΣ.

Εἶεν. τί μέλλεις καὶ κατοικτίζῃ μάτην;
Τί τὸν θεοῖς ἔχθιστον οὐ στυγεῖς θεόν,
Ὅστις τὸ σὸν θνητοῖσι προὔδωκεν γέρας;

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Τὸ συγγενές τοι δεινόν, ἥ θ' ὁμιλία.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ξύμφημ'· ἀνηκουστεῖν δὲ τῶν πατρὸς λόγων
Οἷόν τε πῶς; οὐ τοῦτο δειμαίνεις πλέον;

VARIETAS LECTIONIS.

v. 33. πολλοὺς δ'] δὲ delet Ox. quod ad vinciendam orationem abesse nequit.

v. 35. νέον] νέα Ald. vitiose. νέος Garb. νέως MS. marg. ap. Morell. Vulg. fluxit a Rob. in ceteras edd. Recte.

v. 39. τοι deest MS. Ox. hiante metro.

v. 40. ξύμφημ'] συμφυμ' mendose Ald. Rectius σύμφημ' Rob. etc.

v. 41. οἷόν τε πῶς; οὐ] In quibusdam veteribus libris ita scriptum reperit Steph. οἷόν τε; πῶς; οὐ — interrogationis nota post τε et iterum post πῶς posita; quod ille recte sic explicat: ἆρα νομίζεις δυνατὸν εἶναι ἀνηκουστεῖν τῶν τοῦ πατρὸς λόγων; πῶς; scil. εἴη ἂν δυνατόν; Nactus est etiam, qui interrogationis nota post οἷόν τε posita, particulam πως cum sequentibus jungerent; hoc nimirum sensu: *Num committere potes, ut patris jussa negligas? Qui fit, ut hoc non magis reformides?* Verumtamen in vulgata sensus idem, vis vero major inest, propter inversionem particulae πως ad finem rejectae.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Ἀεί γε δὴ νηλὴς σὺ, καὶ θράσυς πλέως.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ἄκος γὰρ οὐδὲν τόνδε θρηνεῖσθαι. σὺ δὲ
Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Ὦ πολλὰ μισηθεῖσα χειρωναξία.

ΚΡΑΤΟΣ.

Τί νιν στυγεῖς; πόνων γὰρ, ὡς ἁπλῷ λόγῳ,
Τῶν νῦν παρόντων οὐδὲν αἰτία τέχνη.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Ἔμπας τὶς αὐτὴν ἄλλος ὤφελεν λαχεῖν.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ἅπαντ' ἐπράχθη πλὴν θεοῖσι κοιρανεῖν.
Ἐλεύθερος γὰρ οὔτις ἐςὶ πλὴν Διός.

ΗΦΑΙ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 42. ἀεί γε δὴ] αἰεί τε δὴ Ald. Victor. αἰει τει (pro τε mendose) δὴ Rob. Connexio verborum γε postulat, non τε. θράσυς] θάρσυς Rob.

v. 48. ὤφελεν] ὤφελε invito metro. Ald., ἄλλος ὤ. λαχεῖν] ὤφελε λαχεῖν ἄλλος Rob. inversione metrum pervertente.

v. 49. ἅπαντ' ἐπράχθη] ita Mss. et edd. consensu. Stanl. vel ἐπράχθη interpretandum *cum molestia aguntur*, vel ἐπαχθῆ *molesta* legendum censet. Pauw corrigit: ἅπαντα πραχθῆ, *omnia fiant praeterquam etc.* Heathius ἅπαντ' ἐπράχθη'ν pro ἐπράχθη ἂν, h. e. *omnia fieri potuerunt praeterquam* etc. Optime Abreschius, antiquam lectionem fuisse ἐπρώθη, eamque fortassis aeque atque alteram ἐπράχθη propter duas tragoediae editiones ab Aeschylo profectam esse existimat. Lectionem ἐπρώθη Scholiastas secutos esse putat, qui sic verbum, quod legerunt, explicant, ἐκ μοιρῶν δέδοται, ἐγεγόνει ἐκ μοίρας. Alteram verò lectionem ἐπράχθη idem rectissime interpretatur, *acquisita*, s. *conciliata sunt.*

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Ἔγνωκα, τοῖσδε κ᾽ ἐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.

ΚΡΑΤΟΣ.

Οὔκουν ἐπείξῃ δεσμὰ τῷδε περιβαλεῖν,
Ὡς μή σ᾽ ἐλινύοντα προςδερχθῇ πατήρ;

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Καὶ δὴ πρόχειρα ψάλια δέρκεσθαι πάρα.

ΚΡΑΤΟΣ.

Λαβών νιν, ἀμφὶ χερσὶν ἐγκρατεῖ σθένει
Ῥαιστῆρι θεῖνε, πασσάλευε πρὸς πέτραις.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Περαίνεται δὴ κ᾽ οὐ ματᾷ τοὔργον τόδε.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ἄρασσε μᾶλλον, σφίγγε, μηδαμῇ χάλα.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 52. οὔκεν] οὐκᾶν Ar.

v. 53. ἐλινύοντα] Ita codicibus ſuis obſecutus ſcripſit Brunck; qui recte obſervat geminationem litterae ν in lectione vulg. ἐλιννύοντα peperiſſe proſodiae ignorantiam, cum in ἐλινύω ι per ſe longum ſit.

v. 54. ψάλια] Ita Canter etc. ψάλλια Ald. Rob. Victor. ψέλια Turn.

v. 55. λαβών νιν] Ita omnes edd. et Codd. collati. Stanlejus conj. βαλών νιν, ſine cauſa idonea; Pauwius, cui inſolens ac durum videbatur νιν ad ψάλια, non ad Prometheum trahi, excogitavit hanc lectionem: λαβὼν, νιν, ἀμφὶ χερσὶν ἐγκρατεῖ σθένει ῥαιστῆρι θείνων, πασσάλευε πρὸς πέτραις, qua nihil fingi poteſt impeditius. Nec opus eſt tali medela, cum inter omnes conſtet νιν utriusque numeri omniumque generum eſſe.

v. 56. πρὸς πέτραις] Horum verborum loco in quibusdam libris Steph. reperit ἐῤῥωμένως, male ex v. 65. huc translatum.

v. 58. μᾶλλον] μᾶλα Rob. vitioſe ſcriptum pro μάλα, quod ipſum nec verſus, nec ſententia patitur.

Δεινὸς γὰρ εὑρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρους.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Ἄραρεν ἥδε γ' ὠλένη δυσεκλύτως.

ΚΡΑΤΟΣ.

Καὶ τήνδε νῦν πόρπασον ἀσφαλῶς, ἵνα
Μάθῃ σοφιστὴς ὢν Διὸς νωθέστερος.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Πλὴν τοῦδ' ἂν οὐδεὶς ἐνδίκως μέμψαιτό μοι.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ἀδαμαντίνου νῦν σφηνὸς αὐθάδη γνάθον
Στέρνων διαμπὰξ πασσάλευ' ἐῤῥωμένως.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Αἶ αἶ Προμηθεῦ, σῶν ὕπερ στένω πόνων.

ΚΡΑΤΟΣ.

Σὺ δ' αὖ κατοκνεῖς, τῶν Διός τ' ἐχθρῶν ὕπερ
Στένεις; ὅπως μὴ σαυτὸν οἰκτιεῖς ποτέ.

ΗΦΑΙ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 59. πόρους] πόρον edd. et Codd. conſenſu. Sed ap. Marcellin. vit. Thucyd. ed. Ducker p. 2. et ap. Schol. Ariſtoph. Equ. v. 756. legitur πόρους, quae lectio praeter antiquitatem ideo ſe nobis commendavit, quod Aeſchylus fere ſolet in tali orationis forma pluralia pluralibus jungere. Sic v. c. ποιναὶ ἀμπλακημάτων v. 112. μόχθων τέρματα v. 100. etc. In Ar. legitur τρόπον, male.

v. 62. Διὸς νωθέστερος] νωθέστερος Διὸς adverſus metrum Rob.

v. 64. αὐθάδη γνάθον Στέρνων] αὐθάδει γνάθῳ Στέρνον Garb. Vulgata praeter auctoritatem e Codd. variatione dictionis praeſtat.

v. 67. σὺ δ' αὖ] σὺ δ' ἂν Steph. in MS. reperit. Vulgata contextui aptior.

v. 68. ὕπερ στένεις] ὑπερ-στένεις ſcribitur, ut antea v. 67. ὑπερστένω, Ald. Victor. Alteram ſcripturam refert Rob. quam a Stanlejo, Pauwio, Brunckio probatam ſervavimus. Poſt στένεις recte Steph. interrogationis notam poſuit. In Ald. Rob. puncti ſigno diſtinguebatur.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Ὁρᾷς θέαμα δυσθέατον ὄμμασιν.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ὁρῶ κυροῦντα τόνδε τῶν ἐπαξίων.
Ἀλλ' ἀμφὶ πλευραῖς μασχαλιστῆρας βάλε.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Δρᾷν ταῦτ' ἀνάγκη, μηδὲν ἐγκέλευ' ἄγαν.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ἦ μὴν κελεύσω, κἀπιθωΰξω γε πρός.
Χώρει κάτω, σκέλη δὲ κίρκωσον βίᾳ.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Καὶ δὴ πέπρακται τοὔργον οὐ μακρῷ πόνῳ.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ἐῤῥωμένως νῦν θεῖνε διατόρους πέδας,
Ὡς οὑπιτιμητής γε τῶν ἔργων βαρύς.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Ὅμοια μορφῇ γλῶσσά σου γηρύεται.

ΚΡΑΤΟΣ.

Σὺ μαλθακίζου, τὴν δ' ἐμὴν αὐθαδίαν
Ὀργῆς τε τραχύτητα μὴ 'πίπλησσέ μοι.

ΗΦΑΙ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 69. ὄμμασιν] Hoc loco Stephanus in Cod. interrogationis notam invenit. Praeſtat autem hanc ῥῆσιν δεικτικῶς efferri.

v. 73. κἀπιθωΰξω γε πρός] κἀπιθωΰξωσι, πρὸς mendoſe Rob.

v. 74. χώρει κάτω, σκέλη δὲ] χώρει, κάτω δὲ σκέλη Rob. incommode. κίρκωσον] κρίκωσον Rob.

v. 75. πόνῳ] χρόνῳ Rob. Illud aptius. Facilitatem laboris, non celeritatem ſignificat Vulcanus.

v. 76. πέδας] πόδας Rob. forſan ex errore typographico.

v. 80. τραχύτητα] θρασύτητα affert Morell. e MS. marg. Vulgatum aptius et exquiſitius.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ.

Στείχωμεν, ὡς κώλοισιν ἀμφίβληςρ' ἔχει.

ΚΡΑΤΟΣ.

Ἐνταῦθα νῦν ὕβριζε, καὶ θεῶν γέρα
Συλῶν, ἐφημέροισι προστίθει. τί σοι
Οἷοίτε θνητοὶ τῶνδ' ἀπαντλῆσαι πόνων;
Ψευδωνύμως σε δαίμονες Προμηθέα
Καλοῦσιν. αὐτὸν γάρ σε δεῖ προμηθέως,
Ὅτῳ τρόπῳ τῆςδ' ἐκκυλισθήσῃ τύχης.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΜΟΝΟΣ.

Ὦ δῖος αἰθὴρ καὶ ταχύπτεροι πνοαί,
Ποταμῶν τε πηγαί, ποντίων τε κυμάτων
Ἀνήριθμον γέλασμα, παμμῆτόρ τε γῆ,
Καὶ τὸν πανόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ·
Ἴδεσθέ μ', οἷα πρὸς θεῶν πάσχω θεός.
Δέρχθηθ' οἵαις αἰκίαισι
Διακναιόμενος τὸν μυριετῆ
Χρόνον ἀθλεύσω. τοιόνδ' ὁ νέος
Ταγὸς μακάρων ἐξεῦρ' ἐπ' ἐμοὶ
Δεσμὸν ἀεικῆ.
Αἶ αἶ τὸ παρὸν, τό τ' ἐπερχόμενον

Πῆμα

VARIETAS LECTIONIS.

v. 87. τύχης] Quidam libri teste Stephano τέχνης; quae lectio nimis est artificiosa.

v. 90. γέλασμα] inepte et sine causa corrigit Pauw, reponendum censens γ' ἔλασμα.

v. 91. πανόπτην] inutilis est conjectura Stanleji πάνοπτον.

v. 93. αἰκίαισι] ἀνίαισι Rob.

v. 95. ἀθλεύσω] ἀαθλεύσω MS. Ar. Rob.

v. 98. αἶ αἶ] φεῦ φεῦ Ar.

Πῆμα ςενάχω. πῆ ποτε μόχθων
Χρὴ τέρματα τῶνδ᾽ ἐπιτεῖλαι;
Καί τοι τί φημι; πάντα προὐξεπίςαμαι
Σκεθρῶς τὰ μέλλοντ᾽, οὐδ᾽ ἐμοὶ ποταίνιον
Πῆμ᾽ οὐδὲν ἥξει. τὴν πεπρωμένην δὲ χρὴ
Αἶσαν φέρειν ὡς ῥᾶςα, γιγνώσκονθ᾽ ὅτι
Τὸ τῆς ἀνάγκης ἔς᾽ ἀδήριτον σθένος.
Ἀλλ᾽ ὔτε σιγᾷν, ὔτε μὴ σιγᾷν τύχας
Οἷόντ᾽ ἐμοι τάσδ᾽ ἐςί. θνητοῖς γὰρ γέρα
Πορὼν, ἀνάγκαις ταῖσδ᾽ ὑπέζευγμαι τάλας·
Ναρθηκοπλήρωτον δὲ θηρῶμαι πυρὸς
Πηγὴν κλοπαίαν, ἣ διδάσκαλος τέχνης
Πάσης βροτοῖς πέφηνε, καὶ μέγας πόρος.
Τοιῶνδε ποινὰς ἀμπλακημάτων τίνω,
Ὑπαίθριος δεσμοῖσι πασσαλευτὸς ὤν.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 99. πῆ] ποῖ Ar. Ox.

v. 100. τέρματα] τέρμα Ar. Ox. Ald. Rob.

v. 102. τὰ μέλλοντ᾽ ὐδ᾽ ἐμοὶ] τὰ μέλλοντα ὐδέ μοι Ald. Victor.

v. 108. ὑπέζευγμαι] ἐνέζευγμαι Steph. citat e MS.

v. 109. θηρῶμαι] Canter conj. θηράσας. Nihil opus.

v. 111. πάσης] πᾶσι, Ald. Rob. πάσης Victor. etc. recte coll. v. 7. πέφηνε] Sic MS. Ox. Ar. quod ut elegantius cum Brunekio receepimus. Priores habent πέφυκε, ex illius interpretamento natum.

v. 112. τοιῶνδε] τοιαῖσδε Ald. parum apte ad ſenſum.

v. 113. πασσαλευτὸς ὤν] Hoc primus dedit Victor. πασσαλευτὸς omiſſo ὤν, MS. Ox. πασσαλευόμενος Ald. πεπασσαλευμένος Rob.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ, ΧΟΡΟΣ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἆ, ἆ, ἔα, ἔα. τίς ἀχὼ,
Τίς ὀδμὰ προσέπτα μ' ἀφεγγής;
Θεόσυτος, ἢ βρότειος, ἢ κεκραμένη;
Ἵκετο τερμόνιόν τις ἐπὶ πάγον;
Πόνων ἐμῶν θεωρὸς, ἢ τί δὴ θέλων;
Ὁρᾶτε δεσμώτην με δύσποτμον θεὸν,
Τὸν Διὸς ἐχθρὸν, τὸν πᾶσι θεοῖς
Δι' ἀπεχθείας ἐλθόνθ', ὁπόσοι
Τὴν Διὸς αὐλὴν εἰσοιχνεῦσιν,
Διὰ τὴν λίαν φιλότητα βροτῶν.
Φεῦ, φεῦ, τί ποτ' αὖ κινάθισμα κλύω
Πέλας οἰωνῶν; αἰθὴρ δ' ἐλαφραῖς
Πτερύγων ῥιπαῖς ὑποσυρίζει.
Πᾶν μοι φοβερὸν τὸ προσέρπον.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ α. Μηδὲν φοβηθῇς· φιλία γὰρ ἥδε τάξις
Πτερύγων θοαῖς ἁμίλλαις

Προσέ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 115. Arnald. animadv. crit. p. 179. Choro tribuit hos versus Τίς ἀχὼ — κεκραμένη.

v. 116. θεόσυτος] Sic Ar. Stanl. Brunck. θεόσσυτος Ald. Rob. Victor. Turn. κεκραμένη] κεκραμμένη Ar. Rob.

v. 117. τερμόνιόν τις ἐπὶ πάγον] τερμόνιον ἐπὶ πάγον Ald. Rob. Victor. τις metro et ſententià poſtulante auctore Pauwio inſeruimus, quod et Brunckius fecit.

v. 120. θεοῖς] θεοῖσι Ald. Rob.

v. 122. εἰσοιχνεῦσιν] εἰσοιχνεῦσι Ald. εἰσιχνεῦσι Ar. Rob.

v. 123. φιλότητα βροτῶν] φιλότητα τῶν βροτῶν Ar. Ox. Ald. Rob. invito metro.

v. 128. τάξις] commate aut puncto diſtinguunt Edd. ante Brunck.

Προσέβα τόνδε πάγον, πατρῴας
Μόγις παρειποῦσα φρένας.
Κραιπνοφόροι δ' ἐμ' ἔπεμψαν αὖραι.
Κτύπȣ γὰρ ἀχὼ χάλυβος διῆξεν ἄντρων,
Ἐκ δ' ἔπληξέ μȣ τὰν θεμερῶπιν αἰδῶ·
Σύθην δ' ἀπέδιλος ὄχῳ πτερωτῷ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Αἶ, αἶ, αἶ, αἶ,
Τῆς πολυτέκνȣ Τηθύος ἔκγονα,
Τοῦ περὶ πᾶσάν θ' εἱλισσομένȣ
Χθόν' ἀκοιμήτῳ ῥεύματι παῖδες
Πατρὸς Ὠκεανȣ̃· δέρχθητ', ἐσίδεσθ'
Οἵῳ δεσμῷ προσπορπατὸς,
Τῆσδε φάραγγος σκοπέλοις ἐν ἄκροις
Φρουρὰν ἄζηλον ὀχήσω.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 133. ἄντρων] ἄντρων μυχὸν Ald. Rob. Victor. ἄντρων sine μυχὸν Turn. μυχȣ̃ν affert Morell. Caufam lectionis μυχὸν recte divinavit Brunckius; imperito eum librario adfcribens, cui διῆκειν aut διάσσειν non alium quam quartum cafum adfcifcere videbatur.

v. 134. θεμερῶπιν] θερμερῶπιν Schol. Ald. Rob. probante Stephano. θομερῶπιν Vict. in quod poftea Bentlejus conjectura incidit Epift. ad Mill. p. 76. θεμερρῶπιν Turn. Hefychius θεμερόπιν legiffe videtur; nifi apud eum pro Θεμερόπις legendum Θεμερῶπις.

v. 136. αἶ] bis tantum ponitur Rob. Turn., ter Stanl. quater autem legendum effe vidit Heath. ut fit bafis anapaeftica. Ita Cod. Reg. B.

v. 138. εἱλισσομένȣ] ἑλισσομένȣ Schol. Rob.

v. 140. ἐσίδεσθ'] ἐσίδεσθέ μ' Ar. Ox. Ald. Rob.

v. 141. προσπαρτὸς Ox.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντίςρ. α.

Λεύσσω Προμηθεῦ. Φοβερὰ δ' ἐμοῖσιν ὄσσοις
'Ομίχλη προσῆξε πλήρης
Δακρύων, σὸν δέμας εἰσιδούσῃ
Πέτρᾳ προσαυαινόμενον
Ταῖσδ' ἀδαμαντοδέτοισι λύμαις.
Νέοι γὰρ οἰακονόμοι κρατοῦσ' Ὀλύμπου,
Νεοχμοῖς δὲ νόμοις Ζεὺς ἀθέτως κρατύνει,
Τὰ πρὶν δὲ πελώρια νῦν ἀϊστοῖ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Εἰ γάρ μ' ὑπὸ γῆν, νέρθεν τ' Ἀΐδου
Τοῦ νεκροδέγμονος εἰς ἀπέραντον
Τάρταρον ἧκεν, δεσμοῖς ἀλύτοις
'Αγρίως

VARIETAS LECTIONIS.

v. 146. δακρύων, σὸν δέμας] vitio operarum bis positum Ald. εἰσιδούσῃ] εἰσιδοῦσι scriptum in quibusdam exemplaribus refert Schol.

v. 147. πέτρᾳ] post Brunckium, qui hanc lectionem reperit in Cod. Reg. A. recepimus, quia concinnius est, quam, quod in ceteris Codd. et Edd. legitur, πέτραις.

v. 148. ταῖσδ' ἀδαμαντοδέτοισι λύμαις] ταῖς ἀδαμαντοδέτοις λύμαις, adversus metrum. Ald. Rob. Vulgata venit a Victorio.

v. 150. ν. δὲ νόμοις] ν. δὲ δὴ νόμοις Ald. Rob. metro repugnante. νεογμοῖς δὲ νόμοις Ox. ἀθέτως] ἀθέσμως omnes Codd. et Edd. ante Bentlejum, qui (ep. ad Mill. p. 66.) antiquam lectionem esse docuit ἀθέτως. Hesychius enim: Ἀθέτως, ἀθέσμως, ἢ συγκατατεθειμένως. Αἰσχύλος Προμηθεῖ δεσμώτῃ. Pauwii conjectura ἄθετα vel ἄθεσμα jam nihil egemus.

v. 154. ἧκεν] Stanl. conj. ἵκεν.

Ἀγρίως πελάσας, ὡς μήτε θεὸς,
Μήτε τις ἄλλος τοῖσδ' ἐπεγήθει·
Νῦν δ' αἰθέριον κίνυγμ' ὁ τάλας
Ἐχθροῖς ἐπίχαρτα πέπονθα.

ΧΟΡΟΣ.

στρ. β'. Τίς ὧδε τλησικάρδιος
Θεῶν, ὅτῳ τάδ' ἐπιχαρῆ;
Τίς οὐ ξυνασχαλᾷ κακοῖς
Τεοῖσι, δίχα γε Διός; ὁ δ' ἐπικότως ἀεὶ
Θέμενος ἄγναμπτον νόον,
Δάμναται οὐρανίαν γένναν·
Οὐδὲ λήξει πρὶν ἂν ἢ κορέσῃ κέαρ,
Ἢ παλάμᾳ τινὶ τὰν δυσάλωτον ἕλῃ τις ἀρχάν.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 155. ἀγρίως] al. ἀγρίοις teſte Steph. Illud elegantius. μήτε] μήποτε Ald. Rob. Vulgatum dedit Victor. ὡς μήτ' ἂν θεὸς conj. Heath. ita ut θεὸς in unam ſyllabam contrahatur. Verum particulam ἂν hic neceſſariam eſſe recte negat Brunck.

v. 156. ἐπεγήθει] ἐπιγεγήθῃ Rob.

v. 157. κίνυγμ'] κήνυγμ' in quibusdam Codd. reperit Steph. atque ſic eſt in Turn. Lectio ſatis antiqua videtur, ſi modo ad hunc locum pertinet gloſſa Heſychii: Κήνυγμα τὸ κενὸν τοῦ σώματος, οἷον σκιὰ καὶ εἴδωλον, φάντασμα ἀσθενὲς καὶ ἀχρεῖον.

v. 158. ἐχθροῖς] ἐχθροῖσιν Rob. ἐπίχαρτα] ἐπίχαρμα Ox. Ald. Rob. ἐπίχαρτα e Victor. ed. in ceteras fluxit; idque cum πέπονθα melius conſtruitur.

v. 163. Cum hic verſus antithetico ſuo, qui eſt v. 182, non ſatis reſpondeat, cujus metrum eſt ∪∪∪ | ∪ - | ∪ - | ∪ - ſ; Arnaldus emendavit θέμενος ἄγναμπτον τὸν νόον; Pauwius τιθέμενος ἄγναμπτον νόον, quod melius. Morelli enim ratio θέμενος τὸν ἄγναμπτον νόον ferri nequit.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἦ μὴν ἔτ' ἐμοῦ, καίπερ κρατεραῖς
Ἐν γυιοπέδαις αἰκιζομένου,
Χρείαν ἕξει μακάρων πρύτανις,
Δεῖξαι τὸ νέον βούλευμ', ὑφ' ὅτου
Σκῆπτρον τιμάς τ' ἀποσυλᾶται.
Καίτοι μ' οὐ μελιγλώσσοις πειθοῦς
Ἐπαοιδαῖσιν θέλξει, στερεάς τ'
Οὔποτ' ἀπειλὰς πτήξας, τόδ' ἐγὼ
Καταμηνύσω, πρὶν ἂν ἐξ ἀγρίων
Δεσμῶν χαλάσῃ, ποινάς τε τίνειν
Τῆσδ' αἰκίας ἐθελήσῃ.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστ. β'. Σὺ μὲν θρασύς τε καὶ πικραῖς
Δύαισιν οὐδὲν ἐπιχαλᾷς,
Ἄγαν δ' ἐλευθεροστομεῖς.
Ἐμὰς δὲ φρένας ἠρέθισε διάτορος φόβος.
Δέδια γὰρ ἀμφὶ σαῖς τύχαις,
Πᾶ ποτε τῶνδε πόνων χρή σε

Τέρμα

VARIETAS LECTIONIS.

v. 172. καίτοι μ' οὐ] καὶ μ' οὔ τι Ox. καὶ μ' οὔ τοι Rob.

v. 173. ἐπαοιδαῖσιν] ἐπαοιδαῖς claudicante metro. Rob.

v. 176. τίνειν] μοι τίνειν Rob. ſupplemento e gloſſa ducto, ſed adverſus metrum.

v. 177. αἰκίας] αἰτίας Rob. male.

v. 179. δύαισιν] δυστυχίαις, quod pro varia lectione affert Morell. e marg. MS., gloſſam eſſe manifeſtum eſt.

v. 182. σαῖς τύχαις] σὰς τύχας Ox.

v. 183. πᾶ ποτε] ὅπη ποτε Ox. Ald.

Τέρμα κέλσαντ' ἐσιδεῖν. ἀκίχητα γὰρ
Ἤθεα, καὶ κέαρ ἀπαράμυθον ἔχει Κρόνου παῖς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Οἶδ' ὅτι τραχὺς, καὶ παρ' ἑαυτῷ
Τὸ δίκαιον ἔχων Ζεύς· ἀλλ' ἔμπας
Μαλακογνώμων
Ἔσται ποθ' ὅταν ταύτῃ ῥαισθῇ·
Τὴν δ' ἀτέραμνον στορέσας ὀργὴν,
Εἰς ἀρθμὸν ἐμοὶ καὶ φιλότητα
Σπεύδων σπεύδοντι ποθ' ἥξει.

ΧΟΡΟΣ.

Πάντ' ἐκκάλυψον καὶ γέγων' ἡμῖν λόγον,
Ποίῳ λαβών σε Ζεὺς ἐπ' αἰτιάματι,

VARIETAS LECTIONIS.

v. 185. ἀπαράμυθον] ἀ παράμυθον Ox. Turn. quod praelaturum se fatetur Morellus, nisi insolentia vocabuli παράμυθον obstaret. Dubitat nimirum an ἀ in ἀπαράμυθον produci possit. Sed etsi Alpha privativum breve est, hic tamen ob caesuram a poeta produci potuit. Versus autem hic cum antithetico suo v. 166. est dactylicus Logaoedicus, constans e quatuor dactylis et Syzygia trochaica.

v. 186. τραχὺς καὶ] θρασύς τε καὶ Ald. τραχύς τε καὶ Cant. τε autem anapaestum turbat.

v. 187. ἔμπας] ἔμπας οἴω Ald. Turn. Victor. Canter. Sed ita versus duabus syllabis abundat; ultra dimetrum enim hi Anapaesti non excurrunt. Quare jam Stanlejus aut οἴω, aut ἔμπας delendum censuit; οἴω melius abest; idque cum Brunckio delevi.

v. 189. ῥαισθῇ] Brunckius in Codd. reperit annotatam V. L. ῥεχθῇ, cum hoc scholio ἤγουν ὅταν πραχθῶσι τὰ πράγματα ὡς λέγω. Inepte.

v. 190. στορέσας ὀργὴν] στορέσας τ' ὀργὴν Rob. vitiose.

v. 191. ἀρθμὸν] ἀριθμὸν Ald. Rob. ex errore librarii.

Οὕτως ἀτίμως καὶ πικρῶς αἰκίζεται·
Δίδαξον ἡμᾶς, εἴ τι μὴ βλάπτῃ λόγῳ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἀλγεινὰ μέν μοι καὶ λέγειν ἐςὶν τάδε,
Ἄλγος δὲ σιγᾷν· πανταχῇ δὲ δύσποτμα.
Ἐπεὶ τάχις' ἤρξαντο δαίμονες χόλε,
Στάσις τ' ἐν ἀλλήλοισιν ὠροθύνετο,
Οἱ μὲν θέλοντες ἐκβαλεῖν ἕδρης Κρόνον,
Ὡς Ζεὺς ἀνάσσοι δῆθεν, οἱ δὲ τοὔμπαλιν
Σπεύδοντες ὡς Ζεὺς μήποτ' ἄρξειεν θεῶν·
Ἐνταῦθ' ἐγὼ τὰ λῷςα βουλεύων, πιθεῖν
Τιτᾶνας, Οὐρανοῦ τε καὶ Χθονὸς τέκνα,
Οὐκ ἠδυνήθην· αἱμύλας δὲ μηχανὰς
Ἀτιμάσαντες καρτεροῖς φρονήμασιν,
Ὤιοντ' ἀμοχθεὶ πρὸς βίαν τε δεσπόσειν.
Ἐμοὶ δὲ μήτηρ, οὐχ ἅπαξ μόνον, Θέμις,
Καὶ Γαῖα, πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία,
Τὸ μέλλον ᾗ κραίνοιτο προὐτεθεσπίκει,
Ὡς οὐ κατ' ἰσχὺν, οὐδὲ πρὸς τὸ καρτερὸν

Χρείη,

VARIETAS LECTIONIS.

v. 201. ἕδρης] formam Ionicam e codicibus restituit Brunck. qua saepe Aeschylus utitur. Priores editt. ἕδρας consensu.

v. 203. ἄρξειεν] ἄρξειε Ald.

v. 205. χθονὸς] γῆς Ar. e glossa.

v. 206. αἱμύλας] αἱμύλες V. L. ap. Brunck. Post δὲ Rob. inserit με, quod scholio debetur, nec metro aptum est.

v. 209. οὐχ ἅπαξ — Γαῖα] οὐχ ἅπαξ μόνον Θ. ἀλλὰ καὶ Γαῖα Ald. versu duabus syllabis abundante. Inepta est Pauwii conjectura οὐχ ἅπαξ νόμων Θέμις, h. e. κατὰ νόμον, quod ille interpretatur *legum et juris respectu Themis.*

Χρείη, δόλῳ δὲ, τοὺς ὑπερέξοντας κρατεῖν.
Τοιαῦτ᾽ ἐμοῦ λόγοισιν ἐξηγουμένου,
Οὐκ ἠξίωσαν οὐδὲ προσβλέψαι τὸ πᾶν.
Κράτιστα δή μοι τῶν παρεστώτων τότε
Ἐφαίνετ᾽ εἶναι, προσλαβόντα μητέρα,
Ἑκόνθ᾽ ἑκόντι Ζηνὶ συμπαραστατεῖν.
Ἐμαῖς δὲ βουλαῖς Ταρτάρου μελαμβαθὴς
Κευθμὼν καλύπτει τὸν παλαιγενῆ Κρόνον,
Αὐτοῖσι συμμάχοισι. τοιάδ᾽ ἐξ ἐμοῦ
Ὁ τῶν θεῶν τύραννος ὠφελημένος,
Κακαῖσι ποιναῖς ταῖσδέ μ᾽ ἐξημείψατο.
Ἔνεστι γάρ πως τοῦτο τῇ τυραννίδι
Νόσημα, τοῖς φίλοισι μὴ πεποιθέναι.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 213. χρείη] Haec lectio Dawesii ingenio debetur, Miscell. Crit. p. 332. χρὴ ἢ Ald. Turn. Victor. χρεῖ᾽ ἢ Rob. ὑπερέξοντας] Sic Victor. ὑπερέχοντας Ald. Rob. quod praefert Heathius, ut vitetur anapaestus in quarta sede. At hunc pedem in secunda et quarta Iambici carminis regione non semper a Tragicis evitatum fuisse constat. Et participium futuri h. l. multo aptius est.

v. 214. ἐξηγουμένου] ἐξισουμένου Rob.

v. 217. προσλαβόντα] Hanc lectionem a Brunckio in cod. Reg. A. ubi superscripta erat, repertam, nos quoque vulgatae προσλαβόντι praeferimus. Frequens est enim ista casus enallage; et tamen altera lectio, quoniam ad μοι refertur, facilior est, ut προσλαβόντα quidem in dativum librarii mutare potuerint; vice versa non item.

v. 219. μελαμβαθὴς] μελαμβαθὺς Ald. et μελαμβαφὴς Rob. vitiose. μελαμβαθὸς Victor. μελαμβαθῆς Ar. Reg. A.

v. 223. ἐξημείψατο] ἀντημείψατο Ar.

Ὃ δ' οὖν ἐρωτᾶτ', αἰτίαν καθ' ἥντινα
Αἰκίζεταί με, τοῦτο δὴ σαφηνιῶ.
Ὅπως τάχιστα τὸν πατρῷον ἐς θρόνον
Ἐκαθέζετ', εὐθὺς δαίμοσιν νέμει γέρα
Ἄλλοισιν ἄλλα, καὶ διεστοιχίζετο
Ἀρχήν· βροτῶν δὲ τῶν ταλαιπώρων λόγον
Οὐκ ἔσχεν οὐδέν', ἀλλ' ἀϊστώσας γένος
Τὸ πᾶν, ἔχρηζεν ἄλλο φιτῦσαι νέον.
Καὶ τοῖσιν οὐδεὶς ἀντέβαινε πλὴν ἐμοῦ.
Ἐγὼ δ' ἐτόλμησ'. ἐξερυσάμην βροτοὺς
Τοῦ μὴ διαῤῥαισθέντας εἰς Ἅιδου μολεῖν·
Τῷ τοι τοιαῖσδε πημοναῖσι κάμπτομαι,
Πάσχειν μὲν ἀλγειναῖσιν, οἰκτραῖσιν δ' ἰδεῖν.
Θνητοὺς δ' ἐν οἴκτῳ προθέμενος, τούτου τυχεῖν
Οὐκ ἠξιώθην αὐτὸς, ἀλλ' ἀνηλεῶς
Ὧδ' ἐῤῥύθμισμαι, Ζηνὶ δυσκλεὴς θέα.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 226. ἐρωτᾶτ'] additur ἐμ' ex glossa Rob.

v. 229. ἐκαθέζετ'] Sic Ald, καθέζετ' Codd. Regg. Edd. Rob. etc. νέμει] Stanl. conj. νέμων. Heathius δαίμοσι τ' ἔνεμεν. Sed nihil opus. Frequens est enim transitus ex praesenti historico in praeteritum, vel aoristum.

v. 232. οὐδέν'] οὐδένα Ald.

v. 233. φιτῦσαι] φυτεῦσαι Rob.

v. 235. ἐγὼ δ' ἐτόλμησ'] ἐγὼ δὲ τόλμης Ald. Rob. τολμῆς q. d. pro τολμήεις Victor. Canter. τόλμης subintell. ἕνεκα probat Morell. τόλμημα conj. Steph. Optime Valckenaer ad Eurip. Phoeniss. 856. lectionem Scholiastae defendit, ἐγὼ δ' ἐτόλμησ', quem cum Brunckio secutus sum. ἐξερυσάμην] ἐξελυσάμην Rob. Victor. ἐξελισάμην Ar. Lectionem, quam in textu posuimus praeferunt Ox. Turn. Canter. Brunck.

v. 237. τῷ τοι] perperam omissum τοι Rob.

ΧΟΡΟΣ.

Σιδηρόφρων τε κἀκ πέτρας εἰργασμένος,
Ὅστις, Προμηθεῦ, σοῖσιν οὐ ξυνασχαλᾷ
Μόχθοις· ἐγὼ γὰρ οὔτ' ἂν εἰσιδεῖν τάδε
Ἔχρῃζον, εἰσιδοῦσά τ' ἠλγύνθην κέαρ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Καὶ μὴν φίλοις ἐλεεινὸς εἰσορᾷν ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ.

Μή πού τι προὔβης τῶνδε καὶ περαιτέρω;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Θνητοὺς τ' ἔπαυσα μὴ προδέρκεσθαι μόρον.

ΧΟΡΟΣ.

Τὸ ποῖον εὑρὼν τῆσδε φάρμακον νόσου;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τυφλὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας κατῴκισα.

ΧΟΡΟΣ.

Μέγ' ὠφέλημα τοῦτ' ἐδωρήσω βροτοῖς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Πρὸς τοῖσδε μέντοι πῦρ ἐγώ σφιν ὤπασα.

ΧΟΡΟΣ.

Καὶ νῦν φλογωπὸν πῦρ ἔχουσ' ἐφήμεροι;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἀφ' οὗ γε πολλὰς ἐκμαθήσονται τέχνας.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 243. ξυνασχαλᾷ] Vulg. συνασχαλᾷ. — Sed aſſentior Brunckio, qui, ad veteris Atticae dialecti normam, ubique poſt ſyllabam longam aut vocalem brevem ob metrum producendam ξὺν ſcribendum cenſet.

v. 245. ἠλγύνθην] Ald. Rob.

v. 248. Θνητούς τ' ἔπαυσα] Ita Vict. etc. Θνητοὺς ἔπαυσα Ald. Rob.

ΧΟΡΟΣ.

Τοιοῖσδε δή σε Ζεὺς ἐπ' αἰτιάμασιν
Αἰκίζεταί τε, κᾀδαμῆ χαλᾷ κακῶν;
Οὐδ' ἐςιν ἄθλȣ τέρμα σοι προκείμενον;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Οὐκ ἄλλο γ' οὐδὲν, πλὴν ὅταν κείνῳ δοκῇ.

ΧΟΡΟΣ.

Δόξει δὲ πῶς; τίς ἐλπίς; οὐχ ὁρᾷς ὅτι
Ἥμαρτες; ὡς δ' ἥμαρτες οὔτ' ἐμοὶ λέγειν
Καθ' ἡδονὴν, σοί τ' ἄλγος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
Μεθῶμεν· ἄθλου δ' ἔκλυσιν ζήτει τινά.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἐλαφρὸν, ὅστις πημάτων ἔξω πόδα
Ἔχει, παραινεῖν νȣθετεῖν τε τοὺς κακῶς
Πράσσοντας. ἐγὼ δὲ ταῦθ' ἅπαντ' ἠπιστάμην,
Ἑκὼν ἑκὼν ἥμαρτον, οὐκ ἀρνήσομαι·
Θνητοῖς δ' ἀρήγων, αὐτὸς εὑρόμην πόνȣς.
Οὐ μήν τι ποιναῖς γ' ᾠόμην τοιαῖσί με
Κατισχανεῖσθαι πρὸς πέτραις πεδαρσίοις,
Τυχόντ' ἐρήμου τοῦδ' ἀγείτονος πάγου.
Καί μοι τὰ μὲν παρόντα μὴ 'δύρεσθ' ἄχη,

Πεδοῖ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 257. ȣ̓δ' ἔςιν] ȣ̓δὲν ἐςιν Rob.

v. 258. κείνῳ] ἐκείνῳ Ald.

v. 262. ἄθλȣ] ἄθλον mendose Ald. ἄθλων Rob.

v. 265. Heathius conj. τὸν κακῶς πράσσοντ' ſcil. ut anapaeſtus in ſecunda regione vitetur, quam cautionem neceſſariam non eſſe ſupra monuimus.

v. 267. θνητοῖς δ'] abeſt δὲ Rob.

v. 268. οὐ μήν τι] οὐ μέν τοι Ald. οὐ μήν τοι cod. Viteb. utrumque adverſus metri jambici leges. οὐ μέν τι Turn. ποιναῖς γ'] γ' abeſt Ald. Rob.

v. 271. καί μοι] καί τοί Rob. marg. MS. ap. Morell.

Πεδοῖ δὲ βᾶσαι τὰς προσερπούσας τύχας
Ἀκούσαθ᾽, ὡς μάθητε διὰ τέλους τὸ πᾶν.
Πείθεσθ᾽ ἐμοὶ, πείθεσθε, συμπονήσατε
Τῷ νῦν μογοῦντι. ταυτά τοι πλανωμένη
Πρὸς ἄλλοτ᾽ ἄλλον πημονὴ προσιζάνει.

ΧΟΡΟΣ.

Οὐκ ἀκούσαις ἐπεθώϋξας
Τοῦτο, Προμηθεῦ,
Καὶ νῦν ἐλαφρῷ ποδὶ κραιπνόσυτον
Θᾶκον προλιποῦσ᾽, αἰθέρα θ᾽ ἁγνὸν,
Πόρον οἰωνῶν, ὀκριοέσσῃ
Χθονὶ τῇδε πελῶ· τοὺς σοὺς δὲ πόνους
Χρῄζω διαπαντὸς ἀκοῦσαι.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 272. τύχας] βλάβας Schol.

v. 274. πείθεσθε, συμπονήσατε] Cod. Viteb. repetit μοι post alterum πείθεσθε versu non ferente.

v. 275. ταυτά] ταῦτά Schol. Ed. Turn. Brunck. minus bene ad sensum.

v. 276. πρὸς ἄλλοτ᾽ ἄλλον] Sic Ald. Rob. Turn. πρὸς ἄλλον ἄλλη marg. MS. ap. Morell. minus eleganter; nam prosopopoeiae decor perit.

v. 279. κραιπνόσυτον] κραιπνόσσυτον Codd. Regg. Ald. Turn. etc. Simplici autem σ scribendum esse, ut metro satisfiat, monuit Bentl. Diss. in Phal. Epist. p. 140.

v. 280. θᾶκον] dedit Brunck e codd. Regg. θῶκον Ald. Rob. Turn. αἰθέρα θ᾽ ἁγνὸν] αἰθέρ᾽ ἁγνὸν Ald. Rob. Vulg. dedit Victor.

v. 281. ὀκριοέσσῃ]. ὀκρυοέσσῃ Ald. Rob. Turn. Victor.

v. 283. ἀκοῦσαι] ἀκούσειν Rob.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ. ΩΚΕΑΝΟΣ. ΧΟΡΟΣ.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ἥκω δολιχῆς τέρμα κελεύθου
Διαμειψάμενος πρὸς σὲ, Προμηθεῦ,
Τὸν πτερυγωκῆ τόνδ᾽ οἰωνὸν
Γνώμῃ, στομίων ἄτερ, εὐθύνων.
Ταῖς σαῖς δὲ τύχαις, ἴσθι, συναλγῶ.
Τό τε γάρ με, δοκῶ, ξυγγενὲς οὕτως
Ἐσαναγκάζει· χωρίς τε γένους,
Οὐκ ἔστιν ὅτῳ μείζονα μοῖραν
Νείμαιμ᾽, ἢ σοί.
Γνώσει δὲ τάδ᾽ ὡς ἔτυμ᾽, οὐδὲ μάτην
Χαριτογλωσσεῖν ἔνι μοι· φέρε γὰρ
Σήμαιν᾽ ὅ τι χρή σοι ξυμπράσσειν·

VARIETAS LECTIONIS.

v. 288. συναλγῶ] Ita scribendum censuit Pauw; recte, ut anapaestus certus sit. Vulg. ξυναλγῶ Ald. Rob. Turn.

v. 292. νείμαιμ᾽] νέμοιμ᾽ Ald. Rob. γε νέμοιμ᾽ Turn. Garb.

v. 293. γνώσει] Sic Athenaeus, qui hunc locum citat, lib. IV. p. 165. D. ed. Casaub. γνώσῃ codd. et Edd. omnes.

ἔτυμ᾽ — μάτην] Athenaeus l. l. totum hunc versum ita profert, γνώσει τάδ᾽ ὡς ἔτυμά γ᾽ οὐδὲ γὰρ μάτην. Metro autem aptior est lectio vulgata, quam praebet Rob. Post γνώσῃ Cod. Viteb. omittit δὲ, quod ad vinciendam orationem necessarium est. Id. ὡ pro οὐδὲ. Pro ἔτυμ᾽ Ox. habet ἐτήτυμα.

v. 294. Χαριτογλωσσεῖν] σε χαριτογλωσσεῖν Cod. Viteb. Ed. Ald. inepte; nam sic, quod communiter eloqui deberet Oceanus, id ad singularem Promethei personam transferret. σοι χαριτογλωσσεῖν Rob. haud melius. Lectio recepta e Vict. in cett. edd. transiit.

v. 295. ξυμπράσσειν] συμπράττειν Ald. Rob. Vict. etc. ante Brunck.

Οὐ γάρ ποτ' ἐρεῖς ὡς Ὠκεανοῦ
Φίλος ἐστὶ βεβαιότερός σοι.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἔα, τί χρῆμα; καὶ σὺ δὴ πόνων ἐμῶν
Ἥκεις ἐπόπτης; πῶς ἐτόλμησας, λιπὼν
Ἐπώνυμόν τε ῥεῦμα καὶ πετρηρεφῆ
Αὐτόκτιτ' ἄντρα, τὴν σιδηρομήτορα
Ἐλθεῖν ἐς αἶαν; ἢ θεωρήσων τύχας
Ἐμὰς ἀφῖξαι, καὶ ξυνασχαλῶν κακοῖς;
Δέρκου θέαμα, τόνδε τὸν Διὸς φίλον,
Τὸν συγκαταστήσαντα τὴν τυραννίδα,
Οἵαις ὑπ' αὐτοῦ πημοναῖσι κάμπτομαι.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ὁρῶ Προμηθεῦ, καὶ παραινέσαι γέ σοι
Θέλω τὰ λῷστα, καίπερ ὄντι ποικίλῳ.
Γίνωσκε σαυτὸν, καὶ μεθάρμοσαι τρόπους
Νέους· νέος γὰρ καὶ τύραννος ἐν θεοῖς.
Εἰ δ' ὧδε τραχεῖς καὶ τεθηγμένους λόγους
Ῥίψεις, τάχ' ἄν σου, καὶ μακρὰν ἀνωτέρω
Θακῶν, κλύοι Ζεὺς, ὥστε σοι τὸν νῦν χόλον

Παρόν-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 296. ποτ' ἐρεῖς] ποτε φῇς Ox. Ald.

v. 297. φίλος] additur ἕτερος Schol. Rob. e glossemate.

v. 298. σὺ δὴ] δὴ abest Rob.

v. 301. αὐτόκτιτ'] αὐτόκτισ' Ald.

v. 309. μεθάρμοσαι] μεθάρμοσον Cod. Viteb. quod vulgato cur praeferendum sit, non video. μετάρμοσον marg. MS. Morell. μεθάρμοσαι habent Ald. Turn. Victor. Stanl. μεθάρμοζε Rob.

v. 312. ἀνωτέρω] ἀπωτέρω Rob.

v. 313. θακῶν] θακὼν Ald. Rob. Turn. κλύοι] κλύῃ Ald. κλύει MS. Viteb. At optativum sensus et particula ἂν requirit. Id. v. sq. μόχθον.

Παρόντα μόχθων παιδιὰν εἶναι δοκεῖν.
Ἀλλ' ὦ ταλαίπωρ', ἃς ἔχεις ὀργὰς ἄφες,
Ζήτει δὲ τῶνδε πημάτων ἀπαλλαγάς.
Ἀρχαῖ' ἴσως σοι φαίνομαι λέγειν τάδε·
Τοιαῦτα μέντοι τῆς ἄγαν ὑψηγόρου
Γλώσσης, Προμηθεῦ, τἀπίχειρα γίνεται.
Σὺ δ' οὐδέπω ταπεινὸς, οὐδ' εἴκεις κακοῖς,
Πρὸς τοῖς παροῦσι δ' ἄλλα προσλαβεῖν θέλεις.
Οὔκουν, ἔμοιγε χρώμενος διδασκάλῳ,
Πρὸς κέντρα κῶλον ἐκτενεῖς, ὁρῶν ὅτι
Τραχὺς μόναρχος οὐδ' ὑπεύθυνος κρατεῖ.
Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν εἶμι, καὶ πειράσομαι,
Ἐὰν δύνωμαι, τῶνδέ σ' ἐκλῦσαι πόνων.
Σὺ δ' ἡσύχαζε, μηδ' ἄγαν λαβροστόμει.
Ἦ οὐκ οἶσθ' ἀκριβῶς, ὢν περισσόφρων, ὅτι
Γλώσσῃ ματαίᾳ ζημία προστρίβεται;

ΠΡΟ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 316. τῶνδε] τῶν Ald. claudicante metro.

v. 317. λέγειν] λέγων Ar.

v. 319. τἀπίχειρα] bene monet Brunckius, crasin ad metrum necessariam esse, neque adeo, ut vulgo, scribendum τὰ 'πίχειρα.

v. 320. κακοῖς] κακῶν MS. Viteb. quod haud injuria praefert Zeunius, quia constructio verbi εἴκειν cum genitivo rarior est, neque tamen Graecis plane insolita; adde quod gratius ad aures accidere videtur εἴκεις κακῶν, quam εἴκεις κακοῖς.

v. 327. λαβροστόμει] λαυροστόμει Ald.

v. 328. περισσόφρων] περισσώφρων Ald. Rob. Lectio recepta venit a Turn.

v. 329. προστρίβεται] vera lectio ed. Victor. cujus glossema est altera προσγίνεται, quam habent Ald. Rob. Turn. Garb. etc. praeter Brunckium, qui Victorianam restituit.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ζηλῶ σ' ὅθ' οὕνεκ' ἐκτὸς αἰτίας κυρεῖς,
Πάντων μετασχὼν καὶ τετολμηκὼς ἐμοί.
Καὶ νῦν ἔασον, μηδέ σοι μελησάτω.
Πάντως γὰρ οὐ πείσεις νιν· οὐ γὰρ εὐπιθής.
Πάπταινε δ' αὐτὸς μή τι πημανθῇς ὁδῷ.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Πολλῷ γ' ἀμείνων τοὺς πέλας φρενοῦν ἔφυς,
Ἢ σαυτόν· ἔργῳ κοὐ λόγῳ τεκμαίρομαι.
Ὁρμώμενον δὲ μηδαμῶς ἀντισπάσῃς.
Αὐχῶ γὰρ, αὐχῶ τήνδε δωρεὰν ἐμοὶ
Δώσειν Δί', ὥστε τῶνδέ σ' ἐκλῦσαι πόνων.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τὰ μέν σ' ἐπαινῶ, κοὐδαμῇ λήξω ποτέ·
Προθυμίας γὰρ οὐδὲν ἐλλείπεις. ἀτὰρ
Μηδὲν πόνει. μάτην γὰρ, οὐδὲν ὠφελῶν
Ἐμοὶ, πονήσεις, εἴ τι καὶ πονεῖν θέλοις.

Ἀλλ'

VARIETAS LECTIONIS.

v. 330. αἰτίας] ζημίας Rob. male repetitum e versu antecedente.

v. 332. μηδὲ] μὴ δὲ Ald. μηδὲν Rob.

v. 333. εὐπιθὴς] εὐπειθὴς invito metro. Ald. Rob. Viteb.

v. 340. τὰ μέν — ποτέ] Elegans quidem est Valckenarii conjectura, quam ad Eurip. Phoeniss. v. 1723. protulit, forte scil. scripsisse Aeschylum, τὰ μέν σ' ἐπαινῶν οὐδαμῇ λήξω ποτέ, non tamen adeo certa, ut eam Brunckius in locum vulgatae, quam omnes Mss. et Edd. exhibent, recipere debuerit. Etenim vulgata ἐλλειπτικῶς sic exponi potest, τὰ μέν σ' ἐπαινῶ, κοὐδαμῇ λήξω ποτὲ ἐπαινῶν, *et laudo te, nec umquam laudare desinam.* Similiter supra v. 164. sq. δάμναται οὐρανίαν γένναν, οὐδὲ λήξει (sc. δαμνάμενος) πρὶν ἂν ἢ κορέσῃ κέαρ etc.

v. 343. θέλοις] Ita Rob. Viteb. Reg. B. quod particulae εἰ aptius quam vulg. θέλεις.

Ἀλλ' ἡσύχαζε, σαυτὸν ἐκποδὼν ἔχων.
Ἐγὼ γὰρ οὐκ εἰ δυςυχῶ, τοῦδ' ἕνεκα
Θέλοιμ' ἂν ὡς πλείςοισι πημονὰς τυχεῖν.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Οὐ δῆτ', ἐπεί με καὶ κασιγνήτου τύχαι
Τείρουσ' Ἄτλαντος, ὃς πρὸς ἑσπέρους τόπους
Ἕστηκε, κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς
Ὤμοις ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον.
Τὸν γηγενῆ τε Κιλικίων οἰκήτορα
Ἄντρων ἰδὼν ᾤκτειρα, δάϊον τέρας,
Ἑκατοντακάρηνον πρὸς βίαν χειρούμενον
Τυφῶνα θοῦρον, πᾶσιν ὃς ἀντέςη θεοῖς,
Σμερδναῖσι γαμφηλῇσι συρίζων φόνον·

Ἐξ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 345. ἕνεκα] Atticifmum auctore Dawefio poft Brunckium reftituimus, cum ceteri omnes ediderint εἵνεκα.

v. 348. ὃς πρὸς] ὃς ἐς Rob.

v. 349. ἔςηκε κίον'] ἕςηκε κίων conj. Petitus Obf. mifc. III. 24. Sed nihil mutandum docuit Abrefchius; qui etiam Euftathium allegavit ad Odyff. A. p. 18. 26. ubi hic verfus ita legitur, ut eum omnes Edd. et Codd. Mff. exhibent.

v. 350. ὤμοις] ὤμοιν Rob.

v. 353. ἑκατοντακάρηνον] Ita omnes. ἑκατöγκάρηνον Pauw; qui dubitat in principio verfus duo anapaeftos pofitos fuiffe. Et recepit Morell. qui cum hac forma comparat ἑκατόγχειρ, ἑκατόμπυλος, nifi malis ἑκατοντακάρηνον in pronunciandó corripere, q. d. ἑκατοντάκρηνον. Nos Brunckio affentimur, qui nihil mutandum cenfet.

v. 354. πᾶσιν ὃς] ὃς πᾶσιν Rob. metrum pervertens. πᾶσ' ὃς Stanl. conjicit, ut anapaeftum ejiciat. Non opus eft.

v. 355. σμερδναῖσι γαμφηλῇσι] Sic Ald. Brunck. σμερδναῖσι γαμφηλαῖσι Vict. δειναῖσι γαμφηλαῖσι Rob. δεινῖσι γαμφηλαῖσι legitur in Eudociae Ἰωνιᾷ nuper a Cl. de Villoifon edita pag. 406. mendofe. φόνον] φόβον Schol. Rob.

Ἐξ ὀμμάτων δ᾽ ἤςραπτε γοργωπὸν σέλας,
Ὡς τὴν Διὸς τυραννίδ᾽ ἐκπέρσων βίᾳ·
Ἀλλ᾽ ἦλθεν αὐτῷ Ζηνὸς ἄγρυπνον βέλος,
Καταιβάτης κεραυνὸς ἐκπνέων φλόγα,
Ὃς αὐτὸν ἐξέπληξε τῶν ὑψηγόρων
Κομπασμάτων. Φρένας γὰρ εἰς αὐτὰς τυπεὶς
Ἐφεψαλώθη κἀξεβροντήθη σθένος·
Καὶ νῦν, ἀχρεῖον καὶ παρήορον δέμας,
Κεῖται στενωποῦ πλησίον θαλασσίȣ
Ἰπȣμενος ῥίζησιν Αἰτναίαις ὕπο·
Κορυφαῖς δ᾽ ἐν ἄκραις ἥμενος μυδροκτυπεῖ
Ἥφαιςος, ἔνθεν ἐκραγήσονταί ποτε
Ποταμοὶ πυρὸς δάπτοντες ἀγρίαις γνάθοις
Τῆς καλλικάρπȣ Σικελίας λευρὰς γύας·
Τοιόνδε Τυφὼς ἐξαναζέσει χόλον
Θερμοῖς ἀπλήςȣ βέλεσι πυρπνόȣ ζάλης,
Καίπερ κεραυνῷ Ζηνὸς ἠνθρακωμένος.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 357. ἐκπέρσων βίᾳ] ἐκπέρσαι θέλων Ald. Marg. MS. e gloſſa Grammatici qui ſuturum participii ſic declarabat.

v. 358. ἄγρυπνον βέλος] ἄγριον σέλας V. L. ap. Steph. Potterus ad Lycophr. p. 381. conj. ἀγρύπνου, ut ſit epitheton Jovis, non fulminis. At vulgata ratio elegantior eſt.

v. 363. παρήορον] πανάωρον Ox. Ald. παράωρον Vit. et cit. Steph. Futile eſt, quod neſcio cui in mentem venit ap. Morell. πανήπορον; q. d. πανάπορον. Nec melius πανήορον i. e. ἄφρονα Marg. MS. ap. eund.

v. 365. ἰπȣμενος] ἰπνȣμενος Codd. et Edd. omnes. ἰπȣμενος conj. Steph. item Gedike in verſ. germ. Pythiorum Pindari; quod cur receperim, expoſui in comm. ad h. l. ἰπνȣμενον alicubi reperit Brunck. ῥίζησιν] e Cod. Reg. B. vulg. ῥίζαισιν.

v. 369. λευρὰς] λευρȣ̀ς Rob.

v. 371. θερμοῖς] θερμῆς Rob. Victor. θέρμης Stanl. δεινοῖς conj. Pauw. male. ἀπλήςȣ] Gedike l. l. conj. ἄπληςος. Sed vide Commentar. ad h. l.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Σὺ δ' οὐκ ἄπειρος, οὐδ' ἐμοῦ διδασκάλου
Χρήζεις· σεαυτὸν σῶζ' ὅπως ἐπίστασαι·
Ἐγὼ δὲ τὴν παροῦσαν ἀντλήσω τύχην,
Ἔστ' ἂν Διὸς φρόνημα λωφήσῃ χόλου.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Οὔκουν Προμηθεῦ τοῦτο γιγνώσκεις, ὅτι
Ὀργῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἐάν τις ἐν καιρῷ γε μαλθάσσῃ κέαρ,
Καὶ μὴ σφριγῶντα θυμὸν ἰσχναίνῃ βίᾳ.

ΩΚΕΑ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 376. λωφήσω cit. Turn.

v. 377 - 380. Οὔκουν — βίᾳ] Latinus poeta, nescio quis, Attius fortasse, apud Ciceronem Tusc. III. 7. hos versus ita reddidit: *Oc. Atqui Prometheu, te hoc tenere existimo, Mederi posse rationem iracundiae. Pr. Si quidem quis tempestivam medicinam admovens Non aggravescens vulnus illidat manu,* unde Steph. conjiciebat nostrum pro ὀργῆς νοσούσης scripsisse ψυχῆς νοσούσης, quae lectio occurrit in commemoratione h. l. apud Plutarchum ἐν τῷ παραμυθητικῷ πρὸς Ἀπολλώνιον init. et apud Eustath. in Iliad. 696. 33. Putabat nimirum Steph. latinum poetam verbo *iracundiae* expressisse graecum ψυχῆς νοσούσης. Cui Pauwius hoc opponit, ὀργὴν proprie esse omnem animi appetitum et affectionem, sive bonam, sive malam; existimatque ψυχῆς ex interpretatione Grammatici, qui ignotam vim substantivi ὀργὴ notiore vocabulo explicaverit, ortum esse. Quae quamquam probabiliter dicta sunt, aequo jure tamen aliquis dicere possit vocabulum ὀργῆς glossema esse, quo Scholiastes vim duorum vocabulorum ψυχῆς νοσούσης uno verbo exprimere voluerit. Ex quo conficitur, utriusque lectionis ὀργῆς et ψυχῆς momenta fere paria esse, nec, ut nunc est, certi quidquam de iis definiri posse.

v. 379. μαλθάσσῃ] μαλθάσῃ Ald. Rob.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ἐν τῷ προμηθεῖσθαι δὲ καὶ τολμᾷν τίνα
Ὁρᾷς ἐνοῦσαν ζημίαν; δίδασκ' ἐμέ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Μόχθον περισσὸν, κουφόνουν τ' εὐηθίαν.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ἔα με τήνδε τὴν νόσον νοσεῖν, ἐπεὶ
Κέρδιστον, εὖ φρονοῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἐμὸν δοκήσει τἀμπλάκημ' εἶναι τόδε.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Σαφῶς μ' ἐς οἶκον σὰς λόγος στέλλει πάλιν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Μὴ γάρ σε θρῆνος οὑμὸς εἰς ἔχθραν βάλῃ.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ἦ τῷ νέον θακοῦντι παγκρατεῖς ἕδρας;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τούτου φυλάσσου μή ποτ' ἀχθεσθῇ κέαρ.

ΩΚΕΑ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 381. προμηθεῖσθαι] Sic Rob. et Codd. Regg. idque cum Valckenario ad Phoeniſſ. 1475. et Brunckio praetulimus alteri προθυμεῖσθαι, quod habent Ald. Turn. Victor. cod. Viteb.

v. 384. τήνδε τὴν νόσον] τῇδε τῇ νόσῳ Ald. Rob. Receptam lectionem praeiverunt Ox. Turn. Brunck.

v. 387. στέλλει] τέλει Ox. πάλιν] πάλαι Cod. Viteb.

v. 389. θακοῦντι] κρατοῦντι Ald. Turn. Victor. quod vel gloſſema eſt lectionis receptae, vel e ſimilitudine ſequentis vocabuli παγκρατεῖς natum. θακοῦντι eſt in Mſſ. Regg. Viteb. νέως θακοῦντι MS. Marg. Morell. (non autem Aldina, ut in hujus editione falſo notatum eſt.)

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ἡ σή, Προμηθεῦ, ξυμφορὰ διδάσκαλος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Στέλλε, κομίζε, σῶζε τὸν παρόντα νοῦν.

ΩΚΕΑΝΟΣ.

Ὁρμωμένῳ μοι τόνδ᾽ ἐθώϋξας λόγον.
Λευρὸν γὰρ οἶμον αἰθέρος ψαίρει πτεροῖς
Ὁ τετρασκελὴς οἰωνός· ἄσμενος δέ τ᾽ ἂν
Σταθμοῖς ἐν οἰκείοισι κάμψειεν γόνυ.

ΧΟΡΟΣ. ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

ΧΟΡΟΣ.

στροφή. Στένω σε τᾶς οὐλομένας
Τύχας Προμηθεῦ,
Δακρυσίστακτον δ᾽ ἀπ᾽ ὄσσων

Ῥαδι-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 394. λευρὸν γὰρ οἶμον] λευρῶν γὰρ οἴμων Rob. Vulgatum edidere Ald. Turn. etc. ψαίρει] ψαύοι Ald. ψαύει Rob. Victor. ψαίρει Turn.

v. 395. ὁ ante τετρασκελὴς addidit Brunck.

v. 396. Ante Stanlejum in omnibus edd. chorica, quae sequuntur, monostrophica erant. Sed priora epodica esse primum recte intellexit Stanlejus, quorum constitutionem absolvit Heathius. Epodica igitur sunt, quae a v. 397-424. leguntur; et Strophe quidem a v. 397-405. Antistrophe a v. 406-414. Epodos a v. 415-424. pertinet. Tum sequuntur monostrophica a v. 425-435.

v. 397. τᾶς] τὰς Turn.

v. 399. δακρυσίστακτον δ᾽ ἀπ᾽ ὄσσων] Ita edd. omnes, ante Brunckium, qui Heathium secutus delevit δ᾽, ut versus hic anti-

Ῥαδινῶν ῥέος παρειὰν
Νοτίοις ἔτεγξε παγαῖς.
Ἀμέγαρτα γὰρ τάδε Ζεὺς
Ἰδίοις νόμοις κρατύνων,

C 2 Ὑπερ-

VARIETAS LECTIONIS.

antithetico melius responderet. Sed hoc opus non est, cum in Stropharum et Antistropharum versibus antitheticis non requiratur, ut syllabae syllabis, pedes pedibus, sed tantum metra metris respondeant, quod non uno loco Heathius ipse monuit. Jam versus antitheticus Μεγαλοσχήμονα κἀρχαι — est Ionicus a minore. Ionicus a minore vel ex solis Ionicus constat, vel etiam alios pedes v. c. Epitritos recipit. Versus antistrophes tertius Μεγαλοσχήμονα κἀρχαι — constat duobus Ionicis a minore |◡◡--|◡◡--|: ideo non opus est ut strophicus ei oppositus eosdem pedes habeat; sufficit si ei metrum Ionicum a minore conservetur, quod non perit, si cum editionibus et codd. omnibus legamus δακρυσίστακτον δ' ἀπ' ὄσσων. Tum enim versus ionicus a minore constat pede ionico, et epitrito secundo |◡◡--|-◡|--|. Particula δὲ autem more Aeschyleo h. l. abesse nequit. cf. locus simillimus v. 145.

v. 400. ῥαδινῶν ῥέος] ῥαδινὸν λειβομένῳ ῥέος Ald. Rob. Ox. ῥαδινῶν λειβομένα ῥέος Turn. Victor. Sed λειβομένα recte delendum censuit Heathius, quem cum Brunckio sequimur. Non solum enim hoc participio metrum plane turbatur, sed etiam sententiae concinnitas perit. Ortum vero est hoc emblema e falsa lectione ἔτεγξα pro ἔτεγξε; quam librarius declarare volens inseruit λειβομένα.

v. 401. νοτίοις] νοτίαις Turn. ἔτεγξε] ἔτεγξα Ald. Rob. Turn. Victor. etc. Sed Cod. Reg. A. praebet veram lectionem ἔτεγξε, quam Heathius conjectura assecutus erat.

v. 402. ἀμέγαρτα — κρατύνων] ἀμέγαρτα γὰρ τάδε, Ζεὺς δ' ἰδίοις νόμοις κρατύνων Rob.

Ὑπερήφανον θεοῖσι
Τοῖσι πάρος δείκνυσιν αἰχμάν.
ἀντιστ. Πρόπασα δ' ἤδη στονόεν
Λέλακε χώρα,
Μεγαλοσχήμονα κἀρχαι-
οπρεπῆ στένεσα τὰν σὰν
Ξυνομαιμόνων τε τιμὰν,
Ὁπόσοι τ' ἔποικον ἁγνᾶς
Ἀσίας ἕδος νέμονται,
Μεγαλοστόνοισι σοῖσι
Πήμασι συγκάμνουσι θνητοί·
ἐπῳδός. Κολχίδος τε γᾶς ἔνοικοι
Παρθένοι, μάχαις ἄτρεστοι,
Καὶ Σκύθης ὅμιλος, οἳ γᾶς
Ἔσχατον πόρον ἀμφὶ
Μαιῶτιν ἔχουσι λίμναν,

Ἀρα-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 404. θεοῖσι τοῖσι πάρος] τοῖς πάρος θεοῖς. Ald. Turn. Victor. θεοῖς τοῖς πάρος Rob. Viteb. Ar. θεοῖσι τοῖσι dedit Brunck ad Heathii emendationem.

v. 405. δείκνυσιν] ἐνδείκνυσι Ar. δυκνύει vitiose Viteb. αἰχμάν] αἰχμήν Viteb.

v. 408. μεγαλοσχήμονα κἀρχαιοπρεπῆ] corruptam scripturam μεγάλοσχήμων ἀτ' ἀρχ. exhibet Ald. μεγαλοσχήμονα τ' ἀρχ. Rob. Turn. κἀρχαιοπρεπῆ recte emendavit Heath.

v. 409. στένουσα] στένυσι Rob. στένασα rel. Ar. Ox. τὰν σὰν] τᾶν σᾶν Ald. τῶν σῶν Rob. τὰν σὰν est a Turn.

v. 413. σοῖσι] σοῖς Ald. Rob. Victor. Codd. regg.

v. 416. μάχαις] Ita Schol. Ox. Codd. regg. quod post Brunckium recepimus. μάχης Ald. μάχην Rob. μάχας Ox. Turn. etc.

v. 418. πόρον] τόπον πόρον Ald. e conglutinatione verae lectionis et glossae. τόπον sine πόρον Rob. MS. Viteb.

Ἀραβίας τ' ἄρειον ἄνθος,
Ὑψίκρημνόν θ' οἳ πόλισμα
Καυκάσου πέλας νέμονται
Δάϊος στρατὸς, ὀξυπρώ-
ροισι βρέμων ἐν αἰχμαῖς.
μονος ε. Μόνον δὴ πρόσθεν ἄλλον ἐν πόνοις
Δαμέντ' ἀκαμαντοδέτοις
Τιτᾶνα λύμαις εἰσιδόμαν θεῶν
Ἄτλανθ', ὃς αἰὲν ὑπείροχον σθένος
Κραταιὸν οὐράνιόν τε πόλον
Νώτοις ὑποστενάζει·
Βοᾷ δὲ πόντιος κλύδων
Ξυμπίτνων, στένει βυθὸς,

 Κελαι-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 420. ἄρειον ἄνθος] Sic Ar. Codd. regg. Accedit Viteb. in quo cur Zeunius hanc lectionem ἄνθος vitiosam esse pronunciaverit, non assequor. Est enim haec locutio nostro familiaris. cf. loca a Morello et Brunckio laudata Pers. 59. 250. 921. quibus adde Agam. 205. Alteram autem lectionem ἔθνος, quae praeter Brunckianam ceteras edd. omnes obsedit, glossema τοῦ ἄνθος esse perspicuum est.

v. 425. πρόσθεν ἄλλον] πρόσθεν σε ἄλλων Ald. Etiam Ox. addit σε. Sed glossae debetur.

v. 426. ἀκαμαντοδέτοις] Stanl. conj. ἀδαμαντοδέτοις; sine causa.

v. 427. θεῶν] θεὸς Rob.

v. 428. Ἄτλανθ'] Schol. legit Ἄτλαντ᾽. Ita vero appositio perit, quae hic ad sensum necessaria est.

v. 430. νώτοις] ὤμοις conj. Stanl. praeter necessitatem. ὑποστενάζει] Sic Ar. Ox. codd. Regg. Viteb. item edd. Ald. Turn. unde Brunckius restituit. ὑποβαστάζει Rob. Cant. Stanl. Verum de hoc loco ne sic quidem, ut arbitror, persanato, vide quae disputavimus in Excursu ad h. l.

v. 432. βυθὸς] βαθὺς Rob.

Κελαινὸς δ' Ἄϊδος ὑποβρέμει μυχὸς
Γᾶς, παγαί θ' ἁγνορύτων ποταμῶν
Στένουσιν ἄλγος οἰκτρόν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Μή τι χλιδῇ δοκεῖτε μήτ' αὐθαδίᾳ
Σιγᾶν με· συννοίᾳ δὲ δάπτομαι κέαρ,
Ὁρῶν ἐμαυτὸν ὧδε προσελούμενον.

Καίτοι

VARIETAS LECTIONIS.

v. 434. παγαὶ] πηγαὶ Ald. Turn. ἁγνορύτων] ἀγνοῤῥύτων Ald. Victor. Illud Heathio monente, ut metrum anapaesticum esset, cum Brunckio reposui.

v. 436. μή τι] Sic Ald. Victor. etc. μήτοι Rob. Brunck. Sed μή τι connexioni verborum aptius est.

v. 438. προσελέμενον] Ita scribendum, et *proswelumenon* pronuntiandum esse docuerunt Dawesius Misc. Crit. sect. IV. et Brunckius ad h. l. „Spiritus enim, quem nunc asperum vocamus, olim littera fuit, quam non superne, sed intra versum in ceterarum serie scribere solebant. Sive autem illius litterae forma fuerit eadem quae E longi, sive H, seu digamma Aeolicum, quod diversimode pro variis temporibus formatum fuit, illud constat, aspirationem apud veteres ita ore et stilo expressam fuisse, ut consonantis litterae potestatem haberet, quandoque etiam duplicis, ita ut syllaba seu vocalis brevis sequente littera aspirante seu digammate produceretur, quod quin hic factum sit dubitandum non est." Hactenus Brunckius V. C. Ceterum hujus rei ignoratio complures lectiones aut conjecturas peperit. προσειλέμενον Ald. Rob. Victor. προσιλλέμενον Garb. προσσιλλέμενον Turn. (a σιλλὸς). προσηλέμενον Schol. β. Steph. Garb. προσηλωμένον conj. Stanl. *clavis affixum* (quemadmodum Schol. α. sed alio loco, nempe in paraphrasi v. 438. sqq., προσηλωμένους exponit ἥλοις πεπαρμένους, quae glossa cum pertineat ad vocabulum προσήλους, Stanle-

jus

Καίτοι θεοῖσι τοῖς νέοις τούτοις γέρα
Τίς ἄλλος, ἢ 'γὼ, παντελῶς διώρισεν;
Ἀλλ' αὐτὰ σιγῶ. καὶ γὰρ εἰδυίαισιν ἂν
Ὑμῖν λέγοιμι· τὰν βροτοῖς δὲ πταίσματα
Ἀκούσαθ', ὡς σφᾶς, νηπίους ὄντας τὸ πρὶν,

VARIETAS LECTIONIS.

jus eam oculorum aberratione ductus huc traxisse videtur.) προσφηνάμενον conj. Pauw. aut quod ei magis placebat προσεσηλάμενον. Heathius denique aut ὧδέ γε προσειλέμενον, *ita quidem violatum*, aut ὧδέ γε προσηλώμενον, *ita quidem clavis affixum*, reponendum esse censebat.

v. 439. ἢ 'γὼ] ἢ ἐγὼ Rob.

v. 441. εἰδυίαισιν ἂν] Abreschius legendum esse suspicatur vel καὶ γὰρ εἰδυίαισιν ἂν — — vel καὶ γὰρ εἰδυίαισιν ἂν. Sine causa idonea. Non enim quia haec forma aliquoties apud alios auctores occurrit, ideo etiam hic Aeschylo obtrudenda est. Quod autem Scholiasten α. sic legisse putat in paraphrasi ad v. 439. sqq. ubi verba Aeschyli sic circumscribuntur: ἐν γινωσκούσαις γὰρ ὑμῖν λέγων τοιαῦτα περισσὸν λέγω, id nimis incertum est, quam ut in eo sit aliquid praesidii quaerendum.

v. 442. τὰν] τὰ marg. MS. Morell. τ' ἂν Ald. πταίσματα] πήματα Edd. omnes ante Brunckium; in cujus codd. quidem similiter ut in edd. legebatur πήματα. Sed in cod. B. minutissimis litteris scriptum: πταίσματα, ἃ εἶχον πρότε, κατ' εἰρώνειαν. Id sic emendat Brunckius: πταίσματα, κατ' εἰρώνειαν. γρ. πήματα, ἤγουν ἃ εἶχον πρότε οἱ ἄνθρωποι. Jam priorem lectionem πταίσματα non hanc quidem ob causam cum Brunckio praefero, quod Scholiastae β. nota λέγει δὲ εἰρωνικῶς non possit ad alteram lectionem πήματα referri; (nam cum πήματα *damna* hic pro *bonis* humano generi collatis dicantur, utique et hoc ironicum esset.) sed potius ideo praestat πταίσματα, quod verborum contextui aptius est. Cum enim Jupiter nimium hominum amorem Prometheo vitio vertisset, eumque in criminibus, pro-

Ἔννους ἔθηκα, καὶ φρενῶν ἐπηβόλους.
Λέξω δὲ, μέμψιν οὔτιν' ἀνθρώποις ἔχων,
Ἀλλ' ὧν δέδωκ' εὔνοιαν ἐξηγούμενος.
Οἳ πρῶτα μὲν βλέποντες ἔβλεπον μάτην,
Κλύοντες οὐκ ἤκουον· ἀλλ' ὀνειράτων
Ἀλίγκιοι μορφαῖσι, τὸν μακρὸν χρόνον
Ἔφυρον εἰκῆ πάντα, κοὔτε πλινθυφεῖς
Δόμους προσείλους ἦσαν, οὐ ξυλουργίαν·
Κατώρυχες δ' ἔναιον, ὥστ' ἀήσυροι
Μύρμηκες, ἄντρων ἐν μυχοῖς ἀνηλίοις.
Ἦν δ' οὐδὲν αὐτοῖς οὔτε χείματος τέκμαρ,
Οὔτ' ἀνθεμώδους ἦρος, οὔτε καρπίμου

Θέρους

VARIETAS LECTIONIS.

propter quae tali poena afficiendus videretur, posuisset, h. l. beneficia hominibus tributa eleganter *πταίσματα* dicuntur, sicut in eadem re v. 112. vocabulo *ἀμπλακημάτων* usus erat. Heathii vero conjectura *τὰν βροτοῖς εὑρήματα* depravatio potius quam emendatio est.

v. 444. *ἐπηβόλους*] Ita Rob. Victor. etc. *ἐπιβόλους* Ald. Turn. Garb.

v. 449. *ἀλίγκιοι*] *ἀλίγκιον* Ald. *χρόνον*] *βίον* cod. Ar. Viteb. quod est glossema vulgatae.

v. 450. *πλινθυφεῖς*] *πλινθυεῖς* Rob.

v. 451. *προσείλους*] *προσήλους* Ald. Rob. Victor. eodem sensu. Sed illud rarius occurrit, ideoque genuinum esse probabilius est. Quare id auctoribus Dawesio misc. p. 174. et Brunckio ex ed. Turn. Garb. restituimus. *ἦσαν*] *ἴσαν* edd. omnes ante Brunckium, qui *ἦσαν* (pro *ᾔδεσαν*) e codd. A. et B. reposuit. Praeiverat tamen Pierson in add. ad p. 174. notar. ad Moerin Attic.

v. 452. *ὥστ' ἀήσυροι*] *ὥστ' ἀείσυροι* Ald. Rob. Victor. Vulgatam edidit Turn. eamque probant Dawes. et Brunck. Accedit Eustathii auctoritas, ad Odyss. IV. Itaque Pauwii commentum *ἀείσοροι*, *semper in cavernis habitantes*, facile abjicimus.

Θέρους βέβαιον· ἀλλ' ἄτερ γνώμης τὸ πᾶν
Ἔπρασσον, ἔς τε δή σφιν ἀντολὰς ἐγὼ
Ἄστρων ἔδειξα, τάς τε δυσκρίτους δύσεις.
Καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων
Ἐξεῦρον αὐτοῖς, γραμμάτων τε συνθέσεις,
Μνήμην θ' ἁπάντων μουσομήτορ' ἐργάνην·
Κἄζευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα
Ζεύγλησι δουλεύοντα σάγμασίν θ', ὅπως

VARIETAS LECTIONIS.

v. 457. ἀντολὰς] ἀνατολὰς cod. Vitemb.

v. 459. σοφισμάτων] νοσφισμάτων in quibusdam libris scriptum fuisse notat Schol. *a.*, e qua quidem lectione quamvis putida et inepta ille tamen sensum aliquem elicere, aut potius extundere conatur. At quis nescit plurimis ex hoc genere hominum tam dura esse ilia, ut vel silices concoquere possint?

v. 460. 461. συνθέσεις Μνήμην θ' ἁπάντων] Speciosa est Hemsterhusii emendatio (ad Lucian. Tom. I. p. 88.) γραμμάτων τε σύνθεσιν, μνήμης ἁπάντων μ. ε. neque tamen adeo certa aut necessaria, ut Brunckium imitari debeamus, qui eam in textum recepit. Vulgatam, quam omnes Codd. et Edd. tuentur, optime explicari potest. Prometheus artem *scribendi*, pariter atque artem *memoriae* a se inventam et mortalibus traditam esse gloriatur.

v. 461. ἐργάνην] Sic ap. Stob. Edd. omnes ante Brunck. ἐργάτιν.

v. 463. ζεύγλησι] Sic uterque Cod. Reg. a Brunckio collatus. ζεύγλαισι Ald. Rob. Turn. etc. ζεύγλοισι in cod. aliquo repertum probat Steph. σάγμασίν θ'] Edd. omnes et Codd. habent σώμασίν θ', quod quamquam olim servari posse putabam, si cum Schol. *a.* ita explicaretur, q. d. δουλεύοντα καὶ ἐν ζεύγλαις, καὶ ἐν σώμασι, postea tamen multis rationibus inductus, quas in Commentario ad h. l. exposui, certissime mihi persuasi veram esse lectionem σάγμασιν, quam Pauwius conjectura assecu-

Θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων·
Γένοινθ'· ὑφ' ἅρματά τ' ἤγαγον φιληνίους
Ἵππους, ἄγαλμα τῆς ὑπερπλούτου χλιδῆς.
Θαλασσόπλαγκτα δ' οὔτις ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ
Λινόπτερ' εὗρε ναυτίλων ὀχήματα.
Τοιαῦτα μηχανήματ' ἐξευρὼν τάλας
Βροτοῖσιν αὐτὸς οὐκ ἔχω σόφισμ', ὅτῳ
Τῆς νῦν παρούσης πημονῆς ἀπαλλαγῶ.

ΧΟΡΟΣ.

Πέπονθας ἀεικὲς πῆμ', ἀποσφαλεὶς φρενῶν

Πλάνῃ·

VARIETAS LECTIONIS.

secutus est; quamque facillime librarii sive ex scriptura male intellecta, sive ex glossa quadam adjecta, in σώμασιν mutare potuerunt. Tan. Faber Ep. 67. reponendum existimabat σήμασιν. Sed id aptum non est. Brunckius in textum invexit κέντροισιν, quod quidem sensum efficit bonum, et commodum, qualem a Brunckii judicio exspectes; veruntamen plane est arbitrarium; nec ullo modo si Aeschylus ita scripsisset, comminisci aliquis possit, qui factum sit, ut pro κέντροισιν librarii scripserint σώμασιν.

v. 465. γένοινθ'] Ita recte ediderunt Morell. et Brunckius (auctore Dawesio misc. cr. p. 272.); γένοιθ', quod in ceteris omnibus legebatur, soloecum est. ὑφ' ἅρματά τ' ἤγαγον] Ita rescripsi Canteri auctoritatem secutus. ὑφ' ἅρματ' ἤγαγον Ald. Rob. etc. quod recepit Brunck. Sed ita desideratur conjunctio copulativa. ὑφ' ἅρμα τ' conj. Steph. Sed pluralis concinnior.

v. 468. εὗρε] εὗρεν Ald. Rob.

v. 469. ἐξευρὼν τάλας βροτοῖσιν] ἐξεῦρον τ. βροτοῖς Rob. Sed praeferendum participium, ut in loco simili v. 239. 240.

v. 470. αὐτὸς οὐκ] αὐτὸς δ' οὐκ Rob. quod respondet lectioni ἐξεῦρον.

v. 472. ἀεικὲς] Propter legem illam, quae anapaestum e paribus jambici carminis regionibus plane exulare jubet, Dawesius synizesin in ἀεικὲς

fieri,

Πλάνῃ· κακὸς δ' ἰατρὸς ὥς τις ἐς νόσον
Πεσὼν, ἀθυμεῖς, καὶ σεαυτὸν οὐκ ἔχεις
Εὑρεῖν ὁποίοις φαρμάκοις ἰάσιμος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τὰ λοιπά μου κλύουσα θαυμάσῃ πλέον
Οἵας τέχνας τε καὶ πόρους ἐμησάμην.
Τὸ μὲν μέγιστον, εἴ τις ἐς νόσον πέσοι,
Οὐκ ἦν ἀλέξημ' οὐδὲν, οὐδὲ βρώσιμον,

Οὐ

VARIETAS LECTIONIS.

fieri, et ἀκὶς pronuntiandum esse statuit. Assentior autem Brunckio, etc. quibus tragicos illius legis non ubique curiosos fuisse certum est.

v. 473. φρενῶν πλάνῃ] φρενῶν. πλάνῃ Ald. φρενῶν. πλανῇ Rob. φρενῶν, πλάνῃ Turn. φρενῶν πλανῇ Victor. πλάνῃ dedit Brunck. e cod. Reg. B. κακὸς] κακῶς cod. Viteb. ὥς τις] ὅς τις Ald. quod constructio verborum respuit. Rob. ὥς τις Turn. Victor. recte. ὥσει cod. Viteb. metro non ferente.

v. 475. ἰάσιμος] ἰάσιμον Ald.

v. 476. τὰ λοιπά μου κλύουσα θαυμάσῃ πλέον] post κλύουσα Ald. commate, post θαυμάσῃ puncto distinguit Ald. Rob. τὰ λοιπά μοι cod. Viteb. θαυμάσῃ] θαυμάσεις Turn. Forte olim scriptum fuit θαυμάσει. Brunck.

v. 477. τέχνας τε] τεχνάς τε Turn. πόρους] δόλους Ald. Turn. Victor. Cant. Stanl. Vulgatum legitur in Ar. Regg. Rob. apud Schol. β. item in Schol. ad Aristoph. Equ. v. 756.

v. 478. ἐς νόσον] Sic codd. Regg. A. B. Ceteri εἰς νόσον. Illud cum Brunckio, ubi codices addicunt, praeferimus: quia Attici poetae, nisi ubi metri necessitas cogeret, ἐς et ἔσω, quam εἰς et εἴσω scribere maluerunt.

v. 479. 480. οὐδὲ — οὐ — οὐδὲ] Solus Brunckius e codd. Regg. A. B. reposuit οὔτε — οὐ — οὐδέ. Nullam vero idoneam rationem video, cur a vulgata discedamus. cf. Hoogeveen V. C. doctr. part. Gr. c. 39. S. II. §. 9.

Οὐ χριστὸν, οὐδὲ πιστὸν, ἀλλὰ φαρμάκων
Χρείᾳ κατεσκέλλοντο, πρὶν ἐγὼ σφίσι
Ἔδειξα κράσεις ἠπίων ἀκεσμάτων,
Αἷς τὰς ἁπάσας ἐξαμύνονται νόσους.
Τρόπους δὲ πολλοὺς μαντικῆς ἐστοίχισα,
Κἄκρινα πρῶτος ἐξ ὀνειράτων ἃ χρὴ

Ὕπαρ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 480. πιςὸν] πασὸν, *quod inspergitur*, conj. Gilb. Gaulminus, probantibus Garbit. Pauw et Morello. Et hic quidem delicias facit, cum sibi propter ὁμοιοτέλευτον placere negat οὐ χριςὸν οὐδὲ πιςὸν. Quot enim loca refingenda essent, si omnia, ubicunque occurrunt, similiter cadentia expungere vellemus! Gaulminus πιςὸν graecum non esse somniabat, quem exemplis refutavit Stanl. vid. Commentar. ad h. l. Pauwio ordo verborum in βρώσιμον — χριςὸν — πιςὸν haud satis ad logicorum normam directus esse videbatur. Id poetae curant scilicet! Lectio πιςὸν confirmatur etiam Eustathii auctoritate, ad Odyss. Δ. 226. πότιςον, quod in marg. MS. scriptum commemorat Morell., glossema est.

v. 481. χρείᾳ κατεσκέλλοντο] χρεία, κατεσκέλλοντο Ald. Rob. πρὶν ἐγὼ] πρὶν γ' ἔγὼ Rob. Pauw. πρὶν ἂν ἐγὼ Brunck. metri sublevandi caussa, quod necessarium esse, recte, ut opinor, negavit Morell. quia πρὶν saepius producitur. Vid. loca ab eo commemorata. Hom. Iliad. β. 348. Od. ο. 393. cf. infra v. 776. πρὶν ἂν legisse videri potest Schol. α., neque tamen certum est, cum ἂν in codice suo reperisse. Talia enim paraphraseos caussa Scholiastae centies adjiciunt.

v. 482. ἀκεσμάτων] lectionem κερασμάτων, quam e marg. MS. citat Morell. et in codice Reg. B. superscripsit librarius, recte observat Brunckius scriptoris negligentiae deberi, cujus menti obversaretur vox κράσεις in eod. versu. Simile erroris exemplum supra occurrit v. 389.

v. 483. ἐξαμύνονται] ἐξαμείβονται Ald. aut errore librarii, aut ex adnotatione a Grammatico forte adjecta in textum irrepsit.

Ὕπαρ γενέσθαι, κληδόνας τε δυσκρίτους
Ἐγνώρισ' αὐτοῖς· ἐνοδίους τε συμβόλους,
Γαμψωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς
Διώρισ', οἵτινές τε δεξιοὶ φύσιν,
Εὐώνυμοί τε, καὶ δίαιταν ἥντινα
Ἔχουσ' ἕκαστοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους τίνες
Ἔχθραι τε καὶ στέργηθρα, καὶ ξυνεδρίαι·
Σπλάγχνων τε λειότητα, καὶ χροιὰν τίνα
Ἔχοντ' ἂν εἴη δαίμοσι πρὸς ἡδονήν·
Χολῆς, λοβοῦ τε ποικίλην εὐμορφίαν·
Κνίσσῃ τε κῶλα συγκαλυπτὰ, καὶ μακρὰν
Ὀσφὺν πυρώσας, δυστέκμαρτον εἰς τέχνην
Ὥδωσα θνητούς· καὶ φλογωπὰ σήματα
Ἐξωμμάτωσα, πρόσθεν ὄντ' ἐπάργεμα.
Τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτ'· ἔνερθε δὲ χθονὸς
Κεκρυμμέν' ἀνθρώποισιν ὠφελήματα,
Χαλκὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε τίς
Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμοῦ;
Οὐδείς,

VARIETAS LECTIONIS.

v. 489. τε δεξιοὶ] τε h. l. abest cod. Viteb. Ald. Rob.

v. 490. εὐώνυμοί τε] εὐώνυμός τε Ar. Ox. Turn.

v. 492. ξυνεδρίαι] συνεδρίαι Ald. Rob. Turn.

v. 494. δαίμοσι] δαίμοσιν Grot.

v. 497. ὀσφὺν] ὀσφὴν mendose Ald. in qua etiam totus hic locus male distinguitur.

v. 498. θνητοὺς] θνητὰ Viteb. genuina tamen lectione superscripta.

v. 502. ἄργυρον] coli signum incommode ponitur Turn.

v. 503. φήσειεν ἂν] φήσειν ἂν Stanl. errore operarum in Pauwiana repetito, quem tamen in notis reprehendit Pauwius.

Οὐ χριστὸν, οὐδὲ πιστὸν, ἀλλὰ φαρμάκων
Χρείᾳ κατεσκέλλοντο, πρὶν ἐγὼ σφίσι
Ἔδειξα κράσεις ἠπίων ἀκεσμάτων,
Αἷς τὰς ἁπάσας ἐξαμύνονται νόσους.
Τρόπους δὲ πολλοὺς μαντικῆς ἐστοίχισα,
Κἄκρινα πρῶτος ἐξ ὀνειράτων ἃ χρὴ

Ὕπαρ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 480. πιστὸν] παστὸν, *quod inspergitur*, conj. Gilb. Gaulminus, probantibus Garbit. Pauw et Morello. Et hic quidem delicias facit, cum sibi propter ὁμοιοτέλευτον placere negat τὸ χριστὸν ἀλλὰ πιστόν. Quot enim loca refingenda essent, si omnia, ubicunque occurrunt, similiter cadentia expungere vellemus! Gaulminus πιστὸν graecum non esse somniabat, quem exemplis refutavit Stanl. vid. Commentar. ad h. l. Pauwio ordo verborum in βρώσιμον — χριστὸν — πιστὸν haud satis ad logicorum normam directus esse videbatur. Id poetae curant scilicet! Lectio πιστὸν confirmatur etiam Eustathii auctoritate, ad Odyss. Δ. 226. πότιστον, quod in marg. MS. scriptum commemorat Morell., glossema est.

v. 481. χρείᾳ κατεσκέλλοντο] χρεία, κατεσκέλλοντο Ald. Rob. πρὶν ἐγὼ] πρὶν γ᾽ ἐγὼ Rob. Pauw. πρὶν ἂν ἐγὼ Brunck. metri sublevandi causa, quod necessarium esse, recte, ut opinor, negavit Morell. quia πρὶν saepius producitur. Vid. loca ab eo commemorata. Hom. Iliad. β. 348. Od. ο. 393. cf. infra v. 776. πρὶν ἂν legisse videri potest Schol. α., neque tamen certum est, eum ἂν in codice suo reperisse. Talia enim paraphraseos causa Scholiastae centies adjiciunt.

v. 482. ἀκεσμάτων] lectionem κερασμάτων, quam e marg. MS. citat Morell. et in codice Reg. B. superscripsit librarius, recte observat Brunckius scriptoris negligentiae deberi, cujus menti obversaretur vox κράσεις in eod. versu. Simile erroris exemplum supra occurrit v. 389.

v. 483. ἐξαμύνονται] ἐξαμείβονται Ald. aut errore librarii, aut ex adnotatione a Grammatico forte adjecta in textum irrepsit.

Ὕπαρ γενέσθαι, κληδόνας τε δυσκρίτας
Ἐγνώρισ' αὐτοῖς· ἐνοδίας τε συμβόλας,
Γαμψωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς
Διώρισ', οἵτινές τε δεξιοὶ φύσιν,
Εὐώνυμοί τε, καὶ δίαιταν ἥντινα
Ἔχουσ' ἕκαστοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους τίνες
Ἔχθραι τε καὶ στέργηθρα, καὶ ξυνεδρίαι·
Σπλάγχνων τε λειότητα, καὶ χροιὰν τίνα
Ἔχοντ' ἂν εἴη δαίμοσι πρὸς ἡδονήν·
Χολῆς, λοβοῦ τε ποικίλην εὐμορφίαν·
Κνίσσῃ τε κῶλα συγκαλυπτὰ, καὶ μακρὰν
Ὀσφὺν πυρώσας, δυστέκμαρτον εἰς τέχνην
Ὥδωσα θνητούς· καὶ φλογωπὰ σήματα
Ἐξωμμάτωσα, πρόσθεν ὄντ' ἐπάργεμα.
Τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτ'· ἔνερθε δὲ χθονὸς
Κεκρυμμέν' ἀνθρώποισιν ὠφελήματα,
Χαλκὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε τίς
Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμοῦ;

Οὐδεὶς,

VARIETAS LECTIONIS.

v. 489. τε δεξιοὶ] τε h. l. abest cod. Viteb. Ald. Rob.

v. 490. εὐώνυμοί τε] εὐωνύμους τε Ar. Ox. Turn.

v. 492. ξυνεδρίαι] συνεδρίαι Ald. Rob. Turn.

v. 494. δαίμοσι] δαίμοσιν Grot.

v. 497. ὀσφὺν] ὀσφὴν mendose Ald. in qua etiam totus hic locus male distinguitur.

v. 498. θνητοὺς] θνητὰ Viteb. genuina tamen lectione superscripta.

v. 502. ἄργυρον] coli signum incommode ponitur Turn.

v. 503. φήσειεν ἂν] φήσειμ' ἂν Stanl. errore operarum in Pauwiana repetito, quem tamen in notis reprehendit Pauwius.

Οὐδείς, σάφ' οἶδα, μὴ μάτην φλῦσαι θέλων.
Βραχεῖ δὲ μύθῳ πάντα συλλήβδην μάθε,
Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

ΧΟΡΟΣ.

Μή νυν βροτοὺς μὲν ὠφέλει καιροῦ πέρα,
Σαυτοῦ δ' ἀκήδει δυστυχοῦντος. ὡς ἐγὼ
Εὔελπίς εἰμι τῶνδέ σ' ἐκ δεσμῶν ἔτι
Λυθέντα, μηδὲν μεῖον ἰσχύσειν Διός.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Οὐ ταῦτα ταύτῃ Μοῖρά πω τελεσφόρος
Κρᾶναι πέπρωται, μυρίαις δὲ πημοναῖς,
Δύαις τε καμφθείς, ὧδε δεσμὰ φυγγάνω.
Τέχνη δ' ἀνάγκης ἀσθενεστέρα μακρῷ.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 504. σάφ' οἶδα, μὴ] σάφ' οἶδ', εἰ μὴ citat Turn. e cod. Et ſic eſt in Viteb. haud male. Brunckius e variis lectionibus colligit, olim etiam lectum fuiſſe οὐδεὶς, σάφ' οἶδ', ἂν μὴ μάτην φλῦσαι θέλῃ.

v. 505. συλλήβδην μάθε] συλλήβην μάθοις Viteb. mendoſe.

v. 509. τῶνδε] Hoc Schol. α. jungit cum εὔελπίς εἰμι parum apte. τῶνδέ σ'] τῶνδ' Ald. hiante metro et ſenſu.

v. 510. ἰσχύσειν Διός] Hoc Pauwium offendit, quia ſtatim Oceanitides rogant, τί γὰρ πέπρωται Ζηνὶ πλὴν ἀεὶ κρατεῖν; ideoque dubitat utrum legendum ſit ἰσχύσειν τινός, ſcil: θεῶν, an ita diſtinguendum: λυθέντα, μηδὲν μεῖον ἰσχύσεια, Διός, ut λυθέντα ὑπὸ Διός. Neutrum vero neceſſarium eſt remedium, praeſertim tam aſperum; μηδὲν μεῖον Διὸς ἰσχύειν nihil aliud eſt, quam: *aeque ac Jupiter* viget ac valet, *vigere ac valere*, quod ſalvo interim Jovis imperio ac majeſtate de Prometheo dici poterat, ſimulac e vinculis liberatus eſſet.

v. 511. ταύτῃ] ταύτη Ald. Rob. τελεσφόρος] τελεσφόρων perperam. Forte autem alicubi ſcriptum fuit τελεσφόρα.

v. 512. κρᾶναι] κρῆναι Ald. Rob. κράναι Turn.

v. 513. φυγγάνω Brunck.

ΧΟΡΟΣ.

Τίς οὖν ἀνάγκης ἐςὶν οἰακοστρόφος;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Μοῖραι τρίμορφοι, μνήμονές τ' Ἐριννύες.

ΧΟΡΟΣ.

Τούτων ἄρ' ὁ Ζεύς ἐςιν ἀσθενέςερος;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην.

ΧΟΡΟΣ.

Τί γὰρ πέπρωται Ζηνὶ, πλὴν ἀεὶ κρατεῖν;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τοῦτ' οὐκ ἂν οὖν πύθοιο, μηδὲ λιπάρει.

ΧΟΡΟΣ.

Ἦ που τὶ σεμνόν ἐςιν, ὃ ξυναμπέχεις;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἄλλε λόγε μέμνησθε, τόνδε δ' οὐδαμῶς
Καιρὸς γεγωνεῖν, ἀλλὰ συγκαλυπτέος
Ὅσον μάλιστα· τόνδε γὰρ σώζων ἐγὼ,
Δεσμοὺς ἀεικεῖς καὶ δύας ἐκφυγγάνω.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 517. ἄρ' ὁ Ζεύς] ἄρα Ζεὺς in cod. quodam invenit Turn. Atque ſic eſt in Viteb. ἀσθενέςερος] Hic punctum ponitur Ald. Rob. Interrogandi ſigno primus interſtinxit Turn.

v. 518. ἐκφύγοι γε] ἐκφύγοι τε Ald. ἐκφύγῃ γε marg. MS. ap. Morell.

v. 520. ἐκ ἂν ἓν πύθοιο] Sic omnes ante Brunckium, qui reſcripſit ἐκέτ' ἂν, neſcio qua auctoritate. Vulg. aeque commodum. In cod. Vit. abeſt ἓν.

v. 521. ξυναμπέχεις] puncto diſtinguit Turn. quod haud ſcio an melius ſit.

v. 522. τόνδε δ' ἐδαμῶς] τόνδ' ἐδαμῶς Viteb. citat quoque Turn.

v. 525. καὶ δύας] καὶ βίας cod. Turn. Viteb.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ α. Μηδάμ' ὁ πάντα νέμων
Θεῖτ' ἐμᾷ γνώμᾳ κράτος
Ἀντίπαλον Ζεύς·
Μηδ' ἐλινύσαιμι θεὰς ὁσίαις
Θοίναις ποτινισσομένα
Βουφόνοις, παρ' Ὠκεανοῖο πατρὸς
Ἄσβεστον πόρον,
Μηδ' ἀλίτοιμι λόγοις·
Ἀλλά μοι τόδ' ἐμμένοι,
Καὶ μή ποτ' ἐκτακείη·

ἀντιστ. α. Ἡδύ τι θαρσαλέαις
Τὸν μακρὸν τείνειν βίον
Ἐλπίσι, φαναῖς
Θυμὸν ἀλδαίνουσαν ἐν εὐφροσύναις.

Φρίσσω

VARIETAS LECTIONIS.

v. 526. μηδαμ'] recte observat Brunck hoc esse pro μηδαμὰ ultima brevi, non pro μηδαμᾶ, ultima longa, quia aliter non fiat elisio.

v. 527. θεῖτ' ἐμᾷ γνώμᾳ] θεῖτο ἐμᾷ γνώμᾳ Rob. cod. Viteb. θεῖτο ἐμᾷ γνώμῃ Ald.

v. 529. ἐλινύσαιμι] ἐλιννύσαιμι Ald. Turn. Vict. etc. Simplici autem σ cum Brunckio scribere praestat. Vid. not. ad v. 53.

v. 531. Ὠκεανοῖο] Ὠκεανοῦ Viteb. Ald. Rob.

v. 534. τόδ' ἐμμένοι] Sic Ar. Rob. et Brunck. e codd. Regg. τόδε μένοι Ald. Turn. Victor.

v. 536. θαρσαλέαις] θαρσαλέοις Ald. Turn.

v. 538. φαναῖς] Heathius legendum opinatur φάναις contracte pro φαειναῖς; sine causa.

v. 539. ἀλδαίνουσαν] Turnebus affert V. L. ἀλδαινέσαις, quam nec metrum admittit, nec verborum concinnitas.

Φρίσσω δέ σε δερκομένα·
Μυρίοις μόχθοις διακναιόμενον.
* * * * * * *
Ζῆνα γὰρ οὐ τρομέων,
Ἰδίᾳ γνώμᾳ σέβῃ
Θνατοὺς ἄγαν Προμηθεῦ.
στροφὴ β. Φέρ' ὅπως ἄχαρις χάρις, ὦ
Φίλος, εἰπὲ, πᾶ τις ἀλκά;
Τίς ἐφαμερίων ἄρηξις; οὐδ' ἐδέρχθης
Ὀλιγοδρανίαν ἄκικυν,
Ἰσόνειρον, ᾇ τὸ φωτῶν
Ἀλαὸν * * * *

Γένος

VARIETAS LECTIONIS.

v. 540. δερκομένα] δερκομένη Ald. Rob. Dorica autem forma in Choricis praestat, quam et in Codd. Regg. invenit Brunck. Sic v. 543. γνώμᾳ e Mosqu. 1. vulg. γνώμῃ.

v. 544. θνατὸς] θνητὸς Ald. Rob.

v. 545. ἄχαρις χάρις] χάρις ἄχαρις Ald. Rob. Vict. Sed ita versus non respondet antistrophico.

v. 546. εἰπὲ, πᾶ τις ἀλκά;] Sic e conjectura Stephani post Brunckium scribere maluimus, quam, ut vulgo editum, εἰπέ πᾶ, τίς ἀλκά; cf. v. 259.

v. 547. τίς ἐφαμερίων] τίς δ' ἐφαμερίων Rob. ἐφαμέρων Mosqu. 2.

v. 548. ὀλιγοδρανίαν] Sic Brunck e cod. Reg. ὀλιγοδρανίην Ald. Rob. etc. ὀλιγοδρανῖσαν inter varr. lectt. commemorat Turn.

v. 549. ᾇ] αἷς Ald. Pro ἄκικυν ἰσόνειρον in ead. ed. absurda corruptela ἄκι κηνισόνειρον.

v. 550. Hunc versum cum antecedente, ut antistrophicis responderet, ita constituit Heathius: Ἰσόνειρον ᾇ τὸ * * * * || Φωτῶν ἀλαὸν, ut prior esset jambic. dim. hypercatal. e quo excidisse putabat vocem quadrisyllabam; alter autem basis anapaestica. Rectius autem Brunckius, quem secuti sumus; cujus ex ratione v. 549. Ἰσόνειρον ᾇ τὸ φωτῶν est dimeter trochaicus; alter mono-

Γένος ἐμπεποδισμένον;
Οὔποτε τὰν Διὸς ἁρμονίαν
Θνατῶν παρεξίασι βουλαί.
ἀντιστρ. β. Ἔμαθον τάδε, σὰς προσιδοῦσ'
Ὀλοὰς τύχας, Προμηθεῦ.
Τὸ διαμφίδιον δ' ἐμοὶ μέλος προσέπτα
Τόδ', ἐκεῖνό θ', ὅτ' ἀμφὶ λουτρὰ
Καὶ λέχος σὸν ὑμεναίουν
Ἰότατι γάμων,
Ὅτε τὰν ὁμοπάτριον
Ἕδνοις ἄγαγες Ἡσιόναν
Πιθὼν δάμαρτα κοινόλεκτρον.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

nometer anapaesticus esse deberet, ex quo vero excidit pars dimidia, h. e. vocabulum trisyllabum; integro tamen sensu, in quo Brunckius haud falsam omissionis causam quaerit.

v. 551. ἐμπεποδισμένον;] Interrogationis notam recte posuit Brunck.

v. 552. τὰν] τὴν Rob.

v. 553. θνατῶν] θνητῶν Ald. Rob.

v. 554. προσιδοῦσ'] alii teste Steph. προϊδοῦσ', sensu parum apto.

v. 557. τόδ' ἐκεῖνό θ'] τόδ' ἐκείνω τε Ald. τόδ' ἐκεῖνο γε Rob. τόδ' ἐκεῖνο τ' Turn. τόδ' ἐκεῖν' Viteb. ὅτ' ἀμφὶ] ὅ, τ' ἀμφὶ Ald. ὅ γ' ἀμφὶ conj. Pauw. ὅτ' ἀμφὶ Viteb. λουτρὰ] λοετρὰ Ald. Turn. λετρὰ, quod metro aptius est, legitur in codd. Reg. Viteb.

v. 558. καὶ λέχος] τε καὶ λέχος Vict. ὑμεναίουν] ὑμεναίων Ald.

v. 559. ἰότατι] Sic Regg. Viteb. ἰότητι Ald.

v. 561. ἄγαγες] Ita Regg. Viteb. At ἤγαγες Ald. Turn. Ceterum v. 560. 561. transpositos Ald. Rob. Turn. ordini suo restituit Victor.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ. ΧΟΡΟΣ. ΙΩ.

ΙΩ.

Τίς γᾶ; τί γένος; τίνα φῶ λεύσσειν
Τόνδε χαλινοῖς ἐν πετρίνοισι
Χειμαζόμενον; τίνος ἀμπλακίας
Ποιναῖς ὀλέκῃ; σήμηνον ὅπῃ
Γᾶς ἡ μογερὰ πεπλάνημαι.
Ἂ ἄ, ἒα ἔα.
Χρίει τις αὖ με τάλαιναν οἶςρος,
Εἴδωλον Ἄργου γηγενοῦς, ἄλευ' ὦ δᾶ,

VARIETAS LECTIONIS.

v. 564. τόνδε χαλινοῖς ἐν πετρίνοισι] τόνδε χαλινοῖσιν ἐν πετρίνοισι τοῖς ὀρείοις Ald. Rob. χαλινοῖς ἐν π. τ. ὀ. Turn. τοῖς ὀρείοις, quod primum recte abest in Turn., gloſſema eſſe intellexit Steph. πετρίνοισιν conj. Heath.

v. 566. σήμηνον — ὀλέκῃ] τίνος ἀμπλακίης ποιναὶς ὀλέκῃ Ald. τίνος ἀμπλακίης ποιναῖς ὀλέκῃ Rob. Victor. τίνος ἀμπλακίης ποινᾶς ὀλέκῃ Turn. τίνος ἀμπλακίης ποινά σ' ὀλέκει conj. Steph. ἀμπλακίας codd. Regg. et in Viteb. legitur: ἀμπλακίας ποιναῖς ὀλέκῃ, σήμηνον ὅπῃ γᾶς.

v. 569. οἶςρος] οἴςροις V. L. a Stephano notata, ſed minus poetica.

v. 570. εἴδωλον — ἄλευ' ὦ δᾶ] alii libri teſte Turn. εἴδωλον γὰρ Ἄργου γηγενοῦς ἄλευ' ὦ δᾶ. Poſt γηγενοῦς Stanlejus comma deleri juſſit. Melius autem ſervatur, ita ut οἶςρος et εἴδωλον deinceps ponantur, et poſt ἄλευε ſubintelligatur τοῦτο. Teſte utroque Scholiaſte duplex olim lectio erat: ἄλευ' ὦ δᾶ, *averte o terra*, et Ἀλευάδα, quod eſt patronymicum ab Ἀλεύας; id nempe nominis Argi patri fuiſſe praedicabant. Ceterum Arnaldus ad h. l. haec notat: Hunc Aeſchyli locum ni fallor ob oculos habuit Etym. M. auctor in v. Ἀλευάδα, ubi ſcribit: Ἀλευάδα εἴρηται, ὡς τὸ Φεῦδα· οἱ γὰρ Δωριεῖς τὴν γῆν δᾶν λέγουσι, καὶ δάν,

Φοβοῦμαι τὸν μυριωπὸν εἰσορῶσα βούταν.
Ὁ δὲ πορεύεται δόλιον ὄμμ' ἔχων,
Ὃν οὐδὲ κατθανόντα γαῖα κεύθει.
Ἀλλ' ἐμὲ τὰν τάλαιναν ἐξ ἐνέρων περῶν
Κυναγετεῖ, πλανᾷ τε νῆστιν
Ἀνὰ τὰν παραλίαν ψάμμον·
Ὑπὸ δὲ κηρόπλαστος ὀτοβεῖ
Δόναξ ἀχέτας ὑπνοδόταν νόμον.
Ἰὼ ἰὼ, ποῖ ποῖ, πῶ πῶ πῶ·
Ποῖ μ' ἄγουσι τηλέπλαγκτοι πλάναι;

Τί

VARIETAS LECTIONIS.

διὸν, ὡς καὶ τὸν γνόφον δνόφον. Φεύδα οὖν, Φεῦ γῆ, οὕτως οὖν καὶ τὸ ἀλευάδα, Ἀλέα δᾶ, τῇ δᾶ αὐτῇ τῇ γῇ κειμένη. Haec Etymologici verba ſatis ſunt intricata, videturque in utroque ubi extat ἀλευάδα loco legendum eſſe ἀλευίδα et pro ἀλέου, ἄλευε, ut hic ſit verborum iſtorum ſenſus: ἀλευίδα dici una voce pro ἄλευε δᾶ, δᾶ Dorico pro vulgari γῆ; ſic dici Φεύδα una voce pro Φεῦ γῆ. Apud Aeſchylum etiam lubens pro ἄλευ' ὦ δᾶ legerim ἀλευίδα, vel ἄλευε δᾶ, quoniam verſus alias eſſet Hipponacteus vel ſcazon.„ Hactenus Arnaldus. Reliqua de hoc loco Commentario reſervamus, quem vide.

v. 571. poſt Φοβοῦμαι commate diſtinguit Garb.

v. 574. ἀλλ' ἐμὲ] ἀλλά με Ald. Rob. Turn.

v. 575. κυναγετεῖ] κυνηγετεῖ Ald. Rob. Turn. Vict.

v. 579. πῶ πῶ πῶ] πόποι πόποι al. teſte Steph. ποποῖ ποποῖ Ar. quater πῶ Ox.

v. 580. πλάναι] πλάνοι omnes edd. ante Brunckium, qui e codd. Regg. πλάναι in textum recepit, ſoni, ut ait, ſuavitate adductus. Eum, accedentibus etiam codd. Guelf. Moſqu. 1. ſecuti ſumus. Ceterum ipſe V. D. Moerin laudavit, qui πλάνος Tragicis praecipue uſitatum et Atticum eſſe pronuntiat.

Τί ποτέ μ', ὦ Κρόνιε παῖ, τί ποτε,
Ταῖσδ' ἐνέζευξας εὑρὼν ἁμαρ-
τοῦσαν, ἐν πημοναῖσιν, ἒ ἔ,
Οἰστρηλάτῳ δὲ δείματι
Δειλαίαν παράκοπον ὧδε τείρεις;
Πυρί φλέξον, ἢ χθονὶ κάλυψον,
Ἢ ποντίοισι δάκεσι δὸς βοράν,
Μηδέ μοι φθονήσῃς εὐγμάτων, ἄναξ.
Ἄδην με πολύπλαγκτοι πλάναι
Γεγυμνάκασιν, οὐδ' ἔχω μαθεῖν ὅπῃ
Πημονὰς ἀλύξω.

ΧΟΡΟΣ.

Τᾶς βουκέρω πρόσφθεγμα παρθένου κλύεις;

VARIETAS LECTIONIS.

v. 581. τί ποτε — τί ποτε] τίς ποτε — τίς ποτε, τί ποτε sic Ald. τίς ποτε — τί ποτε, τί ποτε Rob. τί ποτέ μ' — τί ποτέ, τί ποτέ Turn. τί ποτε, — τί ποτε τί ποτε Victor.

v. 582. εὑρὼν] αἱρὼν Ald. Saepe in Aldina vitiose pro ευ scriptum α. Post ἁμαρτοῦσαν commate interpungit Steph.

v. 587. ποντίοισι δάκεσι] Sic Brunck e codd. Regg. ut sit jamb. trim. brachyc. Vulg. ποντίοις.

v. 588. εὐγμάτων] ἀγμάτων Ald. vitiose. cf. ad v. 582. notata.

v. 589. ἄδην] ἄλλην Ald. Turn. πολύπλαγκτοι] πολύπλανοι Ald. Turn.

v. 590. γεγυμνάκασιν] γεγυμνάσιν mendose Ald.

v. 592. τᾶς βουκέρω — κλύεις] κλύεις προσφθέγματα τὰς βουκέρω παρθένου Ald. κλύεις φθέγμα τᾶς β. παρθένου Rob. κλύεις προσφθέγματα τᾶς β. παρθένου Turn. κλύεις προσφθέγματος τ. β. π. in cod. quodam repererit Turn. κλύεις πρόσφθεγμα τᾶς βουκέρω παρθένου ed. Victor. etc. κλύεις φθέγματα τᾶσδε β. π. cod. Ar. φθέγματα etiam Viteb. κλύεις πρόφθεγμα β. τᾶς παρθένου conj. Stanl. Arnaldus autem emendabat: τᾶς παρθένου πρόσφθεγμα βουκέρω κλύεις; Morellus jambicum senarium ita etiam effici notat:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Πῶς δ' οὐ κλύω τῆς οἰστροδινήτου κόρης,
Τῆς Ἰναχείης; ἣ Διὸς θάλπει κέαρ
Ἔρωτι, καὶ νῦν τοὺς ὑπερμήκεις δρόμους
Ἥρᾳ στυγητὸς πρὸς βίαν γυμνάζεται.

ΙΩ.

Πόθεν ἐμοῦ σὺ πατρὸς ὄνομ' ἀπύεις;
Εἰπ' ἐμοὶ τᾷ μογερᾷ, τίς ὤν,
Τίς ἄρα μ', ὦ τάλας, τὰν ταλαίπωρον
Ὧδ' ἐτήτυμα προσθροεῖς,
Θεόσσυτόν τε νόσον ὠνόμασας,
Ἃ μαραίνει με χρίουσα
Κέντροισι φοιταλέοισιν, ἒ ἔ.

Σκιρ-

VARIETAS LECTIONIS.

tat: τὰ φθέγματα κλύεις βουκέρω τᾶς παρθένω; Quod cum Brunckio edidimus, Heathio debetur; is enim et Morellus recte Pauwii rationem aſpernantur, qui hunc verſum ad monoſtrophica Iûs pertinere cenſebat, ideoque non jambicum ſenarium, ſed antiſpaſtic. trim. acatal. πολυσχηματιστον eſſe volebat, lectionem Victorianam amplexus. Bene autem monuit Morellus, hac Chori interrogatione novam perſonam in ſcenam introduci, qua in re poetas fere ſemper jambicos uſurpaſſe, coll. Soph. Phil. 1246. Oed. C. 576. 1313. Eurip. Hec. 215. Or. 1315. Alc. 1016.

v. 596. στυγητὸς] στυγητῶς minus apte Viteb. γυμνάζεται] βιάζεται Ar. errore librarii, cujus animo antecedens βίαν obverſabatur.

v. 600. ἔτυμα] ἐτήτυμα Ar. quod praefert Heath.

v. 601. θεόσσυτόν τε] Sic Ald. et Brunck e codd. Regg., vulg. θεόσυτον δὲ, Turn. etc. In Viteb. vero legitur τε.

v. 603. φοιταλέοισιν] φυταλέοισιν mendoſe Ald.

Σκιρτημάτων δὲ νήστισιν
Αἰκίαις λαβρόσσυτος ἦλθον,
Ἐπικότοισι μήδεσι δαμεῖσα.
Δυσδαιμόνων δὲ τίνες, οἳ,
Ἒ ἔ, οἷ᾽ ἐγὼ, μογοῦσιν;
Ἀλλ᾽ ἐμοὶ τορῶς τέκμηρον,
Ὅ τι μ᾽ ἐπαμμένει παθεῖν,
Τί με χρὴ, τί φάρμακον νόσου.
Δεῖξον, εἴπερ οἶσθα· θρόει,
Φράζε τᾷ δυσπλάνῳ παρθένῳ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Λέξω τορῶς σοι πᾶν, ὅ τι χρήζεις μαθεῖν,
Οὐκ ἐμπλέκων αἰνίγματ᾽, ἀλλ᾽ ἁπλῷ λόγῳ,
Ὥσπερ δίκαιον πρὸς φίλους οἴγειν στόμα.
Πυρὸς βροτοῖς δοτῆρ᾽ ὁρᾷς Προμηθέα.

ΙΩ.

Ὦ κοινὸν ὠφέλημα θνητοῖσιν φανεὶς
Τλῆμον Προμηθεῦ, τοῦ δίκην πάσχεις τάδε;

VARIETAS LECTIONIS.

v. 604. νήστισιν] Schol. α΄. in quibusdam libris ſcriptum fuiſſe νήστησιν refert, idque a particula privativa νη et στάσις derivat.

v. 607. 608. δυσδαιμόνων δὲ τίνες — μογοῦσιν;] δυσδαιμόνων δέ τινες — μογοῦσιν Ald. δυσδαιμόνων δέ τινες, οἳ ἒ ἔ οἷ᾽ ἐγὼ μογοῦσιν; Rob. δυσδαιμόνων δέ τινες οἳ, ἒ ἔ, οἷ᾽ ἐγὼ μογοῦσιν· Turn. Victorius primum recte hanc ῥῆσιν interrogative extulit τίνες — μογοῦσιν, cui Schol. α΄. praeivit. At Schol. β. cum Aldina conſentit.

v. 611. τί με χρὴ] Sic Rob. τί μὴ, χρὴ Ald. Turn. τί μὴ χρὴ Victor.

v. 613. Φράζε τᾷ] Φράζε τε Rob. quod fortaſſe ortum e Φράζε τῇ.

v. 618. θνητοῖσιν] θνητοῖσι Viteb. quem codicem laudat Zeunius, quod ſemper et ubique recte illud ν ἐφελκυστικὸν omittat in caeſura et fine verſuum.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἁρμοῖ πέπαυμαι τοὺς ἐμοὺς θρηνῶν πόνους.

ΙΩ.

Οὔκουν πόροις ἂν τήνδε δωρεὰν ἐμοί;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Λέγ' ἥντιν' αἰτῇ· πᾶν γὰρ ἂν πύθοιό μου.

ΙΩ.

Σήμηνον ὅστις ἐν φάραγγί σ' ὤχμασε.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Βούλευμα μὲν τὸ Δῖον, Ἡφαίστου δὲ χείρ.

ΙΩ.

Ποινὰς δὲ ποίων ἀμπλακημάτων τίνεις;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τοσοῦτον ἀρκῶ σοι σαφηνίσαι μόνον.

ΙΩ.

Καὶ πρός γε τούτοις, τέρμα τῆς ἐμῆς πλάνης
Δεῖξον, τίς ἔσται τῇ ταλαιπώρῳ χρόνος.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 620. ἁρμοῖ] Ὦ μοι cod. Turn. ἀρμοῖ Ald. Rob.

v. 621. τήνδε] τάνδε Ald. R.

v. 622. πᾶν γὰρ ἂν πύθοιο] πάντα γὰρ πύθοιο Ald. Ox. πᾶν γὰρ ἐκπύθοιο Rob. Turn. πᾶν γὰρ οὖν πύθοιο in cod. MS. legit Steph. πᾶν γὰρ ἂν πύθοιο est conjectura Steph. eamque lectionem Brunck. in cod. Reg. B. deprehendit; ubi praeter eam ista quoque comparebat πάντα γὰρ πύθοιο. Ceterum Brunckius observat scribi potuisse πάντα γ' ἂν πύθοιό vel τύχοιό μου; quicquid sit, abesse posse particulam ἂν recte negat.

v. 622. μου] μοι Ald. Ox.

v. 624. μὲν] μέν τοι Viteb. adversus metrum.

v. 626. ἀρκῶ σοι] ἀρκέσαι citat Turn. e cod. Suspicor fere Aeschylum scripsisse τοσοῦτον ἀρκεῖ σοι σαφηνίσαι με νῦν; saltem si vulgata vera est, signum interrogationis post μόνον ponendum.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τὸ μὴ μαθεῖν σοι κρεῖσσον ἢ μαθεῖν τάδε.

ΙΩ.

Μή τοι με κρύψῃς τοῦθ᾽ ὅπερ μέλλω παθεῖν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἀλλ᾽ οὐ μεγαίρω τοῦδέ σοι δωρήματος.

ΙΩ.

Τί δῆτα μέλλεις μὴ οὐ γεγωνίσκειν τὸ πᾶν;

VARIETAS LECTIONIS.

v. 629. τὸ μὴ μαθεῖν σοι] In codd. Regg. μαθεῖν σε; sed σοι superscriptum.

v. 630. μή τοι] μή τι cod. Ox. Reg. A. μήτοι Reg. B. it. Schol. ad Eurip. Hec. 570. qui Aeschylo non nominato h. v. sic citat: καὶ ἄλλος· μήτοι με κρύψῃς τοῦτο ὅπερ μέλλω παθεῖν. Stanlejus ad h. l. recte ridet Phrynichum in Eclogis, qui barbaram constructionem esse τοῦ μέλλειν cum aoristo pronuntiat. Addit etiam Thomam Magistrum observasse μέλλω cum Aoristo etiam conjungi posse, sed non sine particula ἄν, quae faciat ut praeteritum pro futuro sumatur. Quod autem subjungit Thomas Mag. εἰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ διὰ τὸ μέτρον ἀναγκασθεὶς ἐπὶ παρῳχημένου ἅπαξ εἶπε λέγων· μή τι με κρύψῃς τοῦθ᾽ ὅπερ μέλλω παθεῖν· νοουμένου ἔξωθεν τοῦ ἄν, id sic intelligit Stanlejus, poetam necessitate metri ductum ἄν omisisse; in quo errasse putat Thomam, cum metri ratio constiterit si ὅ γ᾽ ἄν pro ὅπερ legas. At illa metri necessitas, de qua loquitur Thomas Mag. non ad particulae ἄν omissionem, sed ad verbum παθεῖν pertinere videtur; Grammaticus nempe opinatur Aeschylum scripsisse παθεῖν pro πάσχειν metri causa, quia si πάσχειν scripsisset, in ultima senarii regione spondeum admisisset; quod ut effugeret, eum παθεῖν scribere maluisse.

v. 631. σοι excidit Ald. Pro τάδε σοι Viteb. τάδε τοῦ, quod et Schol. in codice suo legit.

v. 631. 632. in Oxoniensi plane absunt. Sane, si abessent,

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Φθόνος μὲν οὐδείς· σὰς δ' ὀκνῶ θράξαι φρένας.

ΙΩ.

Μή μου προκήδου μᾶσσον ἢ ὡς ἐμοὶ γλυκύ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἐπεὶ προθυμῇ, χρὴ λέγειν· ἄκουε δή.

ΧΟΡΟΣ.

Μήπω γε· μοῖραν δ' ἡδονῆς κἀμοὶ πόρε.
Τὴν τῆσδε πρῶτον ἱστορήσωμεν νόσον,
Αὐτῆς λεγούσης τὰς πολυφθόρους τύχας·
Τὰ λοιπὰ δ' ἄθλων σοῦ διδαχθήτω πάρα.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Σὸν ἔργον, Ἰοῖ, ταῖσδ' ὑπουργῆσαι χάριν,
Ἄλλως τε πάντως καὶ κασιγνήταις πατρός.
Ὡς κἀποκλαῦσαι κἀποδύρασθαι τύχας

Ἐνταῦθ'

VARIETAS LECTIONIS.

ſent, ad ſenſum nihil deſideraretur. Et fortaſſe alio modo interpolationem, quae hic alicubi latere videtur, tollere liceat. Quid ſi ſic Aeſchylum ſcripſiſſe dicamus?

Πρ. τὸ μὴ μαθεῖν σοι κρεῖσσον ἢ μαθεῖν τάδε,
Ἰώ. μή τοι μέγαιρε τῶδε μοι δωρήματος.
Πρ. φθόνος μὲν οὐδείς· σὰς δ' ὀκνῶ θράξαι φρένας.

Ita ſaltem brevius et elegantius alternaret dialogus, cujus, ut nunc eſt, μακρολογία non placet.

v. 633. δ' ὀκνῶ] δοκῶ Ald.

v. 634. ἢ ὡς] ὡς Ald. Rob. Turn. προκήδου, μᾶσσον ὡς ἐμοὶ γλυκὺ Victor. ἢ ὡς Turnebo in cod. repertum probarunt Heath. et Brunck. Morellus exiſtimat ἢ ſubintelligi poſſe. Scholiaſtes omiſſo ἢ ſic interpretatur: *Ne de me amplius ſis ſollicitus, mihi enim dulce eſt,* ſcil. *iſta audire.*

v. 642. ὡς κἀποκλαῦσαι] Recepimus lectionem cod. Viteb. quae et metro et ſenſui conſulit. Eam ut opinor, Stanlejus quoque divinavit; nam

Ἐνταῦθ', ὅπη μέλλει τις οἴσεσθαι δάκρυ
Πρὸς τῶν κλυόντων, ἀξίαν τριβὴν ἔχει.

ΙΩ.

Οὐκ οἶδ' ὅπως ὑμῖν ἀπιςῆσαί με χρή·
Σαφεῖ δὲ μύθῳ πᾶν, ὅπερ προσχρῄζετε,
Πεύσεσθε. καίτοι καὶ λέγουσ' αἰσχύνομαι
Θεόσσυτον χειμῶνα, καὶ διαφθορὰν
Μορφῆς, ὅθεν μοι σχετλίᾳ προσέπτατο.

Ἀεὶ

VARIETAS LECTIONIS.

nam quod in ejus notis dicitur legendum eſſe ὡς κἀποδύρεσθαι metri gratia, id ſine dubio vel ſcriptoris vel typographi aberrationi debetur; cum id nihil ad rem faciat. Aut igitur ſcripſit, aut ſcribere voluit: legendum ὡς κἀποκλαῦσαι. Verte: *quin etiam deflere et lamentari* etc. ὡς ἀποκλαῦσαι Ald. Rob. Vict. Cant. Stanl. ὡστ' ἀποκλαῦσαι in codice reperit Steph. Idem recepit Brunck e codd. Regg., raptim elatum eſſe ὥστ' ἀποκλαῦσαι, aut craſi coaluiſſe ε et α exiſtimàns; atque ſic etiam Morello viſum in notis de metro et ſyllabar. quantitate. ὥς τ' ἀποκλαῦσαι Turn. Morell. ὡς ἀποκλαιῆσαι vel ἀποκλαιῆσαι conj. Pauw. ὡς ἀπό τε κλαῦσαι (per tmeſin) Markland. κἀποδύρασθαι] κἀποδύρεσθαι Ald.

v. 643. ὅπη] ὅποι Viteb. οἴσεσθαι] ἴσεσθαι citat Turn. e cod. MS.

v. 644. ἔχει] ἔχειν Ald.

v. 645. ἀπιςῆσαι] ἀποςῆσαι Viteb.

v. 647. πεύσεσθε] πεύσοισθε Rob. αἰσχύνομαι] Sic Ar. Schol. non improbante Steph. Vulgo editum ὀδύρομαι, quod et in Moſq. 1. legitur, ubi tamen notatur γρ. αἰσχύνομαι. Genuinam exiſtimo lectionem αἰσχύνομαι, neque Pauwio aſſentior, qui in ſequentibus nihil ineſſe putat, quod pudorem incutere virgini potuerit. Cur enim eam non puderet faciei deturpatae, quamvis id ei praeter culpam accidiſſet? praeſertim quum virgini ſimul turpis ejus cauſa enarranda eſſet. cf. v. 655.

Ἀεὶ γὰρ ὄψεις ἔννυχοι πολεύμεναι
Ἐς παρθενῶνας τοὺς ἐμοὺς, παρηγόρουν
Λείοισι μύθοις· ὦ μέγ' εὐδαίμων κόρη,
Τί παρθενεύῃ δαρὸν, ἐξόν σοι γάμου
Τυχεῖν μεγίστου; Ζεὺς γὰρ ἱμέρου βέλει
Πρὸς σοῦ τέθαλπται, καὶ ξυναίρεσθαι Κύπριν
Θέλει· σὺ δ', ὦ παῖ, μὴ 'πολακτίσῃς λέχος
Τὸ Ζηνὸς, ἀλλ' ἔξελθε πρὸς Λέρνης βαθὺν
Λειμῶνα, ποίμνας βουστάσεις τε πρὸς πατρὸς,
Ὡς ἂν τὸ δῖον ὄμμα λωφήσῃ πόθου.
Τοιοῖσδε πάσας εὐφρόνας ὀνείρασι
Ξυνειχόμην δύστηνος, ἔς τε δὴ πατρὶ
Ἔτλην γεγωνεῖν νυκτίφοιτ' ὀνείρατα.
Ὁ δ' ἔς τε Πυθὼ, κἀπὶ Δωδώνης πυκνοὺς
Θεοπρόπους ἴαλλεν, ὡς μάθοι τί χρὴ

Δρῶντ'

VARIETAS LECTIONIS.

v. 650. ἔννυχοι] ἄνυχοι Ald.

v. 652. εὐδαίμων] Sic cod. Reg. B. Ald. Turn. etc. εὔδαιμον Rob.

v. 655. τέθαλπται] τέθωπται MS. Viteb., genuina tamen lectione intra lineas explicata per καταικαίεται. Zeunius conjicit ortum esse τέθωπταί e scholio τέτρωται, quo quis illud τέθαλπται interpretatus sit.

v. 656. 'πολακτίσῃς] 'πιλακτίσῃς Viteb.

v. 658. τε] τε καὶ Viteb. Recte Zeunius illud καὶ ex interpretatione τοῦ τε ortum esse arbitratur.

v. 661. ἔς τε] Brunckius notat se semper istam vocem aspero spiritu notatam reperisse, tanquam si esset ex ἕως contracta.

v. 662. νυκτίφοιτ'] νυκτίφαντ' Rob.

v. 663. κἀπὶ Δωδώνης πυκνοὺς] κἀπὶ Δωδώνης συχνοὺς Ar. κἀπὶ Δωδώνης π. habent Codd. Regg. Ald. Rob. κἀπὶ Δωδώνη Turn.

v. 664. ἴαλλεν] ἴαλεν Rob. μάθοι] μάθῃ Codd. Regg. Viteb. Mosqu. 2.

Δρῶντ' ἢ λέγοντα, δαίμοσι πράσσειν φίλα.
Ἧκον δ' ἀναγγέλλοντες αἰολοστόμους
Χρησμοὺς, ἀσήμως δυσκρίτως τ' εἰρημένους.
Τέλος δ' ἐναργὴς ἦλθε βάξις Ἰνάχῳ
Σαφῶς ἐπισκήπτουσα καὶ μυθουμένη,
Ἔξω δόμων τε καὶ πάτρας ὠθεῖν ἐμὲ,
Ἄφετον ἀλᾶσθαι γῆς ἐπ' ἐσχάτοις ὅροις·
Κεἰ μὴ θέλοι, πυρωπὸν ἐκ Διὸς μολεῖν
Κεραυνὸν, ὃς πᾶν ἐξαϊστώσει γένος.
Τοιοῖσδε πεισθεὶς Λοξίου μαντεύμασιν,
Ἐξήλασέν με κἀπέκλεισε δωμάτων
Ἄκουσαν ἄκων· ἀλλ' ἐπηνάγκαζέ νιν
Διὸς χαλινὸς πρὸς βίαν πράσσειν τάδε.
Εὐθὺς δὲ μορφὴ καὶ φρένες διάστροφοι
Ἦσαν, κεράστις δ', ὡς ὁρᾶτ', ὀξυστόμῳ
Μύωπι χρισθεῖσ', ἐμμανεῖ σκιρτήματι
Ἦισσον πρὸς εὔποτόν τε Κεγχρείας ῥέος,
Λέρνης ἄκραν τε· βουκόλος δὲ γηγενὴς

Ἄκρα-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 665. πράσσειν] ita Brunck e codd. Regg., πράττειν reliqui.

v. 667. δυσκρίτως] δυσκρίτους Rob. ἀσήμους, δυσκρίτως δ' citat Steph. ἀσήμως δυσκρίτως sine τ'. Viteb.

v. 668. ἦλθε βάξις] concinniorem hanc verborum juncturam praebuit Mosqu. 1. Vulg. βάξις ἦλθεν.

v. 672. θέλοι] θέλῃ Ald.

v. 679. κεράστις] κεράστη Rob. κεράστης Vit. in quo et omittitur ὡς. ὀξυστόμῳ] ὀξυτόμῳ Rob.

v. 681. εὔποτον] εὔποντον Rob. Κεγχρείας] Sic Ar. Ox. codd. Regg. Ceteri Κερχνείας. ῥέος] ῥέων vitiose Ald. ὕδος conj. Pauw. inepte.

v. 682. ἄκραν τε] Sic cod. Reg. A. ἄκρον τε Ald. Rob. ἄκρην τε cod. Reg. B. Turn. Victor. ἀδρὴν τε conj. Pauw. In re admodum incerta, Brunckius inquit, satius duxi codicum retinere lectionem. Facile cuivis in mentem venire

Ἄκρατος ὀργὴν Ἄργος ὡμάρτει, πυκνοῖς
Ὄσσοις δεδορκὼς τοὺς ἐμοὺς κατὰ στίβους.
Ἀπροσδόκητος δ' αὐτὸν αἰφνίδιος μόρος
Τοῦ ζῆν ἀπεστέρησεν. οἰστρόπληξ δ' ἐγὼ
Μάστιγι θείᾳ γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνομαι.
Κλύεις τὰ πραχθέντ', εἰ δ' ἔχεις εἰπεῖν ὅ τι
Λοιπὸν πόνων, σήμαινε· μηδέ μ' οἰκτίσας
Ξύνθαλπε μύθοις ψεύδεσιν· νόσημα γὰρ
Αἴσχιστον εἶναί φημι συνθέτους λόγους.

ΧΟΡΟΣ.

Ἔα, ἔα. ἔπεχε, φεῦ.
Οὔποτ' οὔποτ' ηὐχόμην

Ξένους

VARIETAS LECTIONIS.

nire potuit Λέρνης τα κρήνην. Sed potuit etiam hic fluvius, seu rivus perennis aquae e vicino et cognomine monte delabi. Nescio an Geographus aut Historicus aliquis montis meminerit. Sed sic se rem habere neganti non credam, nisi qui locorum naturam et situm ipse inspexerit. Λέρνης βαθὺς λειμὼν convallem designare videtur, cui mons imminere debuit. Hactenus ille. Plura vid. in Comm. ad h. l.

v. 684. τὰς ἐμὰς] τὰς ἐμὰς vitiose Viteb.

v. 687. γῆν πρὸ γῆς] γῆς πρὸς γῆν cod. Viteb. Ald. γῆν ἐκ γῆς Rob. γῆς ποτε γῆν conj. Pauw. Vulgata est in Turn. Victor. etc. et confirmatur Ciceronis auctoritate, qui cum epist. ad Attic. XIV. 10. scribit: ego γῆν πρὸ γῆς cogito, haud dubie ad hunc Aeschyli locum allusit, quod jam Manutius observavit.

v. 688. ὅ τι] ἔτι Viteb. Rob.

v. 689. σήμαινε] σήμηνε cod. Viteb. quod vulgatae Zeunius praefert. In Mosqu. 1. vulgatae σήμηνον superscriptum.

v. 690. ψεύδεσιν] ψεύδεσι Ald. Rob.

v. 692. ἔπεχε] ἄπεχε Codd. Regg. Ald. Rob.

v. 693. οὔποτ' οὔποτ' ηὐχόμην] οὐ πώποτ' ὦ πώποτ' ηὐχόμην Ox. εὐπώποτ' ηὔχουν Ald. Turn. Stepha-

Ξένους μολεῖσθαι λόγους
Ἐς ἀκοὰν ἐμάν,
Οὐδ᾽ ὧδε δυσθέατα καὶ δύσοιστα
Πήματα, λύματα, δείματα
Ἀμφήκει κέντρῳ
Ψύχειν ψυχὰν ἐμάν·
Ἰὼ ἰώ, μοῖρα, μοῖρα,
Πέφρικ᾽, εἰσιδοῦσα πρᾶξιν Ἰοῦς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Πρό γε στενάζεις, καὶ φόβου πλέα τις εἶ.
Ἐπίσχες, ἐς τ᾽ ἂν καὶ τὰ λοιπὰ προσμάθῃς.

ΧΟΡΟΣ.

Λέγ᾽, ἐκδίδασκε· τοῖς νοσοῦσί τοι γλυκὺ,
Τὸ λοιπὸν ἄλγος προὐξεπίστασθαι τορῶς.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

Stephanus obſervat τῷ εὔχεσθαι Graecos frequentius in heroico verſu, τῷ αὐχεῖν in tragico uti. Unde apud noſtrum compoſita καταυχεῖν et ἐξαυχεῖν. cf. Comm. ad h. l.

v. 694. ξένους] ξείνους citat Turn.

v. 696. excidit καὶ Viteb.

v. 697. δείματα] δείματ᾽ Ald. Rob. Turn. Victor.

v. 699. ψύχειν ψυχάν] optimam lectionem ſine cauſa ſpernit Pauwius, inepte reponendum hariolatus κτυπῶν, vel quod ineptius etiam ψίχων ψύχαν. Rideamus *animam in tenuia fruſtula comminutam.* Atqui Pauwio commentum placet.

v. 700. μοῖρα μοῖρα] Semel tantum Rob.

v. 702. πρό γε] πρῴ γε conj. Brunck, quae forma eſt Attica. πλέα τις εἶ] τις εἶ πλέα Rob.

v. 704. νοσοῦσί τοι] Sic codd. Regg. Mosqq. Ald. Rob. νοσοῦσι τι Turn. νοσοῦσί τι Victor. Stanl. τοῖς νοσοῦσι γὰρ cod. Viteb. idque probat Zeunius. Non probaſſet autem V. D. ſi animadvertiſſet antiquam lectionem eſſe τοι, cujus illud γὰρ gloſſema eſt. In eod. cod. male legitur λέγε δίδασκε pro λέγ᾽ ἐκδίδασκε.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τὴν πρίν γε χρείαν ἠνύσασθ' ἐμοῦ πάρα
Κούφως· μαθεῖν γὰρ τῆσδε πρῶτ' ἐχρῄζετε
Τὸν ἀμφ' ἑαυτῆς ἆθλον ἐξηγουμένης.
Τὰ λοιπὰ νῦν ἀκούσαθ', οἷα χρὴ πάθη
Τλῆναι πρὸς Ἥρας τήνδε τὴν νεάνιδα.
Σὺ δ' Ἰνάχειον σπέρμα τοὺς ἐμοὺς λόγους
Θυμῷ βάλ', ὡς ἂν τέρματ' ἐκμάθῃς ὁδοῦ.
Πρῶτον μὲν ἐνθένδ' ἡλίου πρὸς ἀντολὰς
Στρέψασα σαυτὴν, στεῖχ' ἀνηρότους γύας·
Σκύθας δ' ἀφίξῃ νομάδας, οἳ πλεκτὰς στέγας
Πεδάρσιοι ναίουσ' ἐπ' εὐκύκλοις ὄχοις,
Ἑκηβόλοις τόξοισιν ἐξηρτημένοι·
Οἷς μὴ πελάζειν· ἀλλ' ἁλιστόνοις πόδας
Χρίμπτουσα ῥαχίαισιν ἐκπερᾶν χθόνα.
Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες
Οἰκοῦσι Χάλυβες, οὓς φυλάξασθαί σε χρή.

Ἀνήμε-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 706. ἠνύσασθ'] ἠνύσατ' Rob. χρείαν] χρείαν τ' MS. Viteb. inepte.

v. 708. ἀμφ' ἑαυτῆς] ἀφ' ἑαυτῆς Moſqq. Viteb. male.

v. 709. ἀκούσαθ'] ἀκούσασθ' Rob. ἀκούσεσθ' Viteb.

v. 711. σὺ δ'] σύ τ' cod. Viteb. et Regg. σὺ δ' autem praeſtat.

v. 712. τέρματ'] τέρμ' hiante metro Viteb.

v. 714. στρέψασα] τρέψασα Viteb. haud male.

v. 718. πόδας] γύποδας Ald. Rob. Victor. γε πόδας Schol. γυπόποδας Ar. Vitioſa lectio ſic orta eſſe videtur. Inſeruit aliquis e gloſſa γε; deinde alii ex γε πόδας ſcribendi errore fecerunt γύποδας, quod quamquam ineptum et abſurdum eſt, tamen olim fuerunt, ut ex Scholiis intelligimus, qui ex hac lectione Γύποδας nationem quandam ſingerent; alii qui in γύποδας ſyncopen quaererent et pro γυμνόποδας dictum eſſe ſomniarent.

Ἀνήμεροι γὰρ, οὐδὲ πρόσπλαστοι ξένοις.
Ἥξεις δ' Ὑβριστὴν ποταμὸν οὐ ψευδώνυμον,
Ὃν μὴ περάσῃς, οὐ γὰρ εὔβατος περᾶν,
Πρὶν ἂν πρὸς αὐτὸν Καύκασον μόλῃς, ὀρῶν
Ὕψιστον, ἔνθα ποταμὸς ἐκφυσᾷ μένος
Κροτάφων ἀπ' αὐτῶν· ἀστρογείτονας δὲ χρὴ
Κορυφὰς ὑπερβάλλουσαν ἐς μεσημβρινὴν
Βῆναι κέλευθον, ἔνθ' Ἀμαζόνων στρατὸν
Ἵξῃ στυγάνορ', αἳ Θεμίσκυράν ποτε
Κατοικιοῦσιν ἀμφὶ Θερμώδονθ', ἵνα
Τραχεῖα πόντου Σαλμυδησία γνάθος
Ἐχθρόξενος ναύτῃσι, μητρυιὰ νεῶν·
Αὗταί σ' ὁδηγήσουσι καὶ μάλ' ἀσμένως.

Ἰσθμὸν

VARIETAS LECTIONIS.

v. 723. Ὑβριστὴν] Ita codd. et Edd. omnes, praeter Rob. in quo est Ἀράξιν, quod glossema esse vel ex Scholiastae adnotatione intelligi potest. Ὑβριστὴν vero h. l. non appellativum; sed nomen fluvii proprium esse demonstravimus in Commentar. ad h. l. οὐ ψευδώνυμον] In cod. Mosqu. notatur: γρ. καὶ εὐώνυμον.

v. 725. πρὸς αὐτὸν] Inepta est Pauwii emendatio: πρὸς αὖ τὸν K. μ. *priusquam iterum ad Caucasum veneris.* Quomodo intelligendum sit πρὸς αὐτὸν, diximus in Commentar. ad h. l. πρὸς αὐτὸν τὸν K. Viteb. ex syllaba praecedente male repetita.

v. 727. ἀστρογείτονας] ἀστυγείτονας Viteb. ubi recte observat Zeunius librarii inscitiam reposuisse, quod sibi notius esset.

v. 730. ἵξῃ] Sic Ar. Regg. Ald. Turn. Vict. etc. ἥξεις Rob.

v. 732. Σαλμυδησία] Σαλμυδησσία Victor. Rectius autem simplici σ scribitur Ald. Σαλμιδησία cod. Reg. A. in eo saltem bene, inquit Brunck, quod σ non geminet.

v. 733. ναύτῃσι] ναύτοισι Ald. ναύτῃς Rob.

v. 734. αὗται] αὐταὶ cod. Vit.

Ἰσθμὸν δ' ἐπ' αὐταῖς στενοπόροις λίμνης πύλαις
Κιμμερικὸν ἥξεις, ὃν θρασυσπλάγχνως σε χρὴ
Λιποῦσαν αὐλῶν' ἐκπερᾶν Μαιωτικόν.
Ἔσται δὲ θνητοῖς εἰσαεὶ λόγος μέγας
Τῆς σῆς πορείας, Βόσπορος δ' ἐπώνυμος
Κεκλήσεται. λιποῦσα δ' Εὐρώπης πέδον,
Ἤπειρον ἥξεις Ἀσιάδ'. ἆρ' ὑμῖν δοκεῖ
Ὁ τῶν θεῶν τύραννος ἐς τὰ πάνθ' ὁμῶς
Βίαιος εἶναι; τῇδε γὰρ θνητῇ θεὸς
Χρῄζων μιγῆναι τάσδ' ἐπέῤῥιψε πλάνας.
Πικροῦ δ' ἔκυρσας, ὦ κόρη, τῶν σῶν γάμων
Μνηστῆρος. οὓς γὰρ νῦν ἀκήκοας λόγους
Εἶναι δόκει σοὶ μηδέπω 'ν προοιμίοις.

ΙΩ.

Ἰώ μοί μοι, ἒ ἔ.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 735. στενοπόροις] Sic edd. et codd. Regg. στενοπόρα e cod. citat Steph. idque etiam in cod. Reg. B. notatum.

v. 736. θρασυσπλάγχνως] θρασύσπλαγχνον citat Turn.

v. 741. ὑμῖν] ἡμῖν Ald. contra ſenſus veritatem.

v. 744. ἐπέῤῥιψε] ἐπέῤῥειψε, et ἐπέτευξε, quae affert Morell. e marg. MS., gloſſemata ſunt.

v. 747. μηδέπω 'ν προοιμίοις] μήδ' ἐπῶν προθιμίοις Ald. μηδ' ἐπῶν προοίμια Rob. μηδ' ἐπῶν ἐν προοιμίοις Vit. Genuinam lectionem, e qua caeterae ortae ſunt, primum edidit Turn. Eandem in codice ſuo invenit Schol.

v. 748. ἰώ] ἰὼ ἰὼ Rob. ἒ ἔ] Sic Rob., alii quater repetunt ἔ. In Viteb. legitur ἰώ μοι ἒ ἒ φεῦ φεῦ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Σὺ δ᾽ αὖ κέκραγας κἀναμυχθίζῃ. τί που
Δράσεις, ὅταν τὰ λοιπὰ πυνθάνῃ κακά;

ΧΟΡΟΣ.

Ἦ γάρ τι λοιπὸν τῇδε πημάτων ἐρεῖς;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Δυσχείμερόν γε πέλαγος ἀτηρᾶς δύης.

ΙΩ.

Τί δῆτ᾽ ἐμοὶ ζῆν κέρδος, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τάχει
Ἔρριψ᾽ ἐμαυτὴν τῆσδ᾽ ἀπὸ στύφλου πέτρας,
Ὅπως πέδῳ σκήψασα, τῶν πάντων πόνων
Ἀπηλλάγην; κρεῖσσον γὰρ εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 749. κἀναμυχθίζῃ] Brunckius e cod. Reg. hanc glossam affert: ἐκ τῶν μυκτήρων ἐκπέμπῃ φωνὴν, σπαιρίττῃ. γρ. ἀναμοχθίζῃ, ἤγουν ἐκ δευτέρου θρηνεῖς, μινυρίζεις, κλαίεις, λυπῇ. In ultimis hujus Scholii verbis conj. Brunckius forte legendum esse γρ. ἀναμυχθίζεις. Verum nihil mutandum esse, jam intelliget V. D. postquam Zeunius e Cod. Viteb. eandem lectionem protulit ἀναμοχθίζῃ; quae nisi vera est, saltem non deterior ea, quam hucusque omnes ediderunt.

v. 750. δράσεις] δράσαις Ald. Rob. ὅταν] ὅτ᾽ ἂν hoc et aliis locis scribitur Viteb.

v. 751. τι] τοι Ald. Rob.

v. 752. δυσχείμερον] δυσχειμαρὸν Ald. Rob. ἀτηρᾶς] ἀτειρᾶς cit. Turn.

v. 754. ἀπὸ στύφλου] ἀποστύφλου Ald. Rob. ἀπὸ στύφλε Turn. Victor.

v. 755. πέδῳ σκήψασα] πεδοσκήψασα citat Morell. e marg. MS.

v. 756. ἀπηλλάγην] Heathius eadem causa, quam supra ad v. 155. indicavimus, et h. l. adductus emendandum censuit ἀπαλλαγείην, ejecta particula γάρ. εἰσάπαξ] εἰς ἅπαξ scribitur Rob.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Η δυσπετῶς ἂν τοὺς ἐμοὺς ἄθλους φέροις,
Ὅτῳ θανεῖν μέν ἐστιν οὐ πεπρωμένον·
Αὕτη γὰρ ἦν ἂν πημάτων ἀπαλλαγή.
Νῦν δ' οὐδέν ἐστι τέρμα μοι προκείμενον
Μόχθων, πρὶν ἂν Ζεὺς ἐκπέσῃ τυραννίδος.

ΙΩ.

Ἦ γάρ ποτ' ἐστὶν ἐκπεσεῖν ἀρχῆς Δία;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἥδοι' ἄν, οἶμαι, τήνδ' ἰδοῦσα συμφοράν.

ΙΩ.

Πῶς δ' οὐκ ἄν, ἥτις ἐκ Διὸς πάσχω κακῶς;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ὡς τοίνυν ὄντων τῶνδε σοι μαθεῖν πάρα.

ΙΩ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 758. ἂν abeſt Rob. metro hiante.

v. 759. μέν ἐστιν] ἔνεστιν Ar. inepte.

v. 760. ἦν ἂν] ἦν μοι Rob.

v. 761. τέρμα μοι προκείμενον] τέρμα τὸ πρ. Rob.

v. 764. ἥδοι' ἂν] Vulgo edebatur ἥδοιμ' ἂν, et hic verſus Ioi, non Prometheo, tribuebatur. Veriſſime autem Daweſius Miſc. Cr. p. 250. intellexit vocabulum ἥδοιμι ſoloecum eſſe, et ſcribendum ἥδοι' pro ἥδοιο, ita ut Prometheus haec ad Iûs quaeſtionem regerat. *Gauderes puto, ſi hunc eventum ſ. caſum videres.* Hanc igitur emendationem, qua nihil certius et evidentius eſſe poteſt, cum Brunckio recepimus.

v. 765. κακῶς] κακὰ Rob.

v. 766. σοι μαθεῖν] μαθεῖν σοι Ald. Rob. Ceterum etſi haec ſenſu non carent, ſuſpicor tamen poetam ſcripſiſſe ὡς τοίνυν ὄντων τῶνδέ σοι γηθεῖν πάρα, ut ſenſus ſit: *Licet igitur tibi jam nunc hoc gaudio frui, quoniam iſta tam certa ſunt, quam quae praeſentia.* Fortaſſe librarii γηθεῖν in γαθεῖν, et hoc deinde in μαθεῖν mutaverunt.

ΙΩ.

Πρὸς τοῦ τύραννα σκῆπτρα συληθήσεται;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Αὐτὸς πρὸς αὐτοῦ κενοφρόνων βελευμάτων.

ΙΩ.

Ποίῳ τρόπῳ; σήμηνον, εἰ μή τις βλάβη.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Γαμεῖ γάμον τοιοῦτον, ᾧ ποτ' ἀσχαλᾷ.

ΙΩ.

Θέορτον, ἢ βρότειον; εἰ ῥητὸν, φράσον.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τί δ' ὄντιν'; οὐ γὰρ θεμιτὸν αὐδᾶσθαι τάδε.

ΙΩ.

Ἦ πρὸς δάμαρτος ἐξανίσταται θρόνων;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἢ τέξεταί γε παῖδα φέρτερον πατρός.

ΙΩ.

Οὐδ' ἔςτιν αὐτῷ τῆσδ' ἀποςροφὴ τύχης;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Οὐ δῆτα, πρὶν ἔγωγ' ἂν ἐκ δεσμῶν λυθῶ.

 ΙΩ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 768. αὐτῦ κενοφρόνων] αὐτῦ κενόφρων vitiose Rob.

v. 769. ποίῳ τρόπῳ σήμηνον] σήμηνον ποίῳ τρόπῳ Ald. Rob.

v. 770. τοιῦτον] τόνδ' Rob.

v. 772. οὐ γὰρ θεμιτὸν] Vulgo οὐ γὰρ ῥητόν. Sed optime divinavit Brunckius, hoc ῥητὸν temere ex versu antecedente repetitum esse. Reposuit igitur θεμιτὸν et apte comparavit versum Sophoclis Oed. Tyr. 993. ἢ ῥητὸν, ἢ οὐ θεμιτὸν ἄλλον εἰδέναι; τάδε] τόδε Rob.

v. 776. ἐ δῆτα πρὶν ἔγωγ' ἂν ἐκ δεσμῶν λυθῶ] Ita Codd. Regg. ἐ δῆτα πρὶν ἂν ἔγωγ' ἐκ δεσμῶν λυθῶ Ald. ἐ δῆτα πρ. ἂν

ΙΩ.

Τίς οὖν ὁ λύσων σ' ἐστὶν ἄκοντος Διός;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τῶν σῶν τιν' αὐτὸν ἐκγόνων εἶναι χρεών.

ΙΩ.

Πῶς εἶπας; ἦ 'μὸς παῖς σ' ἀπαλλάξει κακῶν;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τρίτος γε γένναν πρὸς δέκ' ἄλλαισιν γοναῖς.

ΙΩ.

Ἥδ' οὐκ ἔτ' εὐξύμβλητος ἡ χρησμῳδία.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

ἂν ἔγωγ' ἐκ δ. λυθεὶς Rob. quae quidem lectio, ut recte observavit Steph., hactenus admitti possit, si Io statim Promethei orationem interruperit, aut Prometheus aposiopesin fecerit. Attamen vulgata concinnior est et sequentibus aptior. Pauwius Heathio probante πρὶν γ' ἔγωγ' ἂν rescribendum esse putabat, scilicet quia voculam πρὶν nunquam a poeta produci opinabatur. Id recte durum judicans Brunckius, eandem tamen ob causam paulo audacius rescripsit ἃ ὄντα, πρὶν γ' ἂν ἐκλυθῶ δεσμῶν ἐγώ. Nos autem cum Morello hanc particulam interdum produci, adeoque nihil hic mutandum esse nobis persuasimus. cf. not. ad v. 481.

v. 777. ἄκοντος] ἄρχοντος est conjectura Pauwii, quam inutilem esse docuimus in Commentar. ad h. l.

v. 778. Brunckius, nescio, inquit, an elegantius esset: τῶν σῶν τιν' αὐτῆς ἐκγόνων εἶναι χρεών. Mihi non videtur, αὐτὸν enim in Promethei responsione opponitur τῷ τίς in quaestione, quam Io proposuerat. Pro χρεὼν al. χρεῶν teste Turn.

v. 780. τρίτος γε γένναν] τριτὸς δὲ γένναν Ald. πρὸς δέκ'] πρὸς δὲ κ' Ald. qua lectione deceptus Garbitius vertit: *Tertius genere et insuper alia prognatione.* ἄλλαισιν] ἄλλαισι Ald. Rob. ἄλλῃσι MS. Viteb.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Καὶ μηδὲ σαυτῆς ἐκμαθεῖν ζήτει πόνους.

ΙΩ.

Μή μοι προτείνων κέρδος, εἶτ' ἀποστέρει.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Δυεῖν λόγοιν σε θατέρῳ δωρήσομαι.

ΙΩ.

Ποίοιν; πρόδειξον, αἵρεσίν τ' ἐμοὶ δίδου.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Δίδωμ'· ἑλοῦ γὰρ ἢ πόνων τὰ λοιπά σοι
Φράσω σαφηνῶς, ἢ τὸν ἐκλύσοντ' ἐμέ.

ΧΟΡΟΣ.

Τούτων σὺ τὴν μὲν τῇδε, τὴν δ' ἐμοὶ χάριν
Θέσθαι θέλησον, μηδ' ἀτιμάσῃς λόγους·
Καὶ τῇδε μὲν γέγωνε τὴν λοιπὴν πλάνην,
Ἐμοὶ δὲ τὸν λύσοντα· τοῦτο γὰρ ποθῶ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 784. δυεῖν λόγοιν] Atticam formam primus hic edidit Turn. quem cum Brunckio secuti sumus. δυοῖν λόγοιν Ald. Rob. etc.

v. 785. ποίοιν; πρόδειξον] ποίοιν πρόδειξον Ald. Rob.

v. 786. ἑλοῦ γὰρ ἢ] Pauwius distinguendum censet ἑλοῦ γάρ· ἢ, inficete.

v. 787. ἐκλύσοντ' ἐμέ] ἐκλύσοντά με Cod. Turn.

v. 787. Φράσω] Φράσαι Ald.

v. 789. λόγους] perperam in MS. Vit. οἴκους, superscripta tamen lectione genuina.

v. 791. ἐμοὶ — ποθῶ] Post λύσοντα Ald. infercit σε, et post γὰρ addit νῦν. Utrumque supplementum e glossa in textum irrepsit, metro non ferente.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἐπεὶ προθυμεῖσθ᾽, οὐκ ἐναντιώσομαι
Τὸ μὴ οὐ γεγωνεῖν πᾶν ὅσον προσχρήζετε.
Σοὶ πρῶτον, Ἰοῖ, πολύδονον πλάνην φράσω,
Ἣν ἐγγράφε σὺ μνήμοσιν δέλτοις φρενῶν.
Ὅταν περάσῃς ῥεῖθρον, ἠπείρων ὅρον,
Πρὸς ἀντολὰς φλογῶπας ἡλιοςιβεῖς
\- - - - - - - - - - - - - -
Πόντε περῶσα φλοῖσβον, ἔς τ᾽ ἂν ἐξίκῃ
Πρὸς

VARIETAS LECTIONIS.

v. 793. τὸ μὴ ἐ γεγωνεῖν] τὸ μὴ γεγωνεῖν Rob. Verum recte monuit Steph. ſynizeſin in particulis μὴ ἐ huic poetae familiarem eſſe; coll. v. 632. 926.

v. 794. πολύδονον] πολύδινον. Cod. Turn.

v. 796. ὅρον] ὅρων. Ald.

v. 797. φλογῶπας] Ita ſcribendum recte judicavit Pauw. a φλόγωψ, non ut omnes praeter Morellum φλογωπὰς (a φλογωπὸς); accuſativus enim pluralis adjectivorum foeminini generis trium terminationum producitur; ultima autem ſyllaba hujus vocabuli brevis eſſe h. l. debet. ἡλιοςιβεῖς] Pauwius hoc vocabulum vel a verbo Aeſchyleo ἡλιοςιβεῖν derivandum, nec adjectivi in loco habendum, vel ἡλίε ςιβεῖς legendum eſſe opinatur. Harum conjecturarum priorem abjicio; poſteriorem cum Heathio probo. Sed quoniam poſt verſum 797. lacuna ſive brevior ſive longior eſt, certi nihil definiri poteſt.

v. 798. Inter hunc verſum et antecedentem recte ſtatuit Brunckius aliquid deeſſe. Conſtructio quidem, ſi cum Pauwio legamus ἡλίε ςιβεῖς, manca non eſſet; ſed tamen vix mihi perſuadere poſſum, Aeſchylum narrationem Promethei ita inſtituiſſe, ut, cum Iûs errores per Europam copioſius enarraſſet, vagam illam virginem a confiniis Europae et Aſiae ſtatim ingenti ſaltu in Africam deduceret. Itaque non unum, ſed decem aut plures verſus, hic aut poſt v. 813. excidiſſe putem. πόντε] πόντον Ald.

Πρὸς γοργόνεια πεδία Κισθήνης, ἵνα
Αἱ Φορκίδες ναίουσι δηναιαὶ κόραι
Τρεῖς κυκνόμορφοι, κοινὸν ὄμμ' ἐκτημέναι,
Μονόδοντες, ἃς οὔθ' ἥλιος προσδέρκεται
Ἀκτῖσιν, οὔθ' ἡ νύκτερος μήνη ποτέ.
Πέλας δ' ἀδελφαὶ τῶνδε τρεῖς κατάπτεροι,
Δρακοντόμαλλοι Γοργόνες βροτοστυγεῖς,
Ἃς θνητὸς οὐδεὶς εἰσιδὼν ἕξει πνοάς.
Τοιοῦτο μέν σοι τοῦτο φρούριον λέγω·
Ἄλλην δ' ἄκουσον δυσχερῆ θεωρίαν.
Ὀξυστόμους γὰρ Ζηνὸς ἀκραγεῖς κύνας
Γρῦπας φύλαξαι, τόν τε μουνῶπα στρατὸν
Ἀριμασπὸν ἱπποβάμον', οἳ χρυσόῤῥυτον
Οἰκοῦσιν ἀμφὶ νᾶμα Πλούτωνος πόρου·
Τούτοις σὺ μὴ πέλαζε. τηλουρὸν δὲ γῆν
Ἥξεις, κελαινὸν φῦλον, οἳ πρὸς ἡλίου
Ναίουσι πηγαῖς, ἔνθα ποταμὸς Αἰθίοψ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 799. Κισθήνης] Ita Cod. Regg. Σκυθίνης Ald. Κισθίνης Stanl. Κινθήνης MS. Viteb. errore librarii pro Κισθήνης: ἵνα] Brunckius, lenior esset, inquit, hiatus scribendo ὅπου. Recte, sed nihil ideo mutandum.

v. 801. ὄμμ' ἐκτημέναι] ὄμμα κεκτημέναι Ald.

v. 802. ἃς] τὰς Ald.

v. 805. δρακοντόμαλλοι] δρακοντόμαλοι Ald.

v. 807. τοιοῦτο] τοιοῦτον Cod. Viteb.

v. 810. φύλαξαι] φύλαξον Rob. τόν τε] τόν γε cod. Viteb.

v. 811. Ἀριμασπὸν] Cod. Viteb. Ἀριμασπῶν Victor. quod cum verum putabat Zeunius, non cogitabat Spondeum hac ratione secundam Senarii regionem invadere. ἱπποβάμον'] ἱπποδάμον Ald. Ox.

v. 812. πόρου] πόρον Rob.

v. 813. μὴ πέλαζε] μὲν πέλαζε Ald.

Τούτȣ παρ' ὄχθας ἕρφ', ἕως ἂν ἐξίκῃ
Καταβασμὸν, ἔνθα Βυβλίνων ὀρῶν ἄπο
Ἵησι σεπτὸν Νεῖλος εὔποτον ῥέος.
Οὗτός σ' ὀδώσει τὴν τρίγωνον ἐς χθόνα
Νειλῶτιν, οὗ δὴ τὴν μακρὰν ἀποικίαν
Ἰοῖ πέπρωται σοί τε καὶ τέκνοις κτίσαι.
Τῶνδ' εἴ τι σοὶ ψελλόν τε καὶ δυσεύρετον,
Ἐπαναδίπλαζε, καὶ σαφῶς ἐκμάνθανε·
Σχολὴ δὲ πλείων ἢ θέλω πάρεςί μοι.

ΧΟΡΟΣ.

Εἰ μέν τι τῇδε λοιπὸν ἢ παρειμένον
Ἔχεις γεγωνεῖν τῆς πολυφθόρȣ πλάνης,
Λέγ'· εἰ δὲ πάντ' εἴρηκας, ἡμῖν αὖ χάριν
Δὸς, ἥντιν' αἰτούμεσθα· μέμνησαι δέ πȣ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τὸ πᾶν πορείας ἥδε τέρμ' ἀκήκοεν.
Ὅπως δ' ἂν εἰδῇ μὴ μάτην κλύȣσά μου,
Ἃ πρὶν μολεῖν δεῦρ' ἐκμεμόχθηκε, φράσω,
Τεκμήριον τοῦτ' αὐτὸ δοὺς μύθων ἐμῶν.
Ὄχλον μὲν οὖν τὸν πλεῖστον ἐκλείψω λόγων,

Πρὸς

VARIETAS LECTIONIS.

v. 816. ἐξίκῃ] ἐξίκῃς Ald.

v. 818. σεπτὸν] σεμνὸν Cod. Reg. A. εὔποτον] εὔποτος Turn.

v. 820. ἀποικίαν] ἀποκίαν Victor. errore typographico.

v. 824. πλείων] πλέον Ox. θέλω] θέλεις Ald. Ox.

v. 825. εἰ μέν τι] εἰ μέν τοι Viteb.

v. 826. πολυφθόρȣ] πολυφόρȣ Rob.

v. 832. τȣ̃τ' αὐτὸ] τȣ̃ ταυτὸ Ald.

v. 833. τὸν πλεῖςον] τῶν πλείςων Garb. minus commode. λόγων] Abreſchius exiſtimat h. l. legi poſſe λέγων, quoniam Perſ. 513. πολλὰ δ' ἐκλείπω λέγων κακῶν. At utriusque loci diverſa ratio eſt; nec iſtud corrigere eſſet, ſed depravare.

Πρὸς αὐτὸ δ' εἶμι τέρμα σῶν πλανημάτων.
Ἐπεὶ γὰρ ἦλθες πρὸς Μολοσσὰ δάπεδα,
Τήν αἰπύνωτόν τ' ἀμφὶ Δωδώνην, ἵνα
Μαντεῖα θᾶκός τ' ἐστὶ Θεσπρωτοῦ Διὸς,
Τέρας τ' ἄπιστον, αἱ προσήγοροι δρύες,
Ὑφ' ὧν σὺ λαμπρῶς κοὐδὲν αἰνικτηρίως
Προσηγορεύθης ἡ Διὸς κλεινὴ δάμαρ
Μέλλουσ' ἔσεσθ', εἰ τῶνδε προσσαίνει σέ τι·
Ἐντεῦθεν οἰστρήσασα τὴν παρακτίαν
Κέλευθον ἦξας πρὸς μέγαν κόλπον Ῥέας,
Ἀφ' οὗ παλιμπλάγκτοισι χειμάζῃ δρόμοις·
Χρόνον δὲ τὸν μέλλοντα πόντιος μυχὸς,
Σαφῶς ἐπίστασ', Ἰόνιος κεκλήσεται,
Τῆς σῆς πορείας μνῆμα τοῖς πᾶσι βροτοῖς.
Σημεῖά σοι τάδ' ἐστὶ τῆς ἐμῆς φρενὸς,
Ὡς δέρκεται πλέον τι τοῦ πεφασμένου.
Τὰ λοιπὰ δ' ὑμῖν τῆδέ τ' ἐς κοινὸν φράσω,
Ἐς ταυτὸν ἐλθὼν τῶν πάλαι λόγων ἴχνος.
Ἔστιν πόλις Κάνωβος, ἐσχάτη χθονὸς,

Νείλου

VARIETAS LECTIONIS.

v. 837. μαντεῖα θᾶκός τ'] μαντείᾳ θῶκος Ald. μαντεία θῶκος Rob. Turn.

v. 841. μέλλουσ' — σέ τι] μέλλουσ' ἔσεσθαι τῶνδε προσσαίνει σε τι corrupte Ald. Rob.

v. 843. ἦξας] ἧξας Schol. α. β. Abresch.

v. 844. παλιμπλάγκτοισι] πολυπλάγκτοισι Ar. Schol. Steph. Pauw. γ' ἀλιπλάγκτοισι conj. Pauw. quod Heathio valde placet. Neutrum tamen necessarium aut verum esse docuimus in Commentar. ad h. l.

v. 846. κεκλήσεται] Sic Ar. Codd. Reg. Viteb. quam formam cum Abreschio vulgatae κληθήσεται praetulimus, quia Atticis poetis inprimis frequentatur.

v. 852. ἐστὶν πόλις] ἐστὶ πολὺς Ald.

Νείλϰ πρὸς αὐτῷ στόματι καὶ προσχώματι·
Ἐνταῦθα δή σε Ζεὺς τίθησιν ἔμφρονα,
Ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χειρὶ καὶ θίγων μόνον.
Ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς θιγημάτων
Τέξεις κελαινὸν Ἔπαφον· ὃς καρπώσεται
Ὅσην πλατύῤῥϰς Νεῖλος ἀρδεύει χθόνα·
Πέμπτη δ' ἀπ' αὐτϰ̃ γέννα πεντηκοντόπαις
Πάλιν πρὸς Ἄργος οὐχ ἑκοῦσ' ἐλεύσεται
Θηλύσπορος, φεύγϰσα συγγενῆ γάμον
Ἀνεψιῶν· οἱ δ' ἐπτοημένοι φρένας,
Κίρκοι πελειῶν οὐ μακρὰν λελειμμένοι,
Ἥξϰσι θηρεύσοντες οὐ θηρασίμϰς
Γάμϰς, φθόνον δὲ σώμαθ' ὧν ἕξει θεός·

Πελα-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 855. ἐπαφῶν — θίγων] Abreſchius Aoriſtos mavult ἐπαφὼν, (quod et Scholiaſtes legiſſe videtur) et θιγών.

v. 856. θιγημάτων] In omnibus edd. ante Brunckium legebatur γεννημάτων. Scaliger autem teſte Valckenario ad Eurip. Phoeniſſ. 639. e Peyraredi conjectura in libri ſui ora ſcripſerat θιγημάτων, idque cum Brunckio recepimus. Nam ubicunque in alluſionibus ad etyma nominum Aeſchylus vocabulo ἐπώνυμος utitur, ſemper etiam addit id verbum, cujus eſt ἐπωνυμία. Γεννημάτων aperte gloſſam ſapit.

v. 857. καρπώσεται] καρπώσαιτο Rob.

v. 861. θηλύσπορος] θηλύσπορον Ald.

v. 862. οἱ δ' ἐπτοημένοι] οἱ δὲ πτοημένοι Ald.

v. 865 - 866. φθόνον δὲ σώμαθ' ὧν ἕξει θεός· Πελασγία δεδέξεται etc.] Ingenioſiſſime ſic emendavit Brunckius V. C. Vulgata quam edd. et Codd. repraeſentant, haec eſt: φθόνον δὲ σωμάτων ἕξει θεός, Πελασγία δὲ δέξεται θηλυκτόνῳ Ἄρει δαμέντων etc. quae quamquam aliquo modo explicari poteſt, ſi dicatur poſt δέξεται intelligendum eſſe αὐτὰ ſcil. τὰ σώματα, aut abſolutum eſſe genitivum

δαμέν-

Πελασγία δεδέξεται θηλυκτόνῳ
Ἄρει δαμέντων, νυκτιφρουρήτῳ θράσει.
Γυνὴ γὰρ ἄνδρ' ἕκαστον αἰῶνος στερεῖ,
Δίθηκτον ἐν σφαγαῖσι βάψασα ξίφος.
Τοιάδ' ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς ἐμοὺς ἔλθοι Κύπρις.
Μίαν δὲ παίδων ἵμερος θέλξει, τὰ μὴ
Κτεῖναι ξύνευνον, ἀλλ' ἀπαμβλυνθήσεται·
Γνώμαιν δυεῖν δὲ θάτερον βουλήσεται,
Κλύειν ἄναλκις μᾶλλον, ἢ μιαιφόνος.
Αὕτη κατ' Ἄργος βασιλικὸν τέξει γένος.

Μακροῦ

VARIETAS LECTIONIS.

δαμέντων, tamen emendationis Brunckianae facilitas adeo nobis blanditur, ut et ipsi Aeschylum ita scripsisse putemus, praesertim cum forma paulopostfuturi saepe apud Tragicos occurrat. Ordo autem constructionis hic est: *Πελασγία δὲ (γῆ) δεδέξεται σώματα ὧν θεὸς φθόνον ἕξει δαμέντων θ. Α. ν. θρ.* Ceterum Pauwiana commenta vix digna sunt quae memorentur: *φθόνον δὲ λημάτων ἕξει θεὸς, Πελασγία δὲ δέξεται* vel *δέρξεται θ. Α. δαμέντας.*

v. 870. *ἐπ' ἐχθροὺς*] *ἐς ἐχθροὺς* cod. Viteb. quod Zeunius genuinum esse existimat.

v. 871. *τὸ μὴ*] *οὐ* addidit Brunck. Sed quamquam *οὐ* facile excidere potuit et *μὴ οὐ* alibi saepe occurrit; tamen hujus loci alia ratio est, quam v. 793. 926. vid. Commentar. ad h. l.

v. 872. *ξύνευνον*] *σύγγευνον* Ald. *ἀπαμβλυνθήσεται· γνώμαιν δυεῖν δὲ*] *ἀπαμβλυνθήσεται. γνώμαιν δυοῖν δὲ* Ald. *ἐπαμβληθήσεται, γνώμαιν δυοῖν δὲ* Rob. *ἀπαμβλυνθήσεται γνωμῶν· δυοῖν δὲ* Turn. *ἀπαμβλυνθήσεται γνωμῶν· δυεῖν δὲ* Victor. etc. Nos Brunckio assentimur, qui in codd. Regg. Aldinam distinctionem invenit, *δυεῖν δὲ* autem ex Stanlejana, quae Victorianam expressit, adsciscendum putavit.

v. 873. *θάτερον*] Barbarum *θατέραν* reperit Brunck in codd. Regg. sed *θάτερον* in cod. B. contextu.

Μακροῦ λόγου δεῖ ταῦτ' ἐπεξελθεῖν τορῶς·
Σπορᾶς γε μὴν ἐκ τῆσδε φύσεται θρασὺς,
Τόξοισι κλεινὸς, ὃς πόνων ἐκ τῶνδ' ἐμὲ
Λύσει. τοιόνδε χρησμὸν ἡ παλαιγενὴς
Μήτηρ ἐμοὶ διῆλθε Τιτανὶς Θέμις·
Ὅπως δὲ χὤπη, ταῦτα δεῖ μακροῦ χρόνου
Εἰπεῖν, σύ τ' οὐδὲν ἐκμαθοῦσα κερδανεῖς.

ΙΩ.

Ἐλελελελεῦ,
Ὑπό μ' αὖ σφάκελος καὶ φρενοπληγεῖς
Μανίαι θάλπουσ', οἴστρου δ' ἄρδις
Χρίει μ' ἄπυρος,
Κραδία δὲ φόβῳ φρένα λακτίζει·
Τροχοδινεῖται δ' ὄμμαθ' ἑλίγδην,
Ἔξω δὲ δρόμου φέρομαι, λύσσης
Πνεύματι μάργῳ, γλώσσης ἀκρατής·
Θολεροὶ δὲ λόγοι παίουσ' εἰκῆ
Στυγνῆς πρὸς κύμασιν ἄτης.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 876. δεῖ] forte legendum: μακροῦ λόγου δὲ scil. ἐστὶ, *multi autem sermonis est.* In Rob. est μακροῦ λόγου δεῖ ταῦτ' ἐξελθεῖν τορῶς, versu una syllaba deficiente. In Mosqu. 2. legitur: μακροῦ λόγου δεῖ ταῦτα τ' ἐξελθεῖν τορῶς.

v. 878. κλεινὸς] κλεινοῖς Ald. Rob.

v. 880. ἐμοὶ] ἐμὴ cod. Vit.

v. 881. ὅπως δὲ χὤπη] ὅπως δὲ χ' ὅπη Ald. ὅπως χὤπη Rob. ταῦτα δεῖ] ταῦτα δὴ citat Turn. e cod. χρόνου] λόγου Victor. interpolatum ex v. 876.

v. 883. Ἐλελελελεῦ] Rob. addit: ἰὼ ἰώ; unde Pauwius conj. Ἰώ, ἰὼ ἐλελεῦ. ἐλελεῦ.

v. 885. θάλπουσ'] θάλπουσιν Ald.

v. 887. κραδία] Sic Ald. Rob. Turn. etc. καρδία, quod est in Victor. Canter., metro adversatur. φόβῳ φρένα] φρένα φόβῳ Cod. Viteb. Ald. φόβῳ λακτίζει φρένα Rob.

v. 888. τροχοδινεῖται δ'] τροχοδινεῖται γ' Rob.

ΧΟΡΟΣ.

στροφή. Ἦ σοφὸς, ἦ σοφὸς ἦν,
Ὃς πρῶτος ἐν γνώμᾳ τόδ' ἐβάστασε
Καὶ γλώσσᾳ διεμυθολόγησεν,
Ὡς τὸ κηδεῦσαι καθ' ἑαυ-
τὸν ἀριστεύει μακρῷ·
Καὶ μήτε τῶν πλούτῳ διαθρυπτομένων,
Μήτε τῶν γέννᾳ μεγαλυνομένων
Ὄντα χερνήταν ἐραστεῦσαι [γάμων].
ἀντιστρ. Μήποτε μήποτέ μ' ὦ
Μοῖραι . . . . λεχέων Διὸς
Εὐνάτειραν ἴδοισθε πέλουσαν·

Μηδὲ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 894. γνώμᾳ] γνώμῃ Rob.

v. 895. γλώσσᾳ] γλώσσῃ Rob.

v. 896. κηδεῦσαι] κηδεύειν Eustath. ad Il. ν. Vulg. melius respondet sequenti ἐραστεῦσαι.

v. 897. ἀριστεύει] ἀριστεύειν Ald.

v. 899. γέννᾳ μεγαλυνομένων] Arnaldus conj. γέννᾳ μεγ' ἀγαλλομένων. Heathius γέννᾳ γε μεγαλυνομένων. Neutro egemus. cf. not. ad v. 907.

v. 900. γάμων] Hoc spurium arbitror, atque e scholio adjectum; subintelligi potuit γάμων, aut aliud substantivum, sed adjicere necessarium non erat. Hanc suspicionem confirmat versus antistrophicus v. 908. ubi ultimum verbum πόνων aperte spurium est; a Turnebiana plane abest, et sane jam a pluribus editoribus omissum fuisset, nisi id propter metrum in strophico versu servandum putassent. Jam hunc scrupulum ex animis Criticorum evellimus; deleta enim v. 900. superflua clausula γάμων, et sublata v. 908. non superflua solum, sed etiam sensum turbante, vocula πόνων, metra utrinque ad amussim sibi respondent. Itaque γάμων uncis inclusimus.

v. 901. μήποτέ μ'] μήποτ' Ald.

v. 902. Inter Μοῖραι et λεχέων aliquid deesse observavit Heath.

Μηδὲ πλαθείην γαμέτᾳ
Τινὶ τῶν ἐξ Οὐρανοῦ.
Ταρβῶ γὰρ ἀστεργάνορα παρθενίαν
Εἰσορῶσ' Ἰοῦς γάμῳ δαπτομέναν
Δυσπλάνοις Ἥρας ἀλατείαις [πόνων].

Ἐμοὶ

VARIETAS LECTIONIS.

Heath. Morellus ita suppleri posse notat: Μήποτε μήποτέ με γ' Ω μοῖραι, ὦ μοῖραι etc. Sed ejusmodi defectibus absque codicum subsidio satis tuto succurrere nemo potest. Διὸς] abest Ald. Turn.

v. 904. γαμέτᾳ] ἐν γαμέτᾳ Turn.

v. 907. γάμῳ] propter hanc vocem nec metrum hujus versiculi strophico respondet, nec sensus difficultate caret. In Aldina sic legitur εἰσορῶσ' Ἰοῦς με γάμῳ δ' ἀπτομέναν. Suspicor autem Aeschylum scripsisse εἰσορῶσ' Ἰοῦς μέγα δαπτομέναν. Ita hic versus quoad metrum antithetico v. 899. accurate respondebit; uterque enim erit Asynartetus ex trochaica penthemimeri, et basi anapaestica | - ᴗ | - - | - | | ᴗ ᴗ - | ᴗ ᴗ - | ; et omnis interpretandi difficultas evanescet. Cf. Commentar. ad h. l. Ceterum Garbitio in mentem venerat Ἰοῖ σε, unde Morellus conj. legendum εἰσορῶσ' Ἰοῖ σέ γε δαπτομέναν; idem hunc versum sic ad justos numeros redigi posse putabat, si legatur εἰσορῶσ' Ἰοῦς ἅμα δαπτομέναν. In quo metro quidem recte consultum est, sensus venustati parum. Nam illud ἅμα hic plane otiosum esset. δαπτομέναν] δαπανωμέναν citat Turn. e cod.

v. 908. δυσπλάνοις] δυσπλάγχνοις Turn. ἀλατείαις] ἀλατείαισιν Turn. ἀλατείαισι Vict. πόνων] Hoc vocabulum in Turn. plane abest; sive de conjectura id omiserit editor, sive codicis sui auctoritate ductus. In indice variantium lectionum nihil de eo notatur. Reliquae editiones ad unam omnes agnoscunt πόνων. Genuinum tamen non esse vel hoc indicio proditur, quod eo sublato omnis difficultas tollitur, e qua se hactenus viri docti expedire non potuerunt, quamvis eam se sentire

tire

ἐπῳδ. Ἐμοὶ δ᾽, ὅτι μὲν ὁμαλὸς ὁ γάμος ἄφοβος,
Οὐ δέδια μηδὲ κρεισσόνων θεῶν
Ἄφυκτον ὄμμα προσδέρκοιτό με.
Ἀπόλεμος, ὅδε γ᾽ ὁ πόλεμος, ἄπορα
Πόριμος· οὐδ᾽ ἔχω τίς ἂν γενοίμαν.
Τὰν Διὸς γὰρ οὐχ ὁρῶ μῆτιν ὅπα φύγοιμ᾽ ἄν.

ΠΡΟΜΗ.

VARIETAS LECTIONIS.

tire faterentur. Nostra vero ex emendatione, non solum Strophes et Antistrophes metra in ultimo versu sibi recte respondent

– ◡ – – – ◡ – –
οντα | χερη | ταν ε | ραστιν | σαι
δυσπλα | νοις Η | ρας α | λατει | αις

uterque enim est Trochaicus dimeter hypercatal., verum etiam interpretationi commodae locus datur, quam quidem vocabulo πόνων servato nemo reperire potuit. Ceterum Arnaldus conj. ἀλατείαισι πονεῖν. Brunckio in mentem venit εἰσορῶσ᾽ Ἰοῦς χρόα δαπτομέναν δυσπλάνοις Ἥρας ἀλατείαις χόλῳ.

v. 909. ὅτι] ὅτε corrigunt d'Arnaud, Pauw, Heath. Sed vide Commentar. ad h. l.

v. 910. μηδὲ κρεισσόνων θεῶν] in omnibus edd. et codd. adhuc collatis additur ἔρως post θεῶν. Id autem glossema esse Scholiastae, qui explicare vellet, quid sit θεῶν ἄφυκτον ὄμμα, facile patet; quo deleto multo venustior fit oratio. Itaque expunxi. Si ἔρως legitur, versus est Jambicus senarius, sublato vero hoc additamento Jambicus est dimeter hypercatal.

v. 911. προσδέρκοιτο] προσδράκῃ Rob. προσδέρκοισθε Ox. προσδέρκοι Ar.

v. 912. sq. ἄπορα πόριμος] εἰς ἄπορα πόριμος Rob. atque ita in Cod. bibl. Reg. Gall. legi monuit Spanhem. ad Julian. p. 256. Verum hoc εἰς e glossa est; et si eo ad sensum opus esset, subintelligi deberet, non scribi. Sed vide Commentar. γενοίμαν] γενοίμην Ald.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἦ μὴν ἔτι Ζεὺς, καίπερ αὐθάδης φρενῶν,
Ἔςαι ταπεινὸς, οἷον ἐξαρτύεται
Γάμον γαμεῖν· ὃς αὐτὸν ἐκ τυραννίδος
Θρόνων τ' ἄϊςον ἐκβαλεῖ· πατρὸς δ' ἀρὰ
Κρόνȣ τότ' ἤδη παντελῶς κρανθήσεται·
Ἣν ἐκπιτνῶν ἠρᾶτο δηναιῶν θρόνων.
Τοιῶνδε μόχθων ἐκτροπὴν οὐδεὶς θεῶν
Δύναιτ' ἂν αὐτῷ, πλὴν ἐμοῦ, δεῖξαι σαφῶς.
Ἐγὼ τάδ' οἶδα, χῷ τρόπῳ. πρὸς ταῦτα νῦν
Θαρσῶν καθήσθω, τοῖς πεδαρσίοις κτύποις
Πιςὸς, τινάσσων τ' ἐν χεροῖν πυρπνοῦν βέλος.

Οὐδὲν

VARIETAS LECTIONIS.

v. 915. αὐθάδης φρενῶν] αὐθάδη φρενῶν Ald. Rob. Sed difficilior conſtructio praeferenda eſt. Cum Aldina conſentit Moſqu. 1. ubi a manu recentiore ſuperſcriptum αὐθάδης, αὐθάδη φρενῶν male Turn.

v. 916. οἷον] τοῖον Garb. Rob. Pauw. Morell. Vulgatum idem notat, ſed eſt exquiſitius.

v. 918. θρόνων τ'] abeſt τ' Rob. Ita θρόνων a τυραννίδος regeretur. Receptam lectionem Aeſchylea loquendi conſuetudo confirmat: πατρὸς δ'] πατρός τ' Ald.

v. 919. τότ'] πότ' alii teſte Morell. τότε autem hic verborum contextui aptius.

v. 920. ἐκπιτνῶν] ἐκπίπτων Viteb. ex interpretamento.

v. 923. ἐγὼ τάδ' οἶδα] ἐγὼ δὲ τάδ' οἶδα Viteb.

v. 924. θαρσῶν] θαῤῥῶν Schol. Victor. In Cod. Moſqu. 1. ſupra v. θαρσῶν notatur γρ. θαρσείτω. καθήσθω] καθείσθω Ald. κτύποις] τόποις Schol. minus eleganter.

v. 925. πιςὸς] πυςὸς Schol. inepte. πίσυνος conj. Stanl. ſine cauſa idonea. τινάσσων τ'] τινάσσοντ' al. teſte Morell. πυρπνοῦν] Sic cod. Reg. B. πύρπνοον Ald. ἐν χερὶ πύρπνοον conj. Pauw. χερσὶ πυρίπνουν Viteb. Ἐν χερὶ πυρίπνουν βέλος Cod. Reg. A.

Οὐδὲν γὰρ αὐτῷ ταῦτ' ἐπαρκέσει, τὸ μὴ οὐ
Πεσεῖν ἀτίμως πτώματ' οὐκ ἀνασχετά.
Τοῖον παλαιστὴν νῦν παρασκευάζεται
Ἐπ' αὐτὸς αὐτῷ, δυσμαχώτατον τέρας·
Ὃς δὴ κεραυνοῦ κρείσσον' εὑρήσει φλόγα,
Βροντῆς θ' ὑπερβάλλοντα καρτερὸν κτύπον·
Θαλασσίαν τε, γῆς τινάκτειραν νόσον,
Τρίαιναν, αἰχμὴν τὴν Ποσειδῶνος σκεδᾷ.
Πταίσας δὲ τῷδε πρὸς κακῷ μαθήσεται
Ὅσον τό τ' ἄρχειν καὶ τὸ δουλεύειν δίχα.

ΧΟΡΟΣ.

Σὺ θὴν ἃ χρήζεις, ταῦτ' ἐπιγλωσσᾷ Διός.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἅπερ τελεῖται, πρὸς δ', ἃ βούλομαι, λέγω.

F 2 ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 926. οὐ abeſt Cod. Moſqu. 1.

v. 928. *νῦν παρασκευάζεται*] *παρασκευάζεται νῦν* Moſqu. 2. Ald. Rob.

v. 929. *ἐπ' αὐτὸς αὐτῷ*] *αὐτὸς ἐπ' αὐτῷ* Ald. *αὐτὸς ἑαυτῷ* Moſqu. 1. utrumque adverſus metrum.

v. 931. *ὑπερβάλλοντα*] *ὑπερβάλλον* Moſqu. 2. *καρτερὸν*] *κρατερὸν* Ald.

v. 932. *γῆς*] *γῆς τε* Moſqu. 1. *τινάκτειραν νόσον*] Non ſatis placet tridentem h. l. morbum aut malum dici. Forte Aeſchylus ſcripſit:

Θαλασσίαν τε, γῆς τινακτῆρ᾽, ἐννόσων
Τρίαιναν, αἰχμὴν τὴν Ποσειδῶνος σκεδᾷ.

h. e. *quique* (novus quaſi) *terrae concuſſor*, (fortior ſcilicet Neptuno *ἐννοσιγαίῳ*) *marinum tridentem vibraturus illam Neptuni lanceam diſſipabit.* Sed vide Commentar. ad h. l.

v. 933. *αἰχμὴν τὴν*] *αἰχμὴν τοῦ* Rob.

v. 935. *ὅσον*] *ἴσον* Rob.

ΧΟΡΟΣ.

Καὶ προσδοκᾷν χρὴ δεσπόσειν Ζηνός τινά;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Καὶ τῶνδέ γ' ἕξει δυσλοφωτέρους πόνους.

ΧΟΡΟΣ.

Πῶς οὐχὶ ταρβεῖς, τοιάδ' ἐκρίπτων ἔπη;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τί δ' ἂν φοβοίμην, ᾧ θανεῖν οὐ μόρσιμον;

ΧΟΡΟΣ.

Ἀλλ' ἆθλον ἂν σοι τοῦδέ γ' ἀλγίω πόροι.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ὁδ' οὖν ποιείτω, πάντα προσδοκητά μοι.

ΧΟΡΟΣ.

Οἱ προσκυνοῦντες τὴν Ἀδράστειαν, σοφοί.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Σέβου, προσεύχου, θῶπτε τὸν κρατοῦντ' ἀεί.
Ἐμοὶ δ' ἔλασσον Ζηνὸς ἢ μηδὲν μέλει.
Δράτω, κρατείτω τόνδε τὸν βραχὺν χρόνον
Ὅπως θέλει· δαρὸν γὰρ οὐκ ἄρξει θεοῖς.
Ἀλλ' εἰσορῶ γὰρ τόνδε τὸν Διὸς τρόχιν,
Τὸν τοῦ τυράννου τοῦ νέου διάκονον·
Πάντως τι καινὸν ἀγγελῶν ἐλήλυθε.

ΠΡΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 938. δεσπόσειν] δεσπόζειν Viteb. Ζηνός τινά] Διός τινά Mosqu. 2. Ald. τινὰ Διὸς et superscriptum γρ. Ζηνὸς τινά Mosqu. 1.

v. 939. καὶ τῶνδέ γ'] καὶ τῶνδέ τ' Rob. τῶν δ' Mosqu. 1. et supra scriptum γρ. τῶν δέ γε.

v. 942. ἂν] αν Mosqu. 2.

v. 943. ὅδ' οὖν] Ita Brunck. e codd. Regg. et ante eum Turn. Garb. Grot. Eandem lectionem praebent Mosqq. Viteb. ὧδ' οὖν Edd. rell.

v. 945. θῶπτε] θώπευε Mosqq. Ald.

v. 948. θέλει] θέλοι Mosqu. 1.

v. 950. τὸν τοῦ] τοῦ omittunt Mosqq.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ. ΧΟΡΟΣ. ΕΡΜΗΣ.

ΕΡΜΗΣ.

Σὲ, τὸν σοφιςὴν, τὸν πικρῶς ὑπέρπικρον,
Τὸν ἐξαμαρτόντ' εἰς θεοὺς, τὸν ἐφημέροις
Πορόντα τιμὰς, τὸν πυρὸς κλέπτην λέγω·
Πατὴρ σ' ἄνωγεν οὕστινας κομπεῖς γάμους
Αὐδᾷν, πρὸς ὧν τ' ἐκεῖνος ἐκπίπτει κράτους·
Καὶ ταῦτα μέντοι μηδὲν αἰνικτηρίως,
'Αλλ' αὔθ' ἕκας' ἔκφραζε· μηδ' ἐμοὶ διπλᾶς
'Οδοὺς, Προμηθεῦ, προσβάλῃς· ὁρᾷς δ' ὅτι
Ζεὺς τοῖς τοιούτοις οὐχὶ μαλθακίζεται.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Σεμνόςομός γε καὶ φρονήματος πλέως
'Ο μῦθός ἐςιν, ὡς θεῶν ὑπηρέτου.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 953. τὸν ἐφημέροις] τὸν ἡμέροις minus apte Viteb. Schol. ἐφημέροις fine τὸν Mofqu. 1. τὸν ἀνθρώποις Mofqu. 2. e gloffa.

v. 955. σ' ἄνωγεν] ἄνωγέ σ' Ald. Rob. ἀνωγεῖσ' conj. Heath. probante Morello, quia fcil. exiftimabat atticos poetas augmentum non abjicere. Sed bene eum refutat Brunckius, cujus etiam transpofitio σ' ἄνωγεν pro vulg. ἄνωγέ σ' placet. γάμους] λόγους Rob.

v. 956. ἐκπίπτει] ἐκβληθῇ Rob. e fcholio natum.

v. 958. ἀλλ' αὔθ' ἕκας' ἔκφραζε] Ita Brunck. e codd. Regg. qui illam fcripturam in pluribus et melioribus libris obfervavit. ἀλλ' αὐθέκαςα φράζε Rob. μηδ' ἐμοὶ διπλᾶς] μηδ' ἐμ' εἰς διπλὰς Mofqu. 2.

v. 959. προσβάλῃς] προσβάλλῃς Ald. Rob. turbato metro. προβαλῇς Προμηθεῦ Mofqu. 2. haud melius.

v. 961. σεμνόςομός γε] σεμνοςομός τε cod. Reg. B.

v. 962. θεῶν] Διός Rob.

Νέον νέοι κρατεῖτε, καὶ δοκεῖτε δὴ
Ναίειν ἀπενθῆ πέργαμ'· οὐκ ἐκ τῶνδ' ἐγὼ
Δισσοὺς τυράννους ἐκπεσόντας ᾐσθόμην;
Τρίτον δὲ τὸν νῦν κοιρανοῦντ' ἐπόψομαι
Αἴσχιστα καὶ τάχιστα. μή τί σοι δοκῶ
Ταρβεῖν ὑποπτήσσειν τε τοὺς νέους θεούς;
Πολλοῦ γε καὶ τοῦ παντὸς ἐλλείπω. σὺ δὲ
Κέλευθον, ἥνπερ ἦλθες, ἐγκόνει πάλιν.
Πεύσῃ γὰρ οὐδὲν ὧν ἀνιστορεῖς ἐμέ.

ΕΡΜΗΣ.

Τοιοῖσδε μέντοι καὶ πρὶν αὐθαδίσμασιν
Ἐς τάσδε σαυτὸν πημονὰς καθώρμισας.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Τῆς σῆς λατρείας τὴν ἐμὴν δυσπραξίαν,
Σαφῶς ἐπίστασ', οὐκ ἂν ἀλλάξαιμ' ἐγώ.

Κρεῖσ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 966. κοιρανοῦντ'] τυραννοῦντ' Ald. Rob. etc. Sed κοιρανοῦντ' eſt in Regg. Viteb. idque Brunckius jure recepit. Nam τυραννοῦντ' ortum eſt ex eo, quod ſcriptoris animo praecedens τυράννους adhuc obverſabatur, cum ad hunc verſum perveniſſet. Ceterum in Garb. legitur: τρίτον δὲ τὸν νῦν τυραννοῦντ' ἐπόψομαι. Heathius probante Morello ſic emendabat: τ. δ. καὶ τὸν νῦν τυραννοῦντ' ὄψομαι, Pauwius vero ſic: τρίτον δὲ τὸν νυνὶ τυραννοῦντ' ὄψομαι.

v. 969. πολλοῦ γε] πολλοῦ δὲ Ald.

v. 971. ἀνιστορεῖς] Hanc lectionem e cod. Viteb. et ed. Rob. reſtituimus. Eandem Brunckius probavit. ἂν ἱστορεῖς cod. Reg. A. Ald. Turn. ἂν ἱστορῇς Victor. ἀνιστορῇς citat Steph. ἱστορεῖς cod. Moſqu. 1. et ſupra: γρ. ἀνιστορεῖς.

v. 973. καθώρμισας] καθώρμησας Rob. καθώρισας Viteb. κατήγαγες Ar. κατώρσας et ſupra ſchol. ὥρμισας Moſqu. 1. Hae lectiones vel corruptae vel e gloſſematibus ortae.

v. 975. ἂν ἀλλάξαιμ'] ἀπαλλάξαιμ' marg. MS. ap. Morell.

Κρεῖσσον γὰρ οἶμαι τῇδε λατρεύειν πέτρᾳ,
Ἢ πατρὶ φῦναι Ζηνὶ πιςὸν ἄγγελον.
Οὕτως ὑβρίζειν τοὺς ὑβρίζοντας χρεών!

ΕΡΜΗΣ.

Χλιδᾷν ἔοικας τοῖς παροῦσι πράγμασι.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Χλιδῶ; χλιδῶντας ὧδε τοὺς ἐμοὺς ἐγὼ
Ἐχθροὺς ἴδοιμι· καὶ σε δ' ἐν τούτοις λέγω.

ΕΡΜΗΣ.

Ἦ κἀμὲ γάρ τι συμφοραῖς ἐπαιτιᾷ;

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἁπλῷ λόγῳ τοὺς πάντας ἐχθαίρω θεοὺς,
Ὅσοι παθόντες εὖ κακοῦσί μ' ἐκδίκως.

ΕΡΜΗΣ.

Κλύω σ' ἐγὼ μεμηνότ' οὐ σμικρὰν νόσον.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Νοσοῖμ' ἂν, εἰ νόσημα τοὺς ἐχθροὺς ςυγεῖν.

 ΕΡΜΗΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 977. φῦναι] φῆναι Mofqu. 2. Viteb. c. gloffa κληθῆναι. item Ald. Turn. Garb.

v. 979. πράγμασι] πήμασι Turn. Vict. Sed h. l. vocabulum μέσον elegantius eſt, et πράγμασι eſt in Codd. Regg. Viteb.

v. 980. χλιδῶ;] Poſt hoc verbum commate diſtinguunt Ald. Rob. Interrogationis notam primus recte poſuit Turn.

v. 982. συμφοραῖς] συμφορᾶς emendat Valckenaer ad Eurip. Phoeniſſ. 632. συμφοραῖς ἐπ' αἰτιᾷ Mofqu. 1. atque ſic emendandum cenſebat Pauw.

v. 983. ἐχθαίρω] ἐχθραίνω Turn.

v. 984. κακοῦσι μ' ἐκδίκως] κακοῦσιν ἐκδίκως alii citante Morell. κακοῦσι μ' ἀδίκως Mofqu. 2. e gloffa.

v. 985. σμικρὰν] μικρὰν Ald. Rob. Vict.

ΕΡΜΗΣ.

Εἴης φορητὸς οὐκ ἂν, εἰ πράσσοις καλῶς.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ὤιμοι.

ΕΡΜΗΣ.

Τόδε Ζεὺς τοὔπος οὐκ ἐπίςαται.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ἀλλ' ἐκδιδάσκει πάνθ' ὁ γηράσκων χρόνος.

ΕΡΜΗΣ.

Καὶ μὴν σύ γ' οὔπω σωφρονεῖν ἐπίςασαι.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Σὲ γὰρ προσηύδων οὐκ ἂν ὄνθ' ὑπηρέτην.

ΕΡΜΗΣ.

Ἐρεῖν ἔοικας οὐδὲν ὧν χρήζει πατήρ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Καὶ μὴν ὀφείλων γ' ἂν τίνοιμ' αὐτῷ χάριν.

ΕΡΜΗΣ.

Ἐκερτόμησας δῆθεν ὡς παῖδ' ὄντ' ἐμέ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Οὐ γὰρ σὺ παῖς τε, κἄτι τοῦδ' ἀνούςερος,
Εἰ προσδοκᾷς ἐμοῦ τι πεύσεσθαι πάρα;

Οὐκ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 987. πράσσοις] πράσσεις Ald. vitiose.

v. 994. ὄντ' ἐμέ] ὄντα με. Ald. Rob. Turn. Vict. etc. Illud post Brunckium praetulimus. Παῖδά με Viteb. invito metro.

v. 995. κἄτι] Ita recte rescripsit Brunck. et metro convenienter. καὶ ἔτι in ceteris perperam.

v. 996. πεύσεσθαι] πεύσεσθαι cod. Reg. B. Ald. Rob. Turn. πάρα;] signum interrogationis primum recte posuit Steph.

Οὐκ ἔστιν αἴκισμ᾽ οὐδὲ μηχάνημ᾽, ὅτῳ
Προτρέψεταί με Ζεὺς γεγωνῆσαι τάδε,
Πρὶν ἂν χαλασθῇ δεσμὰ λυμαντήρια.
Πρὸς ταῦτα, ῥιπτέσθω μὲν αἰθαλοῦσσα φλὸξ,
Λευκοπτέρῳ δὲ νιφάδι καὶ βροντήμασι
Χθονίοις κυκάτω πάντα, καὶ ταρασσέτω·
Γνάμψει γὰρ οὐδὲν τῶνδ᾽ ἐμ᾽, ὥστε καὶ φράσαι
Πρὸς οὗ χρεών νιν ἐκπεσεῖν τυραννίδος.

ΕΡΜΗΣ.

Ὅρα νυν εἴ σοι ταῦτ᾽ ἀρωγὰ φαίνεται.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ὦπται πάλαι δὴ καὶ βεβούλευται τάδε.

ΕΡΜΗΣ.

Τόλμησον, ὦ μάταιε, τόλμησόν ποτε
Πρὸς τὰς παρούσας πημονὰς ὀρθῶς φρονεῖν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ᾽ ὅπως, παρηγορῶν.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 997. αἴκισμ᾽] αἴκιμ᾽ est vitium typogr. ed. Victor. in Stanl. propagatum.

v. 998. προτρέψεται] προστρέψεται Viteb.

v. 1000. αἰθαλοῦσσα] recte restituerunt Valckenaer ad Eurip. Phoeniss. 524. et Brunck. αἰθαλοῦσα Ald. Rob. αἰθάλεσσα Viteb. Turn. Vict. αἰθερῶσσα Schol.

v. 1001. λευκοπτέρῳ δὲ νιφάδι] λευκοπτέροις δὲ νιφάσι cod. Reg. B.

v. 1003. τῶνδ᾽] τῶνδε Viteb. φράσαι] φράσειν id.

v. 1005. νυν] ante Brunckium edebatur νῦν, metro reclamante. In Turn. scriptum νὺν, sed recte monet Brunck hanc particulam quae i. q. οὖν, δὴ, valet, encliticam esse.

v. 1006. ὦπται — τάδε] ὦπται δὴ ταῦτα καὶ βεβέλευται πάλαι.

v. 1008. ὀρθῶς] καλῶς Ar. ex interpretamento.

Εἰσελθέτω σε μήποθ', ὡς ἐγὼ Διὸς
Γνώμην φοβηθεὶς, θηλύνους γενήσομαι,
Καὶ λιπαρήσω τὸν μέγα στυγούμενον
Γυναικομίμοις ὑπτιάσμασιν χερῶν,
Λῦσαί με δεσμῶν τῶνδε· τοῦ παντὸς δέω.

ΕΡΜΗΣ.

Λέγων ἔοικα πολλὰ καὶ μάτην ἐρεῖν.
Τέγγῃ γὰρ οὐδὲν, οὐδὲ μαλθάσσῃ λιταῖς
Ἐμαῖς· δακὼν δὲ στόμιον, ὡς νεοζυγὴς
Πῶλος, βιάζῃ καὶ πρὸς ἡνίας μάχῃ.
Ἀτὰρ σφοδρύνῃ γ' ἀσθενεῖ σοφίσματι.
Αὐθαδία γὰρ τῷ φρονοῦντι μὴ καλῶς
Αὐτὴ καθ' αὐτὴν οὐδενὸς μεῖον σθένει.
Σκέψαι δ' ἐὰν μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῇς λόγοις,

Οἷος

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1010. εἰσελθέτω σε μήποθ'] εἰσελθέτω σ' ἔννοια μήποθ' gloſſemate in textum recepto Moſqu. 1.

v. 1014. τοῦ παντὸς] τοῦ δὲ τοῦ παντὸς Moſqu. 1. ſed δὲ τοῦ a manu recentiore inſertum. τοῦδε παντὸς Moſqu. 2. δέω] δέων Viteb.

v. 1016. μαλθάσσῃ λιταῖς] μαλθάσῃ λιταῖς Moſqu. 1. Ald. μαλθάσσῃ κέαρ λιταῖς Rob. in quo κέαρ e gloſſa in textum immigravit metro repugnante.

v. 1017. νεοζυγὴς] νεοζυγὸς Viteb.

v. 1018. ἡνίας] ἡνίαν Moſqu. 2.

v. 1019. σφοδρύνῃ] σοφίζῃ Rob. errore librarii cognatum ſequentis ſubſtantivi σοφίσματι verbum anticipantis.

v. 1020. τῷ φ. μ. καλῶς] τῷ μὴ φρονοῦντι καλῶς ordine inverſo et metrum pervertente Moſqu. 2.

v. 1021. μεῖον] Ita emendandum eſſe cenſuit Stanl. probantibus Heath. et Brunck. Vulgatum μεῖζον, quod usque ad eum omnes editores ſervarunt, ineptum eſt. μείζω σθένει pro ἀσθενεῖ conj. Abreſch. Non placet.

v. 1022. ἐὰν μὴ] ἐὰν καὶ Turn. quod ſenſus non patitur. Pro δ' ἐὰν Viteb. δ' ἂν.

Οἷός σε χειμὼν καὶ κακῶν τρικυμία
Ἔπεισ' ἄφυκτος. πρῶτα μὲν γὰρ ὀκρίδα
Φάραγγα βροντῇ καὶ κεραυνίᾳ φλογὶ
Πατὴρ σπαράξει τήνδε, καὶ κρύψει δέμας
Τὸ σὸν, πετραία δ' ἀγκάλη σε βαστάσει.
Μακρὸν δὲ μῆκος ἐκτελευτήσας χρόνου
Ἄψορρον ἥξεις ἐς φάος· Διὸς δέ τοι
Πτηνὸς κύων δαφοινὸς αἐτὸς λάβρος
Διαρταμήσει σώματος μέγα ῥάκος,
Ἄκλητος ἕρπων δαιταλεὺς πανήμερος·
Κελαινόβρωτον δ' ἧπαρ ἐκθοινήσεται.
Τοιοῦδε μόχθου τέρμα μή τι προσδόκα,

Πρὶν

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1024. ὀκρίδα] ἀκρίδα Rob.

v. 1025. κεραυνίᾳ] κεραυνίῳ Viteb.

v. 1026. σπαράξει] παράξει sic Mosqu. 1. sed a manu rec. litterae π superscriptum τ, ut esset ταράξει.

v. 1027. πετραία δ' ἀγκάλη] πετραίᾳ δ' ἀγκάλῃ sensu inepto Rob.

v. 1028. ἐκτελευτήσας] ἐκπλήσας cod. Viteb. scholion vulgati.

v. 1030. αἐτὸς] Atticam formam, quae et in Schol. legitur, cum Brunckio restituimus. αἰετὸς Ald. Victor. δαφοινὸς] in Mosqu. 2. δαφινὸς et supra schol. φοινικός. λάβρος] λάβρως. Turn. Victor. λαῦρος Mosq. 1.

v. 1031. μέγα ῥάκος] Vera est Brunckii observatio, pronuntiandum esse μέγαρ ῥάκος et asperitatem litterae ρ facere, ut duplicis potestate saepe polleat, vocalem brevem in fine praecedentis vocis producendo; quod pluribus ille exemplis confirmavit in not. ad h. l.

v. 1032. πανήμερος] ἀνήμερος Viteb. a manu secunda, male.

v. 1033. ἐκθοινήσεται] ἐκθοινηθήσεται Ald. ἐκθοινίσεται Mosqu. 2. ἐκθοινήσηται Viteb.

v. 1034. τέρμα μή τι] In Mosqu. 1. antea erat τέρμα τοι μὴ nunc τέρμα μή τι.

Πρὶν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σῶν πόνων
Φανῇ, θελήσει τ' εἰς ἀναύγητον μολεῖν
Ἅιδην, κνεφαῖά τ' ἀμφὶ ταρτάρου βάθη.
Πρὸς ταῦτα βούλευ'· ὡς ὅδ' οὐ πεπλασμένος
Ὁ κόμπος, ἀλλὰ καὶ λίαν εἰρημένος.
Ψευδηγορεῖν γὰρ οὐκ ἐπίςαται ςόμα
Τὸ δῖον, ἀλλὰ πᾶν ἔπος τελεῖ. σὺ δὲ
Πάπταινε καὶ φρόντιζε, μηδ' αὐθαδίαν
Εὐβουλίας ἀμείνον' ἡγήσῃ ποτέ.

ΧΟΡΟΣ.

Ἡμῖν μὲν Ἑρμῆς οὐκ ἄκαιρα φαίνεται
Λέγειν· ἄνωγε γάρ σε τὴν αὐθαδίαν
Μεθέντ', ἐρευνᾷν τὴν σοφὴν εὐβουλίαν.
Πείθου· σοφῷ γὰρ αἰσχρὸν ἐξαμαρτάνειν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Εἰδότι τοι μοὶ τάσδ' ἀγγελίας
Ὅδ' ἐθώϋξεν, πάσχειν δὲ κακῶς
Ἐχθρὸν ὑπ' ἐχθρῶν, οὐδὲν ἀεικές.

Πρὸς

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1036. θελήσει] θελήσῃ Turn. Vict. τλήσῃ Mosq. 1. supra schol. ὑπομείνῃ.

v. 1041. τελεῖ] τελεῖν Ald.

v. 1043. ἀμείνον'] ἀμείνονα Ald. ἄμεινον Viteb.

v. 1044. ἄκαιρα] ἀναγκαῖα Ald. e glossa Grammatici, qui hoc vocabulo τὰ ἐκ ἄκαιρα explicaverat.

v. 1045-1047. ἄνωγε γάρ — πείθε] Haec verba interpolationem sapiunt. Repetitio fere inest verborum Mercurii, Aeschyli stilo parum digna. Nihil ad sensum desideraretur, si Chorus dixisset:

Ἡμῖν μὲν Ἑρμῆς ἐκ ἄκαιρα φαίνεται
Λέγειν· σοφῷ γὰρ αἰσχρὸν ἐξαμαρτάνειν.

v. 1049. ἐθώϋξεν] ἐθώϋξε Rob. Vict.

v. 1050. ὑπ' ἐχθρῶν] ὑπ' ἐχθρῷ Mosqu. 1.

Πρὸς ταῦτ', ἐπ' ἐμοὶ ῥιπτέσθω μὲν
Πυρὸς ἀμφήκης βόστρυχος, αἰθὴρ δ'
Ἐρεθιζέσθω βροντῇ, σφακέλῳ τ'
Ἀγρίων ἀνέμων· χθόνα δ' ἐκ πυθμένων
Αὐταῖς ῥίζαις πνεῦμα κραδαίνοι,
Κῦμα δὲ πόντου τραχεῖ ῥοθίῳ
Ξυγχώσειεν, τῶν τ' οὐρανίων
Ἄστρων διόδους· ἔς τε κελαινὸν
Τάρταρον ἄρδην ῥίψειε δέμας
Τοὐμὸν, ἀνάγκης στεῤῥαῖς δίναις·
Πάντως ἐμέ γ' οὐ θανατώσει.

ΕΡΜΗΣ.

Τοιάδε μέντοι τῶν φρενοπλήκτων
Βουλεύματ' ἔπη τ' ἐστὶν ἀκοῦσαι.
Τί γὰρ ἐλλείπει μὴ παραπαίειν;
Εἰ δὲ τάδ' ἀτυχεῖ, τί χαλᾷ μανιῶν;

Ἀλλ'

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1051. ἐπ' ἐμοὶ] ἐπ' omiſſum Moſqu. 2.

v. 1052. αἰθὴρ] αἰθέρα mendoſe Viteb.

v. 1056. πόντου] Suſpicor legendum eſſe πόντον. Cauſas conjecturae expoſui in Comm. ad h. l.

v. 1057. ξυγχώσειεν] συγχώσειν ἐμὲ Ald. συγχώσει με Rob. συγχώσειε Turn. Vict. συγχώσειν ἐμὲ Ox.

v. 1059. ἄρδην] In marg. Moſqu. 1. notatum γρ. καὶ ἅδην.

v. 1060. στεῤῥαῖς] στερεαῖς Moſqu. 1. στεραῖς Moſqu. 2.

v. 1064. ἐλλείπει] ἐλείπει Ald. παραπαίειν] παραπταίειν Ox.

v. 1065. εἰ δὲ τάδ' ἀτυχεῖ] εἰ τάδ' εὐτυχεῖ Moſqu. 1. addito ſuperne ſcholio σοι. εἰ τάδ' εὐτυχῆ Moſqu. 2. Ald. Rob. εἰ δ' εὐτυχῆ Turn. Victor. Conjecturae ſunt εὐτυχοῖ Arnaldi, εὐτυχίη Stanleji, εὐτυχοίη Pauwii, εἰ δὲ τάδ' ἀτυχῆ Canteri, quam Heathius probavit. Nos Brunckio aſſentimur, qui repoſuit εἰ δὲ τάδ' ἀτυχεῖ, ita ut particula εἰ ſignificet i. q. ἐπεί. Ceterum in Rob. hic verſus male Choro tribuitur.

Ἀλλ᾽ οὖν ὑμεῖς γ᾽ αἱ πημοσύναις
Συγκάμνουσαι ταῖς τοῦδε, τόπων
Μετά πȣ χωρεῖτ᾽ ἐκ τῶνδε θοῶς·
Μὴ φρένας ὑμῶν ἠλιθιώσῃ
Βροντῆς μύκημ᾽ ἀτέραμνον.

ΧΟΡΟΣ.

Ἄλλο τὶ φώνει καὶ παραμυθοῦ μ᾽
Ὅ τι καὶ πείσεις. οὐ γάρ δή πȣ
Τοῦτό γε τλητὸν παρέσυρας ἔπος.
Πῶς με κελεύεις κακότητ᾽ ἀσκεῖν;
Μετὰ τοῦδ᾽ ὅ τι χρὴ πάσχειν ἐθέλω·
Τοὺς προδότας γὰρ μισεῖν ἔμαθον.
Κ᾽ οὐκ ἔςι νόσος
Τῆσδ᾽ ἥντιν᾽ ἀπέπτυσα μᾶλλον.

ΕΡΜΗΣ.

Ἀλλ᾽ οὖν μέμνησθ᾽ ἅτ᾽ ἐγὼ προλέγω·
Μηδὲ πρὸς ἄτης θηραθεῖσαι,
Μέμψησθε τύχην, μηδέ ποτ᾽ εἴπηθ᾽
Ὡς Ζεὺς ὑμᾶς εἰς ἀπρόοπτον
Πῆμ᾽ εἰσέβαλε· μὴ δῆτ᾽, αὐταὶ δ᾽

Ὑμᾶς

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1066. γ᾽ αἱ] γε Mosqu. 1. 2. Ald. Rob. γ᾽ αἱ est a Turn.

v. 1069. ὑμῶν] ὑμῖν Viteb. quod cum Zeunio praeferendum puto, quia saepe sic Dativus pro Genitivo ponitur.

v. 1071. φώνει] excidit Ald. παραμυθοῦ μ᾽] παραμυθοῦ μοι Mosqu. 2.

v. 1072. ὅ τι καὶ] οὐ addit Rob. male. Ab eodem πȣ in fine versiculi abest.

v. 1077. ἔςι] ἔνεσι Rob.

v. 1079. ἅτ᾽] ἅττ᾽ Ald. ἅττα Rob.

v. 1081. μέμψησθε] μέμψεσθε Mosqu. 1. εἴπηθ᾽] εἴπαθ᾽ Ald. εἴποιθ᾽ Mosqu. 2.

v. 1083. εἰσέβαλε] ἐνέβαλε Mosqu. 1.

Ὑμᾶς αὐτάς· εἰδυῖαι γὰρ
Κοὐκ ἐξαίφνης, οὐδὲ λαθραίως
Εἰς ἀπέραντον δίκτυον ἄτης
Ἐμπλεχθήσεσθ᾽ ὑπ᾽ ἀνοίας.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

Καὶ μὴν ἔργῳ κοὐκέτι μύθῳ
Χθὼν σεσάλευται·
Βρυχία δ᾽ ἠχὼ παραμυκᾶται
Βροντῆς, ἕλικες δ᾽ ἐκλάμπουσι
Στεροπῆς ζάπυροι, στρόμβοι δὲ κόνιν
Εἱλίσσουσι· σκιρτᾷ δ᾽ ἀνέμων
Πνεύματα πάντων, εἰς ἄλληλα
Στάσιν ἀντίπνουν ἀποδεικνύμενα·
Ξυντετάρακται δ᾽ αἰθὴρ πόντῳ.
Τοιάδ᾽ ἐπ᾽ ἐμοὶ ῥιπὴ διόθεν
Τεύχουσα φόβον στείχει φανερῶς.

Ὦ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1088. κοὐκέτι] τ᾽ οὐκέτι Rob. μύθῳ] λόγῳ Mosqu. 2.

v. 1089. σεσάλευται] σαλεύεται Mosqu. 1. Viteb.

v. 1090. παραμυκᾶται] παραμιχᾶται Mosqu. 1.

v. 1092. κόνιν] metri causa, quia sequitur vocalis, Heathius conj. legendum κόνιν γ᾽. Sed positio ideoque syllaba longa spiritu aspero sequentis vocalis effici potest.

v. 1095. ἀποδεικνύμενα] ἀντιδεικνύμενα Rob.

v. 1097. τοιάδ᾽] ὡς τοιάδ᾽ Viteb.

v. 1098. φόβον] φόνον Schol. idem citat Steph. e cod. Sed φόβον Prometheo, in cujus naturam caedes non cadebat, aptius est.

Ὦ μητρὸς ἐμῆς σέβας, ὦ πάντων
Αἰθὴρ κοινὸν φάος εἱλίσσων,
Ἐσορᾷς μ' ὡς ἔκδικα πάσχω.

ΤΕΛΟΣ
ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΔΕΣΜΩΤΟΥ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1099. πάντων] πάντων Θέμι Schol.

v. 1100. φάος] φῶς Mosqu. 2. εἱλίσσων] ἑλίσσων Mosqu. 1. 2. Viteb.

v. 1101. ἐσορᾷς] εἰσορᾷς Mosqu. 1. ἔκδικα] ἄδικα Viteb. πάσχω] interrogationis notam ponunt Vict. Stanl.



ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΤΡΑΓΩΙΔΙΑ

ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΙΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.
ΑΓΓΕΛΟΣ.
ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ.
ΙΣΜΗΝΗ.
ΑΝΤΙΓΟΝΗ.
ΚΗΡΥΞ.

Προλογίζει δὲ Ἐτεοκλῆς, παρασκευάζων τὸν τῶν Θηβαίων δῆμον εἰς φρουρὰν τῆς πόλεως.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΙΣ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ. ΔΗΜΟΣ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Κάδμου πολῖται, χρὴ λέγειν τὰ καίρια,
Ὅστις φυλάσσει πρᾶγος ἐν πρύμνῃ πόλεως
Οἴακα νωμῶν, βλέφαρα μὴ κοιμῶν ὕπνῳ.
Εἰ μὲν γὰρ εὖ πράξαιμεν, αἰτία θεῶν·
Εἰ δ᾽ αὖθ᾽, ὃ μὴ γένοιτο, συμφορὰ τύχοι,
Ἐτεοκλέης ἂν εἷς πολὺς κατὰ πτόλιν
Ὑμνοῖθ᾽ ὑπ᾽ ἀστῶν φροιμίοις πολυῤῥόθοις,
Οἰμώγμασίν θ᾽, ὧν Ζεὺς ἀλεξητήριος
Ἐπώνυμος γένοιτο Καδμείων πόλει.

VARIETAS LECTIONIS.

ΕΠΙ ΘΗΒΑΙΣ] multi alii, quos in Commentario commemoravimus, ſcribunt ἐπὶ Θήβας, ut, quid Aeſchylus ſcripſerit, incertum ſit.

v. 2. πρύμνῃ] Comma ponunt Ald. Rob., nulla vero diſtinctio Ar. Ox.

v. 6. εἷς] εἷς ὢν Ald. R., additamentum ſcholiaſtae.

v. 7. ὑμνοῖθ᾽] ὑμνεῖθ᾽ A. quod conſtructio verborum non patitur. πολυῤῥόθοις] Sic Codd. et Edd. omnes, niſi quod Brunckius recepit conjecturam Valckenarii παλιῤῥόθοις, ingenioſam ſane, ſed tamen non neceſſariam. cf. Comm. ad h. l.

v. 8. οἰμώγμασίν θ᾽] οἰμώγμασί θ᾽ Ald. Rob. ἀλεξητήριος] ἀλεξιτήριος Ald. Rob. Turn.

Ὑμᾶς δὲ χρὴ νῦν, καὶ τὸν ἐλλείποντ' ἔτι
Ἥβης ἀκμαίας, καὶ τὸν ἔξηβον χρόνῳ,
Βλάϛημον ἀλδαίνοντα σώματος πολὺν
Ὥραν ἔχονθ' ἕκαϛον, ὥϛε συμπρεπὲς,
Πόλει τ' ἀρήγειν, καὶ θεῶν ἐγχωρίων
Βωμοῖσι, τιμὰς μὴ 'ξαλειφθῆναί ποτε,
Τέκνοις τε, γῇ τε μητρὶ, φιλτάτῃ τροφῷ.
Ἣ γὰρ νέους ἕρποντας εὐμενεῖ πέδῳ,
Ἅπαντα πανδοκοῦσα παιδίας ὄτλον,
Ἐθρέψατ' οἰκιϛῆρας ἀσπιδηφόρους
Πιϛοὺς, ὅπως γένοισθε πρὸς χρέος τόδε.

Καὶ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 12. βλάϛημον] βλάϛιμον Moſqu. 1. 2. Ald. βλάσιμόν τ' Rob. πολὺν] πολλὴν Ald. Moſqu. 1. 2.

v. 13. ὥραν — ἕκαϛον] ὥραν θ' ἕκαστον ἔχοντα Ald. ὥραν ἕκαϛον ἔχοντα Moſqu. 1. 2. Rob. ὥραν θ' ἔχονθ' ἕκαϛον Turn. ὥραν τ' ἔχονθ' ἕκαϛον Victor. Cant. Stanl. ὥραν γ' ἔχονθ' ἕκαϛον conj. Stanl. Receptam a nobis poſt Brunckium lectionem omiſſa copula, praeferunt codd. Regg. ὥϛε] ὥϛ τι Ald. Rob. Turn. Vict. etc. ὥς τις Moſqu. 2. ὥϛε ſubſtituendum cenſuit Stanl. quo refertur Schol. καθάπερ. Idque cum Brunckio reſcripſimus. Idem h. l. optime convenire vidit Abreſch. niſi forte τὶ poſitum ſit pro τὸ, quod tamen non eſt veriſimile.

v. 15. βωμοῖσι] Recte Brunckius Stanleji de conſilio commate poſt hoc vocabulum diſtinxit. 'ξαλειφθῆναι] 'ξαλειφῆναι Moſqu. 2.

v. 16. τέκνοις τε] τέκνοισί γε Moſqu. 2. τέκνοισί τε Ald. τροφῷ] τροφῶν Moſqu. 2.

v. 17. ἣ γὰρ] Bene Brunckius accentu notavit voculam ἣ, qui etiam in codd. Regg. conſpicitur. Eſt enim i. q. αὐτὴ h. l. In Cod. Reg. A. perperam forma dorica ἃ γὰρ.

v. 19. οἰκιϛῆρας] οἰκητῆρας Moſqu. 2.

v. 20. γένοισθε] γένησθε Ald. Moſqu. 2.

Καὶ νῦν μὲν ἐς τόδ' ἦμαρ εὖ ῥέπει θεός·
Χρόνον γὰρ ἤδη τόνδε πυργηρουμένοις
Καλῶς τὰ πλείω πόλεμος ἐκ θεῶν κυρεῖ.
Νῦν δ' ὡς ὁ μάντις φησὶν, οἰωνῶν βοτὴρ,
Ἐν ὠσὶ νωμῶν καὶ φρεσὶν, πυρὸς δίχα,
Χρηστηρίους ὄρνιθας ἀψευδεῖ τέχνῃ·
Οὗτος τοιῶνδε δεσπότης μαντευμάτων
Λέγει μεγίστην προσβολὴν Ἀχαιΐδα
Νυκτηγορεῖσθαι κἀπιβουλεύσειν πόλει.
Ἀλλ' ἔς τ' ἐπάλξεις καὶ πύλας πυργωμάτων
Ὁρμᾶσθε πάντες, σοῦσθε σὺν παντευχίᾳ,
Πληροῦτε θωρακεῖα, κἀπὶ σέλμασι
Πύργων στάθητε, καὶ πύλων ἐπ' ἐξόδοις
Μίμνοντες εὐθαρσεῖτε, μηδ' ἐπηλύδων
Ταρβεῖτ' ἄγαν ὅμιλον· εὖ τελεῖ θεός.
Σκοποὺς δὲ κἀγὼ καὶ κατοπτῆρας στρατοῦ
Ἔπεμψα, τοὺς πέποιθα μὴ ματᾶν ὁδῷ·
Καὶ τῶνδ' ἀκούσας, οὔτι μὴ ληφθῶ δόλῳ.

G 3 ΕΤΕΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 21. μὲν abest Ald.

v. 22. ἤδη abest Mosqu. 1.

v. 26. ἀψευδεῖ] ἀψευδῆ Mosqu. 1, 2.

v. 28. Ἀχαιΐδα] Sic post Brunckium (qui hanc scripturam recte observavit antiquiorem et Homericam esse) auctoritate Cod. Reg. B. scribere maluimus. Vulgo praeferunt formam Ἀχαΐδα.

v. 29. κἀπιβουλεύσειν] κἀπιβουλεύειν Mosqu. 2.

v. 30. πυργωμάτων] πυργημάτων Mosqu. 2.

v. 34. εὐθαρσεῖτε] εὖ θαρσεῖτε Turn.

v. 38. οὔτι] οὔ τοι Mosqu. 2. ληφθῶ] λειφθῶ Ald.

v. 39. Ἐτεόκλεες] Ἐτεόκλες Ald. Rob.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ. ΑΓΓΕΛΟΣ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Ἐτεόκλεες, φέριστε Καδμείων ἄναξ,
Ἥκω σαφῆ τἀκεῖθεν ἐκ στρατοῦ φέρων·
Αὐτὸς κατόπτης δ' εἴμ' ἐγὼ τῶν πραγμάτων.
Ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ, θούριοι λοχαγέται,
Ταυροσφαγοῦντες ἐς μελάνδετον σάκος,
Καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
Ἄρην, Ἐνυὼ καὶ φιλαίματον Φόβον
Ὡρκομότησαν, ἢ πόλει κατασκαφὰς
Θέντες, λαπάξειν ἄστυ Καδμείων βίᾳ,
Ἢ γῆν θανόντες τήνδε φυράσειν φόνῳ·
Μνημεῖά θ' αὑτῶν τοῖς τεκοῦσιν ἐς δόμους
Πρὸς ἅρμ' Ἀδράστου χερσὶν ἔστεφον, δάκρυ
Λείβοντες· οἶκτος δ' οὔτις ἦν διὰ στόμα.
Σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρείᾳ φλέγων
Ἔπνει, λεόντων ὡς Ἄρην δεδορκότων.
Καὶ τῶνδε πύστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται.
Κληρουμένους δ' ἔλειπον, ὡς πάλῳ λαχὼν

Ἑκα-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 41. αὐτὸς — πραγμάτων] Thomas Magister v. ἐμποδὼν ex Aeschyli Sept. adv. Theb. citat hunc versum, ἃ δ' ἐμποδὼν μάλιστα ταῦθ' ἥκω φράσων. Ne igitur alicui suspicio suboriatur, hunc versum post v. 41. inferendum, quod non alius ei locus commodior videatur in tota fabula, bene monuit Abreschius hunc versum esse Euripidis Phoeniss. 713. falso a Thoma, quem memoria fefellit, nostro tributum.

v. 44. χερσὶ] χερσὶν Ald.

v. 45. Ἄρην] Ἄρην τ' Ald.

v. 49. μνημεῖα] σημεῖα Stob.

v. 50. πρὸς ἅρμ'] πρὸς δ' ἅρμ' Rob.

v. 51. διὰ] ἀνὰ Stob.

v. 54. καὶ τῶνδε πύστις] καὶ τῶδε πίστις Rob. οὐκ] οὐχ Ald. Rob.

v. 55. κληρουμένους δ' ἔλειπον] Ita omnes codd. et Edd. κλ. γὰρ

Ἕκαστος αὐτῶν πρὸς πύλας ἄγοι λόχον.
Πρὸς ταῦτ᾽ ἀρίστους ἄνδρας ἐκκρίτους πόλεως
Πυλῶν ἐπ᾽ ἐξόδοισι τάγευσαι τάχος.
Ἐγγὺς γὰρ ἤδη πάνοπλος Ἀργείων στρατὸς
Χωρεῖ, κονίει, πεδία δ᾽ ἀργηστὴς ἀφρὸς
Χραίνει σταλαγμοῖς ἱππικῶν ἐκ πλευμόνων.
Σὺ δ᾽, ὥστε νηὸς κεδνὸς οἰακοστρόφος
Φράξαι πόλισμα, πρὶν καταιγίσαι πνοὰς
Ἄρεος· βοᾷ γὰρ κῦμα χερσαῖον στρατοῦ·
Καὶ τῶνδε καιρὸν ὅστις ὤκιστος λαβέ·
Κἀγὼ τὰ λοιπὰ πιστὸν ἡμεροσκόπον
Ὀφθαλμὸν ἕξω, καὶ σαφηνείᾳ λόγου
Εἰδὼς τὰ τῶν θύραθεν, ἀβλαβὴς ἔσῃ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ὦ Ζεῦ τε καὶ Γῆ, καὶ πολισσοῦχοι θεοὶ
Ἀρά τ᾽, ἐριννὺς πατρὸς ἡ μεγασθενὴς

VARIETAS LECTIONIS.

γὰρ ἔλικον reposuit Brunckius, nulla, quod ad hanc particulam attinet, codicum auctoritate usus. Nam quod in cod. B. voculae δ᾽ superscriptum est γὰρ, id recte sic interpretatus est, glossatorem quendam significare voluisse, δὲ hic pro γὰρ sumi. ἔλικον quidem in codd. Regg. invenit Brunckius (superscripto tamen in B. mediae syllabae τῷ ει), sed id librarii errori deberi videtur.

v. 56. ἄγοι] ἄγη Mosqu. 1.

v. 61. πλευμόνων] πνευμόνων Ald. Turn. πνευμάτων Mosqu. 2.

v. 64. χερσαῖον] χερσαίου Ald. Rob. στρατοῦ] abest Mosqu. 1.

v. 65. τῶνδε καιρὸν] τὸν δὲ καιρὸν Mosqu. 2. Turn. Eadem lectio in Mosqu. 1. vulgatae superscripta. ὅς τις] ὥς τις Rob.

v. 67. σαφηνείᾳ] ita e cod. Reg. B. rescripsit Brunck. quod metrum penultimam correptam non flagitat. Vulg. σαφηνίᾳ.

v. 68. εἰδὼς] εἰδὼς σὺ Ald.

v. 70. ἡ] forsan ἣ legendum conj. Stanl. ut v. 979.

Μή μοι πόλιν γε πρυμνόθεν πανώλεθρον
Ἐκθαμνίσητε δηάλωτον, Ἑλλάδος
Φθόγγον χέουσαν, καὶ δόμους ἐφεστίους·
Ἐλευθέραν δὲ γῆν τε καὶ Κάδμου πόλιν,
Ζυγοῖσι δουλείοισι μήποτε σχέθειν·
Γένεσθε δ' ἀλκή· ξυνὰ δ' ἐλπίζω λέγειν·
Πόλις γὰρ εὖ πράσσουσα δαίμονας τίει.

ΧΟΡΟΣ.


Θρέομαι φοβερὰ μεγάλ' ἄχη·
Μεθεῖται στρατὸς στρατόπεδον λιπών.
Ῥεῖ πολὺς ὧδε λεὼς πρόδρομος ἱππότας.
Αἰθερία κόνις με πείθει φανεῖσ'
Ἄναυδος, σαφὴς, ἔτυμος ἄγγελος·
Ἐλεδεμνὰς πεδιοπλόκτυπος τ'
Ὠσὶ χρίμπτεται βοὰ, ποτᾶται,

Βρέμει

VARIETAS LECTIONIS.

v. 72. δηάλωτον] δηιάλωτον Ald. Rob. Turn. Vict.

v. 73. δόμους] δόμοις Mosqu. 2.

v. 75. ζυγοῖσι δουλείοισι] Ald. Vict. etc. ζεύγλησι δουλείησι Rob. ζυγοῖσι δουλείοισι eadem de caussa, quam ad v. 67. indicavimus, reposuit Brunck. e codd. Regg. Ceterum Pauw. sine caussa corrigit ζυγοῖσι δουλείοισι μήποτε σχέτε vel μήποτ' ἴσχετε.

v. 76. omissus est in Mosq. 2.

v. 78. θρέομαι] θρεῦμαι Mosqu. 1. 2. μεγάλα τ' ἄχη Mosqu. 2. Rob.

v. 80. πολὺς] πολὺς δ' Ald. δ' abest Mosqu. 1. 2. codd. Regg. recte quidem, nam metro officit. ὧδε] ὅδε Mosq. 1. δ' ὧδε Turn.

v. 81. φανεῖσ'] φανεῖσα Ald. Turn.

v. 82. ἔτυμος] ἕτοιμος Mosqu. 2.

v. 83. 84. πεδιοπλ. τ' ὠσὶ χρίμπτεται] πεδιοπλόκτυπος ὠσὶ χρίμπτεται Mosqu. 1. χρίμπτεται Mosqu. 2. πεδιοπλόκτυπός τε χρίμπτεται sine ὠσὶ Ald. π. τ. ἐγχρίμπτεται omisso item

ὠσὶ

Βρέμει δ' ἀμαχέτα
Δίκαν ὕδατος ὀροκτύπα.
Ἰὼ, ἰὼ, ἰὼ, ἰώ. θεοὶ θεαί τ'
Ὀρόμενον κακὸν ἀλεύσατε.
Βοᾷ ὑπὲρ τειχέων ὁ
Λεύκασπις ὄρνυται λαὸς
Εὐτρεπὴς, ἐπὶ πόλιν διώκων.
Τίς ἄρα ῥύσεται;
Τίς ἄρ' ἐπαρκέσει
Θεῶν ἢ θεᾶν;
Πότερα δῆτ' ἐγὼ ποτι-
πέσω βρέτη δαιμόνων;
Ἰὼ μάκαρες εὔεδροι,
Ἀκμάζει βρετέων ἔχεσθαι.
Τί μέλλομεν ἀγάστονοι;
Ἀκούετ', ἢ οὐκ ἀκούετ' ἀσπίδων κτύπον;

VARIETAS LECTIONIS.

ἐπὶ Rob. Vict. βοᾷ, πετᾶται] βοᾶ, ποτᾶται Ald. βοᾷ, ποτᾶται Rob. βοᾷ πετᾶται commate non interjecto Turn. Receptam lectionem praeferunt Victor. Cant. Stanl. Brunck.

v. 91. εὐτρεπὴς] Hoc Brunck. recepit e Codd. Regg. qui tamen et alteram lectionem exhibent εὐπρεπὴς, quam omnes adhuc Editores reddiderant. Utraque facilem sensum praebet, nec satis tuto decerni potest, utra sit ab Aeschyli manu profecta. εὐτρεπὴς legitur etiam in Mosqu. 2.

v. 93. τίς ἄρ' ἐπαρκέσει] τίς ἐπαρκέσει Ald.

v. 94. θεῶν] τῶν θεῶν Rob. θεᾶν] θεᾶν et supra γρ. θεαινᾶν, Mosqu. 1. θεαινᾶν Viteb. θεαινᾶν Rob.

v. 98. ἔχεσθαι] δ' ἔχεσθε Ald. δ' ἔχεσθαι Viteb. Mosqu. 2. Rob. Turn. δ' ἔχεσθαί τι Mosqu. 1.

v. 99. τί omissum in Mosq. 1.

v. 100. ἀκούετ'] ἀκούετε Mosqu. 1. ἢ οὐκ ἀκούετ'] ἢ οὐκ ἀκακούετ' Ald. mendose.

Πέπλων καὶ ϛεφέων
Πότ' εἰ μὴ νῦν, ἀμφὶ λιτὰν ἕξομεν;
Κτύπον δέδορκα· πάταγος ἐχ ἑνὸς δορός.
Τί ῥέξεις; προδώσεις
Παλαίχθον Ἄρης
Τὰν τεὰν γᾶν;
Ὦ χρυσεοπήληξ δαῖμον, ἔπιδ' ἔπιδε πόλιν
Ἄν ποτ' εὐφιλήταν ἔθȣ.
Θεοὶ πολλισσȣ̃χοι χθονὸς,
Ἴτ', ἴτε πάντες,
Ἴδετε παρθένων
Ἱκέσιον λόχον

Δȣλο-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 100. 101. κτύπον; πέπλων] κτύπου πέπλων. mala diſtinctione, Ald. Rob. Quia metrum hic non agnoſcit Pauw., reponendum cenſet Πέπλων καὶ ϛέφέων ποτ' εἰ μὴ Νῦν ἀμφὶ λιτὰν ἕξομεν.

v. 102. λιτὰν] λιτὴν Ald. Rob.

v. 103. δέδορκα] δέδορπα Rob. πάταγος] πάταγον δ' Ald. Turn. πάταγόν τ' Rob. Victor. πάταγος δ' Moſqu. 1. πάταχος vitioſe, ſed ſine δ', Moſqu. 1. πάταγος jam citat e cod. Stephanus.

v. 105. παλαῖχθον] παλαίχθων Ald. Turn. Victor. πάλαιχθον Codd. Regg.

v. 106. τὰν τεὰν γᾶν] τὰν σὰν γᾶν Ald. Rob. Victor. γῆν Moſqu. 1. γᾶν τεὰν Viteb.

v. 107. χρυσεοπήληξ] χρυσοπήληξ Ald. Rob. Turn. χρυσόπηληξ Victor. ἔπιδε πόλιν] ἔπιδ' ἐπὶ πόλιν Moſqu. 1. 2. ἔπιδε πτόλιν Rob.

v. 108. εὐφιλήταν] εὐφιλήτην Moſqu. 2.

v. 109. πολισσȣ̃χοι] πολιȣ̃χοι Viteb, ſuperſcripta tamen vulgata. πολισȣ̃χοι Moſqu. 2.

v. 110. ἴτ' ἴτε] ἴθιτε Ald. ἴδετε Turn. ἴθ' ἴτε Viteb. Vict. Schol.

v. 111. παρθένων] παρθένον Ald.

Δȣλοσύνας ὕπερ,
Κῦμα γὰρ περὶ πτόλιν
Δοχμολοφᾶν ἀνδρῶν
Καχλάζει, πνοαῖς
Ἄρεος ὀρόμενον.
Ἀλλ', ὦ Ζεῦ πάτερ παντελὲς, πάντως
Ἄρηξον δαΐων ἅλωσιν.
Ἀργεῖοι γὰρ πόλισμα Κάδμȣ
Κυκλȣ̃νται· φόβος δ' ἀρηΐων ὅπλων·
Διάδετοι δὲ γενύων ἱππείων
Κινύρονται φόνον χαλινοί·
Ἕπτα δ' ἀγήνορες πρέποντες ϛρατȣ̃
Δορυσσόοις σαγαῖς, πύλαισιν ἑβδόμαις
Προσίϛανται, πάλῳ λαχόντες.

Σύ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 113. δȣλοσύνας] δȣλοσύνης Ald. etc. ante Brunck. qui doricam formam e Cod. Reg. A. reſtituit. Eadem eſt in Moſqu. 1.

v. 114. πτόλιν] πόλιν Viteb. Ald.

v. 115. δοχμολοφᾶν] doricam hanc formam dedit Brunck. e conj. pro vulg. δοχμολόφων.

v. 116. καχλάζει] καγχλάζει Ald. Rob. πνοαῖς] πνοαῖσιν Rob.

v. 117. Ἄρεος] ἄρεως Viteb. ὀρόμενον] ὀῤῥόμενον Viteb. Ald. Rob.

v. 121. δ' ἀρηΐων] γὰρ ἠΐων corrupte pro γ' ἀρηΐων Ald. ἀργείων Moſqu. 1. ſupra tamen ſcriptum: γρ. ἀρηΐων, ἤτοι πολεμικῶν.

v. 122. διάδετοι] διὰ δὲ τοὶ Ald. δὲ abeſt Viteb. Item ἱπτίων vitioſe pro ἱππίων, quod eſt in Moſqu. 2.

v. 123. κινύρονται] κιννύρονται Moſqu. 2. φόνον] φόβον Rob. Turn. Victor. Moſqu. 2. φόνων ſuperſcripto ον, Moſqu. 1.

v. 124. πρέποντες] προπέμποντες Rob.

v. 125. δορυσσόοις] Pauw. conjectura emendat δορυσόοις.

δορυ-

Σύ τ' ὦ Διογενὲς
Φιλόμαχον κράτος,
Ῥυσίπτολις γενοῦ,
Παλλὰς, ὅ θ' ἵππιος
Ποντομέδων ἄναξ,
Ἰχθυβόλῳ μαχανᾷ,
Ποσειδᾶν, ἐπίλυσιν
Φόβων, ἐπίλυσιν δίδου·
Σύ τ', Ἄρης, φεῦ, φεῦ,
Κάδμου ἐπώνυμον
Πόλιν φύλαξον,
Κήδεσαί τ' ἐναργῶς·
Καὶ Κύπρις, ἅτε
Γένους προμάτωρ,

Ἄλευ-

VARIETAS LECTIONIS.

ἀργυσώοις Mosqu. 2. πύλαισιν] πύλαις Rob. Turn. Victor. etc. Brunckius absque codd. auctoritate rescripsit πύλαισιν cum euphoniae causa, tum quia sic integer senarius evadit.

v. 129. ῥυσίπτολις] ῥυσίπολις Mosqu. 1.

v. 130. ἵππιος] ἵππειος Ald. Rob.

v. 131. ποντομέδων] additur δ' in Mosqu. 1.

v. 132. ἰχθυβόλῳ] ἰχθυβόλων Mosqu. 1. 2. μαχανᾷ] Sic Reg. B. Viteb. μηχανῇ Ald. Rob. Turn. Vict.

v. 133. Ποσειδᾶν] Sic Viteb. Ποσειδῶν Mosqu. 2. Ald.

v. 134. φόβων] φόβου Ald. Rob. φόβων confirmatur utroque Cod. Reg. ἐπίλυσιν abest Mosqu. 1.

v. 138. κήδεσαί τ' ἐναργῶς] κηδέσθητ' ἐναργῶς et supra γρ. κήδεσαί τ' ἐ. Mosqu. 1. κήδευσαί τ' ἐ. Mosqu. 2.

v. 140. γένους] γένος Viteb. quod nimis durum esset h. l., ut Zeunius facit, hactenus admittere, ut per ellipsin praepositionis κατὰ explicetur.

Ἄλευσον. σέθεν ἐξ αἵμα-
τος γεγόναμεν· λιταῖς σε
θεοκλύτοις ἀπΰσαι
Πελαζόμεσθα. καὶ σὺ
Λύκει᾽ ἄναξ, λύκειος
Γενοῦ στρατῷ δαΐῳ,
Στόνων ἀϋτᾶς· σύ τ᾽ ὦ
Λητογένεια κούρα,
Τόξον εὖ πυκάζε
Ἄρτεμι φίλα. ἒ ἒ ἒ ἒ.
Ὄτοβον ἁρμάτων ἀμφὶ πόλιν κλύω,
Ὦ πότνια Ἥρα·
Ἔλακον ἀξόνων βριθομένων χνόαι,
Ἄρτεμι φίλα. ἒ ἒ ἒ ἒ.
Δορυτίνακτος δ᾽ αἰθὴρ ἐπιμαίνεται.
Τί πόλις ἄμμιν πάσχει; τί γενήσεται;

Ποῖ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 141. σέθεν ἐξ] σέθεν γὰρ ἐξ Codd. Regg. adverſus metrum.

v. 144. πελαζόμεσθα] πελαζόμεθα Moſqu. 1. 2. Viteb. Rob. Turn.

v. 145. λύκει᾽] λύκι᾽ Moſqu. 1. Viteb. Ald. λύκειος] λύκειε Ald. vitioſe.

v. 146. στρατῷ δαΐῳ] τῷ στρατῷ τῷ δαΐῳ Moſqu. 2.

v. 147. ἀϋτᾶς] ἀΰτὰς Moſqu. 1. ἀντᾶς Moſqu. 2. ἀϋτᾶς uterque Cod. Reg. cum Gloſſa: ἕνεκα τῆς φωνῆς τῶν στεναγμῶν ἡμῶν. Stanl. conj. ἀΐτας, quod ille ab ἀΐω, *audio*, derivat. Sed melius eſſet αἶτας.

v. 148. κόρα] κόρη Moſqu. 1. ſed α ſuperſcripto.

v. 151. ὄτοβον] ὄττοβον Ald. Rob. Turn. τὸ ἀκροζόνιον ὄττοβον Viteb.

v. 154. ἒ] ter tantum Moſqu. 2.

v. 155. ἐπιμαίνεται] ἐπιμένεται Moſqu. 1.

v. 156. τί γενήσεται] καὶ γεννήσεται Moſqu. 2. τί γεννήσεται Ald.

Ποῖ δ' ἔτι τέλος ἐπάγει θεός; ἒ ἒ ἒ ἒ.
'Ακροβόλων δ' ἐπάλ-
ξεων λιθὰς ἔρχεται.
῏Ω φίλ' Ἄπολλον,
Κόναβος ἐν πύλαις
Χαλκοδέτων σακέων,
Καὶ διόθεν πολε-
μόκραντον ἁγνὸν τέλος.
'Εν μάχαισί τε μάκαιρ'
Ἄνασσ' Ὄγκα πρὸ πόλεως
'Επτάπυλον ἕδος ἐπιῤῥύε.
'Ιὼ πανάλκεῖς θεοὶ,
'Ιὼ τέλειοι τέλειαί τε γᾶς
Τᾶσδε πυργοφύλακες,
Πόλιν δορίπονον μὴ προδῶθ'
'Ετεροφώνῳ ςρατῷ.
Κλύετε παρθένων,
Κλύετε πανδίκως
Χειροτόνους λιτὰς,
'Ιὼ φίλοι δαίμονες,
Λυτήριοι ἀμφιβάντες πόλιν,

Δείξαθ'

VARIETAS LECTIONIS.

v. 157. ποῖ] πῆ Mofqu. 1. ποῖ τι τέλος Rob. ἒ] ἒ ἒ ἔα Mofqu. 2.

v. 163. καὶ διόθεν] ἐκ διόθεν Rob.

v. 165. μάκαιρ'] μάχαιρ' Ald.

v. 166. Ὄγκα] 'Ογγα Mofqu. 1.

v. 167. ἐπιῤῥύε] ἐπιρύε Ald.

v. 169. τέλειαι] θεαὶ τέλειαι Mofqu. 1. τελείας Rob.

v. 171. δορίπονον] δορύπονον Ald. Rob. Turn. προδῶθ'] προδόθ' Rob.

v. 174. πανδίκως] πανδικως (supra: οχους ....) fic Mofqu. 1. et fupra γρ. πανδήμως. πανδίκως Rob. Vict.

Δείξαθ' ὡς φιλοπόλιες,
Μέλεσθ' ἱερῶν δημίων,
Μελόμενοι δ' ἀρήξατε·
Φιλοθύτων δέ τοι
Πόλεως ὀργίων
Μνήστορες ἔστε μοι.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ. ΧΟΡΟΣ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ὑμᾶς ἐρωτῶ, θρέμματ' οὐκ ἀνασχετὰ,
Ἦ ταῦτ' ἄριστα καὶ πόλει σωτήρια,
Στρατῷ τε θάρσος τῷδε πυργηρουμένῳ,
Βρέτη πεσούσας πρὸς πολισσούχων θεῶν,
Αὔειν, λακάζειν, σωφρόνων μισήματα;
Μήτ' ἐν κακοῖσι, μήτ' ἐν εὐεστοῖ φίλῃ
Ξύνοικος εἴην τῷ γυναικείῳ γένει.
Κρατοῦσα μὲν γὰρ, οὐχ ὁμιλητὸν θράσος,
Δείσασα δ' οἴκῳ καὶ πόλει πλέον κακόν.
Καὶ νῦν πολίταις τάσδε διαδρομοὺς φυγὰς
Θεῖσαι, διερροθήσατ' ἄψυχον κάκην·

Τὰ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 178. φιλοπόλιες] φιλόπολις Ald.

v. 179. μέλεσθ'] μέλεσθε δ' Mosqu. 1. Rob.

v. 183. ἔστε] Sic scribendum recte censuit Steph. ut sit imperativus, vulgo: ἐστέ μοι, indicativi forma.

v. 186. θάρσος] θράσος Ald. Rob. Turn.

v. 187. πολισσούχων] πολισσούχων Rob.

v. 188. αὔειν] αὔειν Rob. λακάζειν] λακίζειν Mosqu. 2.

v. 192. οἴκῳ] ἥκω mendose Ald.

v. 193. φυγὰς] βοὰς Rob.

v. 194. διερροθήσατ'] διερρήσατ' Rob. mendose.

Τὰ τῶν θύραθεν δ' ὡς ἄριστ' ὀφέλλετε·
Αὐτοὶ δ' ὑφ' αὑτῶν ἔνδοθεν πορθούμεθα.
Τοιαῦτα δ' ἂν γυναιξὶ συνναίων ἔχοις.
Κεἰ μή τις ἀρχῆς τῆς ἐμῆς ἀκούσεται
Ἀνήρ, γυνή τε χὤ τι τῶν μεταίχμιον,
Ψῆφος κατ' αὐτῶν ὀλεθρία βουλεύσεται,
Λευστῆρα δήμου δ' οὔτι μὴ φύγῃ μόρον.
Μέλει γὰρ ἀνδρί, μὴ γυνὴ βουλευέτω
Τἄξωθεν· ἔνδον δ' οὖσα μὴ βλάβην τίθει.
Ἤκουσας, ἢ οὐκ ἤκουσας, ἢ κωφῇ λέγω;

ΧΟΡΟΣ.

στρ. α'. Ὦ φίλον Οἰδίπου τέκος ἔδεισ' ἀκού-
σασα τὸν ἁρματόκτυπον ὄτοβον, ὅτε
Σύριγγες ἔκλαγξαν ἑλίτροχοι, ἱππι-
κῶν τ' ἀΰπνων πηδαλίων διὰ στόμα,
Πυριγενετᾶν χαλινῶν.

ΕΤΕΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 195. ὀφέλλετε] Steph. affert e cod. lectionem ὀφέλλεται.

v. 196. αὐτοὶ δ' ὑφ' αὑτῶν] αὐτοὶ δ' ὑπ' αὐτῶν Victor.

v. 197. τοιαῦτα δ' ἄν.] τοιαῦτ' ἂν Ald. Mosqu. 1. ἔχοις] ἔχεις Mosqu. 1.

v. 198. ἀκούσεται] In hujus vocabuli locum in Rob. male e sequenti versu irrepsit μεταίχμιον.

v. 199. μεταίχμιον] Inepta est Pauwii correctio μετ' αἰχμαῖον.

v. 200. ὀλεθρία] Steph. citat e cod. ὀλέθρια. βουλεύσεται] Stanl. conj. βαλήσεται. Vid. Commentar. ad h. l.

v. 205. ἀκούσασα] εἰσακούσασα Viteb.

v. 206. ὄτοβον] bis positum ὄττοβον Ald. Turn. Vict., semel ὄττοβον Rob. ὅτε] ὅτι Ald. ὅτι τε Rob. Turn. Vict.

v. 207. σύριγγες] σύριγγας Ald.

v. 208. διὰ στόμα] Pauw. conj. διάστομα. cf. quae diximus in Comm. ad h. l.

v. 209. πυριγενετᾶν] πυριγενέταν Ald. Turn. πυριγενετῶν Rob.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Τί οὖν, ὁ ναύτης ἆρά γ' ἐς πρώραν φυγὼν
Πρύμνηθεν, εὗρε μηχανὴν σωτηρίας,
Νεὼς καμούσης ποντίῳ πρὸς κύματι;

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστρ. α'. Ἀλλ' ἐπὶ δαιμόνων πρόδρομος ἦλθον ἀρ-
χαῖα βρέτη, πίσυνος θεοῖς, νιφάδος ὅτ' ὀ-
λοᾶς νιφομένας βρόμος ἐν πύλαις, δὴ τότ'
Ἤρθην φόβῳ πρὸς μακάρων λιτὰς, πόλεως
Ἵν' ὑπερέχοιεν ἀλκάν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Πύργων στέγειν εὔχεσθε πολέμιον δόρυ;

ΧΟΡΟΣ.

Οὐκοῦν τάδ' ἔσται πρὸς θεῶν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ἀλλ' οὖν θεοὺς
Τοὺς τῆς ἁλούσης πόλεος ἐκλείπειν λόγος.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ β'. Μήποτ' ἐμὸν κατ' αἰῶνα λίποι θεῶν
Ἅδε πανήγυρις, μήδ' εἰσίδοιμι τάνδ'

Ἀστυ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 210. ἆρά γ' ἐς] ἆρά μ' ἐς Ald. Rob.

v. 212. πρὸς κύματι] ἐν κύματι Viteb. ex interpretatione ortum.

v. 215. ὀλοᾶς νιφομένας] Ita Codd. Regg. ὀλοὰς νιφομένης Ald. Rob. ὀλοᾶς νιφομένης Turn. Vict.

v. 218. στέγειν] στέργειν Moſqu. 2. πολέμιον] Sic cod. Regg. Moſqu. 1. πολεμίων Ald.

v. 219. ἀλλ' οὖν] ἀλλ' οὐκοῦν Rob.

v. 222. εἰσίδοιμι] ἐπίδοιμι Ald. Turn. Vict. εἰσίδοιμι repoſuit Brunck. ut metrum anti-
the-

Ἀστυδρομουμέναν πόλιν, καὶ στράτευμ'
Ἀπτόμενον πυρὶ δαΐῳ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Μή μοι θεοὺς καλοῦσα βουλεύου κακῶς·
Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
Μήτηρ, γυνὴ, σωτῆρος· ὧδ' ἔχει λόγος.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντ. β'. Ἔστι· θεοῖς δ' ἔτ' ἰσχὺς καθυπερτέρα.
Πολλάκις δ' ἐν κακοῖσι τὰν ἀμήχανον
Ἐκ χαλεπᾶς δύας ὕπερθ' ὀμμάτων
Κρημναμέναν νεφέλαν ὀρθοῖ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ἀνδρῶν τάδ' ἐστὶ, σφάγια καὶ χρηστήρια
Θεοῖσιν ἕρδειν, πολεμίων πειρωμένων·
Σὸν δ' αὖ τὸ σιγᾶν, καὶ μένειν ἔσω δόμων.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

tithetico conveniret. Ita v. 222. et 229. sunt asynarteti ex dochmaico et dimetro jamb. brachyc.

v. 223. ἀστυδρομουμέναν] ἀστυδρόμουν vitiose Ald. ἀστυδρομουμένην Turn.

v. 225. κακῶς] δειλῶς Mosqu. 2.

v. 227. γυνὴ, σωτῆρος] γυνὴ σωτῆρος, Turn. Vict. Stanl. conj. σωτήριος. Sed optime h. l. interpunxit Brunck. praeeunte cod. Reg. B. ut γυνὴ sit vocativus, et ad chorum pertineat; σωτῆρος autem enallage generis non infrequenti cum εὐπραξίας construatur.

v. 228. ἔστι·] Nullum distinctionis signum Ald. Turn. δ' ἔτ'] δ' ἔτι Turn. δὲ τ' Vict.

v. 229. τὰν] Canter sine causa idonea conj. τὸν, quod legitur ap. Marcellin. de vita Thucyd. ubi h. l. citat; et ab Heathio probatur. Pro κακοῖσι in Mosqu. 2. est κακοῖσιν.

v. 230. ἐκ χαλεπᾶς] κἀκ χαλεπᾶς Rob. Viteb. Suspicor poetam scripsisse παγχαλεπᾶς. ὕπερθ'] Heathius ex Marcellino l. l. legendum censet ὑπὲρ τ'.

v. 232. ἐστὶ] ἔχει Rob.

v. 234. ἔσω] εἴσω Rob. Vict. ἔσω dedit Brunck. e codd. Regg. cf. not. ad Prometh. v. 478. sic et Mosqu. 1.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ γ'. Διὰ θεῶν πόλιν νεμόμεθ' ἀδάμαστον
Δυσμενέων δ' ὄχλον πύργος ἀποστέγει.
Τίς τάδε νέμεσις στυγεῖ;

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Οὔτι φθονῶ σοι δαιμόνων τιμᾷν γένος·
Ἀλλ' ὡς πολίτας μὴ κακοσπλάγχνους τιθῇς,
Ἕκηλος ἴσθι, μηδ' ἄγαν ὑπερφοβοῦ.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστρ. γ'. Ποταίνιον κλύουσα πάταγον ἄμα
Ταρβοσύνῳ φόβῳ τάνδ' ἐς ἀκρόπολιν,
Τίμιον ἕδος, ἱκόμαν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Μὴ νῦν, ἐὰν θνήσκοντας ἢ τετρωμένους

 Πύθη-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 236. ἀποστέγει] ἀποστέγη Ald. ἀποστέγει Mosqu. 2.

v. 237. τίς τάδε] τί τάδε omnes ante Brunckium, qui, ut versus antistrophico responderet, Heathio monente rescripsit τίς τάδε.

v. 240. ἕκηλος] εὔκηλος Ald. Rob. Turn.

v. 241. κλύουσα] κρύουσα Rob. Hunc versum ita emendat Heath. ut metrum antithetico respondeat: ποτάνιον κλύουσά γε πάταγον ἄμα.

v. 242. τάνδ'] τήνδ' Ald. In Mosqu. 2. legitur: τάνδ' ἐς σκοπιὰν τ. ε. ἱκόμην. Versus 241. 242. paulo audacius ita emendandos esse conjicit Brunck. ut strophico suo v. 241. metrum respondeat:

Πρόσφατον κλύουσ' ὄτοβον ἅμα φόβῳ
Ταρβοσύνῳ ποδὶ τάνδ' ἐς ἀκρόπολιν

vel intacto secundo versu primum ita restitui posse opinatur:

Πρόσφατον κλύουσ' ὄτοβον ἀρτίως.

v. 244. τετρωμένους] τετραμμένους Viteb.

Πύθησθε, κωκυτοῖσιν ἁρπαλίζετε.
Τούτῳ γὰρ Ἄρης βόσκεται φόνῳ βροτῶν.

ΧΟΡΟΣ.

Καὶ μὴν ἀκούω γ' ἱππικῶν φρυαγμάτων.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Μὴ νῦν ἀκούουσ' ἐμφανῶς ἄκου' ἄγαν.

ΧΟΡΟΣ.

Στένει πόλισμα δῆθεν, ὡς κυκλουμένων.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Οὔκουν ἔμ' ἀρκεῖ τῶνδε βουλεύειν πέρι;

ΧΟΡΟΣ.

Δέδοικ', ἀραγμὸς ἐν πύλαις ὀφέλλεται.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Οὐ σῖγα; μηδὲν τῶνδ' ἐρεῖς κατὰ πτόλιν.

ΧΟΡΟΣ.

Ὦ ξυντέλεια, μὴ προδῷς πυργώματα.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Οὐκ ἐς φθόρον σιγῶσ' ἀνασχήσῃ τάδε;

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 245. ἁρπαλίζετε] ἁρπαλίζητε Ald.

v. 246. φόνῳ] φόβῳ Ald. Victor. Cur φόνῳ praetulerimus, exposuimus in commentar. ad h. v.

v. 249. δῆθεν] γῆθεν Ald. Rob. κυκλουμένων] κυκλουμένων sic Mosqu. 1.

v. 250. οὔκουν — ἀρκεῖ;] οὐκοῦν — ἀρκεῖ. Ald.

v. 251. ἀραγμὸς] ἀραγμὸς δ' Ald. Rob. particulam δὲ sustulit Brunck., utpote h. l. inertem.

v. 252. οὐ σῖγα;] οὔ, σίγα Ald. Rob.

v. 253. ξυντέλεια] ξυγγένεια Rob.

v. 254. ἀνασχήσῃ] ἀνασχήσει Mosqu. 1.

ΧΟΡΟΣ.

Θεοὶ πολῖται, μή με δουλείας τυχεῖν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Αὐτὴ σὺ δουλοῖς καί με καὶ πᾶσαν πόλιν.

ΧΟΡΟΣ.

Ω παγκρατὲς Ζεῦ τρέψον εἰς ἐχθροὺς βέλος.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ὦ Ζεῦ, γυναικῶν οἷον ὤπασας γένος.

ΧΟΡΟΣ.

Μοχθηρὸν, ὥσπερ ἄνδρας ὧν ἁλῷ πόλις.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Παλινστομεῖς αὖ, θιγγάνουσ' ἀγαλμάτων;

ΧΟΡΟΣ.

Ἀψυχίᾳ γὰρ γλῶσσαν ἁρπάζει φόβος.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Αἰτουμένῳ μοι κοῦφον εἰ δοίης τέλος.

ΧΟΡΟΣ.

Λέγοις ἂν ὡς τάχιστα, καὶ τάχ' εἴσομαι.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 256. καί με] ἐμὲ Ald. Rob. κἀμὲ Mosqu. 1. Viteb. ἐμὲ καὶ omisso priori καὶ Mosqu. 2.

v. 259. ἄνδρας] ἄνδρες Ald. Turn. codd. Regg. ἁλῷ] Heath. conj. ἑάλω praeter necessitatem.

v. 260. παλινστομεῖς] πάλιν στομεῖς Ald. Minime audiendus Pauwius, cui in mentem venit πόλιν σείεις.

v. 261. ἀψυχίᾳ] ἀψυχία Ald.

v. 262. μοι κοῦφον εἰ] μοι, κοῦφον, εἰ Victor.

v. 263. εἴσομαι] Male Pauwius corrigit οἴσομαι.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Σίγησον, ὦ τάλαινα, μὴ φίλους φόβει.

ΧΟΡΟΣ.

Σιγῶ· ξὺν ἄλλοις πείσομαι τὸ μόρσιμον.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Τοῦτ' ἀντ' ἐκείνων τοὔπος αἱροῦμαι σέθεν.
Καὶ πρὸς γε τούτοις, ἐκτὸς οὖσ' ἀγαλμάτων
Εὔχου τὰ κρείσσω, ξυμμάχους εἶναι θεούς·
Κἀμῶν ἀκούσασ' εὐγμάτων, ἔπειτα σὺ
Ὀλολυγμὸν ἱερὸν εὐμενῆ παιάνισον
Ἑλληνικὸν νόμισμα θυστάδος βοῆς,
Θάρσος φίλοις, λύουσα πολέμιον φόβον.
Ἐγὼ δὲ χώρας τοῖς πολισσούχοις θεοῖς
Πεδιονόμοις τε κἀγορᾶς ἐπισκόποις,
Δίρκης τε πηγαῖς, οὐδ' ἀπ' Ἰσμηνοῦ λέγω,
Εὖ ξυντυχόντων, καὶ πόλεως σεσωσμένης,
Μήλοισιν αἱμάσσοντας ἑστίας θεῶν,
Ταυροκτονοῦντας θεοῖσιν ὧδ' ἐπεύχομαι
Θήσειν τρόπαια, πολεμίων δ' ἐσθήματα
Λάφυρα δαΐων δουρίπληχθ' ἁγνοῖς δόμοις.

Τοιαῦτ'

VARIETAS LECTIONIS.

v. 265. ξὺν] σὺν Ald.

v. 268. κρείσσω ξυμμάχους] συμμάχους Rob. κρείττω ξυμμάχους Viteb.

v. 270. παιάνισον] Sic codd. Regg. Ald. Turn. alii παιώνισον.

v. 275. πηγαῖς] πηγῆς Rob.

v. 279. ἐσθήματα] ἐς θήματα Turn.

v. 280. δαΐων] Pauw conj. δαίσειν, *partiturum aedibus puris*; ſed recte ſe habet vulgata. δουρίπληχθ'] δουρύπληθ' Ald. δουρικτήτη Rob. δουρύπληχθ' Turn. Victor. Poſt hunc verſum in cod. Reg. B. ſequitur hic a gloſſatore additus:

στέψω πρὸ ναῶν πολεμίων ἐσθήματα.

Τοιαῦτ' ἐπεύχου μὴ φιλοστόνως θεοῖς·
Μηδ' ἐν ματαίοις κἀγρίοις ποιφύγμασιν.
Οὐ γάρ τι μᾶλλον μὴ φύγῃς τὸ μόρσιμον.
Ἐγὼ δ' ἐπ' ἄνδρας ἓξ, ἐμοὶ ξὺν ἑβδόμῳ
Ἀντηρέτας ἐχθροῖσι τὸν μέγαν τρόπον,
Εἰς ἑπτατειχεῖς ἐξόδους τάξω μολὼν
Πρὶν ἀγγέλους σπερχνούς τε, καὶ ταχυῤῥόθους
Λόγους ἱκέσθαι, καὶ φλέγειν χρείας ὕπο.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ ά. Μέλει, φόβῳ δ' οὐχ ὑπνώσσει κέαρ·
Γείτονες δὲ καρδίας μέριμναι
Ζωπυροῦσι τάρβος,
Τὸν ἀμφιτειχῆ λεών·
Δράκοντα δ' ὥς τις τέκνων

VARIETAS LECTIONIS.

v. 282. ποιφύγμασιν] ποιφύγμασι Rob. ποιφύγμασιν Mosqu. 1. ποῖ φύγμασιν Mosqu. 2. et supra schol. θρήνοις, βοαῖς.

v. 283. οὐ γάρ τι] οὐ γάρ τοι Rob. Mosqu. 2. φύγῃς] φύγοις Mosqu. 2.

v. 285. ἐχθροῖσι] ἐχθροῖσιν Turn.

v. 286. ἑπτατειχεῖς] Huic lectioni in Mosqu. 1. superscriptum: γρ. ἑπτατοιχεῖς. μολὼν] μολῶν Viteb.

v. 287. ἀγγέλους] ἀγγέλου Mosqu. 1. ex rasura. ταχυῤῥόθους] ταχυῤῥόφους Viteb.

v. 289. ὑπνώσσει] ὑπνώσει Viteb. Ald. Sed futurum h. l. aptum non est.

v. 290. μέριμναι] μέριμνα Rob. mendose.

v. 291. ζωπυροῦσι] Post hoc verbum in Ald. et Rob. puncto distinguitur; vocabulo τάρβος ad sequentem versum relato. male.

v. 292. ἀμφιτειχῆ] ἀμφὶ τειχῆ A. fortasse librarius aliquis scribere voluit ἀμφὶ τείχη.

v. 293. δράκοντα δ'] Sic codd. MSS. et edd. omnes; nisi quod Brunckius Heathio obsecutus in textum recepit δράκοντά γ', cujus tamen facilitatis eum in notis poenituit.

Ὑπερδέδοικε λεχέ-
ων δυσευνάτειρα
Πάντροφος πελειάς.
Τοὶ μὲν γὰρ ποτὶ πύργους
Πανδημεὶ, πανομιλεὶ
Στείχουσιν. τί γένωμαι;
Τοὶ δ' ἐπ' ἀμφιβόλοισιν
Ἰάπτουσι πολίταις
Χερμάδ' ὀκριόεσσαν.

Παντὶ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 295. δυσευνάτειρα] δυσευνήτειρα Rob. δυσευνήτορας Schol. Victor. Sed hic accusativus pluralis plane non habet quo referatur. Attamen in eo latere vestigium verae lectionis arbitror. Mihi enim sic potius Aeschylus scripsisse videtur:

Δράκοντα δ' ὥς τις τέκνων
Ὑπερδέδοικε λεχέ-
ων δυσευνάτορα
Πάντρομος πελειάς.

Sic enim pullis suis timet draconem infaustum cubilium socium pavida columba. cf. Commentar. ad h. l.

v. 296. πάντροφος] In Viteb. est δυσευνήτειρ' ἀπάντροφος. Steph. citat e cod. MS. lectionem Heathio quoque probatam, πάντρομος, quae aptiorem h. l. sensum praebet, etsi vulgata non est ejusmodi, ut explicari non possit.

v. 299. τί γένωμαι] Codd. Regg. τις, quod recte improbat Brunck. Idem in notis scribendum censuit στείχουσιν, pro vulg. στείχουσι, recte, ut opinor. Est enim hic versus trimeter dactylicus, ut duo praecedentes.

v. 301. ἰάπτουσι] ἰάπτουσιν Ald. Rob.

v. 302. ὀκριόεσσαν] Sic Brunckius recte rescripsit auctoritate codd. Regg. (in quibus et glossa adjicitur τραχεῖαν ἢ στερεάν) pro vulg. ὀκρυόεσσαν. Idem in Mosqu. 1. Eidem Prometh. v. 281. debetur verior lectio ὀκριοέσσῃ.

Παντὶ τρόπῳ, διογενεῖς
Θεοί, πόλιν καὶ στρατὸν
Καδμογενῆ ῥύεσθε.
ἀντιστρ. α. Ποῖον δ' ἀμείψεσθε γαίας πέδον
Τᾶσδ' ἄρειον, ἐχθροῖς ἀφέντες
Τὰν βαθύχθον' αἶαν
Ὕδωρ τε Διρκαῖον εὐ-
τραφέστατον πομάτων,
Ὅσων ἵησι Ποσει-
δᾶν ὁ γαιάοχος

VARIETAS LECTIONIS.

v. 303. διογενεῖς] Omnes ante Brunckium addunt ὦ, quod in Regg. et Mosqu. 2. abest. Et vero omisso eo melius constituitur metrum. Hic enim versus: παντὶ τρόπῳ διογενεῖς est anapaesticus dimeter, aeque ac antitheticus: καὶ πόλεως ῥυτῆρες. Versus autem 304. θεοὶ πόλιν καὶ στρατὸν cum antistrophico suo εὔεδροί τε στάθητ' est periodicus catalectus, ita ut in illo jambica syzygia praecedat, trochaica sequatur; in hoc autem trochaicam syzygiam jambica excipiat. Itaque non egemus synizesi in voce θεοί, quam Heathius admittebat versum 304. ita constituens: ὦ θεοὶ πόλιν καὶ στρατόν.

v. 307. τᾶσδ' — ἀφέντες] Quoniam hujus versiculi metrum strophici numeris non satis aequatur, (est autem secundus strophae versus γείτονες δὲ καρδίας μέριμναι asynartetus ex penthemimeri trochaica et penthem. jambica,) Heathius conj. legendum: τᾶσδ' ἄρειον τοῖσδ'. Id necessarium non esse existimat Brunck., quia versu 290. καρδίας facta synaloephe in ια, tanquam disyllabum pronuntiare liceat. Equidem, etsi hoc non displicet, facilius tamen esse arbitror pro ἄρειον hoc versu legere ἀρήϊον.

v. 308. βαθύχθον'] βαθύχθονα Mosqu. 1.

v. 310. εὐτραφέστατον e codd. Regg. dedit Brunckius. Idem est in Mosqq. Priores edd. εὐτρεφέστατον.

v. 312. Ποσειδᾶν] Ποσειδῶν Rob. Ποσειδὰν Turn.

Τηθύος τε παῖδες;
Πρὸς τάδ', ἰὼ πολιȣ̃χοι
Θεοὶ, τοῖσι μὲν ἔξω
Πύργων, ἀνδρολέτειραν
Καὶ τὰν ῥίψοπλον ἄταν
Ἐμβαλόντες, ἄροισθε
Κῦδος· τοῖς δὲ πολίταις
Καὶ πόλεως ῥυτῆρες
Εὔεδροί τε ςάθητ'
Ὀξυγόοις λιταῖσιν.

στροφὴ β. Οἰκτρὸν γὰρ πόλιν τήνδ' ὠγυγίαν
Ἀΐδι προϊάψαι, δορὸς ἄγραν,
Δȣλείαν ψαφαρᾷ σποδῷ,
Ὑπ' ἀνδρὸς Ἀχαιȣ̃ θεόθεν,
Περθομέναν ἀτίμως,
Τὰς δὲ κεχειρωμένας ἄγεσθαι·
Ἒ, ἒ, ἒ, νέας τε καὶ παλαιὰς
Ἱππηδὸν πλοκάμων
Περιῤῥηγνυμένων φαρέων.

Βοᾷ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 314. ἰὼ πολιȣ̃χοι] ὦ πολισȣ̃χοι Mosqu. 2. ὦ πολλισȣ̃χοι Rob. Reliqui ὦ πολιȣ̃χοι. Sed recte in notis observavit Brunckius, ne metrum claudicet scribendum esse ἰὼ πολιȣ̃χοι. Huic igitur paruimus. Atque sic versus oritur trimeter dactylic. aequalis strophico 297. τοὶ μὲν γὰρ ποτὶ πύργȣς.

v. 321. ςάθητ'] Ita Brunckius e codd. Regg., vulgo ςάθητε.

v. 324. Ἀΐδι] Ἀΐδα Ald. Rob.

v. 328. ἄγεσθαι] ἄγεσθε Ald. vitiose.

v. 330. 331. πλοκάμων, περιῤῥηγνυμένων] πλοκάμων πέρι ῥηγνυμένων Ald. πλοκάμων, περὶ ἐῤῥηγμένων. Sed praeferenda est, ut Brunckius vidit, lectio codd. Regg. περιῤῥηγνυ-

Βοᾷ δ' ἐκκενουμένα πόλις,
Λαΐδος ὀλλυμένας μιξόθροος,
Βαρείας τοι τύχας προταρβῶ.
ἀντιστ. β'. Κλαυτὸν δ' ἀρτιτρόποις, ὠμοδρόπων
Νομίμων προπάροιθεν, διαμεῖψαι
Δωμάτων στυγερὰν ὁδόν.
Τί; τὸν φθίμενον γὰρ προλέγω
Βέλτερα τῶνδε πράσσειν.
Πολλὰ γὰρ, εὖτ' ἂν πόλις δαμασθῇ,
Ἒ, ἒ, ἒ, δυστυχῆ γε πράσσει.

Ἄλλος

VARIETAS LECTIONIS.

ἐγγυωμένων. Namque ſic demum verſus recte reſpondet antiſtrophico v. 345.

v. 332. ἐκκενουμένα] ἐκκενουμένη Rob.

v. 333. λαΐδος] ληΐδος Ald. Turn. ὀλλυμένας] ὀλλυμένης Mosqu. 1. κινουμένης Moſqu. 2. Ceterum hunc verſum cum praecedente ita forte rectius conſtituere liceat:

Βοᾷ δ' ἐκκενουμένα πόλις
Λαΐδος, ὀλλυμένα, μιξόθροος,

h. e. *clamat autem urbs opibus dum exinanitur, perdita, et confuſo ſtrepitu plena.*

v. 334. τοι abeſt Ald. Rob. Turn. προταρβῶ] malim προταρβεῖ, ut non ad Chorum pertineat, ſed ad urbem, de qua paulo ante dictum erat βοᾷ — πόλις. Sic et ſequentia melius cohaerent.

v. 335. κλαυτὸν] κλαυστὸν Rob. ὠμοδρόπων] ὠμοτρόπων Rob. male.

v. 337. δωμάτων] δομάτων Ald. Rob. vitioſe.

v. 338. τί; τὸν] τὶ τὸν Ald. Rob.

v. 340. εὖτ' ἂν] Ita codd. Regg. auctoritate emendavit Brunck. hac ratione et conſtructioni et metro conſulens; adhuc εὖ τε edebatur in omnibus.

v. 341. δυστυχῆ γε] Sic Turn. Brunck. δυστυχῆ τε πράσσειν Ald. δυστυχῆ τε πράσσει Vict. πράσσει] Hoc verbum hic e verſiculi 339. clauſula repetiiſſe videntur librarii, cum poeta ſcripſiſſet πάσχει. Saltem hoc verbum multo eſt h. l. aptius.

Ἄλλος δ' ἄλλον ἄγει
Φονεύει, τὰ δὲ καὶ πυρφορεῖ.
Καπνῷ χραίνεται πόλισμ' ἅπαν·
Μαινόμενος δ' ἐπιπνεῖ λαοδάμας
Μιαίνων εὐσέβειαν Ἄρης.
στροφὴ γ'. Κορκορυγαὶ δ' ἀν' ἄστυ,
Ποτὶ πτόλιν δ' ὁρκάνα πυργῶτις.
Πρὸς ἀνδρὸς δ' ἀνὴρ δορὶ καίνεται·
Βλαχαὶ δ' αἱματόεσσαι
Τῶν ἐπιμαστιδίων
Ἀρτιβρεφεῖς βρέμονται.

Ἁρπα-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 343. τὰ δὲ καὶ πυρφορεῖ] καὶ omissum Rob.

v. 344. καπνῷ χραίνεται] καπνῷ δὲ χραίνεται edd. consensu. Brunckius autem recte expunxit particulam metro adversantem.

v. 345. δ' ἐπιπνεῖ] Revocavi lectionem Turn. Vict. quae mihi ideo arridet, quod Martem sistit urbis incendium sufflantem. δ' ἐπιπνεῖ Ald. Rob. δὲ πιτνεῖ Brunck e codd. Regg. qui in Reg. B. praeter istam etiam hanc δ' ἐπίπνει invenit.

v. 347. ἀν' ἄστυ] ἀνὰ ἄστυ Ald.

v. 348. πτόλιν] πόλιν Rob. ὁρκάνα] Sic Brunck. e codd. Regg. Vulg. ὀρκάνη.

v. 350 — 352. Hi versus difficultate laborant. Nihil enim durius est, quam *balatus cruentos infantum pueriles dicere*, pro ejulatu infantum ex cruentis vulneribus orto. Quid, si legamus:

Πλαγαὶ δ' αἱματόεσσαι
Τῶν ἐπιμαστιδίων
Ἀρτιφερεῖς βρέμονται.

Tum sane sensus exiret facilior et commodior: *Cruenta vero vulnera*, seu *cruentae vero plagae infantibus jam nunc inflictae sonant*. Sed plura de h. l. in Commentario disputavimus.

v. 350. βλαχαὶ] βληχαὶ Ald. Rob.

v. 352. ἀρτιβρεφεῖς] Haec est lectio cod. Reg. B. quam Brunckius vulg. ἀρτιτρεφεῖς substituit.

Ἁρπαγαὶ δὲ διαδρομᾶν ὁμαίμονες·
Ξυμβολεῖ φέρων φέροντι
Καὶ κενὸς κενὸν καλεῖ
Ξύννομον θέλων ἔχειν,
Οὔτε μεῖον, οὔτ' ἴσον λελιμμένοι;
Τίν' ἐκ τῶνδ' εἰκάσαι λόγος πάρα;
ἀντιστρ. γ'. Παντοδαπὸς δὲ καρπὸς
Χαμάδις πεσὼν ἀλγύνει κυρήσας·

Πικρὸν

VARIETAS LECTIONIS.

v. 353. ἁρπαγαὶ δὲ] ἁρπαγαὶ δὴ Ald. διαδρομᾶν] Puto legendum esse διαδρόμων ab adjectivo διάδρομος, ut significet: *Rapinae fiunt discurrentium incolarum aeque cruentae.* Διαδρομᾶν, pro quo in Mosqu. 1. διαδρομῶν, a substantivo διαδρομὴ, h. l. non placet.

v. 354. ξυμβολεῖ] ξυμβαλεῖ Ald. Rob. ξυμβαλεῖ superscripto ultimae syllabae η Mosqu. 1. ξυμβάλλει Mosqu. 2.

v. 357. λελιμμένοι] λελιμμένοι Ald. Rob. Turn. λελημμένοι Vict. λελιμμένοι Brunck. reperit in codd. Regg. in quibus Glossa adjecta ἐπιθυμοῦντες λαβεῖν. Sic et Mosqu. 2. In Mosqu. 1. λελιμμένοι, secundae autem syllabae superscriptum η.

v. 360. κυρήσας] Quamquam Brunckius hanc lectionem sollicitari non vult, mihi tamen Heathius Aeschyli manum assecutus videtur, reponendum censens κυρέσας; ita enim hic sensus exit: *Omnigeni fructus in terram projecti moerore afficiunt feminas, quae in eos incidunt;* quae quidem sententia sequenti versiculo magis declaratur. Si κυρήσας genuinum est, insolentiori structura usus est Aeschylus, et cum κυρεῖν alias dicatur de hominibus, qui in res quasdam incidunt, id de rebus, quae in hominum oculos incurrunt, usurpavit, suppresso etiam substantivo aut pronomine personali. Id quod hac glossa explicatur, quam Brunck. e cod. Reg. protulit: κυρήσας· εὑρεθεὶς τινὶ ἀλγύνει ἐκεῖνον. Quicquid sit, Pauwii certe conjectura, τρεούσας pro κυρήσας substituentis, nihil habet, quo se nobis commendet.

Πικρὸν δ' ὄμμα τῶν θαλαμηπόλων·
Πολλὰ δ' ἀκριτόφυρτος
Γᾶς δόσις οὐτιδανοῖς
Ἐν ῥοδίοις φορεῖται.
Δμωΐδες δὲ καινοπήμονες νέαι
Τλήμονες εὐνὰν αἰχμάλωτον
Ἀνδρὸς εὐτυχοῦντος. ὡς
Δυσμενοῦς ὑπερτέρου
Ἐλπίς ἐστι νύκτερον τέλος μολεῖν
Παγκλαύτων ἀλγέων ἐπίῤῥοθον.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ὅ τοι κατόπτης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, στρατοῦ
Πευθώ τιν' ἡμῖν, ὦ φίλαι, νέαν φέρει,
Σπουδῇ διώκων πομπίμους χνοὰς ποδῶν.

ΗΜΙ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 361. τῶν θαλαμηπόλων] τῶν ex Arnaldi emendatione cum Brunckio metri causa inseruimus.

v. 362. πολλὰ] πολλὴ Rob.

v. 364. ῥοδίοις] Sic auctore Brunckio scribendum. Vulgatae ῥοδίοισι metrum repugnat.

v. 366. τλήμονες εὐνὰν αἰχμάλωτον] Heathius vel ex adjectivo τλήμονες transitivam vim verbi τλῆμι repetendam esse, ut τλήμονες subintellecto εἰσὶ sit i. q. τλᾶσι; vel rescribendum τλήμονες (scil. εἰσὶ) εὐνᾶν αἰχμαλωτᾶν. Neutrum tamen necessarium est; quia si τλήμονες interpreteris, *aerumnosae et infelices*, accusativus ab omissa praepositione κατὰ regi potest.

v. 367. εὐτυχοῦντος ὡς δυσμενοῦς] commate post δυσμενοῦς distinguitur Rob. Rectius auctore Heathio puncto post εὐτυχοῦντος posito, sequentia verba cum v. 369. conjunguntur.

v. 370. παγκλαύτων] παγκλαύστων Ald. Rob.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Καὶ μὴν ἄναξ ὅδ' αὐτὸς Οἰδίπȣ τόκος
Εἰς' ἀρτίκολλον ἀγγέλȣ λόγον μαθεῖν·
Σπȣδὴ δὲ καὶ τȣ̃δ' ἐκ ἀπαρτίζει πόδα.

ΑΓΓΕΛΟΣ. ΕΤΕΟΚΛΗΣ. ΧΟΡΟΣ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Λέγοιμ' ἂν, εἰδὼς εὖ, τὰ τῶν ἐναντίων,
Ὥς τ' ἐν πύλαις ἕκαςος εἴληχεν πάλον.
Τυδεὺς μὲν ἤδη πρὸς πύλαισι Προιτίσι
Βρέμει· πόρον δ' Ἰσμηνὸν ἐκ ἐᾷ περᾶν.
Ὁ μάντις. Οὐ γὰρ σφάγια γίνεται καλά.
Τυδεὺς δὲ μαργῶν, καὶ μάχης λελιμμένος,
Μεσημβριναῖς κλαγγαῖσιν ὡς δράκων, βοᾷ.
Θένει δ' ὀνείδει μάντιν Ὀϊκλείδην σοφὸν,
Σαίνειν μόρον τε καὶ μάχην ἀψυχίᾳ·
Τοιαῦτ' ἀΰτῶν, τρεῖς κατασκίȣς λόφȣς
Σείει, κράνȣς χαίτωμ', ὑπ' ἀσπίδος δὲ τῷ
Χαλκήλατοι κλάζȣσι κώδωνες φόβον·
Ἔχει δ' ὑπέρφρον σῆμ' ἐπ' ἀσπίδος τόδε,
Φλέγονθ' ὑπ' ἄστροις ȣ̓ρανὸν τετυγμένον·

Λαμ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 375. ἀρτίκολλον] ἀρτίκωλον Mosqu. 2.

v. 378. εἴληχεν πάλον] εἴληχε κλῆρον Ald. quod glossam sapit. εἴληχε πάλȣ Mosqu. 1. εἴληχε πάλῳ Mosqu. 2. et supra gl. ἐκληρώθη κλήρῳ.

v. 384. θένει] σθένει Ald. θείνει Rob. Mosqq. ὀνείδει] ὀνειδίζει Mosqu. 2.

v. 386. ἀΰτῶν] αὐτῶν vitiose Ald.

v. 390. φλέγονθ'] φέγγονθ' emendat Pauwius, infeliciter.

Λαμπρὰ δὲ πανσέληνος ἐν μέσῳ σάκει,
Πρέσβιστον ἄστρων, νυκτὸς ὀφθαλμὸς, πρέπει.
Τοιαῦτ' ἀλύων ταῖς ὑπερκόμποις σαγαῖς,
Βοᾷ παρ' ὄχθαις ποταμίαις· μάχης δ' ἐρῶν
Ἵππος χαλινῶν ὡς κατασθμαίνων, μένει,
Ὅστις βοὴν σάλπιγγος ὁρμαίνει μένων.
Τίν' ἀντιτάξεις τῷδε; τίς Προίτου πυλῶν
Κλείθρων λυθέντων, προστατεῖν φερέγγυος;

ΕΤΕΟ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 392. πρέσβιστον] πρέσβυστον Ald.

v. 393. τοιαῦτ'] Brunckius commate diſtinxit poſt τοιαῦτ', quod rectius aberat in prioribus. Melius enim cum ἀλύων, quam cum βοᾷ conſtruitur. Senſus: *Hoc modo ſe efferens ſuperbo ornatu armorum.*

v. 394. μάχης δ' ἐρῶν ἵππος χαλινῶν ὡς] Vulgo ſic legebatur: μάχης ἐρῶν· ἵππος χαλινῶν δ' ὡς. Recte autem Brunckius ſuffragante Cod. Reg. A. diſtinctionem mutavit, et particulam δὲ in locum ſuum repoſuit.

v. 395. κατασθμαίνων μένει] al. κατασθμαίνει μένων. Ego vero lectionem μένων et μένει librariis deberi arbitror, qui oculis ad clauſulam ſequentis verſiculi aberraverint; atque Aeſchylum aliud verbum v. c. βρέμει vel ſimile hic ſcripſiſſe ſuſpicor, quod nobis Tydeum impatientia morae *frementem* aut *trepidantem* ſiſteret, adeoque bene imagini equi κατασθμαίνοντος χαλινῶν reſponderet. Μένει certe h. l. parum aptum eſt, quia hic vertendum eſſet *manet:* cum ſenſus ac veritas potius requirat verbum, quod notet hominem qui prae ardore pugnandi ſtare loco neſciat. Secus eſt verſu ſequenti; ibi enim μένει non ſignificat i. q. *permanet, conſiſtit,* ſed potius *expectat*, et cum accuſativo βοὴν conſtruitur.

v. 396. ὁρμαίνει μένων] ὁρμαίνων μένει Moſqu. 1. adjecto ſcholio σφαδάζων ἐνδέχεται.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Κόσμον μὲν ἀνδρὸς ἂν τιν' ἂν τρέσαιμ' ἐγώ·
Οὐδ' ἑλκοποιὰ γίνεται τὰ σήματα,
Λόφοι δὲ κώδων τ' ἂ δάκνυσ' ἄνευ δορός.
Καὶ νύκτα ταύτην, ἣν λέγεις ἐπ' ἀσπίδος
Ἄςροισι μαρμαίρυσαν ὐρανοῦ κυρεῖν,
Τάχ' ἂν γένοιτο μάντις ἤ 'νοιά τινι.
Εἰ γὰρ θανόντι νὺξ ἐπ' ὀφθαλμοῖς πέσοι,
Τῷ τοι φέροντι σῆμ' ὑπέρκομπον τόδε
Γένοιτ' ἂν ὀρθῶς ἐνδίκως τ' ἐπώνυμον,
Κἀυτὸς καθ' αὑτῦ τὴν ὕβριν μαντεύσεται.
Ἐγὼ δὲ Τυδεῖ κεδνὸν Ἀςακῦ τόκον
Τόνδ' ἀντιτάξω προςάτην πυλωμάτων,
Μάλ' εὐγενῆ τε, καὶ τὸν Αἰσχύνης θρόνον
Τιμῶντα, καὶ ςυγῦνθ' ὑπέρφρονας λόγυς.
Αἰσχρῶν γὰρ ἀργὸς, μὴ κακὸς δ' εἶναι φιλεῖ.
Σπαρτῶν δ' ἀπ' ἀνδρῶν, ὧν Ἄρης ἐφείσατο,
Ῥίζωμ' ἀνεῖται, κάρτα δ' ἔστ' ἐγχώριος,
Μελάνιππος· ἔργον δ' ἐν κύβοις Ἄρης κρινεῖ.
Δίκη δ' ὁμαίμων κάρτα νιν προστέλλεται
Εἴργειν τεκύσῃ μητρὶ πολέμιον δόρυ.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 401. κώδων τ'] τε omiſſum Rob. δάκνουσ'] δάκνουσιν Rob.

v. 404. ἤ 'νοια] ἢ ἄνοια Ald. Rob. Turn. Vict.

v. 406. ὑπέρκομπον] ὑπέρκοπον Moſqu. 2. et ſupra ſchol. σοβαρὸν, ἐπηρμένον.

v. 407. ὀρθῶς] ὀρθῶς γ' Turn.

v. 414. ἐφείσατο] ἐφύσατο et ſupra ſchol. ἐγέννησεν Moſqu. 2.

v. 417. δίκη δ' ὁμαίμων] Veriſſimam hanc lectionem Brunckius e cod. Reg. eruit, quam ſic exponit Gloſſa MS.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ α'. Τὸν ἁμὸν νυν ἀντίπαλον εὐτυχεῖν
Θεοὶ δοῖεν, ὡς δικαίως πόλεως
Πρόμαχος ὄρνυται· τρέμω δ' αἱματη-
φόρους μόρους ὑπὲρ φίλων
Ὀλομένων ἰδέσθαι.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Τούτῳ μὲν οὕτως εὐτυχεῖν δοῖεν θεοί.
Καπανεὺς δ' ἐπ' Ἠλέκτραισιν εἴληχεν πύλαις,
Γίγας ὅδ', ἄλλου τοῦ πάρος λελεγμένου
Μείζων, ὁ κόμπος δ' οὐ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ·
Πύργοις δ' ἀπειλεῖ δεῖν' ἃ μὴ κραίνοι τύχη.

VARIETAS LECTIONIS.

τὸ τῆς συγγενείας δίκαιον στέλλει αὐτὸν εἰς μάχην. Uterque tamen cod. Reg. in contextu habet hanc lectionem δίκη δ' ὁ δαίμων, cum gloſſa δικαίως δ' ὁ Ἄρης. Editiones autem δίκη δ' ὁ δαίμων conſenſu.

v. 424. δοῖεν θεοὶ] Ita ſcribendo Brunckius metro conſuluit, quod vulgata lectione θεοὶ δοῖεν corrumpebatur. Veram lectionem praebent Cod. Regg.

v. 425. εἴληχεν] εἴληχε Rob. Turn.

v. 426. ὅδ', ἄλλου] Ita pro vulg. ὅδ' ἄλλος, legendum conjecerat Markland ad Eurip. Suppl. v. 872. Eandem poſtea lectionem Brunck. in cod. Reg. A. inventam recepit. Quamquam vulgata non omnino inepta eſt, Brunckio tamen obſecutus ſum.

v. 427. κόμπος δ'] abeſt δὲ Turn.

v. 428. κραίνοι] κράνοι Edd. ante Brunckium conſenſu. Hic vero, etſi, quid in Cod. Reg. A. ſcriptum ſit, non liquebat, quia evanuerant fere minutiſſimi litterarum ductus, tamen quia et v. 551. ubi item vulgatur κράνοι, uterque cod. Reg. praeſtat κραίνοι, et h. l. ita ſcribere maluit.

Θεοῦ τε γὰρ θέλοντος, ἐκπέρσειν πόλιν,
Καὶ μὴ θέλοντός, φησιν, οὐδὲ τὴν Διὸς
Ἔριν πέδῳ σκήψασαν ἐμποδὼν σχέθειν.
Τὰς δ' ἀστραπάς τε καὶ κεραυνίους βολὰς
Μεσημβρινοῖσι θάλπεσι προσήκασεν.
Ἔχει δὲ σῆμα, γυμνὸν ἄνδρα πυρφόρον,
Φλέγει δὲ λαμπὰς διὰ χερῶν ὡπλισμένη·
Χρυσοῖς δὲ φωνεῖ γράμμασι· ΠΡΗ'ΣΩ ΠΟ'ΛΙΝ.
Τοιῷδε φωτὶ πέμπε. Τίς ξυστήσεται;
Τίς ἄνδρα κομπάζοντα μὴ τρέσας μενεῖ;

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Καὶ τῷδε κέρδει κέρδος ἄλλο τίκτεται.
Τῶν τοι ματαίων ἀνδράσι φρονημάτων
Ἡ γλῶσσ' ἀληθὴς γίνεται κατήγορος.
Καπανεὺς δ' ἀπειλεῖ, δρᾷν παρεσκευασμένος
Θεοὺς ἀτίζων, κἀπογυμνάζων στόμα
Χαρᾷ ματαίᾳ θνητὸς ὢν ἐς οὐρανὸν
Πέμπει γεγωνὰ Ζηνὶ κυμαίνοντ' ἔπη.
Πέποιθα δ' αὐτῷ ξὺν δίκῃ τὸν πυρφόρον

VARIETAS LECTIONIS.

v. 433. προσήκασεν] Atticam formam et alibi ab Aeschylo servatam cum Brunckio revocavimus. Vulg. προσείκασεν.

v. 436. φωνεῖ] φωνεῖν Ald. πρήσω] πρίσω Rob.

v. 437. φωτὶ πέμπε. τίς] φωτί, πέμπε τις Ald. φωτὶ πεμπτὶς Rob.

v. 441. κατήγορος] In Mosqu. 1. notatur: γρ. διδάσκαλος.

v. 445. πέμπει γεγωνὰ] Vulgo πέμπει, γεγωνᾷ: qua in lectione acute Brunckius desiderat casum, quem verbum πέμπει regat; praeterquam quod graecum non sit γεγωνάω. Itaque verissime rescripsit πέμπει γεγωνὰ Ζηνὶ κυμαίνοντ' ἔπη, i. e. *jacit aestuantia verba, quae Jupiter audire possit*, apte comparans Prometh. v. 312. In Mosqu. 2. legitur γεγωνεῖ.

Ἥξειν κεραυνὸν, οὐδὲν ἐξῃκασμένον
Μεσημβρινοῖσι θάλπεσιν τοῖς ἡλίου.
Ἀνὴρ δ' ἐπ' αὐτῷ, καὶ στόμαργός ἐστ' ἄγαν,
Αἴθων τέτακται λῆμα, Πολυφόντου βία,
Φερέγγυον φρούρημα, προστατηρίας
Ἀρτέμιδος εὐνοίαισι, σύν τ' ἄλλοις θεοῖς.
Λέγ' ἄλλον ἄλλαις ἐν πύλαις εἰληχότα.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστ. ά. Ὄλοιθ' ὃς πόλει μεγάλ' ἐπεύχεται,
Κεραυνοῦ δέ νιν βέλος ἐπισχέθοι,
Πρὶν ἐμὸν ἐσθορεῖν δόμον, πωλικῶν θ'
Ἑδωλίων ὑπερκόπῳ
Δορί ποτ' ἐκλαπάξαι.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Καὶ μὴν τὸν ἐντεῦθεν λαχόντα πρὸς πύλαις
Λέξω. Τρίτῳ γὰρ Ἐτεόκλῳ τρίτος πάλος
Ἐξ ὑπτίου 'πήδησεν εὐχάλκου κράνους,
Πύλαισι Νηΐτῃσι προσβαλεῖν λόχον.

Ἵππους

VARIETAS LECTIONIS.

v. 448. θάλπεσιν] θάλπεσι edd. ante Brunck.

v. 450. Πολυφόντου] Πολυφόντα Ald. et βία] βίᾳ Rob. utrumque vitiosum.

v. 454. ὄλοιθ'] ὄλλοιθ' Ald. Rob.

v. 455. νιν] μὶν Ald. Rob. Turn.

v. 457. ὑπερκόπῳ] Recte sic edidit Brunck., ex metri praescripto; pro vulg. ὑπερκόμπῳ.

v. 462. Νηΐτῃσι] Edd. ante Brunckium Νηΐταισι, quod Heathius metro aptum non esse primus intellexit. Νηΐταισι enim penultimam corripere necesse est. Nec vero hae portae Νηΐτιδες sed Νηΐται appellabantur. Itaque Heathius reponendum censebat Νηΐταισι; hactenus recte; nisi quod formae communi atticam cum Brunckio substituere praestat; quam etiam praebet Mosqu. 1.

Ἵππους δ' ἐπ' ἀμπυκτῆρσιν ἐμβριμωμένας
Δινεῖ, θελούσας πρὸς πύλαις πεπτωκέναι.
Φιμοὶ δὲ συρίζουσι βάρβαρον τρόπον
Μυκτηροκόμποις πνεύμασι πληρούμενοι.
Ἐσχημάτισται δ' ἀσπὶς οὐ σμικρὸν τρόπον·
Ἀνὴρ δ' ὁπλίτης κλίμακος προσαμβάσεις
Στείχει πρὸς ἐχθρῶν πύργον, ἐκπέρσαι θέλων,
Βοᾷ δὲ χ' οὗτος γραμμάτων ἐν ξυλλαβαῖς,
Ὡς οὐδ' ἂν Ἄρης σφ' ἐκβάλοι πυργωμάτων.
Καὶ τῷδε φωτὶ πέμπε τὸν φερέγγυον
Πόλεως ἀπείργειν τῆσδε δούλειον ζυγόν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Πέμποιμ' ἂν ἤδη τόνδε, σὺν τύχῃ δέ τῳ·
Καὶ δὴ πέπεμπτ', οὐ κόμπον ἐν χεροῖν ἔχων,
Μεγαρεὺς Κρέοντος σπέρμα, τοῦ Σπαρτῶν γένους,
Ὃς οὔτι μάργων ἱππικῶν φρυαγμάτων
Βρόμον φοβηθεὶς ἐκ πυλῶν χωρήσεται·
Ἀλλ' ἢ θανὼν τροφεῖα πληρώσει χθονὶ
Ἢ καὶ δύ' ἄνδρε, καὶ πόλισμ' ἐπ' ἀσπίδος

VARIETAS LECTIONIS.

v. 463. ἐπ' ἀμπυκτῆρσιν] ἐν ἀμπυκτῆρσιν Ald. γ' ἐν ἀμπυκτῆρσιν Rob.

v. 468. προσαμβάσεις] Conjunctim cum Brunckio ſcribere maluimus hoc nomen ſubintellecto κατά. Vulg. πρὸς ἀμβάσεις.

v. 472. τῷδε φωτὶ] τῷδε τῷ φωτὶ Ald.

v. 475. καὶ δὴ πέπεμπτ', οὐ] κ. δ. πέμπετ' οὐ Cod. Reg. A. Ald. Rob. καὶ πέμπεται δ' οὐ Victor. etc. Lectio recepta Brunckio debetur, qui eam e cod. Reg. B. eruit. καὶ δὴ πέμπετ' οὐ Moſqu. 1. καὶ δῆτα πέμπετ' οὐ Moſqu. 2. καὶ δὴ πέμπει οὐ Viteb.

v. 476. τοῦ σπαρτῶν] Sic Viteb. et Brunck. Vulg. τῶν σπαρτῶν.

Ἑλὼν, λαφύροις δῶμα κοσμήσει πατρός.
Κόμπαζ' ἐπ' ἄλλῳ, μηδ' ἐμοὶ φθόνει λέγων.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ β'. Ἐπεύχομαι δὴ τάδε μὲν εὐτυχεῖν,
Ἰὼ, Πρόμαχ' ἐμῶν δόμων, τοῖσι δὲ δυστυχεῖν·
Ὡς δ' ὑπέραυχα βάζουσιν ἐπὶ πτόλει
Μαινομένᾳ φρενὶ, τώς νιν Ζεὺς νεμέτωρ ἐπίδοι κοταίνων.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Τέταρτος ἄλλος γείτονας πύλας ἔχων
Ὄγκας Ἀθάνας, ξὺν βοῇ παρίσαται.

Ἱππο-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 482. μηδ' ἐμοὶ φθόνει] μηδὲ φθόνει Rob.

v. 483. ἐπεύχομαι δὴ τάδε] ἐπεύχομαι τάδε Ald. ἐπεύχομαι τῷδε μὲν εὐτυχεῖν, τοῖσι δὲ δυστυχεῖν Rob. Brunckio lectio debetur, quam in contextu posuimus, qui eam ex utroque Cod. Reg. adscivit. In Cod. Reg. A. contextus quidem exhibet τῷδε, sed superscripta est emendatio τάδε, et addita glossa κατά. Ceterum versus hic est jambicus trimeter brachycatal.

v. 484. ἰὼ] Haec interjectio extra versus numerum ponitur, quod etiam in φεῦ, ἒ ἒ et ὀὰ saepe fieri solet. πρόμαχ' ἐμῶν] προμ' ἐμῶν Mosqu. 2. et supra schol. βοηθὲ τῶν.

v. 485. ὑπέραυχα βάζουσιν ἐπὶ πτόλει] Ita se jamdudum emendasse profitetur Brunck., antequam eandem istam scripturam ne mutata quidem littera in cod. Reg. A. repperisset. Nec aliter scribi debere ex versu antithetico intelligitur. ὑπερὰν χαβάζουσ' mendose Ald. ὑπέραυχα βάζουσ' Rob. Turn. Vict. etc. ἐπὶ πτόλει] ἐπὶ πόλει Ald. Vict. ἐπὶ πόλιν Rob.

v. 486. μαινομένᾳ] Sic Codd. Regg. μαινομένῃ edd. Brunckio antiquiores consensu.

v. 487. νεμέτωρ] νέμετωρ Mosqu. 2. et supra schol. διεξαγέτω.

v. 489. ὄγκας] ὄγγας Mosqu. 2. et supra gl. τῆς μεγαλόφρονος.

Ἱππομέδοντος σχῆμα καὶ μέγας τύπος·
Ἅλω δὲ πολλὴν, ἀσπίδος κύκλον λέγω,
Ἔφριξα δινήσαντος· οὐκ ἄλλως ἐρῶ.
Ὁ σηματουργὸς δ' οὐ τις εὐτελὴς ἄρ' ἦν,
Ὅς τις τόδ' ἔργον ὤπασε πρὸς ἀσπίδι,
Τυφῶν' ἱέντα πυρπνόον διὰ στόμα
Λιγνὺν μέλαιναν, αἰόλην πυρὸς κάσιν·
Ὄφεων δὲ πλεκτάναισι περίδρομον κύτος
Προσηδάφισται κοιλογάστορος κύκλου.
Αὐτός δ' ἐπηλάλαξεν, ἔνθεος δ' Ἄρει
Βακχᾷ πρὸς ἀλκὴν, θυιὰς ὥς, φόβου βλέπων.
Τοιοῦδε φωτὸς πεῖραν εὖ φυλακτέον.
Φόβον γὰρ ἤδη πρὸς πύλαις κομπάζεται.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 490. Ἱππομέδοντος] Perperam, Brunckius inquit, meo judicio Turnebus edidit Ἱππωμέδοντος. Codicum et Aldinae ed. scripturam revocavi. Nec illa metro adversatur. Litterarum, quas liquidas vocant, ea vis est et proprietas, ut quia earum sonus facile nec ingrate geminatur, brevem vocalem saepe producant. Veram hanc observationem exemplis confirmat V. D. inter quae est ex hac tragoedia v. 549. Παρθενοπαῖος Ἀρκὰς, quod ibi pronuntiandum Παρθέννοπαῖος Ἀρκάς. τύπος] κτύπος Mosqu. 1.

v. 491. ἅλω] ἄλλω vitiose Ald. πολλὴν] πολὺν male Rob.

v. 495. διὰ στόμα] διὰ στόματος Rob.

v. 499. Ἄρει] ἄρειν Ald. mendose. Ἄρην Victor. Ἄρει dedit Brunck. e cod. Reg. A. Recte.

v. 500. θυιὰς] Sinceram hanc scripturam pro vulg. θυὰς Brunck. e codd. Regg. restituit. Vulgo scribebatur θυάς. cf. v. 838. In sequentibus cum Cantero malim: φόνον βλέπων, quod cum per se aptius est, tum, quia sic vitatur molesta ejusdem verbi repetitio v. 502., nobis arridet.

v. 502. φόβον] Accusativum auctoritate Codd. Regg. vulgato φόβος cum Brunckio praetulimus.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Πρῶτον μὲν Ὄγκα Παλλὰς, ἥτ' ἀγχίπτολις,
Πύλαισι γείτων, ἀνδρὸς ἐχθαίρουσ' ὕβριν,
Εἴρξει νεοσσῶν ὡς δράκοντα δύσχιμον·
Ὑπέρβιος δὲ, κεδνὸς Οἴνοπος τόκος
Ἀνὴρ κατ' ἄνδρα τοῦτον ᾑρέθη, θέλων
Ἐξιστορῆσαι μοῖραν ἐν χρείᾳ τύχης·
Οὔτ' εἶδος, οὔτε θυμὸν, οὐδ' ὅπλων σχέσιν
Μωμητός· Ἑρμῆς δ' εὐλόγως ξυνήγαγεν.
Ἐχθρὸς γὰρ ἀνὴρ ἀνδρὶ τῷ ξυστήσεται·
Ξυνοίσετον δὲ πολεμίους ἐπ' ἀσπίδων
Θεούς. Ὁ μὲν γὰρ πυρπνόον Τυφῶν' ἔχει·
Ὑπερβίῳ δὲ Ζεὺς πατὴρ ἐπ' ἀσπίδος
Σταδαῖος ἧσται, διὰ χερὸς βέλος φλέγων·
Κοὔπω τις εἶδε Ζῆνά που νικώμενον.
Τοιάδε μέντοι προσφίλεια δαιμόνων.
Πρὸς τῶν κρατούντων δ' ἐσμὲν, οἱ δ' ἡσσημένων,
Εἰ Ζεύς γε Τυφῶ καρτερώτερος μάχῃ.
Εἰκὸς δὲ πράξειν ἄνδρας ὧδ' ἀντιστάτας

Ὑπερ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 503. πρῶτον] πρῶτα Ald.

v. 505. δύσχιμον] δύσχειμον Rob.

v. 506. τόκος] τέκος Viteb.

v. 509. οὐδ'] Ita Brunck. e Reg. B. Vulg. οὔθ'.

v. 510. ξυνήγαγεν] συνήγαγεν Victor.

v. 513. πυρπνόον] πυρπνόων Ald.

v. 515. σταδαῖος] σταδαίως Rob. χερὸς] χειρὸς Ald. φλέγων] φέρων Ald. e glossa.

v. 519. 520. Hos versus vulgo transpositos et perperam scriptos feliciter ordini suo veraeque scripturae ex codd. Regg. restituit doctissimus Brunck. In Ald. etc. sic leguntur:

Εἰκὸς δὲ πράξειν ἄνδρας ὧδ' ἀντιστάτας.
Εἰ Ζεύς τε Τυφῶ καρτερώτατος μάχῃ.

v. 520. ἀντιστάτας] ἀντηρέτας Mosqu. I.

Ὑπερβίῳ τε, πρὸς λόγον τῦ σήματος,
Σωτὴρ γένοιτ᾽ ἂν Ζεὺς ἐπ᾽ ἀσπίδος τυχών.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστ. β΄. Πέποιθα τὸν Διὸς ἀντίτυπον ἔχοντ᾽
Ἄφιλον ἐν σάκει τῦ χθονίυ δέμας
Δαίμονος, ἐχθρὸν εἴκασμα βροτοῖς τε καὶ
Δαροβίοισι θεοῖσι, πρόσθε πυ-
λᾶν κεφαλὰν ἰάψειν.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Οὕτως γένοιτο. Τὸν δὲ πέμπτον αὖ λέγω
Πέμπταισι προσταχθέντα Βοῤῥείαις πύλαις
Τύμβον κατ᾽ αὐτὸν διογενῦς Ἀμφίονος.
Ὄμνυσι δ᾽ αἰχμὴν, ἣν ἔχει, μᾶλλον θεῦ
Σέβειν πεποιθὼς, ὀμμάτων θ᾽ ὑπέρτερον
Ἦ μὴν λαπάξειν ἄστυ Καδμείων, βίᾳ
Διός. Τόδ᾽ αὐδᾷ μητρὸς ἐξ ὀρεσκόυ
Βλάστημα καλλίπρωρον, ἀνδρόπαις ἀνήρ.
Στείχει δ᾽ ἴυλος ἄρτι διὰ παρηΐδων
Ὥρας φυύσης, ταρφὺς ἀντέλλυσα θρίξ.
Ὁ δ᾽ ὠμὸν, ὔτι παρθένων ἐπώνυμον
Φρόνημα, γοργὸν δ᾽ ὄμμ᾽ ἔχων προσίσταται.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 521. Ὑπερβίῳ τε] Ὑπερβίῳ γε Victor. τε Viteb.

v. 523. πέποιθα] πέποιθα δὴ Rob.

v. 525. δαίμονος] ex emendatione Brunckii certissima. Vulg. δαίμοσιν.

v. 526. πρόσθε] πρόσθεν Rob.

v. 529. προσταχθέντα] προσταγέντα Rob, προσταθέντα Vit. Βοῤῥείαις] Βορέαις Ald. Βορέαισιν Victor. Βοῤῥέαις Vit.

v. 532. ὀμμάτων θ᾽ ὑπέρτερον] ὀμμάτων ὑπέρτερον Rob.

v. 533. βίᾳ Διὸς] βίᾳ δορὸς Rob.

v. 534. μητρὸς] ματρὸς.

v. 539. γοργὸν δ᾽] καὶ γοργὸν δ᾽ Ald.

Οὐ μὴν ἀκόμπαςός γ' ἐφίςαται πύλαις.
Τὸ γὰρ πόλεως ὄνειδος ἐν χαλκηλάτῳ
Σάκει, κυκλωτῷ σώματος προβλήματι,
Σφίγγ' ὠμόσιτον προσμεμηχανευμένην
Γόμφοις ἐνώμα, λαμπρὸν ἐκκρουστὸν δέμας.
Φέρει δ' ὑφ' αὑτῇ φῶτα Καδμείων ἕνα,
Ὡς πλεῖστ' ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἰάπτεσθαι βέλη.
Ἐλθὼν δ' ἔοικεν οὐ καπηλεύσειν μάχην,
Μακρᾶς κελεύθου δ' οὐ καταισχυνεῖν πόρον
Παρθενοπαῖος Ἀρκάς· ὁ δὲ τοιόσδ' ἀνὴρ,
Μέτοικος, Ἄργει δ' ἐκτίνων καλὰς τροφὰς,
Πύργοις ἀπειλεῖ τοῖσδ', ἃ μὴ κραίνοι θεός.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Εἰ γὰρ τύχοιεν, ὧν φρονοῦσι, πρὸς θεῶν
Αὐτοῖς ἐκείνοις ἀνοσίοις κομπάσμασιν,
Ἦ τ' ἂν πανώλεις παγκάκως τ' ὀλοίατο.
Ἔςιν δὲ καὶ τῷδ', ὃν λέγεις τὸν Ἀρκάδα,
Ἀνὴρ ἄκομπος, χεὶρ δ' ὁρᾷ τὸ δράσιμον,
Ἄκτωρ, ἀδελφὸς τοῦ πάρος λελεγμένου·
Ὃς οὐκ ἐάσει γλῶσσαν ἐργμάτων ἄτερ
Ἔσω πυλῶν ῥέουσαν, ἀλδαίνειν κακὰ,

Οὐδ'

VARIETAS LECTIONIS.

v. 540. οὐ μὴν] οὐ μὴν δ' Viteb. ἀκόμπαςός γ'] ἀκόμπαςός γε Ald.

v. 543. προσμεμηχανευμένην] προσμεμηχανευμένη Ald. προσμεμηχανημένην Rob. Mosqu. 1.

v. 549. Ἀρκάς· ὁ δὲ] Ἀρκὰς ὅδε Rob.

v. 551. τοῖσδ'] δεῖν' R. Sed id ex versu hic male repetitum.

v. 553. κομπάσμασιν] Ob sequentem vocalem Brunckius e codd. Regg. adjecit ν ἐφελκυστικὸν, vulgo cum scriberetur κομπάσμασι.

v. 555. ἔςιν] ἔστι Rob.

Οὐδ' εἰσαμεῖψαι θηρὸς, ἐχθίστου δάκους,
Εἰκὼ φέροντα πολεμίας ἐπ' ἀσπίδος.
Ἔξωθεν εἴσω τῷ φέροντι μέμψεται,
Πυκνοῦ κροτησμοῦ τυγχάνουσ' ὑπὸ πτόλιν.
Θεῶν θελόντων δῆτ' ἂν ἀληθεύσαιμ' ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ γ'. Ἱκνεῖται λόγος διὰ στηθέων
Τριχὸς δ' ὀρθίας πλόκαμος ἵσταται,
Μεγάλα μεγαληγόρων κλύων ἀνο-
σίων ἀνδρῶν. Εἴθε γὰρ θεοὶ
Τούσδ' ὀλέσειαν ἐν γᾷ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Ἕκτον λέγοιμ' ἂν ἄνδρα σωφρονέστερον,
Ἀλκήν τ' ἄριστον, μάντιν, Ἀμφιάρεω βίαν.
Ὁμολωΐσιν δὲ πρὸς πύλαις τεταγμένος

Κακοῖσι

VARIETAS LECTIONIS.

v. 560. ἐχθίστου] αἰδίου Rob.

v. 563. κροτησμοῦ] Recte Brunckius hoc restituit, antea conjectura, post etiam in Codd. Regg. repertum. Vulg. κροτισμοῦ, quod barbarum esse recte idem Brunckius pronuntiat.

v. 564. δῆτ' ἂν] Ita versus explendi causa rescripsit Brunck. θεῶν θελόντων δ' ἂν ἀλ. ἐγὼ Ald. Rob. Sic et cod. Reg. B. In Reg. A. omittitur δὲ. Pauw. conj. θ. θ. δ' ἄρ' ἀλ. ἐγώ. Sed particula potentialis ἂν hic abesse nequit.

v. 568. εἴθε γὰρ θεοὶ] Sic optime Brunck. ex utroque cod. Reg. Eandem lectionem praebet Mosqu. 1. Vulgo cum pessimo hiatu εἴθε οἱ θεοί.

v. 570. σωφρονέστερον] Haec lectio, quam ex Ald. Rob. Mosqu. 2. revocavi, aptior est huic loco, quam superlativus σωφρονέστατον, quem Brunckius edidit.

v. 572. 573. male in Aldina omissi.

Κακοῖσι βάζει πολλὰ Τυδέως βίαν
Τὸν ἀνδροφόντην, τὸν πόλεως ταράκτορα,
Μέγιστον Ἄργει τῶν κακῶν διδάσκαλον,
Ἐρινύος κλητῆρα, πρόσπολον Φόνου
Κακῶν τ' Ἀδράστῳ τῶνδε βουλευτήριον·
Καὶ τὸν σὸν αὖθις πρόσμορον ἀδελφεὸν
Ἐξυπτιάζων ὄνομα, Πολυνείκους βίαν,
Δίς τ' ἐν τελευτῇ τοὔνομ' ἐνδατούμενος
Καλεῖ, λέγει δὲ τοῦτ' ἔπος διὰ ςόμα·
Ἦ τοῖον ἔργον καὶ θεοῖσι προσφιλὲς
Καλόν τ' ἀκοῦσαι καὶ λέγειν μεθυςέροις,
Πόλιν πατρῴαν καὶ θεοὺς τοὺς ἐγγενεῖς
Πορθεῖν, ςράτευμ' ἐπακτὸν ἐμβεβληκότα;
Μητρὸς δὲ πηγὴν τίς κατασβέσει δίκη;

Πατρίς

VARIETAS LECTIONIS.

v. 573. βάζει] βιάζει Rob.

v. 574. ταράκτορα] σπαράκτορα Cod. Reg. A.

v. 579. In hoc verſu non ſolum poſt πρόσμορον ſyllaba deeſt ad metri integritatem, ſed etiam ſenſus ejus duorumque ſequentium multis modis implicitus eſt. Ut autem nos ex omnibus expediamus, ita corrigendos opinor: Καὶ τὸν σὸν αὖθις πρόσμορον ἐς ἀδελφεὸν Ἐξυπτιάζων ὄμμα, Πολυνείκους βίαν Δύσηνον αὐτῷ τοὔνομ' ἐνδατούμενος Καλεῖ etc. Emendationis veritatem ut aſſererem, operam dedi in Commentar. ad h. l. Brunckius audacius, quam ut probare poſſim, in textum invexit ὁμόσπορον κακοῤῥόθων pro πρόσμορον ἀδελφεὸν, neque tamen reliquorum verſuum difficultatem remedio tam aſpero ſublevavit. Pro ἀδελφεὸν in Rob. eſt ἀδελφὸν. In codd. Regg. annotatur lectio futilis πρόσπορον, quam exponunt gloſſae, τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπόρου, ἐκ τῆς αὐτῆς σπορᾶς γεννηθέντα, in quo Brunckius ſuum illud ὁμόσπορον latere putabat.

v. 581. τοῦτ' ἔπος] τοὖπος Ald.

v. 585. ἐμβεβληκότα] ἐμβεβηκότα et ſuprà ſchol. ἐπαγαγόντα, Moſqu. 2.

Πατρίς τε γαῖα σῆς ὑπὸ σπουδῆς δορὶ
Ἁλοῦσα πῶς σοι ξύμμαχος γενήσεται;
Ἔγωγε μὲν δὴ τήνδε πιανῶ χθόνα
Μάντις κεκευθὼς πολεμίας ὑπὸ χθονός.
Μαχώμεθ', οὐκ ἄτιμον ἐλπίζω μόρον.
Τοιαῦθ' ὁ μάντις ἀσπίδ' εὔκυκλον νέμων
Πάγχαλκον ηὔδα. Σῆμα δ' οὐκ ἐπῆν κύκλῳ·
Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.
Τούτῳ σοφούς τε κἀγαθοὺς ἀντηρέτας
Πέμπειν ἐπαινῶ. Δεινὸς ὃς θεοὺς σέβει.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Φεῦ τοῦ ξυναλλάσσοντος ὄρνιθος βροτοῖς
Δίκαιον ἄνδρα τοῖσι δυσσεβεστάτοις.
Ἐν παντὶ πράγει δ' ἔσθ' ὁμιλίας κακῆς
Κάκιον οὐδὲν, καρπὸς οὐ κομιστέος,
Ἄτης ἄρουρα θάνατον ἐκκαρπίζεται.
Ἢ γὰρ ξυνεισβὰς πλοῖον εὐσεβὴς ἀνὴρ
Ναύτησι θερμοῖς, καὶ πανουργίᾳ τινὶ,
Ὄλωλεν ἀνδρῶν ξὺν θεοπτύστῳ γένει·
Ἢ ξυμπολίταις ἀνδράσιν, δίκαιος ὢν,
Ἐχθροξένοις τε καὶ θεῶν ἀμνήμοσι

Ταυτοῦ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 586. μητρός δὲ] Sic Brunck. pro vulg. τε.

v. 587. πατρίς τε] πατρὶς δὲ codd. Regg.

v. 589. δὴ abest Ald.

v. 592. νέμων] νωμῶν Mosqu. 1.

v. 600. δυσσεβεστάτοις] multo aptior hic est et gravior superlativus, quem e Mosqu. 1. et Rob. restitui. Vulgo δυσσεβεστέροις.

v. 606. θεοπτύστῳ] θεομίσῳ Ald.

v. 607. ξυμπολίταις] ξὺν πολίταις Turn.

Ταυτȣ̃ κυρήσας ἐνδίκως ἀγρεύματος,
Πληγεὶς θεȣ̃ μάστιγι παγκοίνῳ 'δάμη.
Οὗτος δ' ὁ μάντις, υἱὸν Οἰκλέȣς λέγω,
Σώφρων, δίκαιος, ἀγαθὸς, εὐσεβὴς ἀνὴρ,
Μέγας προφήτης, ἀνοσίοισι συμμιγεὶς
Θρασυστόμοισιν ἀνδράσι, φρενῶν βίᾳ,
Τείνουσι πομπὴν τὴν μακρὰν πάλιν μολεῖν,
Διὸς θέλοντος, ξυγκαθελκυσθήσεται.
Δοκῶ μὲν οὖν σφε μηδὲ προσβαλεῖν πύλαις,
Οὐχ ὡς ἄθυμον, ȣ̓δὲ λήματος κάκῃ·
Ἀλλ' οἶδεν ὥς σφε χρὴ τελευτῆσαι μάχῃ,
Εἰ καρπὸς ἔσται θεσφάτοισι Λοξίȣ.
Φιλεῖ δὲ σιγᾷν, ἢ λέγειν τὰ καίρια.
Ὅμως δ' ἐπ' αὐτῷ φῶτα, Λασθένȣς βίαν
Ἐχθρόξενον πυλωρὸν ἀντιτάξομεν
Γέροντα τὸν νοῦν, σάρκα δ' ἡβῶσαν φέρει,
Ποδῶκες ὄμμα, χεῖρα δ' οὐ βραδύνεται,
Παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν ἁρπάσαι δόρυ.
Θεοῦ δὲ δῶρόν ἐστιν εὐτυχεῖν βροτούς.

ΧΟΡΟΣ.

Κλύοντες θεοὶ δικαίας λιτὰς
Ἡμετέρας τελεῖθ' ὡς πόλις εὐτυχῇ.

Δορί-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 610. 'δάμη] δάμη Ald. Rob.

v. 612. εὐσεβὴς] εὐγενὴς Rob.

v. 615. πάλιν] πόλιν Ald. Rob.

v. 618. ἄθυμον] ἄθυμος Ald. Rob.

v. 620. καρπὸς] κάρτος conj. Canter. θεσφάτοισι] θεσφάτοις δȣ̃ Rob.

v. 623. ἀντιτάξομεν] ἀντιτάξομαι Rob.

v. 624. φέρει] φύσει Rob. Probabiliter Brunckius conjicit legendum esse τρέφει.

v. 628. 629. λιτὰς ἡμετέρας] λόγȣς ἐμȣ̀ς Rob.

v. 629. τελεῖθ'] εὖ τελεῖτε Rob. ὡς πόλις εὐτυχῇ] πόλιν εὐτυχεῖν Rob.

Δορίπονα κἀκτρέποντες γᾶς ἐπι-
μόλας· πύργων δ' ἔκτοθεν βαλὼν
Ζεύς σφε κάνοι κεραυνῷ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Τὸν ἕβδομον δὴ τόνδ' ἐφ' ἑβδόμαις πύλαις
Λέξω, τὸν αὐτοῦ σοῦ κασίγνητον, πόλει
Θἵας γ' ἀρᾶται καὶ κατεύχεται τύχας·
Πύργοις ἐπεμβὰς κἀπικηρυχθεὶς χθονὶ,
Ἁλώσιμον παιᾶν' ἐπεξιακχάσας,
Σοὶ ξυμφέρεσθαι, καὶ κτανὼν θανεῖν πέλας,
Ἢ ζῶντ' ἀτιμαστῆρα τῶς σ' ἀνδρηλάτην
Φυγῇ τὸν αὐτὸν τόνδε τίσασθαι τρόπον.
Τοιαῦτ' ἀϋτεῖ, καὶ θεοὺς γενεθλίους
Καλεῖ πατρῴας γῆς, ἐποπτῆρας λιτῶν
Τῶν ὧν γενέσθαι πάγχυ Πολυνείκους βίᾳ.
Ἔχει δὲ καινοπηγὲς εὔθετον σάκος,

Διπλοῦν

VARIETAS LECTIONIS.

v. 630. ἐπιμόλας] πρὸς ἐπιμόλας Ald. Turn. Victor. τῶνδ' ἐπιμόλας Rob. In Mosqu. 1. Reg. A. ἐπιμόλας sine πρὸς. Praepositionem e glossa in textum irrepsisse recte observavit Brunck.

v. 631. δ' ἔκτοθεν] ἔκτοσθεν Ald. δ' ἔκτοσθεν Rob. Turn. ἔκτοθεν, quod metrum postulat, Brunckius recepit e Reg. A.

v. 635. οἵας γ' ἀρᾶται] οἵα ἀρᾶται Ald. τύχας] πύλας Ald.

v. 637. ἐπεξιακχάσας] ἐξιακχάσας Ald. Turn. Vict. ἐξιακχεύσας Rob.

v. 638. ξυμφέρεσθαι] συμφέρεσθαι Ald. Rob. Turn.

v. 639. τώς] τ' ὡς Rob. et abest σ'.

v. 641. ἀϋτεῖ] αἰτεῖ Rob.

v. 642. γῆς] γᾶς Rob. Turn.

v. 643. βία] βίᾳ Rob.

v. 644. εὔθετον] εὔκυκλον Turn. Vict. etc. ante Brunck. qui recepit εὔθετον e Regg.

Διπλοῦν τε σῆμα προσμεμηχανευμένον.
Χρυσήλατον γὰρ ἄνδρα τευχηστὴν ἰδεῖν
Ἄγει γυνή τις σωφρόνως ἡγουμένη·
Δίκη δ' ἄρ' εἶναί φησιν, ὡς τὰ γράμματα
Λέγει· ΚΑΤΆΞΩ Τ' ἌΝΔΡΑ ΤΌΝΔΕ, ΚΑΊ ΠΌΛΙΝ
ἝΞΕΙ, ΠΑΤΡΩΊΩΝ ΔΩΜΆΤΩΝ Τ' ἘΠΙΣΤΡΟΦΆΣ.
Τοιαῦτ' ἐκείνων ἐστὶ τἀξευρήματα.
Σὺ δ' αὐτὸς ἤδη γνῶθι τίνα πέμπειν δοκεῖς·
Ὡς οὔποτ' ἀνδρὶ τῷδε κηρυκευμάτων
Μέμψῃ, σὺ δ' αὐτὸς γνῶθι ναυκληρεῖν πόλιν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ὦ θεομανές τε καὶ θεῶν μέγα στύγος,
Ὦ πανδάκρυτον ἁμὸν Οἰδίπου γένος·
Ὤμοι, πατρὸς δὴ νῦν ἀραὶ τελεσφόροι.
Ἀλλ' οὔτε κλάειν, οὔτ' ὀδύρεσθαι πρέπει,
Μὴ καὶ τεκνωθῇ δυσφορώτερος γόος.
Ἐπωνύμῳ δὲ κάρτα Πολυνείκει λέγω·
Τάχ' εἰσόμεσθα τἀπίσημ' ὅπῃ τελεῖ·
Εἴ νιν κατάξει χρυσότευκτα γράμματα
Ἐπ' ἀσπίδος φλύοντα σὺν φοίτῳ φρενῶν.

Εἰ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 645. προσμεμηχανευμένον] προσμεμηχανημένον Mosqu. 1.

v. 646. τευχηστὴν] τευχιστὴν Ald. Rob. Turn. τευχιστὸν Vit.

v. 647. ἄγει] ἄγοι Ald.

v. 648. φησιν] φασὶν Vit.

v. 649. κατάξω τ' ἄνδρα] Ita rectè Brunck. e cod. Reg.

v. 651. ἐστὶ] εἰσὶ Viteb.

v. 652. δοκεῖς] δοκεῖ σοι Ald. B. Vulgo aberat τε.

v. 653. τῷδε] τῶνδε Viteb.

v. 656. ἁμὸν] ὠμὸν Ald. ἐμὸν Rob.

v. 657. δὴ] δὲ Viteb.

v. 658. κλάειν] κλαίειν Ald. Rob.

v. 660. Πολυνείκει] Πολυνείκη Rob.

v. 661. εἰσόμεσθα] εἰσόμεθα Ald. τἀπίσημ'] τοὐπίσημ' Viteb. ὅπῃ] ὅποι Rob. Vict.

v. 663. φοίτῳ] τύφῳ Ald. Turn.

συμ-

Εἰ δ᾽ ἡ Διὸς παῖς παρθένος Δίκη παρῆν
Ἔργοις ἐκείνȣ καὶ φρεσὶν, τάχ᾽ ἂν τόδ᾽ ἦν·
Ἀλλ᾽ ȣ̓́τε νιν φυγόντα μητρόθεν σκότον,
Οὔτ᾽ ἐν τροφαῖσιν, ȣ̓́τ᾽ ἐφηβήσαντά πω,
Οὔτ᾽ ἐν γενείȣ ξυλλογῇ τριχώματος
Δίκη προσεῖδε καὶ κατηξιώσατο·
Οὐδ᾽ ἐν πατρῴας μὴν χθονὸς κακουχίᾳ
Οἶμαί νιν αὐτῷ νῦν παραςατεῖν πέλας·
Ἦ δῆτ᾽ ἂν εἴη πανδίκως ψευδώνυμος
Δίκη, ξυνοῦσα φωτὶ παντόλμῳ φρένας.
Τȣ́τοις πεποιθὼς εἶμι, καὶ ξυστήσομαι
Αὐτός. τίς ἄλλος μᾶλλον ἐνδικώτερος;
Ἄρχοντί τ᾽ ἄρχων καὶ κασιγνήτῳ κάσις,
Ἐχθρὸς ξὺν ἐχθρῷ σήσομαι· φέρ᾽ ὡς τάχος
Κνημῖδας, αἰχμὴν, καὶ πετρῶν προβλήματα.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ. ΧΟΡΟΣ.

ΧΟΡΟΣ.

Μὴ φίλτατ᾽ ἀνδρῶν, Οἰδίπȣ τέκος, γένῃ
Ὀργὴν ὁμοῖος τῷ κάκιστ᾽ αὐδωμένῳ·

Ἀλλ᾽

VARIETAS LECTIONIS.

συμφοῖτω Rob. corrupte. φοίτῳ confirmatur codd. Regg. Mosq. 1. 2. it. Schol.

v. 664. παρθένος Δίκη] παρθένȣ δίκην Ald.

v. 668. ξυλλογῇ] Ald. Rob. Turn. Vict.

v. 669. προσεῖδε] προσεῖπε Ald. Rob. Turn. Vict. προσεῖδε jam Stanl. a Schol. ἀ. lectum fuiſſe putabat; idem Martini V. L. p. 243. defendit, et Brunckius recepit.

v. 671. νῦν παραστατεῖν] συμπαραστατεῖν Ald. Turn. Vict. νῦν παραςατεῖν Codd. Regg. Moſqu. 2.

v. 680. ὁμοῖος] ὅμοιος Ald.

Ἀλλ' ἄνδρας Ἀργείοισι Καδμείους ἅλις
Ἐς χεῖρας ἐλθεῖν. αἷμα γὰρ καθάρσιον·
Ἀνδροῖν δ' ὁμαίμοιν θάνατος ὧδ' αὐτόκτονος,
Οὐκ ἔστι γῆρας τοῦδε τοῦ μιάσματος.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Εἴπερ κακὸν φέροι τις αἰσχύνης ἄτερ
Ἔστω· μόνον γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκόσι,
Κακῶν δὲ καἰσχρῶν οὔ τιν' εὔκλειαν ἐρεῖς.

ΧΟΡΟΣ.

Τί μέμονας, τέκνον; μή τί σε θυμο-
πληθὴς δορίμαργος ἄτα φερέτω·
Κακοῦ δ' ἔκβαλ' ἔρωτος ἀρχάν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα κάρτ' ἐπισπέρχει θεὸς
Ἴτω κατ' οὖρον, κῦμα Κωκυτοῦ λαχὸν,
Φοίβῳ στυγηθὲν πᾶν τὸ Λαΐου γένος.

ΧΟΡΟΣ.

Ὠμοδακής σ' ἄγαν θυμὸς ἐποτρύ-
νει πικρόκαρπον ἀνδροκτασίαν
Τελεῖν αἵματος οὐ θεμιστοῦ.

ΕΤΕΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 684. γῆρας] πέρας Moſqu. 2. et ſupra ſchol. τέλος.

v. 685. φέροι] φέρει Ald. Rob. Turn.

v. 686. κέρδος] Pauw. conj. κῦδος, hoc ſenſu: *mortuis nihil eſt praeter gloriam.*

v. 687. καἰσχρῶν] καίσχρῶν Rob.

v. 688. μέμονας] μέμηνας Ald. Turn. τί καὶ μέμονας Rob. Lectionem μέμονας, quam et Schol. β. laudat, cum Heathio et Brunckio praeferendam cenſuimus.

v. 688. θυμοπληθὴς] θυμοπλήθυς Rob.

v. 694. θυμὸς] ἵμερος Turn. Vict.

v. 694. ſq. ἐποτρύνει] ἐξοτρύνει Turn. Vict. πικρόκαρπον] πικρόκακον Rob.

v. 696. θεμιστοῦ] θεμιτοῦ Ald. Rob.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Φίλϰ γάρ ἐχθρά μοι πατρὸς τέλει' ἀρὰ
Ξηροῖς ἀκλαύςοις ὄμμασι προσιζάνει
Λέγουσα κέρδος πρότερον ὑστέρου μόρϰ.

ΧΟΡΟΣ.

'Αλλὰ σὺ μὴ 'ποτρύνου, κακὸς οὐ κεκλή-
ση βίον εὖ κυρήσας· μελαναιγὶς δ' οὐκ
Εἶσι δόμϰς Ἐριννὺς, οὔτ' ἂν ἐκ χερῶν
Θεοὶ θυσίαν δέχωνται.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Θεοῖς μὲν ἤδη πως παρημελήμεθα·
Χάρις δ' ἀφ' ἡμῶν ὀλομένων θαυμάζεται.
Τί οὖν ἔτ' ἂν σαίνοιμεν ὀλέθριον μόρον;

ΧΟΡΟΣ.

Νῦν ὅτε σοι παρέστακεν· ἐπεὶ δαίμων,
Λήματος ἀντροπαίᾳ χρονίᾳ μεταλ-
λακτὸς, ἴσως ἂν ἔλθοι θαλερωτέρῳ
Πνεύματι· νῦν δ' ἔτι ζεῖ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Ἐξέζεσεν γὰρ Οἰδίπου κατεύγματα

VARIETAS LECTIONIS.

Rob. Turn. adverſus metrum. In cod. Reg. B. notatur: γρ. ἀθεμίστϰ; unde Brunck. reſcripſit ἐ θεμιστῦ.

v. 697. ἐχθρὰ] αἰσχρὰ Ald. Turn. ἐχθρὰ habet Moſqu. 1.

v. 699. μόρϰ] μόρον Ald. Pauw. conj. λέγυσα κέρδος πρότερον, ὕστερον μόρον.

v. 700. κακὸς] δειλὸς Rob.

v. 702. δόμϰς] Sic Brunck. δόμων Reg. A.

v. 703. δέχωνται] δέχονται Rob.

v. 708. ἀντροπαίᾳ] ἐν τροπαίᾳ Ald. Turn. ἀντροπαίϰ Moſqu. 1. c. ſchol. τῦ ἰσχυρῦ.

v. 710. ζεῖ] ζῇ Rob.

v. 711. ἐξέζεσεν] ἐξέζεσαν Ald. Rob. Turn.

Ἄγαν δ' ἀληθεῖς φασμάτων ἐνυπνίων
Ὄψεις, πατρῴων χρημάτων δατήριοι.

ΧΟΡΟΣ.

Πείθε γυναιξὶ, καίπερ οὐ στέργων ὅμως.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Λέγοιτ' ἂν ὧν ἄνη τις, ἐδὲ χρὴ μακράν.

ΧΟΡΟΣ.

Μὴ ἔλθης ὁδοὺς σὺ τάσδ' ἐφ' ἑβδόμαις πύλαις.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Τεθηγμένον τοί μ' οὐκ ἀπαμβλυνεῖς λόγῳ.

ΧΟΡΟΣ.

Νίκην γε μέντοι καὶ κακὴν τιμᾷ θεός.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Οὐκ ἄνδρ' ὁπλίτην τοῦτο χρὴ στέργειν ἔπος.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀλλ' αὐτάδελφον αἷμα δρέψασθαι θέλεις;

ΕΤΕΟΚΛΗΣ.

Θεῶν διδόντων, οὐκ ἂν ἐκφύγοι κακά.



ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 712. φασμάτων ἐνυπνίων] ἐνυπνίων φαντασμάντων sic Ald. vitiose pro φαντασμάτων. ἐνυπνίων φαντασμάτων Turn.

v. 713. δατήριοι] δατήριον Ald.

v. 715. ἄνη τις] ἀνύ τις Ald. Rob. ἄνυτις Turn. Vict. μακρὰν] μακρὰ Rob.

v. 719. στέργειν] στέγειν Ald.

v. 721. ἐκφύγοι] ἐκφύγῃ Ald.

ΧΟΡΟΣ.

στροφὴ α. Πέφρικα τὰν ὠλεσίοικον
Θεὸν, οὐ θεοῖς ὁμοίαν,
Παναληθῆ, κακόμαντιν,
Πατρὸς εὐκταίαν Ἐριννὺν
Τελέσαι τὰς περιθύμȣς
Κατάρας βλαψίφρονος Οἰδιπόδα·
Παιδολέτωρ δ᾽ ἔρις ἅδ᾽ ὀτρύνει.
ἀντιστρ. α. Ξένος δὲ κλήρους ἐπινωμᾷ
Χάλυβος, Σκυθῶν ἄποικος,
Κτεάνων χρηματοδαίτας
Πικρὸς, ὠμόφρων σίδαρος,
Χθόνα ναίειν διαπήλας,
Ὁπόσαν ἂν καὶ φθιμένους κατέχειν,
Τῶν μεγάλων πεδίων ἀμοίρους.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 723. θεὸν ȣ̓ θεοῖς ὁμοίαν] post hunc v. in Ald. hic versiculus additur οὐ γὰν νύκτωρ παρελεύσατο καὶ γέγονε, qui nihil aliud est quam glossema, idque leviter corruptum; cf. Schol. α. et β. ad h. v. Idem in Rob. sic legitur: ἃ γὰρ νύκτωρ παρελεύσατο καὶ γέγωνε. In Turn. autem rectius: ἃ γὰρ νύκτωρ παρεκελεύσατο καὶ γέγονε. In Vict. ita: ἃ γὰρ νύκτωρ παρεκελεύσατο καὶ γέγωνε. Steph. in margine libri veteris notatum reperit: οὐκ ἦν ταῦτα ἐν ἑτέροις. Nec dubitari potest ex interpolatione esse. Recte sustulit Stanlejus.

v. 727. Οἰδιπόδα] Οἰδίποδος Ald.

v. 728. δ᾽ ἔρις] abest δ᾽ Rob.

v. 729. ξένος] al. ξένȣς cit. Steph. κλήρȣς] κλήροις Ald. Turn. Mosqu. 2. al. κλῆρος citante Steph. ἐπινωμᾷ] ἐπικωμᾷ Mosqu. 2. c. schol. μεγαλοφρονεῖ.

v. 732. σίδαρος] σίδηρος Ald. Turn.

v. 734. ὁπόσαν] ὁπόσην Ald. Turn. φθιμένȣς] φθιμένοισι Ald. Rob. Turn.

στροφὴ β'. Ἐπειδὰν αὐτοκτόνως
Αὐτοδάϊκτοι θάνωσι,
Καὶ χθονία κόνις πίῃ
Μελαμπαγὲς αἷμα φοίνιον,
Τίς ἂν καθαρμοὺς πόροι,
Τίς ἄν σφε λούσειεν;
Ὦ πόνοι δόμων νέοι
Παλαιοῖς ξυμμιγεῖς κακοῖς.

Παλαι-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 736. αὐτοκτόνως] αὐτοὶ κτάνωσι Viteb. αὐτοὶ κτάνωσιν Ald. Turn. Vict. αὐτοκτόνως Rob. Cant. Pauwius emendat: ἐπειδὰν αὐτοὶ κτανόντες (vel αὐτοκτανόντες) αὐτοδάϊκτοι θάνωσι, et acumen in hac lectione quaerit, quo ſane melius caremus. ἐπεὶ δ' ἂν αὐτοὶ κτάνωσι Moſqu. 2. cum ſcholio ſuperſcripto φονεύσωσιν ἑαυτοὺς.

v. 737. θάνωσι] θανῶσι Moſqu. 1. θανώσι et ſupra ſchol. ἀπὸ Moſqu. 2.

v. 739. μελαμπαγὲς] Sinceram Pauwius lectionem absque cauſa idonea ſollicitat, vocabulum a ſe excogitatum μελαμπαχνὲς nobis commendans. φοίνιον] φόνιον Moſqu. 1. 2. Viteb.

v. 740. καθαρμοὺς] καθαροὺς ſic Moſqu. 1. ex raſura. καθαρμὸν Moſqu. 2.

v. 743. παλαιοῖς] παλαιοῖσι Moſqu. 1. ξυμμιγεῖς] συμμιγεῖς Moſqu. 1. 2. κακοῖς] κακοῖσι Moſqu. 1. Ceterum hos verſus Pauwius ita conſtituendos eſſe autumat:

741. Τίς ἂν σφε λούσειεν; ὦ
742. Πόνοι δόμων νέοι παλαι-
743. οῖσι συμμιγεῖς κακοῖς.

antiſtrophicos vero ſic:

749. Μεσομφάλοις πυθικοῖς
750. Χρηστηρίοις, θνήσκοντα γένν-
751. νας ἄτερ σώζειν πόλιν.

exiſtimatque v. 741. et 749. eſſe aſynartetos catalecticos; v. 742. et 750. jambicos dim. acatal. v. 743. et 751. trochaicos hepthemim. Arnaldus quoque verſum 743. παλαιοῖς συμμιγεῖς κακοῖς omnibus numeris ſolutum putabat; ideoque ſuadebat ut legeretur παλαιοῖσι συμμιγεῖς κακοῖς, ita ut primus pes anapaeſtus eſſet,

ἀντιστρ. β'. Παλαιγενῆ γὰρ λέγω
Παραιβασίαν ὠκύποινον·
Αἰῶνα δ' ἐς τρίτον μένει,
Ἀπόλλωνος εὖτε Λάϊος
Βίᾳ, τρὶς εἰπόντος ἐν
Μεσομφάλοις πυθικοῖς
Χρηστηρίοις, θνάσκοντα
Γέννας ἄτερ, σώζειν πόλιν·
στρ. γ'. Κρατηθεὶς δ' ἐκ φίλων ἀβελίαις,

VARIETAS LECTIONIS.

esset, syllaba λαι in παλαιοῖσι ob sequentem diphthongum ancipite. Sic versus hic una cum antithetico suo jambicus dim. acatal. ei numerabatur. Sed uterque in dimetiendis his versiculis erravit. Nam scholiastes metricus diserte pronuntiat omnes hujus Chori versus inde a v. 736. esse choriambicos aut antispasticos. Adeoque v. 741. est antispast. dim. catal. ex dijambo et prima parte epitriti secundi | ∪ - ∪ - | - ∪ | antitheticus v. 749. similis ∪ - ∪ - | - ∪ - |; versus 742. est antispast. dim. acatal. impurus ex ditrochaeo et prima parte epitriti secundi; - ∪ - ∪ | - ∪ - | cui oppositus est similis v. 750. ex epitrito tertio, et prima parte epitr. sec. | - - ∪ - | - ∪ - |. Denique v. 743. et 751. antispastici sunt dimetri acatal. e binis Epitritis.

v. 745. παραιβασίαν] Sic rescripsit Brunck. e cod. Reg. B. pro vulg. παραβασίαν. Heathius metri causa articulum τὴν huic versui praefigendum censebat. Nimirum quia v. 737. ei videbatur trochaicus dimeter acatal.

v. 749. μεσομφάλοις] μεσομφάλοιν Rob.

v. 750. θνάσκοντα] θνήσκοντα Viteb. Ald. Rob. Turn. etc. ante Brunck.

v. 751. γέννας] γένας Mosqu. 1. 2.

v. 752. ἐκ φίλων] ἐκφίλων Ald. Rob. Turn. Vict. „In Reg. B. vocem φίλων glossa exponit ἡδονῶν. Meminerat forte, inquit Brunck., illius auctor

Ἐγείνατο μὲν μόρον αὐτῷ,
Πατροκτόνον Οἰδιπόδαν,
Ὅστε μὴ πρὸς ἁγνὰν
Σπείρας ἄρουραν, ἵν' ἐτράφη,
Ῥίζαν αἱματόεσσαν
Ἔτλα. παράνοια σύναγε
Νυμφίους φρενώλεις·
ἀντιστρ. γ'. Κακῶν δ', ὥσπερ θάλασσα, κῦμ' ἄγει·
Τὸ μὲν πίτνον, ἄλλο δ' ἀείρει
Τρίχαλον, ὃ καὶ περὶ πρύμναν
Πόλεως καχλάζει.
Μεταξὺ δ' ἀλκὰ δι' ὀλίγου

Τείνει

VARIETAS LECTIONIS.

auctor Euripidei verſus in Phoeniſſar. prologo: ὁ δὲ ἡδονῇ δοὺς, ἔς τε βακχεῖον πεσών. Conjicere quis poſſet ſcriptum hic olim fuiſſe κρατηθεὶς δ' ἡδονῶν ἀβουλίαις. Sed nihil mutandum." Hactenus ille. Et recte quidem. Nam ſi commentum aliquod Euripidi arriſit, non continno idem Aeſchylo quoque placuiſſe credendum eſt. ἀβουλίαις] ἀβουλίᾳ Viteb.

v. 753. ἐγείνατο] γείνατο Ald. ἐγείνατο Moſqu. 1. αὐτῷ] αὐτῷ Moſqu. 1. 2.

v. 754. Οἰδιπόδαν] Οἰδίποδα. Ald. Rob. etc. Meliorem lectionem vitato hiatu, vulgatae in cod. Reg. B. ſuperſcriptam cum Brunckio recepimus.

v. 755. ὅστε] ὅσγε Moſqu. 1. μὴ πρὸς] Sic Moſqu. 1. 2. Regg. Viteb. Ald. Rob. eaque ſine dubio genuina eſt lectio, perperam deinde in Turn. Vict. in μητρὸς mutata.

v. 758. ἔτλα] ἔτλη Moſqu. 1. σύναγε] σύν γε Ald. δὲ συνάγαγε Rob. σύναγε Turn. συνάγαγε Moſqu. 1. συνάγαι et ſupra ſchol. ἑνῶσαι, συνάξαι, Moſqu. 2.

v. 761. πίτνον] πιτνὸν Turn.

v. 762. τρίχαλον] τροχαλὸν Viteb.

v. 764. ἀλκὰ] ἀλκαὶ Moſqu. 2.

Τείνει πύργος ἐν εὔρει.
Δέδοικα δὲ σὺν βασιλεῦσι
Μὴ πόλις δαμασθῇ.

στροφὴ δ΄. Τέλειαι γὰρ παλαίφατοι ἀραὶ,
Βαρεῖαι καταλλαγαὶ,
Τὰ δ᾽ ὀλοὰ τελλόμεν᾽ ὀ παρέρχεται.
Πρόπρυμνα δ᾽ ἐκβολὰν φέρει
Ἀνδρῶν ἀλφηςᾶν
Ὄλβος ἄγαν παχυνθείς.

ἀντιστρ. δ΄. Τίν᾽ ἀνδρῶν γὰρ τοσόνδ᾽ ἐθαύμασαν
Θεοὶ, καὶ ξυνέστιοι
Πόλεως, πελυβοτός τ᾽ αἰὼν βροτῶν,
Ὅσον τότ᾽ Οἰδίπεν τῖον,
Ἀναρπαξάνδραν
Κῆρ᾽ ἀφελόντα χώρας;

στροφὴ ε΄. Ἐπεὶ δ᾽ ἀρτίφρων
Ἐγένετο μέλεος ἀθλίων

VARIETAS LECTIONIS.

v. 765. ἐν εὔρει] ἐνεύρει junctim Mosqu. 1. 2.

v. 768. τέλειαι] Sic Ar. Ox. Mosqu. 1. 2. Reg. A. Ald. Rob. τέλεια vitiose Turn. Vict. Reg. B. παλαίφατοι] παλαιφάτων Ald.

v. 770. τελλόμεν᾽] τελομέν᾽ Ald. τελλομένα Mosqu. 1. In Mosqu. 2. sic legitur: οὐ παρέρχεται τελόμεν᾽ ὀ παρέρχεται.

v. 771. πρόπρυμνα] πρόπρυμναν Rob. πρόπρυμνον Turn.

v. 772. ἀλφηςᾶν] ἀλφηστᾶν Ald. Rob. Turn. Vict. Cant. ἀλφηςάων cod. Reg. B. unde Brunckius dedit ἀλφηστᾶν, sicut μελισσᾶν Perf. 127.

v. 776. πελυβοτὸς] πολυβοτὸς Turn. πολύβοστος Mosqu. 2.

v. 778. ἀναρπαξάνδραν] ἀναρπαξάνδρα Ald.

v. 779. κῆρ᾽] Stanl. conj. θῆρ᾽ quod recte aspernati sunt Arnaldus et Pauwius.

v. 781. ἐγένετο] Arnaldus, quia in antithetico versu est ἐφῆκεν,

Γάμων, ἐπ' ἄλγει δυσφορῶν,
Μαινομένᾳ κραδίᾳ
Δίδυμα κακ' ἀπετέλεσσε
Πατροφόνῳ χερί· τῶν
Κρεισσοτέκνων δ' ὀμμάτων ἐπλάγχθη·
ἀντιστρ. έ. Τέκνοις δ' ἀραίας
Ἐφῆκεν, ἐπίκοτος τροφᾶς,
Αἶ αἶ, πικρογλώσσους ἀρὰς,

Καί

VARIETAS LECTIONIS.

ἐφῆκεν, corrigebat ἔγεντο. At hoc opus non est. Syllaba enim longa in duas breves solvitur.

v. 783. μαινομένᾳ κραδίᾳ] μαινομένη καρδία Ald. μαινομένῃ καρδίᾳ Rob. μαινομένῃ κραδίᾳ Turn.

v. 784. κακ' ἀπετέλεσσε] κάκ' ἐτέλεσε Ald. Rob. Turn. etc. Heathius metri explendi caussa emendavit: κακά γ' ἐτέλεσσε, id Brunckius in textum recepit. Postea vero in notis hanc crisin retractavit, et se nunc malle κακ' ἀπετέλεσσε professus est; quia et gratior hic aures accidat sonus, et importunum amoveatur γε, quod prorsus otiosum sit. Saepe etiam librarios verbum simplex pro composito posuisse observat. His igitur argumentis persuasit nobis V. D. ut sic ederemus.

v. 786. κρεισσοτέκνων] κρείσσω τέκνων Ald. κρεισσόνων τέκνων Rob. κρεισσοτέκνων Turn. Vict. etc. κρισσοτέκνων sic Mosqu. 1. κρείσσων τέκνων et supra Schol. τῶν κρειττόνων τῶν Mosqu. 2. φρισσοτέκνων conj. Stanl. Sed de universo h. l. lectorem rogamus ut Commentarium consulat. ὀμμάτων] ἀπ' ὀμμάτων Ald. Rob. Turn. Victor. ἐπλάγχθη] ἐπλάχθη Mosqu. 1.

v. 788. ἐφῆκεν] ἀφῆκεν Turn. Sic et Mosqu. 2. cum schol. ἔπεμψεν. ἐπίκοτος τροφᾶς] ἐπικότας τροφάς Ald. ἐπικότας τροφὰς Rob. Turn. Recepta lectio Heathii ingenio debetur. Eam et Brunckius probavit; qui tamen existimat ἐπικότας servari potuisse. Nobis autem hoc duriusculum videtur.

v. 789. πικρογλώσσους] πικρογλώσσω Ald.

Καί σφε σιδαρονόμῳ
Διαχειρίᾳ ποτὲ λαχεῖν
Κτήματα· νῦν δὲ τρέω
Μὴ τελέσῃ καμψίπους Ἐρινύς.

ΑΓΓΕΛΟΣ. ΧΟΡΟΣ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Θαρσεῖτε παῖδες μητέρων τεθραμμέναι.
Πόλις πέφευγεν ἥδε δούλειον ζυγόν·
Πέπτωκεν ἀνδρῶν ὀβρίμων κομπάσματα·
Πόλις δ' ἐν εὐδίᾳ τε, καὶ κλυδωνίῳ
Πολλαῖσι πληγαῖς ἄντλον οὐκ ἐδέξατο.
Στέγει δὲ πύργος, καὶ πύλας φερεγγύοις
Ἐφραξάμεσθα μονομάχοισι προςάταις·

Καλῶς

VARIETAS LECTIONIS.

v. 790. σιδαρονόμῳ] σιδηρονόμῳ Turn. Mosqu. 1.

v. 793. μὴ τελέσῃ κ. Ἐ.] Metri causa Heathius auctor est ut legamus vel μὴ τελέσῃ γ' ἁ καμψίπους Ἐριννὺς, vel μὴ τελέσῃ γε καμψίπους Ἐριννύς. At hoc necessarium non est. Ultimus enim hic antistrophes quintae versus, cum strophico opposito est choriambicus impurus ex choriambo, ditrochaeo et clausula ex prima Choriambi parte | - ∪ ∪ - | - ∪ - ∪ | - ∪̄ |. Quare nec opus est Arnaldi emendatione: μὴ τελέσῃ τὰ καμψίπους Ἐρ.

v. 795. δούλειον] δούλιον Viteb.

v. 796. ὀβρίμων] ὀμβρίμων Ald. Verum ὀβρίμων Rob. Codd. Regg. etc. et recte observat Brunck. litteram μ in hujus vocis prima syllaba insertam nec meliores libros nec veteres grammaticos agnoscere.

v. 799. στέγει] στένει Rob. στέργει Mosqu. 2.

v. 800. ἐφραξάμεσθα] ἐφραξάμεθα Mosqu. 1. 2. Viteb. Ald. Rob.

Καλῶς ἔχει τὰ πλεῖστ᾽ ἐν ἓξ πυλώμασι·
Τὰς δ᾽ ἑβδόμας ὁ σεμνὸς ἑβδομαγέτας
Ἄναξ Ἀπόλλων εἵλετ᾽, Οἰδίπȣ γένει
Κραίνων παλαιὰς Λαΐȣ δυσβȣλίας.

ΧΟΡΟΣ.

Τί δ᾽ ἐστὶ πρᾶγός νεόκοτον πόλει παρόν;

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Πόλις σέσωσαι, βασιλέες δ᾽ ὁμόσποροι
Ἄνδρες τεθνᾶσιν ἐκ χερῶν αὐτοκτόνων.

ΧΟΡΟΣ.

Τίνες; τί δ᾽ εἶπας; παραφρονῶ φόβῳ λόγȣ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Φρονοῦσα νῦν ἄκȣσον, Οἰδίπȣ γένος . . . .

ΧΟΡΟΣ.

Οἲ ᾽γὼ τάλαινα, μάντις εἰμὶ τῶν κακῶν.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Οὐδ᾽ ἀμφιλέκτως μὴν κατεσποδημένοι.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 801. καλῶς ἔχει] καλῶς δ᾽ ἔχει Rob. πλεῖστ᾽ ἐν ἓξ] πλεῖστα ἓξ Viteb. et Mosqu. 1. ita ut ἐν rubrica suprascriptum sit, seu interpretamentum.

v. 802. ἑβδομαγέτας] ἑβδομαγέτης Mosqu. 1.

v. 803. Οἰδίπȣ] Οἰδίπȣς Mosqu. 1. post γένει comma positum Ald. Rob.

v. 805. πρᾶγος] Ita Ar. Rob. πρᾶγμα Ald. Vict. νεόκοτον] νεόκητον Mosqu. 2. adjuncto schol. νεωστὶ κατεσκευασμένον. πόλει παρὸν] πόλει καὶ πλέον Rob. πλέον etiam in Mosqu. 1. item in Viteb. ubi a manu recentiori suprascripta est varians lectio παρών.

v. 806. βασιλέες] βασιλεῖ Ald. βασιλεῖς Rob. Mosqu. 1. 2. Guelf.

v. 807. χερῶν] χειρῶν Ald.

v. 811. μὴν] νῦν Mosqu. 2. Guelf. Viteb. Rob.

ΧΟΡΟΣ.

Ἐκεῖθι κ' ἦλθον; βαρέα δ' οὖν, ὅμως φράσον.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Οὕτως ἀδελφαῖς χερσὶν ἠναίροντ' ἄγαν.

ΧΟΡΟΣ.

Οὕτως ὁ δαίμων κοινὸς ἦν ἀμφοῖν ἅμα.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Αὐτὸς δ' ἀναλοῖ δῆτα δύσποτμον γένος.
Τοιαῦτα χαίρειν καὶ δακρύεσθαι πάρα·
Πόλιν μὲν εὖ πράσσουσαν, οἱ δ' ἐπιστάται,
Δισσὼ στρατηγὼ, διέλαχον σφυρηλάτῳ
Σκύθῃ σιδήρῳ, κτημάτων παμπησίαν.
Ἕξουσι δ' ἣν λάβωσιν ἐν ταφῇ χθονὸς,
Πατρὸς κατ' εὐχὰς δυσπότμους φορούμενοι.
Πόλις σέσωσται· βασιλέοιν δ' ὁμοσπόροιν
Πέπωκεν αἷμα γαῖ' ὑπ' ἀλλήλων φόνῳ.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 812. βαρέα] dubium inter βαρέα et βαρέως Mosqu. 1.

v. 813. ἠναίροντ'] ἠνήροντ' Turn.

v. 815. αὐτὸς δ' ἀναλοῖ] αὐτὸς δ' ἠνάλωσ'. Sic Mosqu. 2. et supra schol. ἠφάνισε.

v. 816. δακρύεσθαι] δακρύσασθαι Turn. Vict. In Mosqu. 1. sic: χαίρειν κακὰ καὶ δακρύσεσθαι, et in Viteb. χαίρειν κακὰ καὶ δακρύσασθαι. Ceterum in Viteb. hic versus et seqq. usque ad φορούμενοι Choro tribuuntur, ubi κακὰ e glossa ortum.

v. 819. παμπησίαν] παμπησίας Mosqu. 1.

v. 820. ταφῇ] τάφῳ Ald. χθονὸς] Brunckius, quia genitivus χθονὸς nihil habeat, a quo regatur, scribendum esse suspicatur χθόνα. Recte quidem; nisi ἀπὸ τοῦ κοινοῦ repetendum est παμπησία; ita ut sensus sit ἕξουσι παμπησίαν χθονὸς ἣν λάβωσιν ἐν ταφῇ.

v. 822. βασιλέοιν] βασιλείοιν Mosqu. 1.

v. 823. πέπωκεν] πέπτωκεν Mosqu. 1. Viteb. Ald. πέπωκται Rob. γαῖ'] γᾶ Mosqu. 1. γᾶν Viteb.

ΧΟΡΟΣ.

Ὦ μεγάλε Ζεῦ καὶ πολιοῦχοι
Δαίμονες, οἳ δὴ Κάδμου πύργους
Τούσδε ῥύεσθε·
Πότερον χαίρω, κἀπολολύξω
Πόλεως ἀσινεῖ σωτῆρι,
Ἢ τοὺς μογεροὺς καὶ δυσδαίμονας
Ἀτέκνους κλαύσω πολεμάρχας;
Οἳ δῆτ' ὀρθῶς κατ' ἐπωνυμίαν
Καὶ πολυνεικεῖς
Ὤλοντ' ἀσεβεῖ διανοίᾳ.
στροφή. Ὦ μέλαινα καὶ τελεία
Γένεος; Οἰδίπου τ' ἀρὰ,
Κακόν με καρδίᾳ τι περιπίτνει κρύος·

Ἔτευξα

VARIETAS LECTIONIS.

v. 824. πολιοῦχοι] πολισοῦχοι Ald. πολισσοῦχοι Rob. Turn. Vict.

v. 826. τούσδε ῥύεσθε] τούσδε ῥύεσθαι Mosqu. 1. τούσδ' ἐρύεσθε et supra scholion φυλάσσετε Mosqu. 2.

v. 827. κἀπολολύξω] κ' ἀπολολύξω Victor.

v. 828. σωτῆρι] σωτηρίᾳ Viteb. σωτηρία pro σωτηρίᾳ Mosqu. 1. c. schol. ἐπὶ τῇ ἀβλαβῆ, vitiose pro τῇ ἀβλαβεῖ.

v. 830. πολεμάρχας] Hanc lectionem in cod. Reg. B. notatam pro vulgata πολεμάρχους auctore Brunckio recepimus. Est enim ut recte V. D. observavit forma magis poëtica. cf. ad Pers. 554.

v. 831. κατ'] καὶ κατ' Ald. Rob. ἐπωνυμίαν] ἐπωνυμίην Turn. Vict.

v. 835. Οἰδίπου τ'] τε omissum Rob. Stanl. legendum censet: Οἰδίπου γ'. Sed recte particulam τε defendit Brunckius, cujus doctam observationem Commentario ad h. l. inseruimus.

v. 836. κακόν με] κακόν μου Mosqu. 1. Ald. Vict. κακόν με Rob. Cant. κακόν μοι Viteb.

Ἔτευξα· τύμβῳ· μέλος
Ὡς θυιὰς, αἱματοσταγεῖς
Νεκροὺς κλύεσα δυσμόρως
Θανόντας. ἦ δύσορνις ἅ-
δε ξυναυλία δορός.
ἀντιστρ. Ἐξέπραξεν, οὐδ' ἀπεῖπε
Πατρόθεν εὐκταία φάτις·
Βελαὶ δ' ἄπιστοι Λαΐε διήρκεσαν.
Μέριμνα δ' ἀμφὶ πτόλιν,
Καὶ θέσφατ' οὐκ ἀμβλύνεται.
Ἰὼ πολύστονοι τόδ' εἰρ-
γάσασθ' ἄπιστον· ἦλθε δ' αἰ-
ακτὰ πήματ' οὐ λόγῳ.
μονοστρ. Τάδ' αὐτόδηλα, προῦπτος ἀγγέλε λόγος.
Διπλαῖ μέριμναι, διδυμάνορα
Κάκ', αὐτοφόνα, δίμοιρα,
Τέλεια

VARIETAS LECTIONIS.

teb. Abreſchius vel μαι reponendum, vel καρδίαν legendum exiſtimat. Nobis μα genuinum, ſed καρδίᾳ in καρδίαν mutandum eſſe videtur. Idem Brunckio viſum. cf. Commentar. ad h. l. καρδίᾳ] καρδία Vict. καρδίᾳ conjectura emendabat Stanl. Et ſic eſt in Moſqu. 1. Viteb. περιπιτνεῖ] πέρι πιτνεῖ Ald.

v. 838. θυιὰς] θυὰς Ald. Rob. αἱματοσταγεῖς] αἱματοστυγεῖς Ald. Rob.

v. 839. δυσμόρως] Sic Moſqu. 2. δυσφόρως Moſqu. 1. Viteb. Ald. δυσμόρας Rob. Turn. Vict.

v. 844. ἄπιστοι] ἄπιστα Rob.

v. 845. μέριμνα] μέριμναι Ald.

v. 848. εἰργάσασθ'] εἰργάσασθε Ald. Turn.

v. 850. πρῦπτος] προπτὸς Ar.

v. 851. διδυμάνορα] δίδυμ' ἀνορέα Moſqu. 1. 2. Ald. διδυμανόρεα Rob. δίδυμ' ἀνορέᾳ Turn. Vict. διδυμανόρεα κακὰ defendit Heath. ut ſit i. q. *duorum virorum infortunia.* διδυμάνορα Brunck. e cod. Reg. A.

v. 852. poſt αὐτοφόνα punctum ponitur Rob.

Τέλεια τάδε πάθη. τί φῶ;
Τί δ' ἄλλο γ' ἢ πόνοι πόνων,
Δόμων ἐφέστιοι.
Ἀλλὰ γόων, ὦ φίλαι, κατ' οὖρον
Ἐρέσσετ' ἀμφὶ κρατὶ πόμπιμον χεροῖν
Πίτυλον, ὃς αἰὲν δι' Ἀχέροντ' ἀμείβεται
Τὰν ἄστολον, μελάγκροκον θεωρίδα,
Τὰν ἀστιβῆ Ἀπόλλωνι, τὰν ἀνάλιον,
Πάνδοκον, εἰς ἀφανῆ τε χέρσον.

Ἀλλὰ

VARIETAS LECTIONIS.

v. 853. τάδε πάθη] τὰ πάθη Ald. Turn. τάδε πάθη Rob. et Brunck. e cod. Reg. A.

v. 854. πόνων abest Rob.

v. 856. γόων] γόον Ald. Turn. Vict. γόων Rob. et Brunck. e cod. Reg. B.

v. 860. τὰν ἄστολον μελάγκροκον θεωρίδα] τὰν ἄστονον μελάγκαρον ναύστολον θεωρίδα Ald. τὰν ἄστονον μελάγκροκον ἄστολον θεωρίδα Rob. τὰν ἄστονον μελάγκροκον ναύστολον θεωρίδα Turn. unde Vict. et Brunck. duo efficiunt verſus:

. Τὰν ἄστονον μελάγκροκον
Ναύστολον θεωρίδα.

Nobis autem verum aſſecutus eſſe videtur Stanlejus, qui ναύστολον tanquam gloſſema veteris lectionis ἄστολον delendum cenſet; ita ut jambicus efficiatur ſenarius; conſentiente metrorum Aeſchyli enarratore Graeco, qui hic non duo, ſed unum verſum numerat. Accedit quod non ſolum ex editione Robortelli, ſed etiam ex Schol. Arundel. intelligitur, lectionem olim in Codd. fuiſſe ἄστολον. Hic enim ita: ἄστονον, ἤτοι κακοστένακτον, ἢ ἄστολον καὶ κακῶς ἐσταλμένον. Ceterum cauſam vulgatae lectionis paulo aliter informare licet. Cum Aeſchylus ſcripſiſſet ἄστολον, orta eſt lectio ἄστονον, quam nonnulli cum iſta permutabant, alii cum ea ſimul in textum invehebant, ut in Robortelli editione factum. ναύστολον autem interpretamentum fuit lectionis θεωρίδα. De ſenſu verborum vid. Commentar. ad h. l.

Ἀλλὰ γὰρ ἥκουσ' αἵδ' ἐπὶ πρᾶγος
Πικρὸν Ἀντιγόνη τ' ἠδ' Ἰσμήνη·
Θρῆνον ἀδελφοῖν οὐκ ἀμφιβόλως
Οἶμαι σφ' ἐρατῶν ἐκ βαθυκόλπων
Στηθέων ἥσειν, ἄλγος ἐπάξιον.
Ἡμᾶς δὲ δίκη πρότερον φήμης
Τὸν δυσκέλαδόν θ' ὕμνον Ἐριννύος
Ἰαχεῖν, Ἀΐδα τ'
Ἐχθρὸν παιᾶν' ἐπιμέλπειν.

ΧΟΡΟΣ. ΑΝΤΙΓΟΝΗ. ΙΣΜΗΝΗ.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ἰὼ δυσαδελφόταται πασῶν, ὁπόσαι
Στρόφον ἐσθῆσιν περιβάλλονται,
Κλαίω, στένομαι, καὶ δόλος οὐδεὶς
Μὴ 'κ φρενὸς ὀρθῶς με λιγαίνειν.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ἰὼ ἰὼ δύσφρονες,
Φίλων ἄπιστοι, καὶ κακῶν ἀτρύμονες,
Πατρώους δόμους ἑλόν-
τες μέλεοι σὺν αἰχμᾷ.

ΗΜΙΧΟ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 869. δυσκέλαδόν θ'] δυσκέλαδον Rob.

v. 871. ἐπιμέλπειν] alii teste Turn. ἐπιμάρπτειν.

v. 873. ἐσθῆσιν] ἐσθῆτα Rob. ἐσθῆσι Turn. ἐσθῆσιν ob metrum ſcribendum eſſe monuit Pauw.

v. 879. αἰχμᾷ] ἀλκᾷ Ald. Rob. Vict.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Μέλεοι δῆθ', οἱ μελέες θανάτες
Εὕροντο δόμων ἐπὶ λύμᾳ.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ἰὼ ἰὼ δωμάτων,
Ἐρειψίτοιχοι, καὶ πικρὰς μοναρχίας
Ἰδόντες, ἤδη διήλ-
λαχθε σιδάρῳ,
Οὐκ ἐπὶ φιλίᾳ,
Ἀλλ' ἐπὶ φόνῳ διεκρίθητε·
Κάρτα δ' ἀληθῆ πατρὸς Οἰδιπόδα κατεύγματα
Πότνι' Ἐρινῦς ἐπέκρανε.

ΗΜΙΧΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 881. λύμᾳ] λύμῃ Ald. Rob. Vict. Doricam formam Brunckius e Reg. B. restituit.

v. 882. δωμάτων] δόμων Ald.

v. 883. ἐρειψίτοιχοι] ἐριψίτοιχοι Viteb. Ald. Rob. πικρὰς] πικρᾶς Rob.

v. 885. σιδάρῳ] σὺν σιδάρῳ Ald. Praepositionem auctoritate cod. Reg. A. cum Brunckio omisimus.

v. 886. οὐκ ἐπὶ φιλίᾳ] οὐκέτ' ἐπὶ φιλίᾳ Ald. Rob. Turn. ἔτι post Brunckium praeeunte Cod. Reg. A. delevimus.

v. 888. Οἰδιπόδα κατεύγματα] κατεύγματα abest Ald. Vit. Mosqu. 1. 2. codd. Regg., agnoscunt autem Rob. Vict. Stanl. Brunckius delevit, e glossa natum existimans. At quia sit durissima ellipsis oritur ab Aeschyli consuetudine plane aliena, (cf. v. 727. 768. 835. 842. 948.) et κατεύγματα vocabulum exquisitum est et Aeschyleum, (cf. v. 711.) qualia in glossis raro poni solent, utpote quae vocabula communia potius et usu trita sectantur, genuinum puto κατεύγματα, nec propter aliquot codicum in ejus omissione consensum delendum censeo. Si enim invitis his Codd., praesertim cum omnes nimis recentes sint, glossemata recte expungimus, multo magis bonas lectiones, quae in nonnullis eorum desunt, servare debemus.

v. 889. ἐπέκρανε] ἐπέκρανεν Ald.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Δι' εὐωνύμων τετυμμένοι . . . .

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Τετυμμένοι δῆθ', ὁμο-
σπλάγχνων τε πλευρωμάτων.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Αἶ αἶ δαιμόνιοι,
Αἶ αἶ δ' ἀντιφόνων
Θανάτων ἀραί.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Διανταίαν λέγεις πλαγάν.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Δόμοισι καὶ σώμασι
Πεπλαγμένας ἐννέπω.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ἀναυδάτῳ μένει
Ἀραίῳ τ' ἐκ πατρὸς
Διχόφρονι πότμῳ.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Διήκει δὲ καὶ πόλιν
Στόνος, στένουσι πύργοι,
Στένει πέδον φίλανδρον·
Μενεῖ κτέανά τ' ἐπιγόνοις,

L 2 Δι'

VARIETAS LECTIONIS.

v. 891. δῆθ'] δὴ τάδ' Rob.
v. 895. θανάτων] θανάτῳ Ald. θανόντων Turn.
v. 896. διανταίαν] δι' ἀνταίαν Ald.
v. 898. πεπλαγμένας] πεπληγμένας Ald.
v. 904. στένει πέδον] στένει δὲ πέδον Turn. Viot. δὲ recte omittunt Ald. codd. Regg.

Δι' ὧν αἰνομόροις
Δι' ὧν νεῖκος ἔβα,
Καὶ θανάτȣ τέλος.
Ἐμοιράσαντο δ' ὀξυκάρδιοι
Κτήμαθ', ὥστ' ἴσον λαχεῖν·
Διαλλακτῆρι δ' οὐκ ἀμεμφία φίλοις,
Οὐδ' ἐπίχαρις Ἄρης.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Σιδαρόπλακτοι μὲν ὧδ' ἔχουσι.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Σιδαρόπλακτοι δὲ τοὺς μένȣσι,
Τάχ' ἄν τις εἴποι, τίνες.
Τάφων πατρῴων λάχαι.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Δόμων μάλ' ἀχὼ ἐπ' αὐτοὺς
Προπέμπει δαϊκτὴρ γόος,
Αὐτόστονος, αὐτοπήμων,
Δαΐφρων, οὐ φιλογαθὴς,

Δακρυ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 908. τέλος] In Mosqu. 1. notatur: γρ. μένος.

v. 909. ἐμοιράσαντο δ'] ἐμοίρασαν πόδ' Ald. mendose.

v. 910. ἴσον] ἴσαν Ald. Versum trochaicum esse, lecythium dictum, Brunckius vidit, meritoque damnat vulgarem scripturam ἶσον, cum prima corripi debeat.

v. 911. δ' οὐκ ἀμεμφία] δ' οὐ καμεμφίᾳ vitiose Ald.

v. 913. 914. σιδαρόπλακτοι] σιδηρόπλακτοι Turn. σιδηρόπληκτοι cod. Viteb.

v. 915. εἴποι] εἴπῃ Viteb.

v. 917. ἀχὼ] ἀχὴν Rob.

v. 920. φιλογαθὴς] φιλαγαθὴς Ald. Rob. Turn. φιλογαθὴς ex utroque Schol. scribendum esse vidit Brunck. cf. ad Pers. 43. Post hoc vocabulum Turn. Vict. addit ἐτύμως ad sequens δακρυχέων relatum.

Δακρυχέων ἐκ φρενὸς, ἃ,
Κλαιομένας μου, μινύθει,
Τοῖνδε δυεῖν ἀνάκτοιν.
Πάρεστι δ' εἰπεῖν ἐπ' ἀθλίοισιν
Ὡς ἐρξάτην
Πολλὰ μὲν πολίτας,
Ξένων δὲ πάντων στίχας
Πολυφθόρους ἐν δαΐδι.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Δυσδαίμων σφὶν ἁ τεκοῦσα
Πρὸ πασᾶν γυναικῶν,
Ὁπόσαι τεκνογόνοι κέκληνται.
Παῖδα τὸν αὐτᾶς πόσιν αὐτᾷ θεμένα,
Τούσδ' ἔτεχ', οἱ δ' ὧδ' ἐτελεύτασαν ὑπ' ἀλ-
λαλοφόνοις χερσὶν ὁμοσπόροισιν.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 921. δακρυχέων] δάκρυ χέων Ald. δακρυχέων δ' Rob. Viteb.

v. 923. δυεῖν] δυοῖν Ald. Rob. Turn. δυεῖν e cod. Reg. B. cum Brunckio ſcribere praeſtat.

v. 926. πολίτας] πολίταις Vit. Ald. Rob. Turn. Sed πολίτας conſtructionis cauſa praeferendum.

v. 927. δὲ πάντων] τ' ἐς πάντων Vit. Rob. τε πάντων vulg. quod recte e cod. Reg. B. corrigendum cenſuit Brunck. in notis. Praecedit enim μέν.

v. 928. ἐν δαΐδι] Steph. teſtatur in quibusdam codd. legi ἐν δαΐ.

v. 932. αὐτᾶς] αὐτᾶς Ald. Rob. αὐτῆς Vit. αὐτᾷ] αὐτῇ Rob. αὐτῇ Vit. θεμένα] θεμένη Rob.

v. 933. ἐτελεύτασαν] ἐτελεύτησαν Ald. Turn. Doricam formam e codd. Regg. cum Brunckio recepimus. ἐτέλεσαν Rob.

v. 934. ἀλλαλοφόνοις] ἀλληλοφόνοις Ald. ἀλληλοφόνοισι Rob. Doriſmum revocavit Brunck. e codd. Regg.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ὁμόσποροι δὴ καὶ πανώλεθροι
Διατομαῖς οὐ φίλαις,
Ἔριδι μαινομένᾳ,
Νείκεος ἐν τελευτᾷ.
Πέπαυται δ' ἔχθος,
Ἐν δὲ γαίᾳ ζωὰ
Φονοῤῥύτῳ μέμικται·
Κάρτα δ' εἴσ' ὅμαιμοι.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Πικρὸς λυτὴρ νεικέων ὁ πόντιος
Ξεῖνος ἐκ πυρὸς συθεὶς
Θηκτὸς σίδαρος·
Πικρὸς δὲ χρημάτων κακὸς
Δατητὰς Ἄρης, ἀρὰν
Πατρὸς τιθεὶς ἀληθῆ.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ἔχουσι μοῖραν λαχόντες,
Ὦ μέλεοι, διοσδότων ἀχέων·
Ὑπὸ δὲ σώματι γᾶς
Πλοῦτος ἄβυσσος ἔσται.

ΗΜΙΧΟ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 935. δὴ καὶ] δῆτα καὶ Ald. Rob. Turn. Vict. Brunckius recte scripturam Cod. Reg. A. praetulit. Versus est trim. jamb. brachycatal. πανώλεθροι] πανόλεθροι Ald.

v. 940. ζωὰ] ζωὴ Vit.

v. 942. εἴσ'] Sic Brunck. e Regg. Codd. Accedit Mosqu. 1. Vulgo εἰσίν.

v. 944. συθεὶς] σεισθεὶς Mosqu. 1.

v. 947. δατητὰς] δ' αὐτὰς Mosqu. 2. et supra schol. ἀφανισμὸν ποιῆσαι. διαιτητὴς Ald. δαητὰς Rob. δατητὴς Turn.

v. 951. σώματι] σώματος Ald. Turn.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ἰὼ πολλοῖς ἐπανθήσαν-
τες πόνοισί γε δόμοι·
Τελευτᾷ δ' αἵδ' ἐπηλάλαξαν
Ἀραὶ τὸν ὀξὺν νόμον,
Τετραμμένȣ παντρόπῳ
Φυγᾷ γένȣς.
Ἕϛακε δ' Ἄτας
Τρόπαιον ἐν πύλαις,
Ἐν αἷς ἐθείνοντο, καὶ δυοῖν κρατήσας
Ἔληξ' ὁ δαίμων.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Παισθεὶς ἔπαισας.

ΙΣΜΗΝΗ.

Σὺ δ' ἔθανες κατακτανών.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Δορὶ δ' ἔκτανες.

ΙΣΜΗΝΗ.

Δορὶ δ' ἔθανες.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Μελεόπονος.

ΙΣΜΗΝΗ.

Μελεοπαθής.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἴτω γόος.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ἴτω δάκρυα.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 954. δόμοι] δόμοις Ald.

v. 957. τετραμμένȣ] τετραμμένον Rob. quod commate distinctum ad νόμον refertur.

v. 961. ἐθείνοντο] ἐθείναντο Vit.

v. 962. ἔληξ' ὁ δαίμων] Sic Regg. Mosqu. 2. ἔληξε δαίμων Ald. Rob. Turn. etc. praeter Brunck.

v. 966. ἴτω γόος. ΙΣΜ. ἴτω δάκρυα] Sic e codd. Regg. ut hia-

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Προκείσεται κατακτάς·
Ἠὲ ἠὲ, μαίνεται γόοισι φρήν.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ἐντὸς δὲ καρδία στένει.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἰὼ ἰὼ πολυδάκρυτε σύ.

ΙΣΜΗΝΗ.

Σὺ δ' αὖτε καὶ πανάθλιε.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Πρὸς φίλȣ γ' ἔφθισο.

ΙΣΜΗΝΗ.

Καὶ φίλον ἔκτανες.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Διπλᾶ λέγειν.

ΙΣΜΗΝΗ.

Διπλᾶ δ' ὁρᾷν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἀχέων τοίων τάδ' ἐγγύθεν.

ΙΣΜΗΝΗ.

Πέλας δ' ἀδελφῶν αἵδ' ἀδελφεαί.

ANTI-

VARIETAS LECTIONIS.

hiatus vitaretur, recte edidit Brunck. Accedunt Viteb. Mosqu. 1. 2. Vulgo sic: ἴτω δάκρυα. ΙΣΜ. ἴτω γόος.

v. 972. πρὸς φίλȣ γ'] πρὸς φίλȣ τ' Ald. Vict.

v. 974. λέγειν] Viteb. et Mosqu. 1. addit πάρεστιν, quod e glossa fluxit.

v. 975. Ἀχέων τοίων] γόων τοίων Mosqu. 2.

v. 976. πέλας — ἀδελφεαί] Ita cum Brunckio scribendum erat, qui versui prorsus ἀμέτρῳ metrum restituit. πέλας αἵδ' ἀδελφαὶ ἀδελφεῶν Ald. Vict. πέλας δ' αἱ ἀδελφαὶ ἀδελφεῶν Rob. πέλας δ' αἵδ' ἀδελφαὶ ἀδελφεῶν Codd. Regg.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἰὼ Μοῖρα βαρυδότειρα μογερὰ,
Πότνιά τ' Οἰδίπȣ σκιὰ,
Μέλαινά τ' Ἐρινὺς, ἦ μεγασθενής τις εἶ.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ἠὲ ἠὲ, δυσθέατα πήματ' ἐ-
δείξατ' ἐκ φυγᾶς ἐμοί.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Οὐδ' ἵκεθ' ὡς κατέκτανε.

ΙΣΜΗΝΗ.

Σωθεὶς δὲ πνεῦμ' ἀπώλεσεν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἀπώλεσε δῆτα.

ΙΣΜΗΝΗ.

Καὶ τὰ τοῦδ' ἐνόσφισε.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Τάλαν γένος.

ΙΣΜΗΝΗ.

Τάλανα παθὸν
Δύςονα κήδε' ὁμώνυμα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Δίυγρα τριπάλτων πημάτων.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 977. ἰὼ] ἰὼ ἰὼ Rob.

v. 979. ἐρινὺς] Ita Brunckius rescripsit pro vulg. ἐριννὺς, cf. v. 490.

v. 981. ἐμοὶ abest Rob.

v. 983. σωθεὶς] Stanl. conj. συθείς.

v. 984. καὶ τὸ τȣ̃δ'] καὶ τόνδ' Turn.

v. 985. τάλανα παθὸν] Sic Brunck. edidit e cod. Reg. A. τάλαινα πάθη Reg. B. τάλαιναν καὶ παθὸν Ald. τάλαινα καὶ πάθον Rob. Vict. Stanl. ταλανὰ καὶ πάθον Turn.

v. 986. Κήδε'] καὶ κήδε' Turn.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ὀλοὰ λέγειν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ὀλοὰ δ' ὁρᾷν.
Ἰὼ μοῖρα βαρυδότειρα μογερὰ,
Πότνιά τ' Οἰδίπου σκιὰ,
Μέλαινά τ' Ἐρινὺς, ἦ μεγασθενής τις εἶ.
Σὺ τοίνυν οἶσθα διαπερῶν.

ΙΣΜΗΝΗ.

Σὺ δ' οὐδὲν ὕστερον μαθών.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἐπεὶ κατῆλθες ἐς πόλιν.

ΙΣΜΗΝΗ.

Δορός γε τῶδ' ἀντηρέτας.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ὀλοὰ λέγειν.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ὀλοὰ δ' ὁρᾷν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἰὼ πόνος.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ἰὼ ἰὼ κακὰ
Δώμασι, καὶ χθονὶ, πρὸ πάντων δ' ἐμοί.

ΑΝΤΙ-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 993. ὕστερον] ὕστερος Ald. Rob.

v. 995. τῶδ' ἀντηρέτας] Sic codd. Regg. Vit. Ald. Rob. Turn. Vict. τῶγ' in Stanl. et Pauw. forsan typothetae vitio.

v. 997. ἰὼ πόνος — ἐμοί] Sic Ald. Turn. ἰὼ ἰὼ πόνος. ὁ ἐφ ἡμῖν ἐξημμένος καὶ τῇ χθονὶ πρὸ πάντων δ' ἐμοὶ Rob. ἰὼ πόνος οὐφ ἡμῖν. ΙΣΜ. Ἰὼ ἰὼ κακὰ δ. κ. χ. πρὸ πάντων δ' ἐμοί Vict. Stanl. Cum Aldina consentiunt codd. Regg., augmentis, quae glossae debentur, abjectis.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἰὼ ἰώ, καὶ πρόσω γ᾽ ἐμοί.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ἰὼ δυσπότμων κακῶν, ἄναξ
Ἐτεόκλεις, ἀρχηγέτα.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἰὼ πάντων πελυπονώτατοι.

ΙΣΜΗΝΗ.

Ἰὼ δαιμονῶντες ἐν ἄτᾳ.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἰὼ ἰώ, ποῦ σφε θήσομεν χθονός;

ΙΣΜΗΝΗ.

Ἰώ, ὅπε τιμιώτατον.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἰὼ ἰώ, πῆμα πατρὶ πάρευνον.

ΧΟΡΟΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 999. καὶ πρόσω] καὶ τὸ πρόσω Ald. τὸ πρόσω τ᾽ Rob. καὶ τὸ πρόσω γ᾽ Turn.

v. 1000. ἰώ] bis positum Rob. δυσπότμων] δυστάνων Ald. Cod. Reg. B. γρ. δυστόνων πημάτων notatur in eod. δυστήνων Vit.

v. 1001. Ἐτεόκλεις ἀρχηγέτα] haec absunt Reg. B.

v. 1002. ἰὼ πάντων πελυπονώτατοι] ἰὼ πάντων πολυπονώτατοι codd. Regg. Ald. Turn. ἰὼ πολυστονώτατοι πάντων Rob. ἰὼ πολυπονώτατοι πάντων Viteb. ἰὼ πάντων πολυστονώτατοι Vict. Stanl. Aldinam lectionem revocavit Brunck., recte in notis monens, ut metro consulatur, scribendum esse πελυπονώτατοι. Sic versus erit dactylicus trimeter. Nam ἰὼ fere semper extra versum ponitur.

v. 1003. δαιμονῶντες] δαιμονῶντος Rob.

v. 1005. ἰώ] ἰὼ bis Rob.

ΧΟΡΟΣ. ΑΝΤΙΓΟΝΗ. ΙΣΜΗΝΗ. ΚΗΡΥΞ.

ΚΗΡΥΞ.

Δοκοῦντα καὶ δόξαντ' ἀπαγγέλλειν με χρὴ
Δήμου προβούλοις τῆσδε Καδμείας πόλεως·
Ἐτεοκλέα μὲν τόνδ' ἐπ' εὐνοίᾳ χθονὸς
Θάπτειν ἔδοξε γῆς φίλαις κατασκαφαῖς·
Στυγῶν γὰρ ἐχθροὺς, θάνατον εἵλετ' ἐν πόλει·
Ἱερῶν πατρῴων δ' ὅσιος ὢν μομφῆς ἄτερ
Τέθνηκεν, οὗπερ τοῖς νέοις θνήσκειν καλόν.
Οὕτω μὲν ἀμφὶ τοῦδ' ἐπέσταλται λέγειν.
Τούτου δ' ἀδελφὸν τόνδε Πολυνείκους νεκρὸν
Ἔξω βαλεῖν ἄθαπτον, ἁρπαγὴν κυσὶν,
Ὡς ὄντ' ἀναστατῆρα Καδμείας χθονὸς,
Εἰ μὴ θεῶν τις ἐμποδὼν ἔστη δορὶ
Τῷ τοῦδ'. ἄγος δὲ καὶ θανὼν κεκτήσεται
Θεῶν πατρῴων, οὓς ἀτιμάσας ὅδε,
Στράτευμ' ἐπακτὸν ἐμβαλὼν, ᾕρει πόλιν.
Οὕτῳ πετεινῶν τόνδ' ὑπ' οἰωνῶν δοκεῖ
Ταφέντ' ἀτίμως, τοὐπιτίμιον λαβεῖν·
Καὶ μήθ' ὁμαρτεῖν τυμβοχόα χειρώματα,
Μήτ' ὀξυμόλποις προσσέβειν οἰμώγμασιν,

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1007. δόξαντ'] μέλοντ' repoſuit Brunck. e Reg. A. Sed vulgatum in Commentario defendi.

v. 1009. εὐνοίᾳ] εὐνκίᾳ Ald.

v. 1011. στυγῶν] εἵργων Rob. Receptae lectioni favent Vit. Ald. etc.

v. 1017. Καδμείας] Καδμείων Ald. Rob. Vict. Καδμείας Brunck. dedit e Reg. A.

v. 1019. ἄγος] ἄτος Moſqu. 1. et ſupra ſchol. ὄνειδος.

v. 1021. ᾕρει πόλιν] ἠρόπολιν mendoſe Ald.

Εἶναι δ' ἄτιμον ἐκφορᾶς φίλων ὕπο.
Τοιαῦτ' ἔδοξε τῷδε Καδμείων τέλει.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἐγὼ δὲ Καδμείων γε προστάταις λέγω,
Ἤν μή τις ἄλλος τόνδε συνθάπτειν θέλῃ,
Ἐγώ σφε θάψω, κἀνὰ κίνδυνον βαλῶ,
Θάψασ' ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν, οὐδ' αἰσχύνομαι
Ἔχουσ' ἄπιστον τήνδ' ἀναρχίαν πόλει.
Δεινὸν τὸ κοινὸν σπλάγχνον, οὗ πεφύκαμεν,
Μητρὸς ταλαίνης, κἀπὸ δυστήνου πατρός.
Τοιγὰρ θέλουσ' ἄκοντι κοινώνει κακῶν
Ψυχὴ, θανόντι ζῶσα, συγγόνῳ φρενί.
Τούτου δὲ σάρκας οὐδὲ κοιλογάστορες
Λύκοι σπάσονται· μὴ δοκησάτω τινί.
Τάφον γὰρ αὐτὴ καὶ κατασκαφὰς ἐγὼ,

Γυνή

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1026. εἶναι δ' ἄτιμον] ἄτιμον δ' εἶναι invito metro Ald. Turn. ἄτιμον εἶναι δ' Rob. Vict. etc. Concinniori ordine Brunckius voces transposuit.

v. 1028. γε abest Ald. Rob.

v. 1029. ἢν μὴ] εἰ μὴ Ald.

v. 1030. κἀνὰ κίνδυνον βαλῶ] κἂν ἀκίνδυνον λάβω Mosqu. 1. κἂν ἀκίνδυνον βάλλω Mosqu. 2. κανὰ ἀκίνδυνον βάλω Ald. cum vitio typogr. κἂν εἰς κ. βαλῶ Rob. Receptam lectionem praeferunt Turn. Vict. etc.

v. 1031. τὸν ἐμὸν οὐδ' αἰσχύνομαι] τὸν ἐμὸν δ' οὐκ αἰσχύνομαι Rob.

v. 1033. δεινὸν] γὰρ addit Rob.

v. 1037. κοιλογάστορες] κοιλογάστερες Viteb.

v. 1038. σπάσονται] Ita codd. Regg. Vit. Mosqu. 1. 2. vulg. πάσονται.

v. 1039. αὐτὴ] Recepi emendationem Piersoni, Verisimilium I, 3. p. 41. ut referatur ad sequens κ' αὐτή. Veritatem lectionis asserui in Comm. ad h. l. Vulgo legebatur in omnibus αὐτῷ.

Γυνή περ οὖσα, τῶδε μηχανήσομαι.
Κόλπῳ φέρουσα βυσσίνου πεπλώματος,
Κ' αὐτὴ καλύψω· μηδέ τῳ δόξῃ πάλιν·
Θάρσει, παρέσται μηχανὴ δραστήριος.

ΚΗΡΥΞ.

Αὐδῶ πόλιν σε μὴ βιάζεσθαι τόδε.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Αὐδῶ σε μὴ περισσὰ κηρύσσειν ἐμοί.

ΚΗΡΥΞ.

Τραχύς γε μέντοι δῆμος ἐκφυγὼν κακά.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Τράχυν', ἄθαπτος οὗτος οὐ γενήσεται.

ΚΗΡΥΞ.

Ἀλλ' ὃν πόλις στυγεῖ, σὺ τιμήσεις τάφῳ;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἤδη τὰ τοῦδ' οὐκ ἠτετίμηται θεοῖς.

ΚΗΡΥΞ.

Οὔ, πρίν γε χώραν τήνδε κινδύνῳ βαλεῖν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Παθὼν κακῶς κακοῖσιν ἀντημείβετο.

ΚΗΡΥΞ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1040. οὖσα perperam omiſſum Rob.

v. 1042. μηδέ τῳ δόξῃ] μηδέ τω δόξῃ vitioſe pro μηδέ τῳ δόξῃ Ald. Rob. μὴ δέ τῳ δόξῃ Turn. μηδέ σοι δόξῃ πάλιν e conjectura repoſuit Brunck. Sed vide Comm. ad h. l.

v. 1047. τράχυν'] τραχύνεσθ' Ald. τραχὺς Rob. τράχυν' Turn. etc.

v. 1049. οὐκ ἠτετίμηται] οὐ διατετίμηται Ald. Rob. Turn. Vict. etc. οὐ τετίμηται Vit. Nos praeeunte Brunckio textum e Grotii emendatione conſtituimus; niſi quod pro οὐδ' ἠτετίμηται Heathio auctore ſcripſimus οὐκ ἠτ. quod melius ad ſenſum.

ΚΗΡΥΞ.

Ἀλλ' εἰς ἅπαντας ἀνθ' ἑνὸς τόδ' ἔργον ἦν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ.

Ἔρις περαίνει μῦθον ὑςάτη θεῶν.
Ἐγὼ δὲ θάψω τόνδε· μὴ μακρηγόρει.

ΚΗΡΥΞ.

Ἀλλ' αὐτόβουλος ἴσθ'· ἀπεννέπω δ' ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ. ΙΣΜΗΝΗ.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Φεῦ φεῦ.
Ὦ μεγάλαυχοι καὶ φθερσιγενεῖς
Κῆρες Ἐριννύες, αἵτ' Οἰδιπόδα
Γένος ὠλέσατε πρυμνόθεν οὕτως.

ΙΣΜΗΝΗ.

Τί πάθω; τί δὲ δρῶ; τί δὲ μήσωμαι;
Πῶς τολμήσω μήτε σὲ κλάειν,
Μήτε προπέμπειν ἐπὶ τύμβον·
Ἀλλὰ φοβοῦμαι κἀποτρέπομαι
Δεῖμα πολιτῶν.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Σύ γε μὴν πολλῶν πενθητήρων
Τεύξῃ· κεῖνος δ' ὁ τάλας ἄγοος

Μονό-

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1053. περαίνει] περαίνοι Ald. Turn. μὴ Rob.
v. 1054. θάψω] θάψων vitiose Ald.
v. 1055. ἴσθ'] ἦσθ' Rob.
v. 1057. φθερσιγενεῖς] φαρσιγενεῖς Rob.
v. 1061. μήτε] μήποτε Ald. Turn. μὴ Rob. κλάειν] Sic Rob. et Brunck. e cod. Reg. A.
v. 1062. ἐπὶ τύμβον] ἐπὶ τύμβῳ Ald. Turn. ἐπὶ τύμβων Rob. ἐπὶ τύμβον e cod. Reg. A. dedit Brunck. Idem legitur in Mosqu. 2.

Μονόκλαυτον ἔχων θρῆνον ἀδελφῆς
Εἶσιν. τίς ἂν οὖν ταῦτα πίθοιτο;

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Δράτω τε πόλις καὶ μὴ δράτω
Τοὺς κλαίοντας Πολυνείκην.
Ἡμεῖς μὲν ἴμεν, καὶ ξυνθάψομεν
Αἵδε πρόπομποι. καὶ γὰρ γενεᾷ
Κοινὸν τόδ' ἄχος, καὶ πόλις ἄλλως
Ἄλλοτ' ἐπαινεῖ τὰ δίκαια.

ΗΜΙΧΟΡΟΣ.

Ἡμεῖς δ' ἅμα τῷδ', ὥσπερ τε πόλις
Καὶ τὸ δίκαιον ξυνεπαινεῖ.
Μετὰ γὰρ μάκαρας καὶ Διὸς ἰσχὺν,
Ὅδε Καδμείων ἤρυξε πόλιν
Μὴ 'νατραπῆναι, μηδ' ἀλλοδαπῶν
Κύματι φωτῶν
Κατακλυσθῆναι ταμάλιςα.

ΤΕΛΟΣ ΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΙΣ.

VARIETAS LECTIONIS.

v. 1067. μονόκλαυτον ἔχων θρῆνον] μονοκλαυτὸν θρῆνον ἔχων Rob.

v. 1068. τίς — πίθοιτο] τίς οὖν ταῦτα πείθοιτο Ald. Rob. Vict. τίς ἂν οὖν τὰ πίθοιτο Turn. Receptam lectionem Brunckius dedit e Regg.

v. 1069. δράτω τε πόλις] δράτω πόλις Ald. Turn. δράτω δὲ πόλις Turn. τε post δράτω inserendum esse vidit Canter.

v. 1071. μὲν] γὰρ Ald. Turn. μὲν γὰρ Rob. ξυνθάψομεν] συνθάψομεν Rob.

v. 1073. ἄχος] ἔχθος Rob. ἄκος in edit. Stank vitium typographicum est in Pauwianam et Glasg. propagatum. ἄλλως] οὐκ ἄλλως Rob.

v. 1075. ὥσπερ τε] ὥσπερ τις Ald.

v. 1079. μὴ 'νατραπῆναι] μὴ ἀνατροπῆναι Ald. μὴ ἀνατραπῆναι Rob.

v. 1081. ταμάλιστα] τὰ μάλιστα Ald.

CHRISTIANI GODOFR. SCHÜTZ

IN

AESCHYLI TRAGOEDIAS

QVAE SVPERSVNT

AC

DEPERDITARVM FRAGMENTA

COMMENTARIVS.

VOL. I.

IN PROMETHEVM VINCTVM

ET

SEPTEM ADVERSVS THEBAS.

HALAE

IMPENSIS IOHANNIS IACOBI GEBAVERI

CIↃIↃCCLXXXII.

IN

AESCHYLI
PROMETHEVM VINCTVM.

IN

AESCHYLI PROMETHEVM VINCTVM.

ARGVMENTVM TRAGOEDIAE.

Prometheus cum Jovi genus humanum exstinguere volenti se opposuisset, multisque beneficiis affecisset miseros mortales, in quibus hoc primarium erat, quod ignem de coelo furatus iis divisisset, iratus Jupiter tradidit eum Vulcano, numinibusque quae appellantur Κράτος καὶ Βία, h. e. *Robur* et *Vis*, jussitque eum in rupe quadam Scythica religari, et clavis affigi. In scenam igitur prodeunt [a]) Prometheus captivus, comitibus Vulcano, clavos trabales, cuneos catenasque ferente, item Robore ac Vi acerbis immitibusque supplicii exactoribus. Hi Vulcanum propter generis affinitatem Promethei misericordia captum, ideoque a crudeli poenae ministerio refugientem, cunctantemque urgent, impellunt, ac nisi mandata exsequi properet, Jovis iram minantur. Victus necessitate Vulcanus [b]) Prometheum ad rupem praeruptam et scopulosam affigit. Ille praesentibus supplicii exsecutoribus neque vociferatur, neque ingemiscit, sed omnem e cruciatibus dolorem premit atque continet, nec

a) v. 1. sqq. b) v. 54. sqq.

nec prius, quam iſti diſceſſerunt, ſilentium clamore et lamentatione rumpit c). Mox tamen ad fortitudinem ſuam redit, animumque perturbatum fati neceſſitate, conſcientiaque immortalitatis ſuae conſolatur d). Haec ſecum reputanti ſuperveniunt Nymphae Oceanitides, ferramentorum, quibus Vulcanus Prometheum affixerat, ſtrepitu excitae, curruque alato per aërem advectae e). Quibus poſtquam ſe Promethei eventum fortunamque miſerari, ac de futura ejus conditione ſollicitas eſſe ſignificaſſent f), cauſas poenae ſciſcitantibus g), Prometheus, quam bene de Jove meritus fuerit, et quomodo propter beneficia generi humano tributa iram ſibi ejus et poenam contraxerit, enarrat h). Interea Oceanus quoque ad viſendum Prometheum venit, equo alato, ſeu alite quadrupede, quem gryphem interpretantur, vectus i). Is flebilem propinqui caſum deplorat, eumque a pertinacia abducere, et ut animi ferociam compeſcat, ſeque praepotenti Jovis numini ſubmittat, perſuadere cupit k). Imo ſe ipſum fortunarum ejus deprecatorem apud Jovem futurum profitetur. Ille vero tantum abeſt, ut amici voluntatibus obtemperet, ut potius iter ad Jovem, cui ſe Oceanus obtulerat, ultro ei diſſuadeat, ſeque deorum regis iram, donec ipſe eam remiſerit, conſtanter perlaturum denuntiet l). Itaque Oceanus obſtinatum eum videns infecta re diſcedit m). Chorus deinde triſtem Promethei ſtatum lamentari pergit n), eumque poſtquam beneficia ſua hominibus tributa fuſius exponentem audivit o), ut ſaluti ſuae conſulat, monet, ac ſe de futura ejus liberatione bene ſperare profitetur p). Reſpondenti Prometheo obſcura quaedam verba de fatali neceſſitate, quam ne ipſe quidem Jupiter evitaturus ſit, excidunt; quorum explicationem petente Choro con-

c) v. 87—100.
d) v. 101. ſqq.
e) v. 114. ſqq.
f) v. 127—192.
g) v. 193—196.
h) v. 197. ſqq.
i) v. 284.
k) v. 307. ſqq.
l) v. 330. ſqq.
m) v. 393.
n) v. 397. ſqq.
o) v. 436—506.
p) v. 507—510.

constanter detrectat, salutem suam ejus rei reticentia contineri significans q). Chorus inde reverentiam suam erga summam Jovis majestatem declarandi, Prometheique monendi, et ob animi ferociam amice objurgandi occasionem capit r). Tum Io scenam ingreditur, Inachi filia, quae propter saevam Junonis iram oestro acta, vagisque per orbem terrarum erroribus exercita, in hanc quoque Scythiae oram pervenit s). Cui quum se Prometheus cognoscendum praebuisset, petenti ut sibi causas poenarum, quas patiatur, enarret, et quinam sibi errorum finis futurus sit, aperiat, neutrum quidem ille recusat; prius tamen, ut ipsa Nympharum choro causas aerumnosi exilii facieique misere deturpatae enarret, impetrat t). Narrationem u) Chorus moerore et lamentatione prosequitur x). Tum Prometheus Ioi, quinam eam porro labores et itinerum pericula maneant, et quo pacto tandem in Aegyptum delatam Jupiter eam saluti pristinaeque formae restituturus sit, vaticinatione declarat y). Simul, ut verbis suis fidem faciat, Ioi partem itineris jam peracti, et nonnulla, quae ipsi huc advenienti acciderant, narrat z). Tum Io novo furoris accessu agitata discedit a). Chorus autem aequalitatem conjugii carmine celebrat, et potentiorum numinum amorem aversatur b). Prometheus, qui jam Inachi filiae se ab heroë quodam ex ejus posteris oriundo vinculis liberatum iri praedixerat, post ejus abitum Jovi male ominari pergit, eique nuptias quasdam fatales esse denuntiat; quas si contraxerit, eum a filio, quem ex hoc conjugio suscepturus sit, de regni possessione deturbatum iri c). Venit igitur Mercurius a Jove ablegatus, qui Prometheum patris nomine, quaenam sint istae nuptiae regi deorum fatales, edicere jubet d). Prometheus autem ab animi fortitudine adeo non discedit, ut audacius etiam

q) v. 511 — 525.
r) v. 526 — 562.
s) v. 563. sqq.
t) v. 614 — 644.
u) v. 645 — 691.
x) v. 692. sqq.
y) v. 702. sqq.
z) v. 829 — 882.
a) v. 883. sqq.
b) v. 892 — 914.
c) v. 915. sqq.
d) v. 951. sqq.

etiam vociferetur, nec tanquam captivus cum Jovis legato, sed tanquam liber cum servo loqui videatur e). Mercurius, ubi se nihil verbis proficere videt, horribiles Jovis iras ac poenas denuntiat f), Chorumque monet, ut fugam meditetur, ne in summi, quod Prometheo jam impendeat, periculi societatem veniat g). Chorus autem amicum in ipso salutis discrimine deserere recusat h). Jamque subito fulgura ac tonitrua oriuntur; mare procellis intumescit; terra vehementi motu concutitur, ac Prometheus, ne his quidem terroribus victus, cum ipsa rupe, cui alligatus est, praeceps in Tartarum deturbatur.

Actus haec fabula non magis habet, quam ceterae Graecorum tragoediae, si nimirum hoc nomine intervalla notantur, quibus scena omnino vacua relinquitur, aulaeo, ut antiquis mos erat, sublato, aut, ut hodie fieri solet, e lacunari demisso. Nonnulli tamen, ut Heathius, quinque hujus fabulae partes faciunt, quas item actus appellant; quorum ex rationibus actus primus versu 283. secundus v. 434. tertius v. 562. quartus v. 914. finitur. Multo autem aptius est scenas numerare, quae personarum ingressu vel discessu continentur; et has quidem in textu, etsi non numeris, lineola tamen interposita, ac titulis personarum distinximus. Ita prima fabulae scena incipit v. 1. secunda v. 88. tertia v. 114. quarta v. 284. quinta v. 397. sexta v. 563. septima v. 893. octava et ultima v. 952.

FABVLAE PROMETHEI VINCTI NOMEN, FVNDVS, LOCVS, TEMPVS, PERSONAE, ORNATVS SCENICVS.

Nomen tragoediae, Προμηθεὺς δεσμώτης, quod ab ipso Aeschylo profectum esse nullus dubito, saepius ab antiquis scriptoribus citatur. Vocabulum δεσμώτης occurrit in ipsa tragoe-

e) v. 961. sqq.
f) v. 1015. sqq.
g) v. 1066. sqq.
h) v. 1071 — 1078.

tragoedia v. 119. Saepe vero veteres simpliciter hanc tragoediam Προμηθέα nominant; etsi duae aliae ejus nominis tragoediae exstabant, a poeta nostro scriptae, Προμηθεὺς nempe πυρφόρος, et Προμηθεὺς λυόμενος, de quibus in notis ad fragmenta dicemus. Attius ap. Ciceronem Tusc. II. Prometheum nominat *religatum asperis vinctumque saxis*, et Martialis quoque religatum appellat [i]).

Fabulae de Prometheo antiquissimus auctor est Hesiodus [k]). Sed Aeschylus ejus narrationem aut plane neglexit, aut saltem, sive ingenio obsecutus, sive aliorum scriptorum auctoritate usus, aliter informavit, et consilio suo melius accommodavit. Ignorat certe noster ridiculam illam Hesiodeae narrationis partem de fraude Promethei, qua Jovi pro carnibus ossa dolose multa adipe contecta apposuisse fertur. Sed universae de Prometheo fabulae origines ac vicissitudines, ne lectorem ab ipso statim limine ad diverticula abducamus, Excursu I. latius persequemur.

Locus, ubi in hac tragoedia Prometheus affixus esse fingitur, citra dubium est rupes Scythica; et recte quidem Stanlejus observavit intelligi Scythiam Europaeam, quae ab Istro ad Tanaim pertinebat. Scythiam aperte Aeschylus designat versu 2. Clarius etiam scenae, in qua fabula geritur, notitiam informat v. 415. ubi vicini Prometheis scopulis dicuntur Colchi, et Scythae circa paludem Maeotidem. Aeschylus itaque finxit Prometheum ad rupem quandam in desertis Scythiae partibus affixum fuisse, ita quidem ut facie versus Occidentem hibernum conversus esset et Pontum Euxinum in prospectu haberet. Nam eum haud procul a mari alligatum fuisse exinde patet, quod sub finem fabulae ipse ait se videre coelum ponto misceri, *ξυντετάρακται αἰθὴρ πόντῳ*, quod, nisi e loco, ubi affixus erat, in mare prospicere licuisset, utique dicere non potuisset. Si vero aliis magis placeat scenam Promethei vincti versus Oceanum,

i) Epigr. IV.
k) Op. et Dier. v. 86. ac praesertim Theogon. v. 521. sqq.

quem Scythicum veteres appellabant, ac fortasse in promontorio Scythico, cujus hic ibi mentionem faciunt [1]), ponere, pertinacius me repugnantem non habebunt. Hoc vero certissimum arbitror, falsam esse eorum opinionem, qui putant in hac fabula ex mente poetae Prometheum ad Caucasum religatum fuisse, et in hoc monte veram dramatis scenam esse quaerendam. Id primum refellitur docta Grammatici observatione, qui ad vers. 1. haec adnotavit: *ἰστέον δὲ ὅτι οὐ κατὰ τὸν κοινὸν λόγον ἐν Καυκάσῳ φησὶ δεδέσθαι τὸν Προμηθέα, ἀλλὰ πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις τέρμασι τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Ἰὼ λεγομένων ἐστὶ συμβαλεῖν.* Respicit nimirum Grammaticus, v. 725. ubi Prometheus Ioi suadet, ne fluvium, quem Hybristen appellat, prius transgrediatur, quam ad Caucasum montium altissimum pervenerit. Atqui si haec verba is pronuntiasset, qui ipse in Caucaso versaretur, nihil fuisset ineptius. Accedit, quod Aeschylo statim in principio Caucasus nominandus fuisset, si ibi voluisset hanc fabulam geri. Nunc diserte nominat Scythiam desertam, v. 2.; de Caucaso plane silet. Denique commentum hoc refellitur Chori carmine v. 411. sqq. ubi inter vicinas gentes, quae miserari fortunam Promethei dicuntur, post Asiatas, Colchos, Scythas, ultimo demum loco nominantur Caucasi accolae, *ὑψίκρημνόν θ' οἳ πόλισμα Καυκάσου πέλας νέμονται*, de quibus profecto Chorus nec hoc modo, et alio ordine locutus esset, si in ipso Caucaso jam pedem fixisset. Sed Pauwium, et qui cum eo sentiunt, in errorem induxit scriptorum Aeschylo recentiorum narratio, qui uno ore omnes Prometheum ad Caucasum religatum fuisse testantur. Mirum ipsis videbatur tot scriptores Aeschylo repugnare. Ridicule; quasi in fabulis poetarum, quas alius alio modo contexit, consensus omnium exspectandus sit. Sed hanc famam de Caucaso Promethei religati sede, ne repugnare quidem Aeschylo docebo. Neminem vidi interpretum, qui observarit, secundum Aeschyli rationes Prometheum bis in excelsa petra vinculis constrictum fuisse, primum in rupe Scythica, deinde in Caucasi jugo. Atqui

1) v. c. Plin. Hist. nat. Lib. VI. c. 20.

Atqui hoc primum intelligitur e Mercurii verbis [m]), ubi Prometheo minatur, Jovem hanc petram, ubi affixus sit, fulmine disturbaturum, Promethei vero corpus in Tartarum dejecturum esse. Post multos annos deinde eum rursus in lucem protractum iri denuntiat, ubi Jovis aquila jecur ei dilaniatura sit. Hic etsi Caucasus non nominatur, Aeschylum tamen novo huic supplicio non aliam scenam quam Caucasum designasse, ex fragmento Attii [n]) constat. Notum est hunc poetam Aeschyli Prometheum λυόμενον latine convertisse. Jam in loco hujus fabulae, quem Cicero exscripsit, quemque inter fragmenta Aeschyli exhibebimus, postquam Prometheus vivis coloribus cruciatum illum ex fero aquilae pastu depinxit, haec addit:

Atque haec vetusta seclis glomerata horridis
Luctifica clades nostro infixa est corpori,
Ex quo liquatae solis ardore exudant
Guttae, quae saxa assidue instillant Caucasi.

Neque vero existimare quisquam debet, scenam in ista tragoedia forte ab Attio mutatam, et cum Aeschylus aliter instituisset, in Caucasum translatam fuisse. Id enim prohibent Ciceronis verba, quibus sibi aditum facit ad hujus loci commemorationem. *Veniat Aeschylus*, inquit, *non poeta solum, sed etiam Pythagoreus. Sic enim accepimus. Quo modo fert apud eum Prometheus dolorem quem excipit ob furtum Lemnium, unde ignis lucet mortalibus clam divisus? eum dictus Prometheus clepsisse dolo, poenasque Jovi fato expendisse supremo. Has igitur poenas pendens affixus* ad Caucasum *haec dicit:* tumque ipsi versus Aeschyli sequuntur. Positum sit igitur nobis hoc inprimis, scenam Promethei vincti in Scythia, Promethei autem soluti in Caucaso fuisse. Haec autem altera Promethei vincula posteritatem magis celebrasse mirandum non est, propterea quod Herculis facinore, qui ex iis Prometheum liberabat, clariora atque illustriora fiebant.

Temporis diei, quo scilicet actio fabulae incipiat, aut peragatur, nulla in hoc dramate nota occurrit. Estque ea in

m) Prometh. v. 1025. 1029. n) Apud Ciceronem Tusc. Qu. II. 10.

in adornatione totius tragoediae ſimplicitas, ut ſpectator nusquam ſentiat majus temporis ſpatium ad veritatem rerum quae hic geruntur, quam ad fictam imitationem requiri. Nam etſi hoc fortaſſe cuipiam a veri ſpecie alienum videri poteſt, quod Nymphae vixdum ſono ferramentorum audito, ſtatim ad Prometheum advolant, cogitandum tamen eſt, eas non humano more bobus aut equis, ſed potius mirabili genere vehiculi, h. e. curru alato, vehi; cui ſpectator celeritatem tantam, quantam maximam animo comprehendere poteſt, tribuere debet. Idem de Oceani adventu judicandum.

Perſonae dramatis ſunt, praeter Prometheum, Vulcanus, Κράτος et Βία, Chorus Nympharum Oceanitidum, Oceanus, Io, et Mercurius. In Codicibus quibusdam MStis inter perſonas dramatis recenſentur Γῆ et Ἡρακλῆς, quos, cum in hac Tragoedia locum non habeant, ad Prometheum ſolutum pertinuiſſe Stanlejus recte exiſtimat.

Κράτος et Βία jam ab Heſiodo o) memorantur, qui eos cum Ζῆλῳ et Νίκῃ Stygis Oceani filiae ex Pallante filios eſſe perhibet. Has ait ſemper apud Jovem ſedere, neque unquam ab eo ſegregari p). Βία autem in hac tragoedia muta perſona eſt. Κράτος enim ſuo et illius nomine loquitur. Utramque enim ſimul in ſcena locutam fuiſſe, quod Stephano in mentem venit, nemini credo poſt eum probabitur.

Chorum nympharum Oceanitidum quot perſonis conſtare juſſerit Aeſchylus, definiri nequit. Longum earum catalogum praebet Heſiodus q). Multo autem pauciores in ſcenam invexiſſe Aeſchylum, ideo credibile eſt, quod eas curru alato advenire finxit. Talem autem machinam haud magnum numerum feminarum capere potuiſſe facile intelligitur.

De artificio poetae in exprimendis harum perſonarum moribus propter eos, qui primum ex hac editione Aeſchylum

o) Theog. v. 385.
p) Similiter Callimachus hymn. in Jov. et Apollodor. lib. 1.
q) Theog. v. 349. ſqq.

lam cognoscunt, in extremo Excursu ad hanc tragoediam quam h. l. disputare malo.

Quod ad scenae adornationem attinet, extremus ejus paries (*der Hintergrund des Theaters*) absque dubio rupem repraesentavit, cui Prometheus affigebatur; ima vero scenae pars aream planam ante istam rupem imitabatur; in qua Chorus consistere et saltare posset. Festivus enim est Pauwii error, qui, quia in praerupta rupe res agenda fuisset, Chorum conversiones, i. e. Strophas et Antistrophas peregisse negat. Quasi scilicet, Heathius inquit, Nymphae istae circa ipsa rupis latera inter abrupta et praecipitia sicut glires haesissent, ac non potius circa rupis basin solo aequiore et Chori conversionibus saltem non incommodo constitissent. Machinis in hac tragoedia usum fuisse Aeschylum, dubium non est. Oceanitides enim non solum per aërem curru alato advehebantur, sed etiam aliquamdiu sublimes pendebant, antequam de curru in solum descenderent [r]). Oceani quoque ales quadrupes machina fuerit necesse est, quae funibus traheretur. Quam callide vero ad fallendos spectatorum oculos has machinas fabricaverit Agatharchus architectus, cujus opera Aeschylus utebatur, silentibus de ea re scriptoribus, incertum est. Personatos autem Graecorum histriones in scenam introisse tralatitium est. In Prometheo vincto ejus moris duo vestigia deprehenduntur. Primum quod τῷ Κράτει insignis deformitas, ac truculenta oris figura tribuitur [s]); quam larvae forma expressam fuisse credibile est. Deinde quod Io cornuta apparuit; nisi enim cornibus deformata fuisset, non potuisset coram spectatoribus βούκερως aut κεράστις appellari [t]). Quinimo fieri potuit ut persona, quae illius caput tegebat, bovinam faciem, non cornua solum repraesentaret. Certe sic ἀνθρωποφυῆ μορφῆς, cujus Io cum pudore mentionem facit, interpretari licet. Atque ita sub eodem schemate Io in scenam prodiisset, quo eam sub Isidis nomine apud Aegyptios cultam fuisse ex monumentis antiquis apparet. Exitus denique fabulae, tonitrua saltem excitatis

r) v. 135 — 276. s) vers. 78. t) v. 592. 679.

tatis quocunque modo fragoribus simulata fuisse, nobis persuadet. Verum de universo apparatu scenico, quo Aeschylus fabularum actionem ornavit, cum ad vitam Aeschyli pervenerimus, copiosius disseremus.

IN PROMETHEI VINCTI

Scenam I. v. 1 — 87.

v. 1. Χθονὸς — πέδον] Haec loquendi figura Aeschylo familiaris est. Sic alibi γαίας πέδον [u]), et γῆς Ἀχαιΐδος πέδον [x]), et χώρας Ἀσίας πέδον [y]) dixit. τηλουρὸν χθονὸς πέδον idem est quod alibi τηλουρὸν γῆν vocat; *extrema terrae ora; extremum terrae solum* [z]). Hoc nomine veteres designant partim terras ultimas, quae sibi cognitae erant, partim eas, quas Oceano conterminas esse vel certo sciebant, vel saltem opinabantur. Sic noster Aethiopiam τηλουρὸν γῆν [a]) appellat. Nam ut Orientem versus Indiam, et ad Occidentem Hispaniam, ita versus meridiem Aethiopiam, et versus Septentrionem Scythiam in ultimis terrae partibus ponebant; teste Ephoro apud Strabonem lib. I. [b]) ἥκομεν] Unde venerint, Κράτος non significat. Sed absque dubio eos Olympo descendisse poeta supposuit. Saepius autem utuntur Tragici verbo ἥκω in exordiis personarum advenientium. Sic Oceanus: ἥκω δολιχῆς τέρμα κελεύθου etc. [c]).

v. 2. Σκύθην ἐς οἶμον] *Scythica via* pro Scythica regione; οἶμος nempe h. l. non significat viam tritam, quod repugnaret sequentibus verbis ἄβατον ἐς ἐρημίαν, sed potius solum terrae, ubi ire aliquis potest. Eodem fere modo posuit Homerus [d]) ὁδὸς vocabulum, cum dicit apes cellas sibi parare ὁδῷ ἔπι παιπαλοέσσῃ, i. e. in loco confragoso, pedibus certe viatorum non trito. „Σκύθην vero dixit οἶμον pro Σκυθικὸν, idque

u) Theb. 306.

x) Pers. 486.

y) Suppl. 268.

z) Sic Ennius lib. III. *Sed sola terrarum postquam permensa parumque* etc.

a) Prometh. 813.

b) p. 34. ed. Casaub.

c) Prometh. v. 284. adde Eurip. Hecub. v. 1. Medea 866. Androm. v. 309. etc.

d) Iliad. M. 168.

idque veteres Critici inobſervatum praeterire noluerunt. Euſtath. ad Iliad. Ω. e) *Ἀττικοὶ καὶ Δωριεῖς τοῖς κυριωτέροις χρῶνται ἀντὶ κτητικῶν, ὥς φασιν οἱ παλαιοί· οἷον Ἕλληνα στρατὸν, τὸν Ἑλληνικὸν, ἄνθρωπον ἦθος, ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπινον, Ἑλλάδα διάλεκτον, δοῦλον γένος, Σκύθην οἶμον*; et rurſus ad Iliad. I. f) *Ὥσπερ δὲ παρ' Αἰσχύλῳ Σκύθης οἶμος, ὁ Σκυθικὸς, καὶ δοῦλον δέ που γένος, τὸ δουλικὸν, οὕτω καὶ κασίγνητος φόνος, κτητικῶς ὁ κασιγνητικός.* Obſervavit idem etiam Stephanus Byzantinus g): *καὶ Σκύθης ὅμιλος, καὶ Σκύθην ἐς οἶμον, καὶ Σκύθης ὁ σίδηρος*, quae omnia in Aeſchylo uno inveniuntur h). Ita Lycophron *γωρυτὸν Σκύθην* dixit, ut et *δράκοντα* et *χῶρον*. Pari ratione Martialis Graecos ſecutus lib. IV. epigr. 28. *Indos ſardonychas, Scythas ſmaragdos.* Videtur autem poëta in ratione temporum peccare; appellat enim Scythiam tempore Promethei, quem tredecim generationibus Herculem anteceſſiſſe ait, cum ipſa Scythia a filio Herculis nomen obtinuerit. Steph. Byzant. *Ἐκαλοῦντο πρότερον Νόμαδες, Σκύθαι δὲ ἀπὸ Σκύθου παιδὸς Ἡρακλέως.* Atque ideo cautius loquitur Herodotus i) de adventu Herculis in eam regionem: *ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀφικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην*, apud eum enim ipſi Graeci ad Pontum habitantes narrant Scythas a juniori Herculis ex Echidna filio nominatos. Sed ſi haec concedantur, neque nomen Scythiae antiquius Hercule ſit, pariter etiam Poetae noſtro concedendum eſt ita loqui *κατὰ πρόληψιν* hiſtoriae, ut et reliqui poetae etiam caſtigatiſſimi loquuntur." *Stanl.*

ἄβατον εἰς ἐρημίαν] *inacceſſam in ſolitudinem*, quam pluribus deinde verbis Vulcanus deſcribit v. 20. Comparari poteſt initium Philoctetae Sophoclei:

Ἀκτὴ μὲν ἥδε τῆς περιῤῥύτου χθονὸς
Λήμνου, βροτοῖς ἄστιπτος, οὐδ' οἰκουμένη.

Fortaſſe autem his verbis deſignatur *ἐρημία Σκυθῶν* proprie ſic dicta, prima pars Scythiae *inhabitabilis ob nives*, ut Plinius ait.

V. 3.

e) pag. 640. ed. Baſil.
f) pag. 1467. ed. Baſil.
g) voc. Σκύθης.
h) ſcil. praeter h. l. Prom. v. 417. Theb. 879.
i) lib. 4. cap. 10.

v. 3. Ἥφαιστε] Postquam, quo in loco jam versentur actores, audivit spectator, sensim in personarum notitiam venit; quae quidem expositio sic ab Aeschylo temperata est, ut nunquam a natura et veritate dialogi discesserit. Ἥφαιστε σοὶ δὲ pro σοὶ δὲ ὦ Ἥφαιστε; apte comparavit Steph. locum Homeri Iliad. A. 282. Ἀτρείδη, σὺ δὲ παῦε τεὸν μένος. — σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολὰς] te jam oportet *mandata* curare. Constructionem verbi μέλειν imitatur Eurip. Bacch. v. 450. praeivit autem Homerus Iliad. E. 490. Similis transitus a scenae declaratione ad negotii instantis commemorationem apud Sophoclem Philoctet. v. 15. ubi Ulysses ad Neoptolemum conversus ἀλλ' ἔργον inquit ἤδη σὸν τὰ λοίφ' ὑπηρετεῖν. — Hesychius: ἐπιστολαὶ, ἐντολαὶ, ἐπιταγαὶ, Αἰσχύλος Προμηθεῖ.

v. 4. ἅς σοι πατὴρ ἐφεῖτο] *quae tibi pater* tuus, scil. Jupiter *dedit*. Quae enim hic ἐπιστολὰς πατρὸς nominat Κράτος, ea deinde ἐντολὰς Διὸς v. 12. πατρὸς λόγους v. 17. 40. βούλευμα τὸ Διὸς v. 624. appellantur. Quod autem hic nondum proditur Jovis nomen, sed tantum significatur, aptum est colloquii scenici legibus, quod non a principio statim omnia, quae scire spectatorum interest, iis oggerere debet, sed sensim declarare, et ex crepusculo demum plenam lucem ostendere. ἐφεῖτο] Hesychius: Ἐφεῖτο, ἐνετείλατο, ἐνετέλλετο, ubi fortasse ad h. l. respexit. Suidas: ἐφεῖτο ἐνετέλλετο. Ἀριστοφάνης· χθὲς ἦν Κλέων ἡμῖν ἐφεῖτ' ἐν ὥρᾳ ἥκειν.

πρὸς πέτραις ὑψηλοκρήμνοις] *ad saxum praerupte altum*, pluralis enim pro singulari positus, quam sermonis figuram Aeschylus valde frequentavit. Cf. v. 976. Κρημνὸς apud Pindarum saepe de praeruptis litorum riparumque marginibus dici notavit doctissimus ejus fragmentorum editor Schneiderus k); eidemque poetae usurpatur eodem sensu vocabulum βαθύκρημνος l). Apud nostrum igitur πέτραι ὑψηλόκρημνοι commode intelligi possunt, rupes mari imminentes, aut non multum a littore recedentes. Apud Lucianum m) Mercurius Vulcano commendat Caucasi κρημνὸν, et

k) pag. 111. sq.

l) Isthm. IV. 96. Nem. IX. 95.

m) in Prometheo cap. 1.

et paulo post ἀποτόμους πέτρας, affigendo Prometheo idoneas. — τὸν λεωργὸν] Glossas veterum ad h. v. collegit Stanlejus [n]), e quibus multae futiles sunt, aut certe Aeschyleum vocabuli sensum pervertunt. Aeschylus enim Prometheo creationem humani generis nusquam tribuit; fabulamque illam de hominibus ex luto fictis plane ignorat. λεωργὸς itaque h. l. nihil aliud est, quam κακοῦργος, πανοῦργος, ac πάντολμος *facinorosus, et ad quidlibet audendum promtus.* Hoc sensu occurrit apud Xenophontem [o]), ubi λεωργότατος cum θερμουργότατος componitur. ὀχμάσαι] ὄχμα Hesych. int. πόρπημα; adeoque ὀχμάζειν h. l. est i. q. πορπάζειν v. 61. et κιρκοῦν v. 74. *catenarum annulis constringere ac vincire.*

v. 6. ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀῤῥήκτοις πέδαις] e lectionibus h. l. variantibus, quae in codicibus MStis inveniuntur, haec sine dubio praeferenda. Sensus est: *ferreorum vinculorum pedicis firmissimis* seu *nulla vi frangendis.* Ac in vocabulo πέδαι translatio inest. Proprie enim dicitur de pedicis, quibus equorum pedes vinciuntur, ne aufugere et discurrere possint. Sic Homerus Iliad. N. 34:

Ἔνθ' ἵππους ἔστησε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
— — — ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδας ἔβαλε χρυσείας
Ἀῤῥήκτους, ἀλύτους, ὄφρ' ἔμπεδον αὖθι μένοιεν
Νοστήσαντα ἄνακτα.

Et alibi Aeschylus catenarum vincula χαλινοὺς appellavit, alia quidem metaphora, sed tamen item ab equestri apparatu ducta. Si vero πέδαι h. l. nihil aliud nisi *compedes* significarent, absque illa translatione a pedicis equorum petita, frigida sane et incommoda esset locutio πέδαι δεσμῶν, tumque multo elegantius scripsisset Aeschylus secundum Stanleji et Brunc-

n) Hesych. λεωργὸν, κακοῦργον, πανοῦργον, ἀνδροφόνον. Suidas: τὸν πάντολμον, τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀποθνήσκοντα, ἢ τὸν λαοὺς παρασχόντα τὸ ἐργάζεσθαι διὰ τοῦ πυρός. Etymol. M. sic: Λεωργὸς ὁ τῶν ἀνθρώπων πλάστης. ἐπίθετον Προμηθέως παρὰ Αἰσχύλῳ. Archilochus ap. Clement. Alex. Strom. 5. ἔργα λεωργὰ dixit, *opera facinorosa.*

o) Memor. Socr. I. 3. 9.

Brunckii emendationem, ἀδαμαντινῶν δεσμοῖσιν ἀῤῥήκτοις πεδῶν. Tum enim δεσμὸς verbum generis esset, πέδη autem formae vocabulum; et quia genus quidem specie, non vice versa species genere suo definiri ac circumscribi potest, aptius diceretur δεσμὰ πεδῶν, quam πέδαι δεσμῶν; sicut Germanice bene quidem diceretur *unzerbrechliche Bande eiserner Fesseln*; at *unzerbrechliche Fesseln eiserner Bande* ineptum esset. Ceterum Q. Calaber bis Prometheum ἐν ἀῤῥήκτῳ δεσμῷ vinctum memorat V. 340. X. 201. ἀδαμάντινα δεσμὰ sunt *ferrea vincula*: χαλκεύματα enim appellat vincula Promethei Vulcanus v. 19. et *chalybis* sonum se exaudiisse significant Oceanitides; et in fragmento Varronis, in quo sine dubio Prometheus loquens inducitur, *Ego infelix*, ait, *non queam vim propulsare; nequicquam saepe aeratas* manus compedes *conor revellere*. Itaque hoc adjectivum non ex poetica recentiorum audacia aestimandum, cum dicunt *diamantene Ketten*; sed potius proprium vocabulum est, quo genus ferri durissimi denotatur. Sic et apud Pindarum Py. IV. 125. ἀδάμαντος ἧλοι *ferrei clavi*, et ἀδαμάντινον ἄροτρον Py. IV. 398. *ferreum aratrum* est.

v. 7. τὸ σὸν γὰρ ἄνθος] Jam apud Homerum Vulcanus fingitur *ignipotens*. ἄνθος h. l. est *decus* s. *ornamentum*, i. q. γέρας v. 38. Ignis nempe a Jove, cum is regnum coeli adeptus ceteris diis dona divideret, attributus erat. Male autem a Scholiasta hic vocabuli usus comparatur cum illo, quo Homerus dixit πυρὸς ἄνθος *florem ignis* pro *flammae vigore*. Rectius cum usu vocabuli κῦδος contenderetur apud Homerum p), ubi eburneum equi maxillare ἄγαλμα dicitur ἀμφότερον κόσμος θ' ἵππῳ, ἐλατῆρί τε κῦδος. — πυρὸς σέλας *ignis jubar* periphrastice; sicut in eadem re πυρὸς αὐγὴ apud Hesiodum q). Ipsum πυρὸς σέλας Homericum est r), ut Ἁφαίστου σέλας Pindaricum s). Sed omnibus his locis σέλας et αὐγὴ magis proprie ponitur, de splendore ignis late lucente; Aeschylus vero non splendorem ignis, sed ignem ipsum significat;

p) Iliad. Δ. 145.
q) Theog. v. 566.
r) Il. T. 375.
s) Pyth. 3, 69.

eat; adeoque πυρὸς σέλας est *splendidus ignis* t). Apte tamen hoc vocabulum σέλας cum ἄνθος notione conjungitur. Quod autem πάντεχνον πῦρ appellatur, id Prometheus ipse v. 110. et 254. pluribus verbis exponit, unde apparet πάντεχνον esse i. q. *qui multarum et magnarum artium causam et subsidium praebuerit*. Comparetur Plinii locus, quem subjicimus u). Prometheus tamen ea potissimum opificia designat, quae ab arte ferrum ignis ope cudendi provenerunt.

v. 8. θνητοῖσι κλέψας ὤπασεν, *mortalibus furatus praebuit*. Commode laudavit Stanlejus Attium, qui haec paene ad verbum expressit loco supra commemorato. Quod is *ignem mortalibus dividere* appellat, id nostro est θνητοῖσι ὀπάζειν. Recurrit hoc verbum v. 252. Hesychius: ὤπασεν, ἐχαρίσατο. — τοιᾶσδέ τοι — δίκην] *hujus igitur peccati poenas oportet cum diis expendere*. Non enim Jovem solum, sed omnes deos coelestes hoc furto laeserat Prometheus. Ita Mercurius apud Lucianum x): ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμιώτατον κτῆμα τῶν θεῶν τὸ πῦρ ἔκλεψας, καὶ τοῦτο ἔδωκας τοῖς ἀνθρώποις; et paulo post: καὶ τὸ πῦρ κλέψας παρ᾽ ἡμῶν, ἰκόμενος παρ᾽ αὐτάς.

v. 10. ὡς ἂν διδαχθῇ i. q. ἵνα μάθῃ v. 62. *ut discat* hac animadversione monitus τὴν Διὸς τυραννίδα στέργειν, *Jovis imperium et majestatem colere*. Στέργειν etsi alias idem est, quod *ferri*, *pati*, nolim tamen h. l. vertere: *Jovis imperium pati* aut *boni consulere*. Collatis enim v. 29. 1011. apparet reverentiam erga Jovem hoc verbo significari.

φιλανθρώπου δὲ παύεσθαι τρόπου] h. e. φιλανθρωπίας. Nimius hominum amor similibus verbis Prometheo vitio vertitur

t) Propius accedit Sophocleum illud τὸ παγκρατὲς σέλας Ἡφαιστότευκτον, Philoctet. v. 1011.

u) Hist. nat. lib. XXXVI. c. 27. *ac peractis omnibus, quae constant ingenio, artem natura faciente, succurrit mirari, nihil paene non igni perfici. Ignis accipit arenas, ex quibus alibi vitrum, alibi argentum, alibi minium, alibi plumbi genera, alibi pigmenta, alibi medicamenta fundit. Igne lapides in aes solvuntur, igne ferrum gignitur ac domatur, igne cremato lapide caementa in tectis ligantur* etc. Cum his Plinii verbis conferenda est Promethei beneficiorum a se humano generi tributorum enumeratio v. 450. sqq.

x) in Prometh. p. 175. ed. Graev.

titur ap. Lucianum y). τὸν δὲ Προμηθέα τίς οὐκ οἶδεν οἷα ἔπαθε, διότι καθ' ὑπερβολὴν φιλάνθρωπος ἦν; — ὅτως μὲν ἂν κατετέλεσε τὴν καταδίκην.

Ceterum totum hoc τῦ Κράτους exordium magnam vim habere debuit ad spectatorum attentionem commovendam. Videbant enim Prometheum humani generis amicum ad supplicium duci, et quo duriorem se praebebat Roboris persona, eo majorem Prometheo favorem et misericordiam conciliabat. Quod autem Scholiastes ad Aristoph. Ran. V. 418. in versibus sex prioribus nimii tumoris exemplum quaesivit, in eo recte Stanlejus hominis judicium desideravit.

Jam Vulcanus respondet v. 12. sqq. Κράτος Βία τε] Ipsa haec allocutio duas esse personas τὸ Κράτος ac τὴν Βίαν persuadere Stephano poterat. σφῷν μὲν, *quantum in vobis est*, ἐντολὴ Διὸς — ἔτι, *Jovis mandata jam peracta sunt (schon so gut als gethan) nihilque vos praeterea moratur, nihilque amplius vobis impedimento est;* perperam vertit Stanlejus: *neque quicquam adhuc impedimento fuit.* ἐμποδὼν non est, ut Garbitius putabat, *id quod ante pedes est*, sed potius i. q. ἐμπόδιον; monente, quem Stanl. laudavit, Phavorino h. v.

v. 14. 15. ἐγὼ — δυσχειμέρῳ, *ego vero non sustineo cognatum mihi deum ad tempestuosum hunc rupis recessum violenter deligare*, ἄτολμός εἰμι, *a me impetrare non possum;* συγγενῆ θεὸν non de artis cognatione, sed de generis propinquitate intelligendum. Prometheus enim secundum Aeschylum Coeli et Terrae ex Themide nepos est; Vulcanum vero Jovis filium, Saturni nepotem, Coeli autem et Terrae pronepotem omnes norunt. cf. v. 39. φάραγξ neque barathrum est h. l., neque vorago, aut hiatus seu convallis, sed potius cavus ac sinuosus in rupe recessus, prominentibus e superiore parte scopulis, infra autem procurrente crepidine lata et plana, cui Chorus insistere et inambulare posset; *(eine Felsenbucht, einer Nische ähnlich, über einem Absatze oder Terrasse).* cf. v. 142. Aliter φάραγξ usurpatur apud Lucianum in Prometh. init. ubi non πρὸς τῇ φάραγγι sed ὑπὲρ τῆς φάραγγος affigi jubetur, i. e.

y) de Sacrificiis p. 365. tom. I. ed. Graev.

i. e. supra convallem, seu praeruptas fauces, quibus rupes illa scindebatur. Φάραγξ δυσχείμερος, quia frigoribus hibernis ac tempestatibus praesertim a maris vicinia subortis erat infesta.

v. 16. πάντως δὲ, *nihilo secius tamen*, τολμὰν σχέθειν periphrastice pro τολμᾶν.

v. 17. ἐξωριάζειν — βαρὺ, *grave enim est*, propter periculum, *patris mei jussa negligere*. ἐξωριάζειν· ὀλιγωρεῖν· παραπέμπειν Hesychius.

v. 18. τῆς ὀρθοβούλου Θέμιδος αἰπυμῆτα παῖ. Hesiodus Prometheum Japeti et Clymenes; Apollodorus Japeti et Asiae; Aeschylus autem, patre non nominato, Themidis filium facit. ὀρθόβουλος autem vocatur Themis, sicut εὔβουλος apud Pindarum [z]), quia justitiae et juri praesidere, imo ipsum jus et fas esse perhibetur. αἰπυμήτης, *prudens*, *callidus*, *vafer*. Similiter ποικίλος dicitur v. 308. et σοφιστὴς v. 952.

v. 19. ἄκοντα σ' ἄκων, *invitus te invitum* — *affigam*. Valde amat hanc figuram verborum Aeschylus, quam ad polyptoton referre licet. Sic v. 218. ἑκόνθ' ἑκόντι Ζηνὶ συμπαραστατεῖν.

δύσλυτα χαλκεύματα, *ferrea vincula*, *quae vix solui possunt*, pro iis, quae plane sunt insolubilia; e quibus se Prometheus vi sua plane expedire non posset. προσπασσαλεύσω χαλκεύμασι concisa brevitate effert, id quod latius ita esset eloquendum: *aliquem catenis vincire*, *easque catenas clavis affigere*. Quod sane duriusculum esset, nisi proprio vocabuli χαλκεύματα usu molliretur. Nunc cum haec proprie *ferramenta* sint, asperitas dictionis mitigatur. τῷδ' ἀπανθρώπῳ πάγῳ, *scopulo inhospitali* et ab hominibus longe remoto; non *saevo*, ut Garbitius transtulit. πάγος est *scopulus prominens*. Hesychius: πάγοι, αἱ ἐξοχαὶ τῶν πετρῶν καὶ τῶν ὀρῶν. Morellus comparavit Homer. Odyss. E. 411. ubi σπιλάδες et πάγοι componuntur, hosque Schol. interpretatur πετρώδεις ἐξοχὰς, vel εἰς ὕψος ἀνεχούσας πέτρας [a]).

z) Isthm. VIII. 65.
a) Apte comparavit Stanlejus hunc Apollonii Rh. locum lib. 2. v. 1247.

v. 21. ἵν' οὔτε φωνὴν οὔτε του μορφὴν βροτῶν ὄψει; „*ubi nullius mortalium neque vocem neque faciem videbis*, mentale Zeugma, quo nihil frequentius. Sic Theb. v. 103. κτύπον δέδορκα. „ *Stanl.* Sed horum locorum non omnino similis ratio est. Nam h. l. diversis rebus unum datur verbum, minime utrisque conveniens, quod σχῆμα λέξεως Rufinianus b) syllepsin vocat. Ceterum pro βροτῶν in Cod. Mosq. 2. male scriptum θεῶν. De diis enim hic loqui non poterat Vulcanus, et quod mortalium mentionem facit, id ad majorem spectatorum misericordiam commovendam pertinet; in multis enim Promethei malis hoc sane durissimum erat, quod, cum pro hominum salute tot tantasque poenas subiisset, eo in loco affigeretur, ubi nec e colloquio cum mortalibus, quos maximis beneficiis sibi devinxerat, solatii fructum capere, nec saltem adspectu praetereuntis forte hominis recreari atque exhilarari posset. Ideoque recte praecedit φωνὴν, sequitur μορφὴν βροτῶν. Durum erat colloquiis hominum, durius aspectu quoque privari. Saltem extrema linea frui humanitate sua haud nihil fuisset. Aliter autem pro diverso consilio Lucianus hanc scenam informat. Prometh. init. οὔτε γὰρ, inquit apud eum Mercurius, ταπεινὸν καὶ πρόσγειον ἐσταυρῶσθαι χρὴ, ὡς μὴ ἐπαμύνειαν αὐτῷ τὰ πλάσματα αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὔτε μὴν κατὰ τὸ ἄκρον. ἀφανὴς γὰρ ἂν εἴη τοῖς κάτω. Haud paulo tamen aptius et convenientius hanc fabulae partem instituit Aeschylus.

v. 22. σταθευτὸς — ἀμείψεις ἄνθος, *ubi ferventibus solis radiis tostus florem coloris perdes.* σταθεύειν est *assare*, *lentis ignibus torrere.* Hesychius: Σταθευτὸς, πεφλογισμένος ἠρέμα. Ἐσταθευμένος, ἠρέμα ὑπὸ πυρὸς ὀπτημένος, σταθεῦσαι γὰρ τὸ τῷ πυρὶ ἡσυχῇ χλιᾶναι κρέας ἢ ὁτιοῦν. Suidas: Στάθευε, ὄπτα. Ἀριστοφάνης· — τὰς σηπίας στάθευε. In tanta rei claritate mirum est Stanlejum ad ineptias etymologicas abiisse.

ἡλίου φοίβῃ φλογί, *splendida solis flamma*, h. e. fervidissimi solis radii, quibus ita expositus erat Prometheus, ut nulla arboris umbra recrearetur, nullum haberet adversus aestum per-

b) p. 228. ed. Ruhnken.

perfugium. Sic apud Pindarum hortus, cui fol ardentiffimus infiftit, dicitur *γυμνὸς ὀξείαις ὑπακούεμεν αὐγαῖς ἁλίου* c).

Χροιᾶς ἄνθος, *flos coloris*, color fanguine per totum corpus diffufus, fanitatis index, et magna pars pulchritudinis. Hunc Prometheus *ἀμείψει*, *mutabit* d), candor enim corporis quotidie folibus perufti in atrorem, rubor autem propter cruciatum e vulnere in pallorem abibit. Miferabile fpectaculum gravibus verbis et cothurno dignis defcriptum! *ἀσμένῳ δέ σοι — σκεδᾷ πάλιν*. Aliud phantafma ex ipfis naturae fontibus hauftum. Miferis enim, aegrotantibus praefertim aut vulnerum dolore laborantibus dies noctesque longiores effe videntur: mane vefperam, et noctu diluculum exoptant. Prometheus vero aliud quiddam habebat et majus, cur iftam viciffitudinem anxie expeteret; interdiu enim folis ardoribus fatigatus noctis refrigerium; mane autem poft nocturna frigora recreationem diurni caloris defiderabat. *ἡ ποικιλείμων νὺξ*, *nox variegatam*, fcil. fideribus pictam, *ftolam induta*. Sed hujus epitheti gravem brevitatem imitari Latini fermonis egeftas non poteft. Decor enim circumfcriptione perit. Nox in monumentis etiam fic repraefentabatur, ut velamen fideribus pictum fuper caput teneret e). Ideo etiam ab Argonauticorum, quae Orpheo tribuuntur, auctore *ἀστροχίτων* appellatur. Omnino autem verba conjunctim pofita *ἡ ποικιλείμων νὺξ ἀποκρύψει φάος* hanc fimul imaginem informare videntur: *nox tibi velamine ftellis variegato lucem abfcondet; froh wirft du feyn, wenn dir die Nacht mit ihrem Sterngewand des Tages Licht bedeckt.* Ita fere Nonnus:

σιγαλέη νὺξ

οὐρανὸν ἀστερόεντι διεχλαίνωσε χιτῶνι.

Pergit Vulcanus v. 23. *πάχνην δ' ἑῴαν ἥλιος σκεδᾷ πάλιν*, *et rores matutinos*, *pruinam*, cujus frigore corpus afflictum fenties, *fol rurfus diffipabit*. Recordentur lectores Prometheum ad rupem Scythicam alligatum effe, ubi aeftivi calores non impe-

c) Olymp. III. 44.

d) Sic Perf. 315. *ἀμείβων χρῶτα πορφυρέᾳ βαφῇ* fcil. fanguinis.

e) Exemplum talis gemmae apud Mafſeum praebet Winckelmann *Verfuch einer Allegorie befonders für die Kunft* p. 72.

impediunt nocturna frigora satis acuta. σκεδᾷ praesens pro futuro; etsi antecessit ἀποκρύψει. Hanc temporum enallagen Tragicus noster frequentat. ἀσμένῳ δέ σοι, *lubenti tibi*, valde desideranti haec diei noctisque vicissitudo accidet. Similiter Homerus; Ἀχαιοῖς ἀσπασίη τρίλλιστος ἐπήλυθε νύξ [f]).

v. 26. αἰεὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀχθηδὼν κακοῦ τρύσει σ'] *Semper autem praesentis miseriae te aegritudo macerabit*, h. e. nullum tempus tibi doloribus vacuum, semper cum instantibus malis tibi conflictandum erit.

Sequentia: ὁ λωφήσων γὰρ οὐ πέφυκέ πω, non sic intelligo, quasi Vulcanus ad Herculem respiciat, qui liberaturus quidem olim sit Prometheum, sed nunc jam nondum natus sit. Ita potius explicanda est Vulcani sententia, ut cum Germani dicerent: *dein Erretter soll noch erst geboren werden*; h. e. nemo plane in rerum natura est, qui te liberare velit, aut possit.

v. 28. τοιαῦτ' ἐπηύρου τοῦ φιλανθρώπου τρόπου] *Hunc igitur fructum cepisti tui in homines amoris.* ἐπαυρεῖν, *frui*, in bonam et malam partem accipitur.

v. 29. 30. θεὸς θεῶν γὰρ οὐχ ὑποπτήσσων χόλον, etsi enim ipse deus eras, adeoque et aegre hoc laturos esse deos, et quam graves sint animorum coelestium irae, scire debebas, tamen *haud veritus numinum iracundiam*, βροτοῖσι τιμὰς ὤπασας πέρα δίκης, *mortalibus dona divisisti praeter jus fasque*. πέρα δίκης, partim quia furatus erat ignem, partim quia Jovis consilia, qui homines perditum ibat, (coll. v. 234. sqq.) irrita fecerat. Jovis autem voluntatibus obsistere, idem Vulcano ceterisque diis esse videtur, ac jus violare: quia penes eum summa est imperii, et ipsius juris legumque potestas. cf. v. 186. sq.

v. 31. ἀνθ' ὧν — πέτραν] *Pro quo facinore tibi jam ante rupem istam illaetabilem excubandum erit.* φρουρεῖν πέτραν de homine petrae affixo ita dicitur, ut nos de aegroto, quem morbus lectulo affixum tenet: *er muss das Bette hüten*; hoc tamen discrimine, quod Germanica locutio usu vulgi trita, graeca vero apud Aeschylum novitate metaphorae decora est.

f) Iliad. Θ. 488.

est. Similiter Prometheus ipse v. 142. τῆσδε φάραγγος σκοπέλοις ἐν ἄκροις φρουρὰν ἄζηλον ὀχήσω. ἄζηλον imminutione rei cum amara quadam ironia; plus enim intelligi vult; nempe tristem illam petram, et horridam esse. ὀρθοστάδην ἄυπνος, statu erecto, insomnis, οὐ κάμπτων γόνυ· haec phrasis tropica plerumque usurpatur, ut significet i. q. non requiescens. γόνυ κάμψαι· ἀναπαύεσθαι, Hesych. cf. v. 395. Hoc loco tamen propius ad primitivam originem redit, simulque innuit Prometheum, ut erat omnibus membris vinctus atque constrictus, semper in eodem statu corporis perseveraturum, quem intolerabilis fatigatio secutura sit.

v. 33. πολλὰς — φθέγξῃ] multas autem querelas, multos ejulatus inutiles emittes.

v. 34. Διὸς γὰρ δυσπαραίτητοι φρένες, inexorabilis enim Jovis animus. γὰρ particula ad ἀνωφελεῖς refertur.

v. 35. ἅπας δὲ τραχὺς . . .] et asperi sunt omnes, qui nuper demum regnum invaserunt. Male Garbitius alteram lectionem ὅστις ἂν νέος κρατῇ sic interpretabatur, quasi de juventute Jovis, non de regni novitate sermo esset. cf. v. 95. 149. 310. 389. 963.

Ceterum tota haec Vulcani oratio benevolentiam erga Prometheum prodit, ac sine dubio flebili actoris pronuntiatione sustinebatur. Quae enim de cruciatibus miserum hunc Titana manentibus commemoravit, non eo dixit, quod ejus malis illuderet, sed quod ipse acerrimo sensu miseriarum ejus perculsus lamentari eas coeco animi impetu cogeretur; nec vero alio consilio verbis castigat amicum ob noxam, qua sibi haec mala consulto ipse attraxerat.

Longe alius τῷ Κράτει animus est, quod numen, Prometheo infensum, cruciatibus ejus illaetatur, Vulcanoque misericordiam vitio vertit.

v. 36. εἶεν non significat satis de his; sed est concedendi formula: Sit ita ut dicis. Ja, ja, das kann alles seyn.

τί μέλλεις; omissum est ἀλλά. Verum quid ista cunctatio, quid vana hujus miseratio est?

v. 37. 38. τί τὸν — προὔδωκεν γέρας] *Cur tu istum deum omnibus diis invisissimum non item odio prosequeris, qui munus tuum*, ignem quem tibi Jupiter honoris causa attribuit, *mortalibus prodidit.* γέρας saepe apud Homerum occurrit de *praemio* s. *honorario* heroibus distributo. Cf. v. 3. et v. 229. Incendere cupit Κράτος Vulcanum, dum ei domesticam injuriam a Prometheo acceptam in memoriam revocat.

v. 38. τὸ συγγενές τοι δεινὸν, ἥ θ' ὁμιλία] τοι h. l. est *nimirum*, idemque valet ac si Vulcanus dixisset: Tu quidem miraris me huic Prometheo, qui me ignis furto laesit, non iratum et infensum esse; *sed nimirum* δεινὸν τὸ συγγενὲς, *magnam vim habet consanguinitas et consuetudo diuturna.* Saepe apud tragicos vocabulum δεινὸν hoc sensu reperitur. Ita noster Theb. 1033. δεινὸν τὸ κοινὸν σπλάγχνον ἐξ οὗ πεφύκαμεν. Eurip. Phoeniss. 358. δεινὸν γυναιξὶν αἱ δι' ὠδίνων γοναί. Andromach. v. 985. τὸ συγγενὲς γὰρ δεινόν. Ceterum τὸ συγγενὲς pro ἡ συγγένεια frequenter ponitur. cf. v. 289. Sententiae causa comparat Stanl. Quintilian. Decl. 321. *Consuetudo alienos etiam ac nulla necessitudine inter se conjunctos componere et adstringere officiis potest;* et Petron. *Vetustissima consuetudo in sanguinis pignus transit.*

v. 40. ξύμφημ'] i. q. antea οἶδα. *Largior, concedo.* ἀνηκουστεῖν — οἷόν τε πῶς; *at patris jussa qui tandem possis negligere?* Vulcanus ipse dixerat hoc grave esse, v. 17. Κράτος id plane negat fieri posse. οὐ τοῦτο δειμαίνεις πλέον; *Nonne hoc magis metuis?* Vereris tu quidem, inquit, consanguineum vincire. At pater est, qui hoc fieri jussit. Qui si te dicto audientem non esse resciret, horribilibus te poenis afficeret. Nonne igitur harum poenarum horror omnem tibi misericordiam Promethei expectorat?

Respondet Vulcanus v. 42. αἰεί γε δὴ νηλὴς σὺ καὶ θράσους πλέως.] *Imo tu semper immitis es et audaciae plenus.* Particulae γε δὴ sic referuntur ad praecedentia, ut ea partim concedant, partim limitent. Sensus est: *Sane equidem Jovis iram revereor, attamen cognati misericordiam animo exuere nequeo. Tu vero semper immitis es, tu ad quidlibet audendum promtus.*

Tu

Tu itaque siccis oculis vel fratris cruciatum spectares, nedum ut Promethei te miserescat. Ceterum recte contra Pauwium Heathius monet, cur haec potius τῇ Βίᾳ quam τῷ Κράτει dicta existimentur, causam non esse. Nam ἡ Βία persona est muta, ad majorem scenae apparatum inducta; quae cum verbum nullum ore protulerit, quomodo Vulcanus responsum, quod τῷ Κράτει dare debebat, ad τὴν Βίαν converteret?

v. 43. ἄκος γὰρ οὐδὲν τόνδε θρηνεῖσθαι, *nihil enim prodest hunc lamentari;* non est remedium ejus malorum. In particula γὰρ inest concessio quaedam. Largitur enim Κράτος Vulcano, misericordia se non commoveri, ubi ea nihil proficiatur.

v. 44. σὺ δὲ — μάτην, *tu igitur noli quae nihil prosunt frustra agere.* Hunc versum citat Clem. Alex. Strom. lib. V. quod Stanl. observavit.

v. 45. ὦ πολλὰ μισηθεῖσα χειρωναξία] Adeo Vulcanum crudelis hujus ministerii poenitet, ut etiam totam artem fabrilem oderit, quam alias sibi decori et ornamento esse, et qua se multos sibi deos saepe devinxisse non ignorabat. χειρωναξία cum omnino quamcunque manuum operam, ut Choëph. 759. tum inprimis opificium denotat. h. l. fabrilem Vulcani artem intelligi e responsione τοῦ Κράτους clarum est, cf. v. 46.

v. 46. τί νιν στυγεῖς; *cur autem istam aversaris?* πόνων γὰρ τῶν νῦν παρόντων etc. *praesentium enim malorum*, quae Prometheo imminent, *ars tua causa non est.* ὡς ἁπλῷ λόγῳ scil. εἰπεῖν, *ut paucis dicam quod res est.* Germ. *mit einem Worte; kurz und gut gesprochen.*

v. 47. ἔμπας *nihilo secius tamen* τις αὐτὴν ἄλλος ὤφελεν λαχεῖν *vellem ea* non mihi sed *alii obtigisset*, cum Jupiter dona coelestibus divideret. λαγχάνειν h. l. simpliciter est *accipere*, non *sortitione accipere.* Quamvis enim Homerus Jovem, Neptunum, et Plutonem mundi imperium sorte inter se divisisse fabuletur, Iliad. XV. 187. sqq., Aeschylus tamen reliquis diis omnibus jura ac munera ab uno Jove pro arbitrio distributa esse perhibet. cf. v. 229.

v. 49.

v. 49. ἅπαντ' ἐπράχθη πλὴν Θεοῖσι κοιρανεῖν, *omnia sunt diis acquisita praeterquam imperare.* Θεοῖσι pertinet ad ἐπράχθη, non ad κοιρανεῖν, quod fugit Grotium, qui sic h. l. vertit: *Cuncta assequaris, praeter imperium in deos.* Simillimus est constructionis ordo in Euripidis fragmento: οὐκ ἔστιν οὐδὲν χωρὶς ἀνθρώποις θεοῦ. Hic χωρὶς cum θεοῦ construendum plane eodem modo interjicitur inter verbum et dativum, ut h. l. πλὴν particula inter ἐπράχθη et Θεοῖσι. Ceterum digna est quae cognoscatur Abreschii in h. l. animadversio; eam igitur, resectis quae ad h. l. non pertinent, subjicimus.

„Cum in hoc Roboris responso Vulcanum acquievisse appareat et sine mora peregerit jussa, quaeritur, quo sensu prior responsionis pars ἅπαντ' ἐπράχθη πλὴν θεοῖσι κοιρανεῖν intelligenda sit. Cl. Stanlejus Scholiasten ita accepisse putat, ut neget Jovi imperium fato esse datum. Eam vero responsi mentem esse non posse dicit, quod Jovi aeque ac Diis reliquis munera fato concessa doceant poetae, et ipse Aeschylus v. 518. Deinde dubitat an ἐπράχθη usquam, qua Critici interpretantur notione, reperiatur obvium. Atque his positis fundamentis contendit, sic acceptae responsionis vim nullam futuram fuisse ad compescendas Vulcani querelas, qua tamen ut verissima acquieverit, concluditque adeo legendum ἐπαχθῆ. Scil. hoc ut dicat Robur: *frustra Vulcanum queri de sua sorte, aliis invidere suam, cum sint et illorum munera labore et molestia plena et uni Jovi datum sit immuni vivere.* Verum enimvero, quanta etiam veri specie primo intuitu haec ita disputet vir doctissimus, tamen si propius inspicias, falsissima esse, et ab Aeschyli mente alienam prorsus explicationem pariter atque emendationem, mecum scio fateri debebis. Nam quod primo dicit Scholiasten negare Jovis imperium fato deberi, sic non est. Manifesto enim distinguit Poeta inter Jovem et Deos reliquos; de illo loquitur v. 50. de his v. 49. quem et Schol. α. solum explanat verbis: τινὲς φασιν, ὅτι πάντα ἐκ μοιρῶν δέδοται τοῖς θεοῖς, πλὴν τὸ ἄρχειν. Quo quid apertius? Sed si vel maxime dubiis conceptum verbis hoc scholion V. Cl. videbatur, omnem scrupulum eximere Schol. β. poterat, qui recensitis

cenſitis variorum numinum muneribus et praerogativis, τὸ δὲ βασιλεύειν μόνος, (ita lego pro μόνον,) ὁ Ζεὺς ἐκληρώσατο. Quaeſo quid dilucidius? Sed videtur Viro docto adeo placuiſſe emendatio, ut rem acu tetigiſſe perſuaſus accuratius examinare ſcholia ſuperſederit. Adde quod vel citra omnem veterum Criticorum explanationem, modo ἐπράχθη notet ὡρισται, τετύκωται, ἐκ μοίρας ἐγεγόνει, ut exponunt, et de quo mox videbimus, verba Aeſchyli non aliter intelligi queant, quam vel quo cepere ſcholia, vel hoc ſaltim ſenſu: *reliquis Diis hoc fatali neceſſitate injunctum, ut quamquam aliis gaudeant omnibus praerogativis, libere tamen agere non liceat; Jovi contra ſoli id conceſſum, uti pro lubitu illis imperet, ipſe ab alio imperio liber agat.* Et quo ſi ſumantur modo, idem prorſus hic loci dixerit auctor, quod v. 186. ὅτι παρ' ἑαυτῷ τὸ δίκαιον ἔχει ὁ Ζεὺς, et v. 324. ὅτι τραχὺς μόναρχος οὐδ' ὑπεύθυνος κρατεῖ. Itemque Sophocles:

Οὐδὲ θεοῖσιν αὐθαίρετα πάντα πέλονται
Νόσφι Διὸς, κεῖνος γὰρ ἔχει τέλος ἠδὲ καὶ ἀρχήν.

Utrocumque autem ſenſu accipiantur, efficax ſatis, ni fallor, reſponſi erit vis ad finiendas Vulcani querelas. De Viri Cl. vero explicatione quid dicam aliud? quam nullo eam pacto admitti poſſe, tum quod diſſimulet plane τὸ πάντα, et quo addito omnis denegabitur diis beatitas, quod quam ſit alienum a paganorum de diis ſuis opinione, quis non videt? tum quod de artis moleſtia, niſi quatenus ea cogebatur Jovis juſſa exſequi, Vulcanus ne γρῦ quidem; ceterum Jovi obediendi neceſſitatem usque inculcat Robur, queritur ille. Videantur modo, quae praecedunt. Quare cum omnis loci difficultas reſideat in ἐπράχθη, quod nec ego exputo, ita qui explicari poſſit, de eo accuratius hic erit agendum. Ad Scholiaſtas quod attinet, audacter aſſeverare auſim, eos aut aliam vocem reperiſſe, quam exponerent, aut non intellexiſſe, qua virtute ἐπράχθη adhibuerit Tragicus, cumque vel legiſſent, vel ex aliis criticis didiciſſent deorum munera fati beneficio ex Poetarum ſcitis poſſideri, nec alienum hoc eſſe judicarent ab reſponſionis mente, ita expli-

 cuiſſe,

cuisse, tanquam revera vocem invenissent, cui ista notio conveniret. In quam opinionem ducere videntur verba Schol. A. τινὲς φασιν. Sed erunt, praevideo, qui, quod hanc ignorantiae notam criticis inustam nolint, aliter eos potius legisse contendent; in quibus et ipse lubens nomen profiterer meum, nisi alia omnia sentire suaderet difficultas illico indicanda, absque qua esset, hunc in modum crisin instituerem: Certum videri veteres criticos aliam vocem invenisse. Nullam propius ad receptam lectionem accedere, metri legibus satisfacere, atque ita exponi potuisse, quam ἐπρώθη, quod, cum nimis devium esset, nec intelligerent librarii, in ubivis obvium ἐπράχθη more suo commutasse. Fuisse autem praeter notissimum πέπρωται et πεπρωμένον ἐστὶν alia item tempora verbi πρόω olim usitata ne dubitemus, facere Hesychium et Suidam, qui et ἔπρωσεν agnoscant. Adderem, quam recte explicuerint Schol. per voces ὥρισται, τετύκωται, ex eodem patescere Hesychio iisdem utente in exponendo τῷ πέπρωται. Verum cum loco convenientissima, nimisque docta mihi videatur lectio vulgata, quam ut ab imperita amanuensium natione eam mihi profectam persuadere valeam, non video, qua alia ratione acciderit, ut notionem tribuerent, mihi perinde, atque Cl. Stanlejo suspectam, quam quia, ut dixi, non adsequerentur vim verbi, et hinc, ut poterant, interpretarentur. Vel quae sola pro Scholiastis adferri posset excusatio, dicendum foret, duas olim hujus dramatis ἐκδόσεις ab ipso auctore prodiisse, quarum in altera, cujus apographos habuerint Critici, dederit ἐπρώθη, altera, quod nunc legimus, ἐπράχθη. Ita autem ut statuam, varia suadent. Fingit enim Aeschylus regnum Jovi dolo et occultis magis machinationibus, quam vi partum, v. 206-214. eoque potitum Jovem; (de fato altum est silentium) reliquis diis sua cuique munia, suos honores distribuisse v. 228. coll. v. 440. et utrobique Schol. nec non Hesiod. Theog. v. 74.

Κάρτεϊ νικήσας πατέρα Κρόνον· εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς καὶ ἐπέφραδε τιμάς.

adde

adde v. 112. et v. 880. sqq. quem manifesto sequitur noster. Quumque *πρᾶξαί τινι τὶ* usurpari soleat interdum pro *occulta et clandestina machinatione acquirere et conciliare aliquid* g), res ipsa loqui mihi videtur, vocem non aliam aptiorem magisque significabilem adhiberi potuisse; ut qua tacite innuetur diis cunctis per clandestinam illam molitionem, qua Saturnus regno exutus est, omnia acquisita esse; monebiturque adeo Vulcanus, cum in facta illa divisione Jovi regnum sibi soli vindicanti atque reservanti, nec ipse nec alius deorum contradixerit, unusquisque, quam tulit, sorte contentus fuerit, haud aequum esse, eum nunc artis poenitere, Jovisque imperio obedire gravari, cui omnes omnino deos subjectos esse sciat. Ea autem quam dixi significatione verbo utitur noster iterum in Agam. v. 1364. *Φροιμιάζονται, ὡς τυραννίδος σημεῖα πράσσοντες πόλει.* et Soph. in Ajace v. 446. ubi conf. Triclin. Aristid. tom. III. p. 328. *λέγει ὑπὲρ Σικελιωτῶν ἀνδρῶν, ἀρχήν τινα πράττειν αὐτοῖς.*" Hactenus *Abreschius.*

v. 51. *ἔγνωκα — ἔχω*] *Scio, neque habeo quod contra dicam.* Nempe, quae Κράτος de summo Jovis imperio dixerat, non hanc vim habebant, ut Vulcano novum consilium inderent, pristinamque opinionem evellerent; nam ipse jam sponte sua necessitatem Jovis mandato parendi fassus erat, v. 17. sed morae tamen, quas adhuc ob misericordiam nexerat Vulcanus, hac Roboris admonitione rumpebantur.

v. 52. 53. *Οὔκουν — πατήρ;*] *Quin igitur festinas vinculis hunc circumstringere, ne te cunctantem pater videat?* Scil. Aeschylus, Homerum imitatus, Jovem si modo animum advertat, omnia quae in terris gerantur oculis conspicere, et auribus exaudire posse fingit. Cf. v. 313.

v. 54. *καὶ δὴ πρόχειρα ψάλια δέρκεσθαι πάρα*] *atqui jam in promtu sunt catenae brachiales et ante oculos positae.* Vulcanus enim cum malleo, cuneis et catenis in scenam ingressus, statim dira haec instrumenta indignabundus in terram abjecerat. Haec igitur jam Robori nimium se urgenti monstrat,

πρόχειρα

g) Unde et saepissime notat *prodere.* Vid. Cl. Dukerum ad Thucyd. lib. IV. c. 89.

πρόχειρος· ἕτοιμος, εὐχερής Hesychius. ψάλια cum generatim *annulos* significat, tum annulum in freno, ipsum frenum, deinde armillaria denotat, unde fluxit h. l. significatio, qua de nervis aut catenis brachialibus *(Handschellen)* usurpatur. δέρκεσθαι πάρα, *videre licet.* Saepius hac forma pro πάρεστι utitur Aeschylus.

v. 55. λαβών νιν — πέτραις] *Cape eas* (catenas brachiales) *et valida vi circum manus malleo tunde et petrae affige.* Vulcanus pedibus quidem debilis, at manibus robustissimus erat. Ei ῥαιστῆρα κρατερὸν *robustum malleum* tribuit Homerus Iliad. Σ. 477. Observandum vero est Prometheum ex Aeschyli mente non palo aut cruci ante petram, quod alii comminiscuntur, sed ipsis petrae saxis ita alligari, ut vincula artubus circumjecta clavis affigantur.

v. 57. περαίνεται δή, *jam perficitur*, κοὐ ματᾷ τοὔργον τόδε, *neque segniter peragitur opus.* Ita enim rectius haec verba exponuntur, quam vulgari ratione, *neque frustra est.* Οὐδ' ἐμάτησε ap. Homerum [h]) *non cessavit.*

v. 58. ἄρασσε — μηδαμῇ χάλα] *fortius tunde, constringe, nuspiam laxa.* Dirum se supplicii exactorem praebet Robur. Et asyndeton in hoc versiculo festinationi ejus aptissimum.

v. 59. δεινὸς γὰρ — πόρους] *Hic enim vel inextricabilibus nodis expedire se potest.* ἀμήχανα ἔργα apud Homerum [i]) de summo rerum discrimine, cujus exitum reperire non licet; et ἀμάχανοι πολέμιοι κάματοι *insuperabiles belli labores* apud Pindarum [k]). Comparavit quoque Stephanus Aristophaneum [l]) illud: ποικίλος γὰρ ἀνήρ, κἀκ τῶν ἀμηχάνων πόρους εὐμηχάνους πορίζων.

v. 60. ἄραρεν non est *aptatur*, sed *aptatum* est. *Hoc quidem brachium sic alligatum est, ut nullo pacto solvi possit.* Ἄραρεν, ἡρμόσθη, ἢ παγίως δέδεται. Hesych. — γε particula h. l. *saltem*, *quidem*, significans, exceptionem Roboris dicto opponit. *Quamvis callidus sit*, Vulcanus inquit, *hoc certe brachium nunquam ex vinculis expediet.*

h) Iliad. Π. 474.
i) Iliad. Θ. 130. Λ. 110.
k) Pyth. B. 37.
l) Equit. v. 756.

v. 61. 62. καὶ τήνδε — νωθέστερος] *Et alterum jam brachium firmiter adstringe, ut sentiat se sapientia et calliditate Jove inferiorem esse.* πορπάζειν proprie est πόρπῃ *fibula adstringere* h. l. ad catenas translatum. ἀσφαλῶς, *ita ut securus esse possim eum nunquam elapsurum.* ἵνα — νωθέστερος, non est, ut quidam transtulit: *ut discat segnior esse in Jove ludificando.* Sed σοφιστὴς appellatur Prometheus ut v. 952. ob calliditatem et versutiam. σοφιστὴς νωθέστερος Διὸς est *veterator Jove tardior.* Jovem σοφιστὴν memorat Plato m) et apud Plautum Mercurius eum *nimis scitum sycophantam* appellat n).

v. 63. πλὴν τοῦδ' — μέμψαιτό μοι] *Praeter hunc*, Prometheum, cui opera mea cruciatum affert, *nemo jure operam meam vituperaverit.* μέμφεσθαι de operum exactoribus adhibetur, qui si quid vitiose aut negligenter factum est, id reprehendunt et mutari jubent. Operam igitur suam, quam in vinciendo Prometheo posuerat, negat quemquam jure criminando exacturum, nisi ipse Prometheus se nimis recte vinctum esse queratur.

v. 64. ἀδαμαντίνου — ἐρρωμένως] *Improbum jam ferrei cunei dentem per pectus adige et firmiter affige.* Plane hujus versiculi sensum pervertit Garbitius, cum sic vertit: *clavo adamantino mandibulam pervicacem valide usque ad pectus affige.* De Promethei maxilla hic aliquem cogitare constructio verborum prohibet. γνάθος *maxilla* pro *dente* dicitur; et ut Virgilius *vomeris dentem durum* dicit o), aut ut alibi p) *terram unco dente recludi* ait, (quod bene Cl. Heynius de ligone intellexit) ita h. l. σφηνὸς αὐθάδης γνάθος, *des Keiles trotziges Gebiss*; graviter et ornate. αὐθάδης, pervicax, qui cedere nescit; sic fere, ut apud Homerum λᾶας ἀναιδὴς q), *violenter perrumpens.* στέρνων διαμπὰξ, *per medium pectus*, ita ut cuneus ad summum usque verticem adigatur. διαμπάξ· διόλα καθόλα, Hesychius. Atque hoc quidem unicum vulnus est, quod Prometheo

m) De Republ. lib.
n) Amphitr. 1, 3, 8.
o) Georg. 2, 423.
p) Georg. 1.
q) Iliad. Δ. 421.

metheo infligitur; nam etſi omnes artus, manus, brachia, femora, et pedes ei alligantur, clavi tamen non ipſa membra perrumpunt, ſed vincula tantum iis affiguntur. Et ſapienter Aeſchylus hic ſanguinis non meminit e vulnere manantis. Quod forte aliquis ita explicet, poetam ex Homerica fictione diis non ſanguinem, ſed ichora tribuiſſe, quem in ſcena ſpectatorum oculis ſubjicere noluerit, quia fidem adhibere tali ſpectaculo non potuiſſent. Verum cum in Prometheo ſoluto, quod ex Attii fragmento liquet, ſanguinem ex Promethei corpere ab aquila lacerato in Caucaſi ſaxa ſtillare docuerit, hoc potius mihi ſpectaſſe videtur tragicus; quod ibi ſanguinis effuſio tantum narrabatur, non in ſcena agebatur; hic autem, quia Prometheus ante ipſos ſpectatorum oculos affigebatur, ſi ſanguinis mentionem feciſſet, eum etiam profluentem videre voluiſſent qui in theatro ſedebant. Prudens itaque poeta h. l. ſanguinem ſilentio praeterit; prudentius tamen forſan hanc ſcenae particulam plane omiſiſſet; ſatis enim vel absque iſto cuneo, pectus perforante, ceteris membris vinctus erat Prometheus, ut ſe plane commovere non poſſet.

v. 66. αἶ αἶ — πόνων] *Heu, heu,* Prometheu, *ingemiſco propter tuas aerumnas.* Quia cuneus per praecordia adactus incredibiles miſero captivo dolores excitabat, Vulcanus ipſe tenere ſe non poteſt, quin preſſam parumper miſericordiam cum ſuſpirio effundat. Prometheus autem ne hic quidem ingemiſcit, ſed invicto animi robore tacitus ſe dolorum facibus urendum praebet, ne inimicis majorem cruciatibus ſuis illudendi occaſionem offerat.

v. 67. Σὺ δ' αὖ — στένεις;] *Tu vero iterum tergiverſaris; et Jovis inimicorum cauſa ingemiſcis?* Interrogandi nota huic dicto addita majorem ei vim conciliat. αὖ κατοκνεῖς refertur ad v. 36. ubi eandem Vulcano cunctationem Robur jam exprobraverat. ἐχθρῶν pro ſingulari hic poſitum eſſe, neminemque alium niſi Prometheum intelligi, ſcite obſervavit Brunckius V. D. [r]) Et ſaepenumero haec orationis forma apud

r) In nott. ad Bacchar. Euripidis v. 543.

apud Aeſchylum recurrit. Obſervandum tamen eſt, nonnunquam pluralem pro ſingulari ita poni, ut, quamvis de propria quadam perſona, ut h. l. Promethei, intelligi debeat, ſimul tamen ad univerſum genus, cui illa ſubjecta eſt, reſpiciatur. V. c. hic locus Germanice ſic reddi poſſet, *und darfſt ſolche Feinde des Jupiter, als dieſer iſt, noch eines Seufzers würdigen?* Alibi vero audacius hac figura utitur Aeſchylus, ut cum *δεσποτῶν θανάτοις* s) pro *unius Agamemnonis morte* dicit.

v. 68. *ὅπως μὴ σαυτὸν οἰκτιεῖς ποτε*, *vide ne tui ipſius aliquando te misereat*: Ellipſin imperativi *ὅρα* ante *ὅπως* imitatur vernacula: *Daſs du mir nicht einſt dich ſelbſt bedauren müſst!* Iterum *τὸ Κράτος* Vulcanum Jovis ira terret.

v. 69. *ὁρᾷς — ὄμμασιν*] *Vides ſpectaculum oculis intolerabile.* *θέαμα δυσθέατον*· gravitatem huic ſtructurae graecae linguae genius addit, quo ſubſtantivum cum verbo aut adjectivo verbali ejusdem originis copulare licet. Eſt autem *δυσθέατον θέαμα*, ſpectaculum, a cujus foeditate nemo non oculos avertere cupiat. Sic *δυσθέατα πήματα* v. 696.

v. 70. *ὁρῶ — ἐπαξίων*] *Nihil video niſi hunc meritas poenas luentem.* Vehementer ferit animum admirabilis haec duritiae Roboris cum Vulcani miſericordia compoſitio, quam ipſa in verbis antitheſis magis illuminat. Itaque nolim poſt *ὄμμασιν* interrogandi ſigno diſtingui; quo quidem certe oppoſitionis vis infringatur.

v. 70. *ἀλλ' — βάλε.*] Ἀλλὰ h. l. ut ſaepe ellipticum eſt; quaſi dicatur: *Verum quid diſputando tempus terimus! Tu potius fac lateribus catenas injicias.* *μασχαλιστὴρ* proprie eſt, ut Heſychius explicat, *ὁ διὰ τῶν μασχαλῶν δεσμὸς τοῦ ὑποζυγίου, τὸ αὐτὸ καὶ μασχαλίς.* Uſurpatur etiam de ornamento axillarum; (Germ. *Achſelband*) h. l. vero transfertur ad vinculum latum, quo latera adſtringuntur, fortaſſe quia ſimul axillas complectebatur. *μασχαλιστῆρας*, vel iterum plurali pro ſingulari poſito, vel duo innuuntur vincula decuſſatim lateribus circumjecta.

s) Choëph. v. 51.

v. 72. Pertaesus importuni flagitatoris respondet Vulcanus: *Necesse est hoc facere; itaque aufer mihi istam imperandi molestiam.*

v. 73. *ἦ μὴν κελεύσω — πρὸς*] *Imo vero imperare pergam, et altiore voce insuper clamabo.* Novo lineamento imaginem durissimae pertinaciae tragicus absolvit. Petenti Vulcano, ut imperiis abstineat, respondet se clamores etiam additurum! Absolute vero haec a Robore dicuntur, non tantum ad id mandatum, quod statim sequitur, pertinent. Itaque post *κἀπιθωΰξω γε πρὸς* rectius puncto, quam commate aut colo distinguitur.

v. 74. *χώρει κάτω*] Non tragicae solum scenae dignitas, verum etiam opinio de procera deorum statura postulabat, ut actor, Promethei personam acturus, quam procerissimus esset. Apposite igitur ad ipsam actionem scenicam dictum *χώρει κάτω, descende. κίρκωσον βίᾳ, violenter annulo cinge. κίρκος* s. *κρίκος*, proprie *annulus*, ad catenas transfertur; ut *annulati pedes* ap. Apulejum i. q. compedibus vincti.

v. 75. *καὶ δή, atqui jam. πέπρακται τοὔργον οὐ μακρῷ πόνῳ.*] Sic ap. Sophoclem Neoptolemus: *Ἄναξ Ὀδυσσεῦ τοὔργον οὐ μακρὸν λέγεις*, quam lectionem ibi vulgatae *μακράν* merito praetulerunt editores quidam, in his nuper Gedickius [t]).

v. 76. *ἐῤῥωμένως νῦν θεῖνε, firmiter et valide nunc affige.* Stanlejus comparavit Lucianum in Prometheo: *Σὺ δέ, Ἥφαιστε, κατάκλειε, καὶ προσήλου, καὶ τὴν σφῦραν ἐῤῥωμένως κατάφερε. διατόρους πέδας.*] Etsi vocabulum *διάτορος* alibi et ab ipso quoque Aeschylo active intelligitur, v. c. v. 181. non tamen h. l. cum Stanlejo aut Garbitio *penetrantes pedicas*, h. e. quae aciebus suis saxum penetrarent, significari putem. Sed potius *perforatae* appellantur *pedicae*, quia foramina inerant, per quae clavis ad saxum adactis affigerentur. Sophocles [u]) Oedipodis *pedes perforatos* appellat *διατόρους ποδοῖν ἀκμάς.* Ne autem h. l. *διατόρους πόδας* cum Robortello legamus, prohibet superior verborum Roboris contextus. Ut enim v. 55. *ψάλια*, v. 64. *σφηνὸς γνάθον*, v. 71. *μασχαλιστῆρας*, v. 74. *κίρκους* memo-

t) Editione Philoctetae Berol. 1781. u) Oedip. tyr. v. 1044.

memoravit, ſic h. l. pedicarum mentionem fieri conſentaneum eſt. Obiter monemus ut attendant tirones, quantum verborum copia delectetur Aeſchylus, cujus rei obſervatio hic ibi ad reperiendam lectionis veritatem proderit.

v. 77. ἐπιτιμητὴς ἔργων eſt *exactor operum*; h. l. Jupiter ſignificatur, qui niſi recte vinctum deprehendiſſet Prometheum, poenas a Vulcano repetiiſſet. βαρὺς, *durus, acerbus.*

v. 78. ὅμοια — γηρύεται] *Digna eſt faciei turpitudine linguae tuae petulantia*, Germ. *dein freches Maul und deine häſsliche Geſtalt, eins ſchickt ſich vortrefflich zum andern.* Trucem vultum trucia verba decebant.

v. 79. σὺ μαλθακίζε, *tu tibi ſerva mollitiam tuam*; odioſo enim nomine Vulcani lenitatem appellat, muliebris eum mollitiae incuſans. Impudentiae autem ſignum eſt, quod vitium ſibi a Vulcano exprobratum adeo non excuſat, ut potius id ultro vocabulis aſperrimis deſignet. τὴν δ' ἐμὴν αὐθαδίαν ὀργῆς τε τραχύτητα μὴ 'πίπλησσέ μοι, *meam autem contumaciam et animi aſperitatem ne exprobra mihi.* ὀργὴ vel iram, vel generatim animi affectum notat. Utrumque huic loco aptum eſt.

v. 81. Scite hoc inſtituit Aeſchylus, ut Vulcanus prior diſceſſum paret. Nolebat ſcilicet tam triſti ſpectaculo diutius immorari. Κράτος fortaſſe nondum abiiſſet; utpote quod libenter oculos inimici cruciatu paſcebat. Nec prius diſcedit, quam verbis mordacibus miſero illuſiſſet.

Στείχωμεν ὡς κ. α. ἔχει] *Abeamus; nam omnibus jam membris irretitus eſt.* κώλοισιν non de *pedibus*, ſed de *membris univerſis* intelligendum. ἀμφίβληστρον, quod proprie *rete* ſignificat, ornate h. l. ad catenarum vincula transfertur.

v. 82. ὑβρίζειν de omni nequitiarum genere; Germ. *hier frevle nun ſo weiter.* προστιθέναι γέρα i. q. ὀπάζειν v. 8. et πόρειν v. 954. συλᾶν, *ſpoliare*, h. l. de furto. ἐφημέροισι, *mortalibus*, cum contemtus quadam ſignificatione, ut apud Ariſtoph. Nub. τί με καλεῖς ὦ 'φήμερε;

v. 84. τί σοι — πόνων] Aliis verbis eandem hominum imbecillitatem crepat Chorus v. 546. ſqq. — ἀπαντλεῖν i. q. ἐκκουφίζειν. ἀπαντλοίην ἂν exponit Heſychius ἐπικουφίσαιμ' ἄν.

Quanam parte horum laborum mortales te levare poſſint? Seu quidnam ex his doloribus tibi exhauſturos mortales exiſtimas?

v. 85. ψευδωνύμως — καλοῦσι] Mirum in modum delectatur Aeſchylus ominibus et argumentis e notatione nominum ſeu ἐτυμολογίᾳ captis. cf. quae collegimus ad v. 713. Et h. l. quidem aptiſſimo haec notatio Robori tribuitur; eſt enim cum ſalſa irriſione conjuncta.

σε δαίμονες καλοῦσι e Graecorum conſuetudine nihil aliud eſt, niſi: *inter deos ſic voceris.* Ita apud Euripidem καλεῖ δ' Ἰοκάστην με, *i. q. nomen meum Jocaſta eſt.* αὐτὸν γάρ σε δεῖ προμηθέως, alterum hoc προμηθέως appellative quidem, ſed tamen cum reſpectu ad nominis proprietatem intelligendum eſt; conſtructione vero copulatur cum ſequenti ὅτῳ τρόπῳ, q. d. αὐτόν σε δεῖ Προμηθέως, ὃς ἂν προμηθεύσαιτο ὅτῳ τρόπῳ etc.

v. 87. ὅτῳ — τύχης] *quo pacto te ex his malis emergas.* Metaphora in ἐκκυλισθήσῃ ab homine repetita eſt, qui e vado, ubi inhaeſerat, corpus provolvendo emergit. Ceterum comparandus v. 470. ſq. ubi aliis verbis hanc conſilii inopiam, quam ei Robur hic exprobrat, Prometheus ipſe queritur.

His dictis Robur et Vis cum Vulcano diſcedunt et Prometheum ſolitudini relinquunt. Primam tragoediae ſcenam ſic abſolvit poeta, ut ſpectatores miſericordia et timore perculſos, attentos etiam reddiderit ad Promethei, qui adhuc dolorem ſilentio preſſit, orationem audiendam.

IN SCENAM II.

v. 88 — 127.

Prometheus poſtquam ſupplicii ſui adminiſtros e conſpectu abiiſſe videt, vocem ſuam ab iis exaudiri jam non poſſe perſuaſus, indignationem ſuam apoſtrophe gravi et doloris plena effundit. Mire argutantur Scholiaſtae, dum cauſas inquirunt, cur Prometheus aërem, mare, tellurem et ſolem invocarit. Quem enim alium potius in hac ſolitudine

tudine miſer alloqueretur? Deosne? At hos ſibi inimicos eſſe ſciebat. An homines? At hic longe lateque nullum erat hominis veſtigium. Quid igitur aptius ab Aeſchylo ſingi poterat, quam ut Prometheus in excelſa petra ſub dio ſoli et ventis expoſitus, atque in terram, in flumina, in mare proſpiciens, has naturas dolorum ſuorum teſtes invocaret, iisque, quas nec divinis nec humanis auribus deponere licebat, querelas committeret. Habet hoc natura, ut qui a vivorum colloquio interclusi ſint, in magno animorum motu cum inanimatis loquantur. Specioſa igitur haec eſt phantaſia, et ad locum, in quo jam verſatur Prometheus, ſcienter accommodata, quod is, qui praeter aërem, aquam, terram, ignem, nullius fere naturae commercio fruitur, quatuor illa elementa, quibus ſe undique cinctum et circumfuſum videt, alloquatur. Itaque hic locus non mythice, ſed phyſice interpretandus eſt x). Non Aether ille Poetarum, non Oceanus, quatenus et ipſe inter deos numeratur, non Tellus, dea, h. l. a Prometheo compellantur. Sed proſopopoeia potius uſus, ipſum aërem, cujus flatum ſentiebat, flumina, quorum lapſus ex ſcopulo ſuo cernebat, mare, in quod proſpectus ei dabatur, terram ante oculos poſitam, ſolem denique, cujus radiis expoſitus erat, alloquitur.

v. 88. *ὦ δῖος αἰθὴρ aërem* ſignificat. Epitheton *δῖος* nihil aliud eſt, quam *immenſus*, ideoque *venerandus*, quam ob cauſam et *ἅλα δῖαν* Homerus appellat. Idem *αἰθέρα δῖον* vocavit Odyſſ. T. 540. Nemini igitur in mentem veniat *Διὸς αἰθὴρ* h. l. ſubſtituere, quod Stanlejus, ſi cui magis arrideat, permiſſurus eſſe videtur. Nam incommodum eſſet, et a Prometheo minime expectandum, Jovis nomen initio ſtatim orationis memorari. *ταχύπτεροι πνοαὶ*, *celeres venti*, hi enim perpetuo rupem Scythicam, ad quam Prometheus religatus erat, circumflabant. *ποταμῶν τε πηγαὶ*, neque hoc ita dictum

 vide-

x) Contrario modo explicanda Agamemnonis invocatio Iliad. III. 276. ubi Jovem, Solem, Flumina, Tellurem deosque inferos teſtes invocat.

videtur, ut nihil ad ſcenae conformationem pertineat. Prometheus enim in alta quaſi ſpecula conſtitutus flumina inde ab ipſis fontibus decurrentia oculis perluſtrabat.

v. 89. 90. ποντίων τε κυμάτων ἀνήριθμον γέλασμα] Primum γέλασμα, non inuſitata Graecis metaphora, de fluctuum ſtrepitu. Stanlejus quidem aliud eſſe vult quam *cachinnationem;* ego vero idem potius ſignificare exiſtimo. Nam etiamſi hic lenis tantum undarum ſtrepitus notaretur, tamen et Catulus dixit: *Leni reſonant plangore cachinni* y). Sed omnino alienum ab hoc loco eſt, Aeſchylum amabilem quandam γελασίαν, quod Stanl. opinabatur, hic deſcribere voluiſſe. Ipſa vero imago, qua maris undarum ſtrepitus cum riſu aut cachinno comparatur, Graecis familiaris fuit; ne quis in ea nimiam poetae audaciam, nedum tumorem quaerat, propterea quod Germanicae aut aliarum recentiorum linguarum ingenium ab ea abhorret. Nec offenſionem habet ἀνήριθμον γέλασμα ſingulariter dictum; ſic enim et μύριον αἷμα pro *multo ſanguine* apud Euripidem. παμμήτωρ γῆ, *alma tellus.*

v. 91. καὶ τὸν πανόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ] *Orbis ſolis* i. q. *ſol*, periphraſi ſatis frequente. πανόπτης appellatur, ſicut apud Homerum Ἠέλιος ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις z). Et πανόπτης, *omnia cernens*, h. l. multo aptius eſt, quam πάνοπτος, quod Stanl. malebat, *omnibus viſus.* Cf. etiam Homer. hymn. in Cererem v. 70. ibique praeſtantiſſimi Ruhnkenii notam.

v. 92. ἴδεσθέ μ' οἷα πρὸς θεῶν πάσχω θεός, *videte qualia, cum ipſe deus ſim, a diis mala patiar.* Cf. v. 29. 37.

v. 93—95. δέρχθηθ' — ἀθλεύσω] *Adſpicite quibus plagis maceratus per infinitam annorum ſeriem laboraturus ſim.* αἰκία proprie notat omnia injuriae genera, quibus corpus affligitur, v. c. verbera, vulnera, vincula. διακναιόμενος· ξεόμενος, ἢ λυπούμενος, Suidas. διακναιόμενον· διαπονούμενον, φθειρόμενον, Heſychius.

τὸν

y) De Nupt. Pel. et Thet. v. 273. z) Iliad. Γ. 276.

τὸν μυριετῆ χρόνον ἀθλεύσω non est *myriadum annorum tempus tolerabo*, ut Stanl. vertit: sed absolute ponitur *ἀθλεύσω* et accusativus temporis ab omissa praepositione pendet.

v. 96. 97. *τοιόνδ' — ἀεικῆ*, *talia tamque immitia vincula adversus me excogitavit novus immortalium tyrannus.* *ἀεικῆ δεσμὸν*, *schmähliche Bande*, ut apud Homerum *ἀεικεῖς πληγαί*. *ἐπ' ἐμοί*, *in calamitatem meam*, *in damnum meum.*

In hac Promethei querela delectus verborum admirabilis est, nec ullum sine causa positum. Nam et *αἰκία* notat se injuria laesum, et *διακναιόμενος* lentos vinculorum cruciatus, quibus vita quasi intabescit, et *ὁ νέος ταγὸς μακάρων* indignationem adversus novi regis iniquam saevitiam apte significat.

v. 98. *αἶ αἶ*] Hic tandem dolore victus Prometheus ingemiscit. Sed mox se ipse quasi corrigit et generosum animum confirmat.

τὸ παρὸν — στενάχω] cf. v. 25. et *praesenti et futurae calamitati ingemisco.*

v. 100. *μόχθων τέρματα* ornate pro *μόχθου τέρμα*. *Quando tandem horum laborum finis ac terminus exorietur?* — *Nec* enim *videt interea, qui terminus esse malorum possit, nec quae sit poenarum denique finis*, ut verbis Lucretii utar [a]). Similis est locus v. 183.

v. 101. *καίτοι τί φημι*] Se ipsum objurgat Prometheus; et paulisper ob malorum magnitudinem naturae suae oblitus, jam ad se redit. Sapienter hoc est a poeta institutum, ut illum humani generis amicum non quidem omni doloris sensu privatum, sed tamen propter animi fortitudinem pertinaciter ei resistentem fingeret. Sic malorum magnitudo, sub quibus eum laborare videmus, misericordiam, animi autem robur, quo tantam molem molestiarum sustinet, admirationem spectatoris auget.

v. 101. *πάντα προὐξεπίσταμαι — ἥξει*] *Omnia quae futura sunt clare praevideo; neque mihi ullum inopinatum malum, aut non ante provisum accidet.* Aliud agebat Stanl. cum hoc Pythagoricum sapere putabat. Non enim de praevisione futu-

a) III. 1033.

rarum rerum, quae ex animi contentione ac deliberatione nascitur, sed de προμηθίῃ, quae in ipsius natura sita erat, loquitur. ποταίνιον *novum*, i. e. non ante provisum.

v. 103 — 105. τὴν πεπρωμένην — σθένος] Saepissime apud Tragicos et philosophos veteres hoc genus consolationis, quod ex fati necessitate petitur, occurrit. In quo si demus, parum praesidii esse ad animum recreandum et exhilarandum, iidem tamen ad animum firmandum et roborandum nullam ei vim inesse non concedimus. Apte comparavit Stanl. Euripidis Ion. 1387.

Ἀναιτητέον τόδ᾽ ἐστὶ καὶ τολμητέον,
Τὰ γὰρ πεπρωμέν᾽ οὐδ᾽ ὑπερβαίη ποτ᾽ ἄν.

Cf. apud nostrum Theb. v. 283. Pers. 293. ἀδήριτον σθένος, *inexpugnabile robur*. ἀδήριτον· ἄμαχον, ἀκαταμάχητον, Hesychius; quae glossa ad h. l. pertinet. Et Suidas: ἀδήριτος· ἀνίκητος.

v. 106. ἀλλ᾽ οὔτε — τάσδ᾽ ἐστι] *Sed mihi neque tacendi neque non tacendi hanc fortunam copia est.* Silere de infortunio non poterat, quia in ipsis questibus levamentum aliquod miseriarum reperiebat. Loqui vero ei grave erat, quia ad liberationem querelis nihil proficiebat, et commemorando injurias sibi a Jove illatas magis incendebatur animus. Comparetur locus simillimus v. 197. et Sophocl. Philoctet. v. 332. ubi Neoptolemus se ab Ulysse etc. laesum Philoctetae, quamvis falso, narrans, ait: ὦ παῖ Ποιάντος, ἐξερῶ, μόλις δ᾽ ἐρῶ, Ἃ 'γωγ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν ἐξελωβήθην μολών.

v. 107. θνητοῖς — τάλας.] *mortalibus enim munera ferens malis his dura necessitate prementibus miser ego subjugatus sum.* ἀνάγκαι h. l. sunt *mala inevitabilia*, *Drangsale.* ὑπέζευγμαι translatione ab equis petita, qui jugo et frenis coërcentur. Frena enim Pindarus βόεα ἀνάγκας ἔντεα appellat b). Inprimis autem hac similitudine noster delectatur. Cf. v. 582. Agam. v. 226.

v. 109. De ignis inventione Prometheo tributa cf. Excursum ad h. l. Hic tantum in grammatica interpretatione

b) Pyth. Δ. 417.

tione versabimur. Prometheus narrat, se ignem, quem de coelo furatus erat, in ferula asservasse. θηρῶμαι, venor proprie, ad alios quaerendi modos transfertur. Cantero verborum consecutio haud satis apta et nexa videbatur; unde emendandum censebat θηράσας. Verum in poëta, praesertim tragici dialogi scriptore, praefractior collocatio verborum neminem offendere debet. Πυρὸς πηγὴ κλοπαία est scintilla ignis ex igne coelesti surrepta; Latine diceretur: *semina ignis furtiva.* ναρθηκοπλήρωτος est *quo ferula impletur.* Nempe mollis ferulae medulla fomitis instar ignem alebat. Ideo πυρικοίτας appellatur νάρθηξ in Phaniae epigrammate c). Hesychius: *Ναρθηκοπλήρωτον δὲ θηρῶμαι πυρὸς πηγήν· τὴν ἐν νάρθηκι θησαυρισθεῖσαν, παρόσον τῷ νάρθηκι ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἐκζωπυρήσεις τοῦ πυρός.*

v. 110. *ἣ διδάσκαλος τέχνης πάσης βροτοῖς πέφηνε καὶ μέγας πόρος.*] *quae quidem scaturigo omnis generis artium praeceptrix hominibus emicuit, et magnum lucrum.* πάσης τέχνης, *paene omnium artium*, aut *diversi generis artium.* Alibi dicit: ἀφ' ἧς γε πολλὰς ἐκμαθήσονται τέχνας v. 254. et supra v. 7. παντέχνου πυρὸς σέλας. πέφηνε, *apparuit*, *emicuit*, apte de ignis inventione, cujus e flamma quasi artes exsplenduerunt. μέγας πόρος, *magnum ad multa opera perficienda et ad sublevandas vitae necessitates praesidium.* Socrates apud Xenophontem d) merito inter praecipua dei beneficia refert, *τὸ καὶ τὸ πῦρ πορίσαι ἡμῖν ἐπίκουρον δὲ σκότους, συνεργὸν δὲ πρὸς πᾶσαν τέχνην, καὶ πάντα, ὅσα ὠφελείας ἕνεκα ἄνθρωποι κατασκευάζονται.*

v. 112. *τοιῶνδε ποινὰς — τίνω*] *ἀμπλακήματα*, *delicta*, non sine subamara Jovis cavillatione dicuntur beneficia humano generi tributa. Germ. *das sind nun alle meine Verbrechen, wofür ich gestraft werde.*

v. 113. *ὑπαίθριος* q. d. *subdivalis*, h. e. *aëri libero expositus.* v. 157. *αἰθέριον κίνυγμα* appellat.

Quod reliquum est, in universa hac Promethei μονολογίᾳ callide imitatus est Aeschylus morem hominum, qui soli

c) Brunck analecta vett. poëtar. T. II. p. 52.
d) Memorab. Socr. IV. 3, 7.

soli secum confabulantur. Brevia enim dicta, exclamationes, interrogationes, querelae, suspiria ita inter se mista ac temperata sunt, ut naturam ipsam ars assecuta videatur.

IN SCENAM III.

v. 113 — 284.

Chorus Oceanitidum curru alato vectus a tergo Promethei desuper scenae appropinquat. Itaque priusquam eum oculis adspicere posset, ex odore et sono advenire aliquem suspicatur.

ἆ, ἆ, ἔα, ἔα] Arnaldus ad h. l. „Conjiciebam, inquit, ante τίς ἀχὼ etc. ponendum esse Χορὸς, et ante Ἵκετο etc. Προμηθεὺς, et quidem ob hanc rationem, quod optime Choro conveniant, quae ei attribuimus, verba; audito enim Promethei ejulatu, ἆ, ἆ, ἔα, ἔα, in has erumpit voces: τίς ἀχὼ, τίς ὀδμὰ etc. *quis sonus, quis odor voce carens ad me advolavit, divinusne an humanus, an mixtus?* Prometheus autem conspecto Choro mox inquit: Ἵκετο τερμόνιον etc. *Venit ad ultimum montem spectator meorum laborum, aut aliquid volens.* Dein Chorum ipsum alloquitur his verbis: *Videte me Deum infelicem saxo alligatum.* Aliquod pondus, praeter dictas rationes, nostrae distinctioni personarum addit, quod in iis, quae Choro tribuimus verbis, sit ὀδμὰ, vox pura puta dorica, pro vulgari ὀσμὴ, pro qua tamen etiam apud Atticos scriptores reperias ὀδμή. Dorismus vero extra Choros in dramatibus raro locum habet.„ Sed erravit Arnaldus, ut recte jam Pauwius monuit, et parum diligenter textum Aeschyli inspexit. Nisi enim haec Promethei verba essent, τίς ἀχὼ etc. quomodo v. 125. dicere potuisset, τί ποτ' αὖ κινάθισμα κλύω? Illud αὖ aperte prodit, se jam semel sonum quendam auribus accepisse. Argumentum autem ab unico doricae dialecti vocabulo petitum, parum roboris habet; et si pertinacius ei insistere liceret, facile tamen convelleretur. Quidni enim ὀδμὴ scriptum ab Aeschylo arbitraremur, quod postea in ὀδμὰ mutatum sit a librariis? Itaque tota haec oratio a v. 113 — 127. Promethei est; nec prius quam v. 128. incipit Chori canticum.

τίς

τίς ἀχὼ] Perceperat nempe Prometheus e longinquo currus alati, quo Nymphae per aërem advehebantur, sonitum. τίς ὀδμὰ] Notae sunt ex Homero vestes mulierum odoratae, εἵματα θυώδεα e); notum est ἀμβρόσιον Veneris κάλλος f); notum denique quomodo se apud eum Juno Jovis complexibus paret, et quo pacto

'Αμβροσίῃ μὲν πρῶτον ἀπὸ χροὸς ἱμερόεντος
Λύματα πάντα κάθηρεν, ἀλείψατο δὲ λίπ' ἐλαίῳ
'Αμβροσίῳ, ἑδανῷ, τό ῥά οἱ τεθυωμένον ἦεν g).

Sine dubio igitur Aeschylus advenientes Nymphas e vestibus et capillis ambrosiae odorem spargere finxit, cujus ad Prometheum usque dulcis aura spiraret. Hallucinatus autem est Arnaldus, cum ἀφεγγὴς vertit: *voce carens.* Nihil aliud significare potest, quam *invisibilis* aut *obscurus.* Pauwius intelligit *obscuram, dubiam,* quam scilicet, unde veniret, Prometheus non assequeretur. Haud male quidem; sed simplicius et verius arbitror, sic exponere, ut sit *invisibilis*, hoc est qui ab aliquo, quem nondum oculis adspicere posset, veniret. προσέπτα, *advolavit*, tam de sono, quam de odore dicitur. Notum est Plautinum illud: *Vox mihi ad aures advolavit* h). Ceterum huic loco haud absimilis est Sophocleus Philoctet. v. 204.

v. 116. θεόσυτος — ἢ κεκραμένη] *Num a deo quodam, an ab homine, an ab heroë venit?* κεκραμένη enim *mixta*, ad semideum genus pertinet. „Ex Schola Pythagorae Heroës medii inter deos immortales et homines. Hierocles ad illud Pythagorae, ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυάς — οὗτοι, inquit, ἦσαν τὸ μέσον γένος τῶν λογικῶν οὐσιῶν, οἱ μετὰ θεοὺς τοὺς ἀθανάτους τὴν ἐφεξῆς πληροῦντες χώραν προηγοῦνται τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ συνάπτουσι δι' ἑαυτῶν τὰ ἔσχατα τοῖς πρώτοις. — Totum hoc genus hanc ob causam *medioxumos* deos vocarunt Romani veteres.„ Hactenus Stanlejus. Conf. Cl. Tiedemann *Griechenlands älteste Philosophen* p. 401. Ceterum haec melius ad priora quam e Stanleji sententia ad sequentia referuntur.

v. 117.

e) Odyss. Φ. 52.
f) Iliad. E. 338.
g) Iliad. Ξ. 170 sqq.
h) Amphitr. I, 1, 169.

v. 117. ἵκετο — πάγον] *Numquis ad extremam hanc rupem accedit?* Ita rectius vertas, quam: *ecquis ad rupem venit?*

v. 118. πόνων ἐμῶν θεωρὸς, haec verba conjecturam potius, quam interrogationem exprimunt. ἢ τί δὴ θέλων, *aut quid tandem aliud velit.* Germanice sic totam ῥῆσιν verti velim: *Kömmt jemand hieher an diesen äusersten Felsenhang? Doch wol mich leiden zu sehn, denn wozu käm er sonst?*

v. 119. ὁρᾶτε, *Vos quicumque estis videte quaeso.* Nondum enim Prometheus, cum ista dicebat, Nymphas oculis viderat. Imperativus autem est ὁρᾶτε, non indicativus, ut Stanl. putabat. Cf. v. 140. 304. *Videte quaeso*, pergit, *vinctum me, infelicem deum, Jovi invisum, omnibusque diis exosum, quotquot Jovis aulam ingrediuntur, propter nimium hominum amorem.* Διὸς ἐχθρὸν sic interpretor, *quem Jupiter hostem suum declaravit, quique adeo ejus odium atque inimicitiam suscepit.* Hoc et sequentia postulant, et aliis locis consentaneum est, v. 37. 981. et hoc argumento confirmatur, quod ubique Prometheus se non laesisse Jovem, sed bene de eo meritum esse profitetur. δι' ἀπεχθείας ἔρχεσθαι, *in odium incurrere.* Eurip. Phoeniss. v. 482. καὶ μὴ δι' ἔχθρας τῷδε καὶ φόνου μολών· ubi conf. quae doctiss. Valckenarius disputavit. Comparat praeterea Morellus: Eurip. Hec. 850. Hippol. 1164. Orest. 775. Androm. 416.

ὁπόσοι τὴν Διὸς αὐλὴν εἰσοιχνεῦσι, secundum Homerum Iliad. A. 606. sqq. et Odyss. Δ. 74. εἰσοιχνεῦσιν ionice pro εἰσοιχνοῦσιν, ut apud Homerum Od. I. 120. Hic ibi enim Aeschylus Ionismos intermiscet.

Ceterum periphrasis illa, *qui Jovis aulam ingrediuntur*, simul innuit, eos a Jovis partibus stare, deosque coelestes a Titanibus, Jovis adversariis, discernit. Fieri etiam potest, Garbitio observante, ut haec cum indignatione adversus reliquos deos dixerit, qui omnes Jovis asseclae se deseruerint. Cf. v. 980 — 984.

v. 123. διὰ τὴν λίαν φιλότητα βροτῶν, *propter nimium hominum amorem;* a quo eum Chorus avocare studet v. 507. μὴ νῦν βροτοὺς μὲν ὠφέλει καιροῦ πέρα etc.

v. 124.

v. 124. Cum jam propius accessisset Chorus, Prometheus, qui paullo ante confusum tantum ambiguumque sonum perceperat, jam alarum clangorem auribus distinguebat.

φεῦ, φεῦ, τί ποτ' — οἰωνῶν] *Vae, vae, quemnam tandem iterum audio avium strepitum in propinquo volantium?* αὖ particula cum verbo κλύω conjungenda, refertur ad sonum illum obscurum paullo ante auditum v. 114. κινάθισμα strepitus ex motu. κινάθισμα· κίνημα πλῆθος, Hesych. Germ. *Was hör ich da wieder für Vögel schweben?*

v. 125. αἰθὴρ — ὑποσυρίζει. *Aer levibus alarum verberibus perstrepit.* Nondum cum haec dicebat, oculis ejus Nymphae occurrebant, a tergo sic appropinquantes, ut deinde a latere scenae currus earum a Prometheo conspici posset. ῥιπαῖς πτερύγων ut ap. Virgil. Aen. XII. 876. *ne me terrete timentem, obscoenae volucres: alarum verbera nosco.* ὑποσυρίζει apte exprimit sibilum vel stridorem a corporibus quae per aërem feruntur excitatum. Non magis ob audaciam dictionis in Choricis admirandus est Aeschylus, quam ob verborum proprietatem in interlocutorum partibus laudandus.

v. 127. πᾶν μοι φοβερὸν τὸ προσέρπον, *omnia quae mihi appropinquant, formidabilia.* ut ap. Sophocl. Ajac. v. 228. ὤ μοι φοβοῦμαι τὸ προσέρπον. Sed ibi significat: *metuo futura*, h. l. autem magis proprie ponitur. Quaeri autem potest, quid sit, quod Prometheus h. l. fateatur, sibi quaecunque appropinquent, metum injicere, cum paullo ante dixisset, se omnia clare praevidere, nihilque sibi inopinatum accidere posse. Respondere licet, Prometheum summam quidem eventuum, non autem singulas eorum partes praevidisse. Itaque etsi animum ad gravissima mala subeunda bene praeparatum habebat, non tamen quo loco, quo tempore, quibus caussis ea eventura essent, praesagiebat animus; ideoque omni timore se liberare non poterat, ita tamen, ut ex eo se cito colligeret, ac nunquam succumberet.

v. 128. Chorus ultima verba Promethei audierat, eaque statim sic excipit, ut nihil a se timendum esse dicat.

μηδὲν

μηδὲν φοβηθῇς, noli quicquam timere. v. 128 — 131. *φιλία γὰρ — φρένας, amica enim haec sodalitas alterno celerum alarum remigio ad hunc scopulum accessit, animo paterno aegre persuaso. θοαῖς πτερύγων ἁμίλλαις, celeres alarum alternationes.* Sunt qui haec ita interpretentur, ipsas Oceanitides alatas fuisse, adeoque propriis alis advolasse; nos autem de alis currui, quo vehebantur, adaptatis capimus. Cf. v. 135. 272. 279. sq. *φιλία τάξις, amica* scil. tibi *cohors.* Quod se patri aegre persuasisse dicunt, ut iis commeatum daret, id e vetere sexus muliebris, virginum inprimis disciplina judicandum. Sic paedagogus Antigones apud Euripidem [i]) viam circumspicit, verens ne quis in publicum prodeuntem regis filiam vituperet.

v. 132. *κραιπνοφόροι δ' ἐμ' ἔπεμψαν αὖραι, veloces autem nos aurae comitatae sunt.* Secundus nimirum ventus currus aliferi cursum accelerabat. *πέμπειν* h. l. pro *προπέμπειν.*

v. 133. *κτύπου — ἄντρων*] *Sonus enim ex ferri stridore in antrum usque nostrum penetravit.* Scilicet jam antequam Prometheus affigeretur, Oceanitides earumque pater Oceanus fama audierant, quonam supplicio ignis divisorem Jupiter affecturus esset. Itaque cum jam ingentem ferramentorum stridorem audiissent, ilico Prometheum a Vulcano jam affigi colligebant; ideoque misericordia compulsi virginalem pudorem excutiebant, patremque, ut sibi miserum cognatum visere liceret, exorabant. Quodsi mera eos curiositas ad iter hoc faciendum impulisset, ridiculum sane fuisset victi pudoris mentionem facere; rem enim parum decoram excusatione magis etiam indecora defendissent. Sola erat et justa hujus peccati excusatio, quod amici causa peccavissent. Verum enim vero ex prima Oceani oratione v. 284 sqq. certo perspicitur, eum sic ad Prometheum accedere, ut quo in statu eum deprehensurus esset, jam antequam iter susciperet, haud ignoraverit.

διῇξεν ἄντρων a *διαΐσσω.* Pro *ἀΐσσω* Atticos semper *ᾄσσω* seu *ἄττω* aut *ᾄσσω* dissyllaba pronuntiare docuit Piersonus [k]),

ut,

i) Phoeniss. v. 89. sqq.

k) ad Moerin Att. p. 301.

ut Abreſchii dubitatione facile careamus, qui prolixa ad h. l. obſervatione efficere ſtuduit, διῇξε potius legendum, idque aut a δίημι aut a διάττω derivandum eſſe. In aliquot codicibus certum eſt abeſſe Jota ſubſcriptum. Quis autem ſola codicum auctoritate de unico puncto, rectene poſitum ſit an ſecus, decernere audeat? Suffecerit igitur nobis διάσσειν h. l. ad violentiam deſignandam aptius, ideoque magis poeticum eſſe, quam διήκειν. — Ceterum mallei ictus tantum ſtrepitum excitaſſe, ut in antro Nympharum Oceanitidum exaudiri potuerit, neminem offendet, qui malleum hic a Vulcania manu verſatum cogitaverit, et immanes Neptuni clamores, et tellurem ſub deorum inceſſu trementem, ex Homero, imo Aetnam impoſitis Cyclopum incudibus gementem, e Virgilio commeminerit.

v. 134. ἐκ δ' ἔπληξέ μοι τὰν θεμερῶπιν αἰδῶ] *et excuſſit mihi amabilem verecundiam.* Perperam Garbitius verterat: *et perculſit animum meum ſolidae honeſtatis amantem;* quod nec verborum ſtructura, nec loquentium ſenſus admittit. Significant enim Oceanitides, ſe benevolentiae in Prometheum hoc dediſſe, ut pudore virginali poſthabito huc proficiſcerentur. θερμερῶπιν, quod vulgo legebatur, ſic explicabant: *pudorem, qui faciei calorem et ruborem inducere ſolet.* Bentlejus autem optime reſtituit lectionem θεμερῶπιν ex Heſychio; cujus hae ſunt gloſſae: Θέμερον, σεμνόν. Θεμερῶπις, ἐρασμίας αἰσχύνη, ut recte Sopingius emendavit pro vulg. ἀγχόνη. Itaque θεμερῶπις αἰδὼς i. e. quod Germani dicimus *die holde Schaam.* Et quoniam θεμερόφρονας idem Heſychius interpretatur συνετὰς, σώφρονας, ſimul ad σωφροσύνην, cujus pudor quaſi cuſtos eſt, reſpicere poteſt epitheton θεμερῶπις. ἐκπλήττειν τὴν αἰδῶ, *verecundiam excutere,* ut Latini quoque in proſa dicunt, v. c. Seneca Ep. 11. quem Stanl. laudavit.

v. 135. σύθην] pro ἐσσύθην. Senſus: *celeriter advenimus.* ἀπέδιλος prae feſtinatione *calceis relictis.* Saepius enim, qui properabant, diſcalceati aut diſcincti prodire ſolebant; quem ad morem poetae haud raro alludunt. Vide quos comparavit Stanl. Bion. 1, 21. Theocrit. 24, 36. Sophocl.

Electr. 877. Horat. Sat. 1, 2, 132. — ὄχῳ πτερωτῷ.] Haec verba non de ſingularum Nympharum alis, ſed de *curru alifero* [l]) capienda eſſe, primum nobis perſuadet ſolennis mos tragicorum, deos in machina quadam, quae currum ſimulabat, in ſcenam producendi. Sic apud Aeſchylum in Eumenidibus Minerva curru per aërem advehitur; apud Euripidem Medea curru draconibus alatis juncto aufugit. Deinde non video, ſi Aeſchylus Oceanitidas ipſas per aërem volantes repraeſentare voluiſſet, quomodo pro iis, qui tum erant, artis mechanicae finibus, architectus, qui apparatum ſcenae curabat, id efficere potuiſſet; praeſertim cum Nymphae non ſtatim poſt introitum, ſed verſu demum 277. pronuntiato in ſolum ſe demitterent, ut adeo ſe eum ad finem in aëre librare debuiſſent. Accedit, quod multo planius ac ſimplicius eſt ὄχον πτερωτὸν de *curru alato*, quam de alis ſingularum Nympharum intelligere. Denique verba Promethei v. 272. et Chori v. 281. 282. non ſinunt nos de alis cogitare, quod ibi videbimus. Utrum vero ipſum tantum currum alis moveri finxerit Aeſchylus, an eum, quod Heathio placet, ab avibus tractum theatro repraeſentaverit, certo definire non auſim.

v. 137. πολύτεκνος dicitur Tethys, quia magnum liberorum numerum Oceano pepererat, quos recenſet Heſiodus in Theogonia v. 337. ſqq.

v. 138. τᾶ περὶ — πατρὸς Ὠκεανοῦ] *et patris Oceani terram irrequieto flumine cingentis filiae.* Secundum veterum opinionem Oceani flumen totum terrarum orbem coronae inſtar ambire, tralatitium eſt. Aeſchylus autem Oceanum deum ab cognomine mari diſerte diſtinguit, cf. v. 300. Ἀκοίμητον ῥεῦμα appellatur mare, cui Oceanus praeſidet, propter perpetuum motum; et ab hoc fonte ſine dubio fluxit nobilis Homeri phantaſia, qua Somnum ſic loquentem inducit [m]), ut Oceanum in ſoporem dare magnum opus ac difficile eſſe ſignificet.

v. 140.

l) Ovid. Faſt. 4, 462.   m) Iliad. Ξ. 245.

v. 140. ἀέχθητ' ἐσιδοῦσ'] Synonyma haec vehementiam commoti animi produnt.

v. 141. οἵῳ δεσμῷ] Singularis pro plurali positus ad variandam orationis formam conducit.

v. 141. προσπορπατὸς proprie *affibulatus*, ut supra v. 61. πορπάζειν. Nobis alia metaphora sic idem eloqui licet: *In welche Fessel eingestrickt.*

v. 142. τῆσδε — ἄκροις] *in summis hujus praecipitii scopulis*, Germ. *auf den obersten Klippen dieser Felsenbucht.*

v. 143. φρουρὰν ὀχεῖν, *excubias agere*, coll. v. 31. gravi metaphora et loquentis conditioni aptissima. φρουρὰ ἄζηλος, quam propter miseriam ei nemo invideat, nemo pro eo obire velit.

v. 144 — 148. λεύσσω — λύμαις] *Videmus Prometheu; et oculis nostris horrore coorta offunditur nebula lacrymarum plena, cum corpus tuum hic ad petram videmus ferreis his noxis intabescere.* Hic locus fuerit, eos qui recentes ad Tragicorum lectionem accedant admonere, in Chori canticis, utpote quae lyrico spiritu inflentur, graviorem linguae sonum, nova vocabula, metaphoras audaciores, et flumen orationis liberius se jactans neminem offendere debere. Itaque nisi ubi a veritate imaginum aut sensuum poetam discessisse argui potuerit, nemo ei elatum et magnificum dicendi genus, praesertim in Choricis, vitio vertet. ὁμίχλα προσῇξε de lacrymis, imagine naturam aemulante. Lacrymae enim obortae quasi nebula, aut velo oculos obducunt, eorumque luminibus officiunt. προσᾴσσειν vehementiam prorumpentium lacrymarum designat. Id occasioni aptissimum est. Etiamsi enim lacrymas cohibere voluissent Nymphae, magnitudo tamen malorum Promethei, eas vel invitis expressisset. Nec dubito quin apte positum sit, ὁμίχλη πλήρης δακρύων; etsi enim ipsae hanc nebulam lacrymae efficiunt, tamen eodem modo *nebula lacrymarum plena* probabiliter dicetur, quo *nubes pluviae plena* offensionem non esset habiturum. φοβερὰ vero, quia ob metum et angorem de Promethei fortuna lacrymae

 pro-

prorumpunt. Non enim interpretor *horrenda* n), sed ex *horrore coorta*. Germanice locum ita vertendum puto: *und ein banges Thränenwölkchen drängt sich in unser Aug' empor.* Ut autem Aeschylus nebulae similitudinem ad lacrymas transfert, ita Sophocles Antig. 532. et Euripides Hippol. v. 173. in eadem re νέφος usurpant, hoc tamen discrimine, ut ista metaphora frontem obnubilatam designent, e qua tamquam ex nube lacrymae stillent. Si quis vero in interpretatione poetarum difficilia potius et ardua quam plana et simplicia sectetur, ei forte in mentem venerit, ὁμίχλην sic explicare, ut ad umbram, quae oculis e propinquo aut instante animi deliquio offundi solet, referatur; ita Chorus propter adspectum Promethei miseriarum, se tantum non animo linqui lacrimasque simul oboriri significaret; Homerus enim ὄσσε νὺξ ἀμφεκάλυψεν de animi deliquio ponit. Enimvero talibus argutiis nos quidem non delectamur.

σὸν δέμας, ut Latini *corpus tuum*, *animum tuum*, loco pronominis personalis simpliciter positi. Germ. *da wir dich hier an dem Felsen schmachtend* etc. προσαυαινόμενον πέτρᾳ i. q. *huic petrae* affixum et *exarescentem*. Vim compositionis assequi nec latinus sermo, nec recentiores linguae possunt. Est idem ac αὐαινόμενον πρὸς τῇ πέτρᾳ. Exarescere autem dicitur Promethei corpus, partim e solis ardore, cf. v. 22, partim propter tabem ex diuturna miseria. Inest enim h. v. respectus ad futurum tempus. ταῖσδ' ἀδαμαντοδέτοισι λύμαις felici audacia positum, pro ferreis catenis noxam inferentibus. Sicut apud Terentium, *exit fundi nostri calamitas*, i. e. q. exit meretrix fundo nostro calamitosa, sic recte et graviter catenae λύμαι i. e. *noxae*, *corruptelae* vocantur, etsi hunc tropum vernacula vix imitari potest. Sed omnino velim tirones notent, metaphoram, allegoriam, aut quemcunque tropum in Graeco aut Latino scriptore pro linguae ingenio pulcherrimum esse posse, quem tamen verbotenus in linguam recentiorem transfundere non liceat. Idem in comparatione cul-

tio-

n) Si enim hunc tantum sensum admitteret φοβερὰ, legendum potius censerem δνοφερά.

tiorum, quae hodie florent, Europae linguarum saepenumero observatur. Graviter et ornate, quis neget? Klopstockius noster crucis supplicium nominat *den langsamen Tod der eisernen Wunden*. Fac id ad verbum Gallice verti, omnes credo Parisii et quantum est in Gallia hominum venustiorum reclamabunt, id inepte dictum esse, ferri posse negabunt. Itaque hoc semel monitum sit, ne quis Aeschylum propter tropos a Teutonicae linguae ingenio abhorrentes temere vituperet. *ἀδαμαντόδετος* nihil aliud est, quam supra v. 6. *ἀδαμάντινος*.

v. 149. *νέοι γὰρ οἰακονόμοι κρατοῦσ' Ὀλύμπου*, *novi enim gubernatores obtinent Olympum*, plurali hic pro singulari posito, non sine quadam amaritudine. Sic et nos: *denn itzt sitzen neue Herren am Ruder*, quamvis de uno tantum sermo sit. *οἰακονόμοι* frequens metaphora, quae Sept. ad Theb. v. 2. 3. latius circumscribitur. Sic *οἰακοστρόφος* v. 515.

v. 150. *νεοχμοῖς — κρατύνει*] *et novis legibus Jupiter haud legitime imperat*. *ἀθέτως* recte restituit Bentlejus ex Hesychio; qui id interpretatur: *ἀθέσμως, ἀσυγκατατεθειμένως*; adeoque hoc vocabulo significatur Jovem imperium absque auctoritate et consensu reliquorum deorum obtinere. Haec tamen cum narratione Promethei v. 218. 229. 230. aegre conciliantur. Itaque hunc versum, levi mutatione, sic corrigendum esse arbitror:

Νεοχμοὺς δὲ νόμους Ζεὺς ἀθέτως κρατύνει,

novas enim leges Jupiter sancit non legitimo modo, sine reliquorum deorum suffragio. Sic optime *νεοχμοὺς νόμους κρατύνει* opponitur sequentibus *τὰ πρὶν δὲ πελώρια νῦν ἀϊστοῖ*. Accedit quod sic tavtologia evitatur; nam v. antecedente jam dixerat Jovem regnare, *κρατεῖν Ὀλύμπου*; itaque si h. l. *κρατύνειν* intransitive positum esset, bis idem dixisset Aeschylus, cujus vitii propter admirabilem, qua floret, verborum copiam, et ubertatem, sine summa necessitate non est insimulandus. *κρατύνειν νόμους*, *leges firmare*, i. q. *firmiter sancire*.

v. 151. *τὰ πρὶν δὲ πελώρια*] Recte Stanlejus pristinas Titanum leges, quae Jupiter jam antiquet, significari videt.

πελώριος alias *magna*, *admiranda*, h. l. *ſancta* et conſequenter i. q. *περιεζόμενα* denotat. *ἀΐςοῖ abolet.*

v. 152. *εἰ γὰρ* non equidem cum doctiſſimo Brunckio h. l. *utinam*, ſed potius *imo vero ſi* verterem. Eſt enim elliptica orationis forma, et poſt *ἀπεγήθει* reticentur verba facile ſupplenda, v. c. *ferendum fuiſſet*, vel ſimilia. Id Germani examuſſim imitantur, e. c. hunc locum ad verbum, bene tamen germanice, ſic reddere liceat: *Ja wenn er mich noch unter die Erde in den Tartarus geſteckt hätte; — So aber* etc.

v. 153. Sub terra Orcus Plutonis regia, et ſub Orco demum Tartarus eſſe fingebatur. Ad hanc normam Aeſchylus, ubicunque de Tartaro loquitur, fabulam dirigit. Aptum vero eſt, quod in Tartarum potius ſe dejectum eſſe optat, cum propter eam, quam ipſe affert, cauſam, tum propterea quod eo reliquos Titanas fere omnes Jupiter incluſerat.

νεκροδέγμων dicitur Orcus, quia omnes mortuos excipit; alibi *πάνδοκος* v. c. Sept. adv. Theb. 862. *Εἰς ἀπέρατον Τάρταρον*, *in immenſum Tartarum.*

δεσμοῖς ἀλύτοις ἀγρίως πελάσας] catenarum et vinculorum duritiam ait ſe deprecaturum non fuiſſe, ſi eum Jupiter in Tartarum potius dejicere voluiſſet. *μήτε θεὸς μήτε τις ἄλλος* periphraſtice pro *οὐδείς*. Sed haec periphraſis affectum orationis decet. Aptum vero eſt, quod non dicit *μήτε θεὸς μήτε βροτὸς*, nam pro tanta, cujus ſibi conſcius erat, erga homines benevolentia, eos ex malis ſuis fructum laetitiae capturos eſſe, credibile non erat.

ὡς — ἐπεγήθει] „Minime, Brunckius inquit, audiendus Heathius, reponens *ὡς μήτ' ἂν θεός*. Legitimam particularum *ὡς*, *ὅπως*, *ἵνα*, ſignificantium *ut*, cum imperfecto vel aoriſto indicativi conſtructionem, licet non rara ſint illius exempla, ignoravit vir doctus, metri quam linguae peritior, nunquam ſine naufragio ad hunc ſcopulum navem appulit. Infra v. 755. *ὅπως πέδῳ σκήψασα τῶν πάντων πόνων ἀπηλλάγην*, emendat *ἀπαλλαγείην*. In Soph. Oed. Tyr. 1391. *ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέχου; τί μ' οὐ λαβὼν ἔκτεινας εὐθὺς, ὡς ἔδειξα μήπο-*

μήνοντε ἐμαυτὸν ἀνθρώποισιν — quid acceptum me statim non interfecisti ne ostenderem me hominibus —. Electr. 1134. ὅπως θανὼν ἔκεισο. Quae loca etiam perperam sollicitat. Noster Choeph. 139. ὅπως δίφροντες ἴσα μὴ 'κινυσσόμην o).„ Hactenus vir doctissimus.

v. 157. αἰθέριον κίνυγμα] Hesychius, cujus glossam inter V. L. descripsimus, κήνυγμα' legit. Id Pauwio unice placet, quia κίνυγμα, quod *motaculum* interpretatur, in conditionem Promethei vincti non cadat. Sed verum est κίνυγμα, quod vidit Stanl. a κινύω, ut ab αἰθύσσω, αἴθυγμα. — Est autem αἰθέριον κίνυγμα, quicquid sublime in aëre pendet, ventorum ludibrium; Germ. *ein luftiges Gaukelspiel.* Non enim hic putide urgenda est origo vocabuli. Eodem modo αἰώρα apud Lycophronem ponitur, cujus locum etiam propter argumenti affinitatem transscribimus:

Σήταια τλῆμον, σοὶ δὲ πρὸς πέτραις μόρος
Μίμνει δυσαίων, ἔνθα γυιάχοις πέδαις
Οἴκτιστα χαλκείῃσιν ὀργυιωμένη
Θανῇ, πυρὶ φλέξασα δεσποτῶν στόλον
Ἔκβλητον αἰάζουσα Κραθίδος πέλας
Τόργοισιν αἰώρημα φοινίοις δέμας. p)

Eustathius ad Iliad. Δ. 281. q): τῷ δὲ κινύω αὖθις παράγωγον τὸ κινύσσω· ἐξ οὗ παρ' Αἰσχύλῳ αἰθέριον κίνυγμα, τὸ ἀέριον εἴδωλον.

v. 158. ἐχθροῖς ἐπίχαρτα πέπονθα, *ea patior quae inimicorum oculos pascant.* ἐπίχαρμα, χάρμα ᾧ τινι χαίρει τις, καὶ ὁ ἐπίχαρτος. *Hesych.*

v. 159. 160. τίς — ἐπιχαρῆ;] *Quis deorum tam durum et ferreum habeat animum, ut ei haec laetabilia sint?*

v. 161. 162. τίς ὃ — Διός] Gradatio a minori ad majus. *Quis non potius mala tua commisereatur, si nimirum a Jove discess-*

o) Vide Musgravium ad Eurip. Phoeniss. 216. Valckenarium ad Hippol. 928. et diatr. in Eurip. fr. p. 149.

p) h. e. Tibi vero, misera Setaea, mors ad petram infelix impendet, ubi tenacibus compedibus aeneis deligata miserrime morieris, combusta dominorum classe, expositum lugens prope Crathidem corpus, vulturibus cruentis suspensum.

q) p. 360. lin. 16. ed. Frob.

discesseris! γε h. l. est *scilicet*; Germ. *den Jupiter freilich ausgenommen.*

v. 163 — 164. ὁ δ' ἐπικότως — γένναν] *hic enim semper iracundus inflexibili ingenio obsequens Coeli posteros domat*; θέμενος ἄγναμπτον νόον, *possidens animum inflexibilem.* ἐπικότως δάμναται οὐρανίαν γένναν, iratus semper scilicet ob bellum adversus se gestum Titanas domat; qui sunt Οὐρανοῦ καὶ Χθονὸς τέκνα coll. v. 285. Nisi vero, quod mihi quidem magis arridet, οὐρανίαν γένναν de omnibus diis coelestibus intelligendum est; tum ἐπικότως non *iracunde* significaret, sed tantum *severe, morose*; ac sensus hic verborum exoriretur: *ille autem acerbum et severum in coelestes deos imperium exercet.*

v. 165. sq. οὐδὲ λήξει — ἀρχάν, *nec prius desinet, quam aut animum expleverit, aut ei dolo aliquo imperium occupatu difficile aliquis eripuerit.*

v. 167 — 171. ἦ μὴν ἔτ' ἐμοῦ — ἀποσυλᾶται.] *Profecto me olim, quamvis nunc firmis compedibus vexato, opus habebit deorum rex, ad indicandum ei novum consilium, quo sceptro et honore spoliabitur.* Id consilium hic subobscure et ambigue Prometheus indicat; in quo magna cernitur ars poetae, qui sic et attentionem spectatorum acuit, et actionis tragicae cursum, ne justo citius ad finem perveniat, inhibet ac suspendit. Praeclare vero et hoc instituit, ut cum primum h. l. Prometheus consilii adversus Jovem olim nectendi mentionem fecisset, Chorus quamquam alias in curiositate ἄξιμωος, tamen id animadvertere non videatur, nec ab eo nunc diligentius, quando aut quo pacto illud futurum sit, exquirat, sed omne illud vaticinium, quasi somnium quoddam animi nimis concitati, silentio praetereat. Inde sibi Poeta aditum paravit ad sequentem Promethei narrationem de beneficiis humano generi a se tributis; ad colloquium cum Oceano, ad Iûs episodium, donec tandem a v. 915. repetitis iisdem de Jovis periculo praesagiis, et paulo clariore in luce positis viam sibi ad catastrophen totius fabulae faceret. αἰκίζεσθαι eandem vim habet, quam supra αἰκία; vim sibi praeter jus et fas illatam notat. γυιοπέδη vocabulum Aeschyleum.

σφίγκ-

πρύτανις· βασιλεύς, ἄρχων. Hesychius. δεῖξαι elliptice pro τὸ ἐμὲ αὐτῷ δεῖξαι. τὸ νέον βούλευμα opponitur pristino quod Titanes adversus Jovem moliti erant. σκῆπτρον τιμάς τ' periphrasis *imperii;* regiam dignitatem, omniaque jura et ornamenta quae eam sequuntur, ut apud Homerum r) ὡς ἔστω βασιλεύς, ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας, ἵνα σφίσιν ἐμβασιλεύῃ. ἀποσυλᾶται, *spoliabitur*, praesenti pro futuro posito, ad notandam rei certitudinem.

v. 172 — 177. καίτοι μ' ὁ — αἰκίας ἐθελήσῃ.] *Quamquam me nunquam mellifluis Suadae incantationibus demulcebit, nec unquam ego rigidas ejus minas veritus, hoc ei aperiam, priusquam ex saevis his vinculis me laxarit, et mihi pro injuria illata satisfecerit.* Primum hic mihi velim aliquis attendat, quam ornate hoc extulerit: *nec precibus nec minis mihi persuadebit;* sic tamen temperato verborum ornatu, ut omnia colorum pigmenta, a quibus naturalis tragici dialogi decor abhorreat, vitaverit. μελιγλώσσοις ἐπαοιδαῖς πειθοῦς, *mellis instar ab ore fluentia suadelae lenocinia.* Facile cuivis in mentem venerit, quod Stanl. comparat, Homericum illud s): τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. — θέλξει ex Homerica consuetudine significaret persuadendo aut incantando decipere; ut Hesychius θέλγει exp. ἀπατᾷ, quod bene h. l. conveniret. Forte tamen simpliciter ex usu scriptorum post Homerum positum est, pro *delenire, mulcere, mollire;* quae vocabuli potestas propter viciniam oppositi στερρός commodam hic sedem nacta fuerit. Ita concinne aliquis dicat: *Nec precibus me mollies, nec minis me franges.* στερρὰς — καταμηνύσω.] Variatio constructionis et a tertia persona ad primam transitus, aptus est liberiori filo familiaris colloquii. στερραὶ ἀπειλαί, *asperae minae.* In ultimis verbis elucet libera viri contumacia, non ut solvatur tantum e vinculis, verum etiam ut sibi satisfiat, postulantis. ποινὰς τίνειν *mulctam pendere* aut quocumque modo satisfacere.

v. 178. Ultima Promethei verba nobilis ferociae plena sic feriunt Nympharum animos, ut, quale illud Jovis periculum

r) Iliad. B. 206. s) Iliad. A. 249.

culum ſit, curioſe quaerere omittant, quo tandem iſta conſanguinei licentia eruptura ſit, unice ſollicitae.

σὺ μὲν — ἐλευθεροστομεῖς] *Tu quidem ferox es, et acerbis calamitatibus nequicquam cedis, ſed nimis libere vociferaris.* *ἐπιχαλᾷν* eſt *cedere*, item *aliquid remittere.* Prior ſignificatio hic aptior eſt. Alteram expreſſit verſione Stanlejus, qua quidem admiſſa ſic explicanda eſt verborum ſtructura, ut dativus *πικραῖς δύαισιν* ſit i. q. *propter acerbas calamitates*, et poſt *ἐπιχαλᾷς* repetatur *ἀπὸ τοῦ κοινοῦ* vocabulum *θράσος*; *nihil ob iſtas calamitates ab audacia remittis.* His ambagibus opus non eſt, ſi verbum *ἐπιχαλᾷν*, *cedere*, cum dativo *δύαισιν* conſtruatur. *ἐλευθεροστομεῖν*, *libere vociferari*, ut *λαβροστομεῖν* v. 327. *θρασυστομεῖν* Suppl. v. 211.

v. 181. *ἐμὰς — φόβος*] *meum autem animum ſollicitat acutus timor.* *ἐρέθει* *irritat, pungit.* *διάτορος*, *penitus penetrans* animum.

v. 182. 183. *καί ποτε — ἐσιδεῖν*] Si comma poſt *τύχαις* et punctum poſt *ἐσιδεῖν* ponitur, ita convertendus erit locus: *Vereor enim, in his malis tuis, quorſum tandem appulſurus horum laborum finem viſurus ſis.* Haud incommodum tamen fuerit, poſt *τύχαις* colo aut puncto, poſt *ἐσιδεῖν* autem ſigno interrogationis diſtinguere; quo facto ſic oratio conformabitur: *Timeo enim fortunae tuae; (denn ich fürchte für dein Schickſal;) Ecquando tandem tibi fatis decretum erit, ut in portum pervenias, et horum laborum finem videas?* Quae forma verborum haud ſcio an doloris plenior, et perturbatior ſit. Certe ſimilis locus v. 99. interrogationem item rectam, non obliquam habeat. *κέλσαντα* metaphora ab homine diuturnis erroribus maritimis exercito ducta, qui tandem aliquando ad littus appellit, aut in portu navigat, *πόνων τέρμα*, ſupra *μόχθων τέρματα* v. 99.

v. 184. *ἀκίχητος*, proprie *quem accedere, aut adſequi nequeas;* *ἀκίχητα ἤθεα* autem *mores intractabiles*, *(ein Sinn, dem man nicht beikommen kann,)* quo ſenſu Achilles apud Homerum dicitur *ἀμήχανος.* *κέαρ ἀπαραίμυθον*, *animus inexorabilis*, nec precibus nec monitis flexibilis *(bey dem kein Zureden hilft).*

v. 186.

v. 186. παρ' ἑαυτῷ τὸ δίκαιον ἔχων dicitur is, cui stat pro ratione voluntas, estque idem fere quod supra aliis verbis v. 150. describebatur. μαλακογνώμων apte opponitur antecedenti τραχύς. *Quamvis asper sit, tamen mollietur ejus animus.*

v. 188. ὅταν ταύτῃ ῥαισθῇ] pulcre continuatur metaphora. Sicut enim carnes tundendo molliuntur, ita Jovis animum tali necessitate contusum molliorem ac tractabiliorem fore significat.

v. 190. ἀτέραμνον ὀργὴν, *iram obstinatam*, ut Homerus *) κῆρ ἀτέραμνον interprete Hesychio appellat τὸ μὴ ἐνδιδοῦν, σκληρόν.

v. 190—192. τὴν δ' ἀτέραμνον — ἥξει] *et ira obstinata repressa tandem in concordiam et amicitiam mecum cupiente cupiens redibit.*

v. 193. Ad hanc Chori responsionem a proxime praecedente Promethei dicto transitus praefractior est, nec satis, ut ita dicam, complanatus. Certe pro iis quae Prometheus postremo de sperata sibi Jovis reconciliatione dixerat, magis a Choro exspectabatur, ut spei tam laetae, quam ut poenae causas et crimina Promethei curiosius exploraret.

v. 193. πάντ' ἐκκάλυψον — λόγον] *Rem omnem nobis aperi et clare enarra.*

v. 194. 195. ποίῳ — αἰκίζεται, *quo in crimine te Jupiter deprehensum tam ignominiosis te et acerbis poenis affligat.*

v. 196. δίδαξον — λόγῳ] *Fac nobis haec edisseras, nisi quid sermone hoc offendaris.*

v. 197. ἀλγεινὰ — τάδε] *Tristia quidem mihi haec sunt vel ad dicendum.* Germ. *Ach freilich ist mirs peinlich, auch nur davon zu reden.* καὶ h. l. *vel, adeo.*

v. 198. ἄλγος i. q. ἀλγεινὰ, sed scite variavit verbi formam. ἄλγος δὲ σιγᾷν, *molestum tamen etiam est silere.* πανταχῇ δὲ δύσποτμα, *in utramque partem*, sive eloquar, sive sileam, *malorum meorum sensu premor.* Aut si mavis: *quocunque me vertam, nil nisi infortunium est.*

*) Od. Υ. 167.

v. 199. 200. ἐπεὶ — ὠροθύνετο, *Quam primum dii alii aliis irasci coeperunt, seditione inter eos coorta.* Sic apud Homerum [u]) ἔνθα κέ τις μείζων τε καὶ ἀργαλεώτερος ἄλλος πὰρ Διὸς ἀθανάτοισι χόλος καὶ μῆνις ἐτύχθη.

v. 201 — 203. οἱ μὲν — θεῶν] *aliis quidem Saturnum solio deturbare volentibus, ut scilicet Jupiter regnaret; aliis contra nitentibus ne umquam Jupiter diis imperaret.* Observandum est οἱ μὲν — οἱ δὲ esse nominativos consequentiae, nam apodosis quae ab ἐπεὶ — ὠροθύνετο pendet, v. 204. demum sequitur. Perperam Stanlejus οἱ μὲν θέλοντες ad ἤρξαντο refert.

v. 204 — 206. ἐνταῦθ᾽ ἐγὼ — οὐκ ἠδυνήθην] *ibi ego quamvis optime consulens Titanas tamen Coeli et Terrae filios permovere non potui; (optima consilia ut sequerentur, persuadere non potui.)*

v. 206 — 208.] *mitia vero remedia asperis animis aspernati, sine negotio per vim se regnum adepturos esse sperabant.* αἱμύλας μηχανὰς recte Stephanus et Potter. ad Lycophron. v. 1124. interpretatur *dolos, dolosas et fraudulentas artes;* eas igitur καρτεροῖς φρονήμασιν, *bellicosis animis,* seu *robore ac fortitudine freti* rejiciebant. ἀτιμάζειν enim h. l. i. q. aspernari, cum contemtu rejicere. Sic de precibus spretis v. 789. πρὸς βίαν, *violenter,* ut πρὸς φιλίαν amice, v. c. ap. Xenoph. Cyrop. I. quem locum comparavit Stanl. Particulam τε nec otiari, nec emphaticam esse, bene monuit Heath. ἀμοχθεὶ πρὸς βίαν τε, *sine negotio et per vim quidem.*

v. 209 — 211. ἐμοὶ δὲ μήτηρ — προυτεθεσπίκει. Ridicule Scholiastae particulas οὐχ ἅπαξ μόνον ita construxerunt, ut cum καὶ Γαῖα conjungerentur; hoc nimirum sensu: *mihi autem mater, quae non solum Themis, verum etiam Terra appellatur, praedixerat.* Non animadverterunt Graeculi adverbium ἅπαξ. Rectissime vero Heathius aliique οὐχ ἅπαξ μόνον cum προυτεθεσπίκει cohaerere viderunt, et nihil aliud esse, ac: *non semel tantum, semel ac saepius, (mehr als einmal).* Sed major difficultas, a nemine adhuc, quod meminerim, observata, ex versu sequente, καὶ Γαῖα πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία, oritur. Nota quidem est et a veteribus multum celebrata ἡ πολυωνυμία

μία

u) Iliad. O. 122.

μία deorum dearumque; ac Stanlejus aliquot loca excitavit, in quibus Γαῖα eadem et Ἑστία et Ἀνάγκη vocatur, in quibus tamen ne unicus quidem est, qui Themin etiam Γαῖαν appellatam fuisse testetur. Sed primum Aeschylus ipse in principio Eumenidum, quod Stanlejum non fugit, diserte Themin a Γαίᾳ distinguit, illamque hujus filiam nominat; in quo ei cum Hesiodo et Apollodoro convenit. Deinde v. 888. Themin Titanida appellat, ex quo denuo intelligitur, tragicum nostrum ab hac genealogia non discessisse. Titanides enim sunt Apollodoro teste, Coeli et Terrae filiae, Titanum sorores, Tethys, Rhea, Themis, Mnemosyne, Phoebe, Thea. Aperte igitur sibi Aeschylus in eadem tragoedia repugnaret, si Themida eandem et Terram esse h. l. diceret, cum tamen v. 888. illam inter Titanidas h. e. inter Terrae filias retulisset. Accedit, quod versu 205. Prometheus Titanas Οὐρανοῦ τε καὶ Χθονὸς τέκνα Coeli et Terrae filios nominat. Jam si eadem Χθὼν sive Γαῖα ipsius quoque mater fuisset, cur Titanas non potius fratres suos appellaret? Aut cur Themis, si eadem et Γαῖα fuisset, non item reliquis filiis Titanibus, sed soli Prometheo, quae in fatis essent, praedixisset? Denique h. l. parum commode duplicis hujus nominis mentionem fecisset. Quid enim attinebat, ubi tantum Themidis vaticinium exponendum erat, inutilem hanc de alio Themidis nomine observationem inculcare? Quae cum ita sint, totum hunc versum

Καὶ Γαῖα, πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία

spurium, Aeschylo plane indignum, atque ex glossa marginali seu Grammatici interpolatione intrusum esse censeo. Multo elegantius et concinnius absque isto emblemate leguntur hi versiculi:

Ἐμοὶ δὲ μήτηρ οὐχ ἅπαξ μόνον Θέμις
Τὸ μέλλον ᾗ κραίνοιτο προὐτεθεσπίκει

mihi autem non semel tantum mater Themis futurum ut eventurum esset praedixerat. Interpolationi occasionem dedisse videtur error Scholiastarum quorundam supra commemoratus, quo verba οὐχ ἅπαξ μόνον ad vocabulum Θέμις trahebant,

inde-

indeque hic sententiam quae a καὶ aut ἀλλὰ καὶ inciperet excidisse somniabant. Itaque facile Grammatici cujusdam annotationem ceu genuinum Aeschyli versum e margine in textum recipiebant, nubem certe, si umquam alias, pro Junone amplexi.

v. 212. 213. ὡς ὁ — κρατεῖν] *quod eos, qui essent rerum potituri, non oporteret robore aut vi, sed dolo vincere..* πρὸς τὸ καρτερὸν idem quod πρὸς βίαν v. 208.

Χρείη] E lectionibus antea vulgatis alteram χρὴ, ἢ — ob hiatum, soloecismum et sententiae absurditatem, alteram χρεῖ' ἢ ob soloecam item constructionem recte Dawesius improbavit, ac sine dubio veram Aeschyli manum assecutus est, cum optativum χρείη aoristi ἔχρην reponendum censuit.

ὑπερέξοντας] Lectioni ὑπερέχοντας praeter Ald. et Rob. favent codd. Regg. Mosqu. 1. 2. Guelpherb. quorum si quis auctoritatem editionibus Turnebi et Victorii praeferendam arbitretur, pertinacius non repugnabo, modo mihi dederit aptius ad sensum ὑπερέξοντας, neque propter Heathii sententiam de anapaesto e secunda et quarta senarii sede ubique exterminando, damnandum esse. Ceterum Dawesius h. l. lectionem ὑπερέχοντας secutus ita vertit: *non jam virtute, sed dolo superandos esse, qui rerum summa potirentur*. Is igitur τοὺς ὑπερέχοντας *deos nunc regnantes* intelligit, et κρατεῖν interpretatur *vincere*. At consuetudini Aeschyleae magis respondet, verbo κρατεῖν *imperandi* significatum tribuere; praeterea versui 208. melius convenit. Qui enim ibi sunt δεσπόσοντες, hic alio verbo ὑπερέξοντες nominantur, et κρατεῖν dicuntur.

v. 214. 215. τοιαῦτ' ἐμοῦ — τὸ πᾶν] *Quae cum iis sermone exponerem, prorsus ne animum quidem advertere dignati sunt.* προσβλέπειν mihi potius ad consilia quam ad Promethei personam pertinere videtur; ut sit i. q. ἀποβλέπειν, *rationem alicujus rei habere*. Quod bene respondet versiculo 207. ubi Titanes dicebantur τὰς αἱμύλας μηχανὰς ἀτιμάσαντες. Stanlejus proprie accepit προσβλέπειν, et ad Prometheum traxit,

traxit, ita vertendo: *Talia me verbis exponentem non dignabantur prorsus vel adspicere.* τὸ πᾶν i. πάντως.

v. 216. κράτιστα δὴ — συμπαραστατεῖν.] *Eorum igitur, quae tum in mentem veniebant, optimum mihi videbatur esse, matre assumta meapte sponte lubenti Jovi assistere.* τῶν παρεστώτων τότε vertit Stanl. *in praesenti rerum statu*, quod verborum structura non patitur. Prometheus postquam Titanas recta consilia spernere vidit, aliud ex alio cogitare coepit; ex omnibusque, quae ei in mentem venerant, postremo nihil melius et consultius ei videbatur, quam ad Jovis partes transire. Hanc interpretationem etiam doctissimo Matthaei placere vidi, qui eam in margine variantium lectionum e codd. Mosqq. excerptarum notaverat. προσλαβόντα] Hujus casuum enallages exempla quatuor ex unica Medea Brunckius V. D. protulit v. 660. v. 744. 813. 883. ἑκὼν ἑκόντι] cf. v. 19.

v. 219—221. ἐμαῖς δὲ — συμμάχοισι.] *Atque ita meis consiliis factum est, ut Tartari profunda vorago olim natum Saturnum cum sociis occultet.* Recte Stanlejus observat nostrum Homero assentiri, qui Titanas item in Tartarum dejectos esse perhibet [x]). Sed praeiverunt quoque Hesiodus [y]), et quodammodo Pindarus [z]). μελαμβαθὴς appellatur Tartarus, quia simul et profundus et tenebricosus est. Homerus l. l.

ἵν' Ἰαπετός τε Κρόνος τε,
Ἥμενοι, οὔτ' αὐγῆς Ὑπερίονος ἠελίοιο,
Τέρποντ' οὔτ' ἀνέμοισι, βαθὺς δέ τε Τάρταρος ἀμφίς.

Profunditatem Tartari l. c. hac mensura definit, ut eum tantum infra terram esse dicat, quantum coelum a terra distet, et ferream incudem e terra demissam decimo demum die in Tartarum perventuram. Κευθμὼν proprie *latibulum, spelunca*, bene ad carcerem subterraneum transfertur. Ante αὐτοῖσι συμμάχοισι, omissum est σὺν, ellipsi admodum frequente.

v. 221.

x) Iliad. Θ. 480.
y) Theog. v. 716. sqq.
z) Pyth. I, 29.

v. 221 — 223. τοιάδ' — κακαῖσι ποιναῖς [a]) ταῖσδέ μ' ἐξημείψατο.] *Talibus a me beneficiis affectus deorum tyrannus malam hanc mercedem mihi retribuit.* Sic enim interpretari malo τὰς ποινὰς, quam cum Stanl. *poenas* vertere. Punitum enim ſe a Jove Prometheus non concedebat, ſed vexatum, injuria affectum. *Mercedis* vim interdum vocabulo ποινὴ tribui e Pindaro conſtat, qui ἡσυχίαν καμάτων μεγάλων ποινὰν appellat [b]).

v. 224. 225. ἔνεστι γάρ πως — μὴ πεποιθέναι] *Ineſt enim neſcio quomodo tyrannorum imperio hic morbus, ut fidere amicis neſciant.* „Vertit Garbitius: *ut non fidem habeant amicis*, neſcio an ſatis plene et lucide. Maluiſſem *ut non fidant amicis*. Vulgo enim *fidem habere* valet, credere quod aliquis dicit aut monet verum eſſe, et credentem (ſi ita res ferat) obtemperare. Hoc modo fidem habuit Jupiter Prometheo, conſilio ipſius, ut hic narrat Prometheus, imperium adeptus. Hoc autem vult Aeſchylus, viros principes illos praecipue ſuſpectos habere, quibus ipſi plurimum debent, et qui de ipſis optime meriti ſint. Ita enim τῷ φίλοι hoc loco capiendum.„ Hactenus Stanlejus, qui ſine dubio verum vidit. Sed aliud magis reconditum eſt, quod interpretes nobis obſervandum reliquere. Ex his enim verbis, cauſae, quas irarum in Prometheum Jupiter habuerit, plenius intelliguntur. Quaerat enim fortaſſe quispiam, cur Jupiter beneficia generi humano tributa tam graviter in Prometheo ulciſcatur. Hic itaque perſpicue ſignificatur Jovem diffidentia potiſſimum adductum fuiſſe, ut Prometheum, quem, poſtquam ſibi mortales tot beneficiis devinxiſſet, ad ſeditionem concitandam pronum et potentem fore ſuſpicaretur, tempeſtive opprimeret, et vinculis coërceret.

v. 226. [c]) 227. ὃ δ' οὖν — σαφηνιῶ] *Quod vero interrogatis, quam ob cauſam me vexet, hoc jam exponam.*

v. 228. ſqq. ὅπως τάχιστα i. q. v. 199. ἐπεὶ τάχιστα. *Quamprimum in ſolio paterno conſedit, ſtatim diis aliis alia munera diſtri-*

a) In Guelferb. et Mosqu. I. eſt τιμαῖς, minus bene.
b) Nem. I, 107. Cf. Pyth. I, 113.
c) αἰτίην pro αἰτίαν MS. Guelferb.

distribuit, *atque* ita *imperium* sibi *stabilivit*; θρόνος πατρῷος i. q. ἕδρη Κρόνου v. 200. Homerus d) narrat, Jovem, Neptunum et Plutonem sorte inter se divisisse imperium, atque ita Jovi coelum, quod aëre et nubibus continetur, Neptuno mare, Plutoni orcum obtigisse; terram autem et Olympum omnium communem fuisse. Hesiodus autem fabulatur, postquam dii bellum cum Titanibus confecissent, eos Terrae consilio Jovi imperium detulisse, qui deinde singulis munera distribuerit:

— ὁ δὲ τοῖσιν εὖ διεδάσσατο τιμάς e).

et alibi: f)

ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κάρτεϊ νικήσας πατέρα Κρόνον εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς καὶ ἐπέφραδε τιμάς.

διεστοιχίζετο vel est *ordinavit*, *ordine constituit*, atque huc pertinere videtur Hesychii glossa: Διεστοιχίζετο, διετίθετο ἐν στοίχῳ καὶ τάξει· διῄρει ἀπὸ τῶν εἰς τὰς σηκὰς εἰσαγόντων τὰ ποιμνία καὶ διακρινόντων ἐκ τῆς νομῆς ἑκάστῳ τὰ ἴδια· vel, quod melius convenit, *stabilivit*, *sepsit regnum*, benevolentia nimirum et fide reliquorum deorum muneribus distributis confirmata.

v. 231. sqq. βροτῶν — νέον] *miserorum vero mortalium rationem nullam habuit*, *sed universo genere deleto novum aliud creare constituit*. Cur humano generi Jupiter adeo infensus fuerit, caussam nullam Prometheus affert; idque consilio sic instituisse videtur Aeschylus, ut iterum constaret Jovem omnia ad arbitrium suum exigere, nec aliam juris legumque caussam nisi voluntatem ac lubitum suum agnoscere. In quo quanto violentiorem tyrannum Jovem esse spectatoribus ostendebat, tanto propius eorum animos Promethei fortuna tangi volebat, unici nimirum salutis hominum auctoris et praesidii. Ceterum hic iterum Aeschylus ab Hesiodo discedit, qui Jovem hominibus propter fraudem Promethei in carnium

d) Iliad. O. 175. sqq. e) Theog. v. 885.
f) Theog. v. 71. sqq.

um distributione sibi illatam iratum fuisse, iisque perditis illum ulcisci voluisse scribit g). ἀϊςοῦν, *exstinguere*, *delere*. Suidas: ἀϊςῶσαι, ἀφανίσαι. Hesychius: ἀϊςωθεὶς, ἀφανισθεὶς. De hoc Jovis consilio genus humanum delendi varie apud alios contexitur fabula. Quae de pluribus hominum generibus, aureo, argenteo etc. Hesiodus narrat, ea ab Aeschyli figmento plane aliena sunt. Propius vero accedit Apollodori narratio, qui h), cum Jupiter aeneum hominum genus diluvio perdere vellet, Deucalionem Promethei consilio arcam illam seu navem confecisse scribit, qua se cum Pyrrha servaret. φιτύειν i), *plantare*, *gignere*, *creare*. Hesychius: Φίτυ, φυτὸν, φύτευμα. Φίτυμα, τέκνον, γέννημα. Φιτύσατο, ἐγέννησεν.

v. 234. καὶ τοῖσιν — ἐμῦ] *Et his quidem consiliis nemo se opposuit praeter me.* Magnitudinem beneficii auget, quod solus ejus auctor extiterit.

v. 235. ἐγὼ δ' ἐτόλμησ', *ego vero id solus ausus sum.* In sequentibus verbis

— ἐξερυσάμην βροτὺς
Τῦ μὴ διαῤῥαισθέντας εἰς ᾅδυ μολεῖν

suspicor leve mendum insidere, et ultimum versum ita corrigendum esse:

[illegible] Stallb. et Jacobs.

— ἐξερυσάμην βροτὺς,
Τὸ μὴ ὐ διαῤῥαισθέντας εἰς ᾅδυ μολεῖν.

h. e. liberavi homines (scil. periculo) *ita ut ne plane deleti in orcum descenderent.* In tali enim constructione post verba *cavendi*, *liberandi*, et similia, sequens articulus τὸ ante μὴ ὐ significat idem ac ὥςε, quod recte observavit Cl. Brunck k), qui exemplum quoque affert hujus τὸ a librariis perperam in τῦ mutati, quod h. l. quoque factum esse contendimus. Altera autem negatio post ὐ saepius excidit. In vulgata etsi ἐξερυσάμην cum genitivo τῦ bene construitur, tamen negatio μὴ abundare videtur. Quod proprie apud Homerum pro extra-

g) Opp. et dier. v. 48. sqq. h) lib. I. p. 18.
i) In Guelf. pro φιτῦσαι est φυτῆσαι.
k) ad Hippol. p. 49.

extrahere ponitur, ἐξερύειν, id h. l. metaphorice est *liberare*, et haec lectio, quia est exquisitior et ornatior quam ἐξελυσάμην, jure praeferenda. In ἐτόλμησα — ἐξερυσάμην asyndeton est, fervorem animi ex merito gloriantis prodit: ICH *wagte es*; ICH *befreyte die Sterblichen*. διαῤῥαίειν, *perdere*, saepe apud Homerum occurrit. Διαῤῥαισθέντος, διαφθαρέντος, Hesychius. εἰς Ἅιδα, *in Plutonis*, scil. domum.

v. 237. sq. τῷ τοι — οἰκτρὰ ἰδεῖν] *Propterea igitur his calamitatibus premor, ad tolerandum quidem molestis, adspectu autem miserabilibus.* κάμπτομαι de aerumnis translate dicitur, imagine ab oneris aut jugi similitudine petita.

v. 239. sqq. θνητοὺς δ' ἐν οἴκτῳ προθέμενος i. q. θέμενος, *et mortalibus misericordiam impertitus*, τούτου τυχεῖν οὐκ ἠξιώθην αὐτὸς, *ipse ea dignus habitus non sum*, ἀλλ' ἀνηλεῶς ὧδ' ἐῤῥύθμισμαι, *sed immisericorditer hunc in modum tractatus sum.* ῥυθμίζειν, proprie *ad numeros redigere*, *componere*, h. l. ad miseram corporis vexationem transfertur: Germ. *so unbarmherzig zugerichtet.* Ζηνὶ δυσκλεὴς θέα, *spectaculum Jovi parum honorificum*, amare dictum pro *maxime contumeliosum*.

v. 242. σιδηρόφρων — εἰργασμένος] Vide, quam diligenter etiam in singulis verbis curet poeta, ut a tenuioribus ad altiora et sublimiora escendat. Supra enim eundem sensum Chorus levioribus verbis extulerat v. 159. sqq., hic autem magis incensus graviore dicendi genere utitur. σιδηρόφρων, *ferreo animo natus*, κἀκ πέτρας εἰργασμένος, *et ex saxo genitus.* Nobilis hyperbole jam apud Homerum obvia,

γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα,
Πέτραι δ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής. l)

saepius deinde ab aliis poetis repetita et variata. Cf. elegantissimi Heynii not. ad Virgil. IV. 365.

v. 243. ὅστις — μόχθοις, *qui tuis Prometheu molestiis misericordiam non adhibeat.*

v. 244. sq. ἐγὼ — κέαρ.] *nos enim talia videre nunquam optavimus, videntes autem summus nos dolor occupavit.* τάδε pro τοιάδε. οὔτε et τε sibi respondent, ut Latinorum *nec — et.*

l) Iliad. Π. 33.

v. 246. καὶ μὴν — ἐγώ.] *Utique vero me amicis adspectu miserabilem esse oportet.* ἐλεεινὸς εἰσορᾶν i. q. v. 238. οἰκτρὸς ἰδεῖν.

v. 247. μή πῃ — περαιτέρω] *Numquid etiam ultra haec progressus es?* Caute ac moderate loquitur Chorus; non dicit ἥμαρτες, sed περαιτέρω προὔβης, ne animum Promethei offendat, eumque a pertexenda narratione absterreat.

v. 248. θνητούς τ' — μόρον] haud satis accurate vertit Garbitius: *ne haberent mortem prae oculis;* cum potius significet generatim: *impedivi ne homines fata prospicerent*, secundum illud Horatii: *Prudens futuri temporis exitum caliginosa nocte premit deus.*

v. 249. τὸ ποῖον — νόσου;] *et quale tandem huic morbo remedium invenisti?* Participia, ut hic εὑρὼν, in responsionibus posita pulcre inserviunt vinciendis dialogi nodis. νόσον appellat curiositatem futura praevidendi.

v. 250. τυφλὰς — κατῴκισα] *spes coecas in animos ipsorum inserui.* Sic Garbitius; sed elegantius ita vertitur: *spes coecas inter eos introduxi*, metaphora a coloniae deductione sumta; spes, quae et ipsae coecae sunt et alios excoecant. Nota est Hesiodi allegoria de spe in fundo pyxidis Pandorae remanente m). Sed multo sapientius pro consilio suo Aeschylus rem adumbravit.

v. 251. μέγ' ὠφέλημα — βροτοῖς] *magnum sane hoc quod praebuisti mortalibus emolumentum.*

v. 252. πρὸς — ὤπασα.] *Praeterea etiam ignem iis divisi.* cf. v. 8.

v. 253. καὶ νῦν — ἐφήμεροι;] *Adeoque jam possident mortales ignem flammantem.* Epitheton φλογωπὸν ornatus causa additum. Qui argutiis delectatur, is aut cum Scholiaste eo adjectivo ignem διακονικὸν ab elementari distingui, aut artem e parva scintilla *flammam* ignis excitandi designari dicat. Hesiodus n) Jovem vehementer iratum esse tradit, cum ignem inter homines elucere vidisset,

ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.

v. 254.

m) Opp. et dier. v. 95.

n) Theog. v. 569.

v. 254. ἀφ' ὧ γε — τέχνας.] Particula γε quaestionis a Choro propositae affirmationem involvit; q. d. *Possident; et ab hoc quidem multas artes discent.* ἀφ' ὧ i. e. *cujus praesidio et adminiculo.*

v. 255. τοιοῖσδε — αἰκίζεταί τε] *Talibus igitur te Jupiter criminibus accersens vexat.* αἰτιάματα et crimina i. q. criminationes, et crimina h. e. delicta notat; adeoque h. l. apte ponitur; nondum enim gravioribus in Prometheum verbis utitur Chorus, sed mitibus ac lenibus, culpamque Promethei quasi extenuantibus. κἀδαμῇ χαλᾷ κακῶν, *et nihil ab his poenis remittit.*

v. 257. οὐδ' ἐστιν — προκείμενον;] *nec finis ullus tibi propositus est laborum?*

v. 258. οὐκ ἄλλο — δοκῇ.] *Nullus plane, nisi quando ipsi placebit.*

v. 259. δόξει δὲ πῶς;] *Quomodo vero placebit?* Fortasse vero melius fuerit etiam post δόξει δὲ interrogationis notam ponere: δόξει δέ; πῶς; τίς ἐλπίς; *placebit autem? quomodo? quae spes?* Ita etiam Latini in hoc genere quaestionum dubitationis aut admirationis plenarum utuntur τῷ *autem*; ut cum Aeschines Terentianus o) patri dixisset: *Fac, promisi ego illis*, respondet Micio: *promisisti autem? de te largitor, puer!* — οὐχ ὁρᾷς ὅτι ἥμαρτες; jam amica quadam indignatione accensus Chorus acrius loquitur, et amicum ob noxam in se ipsum admissam castigat. *Nonne vides te deliquisse?* Nempe imprudentiam ei objicit.

v. 260. ὡς — ἄλγος] *Quomodo vero deliqueris, nec mihi dicere jucundum est, et tibi molestum.* Mansuetudinis et humanitatis Chori signum est, quod reprehensioni Promethei immorari nolunt, sed leviter ejus peccatum tetigisse satis habent. ἄλλα — τινά, *circumspice vero exitum ex his malis.*

v. 263. Quamvis miti Nympharum objurgatione tamen irritatus Promethei animus aegritudinem ejus et vim doloris, quo premitur, ingenue prodit. ἐλαφρὸν — πράσσοντας, *Facile est, si quis omnibus curis atque aerumnis expeditus est, eum alios*

o) Adelph. V. 6, 17.

alios infelices monere et verbis castigare. Ad sententiam comparavit Stanlejus Dionis Cassii dictum [p]: Ῥᾷον παραινέσαι ἑτέρῳ ἐστὶν, ἢ αὐτὸν παθόντα καρτερῆσαι; ac Terentianum illud [q]), quod nemini non succurret: *Facile omnes cum valemus, recta consilia aegrotis damus;* adumbratum ex Menandri versiculo: Ὑγιὴς νοσοῦντι ῥᾷστα πᾶς τις νουθετεῖ. Ceterum πήματος ἔξω τὸν πόδα ἔχειν differt ab simili phrasi, πήματος ἔξω τὸν πόδα ἀνέχειν, quod recte Cl. Valckenaer interpretatur *pedem e malis retrahere* [r]. παραινεῖν et νουθετεῖν differunt. Hoc est *reprehendere, objurgare,* illud *monere, consilia dare.*

v. 265. ἐγὼ — ἠπιστάμην] *Horum omnium ego nihil ignorabam,* scil. ut monitoribus nihil opus sit.

v. 266. ἑκὼν ἑκὼν ἥμαρτον, οὐκ ἀρνήσομαι] Hic mihi velim aliquis attendat, quam generoso spiritu culpam non solum confiteatur, sed etiam augeat. Nimirum Chorus tantum deliquisse eum monuerat; consultone id fecerit, an imprudenter, in dubio relinquebat; Prometheus vero non se deliquisse solum fatetur, sed addit insuper ἑκὼν, ἑκὼν ἥμαρτον. Scilicet quia, quod illae vitio sibi vertebant, id summam virtutem esse sibi conscius erat.

v. 267. θνητοῖς — πόνους] *mortalibus autem opem ferendo ipse mihi calamitates inveni.* εὑρίσκεσθαι πόνους h. l. i. q. *incidere in mala.*

v. 268. οὐ μήν τι — πεδαρσίοις] *non tamen hujusmodi me cruciatibus maceratum iri putabam, damnatum ad hunc desertum et solitarium scopulum.* κατισχναίνειν et κατισχαίνειν, *macerare, attenuare, conterere, arefacere.* Supra dixerat προσαυαίνειν. πεδάρσιοι πέτραι aeolica forma pro μετάρσιοι, cf. eruditissimus Valckenaer ad Eurip. Phoen. 1034. Eadem forma noster utitur v. 716. 924. πάγον vero, quem hic ἔρημον et ἀγείτονα vocat, supra v. 20. ἀπάνθρωπον appellaverat.

v. 271. καὶ h. l. transitum ad alia significat; ut Germanorum *doch. Verum nolite jam praesentia mala lamentari;* his verbis significat se de benevolentia Chori non dubitare, et

p) lib. 38. q) Andr. 3, 1, 9.
r) ad Eurip. Hippol. v. 1293.

et quodammodo acerbitatem admonitionis rejectae compensat.

v. 272. ποδοῖ δὲ βᾶσαι] Haec locutio inepta fuisset, si Nymphae alis advolassent. Perspicue significatur eas curru per aërem advectas, adhuc in eo consedisse, et sublimes pependisse. Sic Agamemnoni s) Clytaemnestra, a Troja redeunti: ἔκβαιν' ἀπήνης τῆσδε.

τὰς προσερπούσας τύχας ἀκούσαθ'] *futuram sortem audite.* προσέρπων de futuro seu instante, ut Aristoph. Vesp. 1500. 1522. Soph. El. 906. Eurip. Phoeniss. 41. ὡς μάθητε διὰ τέλους τὸ πᾶν] *ut rem omnem a principio ad finem cognoscatis.*

v. 274. πείθεσθ' — μογοῦντι] *Obsequimini mihi, obsequimini, date vos mihi nunc laboranti et in societatem doloris venite.* Brevitatem ultimorum verborum Latina lingua imitari nequit.

v. 275. ταυτά τοι — προσιζάνει] *eodem enim modo semper oberrans adversitas fortunae subinde ad alium aliumque divertitur.* Similis est sententia in Suppl. v. 332: αἰόλ' ἀνθρώπων κακά. Πόνυ δ' ἴδοις ἂν οὐδαμοῦ ταυτὸν πτερόν. Similior illa apud Pindarum t):

Ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι
Εὐθυμιᾶν τε μέτα καὶ
Πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν.

πρὸς ἄλλοτ' ἄλλον] similis transpositio verborum ei quam supra notavimus v. 49. Ceterum ob eandem inconstantiam et mutabilitatem Mars noto nomine dicitur ἀλλοπρόσαλλος; nec absimilis est imago Cupidinis apud Moschum u):

Καὶ πτερόεις, ὡς ὄρνις, ἐφίπταται ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλως.

προσιζάνειν] *assidere*, h. l. pro *appropinquare*, *deverti.*

v. 277. οὐκ ἀκούσαις ἐπεθώυξας τοῦτο] *Non invitis nobis haec edixisti.* ἐπιθωΰσσειν, quod supra v. 73. *cum clamore vociferari* denotabat, hic simpliciter est *dicere.*

v. 279. sqq. καὶ νῦν — ἀκοῦσαι, *et nunc jam alacri pede, rapidam hanc* volucris vehiculi *sedem, aëremque purum, avium viam relinquimus, ac ad asperam hanc terram descendentes, labores*

(E) 4

s) Agam. 915. t) Olymp. B. 62. u) Idyll. I, 16.

res tuos omnino cupimus cognoscere. ἐλαφρὸς h. l. ad celeritatem pertinet. κραιπνόσυτος θᾶκος aperte designat sedem in curru alato, seu ab avibus tracto. πόρον οἰωνῶν vel universe dictum est, saepe enim aër ita describitur, ut regnum aut via avium appelletur; vel cum quodam respectu ad aves currui junctas, si modo eas habuerint, nec tantum curru alato usae fuerint; quemadmodum Oceanus de ave, qua vectus erat, v. 394. dicit: λευρὸν γὰρ οἶμον αἰθέρος ψαίρει πτεροῖς. Nobis tamen verius ac simplicius videtur universe pronuntiatum interpretari.

Ceterum ut extrema Promethei verba animum produnt non magis erga inimicos asperum et contumacem, quam amicorum colloquio et consuetudine humaniter gaudentem, ita simul aptam Choro occasionem praebent e machina descendendi, dumque id fit, commodum ad sequentem scenam transitum faciunt.

IN SCENAM IV.

v. 284 — 396.

Jam scenam ingreditur Oceanus, Nympharum quae Chorum constituunt pater. Is eadem via profectus a tergo Promethei venit, nec prius quam proxime ad eum accessisset, ab eo conspici poterat. Fingitur autem aliti inequitare. An Gryphus fuerit, quod Scholiastae putant, incertum est. Nihil enim impedit, quo minus equum alatum, ut Pegasum fuisse fabulantur, interpretemur. Gryphes saltem a Prometheo v. 810. ita describuntur, ut Scholiastarum opinioni calculum vix adjicere queamus. Quicquid sit, si hunc Oceani introitum cum Nympharum ingressu comparamus, magis etiam has curru vectas fuisse, apparet. Oceanus enim sine mora ab alite descendit, ac disertis verbis eum sub initium colloquii et sub finem ejusdem significat. Quod argumento est Aeschylum nihil studiose obscuris verborum involucris texisse, sed planissimum verborum sensum eundem et Aeschylo dignissimum esse.

v. 284.

v. 284. sqq. ἥκω — εὐθύνων] Quaeri potest, ubinam locorum Aeschylus antrum s. domum Oceani posuerit. Nam etsi Oceanus, mare, totam tellurem ambire credebatur, tamen Oceanus deus alicubi domicilium habebat. Δώματος Ὠκεανοῖ meminit Homerus x), idque eum post Aethiopas in Oceano meridionali, aut saltem versus occasum hibernum posuisse verisimile est. Id vero etiam Aeschylum tenuisse levi quidem conjectura, sed tamen haud prorsus contemnenda, ducor ad suspicandum. Ubi Atlantis et Typhonis mentionem facit Oceanus, ita loquitur, ut eum ea loca, ubi illi versabantur, in hoc ipso itinere praetervectum esse credibile sit. cf. v. 347. 352. 363 — 365. Itaque si fingamus Oceanum e sinu Hesperio ad promontorium, quod Ἑσπέρα κέρας vocabatur, recto itinere ad Pontum Euxinum contendisse, ad sinistram Atlantem in Mauretania ex aëre despicere poterat; deinde vero etiam Siciliam supervolans Aetnam, cui Typhon subjacebat. Et quoniam Oceanitides in eodem antro cum patre Oceano habitabant, coll. v. 130. Aeschylus forsan cum Nymphas se in antro suo sonum ferramentorum, quibus Prometheus affigebatur, exaudiisse, dicentes fingit, pro rudi, quae tum erat, Geographiae notitia imaginatus est, antrum Oceani et Nympharum sic versus occasum hibernum subjacere monti Scythico, ad quem Prometheum religatum esse perhibet, ut linea recta ex isto monte per mediam tellurem, sed versus occasum hibernum ducta ipsum Oceani et Nympharum antrum penetraret. Sed hic ipsi suo lectores utantur judicio; nihil enim impedit. Fieri enim potest, ut Aeschylus ipse, unde venerit Oceanus, et ubi ejus domicilium esset, aut ignoraverit, aut certe definire noluerit. δολιχῆς κελεύθου et viae longitudinem et cursus celeritatem innuit. δολιχῆς κελεύθου τέρμα i. q. μακρᾶς κελεύθου πόρος, Theb. v. 548. διαμειψάμενος, intervallum emensus. διαμείβειν, superare, de via, quam quis post tergum relinquit.

v. 286. sq. τὸν πτερυγωκῆ — εὐθύνων] velocem hanc alitem imperio sine frenis gubernans. Admirationis enim augendae

 causa

x) Iliad. Ξ. 311.

caussa, non brutus, sed mente ac ratione praeditus esse fingitur.

v. 288. τοῖς — συναλγῶ] *Scito autem me et ipsum tuis aerumnis angi.*

v. 289. sqq. τό τε γὰρ — ἢ σοί.] *Nam ut id faciam et cognatio nostra me impellit, nec si a necessitudine discesserim, alium habeo, cui plus quam tibi tribuam.* Cognati erant Prometheus et Oceanus; hic enim pariter ac Themis, mater Promethei, Coelo et Terra natus erat.

v. 293. γνώσῃ — ἔνι μοι.] *Vera autem haec esse experieris; non enim inanibus verbis gratificari meum est.* μάτην χαριτογλωσσεῖν est vana spe aliquem lactare, multa prolixe polliceri, quae servare aut nolis aut nequeas.

v. 294-297. Φέρε — σοι.] *Agedum, impera, quibus rebus te a me adjuvari velis. Non enim Oceano alium tibi certiorem amicum esse dices.* Totum hoc exordium fidum, ingenuum et honestum Oceani animum luculenter prodit.

v. 298. ἔα τί χρῆμα formula est rem inexspectatam admirantis, cujus exempla multa occurrunt, v. c. Eurip. Or. 1611. Androm. 896. quae loca Cel. Valckenario debemus y). *Eheu quid hoc est rei?* καὶ σὺ δὴ — ἐπόπτης; *Tu quoque venis laborum meorum spectator?* ut supra v. 118. πόνων ἐμῶν θεωρός.

v. 299. πῶς ἐτόλμησας, *quomodo animum inducere* vel hoc a te impetrare *potuisti.* Ita saepe ponitur τολμᾷν. Similiter in Supplicibus Rex Danaidas interrogat: ἀλλὰ πῶς πατρῷα δώματα λιπεῖν ἔτλητε;

v. 300. ἐπώνυμον ῥεῦμα, *fluctum cognominem*, Oceanum, mare, significat; adeoque eum ab Oceani persona distinguit. πετρηρεφῆ αὐτόκτιτ' ἄντρα sunt *antra scopulosa non manu sed natura facta, (die sich selbst von Natur gebildet haben).*

v. 301. σιδηρομήτορα αἶαν Scythiam designat. Chalybes enim, Scythiae populus, ferrum invenerant.

v. 302. sq. ἢ θεωρήσων — κακοῖς] *Num fortunam meam spectaturus venisti, et quia te malorum meorum miseratio cepit?*

Iterum

y) ad Hippol. p. 260.

Iterum obſervari velim, quot modis Aeſchylus in iisdem rebus orationem variare ſoleat.

v. 304. ſqq. δέρκου θέαμα] *intuere hoc ſpectaculum.* cf. v. 140. 241. τόνδε — τυραννίδα] *hunc Jovis amicum; et in conſtituendo regno ejus adjutorem.* cf. v. 119. 120. ex quo apparet, cum ſe ſupra τὸν Διὸς ἐχθρὸν appellaret, id nihil aliud ſignificare, quam Jovi inviſum, aut ab eo in inimici loco habitum.

v. 306. οἵαις — κάμπτομαι] Vid. ſupra v. 237.

v. 307. ſq. ὁρῶ — ποικίλῳ] *Video Prometheu, et tibi quidem optima conſilia dare volo, etſi natura ſatis callido.* Blandam amici vulneri manum admovet Oceanus, cavetque ne temere illidat. Comparavit Stanl. Homericam Vulcani matrem admonentis imaginem [z]):

Μητρὶ δ' ἐγὼ παράφημι καὶ αὐτῇ περ νοεούσῃ
Πατρὶ φίλῳ ἐπίηρα φέρειν Διΐ.

Multum vero a veteribus celebrata Promethei calliditas. Heſiodus eum ποικίλον, ποικιλομήτην, ποικιλόβουλον, ἀγκυλομήτην, πάντων πέρι μήδεα εἰδότα, Horatius *callidum*, Catullus *ſolerti corde Prometheum* appellat.

v. 309. 310. γίνωσκε σαυτόν, *cogita qui ſis, tecum habita,* et noris adverſus Jovis potentiam infirmis te viribus contendere. καὶ μεθάρμοσαι τρόπους νέους, *et novos mores indue.* μεθαρμόζειν alias *corrigere, emendare*, h. l. autem, quia νέους additur, eſt *aptare ſibi, induere.* νέος γὰρ — θεοῖς] Probe didicit Oceanus aulicorum prudentiam, qui mores ſuos ſemper ad regis exemplum componunt.

v. 311 — 314. εἰ δ' ὧδε — δοκεῖν] *Si vero tam aſpera et aculeata verba jeceris, cito fortaſſe, quamvis procul a te in excelſiore throno ſedens, te Jupiter audiat, ut hanc malorum acerbitatem ludum jocumque fuiſſe exiſtimaturus ſis.* τεθηγμένοι λόγοι, dicta quaſi cote iracundiae acuminata, quae alterius animum mordent ac pungunt. Bene obſervat Valckenaerius V. D. [a]) animum *incitatum* ira, odio, vel alia perturbatione dici poëtis τεθηγ-

z) Iliad. A. 577.

a) ad Hippol. Eurip. p. 239. ubi, et h. l. et Theb. v. 717. et alia exempla commemorat.

τεθηγμένοις, hic autem τεθηγμένους λόγους mitibus verbis opponi. ῥίπτειν de dicteriis frequenter usurpatur, ut Latinorum *jacere.* τάχα hic et probabilitatem et celeritatem notat; (Germ. *wer weiſs wie bald)* cujus usus aliud exemplum e Plat. Phaedr. p. 257. affert doctiss. Hoogeveen in doctrina particularum graecarum [b]). καὶ μακρὰν ἀνωτέρω θακῶν, *etiamsi* etc. Χόλος μόχθων, *acerbitates et dolores.* παιδιὰν εἶναι δοκεῖν] Stanlejus apte contulit Terentianum: *Hic vero est, qui si amare occoeperit, ludum jocumque dices fuisse alterum* [c]).

v. 315. 316. ἀλλ' — ἀπαλλαγάς] *Tu autem, o miser, iras, quas foves, dimitte, et quaere, quomodo te ex his malis liberes.* ἀπαλλαγαί, plurali singularis loco posito. Aut ἀπαλλαγαὶ sunt liberationis praesidia. cf. v. 471. 760.

v. 317 — 319.] *Fortasse obsoleta tibi et stulta videbuntur quae dicam, verum tamen est, talia impotentis superbiloquentiae praemia esse solere.* ἀρχαῖα dicuntur *antiqua*, h. e. ab nostrae aetatis sensu et judicio nimium aliena, adeoque *stulta et futilia.* Sic saepe apud Aristophanem, v. c. Nub. 912. 980. Comparavit etiam Morell. Ciceronis dictum Philipp. 1. *Negligimus ista, et nimis antiqua et stulta dicimus.* τάδε vero pertinet ad sequentia; nempe Oceanus veretur, ne Prometheus locum istum communem de superbiloquentiae damnis antiquum et ineptum judicaturus sit. μέντοι, *nihilo secius, gleichwol.* τὰ ἐπίχειρα proprie, ut Hesychius explicat: τὰ ὑπὲρ τὸν μισθὸν διδόμενα τοῖς χειροτέχναις. Lucrum igitur ironice damnum dicit; ut nostri: *das hat man nun davon, das kömmt dabey heraus.* Sine ambagibus idem proprie dicit Oceanus v. 328. Omnino hic locus de poenis nimiae loquendi temeritatis multum a Tragicis frequentatur. Comparaverunt viri docti Eurip. Bacch. 385. Pind. Ol. I, 84. Eurip. Aeg. fragm. III. γλῶσσα ἄγαν ὑψήγορος superbe dicta in Jovem innuit. Idem dicitur λαβροστομεῖν v. 327. γλῶσσα ματαία v. 329.

v. 320. 321. σὺ δ' οὐδέπω — θέλεις] *Tu tamen nondum es humilis, nec cedis malis, sed praesentibus potius non contentus alia insuper tibi comparare vis.* οὐδ' εἴκεις κακοῖς cf. v. 179.

v. 322-

b) cap. LIV. §. 4. p. 1134. c) Ter. Eunuch. 2, 3.

v. 322 — 324. οὔκουν — κρατεῖ] *Itaque, si me audies, non amplius adversus stimulum calcitrabis, cum videas asperum monarcham nec ullis rationibus obnoxium regnare.* ἔμοιγε χρώμενος διδασκάλῳ, *wenn du meinem Rathe folgen willst.* πρὸς κέντρα λακτίζειν notissima metaphora. Sic πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου, Pelia ap. Stob. p. 37. et Zenob. 5, 70: Παροιμία ἧς μέμνηται Εὐριπίδης (Bacch. 784. ed. Brunck. 794. ed. Barnes.) Πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεῷ; — καὶ Αἰσχύλος δὲ ταύτης μέμνηται. — Pind. Pyth. 2, 173. ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν τελέθει ὀλισθηρὸς οἶμος. — quae loca Stanl. congessit. Cf. nostrum Agam. 1633. πρὸς κέντρα λακτίζει· παροιμία ἐπὶ τοῦ κατὰ τῶν ἐναντίων τὶ λέγειν ἢ πράττειν Hesych. qui tamen hac explicatione verum proverbii sensum non assecutus est. Dicitur enim de iis, qui repugnando superioribus plus obsunt sibi, quam prosunt.

v. 325. sqq. καὶ νῦν — προστρίβεται] *Et jam nunc eo, et, si potero, tentabo te ex his aerumnis exsolvere. Tu vero quiesce, nec nimis procaciter loquere. Quid? nonne, cum sapientia abundes, satis intellexisti, linguae vanitati poenas infligi?* γλώσσα ματαία, *lingua proterva.* Sic μάταιον Suppl. 206.

v. 330. Ζηλῶ σε, *felicem te praedico;* *s. non equidem invideo, miror magis.* ζηλοῦν et μακαρίζειν hoc sensu frequenter occurrunt [d]). οὕνεκα *propterea quod.*

v. 331. πάντων — ἐμοί] *cum omnium meorum consiliorum particeps et socius fueris.* Hic igitur obiter significatur, Oceanum, quae Prometheus hominum causa invito Jove perpetrasset, non probasse solum, sed etiam adjuvisse. In τετολμηκώς praepositio σὺν aut μετὰ repetenda est ex participio μετασχών.

v. 332. sqq. καὶ νῦν — ὁδῷ] *Nunc vero ista omitte; noli propterea laborare. Nam nullo modo ei persuadebis. Valde enim difficilis est. Vide modo, ne quid ipse hoc itinere offendaris.* Verbis καὶ νῦν ἔασον leviter figere Oceanum videtur, quod non prius se adversus Jovem defenderit.

v. 335.

d) cf. Valckenaer ad Theocr. Adoniazus. p. 415.

v. 335. πολλῷ — τεκμαίρομαι] *multo peritior es aliis, quam tibi recte consulendi, id non conjectura, sed ipso rei usu intelligo.* λόγος h. l. non est *verbum*, ut Stanl. vertit, sed *ratio*, *ratiocinandi facultas.*

v. 337. ὁρμώμενον — ἀντισπάσῃς.] *Plane autem nolo, me jam promtum* ad hoc iter suscipiendum *a te retrahi.* μηδαμῶς conjunctivo junctum ἀπαγορευτικὸν est. Nihil tamen prohibet ἀρνητικῶς s. negative interpretari, modo ἀντισπάσεις pro ἀντισπάσῃς legatur. Sic sensus esset: *Sed me jam ire paratum nullo pacto ex itinere retrahes.* Quod h. l. concinnius esse opinor.

v. 338. 339. αὐχῶ — πόνων] *Glorior enim hac spe Jovem mihi hoc gratificaturum, ut te ex his aerumnis liberet.* αὐχεῖν, *fidenter praedicare, et cum quadam spei gloriatione.*

v. 340. τὰ μὲν opponitur τῷ ἀτάρ. *De illo quidem, laudo te, nec laudare unquam desinam.*

v. 341. προθυμίας γὰρ οὐδὲν ἐλλείπεις, *nam ad benevolentiam et officium nihil tibi reliqui facis.*

ἀτὰρ — θέλεις] *veruntamen noli laborare; frustra enim laborabis, si quidem velis laborare, neque mihi quicquam proderis.*

v. 344. ἀλλ' ἡσύχαζε, σαυτὸν ἐκποδὼν ἔχων] falso transtulit Stanlejus: *proinde quiesce et te hinc amove.* Sensus est: *Sed tu cum extra teli jactum sis*, cum in tuto sis, *quiesce.*

v. 345. ἐγὼ — τυχεῖν] *Ego enim etsi infelix sum, nolim tamen ideo quam plurimis aliis calamitates accidere.* Generosum hic animum prodit Prometheus, et quamvis atrem et propositi tenacem, eundem tamen etiam humanum, benevolum et commodi aliorum studiosum.

v. 347. οὐ δῆτα, *nequaquam.* ἐπεί με — εὐάγκαλον, *quia me etiam infortunia fratris Atlantis affligunt, qui in Hesperiis oris stat, coeli et terrae columnam humeris haud leve sane onus sustinens.* κασιγνήτα scil. τα. Nam Atlas est frater Promethei secundum Hesiodum [e]) et Apollodorum [f]). Diodorus Siculus autem, ut nulla est in his fabulis scriptorum consensio, Saturni fra-

e) Theog. 509. f) lib. 1. p. 4. ed. Commel.

fratrem et Coeli filium facit. Sed de Atlante Aeschyleo copiosius disputabimus ad locum similem v. 425. sqq. ὃς πρὸς ἑσπέρους τόπους] Valckenarius ad Eurip. Hippol. p. 277. conjiciebat Aeschylum scripsisse πρὸς ἑσπέροις τόποις. Recte vero Brunckius, „tertius, inquit, casus non mihi videtur necessario praeferendus. πρὸς et παρὰ absque motus significatione accusativum adsciscunt, Pers. 230. πρὸς δυσμαῖς ἄνακτος Ἡλίου φθινασμάτων, et v. 814. πρὸς χθὼν Πλαταιῶν. Utroque in loco ex auctoritate codd. sic edidimus; infra v. 513. παρ' Ὠκεανοῦ πατρὸς ἄσβεστον πόρον."

v. 351. Atlantis ideo potissimum hic meminerat Oceanus, ut ostenderet, se iter ad Jovem non solius Promethei causa suscipere, adeoque ultimum argumentum, quo eum ille ab hoc itinere avocare cupiebat, everteret. Jam vero Typhonis mentionem injicit, ut novo exemplo Prometheum doceat, nullam vim adeo potentem, nullamque ferociam tam superbam esse, quae a Jove vinci ac retundi non possit. Quapropter consilio ejus aptissimum est, quod primum vivis coloribus Typhaei minas et conatus adversus Jovem, deinde autem turpem ejus cladem, acerbissimasque poenas depingit. Cum enim vehementer cupiat mitiorem Prometheo mentem inspirare, eique ut supplex Jovi se submittat persuadere, nihil utique magis idoneum videri poterat, quam Typhonis exemplum; cujus commemoratione ubi eum nihil commoveri intelligit, mox omnem, quam de salute ejus restituenda conceperat, spem deponit.

Typhoëi s. Typhonis Homerus semel tantum et obiter mentionem facit g). Hesiodus eum Telluris minimum natu filium, ex Tartaro susceptum esse fingit. Formam vero ejus luculenter his versibus describit, quos cum Aeschyli phantasmate comparasse neminem poenitebit:

Ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη
Ταρτάρου ἐν φιλότητι διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ· ἐκ δέ οἱ ὤμων

Ἦν

g) Iliad. B. 782.

Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος
Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο.
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῇς κεφαλῇσι,
Παντοίην ὄπ' ἰεῖσαι ἀθέσφατον. —

Pindarus autem hujus Typhonis furori pariter ac noster ignes tribuit ab Aetna ejectos, cujus quidem locus adeo similis est Aeschyleo, ut ille Tragicum imitatus esse videatur:

Ὅς h) τ' ἐν αἰνᾷ Ταρτάρῳ κεῖ-
    ται Θεῶν πολέμιος.
Τυφὼς ἑκατοντακάρανος, τόν ποτε
Κιλίκιον θρέψεν πολυώ-
    νυμον ἄντρον· νῦν γε μὰν
Ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἁλιερκέες ὄχθαι
Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει
Στέρνα λαχνάεντα· κίων
Δ' οὐρανία συνέχει
Νιφόεσσ' Αἴτνα, πάνετες
Χιόνος ὀξείας τιθήνα
Τᾶς ἐρεύγονται μεν ἀπλά-
    του πυρὸς ἁγνόταται
Ἐκ μυχῶν παγαί· ποταμοὶ
Δ' ἀμέραισιν μεν προχέοντι ῥόον καπνοῦ·
Αἴθων' ἀλλ' ἐν ὄρφναισιν πέτρας
Φοίνισσα κυλινδομένα φλὸξ ἐς βαθεῖ-
    αν φέρει πόντι πλάκα σὺν πατάγῳ

Κεῖνο

h) h. e. e versione ab Ill. Heynio curata: quique in horrendo Tartaro jacet, Deorum hostis, Typhos centiceps, quem olim Cilicum enutrivit famosum antrum: nunc vero et supra Cumas mari septa littora, et Sicilia ejus premit pectora hirsuta, columnaque coelestis eum cohibet, nivosa Aetna, per totum annum acris nivis nutrix. Cujus eructantur inaccessi ignis, liquidissimi ex cavernis fontes, fluviique interdiu profundunt vorticem fumi candentem; noctu vero saxa volvens rubicunda flamma in profundum defert maris aequor cum fragore.

Κεῖνο δ' Ἁφαίστοιο κρουνοὺς ἑρπετὸν
Δεινοτάτους ἀναπέμ-
πει· τέρας μὲν θαυμάσιον προσιδέ-
σθαι· θαῦμα δὲ καὶ παρεόν-
των ἀκοῦσαι,
Οἷον Αἴτνας ἐν μελαμφύλ-
λοις δέδεται κορυφαῖς
Καὶ πέδῳ· στρωμνὰ δὲ χαράσ-
σοισ' ἅπαν νῶτον ποτικεκλιμέναν κεντεῖ.

γηγενῆ Typhoëa nominat Aeschylus, *Terrae filium*, ex vulgari fabula; at in Hymno Homerico in Apollinem Juno Jovi irata eam peperisse fertur i). Κιλικίων οἰκήτορα ἄντρων, scilicet ubi natus est, et, antequam bellum cum Jove gereret, habitavit. δάϊον τέρας, *immane monstrum*, ad horribilem corporis formam pertinet, quam describunt Hesiodus et Apollodorus.

v. 353. ἑκατοντακάρηνον. Ita et Pindarus ἑκατογκέφαλον k), et ἑκατοντακάρανον appellat. πρὸς βίαν χειρούμενον, post violentam pugnam *vi* Jovis *devictum*. θοῦρον, *impetuosum*, ut alibi δεινός τ' ἀργαλέος τε vocatur l). πᾶσιν ὃς ἀντέστη θεοῖς; sic et Apollodorus narrat. σμερδναῖσι γαμφηλῇσι συρίζων φόνον, *ex horribiliore caedem exsibilans*, gravi metaphora, neque tamen supra cothurni modum elata. Nam συρίζειν φόνον non est audacius dictum, quam cum nos vel in communi vita dicimus *Mord schnauben*. Et Apollodorus: μετὰ συριγμῶν ὁμοῦ καὶ βοῆς ἐφέρετο.

v. 356. ἐξ ὀμμάτων δ' ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας, *ex oculis autem terribilem ignem fulgurabat*. Apollodorus: πῦρ δὲ ἐδέρκετο τοῖς ὄμμασι.

v. 357. ὡς — βίᾳ] *sperans scilicet se Jovis imperium vi expugnaturum*.

v. 357. 358. ἀλλ' ἦλθεν — ἐκπνέων φλόγα] *Sed irruit in eum pervigil Jovis telum, fulmen caducum flammam spirans,* quod

i) v. 307. sqq. k) Ol. IV.
l) Homer. hymn. in Apoll. v. 306.

quod eum grandisona jactatione excussit. βέλος de Jovis fulmine frequenter adhibetur. Sic *patris summi Typhoea tela* apud Virgilium m).

καταιβάτης κέραυνος] „Recte Schol. monet speciem esse fulminis ita dictam. Schol. Aristoph. in Equites: τῶν γὰρ κεραυνῶν οἱ μὲν καταιβάται, οἱ δὲ φολόεντες, οἱ δὲ ἀργῆτες καλοῦνται, ὡς Ὅμηρος ὠνόμασεν. Auctor lib. de mundo: Τῶν δὲ κεραυνῶν οἱ μὲν αἰθαλώδεις, ψολόεντες λέγονται· οἱ δὲ ταχέως διάττοντες, ἀργῆτες· ἑλικίαι δὲ οἱ γραμμοειδῶς φερόμενοι· σκηπτοὶ δὲ, ὅσοι κατασκήπτουσι εἴς τι. Ad tertiam speciem pertinent, quae postea profert

ἕλικες δ' ἐκλάμπουσι

Στεροπῆς ζάπυροι.

Ad quartum καταιβάτης. Lycophron: ὢν καταιβάτης Σκηπτὸς κατ' ὄρφνην γείσεται δηϊωμένων. Horatio *fulmen caducum.*„ *Stanlejus.* Nobis quidem Aeschylus physicorum istam fulminum divisionem parum curasse videtur; et καταιβάτης κέραυνος nihil aliud est, quam: *Jupiters herabfahrender Donnerkeil.*

v. 361. φρένας — σθένος] *Nam ad ipsa praecordia ictus fulmine ambustus, exterritus animi atque attonitus robur perdidit.* ἐφεψαλώθη, *ambustus est*, (non *dejectus*, ut Garb. vertit,) cf. v. 372. ubi dicitur ἠνθρακωμένος. ἐκβροντᾶν est *tonitruum vi excutere.* σθένος est accusativus more Graecorum cum passivo constructus. Cur Pauwius nominativum esse voluerit, non assequimur.

v. 363, καὶ νῦν — θαλασσίου] *et nunc inutile et protensum corpus jacet prope maris* scil. Siculi *fretum.* ἀχρεῖον dicitur corpus evanidum viribus fractum. παρήορον optime vertit Garb. *protensum.* Stephanus comparavit Iliad. H. 156. ubi de Ereuthalione a se interfecto Nestor ait: πολλὸς γάρ τις ἔκειτο παρήορος ἔνθα καὶ ἔνθα, quem locum in lexico Homerico Apollonius n) huic interpretationi subjungit· ἔστιν δὲ ὅτε καὶ πεπτωκὼς, καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος παρῃωρημένος. Pindarus

m) Aen. I, 665.

n) p. 642. ubi Aeschyleum hunc locum contulit Cl. Villoisonus, et Stanlejum, qui vertit *inhonorum*, jure reprehendit.

darus quidem loco ſupra exſcripto Typhonis corpus ita porrectum fuiſſe, ut pars ejus ſub Italia jaceret, narrat; noſter autem moderatius fingendi poteſtate uſus Aetnae tantum ſubjectum eſſe perhibet. Pindaro propior Ovidius o):

Vaſta giganteis ingeſta eſt inſula membris
Trinacris; et magnis ſubjectum molibus urget
Aethereas auſum ſperare Typhoëa ſedes.
Nititur ille quidem pugnatque reſurgere ſaepe,
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro,
Laeva, Pachyne, tibi: Lilybaeo crura premuntur,
Degravat Aetna caput, ſub qua reſupinus arenas
Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhoeus.
Saepe remoliri luctatur pondera terrae
Oppidaque et magnos evolvere corpore montes.

v. 365. *ἰπούμενος — ὕπο*] Vulgata lectio *ἰπνούμενος* nec cum adjuncto *ῥίζησιν* bene coit, nec per ſe ſenſum commodum praebet. Si enim *ἰπνούμενος* ſignificaret, *camini loco inſerviens*, aut quaſi in caminum mutatus, quid ineptius? aut ſi idem ac *toſtus*, *ambuſtus*, quid ab Aeſchyli copia et ubertate alienius, cum eadem notio jam v. 362. 372. occurrat? Itaque nihil verius eſt lectione *ἰπούμενος*, in quam Stephanus et Gedickius conjectura inciderunt. Senſus: *Jacet ſub radicibus Aetnae depreſſus.* Novum huic lectioni praeſidium accedit e Pindari comparatione, qui dorſum Typhonis radicibus arborum Aetnae compungi fingit.

v. 366. *κορυφαῖς δ' ἐν ἄκραις ἥμενος μυδροκτυπεῖ Ἥφαιστος*] *in ſummis autem verticibus ferrum cudit Vulcanus.* — „*μυδρὸς*" interprete Heſychio eſt *σίδηρος πεπυρωμένος.* Tale quiddam Anaxagoras ſolem eſſe praedicavit, *μυδρὸν* ſcil. *διάπυρον* p). Hinc *μυδροκτυπεύς*, *χαλκεύς.* Callimachus de Cyclopibus:

— *ἐπ' ἄκμοσιν Ἡφαίστοιο*
Ἑσταότας περὶ μυδρὸν —

quod mox exponit:

Ἢ χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν, ἠὲ σίδηρον.

o) Metamorph. V. 346.

p) Diog. Laërt. in Anaxag.

v. 367. ſqq. ἔνϑεν — γύας] *undè olim prorumpent flammae flumina, quae ſaevis dentibus latas frugiferae Siciliae campos depaſcent.* Graeci poëtae, qui propius a prima ignis inventione aberant, ejus vim et figuram ſaepe cum corporis humani partibus comparare ſolent, indeque metaphoras ad noſtrae linguae ingenium juſto audaciores eliciunt, quae ſi ad naturam et intelligentiam antiquioris aetatis revocentur, neminem ſane offendant. Itaque πυρὸς γνάϑος, πυρὸς βόστρυχος, et quae ſunt generis ejusdem in Aeſchylo nemo vituperet. Notum eſt, Marinarum inſularum incolas, cum primum Magellano ad eorum littora appellente, ignem conſpexiſſent, eum animal eſſe crediditiſſe, quod ore et halitu noceret. Apud Plutarchum q) Satyrum quendam ignem exoſculari voluiſſe narratur. Τῷ δὲ σατύρῳ τὸ πῦρ ὡς πρῶτον ὤφϑη, βουλομένῳ φιλῆσαι καὶ περιβαλεῖν ὁ Προμηϑεὺς ſcil. ἔφη

Τράγος, γένειον ἄρα πενϑήσεις σύ γε;
Καίει τὸν ἁψάμενον·

quos quidem verſiculos non dubito ex Aeſchyli Prometheo πυρφόρῳ depromptos eſſe. ἀγρίαις γνάϑοις] ut Choëph. v. 323. πυρὸς ἡ μαλερὰ γνάϑος.

v. 370 — 372. τοιόνδε — ἠνϑρακωμένος.] *Tali irarum aeſtu efferveſcet fervida tela ex imo aeſtuario ignem exhalante eructans.* Ζάλη non ſolum turbinem et procellam, verum etiam maris aeſtum notat; h. l. itaque *imus Aetnae fundus igneae materiae (Lavam* dicunt) plenus intelligitur. Sic Virgilius r):

Horrificis juxta tonat Aetna ruinis
Interdumque atram prorumpit ad aethera nubem
Turbine fumantem piceo et candente favilla,
Attollitque globos flammarum et ſidera lambit,
Interdum ſcopulos avulſaque viſcera montis
Erigit eructans, liquefactaque ſaxa ſub auras
Cum gemitu glomerat, FUNDOQUE EXAESTUAT IMO.

Ζάλη πυρπνόος igitur eſt: *die flammenhauchende Feuerſee.* Si

vera

q) in lib. πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχϑρῶν ὠφελοῖτο, paulo poſt init.
r) Aeneid. III. 571. ſqq.

vera est lectio ἀπλήστου, *immanem profunditatem* notat, propter quam quasi expleri non potest. Mihi tamen certum est, Aeschylum scripsisse ἀπλήτου, *inaccessae*; id primum aptius est ad terribilem hujus phantasmatis speciem augendam, deinde cum Pindari descriptione consentit, qui idem dixit ex Aetna erumpere ἀπλάτου πυρὸς παγάς. Hic itaque Typhon resupinus jacere, nec solum ipse ignem efflare, sed etiam ventum excitando ignes subterraneos ejicere, simulque favillam, fumum et saxa (quae sunt ejus βέλη) extrudere fingitur.

v. 372. καίπερ — ἠνθρακωμένος. Sic Enceladi *semiustum fulmine corpus* ap. Virgil. l. l. v. 572.

Ceterum haec descriptio cum omnis ad terrorem Prometheo incutiendum, atque ad summam Jovis potentiam declarandam directa sit, verissimasque imagines gravissimis pariter atque aptissimis verbis exprimat, causam video nullam, cur eam cum doctissimo Gedickio [s]) turgidam esse arbitremur. Certe si ea tantum oratio turgescit, quae aut levia et mediocria sublimiter efferre cupit, aut ea quae vere grandia sunt propter nimiam sublimitatis affectationem falsis imaginibus, sententiis verbisque rerum naturae aut loquentis conditioni adversantibus involvit, equidem h. l. tragicum nostrum prorsus ea culpa absolvendum esse crediderim. Nam cum Pauwius existimabat v. 352. male coire verba ἰδὼν ᾤκτειρα cum sequentibus, δάϊον τέρας, oblitus fuerit necesse est, nihil magis ad misericordiam excitandam valere, quam potentium virorum ruinas, eorumque fortunae eversiones. Neque vero ultima pars narrationis aliter interpretanda est. Furores enim Typhoëi sub Aetna conclusi summae ejus desperationis indicia sunt, et graviorum poenarum omina. Quid igitur hujus exemplo ad flectendum Promethei animum aptius, et ad vincendam ejus obstinationem ac superbiam fortius videri poterat?

v. 373. sqq. σὺ — χάλα] *Tu vero cum nec ipse imperitus sis, nec me monitore egeas, fac ut te ipsum pro ea quae tibi est scientia serves; ego vero praesentem fortunam feram, donec Jovis*

 ira

s) In elegantissima Pythiorum Pindari versione germanica p. 30.

ira desaeviat. ἕς τ' ἂν] Pro ἕως ἂ, *donec*, observante Cl. Valckenario [t]), ἐς ὃ Jonice scribentibus ἐς τὸ, Atticis ἕς τε dicebatur; hoc jungi solet indicativi temporibus; ἕς τ' ἂν postulant subjunctivum.

v. 377. οὔκουν] Latinus poeta apud Ciceronem, cujus versionem h. l. inter V. L. dedimus, legisse videtur οὐκοῦν, nec post λόγοι interrogandi signum, sed punctum in libro suo invenisse. Reddit enim *Atqui Prometheu* etc. Sed vehementiae Oceani interrogationis forma melius respondet. λόγοι sunt alloquia rationibus et argumentis ad commovendum animum compositis plena. *(gutes Zureden.)*

v. 379. γε iterum antecedentis quaestionis affirmationem cum restrictione involvit. σφριγῶν θυμὸς opponitur τῷ μαλακῷ, estque adeo *tumens animus*, ira et vindictae cupiditate elatus. Hesychius: σφριγῶντα, ἐπαιρόμενον, ἰσχύοντα [u]). Eodem modo τῷ μαλθάσσειν opponitur ἰσχναίνειν, et ut illud *emollire* est, sic hoc duriter et aspere tumorem tractare, significat, s. violenta manu atterere et irritare. Ducta vero est elegans allegoria e medicorum rationibus, qui corporis tumori fomenta adhibent, eumque sensim ac leniter emolliunt, tantum abest ut scalpellis lacerent, aut ignibus urant.

v. 381. προμηθεῖσθαι, quod etiam Valckenario, summo viro, placuit [x]), ideo praeferendum duxi lectioni προθυμεῖσθαι, quod primum in ea suavis inest ad nomen Promethei allusio, deinde sequentis ejus responsionis pervicacia magis exaggeratur. προμηθίαν enim Oceani jam supra v. 341. et laudaverat et deprecatus erat; hic vero cum ipsam quoque providentiam ab Oceano sibi commendatam inutilem et superfluam dicat, gravius utique ferit spectatoris animum incredibilis viri pertinacia. Ceterum προθυμεῖσθαι sic defendi possit, ut in Promethei responso verba μόχθον περισσὸν ad Oceani τολμᾷν, sequentia autem κουφόνουν εὐηθίαν ad προθυμεῖσθαι

t) Ad Eurip. Hippol. p. 236. 2.

u) Verbi σφριγᾷν notiones nemo melius declaravit Cel. Ruhnkenio ad Timaei lex. platon. quem jam Morellus jure laudavit.

x) Ad Eurip. Phoeniss. 1475.

μῆσθαι referantur. Servato vero *προμηθεῖσθαι* sic velim Teutonicis verbis efferri sententiam: *Was kann denn aber ein Versuch aus guter Fürsorge schaden?*

v. 383. Brewiter et acute respondet Prometheus: *μόχθον περισσὸν κουφόνουν τ' εὐηθίαν.* Germ. *So viel, dass die Mühe vergeblich und die Gutherzigkeit einfältig ist.* *εὐηθία κουφόνους* est benevolentia consilio ac prudentia destituta.

v. 384. sq. *ἔα με — φρονεῖν*] *Sine me nunc hoc morbo laborare; plurimum enim prodest recte sapienti sapientiam dissimulare.*

v. 386. *ἐμὸν — τόδε*] *Meum autem hoc peccatum videbitur;* h. e. etiamsi tu non fugias stultitiae speciem, ego tamen in hanc suspicionem incurrere nolo, me tibi ejus auctorem fuisse.

v. 387. *σαφῶς — πάλιν*] *Manifesto me tua haec oratio domum remittit.*

v. 388. *γὰρ* h. l. cum ellipsi affirmationis, cujus caussam significat. q. d. Utique te remitto, vereor enim. *θρῆνος οὑμὸς* pro *ἐμοῦ*.

v. 392. *στέλλου, κομίζου, abi, aufer te hinc.* *σῶζε τὸν παρόντα νοῦν, serva istam mentem;* haec non sine acerbitate dicit Prometheus, leviter ei nimium Jovis timorem exprobrans. cf. v. 945.

v. 393. sqq. Male dissimulans Oceanus dolorem, quem ex invicta Promethei pertinacia capit, animum jam dudum ad discessum promtum atque paratum mentitur, et quae de *οἰώνῳ τετρασκελεῖ* subjungit, per se quidem frigida sunt, hic tamen ad perturbationem ejus significandam valde apposita. Sic enim et hodie aliquis Oceani loco diceret: *Nun, nun, ich war ja so schon im Begriff aufzubrechen; mein Pferd will ohnedem nicht mehr stehn.* — *θωΰξας* h. l. nihil aliud significat, quam *dixisti.* *λευρὸν οἶμον αἰθέρος, latam aëris viam,* i. q. aërem, ornata periphrasi, nec tamen a persona loquentis aliena. Tragicam enim orationem in dialogis quoque vulgari sermone paulo elatiorem comtioremque esse oportet; modo ne ampullis aut ambitiosis ornamentis delectetur. *ψαίρει, radit,* apposite

(F) 4 dictum,

dictum, ut Virgilius de columba y), *radit iter liquidum.* Sed hic de columba intelligit jam volante. Aeschylus vero de nisu evolandi intelligit; i. q. *avis jam aëra quatit alis, et avolare cupit.* Sic idem Virgilius de aquila: *simul aethera verberat alis* z).

v. 395. 396. ἄσμενος — γόνυ] *ac lubens in domestico stabulo requieverit.* κάμπτειν γόνυ de animalibus, qui cum se ad quietem dant, in genua procumbunt.

IN SCENAM V.

v. 397 — 562.

v. 397. ὀλομένα τύχα periphr. *pernicies, summa calamitas.* Genitivus a verbo animi dolorem exprimente pendet, subint. si vis, τῷ ἕνεκα.

v. 399. sqq. ἀπ' ὄσσων ῥαδινῶν] Oculi ῥαδινοὶ dicuntur, vel generatim quia *mobiles* ac *lubrici* sunt; vel quod magis placet, *molles, teneri, ad lacrymandum promti.* Similis locus esset Ovid. de Remedio Amor. 340. a) si ibi *molles oculi* essent, ut vulg. interpretantur, *ad lacrymas faciles*, cum potius eos notet Ovidius, quos lacrymae dedecorent; h. e. nimis languidi. Propius vero accedit illud Pedonis Albinovani III, 13. *Mollibus ex oculis aliquis tibi procidet humor.* Lectio ῥαδινῶν ornatiorem utique reddit orationem, quam ῥαδινόν. Vocabulum enim ῥέος jam aliud epitheton habet. ῥαδινὸν tamen legisse videtur Hesychius, si modo ad h. l. respexit glossa: Ῥαδινὸν, λεπτὸν, ἰσχνὸν, εὐκίνητον, ἁπαλὸν, εὐδιάσειστον. E quibus interpretamentis loco nostro nullum melius convenit, quam ἁπαλὸν, quod idem de oculis dicitur. δακρυσίστακτον ῥέος, *rivus lacrimarum, eine Thränenfluth*, ut Ovidius de Byblide: *humectat lacrymarum gramina rivo* b). νοτίοις παγαῖς,

liqui-

y) Aen. V. 217. ubi Cl. Heynius Aeschyli locum non neglexit, coll. Valckenaer ad Phoeniss. p. 471.

z) Aen. XI. 756.

a) Ubi quo pacto aliquis taedium amicae concipere possit exponit:

Si male dentata est, narra, quod rideat, illi
Mollibus est oculis; quod fleat illa, refer.

b) Metamorph. IX. 655.

liquidis fluminibus. Otiosum hic fere est νότιοι, praesertim in concursu cum δακρυσίστακτον et ῥέος et ἔτεγξε. Absolutus enim esset sensus, si scripsisset poëta δακρυσίστακτον ἀπ' ὄσσων ῥαδινῶν ῥέος παρειὰν ἔτεγξε. Germanice sic verba sonarent: *und aus unsern zärtlichen Augen beschwemmt ein Thränenstrom mit feuchten Fluthen die Wange*. Pleonasmus hic parum sane commodus evitaretur quidem vulgata lectione δακρυσίστακτον δ' ἀπ' ὄσσων ῥαδινῶν λειβομένα ῥέος παρειὰν νοτίοις ἔτεγξε παγαῖς. Verum cum ea lectio metrum prorsus corrumpat, hic potius nimium aliquando ingenio poëtam indulsisse fateamur.

v. 402. ἀμέγαρτα γὰρ τάδε non adverbialiter positum; sed accusativus est a κρατύνων rectus. ἀμέγαρτα perperam traxit Stanlejus ad Jovis magnitudinem, quae tanta sit, ut invidiam superet. Nam sicut v. 143. φρερὰ ἄζηλος, *non invidenda*, erat *miserabilis*, *calamitosa*, sic ἀμέγαρτα τάδε de Promethei *tristi calamitate* intelligenda, quam Jupiter ἰδίοις νόμοις, h. e. spretis aliis legibus soli arbitrio suo indulgens, κρατύνει, *firmat*, i. e. irrevocabili constantia decernit. ὑπερήφανον αἰχμὰν, *nimis superbum gladium*, apte et ornate de crudeli summi imperii exercitio. θεοῖσι τοῖσι πάρος ad Saturnum ac Titanas pertinet. τοῖσι πάρος, *qui olim regnaverant*. Germ. *Denn dis traurige Schicksal verhängt Jupiter nach des Eigensinnes Gesetzen, und zeigt den vorigen Göttern die stolze Schärfe seines Schwertes*.

v. 406. sq. Sicut Chorus v. 430. sqq. Atlantis fortunam vicinum mare, vicina flumina, vicinum Orcum miserari fingit, ita h. l. vicinas ei loco, ubi Prometheus affixus erat, gentes in societatem ejus dolorum venire affirmat. πρόπασα χώρα haud aliter intelligi potest, quam *omnis regio circumjacens*. στονόεν λέλακε, *suspirio et gemitu insonuit*, ut Virgil. Aen. IV. 667. *Lamentis gemituque et femineo ululatu tecta fremunt*.

v. 408 — 410. μεγαλοσχήμονα — τιμὰν, *antiquam illam et magnificam tuam cognatorumque tuorum reliquorum Titanum dignitatem gemitu et lamentatione prosequens*. ξυνομαίμονες nimis anguste exponitur ab iis, qui Atlantem et Menoetium fratres Promethei, aut Atlantem et Typhoëum intelligunt. Omnes enim Titanes hoc vocabulo designantur.

v. 411. ὁπόσοι τ' ἔποικον] Suspicabar aliquando poëtam scripsisse ἔποικοι; ut deinde v. 415. est ἔνοικοι. Postea lectionem ἔποικοι in MS. Guelferb. inveni. Veram tamen vulgatam esse, nunc quidem opinor. Nam e lectione ἔποικοι hiatus oritur auribus gravis; et exquisite dicitur ἔποικον ἕδος Ἀσίας, *vicina sedes Asiae*, pro accolis Asiatis.

v. 413. μεγαλόστονα πήματα, *calamitates gravi gemitu dignae*.

v. 415. Κολχίδος γᾶς ἔνοικοι παρθένοι Amazones sunt, qui antequam circa Themiscyram ad fluvium Thermodonta habitarent, Colchidis regionem obtinebant. cf. v. 730. μάχας ἄτρεστοι, *bellicosae*, *praelia non reformidantes*.

v. 417. καὶ Σκύθης ὅμιλος, οἳ γᾶς ἔσχατον τόπον ἀμφὶ Μαιῶτιν ἔχουσι λίμναν] Hic aperte Chorus significat verum scenae locum. Sicut enim v. 2. Σκύθης οἶμος dictus erat χθονὸς τηλουρὸν πέδον, sic h. l. Scythae ultimam terrarum oram habitare dicuntur. Et quia simul paludis Maeotidis mentio fit, locum, ubi Prometheum affixum esse fingit Aeschylus, haud procul ab ea abfuisse perspicuum est; adeoque si sedem Promethei vincti inter Borysthenem et Hypacarin ad sinum Carcinitem, sic ut Pontum Euxinum prospiceret, fuisse ponimus, locorum situs, quae hic ab Aeschylo commemorantur, aptissime convenit.

v. 420. Ἀραβίας τ' ἄρειον ἄνθος] Neminem fore arbitror, qui mihi nomen Ἀραβίας hic ab Aeschylo scriptum esse permeganti repugnet. Quomodo enim Aeschylum adeo ignarum Geographiae fuisse credibile sit, ut Arabiam inter Maeotin lacum et Caucasum poneret? aut si haec ei mens non fuisset, quomodo in recensendis vicinis gentibus a Maeotide palude in Arabiam excurreret, indeque eodem saltu in Caucasum rediret? Ut hic ab Aeschylo nominantur Amazones, Scythae et Caucasi accolae, sic loco simili ubi Ius itinera persequitur, Scythas, Chalybas, Caucasum, Amazonas commemorat; ut profecto nihil sit probabilius, quam pro Ἀραβίας legendum esse Χαλυβίας. Ex hoc vocabulo Χαλυβίας librarii Ἀραβίας fecerunt, sive quod scribendi compendium

dium non intelligerent, sive quod oculis ad sequens vocabulum ἄρειον jam aberrasset aliquis, cum vellet Χαλυβίας scribere; id quod saepe factum esse scimus; ut adeo primam vocabuli ἄρειον syllabam in hoc nomine anticiparet, et pro Χαλυβίας exararet Ἀραβίας, quod sibi fortasse notius esset. Chalybes fortissimi erant Scythiae universae populi. Et Chalybiam saltem urbis nomen fuisse constat ex schol. ad Apollon. lib. II. v. 371. ubi in Doeantis campo tria oppida fuisse dicit, Lycastiam, Themiscyram et Chalybiam. Chalybas ultra Harpasum fluvium sitos omnium nationum, per quas iter fecerit, ἀλκιμωτάτους appellat Xenophon [c]). Notandum vero est, plures olim fuisse gentes hoc nomine appellatas, easque in aliis atque aliis locis sedem habuisse [d]). Hos quidem Chalybas, quos v. 721. memoravit Aeschylus, post Scythas Nomadas et Hamaxobios septentrionem versus intra Borysthenem et Tanain habitasse, infra demonstrabimus. Et horum nomen loco vocabuli Ἀραβίας scriptum h. l. fuisse arbitramur. Si quis vero meliorem aliam lectionem forte divinaverit, lubenter ei obsequemur; illud vero nobis persuaderi nunquam patiemur, Ἀραβίας vocabulum hic genuinum esse. ἄρειον ἄνθος ornate sic dicitur ut Ἑλλάδος ἄνθος Agam. 205.

v. 421. ὑψίκρημνον πόλισμα πέλας Καυκάσου est *editum castellum* seu oppidum montanum *Caucaso vicinum.* Quodnam vero illud sit, Aeschylus non addit, nec apud Geographos antiquos reperi nomen, cui haec descriptio ita conveniat, ut alii non aequo jure tribui possit. ὀξύπρῳροι αἰχμαί, *acutae lanceae.* βρέμειν αἰχμαῖς, *lanceis horrere;* ut ap. Eurip. Phoen. 113. μυρίοις ὅπλοις βρέμων.

v. 425. sqq. μόνον δὴ πρόσθεν ἄλλον θεῶν εἰσιδόμαν — *Unum tantum alium deorum ferreis laboribus domitum vidi Titana Atlantem.* Lectionem ἄλλον ideo praeferendam censemus alteri ἄλλων, quam et Schol. ά. in codice suo invenit, quod concinnior est, et relationem ad Prometheum clarius indicat. Significantius enim est μόνον ἄλλον θεῶν scil. praeter Prome-

c) Exped. Cyr. IV, 7, 10.

d) Cf. Hutchinson differt. Κύρου ἀναβάσει praefixa p. 27. ed. opp. Xenoph. a Thiemio repetitae.

metheum, quam μόνον ἄλλον θεῶν. ἀκαμαντοδέτοις πόνοις ut supra ἀδαμαντοδέτοις λύμαις v. 148.

v. 428 - 430. Sensus verborum universe quidem facilis est; significatur enim Atlantem sub ingenti onere coeli ingemiscere; at in singulis verbis difficultas inest, quam, quia paulo longioris disputationis eget, in Excursu ad h. l. expedire conabimur.

v. 431. βοᾷ δὲ πόντιος κλύδων] Fluctus marinos quasi misericordia Atlantis tangi fingit, quia Atlas haud procul a mari in Mauretania stare ferebatur. ξυμπιτνῶν βοᾷ vertit Stanl. *collisus mugit*. Sed exquisitius dictum arbitror, aut ut doloris societas, aut ut loci vicinia notetur. Nempe ξυμπιτνῶν βοᾷ vel est i. q. πιτνῶν ξυμβοᾷ, *cadens*, *una cum Atlante clamat;* vel ξυμπιτνῶν est i. q. *propter labens*. Postremo haud scio an genuina non sit lectio ξυμπιτνῶν; certe si ξυμπονῶν legeretur, nulla superesset ambiguitas. στένει βυθὸς, h. e. infimus terrae et maris fundus, quo praeter Orcum et Tartarum nihil inferius est. κελαινὸς — γᾶς] Constructio verborum haec est: κελαινὸς Ἄϊδος μυχὸς ὑποβρέμει γᾶς, *et ater Plutonis recessus sub terra ingemiscit;* adeo miserabilis est Atlantis conditio, ut immisericordem quoque Plutonem ejus misereat. παγαὶ ἁγνορύτων ποταμῶν, *fontes fluminum*, periphrastice pro ipsis fluminibus dictum videtur.

v. 436. χλιδῇ hic ita ponitur ut ap. Latinos *delicias facere*. Germ. *denkt nicht, daſs ich aus Ziererei oder Eigensinn schweige*. συννοίᾳ δὲ δάπτομαι κέαρ, *sed potius cogitabundus cor meum edo*. δάπτεσθαι κέαρ ut ὃν θυμὸν κατέδων apud Homerum [e]).

v. 438. ὁρῶν — προσελούμενον] „Ita legit Etymologici auctor. Προσέλληνοι. προυσέλλειν λέγουσι τὸ ὑβρίζειν, καὶ οἱ Ἀρκάδες ἐπειδὴ λοιδορητικοί εἰσιν· οὕτως ἐν ὑπομνήματι Προμηθέως δεσμῶν [f]). Hesych. προσέλλει, προπηλακίζει. Schol. Aristoph. προσελοῦμεν, προπηλακίζομεν. „ *Stanlejus*. Addi potest Schol. MS.

e) Iliad. Z. 202.

f) Legendum puto ἐν ὑπομνήματι Προμηθέως δεσμώτου. Nempe Etymologicus ineptam derivationem τοῦ προσέλληνος derivavit e Scholiis in Aeschyli Prometheum, inter quae etiamnum occurrit. Ceterum de Arcadibus luna antiquioribus doctissimam habemus Cel. Heynii commentationem.

MS. ap. Cl. Brunckium, qui προσιλλόμενον reddit ὑβριζόμενον. Plura de h. v. dabimus in lexico Aeschyleo.

v. 439. 440. θεοῖσι τοῖς νέοις τούτοις] Novi dii opponuntur τοῖς πάρος θεοῖς v. 404. et Jupiter quidem potissimum, deinde vero etiam ceteri dii ejus asseclae his verbis castigantur. cf. 983. sq. παντελῶς non est *universim*, sed *prorsus*.

v. 442. τὰ ἐν βροτοῖς πταίσματα, *offensiones in hominibus*, non *hominum offensiones*; ironice enim sic appellat beneficia hominibus tributa, quibus Jupiter offendebatur. Eodem modo supra v. 112. appellaverat ἀμπλακήματα.

v. 443. ὡς σφᾶς — ἐπηβόλους] *quomodo eos insipientes antea mentis et consilii participes reddiderim.* Fabulam enim, quae Prometheum homines ex luto creasse perhibet, Aeschylus non sequitur; sed eum tantum, cum antea animalium ritu viverent, ad rationis usum mortales traduxisse fabulatur.

v. 445. μέμψιν — ἔχων] His verbis aperte prodit, se diis tantum, non hominibus irasci, neque ab his ullo modo offensum esse. Quod quidem ut adderet, callide instituit Aeschylus, ne spectatoribus vel levissimam causam praeberet, cur a Prometheo abalienarentur.

v. 447. βλέποντες ἔβλεπον μάτην, κλύοντες οὐκ ἤκουον] breviter et ornate designat brutam hominum stupiditatem, qui oculis et auribus recte uti nescirent.

v. 448. ὀνειράτων ἀλίγκιοι μορφαῖσι non de imbellicitate hominum capio, quemadmodum Pindarus σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος, aut noster alibi senem imbecillum ὄναρ ἡμερόφαντον dixit, sed potius cum verbis sequentibus arctius copulandum censeo, ut sensus sit: *Homines haud secus ac in somniorum imaginibus fieri solet, in quibus vanissimae species nulla veritatis ratione habita concursant, et alienissima visa nullo modo inter se apta et connexa consequuntur, ita diu omnia temere commiscebant, nihilque cum aliqua praeteritorum memoria aut praevisione futurorum agebant.*

v. 450. πλινθυφεῖς δόμους προσείλους, *lateritias domos soli oppositas.* Πρόσειλος οἰκία ἡ πρὸς τὴν εἵλην τετραμμένη. εἵλη γάρ ἡ τοῦ ἡλίου αὐγή· ἐξ οὗ πρόσειλος, καὶ πρόσειλος. Etymol. M.

Πρόσει-

Πρόσειλος, πρὸς τὴν εἵλην ἤτοι τὴν θερμασίαν. Suid. ᾔσαν] pro ᾔδεσαν, ut ᾔσμεν pro ᾔδειμεν obſervante Etymol. M. p. 438. οὐ ξυλουργίαν] cum igitur nec laterum, nec lignorum fabricam noſſent homines, plane ignari erant architecturae. Ceterum univerſe hic obſervandum eſt, Aeſchylum primariarum artium et opificiorum inventionem, quarum ſingularum gloriam alii aliis tribuerent, uni Prometheo, ut ſplendidius ejus merita in genus humanum exornaret, tribuiſſe: v. c. laterarias domos, cum antea ſpecus eſſent pro domibus, Euryalum et Hyperbium fratres primos Athenis conſtituiſſe, fabricam autem materiariam Daedalum inveniſſe Plinius teſtatur g).

v. 452. κατώρυχες δ' ἔναιον] ſpeluncis abditi et quaſi ſepulti vivebant, *ſie wohnten in dunkeln Höhlen vergraben.* ὥστ' ἀήσυροι μύρμηκες] Lectio ἀείσυροι, etſi ad ſenſum apta eſt, quoniam formica, ut Horatii verbis utamur, *ore trahit quodcunque poteſt*, metro tamen adverſatur, quia penultimam longam habet. Itaque praeferendam eſt ἀήσυροι, *agiles, alacriter diſcurrentes.* Hanc lectionem etiam Euſtathius h) in codice ſuo reperit; ἀπὸ τοῦ ἄω, inquit, τὸ πνέω, οὐ μόνον ἀήτης ἐπὶ ἀνέμων, καὶ ἀήσυρον κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὸ κοῦφον, ὅθεν καὶ ἀήσυροι μύρμηκες παρὰ Αἰσχύλῳ. Cl. Brunckius „Formicae, inquit, apprime convenit epitheton ἀήσυρος, alato ut naturae peritis notum animalculo.„ Recte quidem, ſed hanc ſubtilitatem ſcientiae in phyſicis Aeſchylo tribui nolim, qui nihil aliud niſi celeritatem formicarum, quam oculis uſurpare licet, cogitavit. ἄντρων ἐν μυχοῖς ἀνηλίοις, *in ſpeluncarum receſſibus ſole carentibus.*

v. 454. ſqq. ἦν δ' οὐδὲν — βέβαιον] Veteres ſaepenumero tres tantum anni horas numerare, ver, aeſtatem et hiemem, autumno quem ſub aeſtate comprehendebant omiſſo, inter omnes conſtat. βέβαιον τέκμαρ, *certus finis*; non habebant certa ſigna, quibus anni tempora definirent. ἀνθεμώδους et καρπίμου ornato propriorum epithetorum delectu.

v. 456.

g) Hiſt. nat. VII. 56. quem locum Stanl. jam laudavit.
h) Ad Odyſſ. p. 174.

v. 456. ἄτερ γνώμης, *fine confilio et prudentia.*

v. 457. ἔς τε — δύσεις] „Cicero Tufc. Quaeft. lib. V. *Nec vero Atlas fuftinere coelum, nec Prometheus affixus Caucafo, nec ftellatus Cepheus cum uxore, genero, filia traderetur, nifi coeleftium divina cognitio nomen eorum ad errorem fabulae traduxiffet.* Servius ad Virgil. eclog. VI. *Hic* (Prometheus) *primus Aftrologiam Affyriis indicavit, quam refidens in monte altiffimo Caucafo nimia cura et follicitudine deprehenderat; hic autem mons pofitus eft circa Affyrios, vicinus pene fideribus, unde etiam majora aftra demonftrat, et diligenter eorum ortus occafusque fignificat.* Hoc vero inventum Palamedi tribuit Sophocles:

Ἐφεῦρε δ' ἄστρων μέτρα καὶ περιστροφὰς,
Τάξεις δὲ ταύτας, ἐράνιά τε σήματα. „

Stanlej.

v. 459. καὶ μὴν ἀριθμὸν — αὐτοῖς] „Hic caecutiit interpres Graecus ά, et qui eum fecutus eft, Garbitius, reddens, *Praeterea etiam inveni ipfis eximiam multitudinem artium.* De Arithmetica omnino intelligendum, quam artium praeftantiffimam cenfebant Pythagorei, inter quos Aefchylus locum obtinuit, duplici refpectu: οὐ μόνον, ὅτι ἔφαμεν αὐτὴν ἐν τῇ τῦ τεχνίτυ Θεοῦ διανοίᾳ προϋποστῆναι τῶν ἄλλων ὡσανεὶ λόγον τινὰ κόσμιον καὶ παραδειγματικὸν, πρὸς ὃν ἀπερειδόμενος ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς, ὡς πρὸς προκέντημά τι (ita novo nomine appellare videtur antecedentes in mente divina priusquam exifterent rerum notiones) καὶ ἀρχέτυπον παράδειγμα, τὰ ἐκ τῆς ὕλης ἀποκοσμεῖ, καὶ τε οἰκεῖα τέλη τυγχάνειν ποιεῖ· ἀλλὰ καὶ ὅτι φύσει προγενεστέρα ὑπάρχουσα (ita legendum) ὅσῳ συναναιρεῖ μὲν ἑαυτῇ τὰ λοιπὰ, ἐ συναναιρεῖται δὲ ἐκείνοις Nicomach. lib. I. ἀριθμητικῆς εἰσαγωγῆς. Inter Pythagorea ἀκέσματα recenfet Jamblichus τί τὸ σοφώτατον; ἀριθμός. de vit. Pythag. c. 17. Quod vero ad auctorem Arithmeticae fpectat, funt qui Minervam eo nomine laudent, Liv. lib. VII. c. 3. *eoque Minervae templo dicatam legem, quia numerus a Minerva inventus fit;* alii Palamedem, de quo Plato, ἢ οὐκ ἐννενόηκας ὅτι φησὶν ἀριθμὸν εὑρών; Sophocles de eodem:

Οὗτος

Οὗτοι δ' ἐφεῦρε τεῦχος Ἀργείῳ στρατῷ
Σταθμήν τ' ἀριθμῶν, καὶ μέτρων εὑρήματα
Κοινοῖν' ἔτευξε.

Euripides in Phoenissis:

Καὶ γὰρ μέτρ' ἀνθρώποισι, καὶ μέρη σταθμῶν
Ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισε.

Et Manilius lib. IV.

Qui primus numeros rebus, qui nomina summis
Imposuit, certumque modum, propriasque figuras.„
Stanlej.

v. 459. γραμμάτων τε συνθέσεις] „Ita Cedrenus, Προμηθεὺς γραμματικὴν, ὥς φασιν, ἐξεῦρεν· et Suidas: Προμηθεὺς εὗρε πρῶτος τὴν γραμματικὴν φιλοσοφίαν. Alii ad alios referunt. Plinius lib. VII. c. 56. *Literas semper arbitror Assyrias fuisse, sed alii apud Agyptios a Mercurio, ut Gellius, alii apud Syros repertas volunt.* Euripides ad Palamedem, cujus sub persona ita loquitur:

Τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ' ὀρθώσας μόνος,
Ἄφωνα καὶ φωνοῦντα συλλαβὰς τιθεὶς,
Ἐξεῦρον ἀνθρώποισι γράμματ' εἰδέναι.„

Stanlej.

v. 461. μνήμην θ' ἁπάντων μουσομήτορ' ἐργάνην,] *et memoriam omnium artium effectricem, musarum matrem.* Non tantum innuit λογισμὸς καὶ τὰς τῶν ὀνομάτων θέσεις, quae Mnemosynes inventa sunt i), sed omnino omnes artes ac facultates, quae sine memoria ne exsistere quidem, nedum perfici potuissent. Μνήμη h. l. physice, non mythice ponitur, etsi Mnemosyne dea est Musarum mater; hic vero artem memoriae intelligit, eamque tantum μουσομήτορ' ἐργάνην, non τῶν Μούσων μητέρα appellat, ut significet, se tantum ad illam fabulam de Mnemosyne Musarum alludere, non autem ea sic, ut poetae solent, in rem suam abuti velle. ἐργάνη, quod epitheton Minervae est, idem quod in aliis legitur ἐργάτις, *opifex, effectrix;* ἐργάνη vero, quia exquisitius et magis reconditum est, genuinum videtur. Ceterum Pythagoreos artem memo-

i) Diod. Sic. lib. V. p. 232. ed. Rhodom.

memoriae diligenter coluiſſe notum eſt. Citat Stanl. Jamblich. de vita Pythag. c. 29. ubi is de Pythagorae ſectatoribus: ἐπὶ πλέον ἐπειρῶντο τῇ μνήμῃ γυμνάζειν. οὐδὲν γὰρ μεῖζον πρὸς ἐπιστήμην, καὶ ἐμπειρίαν καὶ φρόνησιν, τοῦ δύνασθαι μνημονεύειν.

v. 462. κἄζευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα, *et primus ego jumenta ſubjugavi.* Jugum bobus, mulis et equis imponebatur. Sic Heſiodus [k]:

καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.

H. l. tamen κνώδαλα boves tantum, aſinos et mulos deſignat. Nam de equis deinde ſeorſim loquitur.

v. 463. ζεύγλῃσι pertinet ad boves, quibus ad arandum utebantur. σάγματα ſunt *clitellae*, quae aſinis aut mulis imponi ſolebant. Hic itaque de duplici genere jumentorum ſermo eſt, quorum alterum laborem hominum onera ſubvectando, alterum arando juvaret, ut ait Columella praefat. lib. 6. Atque ut ζεύγλαι *(das Geſchirr)* ad boum, ſic σάγματα ad aſinorum mulorumque corpora referuntur. Utrisque autem bene dicuntur δουλεύειν. Quemadmodum enim infra τῇ πέτρᾳ λατρεύειν ſignificat, ſic ad petram alligatum eſſe, ut ſponte tua te liberare non poſſis, ſic boves jugis, aſini clitellis ſerviunt, quia iis ſe ſubmittere vel inviti coguntur. Lectionem vero σάγμασιν facile librarii in vulgarem σώμασιν immutare potuerunt; quam ſi quis defendere in animum inducat, non alia ratione id fieri poteſt, quam ut dativos ζεύγλῃσιν et σώμασιν non a verbo δουλεύειν, ſed ab omiſſa praepoſitione σὺν regi, adeoque ablativorum latinorum loco poſitos eſſe dicat; qua quidem ratione σώμασι δουλεύειν ita fere diceretur, ut Plinius camelos ait *miniſteriis dorſo fungi.* Veruntamen ſic parum apte jungerentur ζεύγλῃσι et σώμασι, cum prius nec opponi poſteriori, nec cum illo componi commode poſſit. Juga enim nihil prodeſſent, niſi corpora jumentorum, quibus imponuntur, valida atque robuſta eſſent.

v. 463.

k) Opp. et Dier. v. 813.

v. 463 — 465. ὅπως — γένοιν϶᾽] *ut hominibus in maximis laboribus vicarium operam praeſtarent.* Similiter Aeſchylus in fragmento Promethei ſoluti jumenta ἀντίδουλα καὶ πόνων ἐκδέκτορα appellat.

v. 465. ſq. ὑφ᾽ ἅρματα — χλιδῆς] Equos illo tempore tantum ad belli et certaminum equeſtrium uſum adhibitos, eosque alere valde pretioſum fuiſſe neminem fugit. Itaque hic equi dicuntur *praedivitis luxuriae ornamentum.* „Quod vero ſibi arrogat Prometheus, alii aliis tribuunt. Plinius Hiſt. nat. VII. 56. *Vehiculum cum quatuor rotis Phryges.* Et poſtea: *Bigas primum junxit Phrygum natio, quadrigas Erichthonius.* Virgil. Georg. III. *Primus Erichthonius currus et quatuor auſus jungere equos.* Euſeb. num. 543. *Erichthonius primus quadrigam junxit in Graecia, erat quippe apud alias nationes.* Et num. 447. *Trochilus primus fertur junxiſſe quadrigam.* Tertullianus poſteriori favet.„ *Stanl.*

v. 467. ſq. θαλασσόπλαγκτα — ὀχήματα] *Velivola autem nautarum vehicula maribus inerrantia nemo ante me invenit.* „Appoſite Caſſiodorus lib. V. var. Epiſt. 17. *Vela alas navium facientia linum volatile, quidam ſpiritus currentium carinarum, praenuntia mercium, auxilia quieta nautarum, quorum beneficio conficiunt otioſi, quod a pluribus avibus vix probatur impleri.* Noſtrum ſecutus Ennius *naves velivolas* dixit, et Virgil. *velorum pandimus alas.* ναυτίλων ὀχήματα ex Homero adumbratum: Νηῶν ὠκυπόρων ἀνεβαίνετο, αἵ θ᾽ ἁλὸς ἵπποι Ἀνδράσι γίγνονται. Ita Cicero Argo appellavit *novum vehiculum Argonautarum* [l]), et Catullus de eadem: *Ipſa levi fecit volitantem flamine currum.*„ Stanl. Univerſo autem huic loco illuſtrando optime inſerviunt Moſchionis verſus [m]), quos ut comparare celerius poſſint Aeſchyli lectores, hic ſubjungimus:

Πρῶτον δ᾽ ἄνειμι καὶ διαπτύξω λόγῳ
Ἀρχὴν βροτείαν καὶ κατάστασιν βίου.
Ἦν γάρ ποτ᾽ αἰὼν κεῖνος, ἦν, ὁπηνίκα

Θηρ-

l) De nat. deor. lib. III.
m) Ap. Stobaeum Ecl. phyſ. p. 145. edit. Grot.

Θηρσὶν διαίτας εἶχον ἐμφερεῖς βροτοὶ,
Ὀρειγενῆ σπήλαια, καὶ δυσηλίους
Φάραγγας ἐνναίοντες. Οὐδέπω γὰρ ἦν
Οὔτε στεγήρης οἶκος, οὔτε λαΐνοις
Εὐρεῖα πύργοις ὠχυρωμένη πόλις.
Οὐ μὴν ἀρότροις ἀγκύλοις ἐτέμνετο
Μέλαινα καρποῦ βῶλος ὀμπνίου τροφός·
Οὐδ' ἐργάτης σίδηρος εὐιώτιδος
Θάλλοντας οἴνης ὀρχάτους ἐτημέλει.
Ἀλλ' ἦν ἀκύμων κωφὸν ἐκφύουσα γῆ·
Βοραὶ δὲ σαρκοβρῶτες ἀλληλοκτόνους
Παρεῖχον αὐτοῖς δαῖτας, ἦν δ' ὁ μὲν νόμος
Ταπεινός· ἡ βία δὲ σύνθρονος Διΐ·
Ὁ δ' ἀσθενὴς ἦν τῶν ἀμεινόνων βορά.
Ἐπεὶ δ' ὁ τίκτων πάντα καὶ τρέφων χρόνος
Τὸν θνητὸν ἠλλοίωσεν ἔμπαλιν βίον,
Εἴτ' οὖν μέριμναν τὴν Προμηθέως σπάσας
Εἴτ' οὖν ἀνάγκην, εἴτε τῇ μακρᾷ τριβῇ
Αὐτὴν παρασχὼν τὴν φύσιν διδάσκαλον·
Τόθ' εὑρέθη μὲν καρπὸς ἡμέρου τροφῆς
Δήμητρος ἁγνῆς· εὑρέθη δὲ Βακχίου
Γλυκεῖα πηγή· γαῖα δ', ἡ πρὶν ἄσπορος,
Ἤδη ζυγουλκοῖς βουσὶν ἠροτρεύετο.
Αὐτοὶ δ' ἐπυργώσαντο καὶ περισκεπεῖς
Ἔτευξαν οἴκους· καὶ τὸν ἠγριωμένον
Εἰς ἥμερον δίαιταν ἤγαγον βίον.
Κἀκ τοῦδε τοὺς θανόντας ὥρισεν νόμος
Τύμβοις καλύπτειν, κἀπιμοιρᾶσθαι κόνιν
Νεκροὺς δ' ἀθάπτους μηδ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἐᾶν
Τῆς πρόσθε θοίνης μνημόνευμα δυσσεβοῦς.

Dignus etiam eſt qui conferatur Vitruvius lib. II. cap. 1. *Homines vetere more, ut ferae, in ſilvis et ſpeluncis et nemoribus naſcebantur, ciboque agreſti veſcendo vitam exigebant; Interea quodam in loco ab tempeſtatibus et ventis denſae crebritatibus arbores agitatae, et inter ſe terentes ramos, ignem excitaverunt; et eo, flamma vehementi perterriti, qui circa eum locum fuerunt, ſunt fugati. Poſtea re quieta propius accedentes, cum animadver-*

tiſſent, commoditatem eſſe magnam corporibus, ad ignis teporem ligna adjicientes, et eum conſervantes, alios adducebant, et nutu monſtrantes, oſtendebant, quas haberent ex eo utilitates. In eo hominum congreſſu, cum profundebantur aliter e ſpiritu voces, quotidiana conſuetudine vocabula, ut obtigerant, conſtituerunt; deinde ſignificando res ſaepius in uſu, ex eventu fari fortuito coeperunt. Ita ſermones inter ſe procreaverunt. Ergo cum propter ignis inventionem conventus initio apud homines et concilium et convictus eſſet natus, et in unum locum plures convenirent, habentes ab natura primum, praeter reliqua animalia, ut non proni, ſed erecti ambularent, mundique et aſtrorum magnificentiam aſpicerent, item manibus et articulis quam vellent rem faciliter tractarent; coeperunt in eo coetu alii de fronde facere tecta, alii ſpeluncas fodere ſub montibus, nonnulli hirundinum nidos et aedificationes earum imitantes, de luto et virgultis facere loca, quae ſubirent. Tunc obſervantes aliena tecta, et adjicientes ſuis cogitationibus res novas, efficiebant in dies meliora genera caſarum. Cum eſſent autem homines imitabili docilique natura, quotidie inventionibus gloriantes, aliis alii oſtendebant aedificiorum effectus, et ita exercentes ingenia certationibus, in dies melioribus judiciis efficiebantur. Primumque furcis erectis et virgultis interpoſitis luto parietes texerunt. Alii luteas glebas arefacientes, ſtruebant parietes, materia eos jugumentantes, vitandoque imbres et aeſtus, tegebant arundinibus et fronde: poſtea, quoniam per hibernas tempeſtates tecta non poterant imbres ſuſtinere, faſtigia facientes, luto inducto, proclinatis tectis ſtillicidia deducebant. — — — Cum autem quotidie faciendo tritiores manus ad aedificandum [perfeciſſent], *et ſolertia ingenia exercendo per conſuetudinem ad artes perveniſſent, tum etiam induſtria in animis eorum adjecta perfecit, ut qui fuerunt in his ſtudioſiores fabros eſſe ſe profiterentur. Cum ergo ita fuerint primo conſtituta et natura non ſolum ſenſibus ornaviſſet gentes, quemadmodum reliqua animalia, ſed etiam cogitationibus et conſiliis armaviſſet mentes, et ſubjeciſſet cetera animalia ſub poteſtate, tunc vero e fabricationibus aedificiorum gradatim progreſſi ad ceteras artes et diſciplinas, e fera agreſtique vita ad manſuetam perduxerunt humanitatem. — —*

v. 469.

v. 469. *μηχανήματα* i. q. v. 477. *τέχνας καὶ πόρους.*

v. 471. *τῆς νῦν παρούσης πημονῆς*, ut v. 47. *πόνοι οἱ νῦν παρόντες.*

v. 472. *πέπονθας — πλάνῃ*·] *Dura mala pateris mentis errore lapsus.* Ita Heathius optime vertit. Stanlejus lectionem *ἀποσφαλεὶς φρενῶν· πλανᾷ*· in versione expressit: *Indignum pateris exitium mente hallucinatus. Erras* etc. Ista vero ratio multo concinnior et elegantior est. Garbitius: *quia mente destitutus vagaris.* Verum Chorus non de praesenti, sed de praeterita Promethei culpa queritur.

v. 473. sq. *κακὸς — ἰάσιμος*] Stanl. vertit: *malus vero medicus, qui in morbum prolapsus animum despondes, nec potes invenire, quibus tute remediis sis curabilis.* Nempe secutus est lectionem *ὅς τις*, quae tamen locum habere nequit, quia Chorus non communiter, sed de propria Promethei persona loquitur. Itaque cum *ὥς τις* unice verum sit, hunc in modum potius interpretandi sunt versiculi: *sed tamquam malus medicus, qui in morbum incidit, inops es consilii, nec reperire potes, qua medicina te ipsum sanes.* Comparavit Giacomellus Cic. ad Divers. Ep. IV, 3. *Neque imitare malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicinae scientiam, ipsi se curare non possunt*; et Lucian. de Merc. Cond. c. 7. *ἐκείνῳ τῷ φαρμακοπώλῃ ἔοικας, ὃς ἀποκηρύττων βηχὸς φάρμακον, καὶ αὐτίκα παύσειν τοὺς πάσχοντας ὑπισχνούμενος, αὐτὸς μεταξὺ σπώμενος ὑπὸ βηχὸς ἐφαίνετο.* In *σεαυτὸν οὐκ ἔχεις* antiptosis est, accusativi pro nominativo positi, Atticis valde familiaris. Exempla ejus citavit Giacomellus Aristoph. Plut. 55. Sophocl. Electr. 954. 1107. Ajac. 118. Sensus verborum est idem ac si dixisset, *καὶ αὐτὸς οὐκ ἔχεις εὑρεῖν ὁποίοις φαρμάκοις ἰάσιμος.*

v. 477. *τέχναι καὶ πόροι* rectius componuntur quam *τέχναι καὶ δόλοι.* Sic antea *μηχάνημα* et *σόφισμα* v. 469. sq. *πόρος· μηχανὴ, τέχνασμα*, Suid. *ἐμησάμην*, *excogitavi. ἐμήσατο· ἐτεκτήνατο, ἠπάτησεν, ἐμηχανήσατο, ἐβουλεύσατο, ἐποίησεν*; quibus ex scholiis huic loco convenit *ἐμηχανήσατο.* Morellus ad partes vocavit Schol. in Sophocl. Trach. v. 990. *μήσομαι· τεχνάσομαι, μηχανήσομαι.*

v. 478. τὸ μὲν μέγιστον] Quod Chorus Prometheum cum malo medico compararat, id ei in memoriam revocat medicinae rationes a se inventas. Aptissime itaque dialogi filum pertexit Aeschylus; prudenterque etiam Prometheum inducit conscientia meritorum suorum ita elatum, ut ad ea, quae Chorus reprehensionis causa dixerat, nihil regerere dignetur, sed occasionem tantum inde sibi capiat inchoatam narrationem persequendi.

v. 479. οὐδὲ βρώσιμον — οὐδὲ πιστὸν] Ubi disjunctionis partes eodem tenore procedunt, nec inter eas quaedam principalis est, aut οὐδὲ — οὐδὲ, aut οὔτε — οὔτε ponitur. Quare si h. l. οὔτε — οὐδὲ πιστὸν scribatur, sensus verborum ultimorum hic sit: *sed ne potabile quidem*, quod hic aptum non est, quia nulla his verbis inest gradatio. Ea de re doctissimum Hoogeveenum jam ad V. L. laudavimus n). Sensus est: *non erat remedium, nec quod edi, nec quod inungi, nec quod bibi posset.* ἀλλὰ φαρμάκων χρείᾳ κατεσκέλλοντο, *sed medicamentorum inopia tabescebant.* κατασκελεῖν· κατασκελετεύειν, τὰς σάρκας καταφαγεῖν. Hesych.

v. 481. sqq. πρὶν — ἐξαμύνονται o) νόσους] *priusquam ego ipsis salubrium medicamentorum compositiones ostenderem, quibus omne morborum genus depellerent.* De medicina Plinius p): *Medicinam Aegyptii apud ipsos volunt repertam, alii per Arabum Babylonis et Apollinis filium; herbariam et medicamentariam a Chirone Saturni et Phyllirae filio.* Ad ipsum Apollinem referunt alii. Callimach. 2, 45. ἐκ δέ νυ Φοίβου Ἰητροὶ δεδάασιν ἀνάβλησιν θανάτοιο. — Inventum medicina meum est, opiferque per orbem Dicor, et herbarum subjecta potentia nobis. Ovid. Met. 1. „ *Stanl.*

v. 484. Qui quam studiose veteres in omni divinationis genere elaboraverint, et quam sancte non plebecula solum, sed nobilissimi etiam ac sapientissimi viri hanc superstitionem coluerint, recordatus sis, is profecto non mirabitur

n) Doctr. partic. gr. c. XXXIX. sect. XI.

o) Lectionem ἐξαμείβονται habet etiam cod. Guelferb. superscripto schol. ἀποδιώκουσι.

p) Hist. nat. lib. 7. c. 56.

tur in enarrandis vaticiniorum formis prolixum esse Prometheum, eumque in eorum doctrina mortalibus impertita permagnam laudum suarum partem ponere. τρόπους δὲ — ἐστοίχισα] *Porro multa divinationis genera constitui.* ἐστοίχισα, ut paulo post διώρισα, *ordinavi, institui.* Comparavit Stanl. Claudian. 2. in Eutrop.

— Quoscunque Prometheus
Excoluit, multoque innexuit aethera limo,
Hi longe ventura notant, dubiisque parati
Casibus occurrunt.

Verum hi versus ad naturalem potius futurorum provisionem, quam ad divinationis disciplinam pertinere videntur.

v. 485. Enumerat Prometheus varia divinationis genera, et primum quidem e somniis, secundum ex ominibus, tertium e portentis in via occurrentibus, quartum ex auguriis, quintum ex extis, sextum ex sacrificiis, septimum e signis coelestibus.

v. 485. ἃ χρὴ ὕπαρ γενέσθαι] *quae vere futura essent.* Comparavit Stanl. Homericum q):

Οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλὸν ὅ τοι τετελεσμένον ἔσται.

v. 486. κληδόνας τε δυσκρίτους, *et omina explicatu difficilia.* κληδόνες nempe sunt voces, nomina, aut dicta ominosa. Suidas: Κληδών· Φήμη, μαντεία· καὶ κληδονισμοί, αἱ διὰ τῶν λόγων παρατηρήσεις.

v. 487. ἐνοδίους τε συμβόλους] Recte Stanl. interpr. „obvia signa, quae fausta aut infausta in itinere occurrunt, quale Xerxi de equa leporem pariente, et Agamemnoni de aquilis leporem vorantibus, in Agamemn."

v. 488. γαμψωνύχων τε πτῆσιν οἰωνῶν] Aves rapaces designantur, quibus potissimum in disciplina augurali utebantur; hae a proprietate naturali dicuntur *aduncis unguibus praeditae.* Harum igitur inquit Prometheus *volatum accurate distinxi.*

q) Odyss. Τ. 547.

v. 489. οἵτινες — εὐώνυμοί τε] *quae natura dextrae et sinistrae essent*, h. e. faustae et infaustae. Notum est enim, e veterum opinione aliis a laeva, aliis a dextra datum fuisse avibus, ut auspicium facere possent.

v. 490. καὶ ἔχθραι — ξυνεδρίαι] *et quae inter eas inimicitiae et amores naturales, et consessus essent*. Lucem huic loco affert Aristoteles a Morello laudatus in historia animalium r): ἔτι δὲ τοῖς ὠμοφάγοις ἅπαντα πολεμεῖ καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις· ἀπὸ γὰρ τῶν ζώων ἡ τροφὴ αὐτοῖς· ὅθεν καὶ τὰς διεδρίας καὶ συνεδρίας οἱ μάντεις λαμβάνουσι· δίεδρα μὲν τὰ πολέμια τιθέντες· σύνεδρα δὲ τὰ εἰρηνεύοντα πρὸς ἄλληλα. Plura dabimus in lexico Aeschyleo v. ξυνεδρία.

v. 493. σπλάγχνων — πρὸς ἡδονὴν] *viscerumque laevitatem, et quo colore diis accepta essent*. Nempe diligenter observabant extispices, an hostiarum exta, jecur potissimum, nitida atque plena, an vero horrida et exilia essent. cf. Cic. de Divinat. lib. II. c. 12. 13. Nec vero colorem extorum negligebant.

v. 495. Χολῆς — εὐμορφίαν] *Fellis etiam et jecinoris varium habitum et colorem*; hic idem quod versiculis duobus antecedentibus generatim dixerat, ad propriam fellis et jecoris naturam transfert; haruspices enim accurate observabant, quae pars jecoris inimici, quae pars familiaris esset, quod fissum periculum, quod commodum aliquod ostenderet; caput jecoris ex omni parte diligentissime considerabant, an scilicet a cultro laesum esset, vel plane abesset. Centena talia vel ex uno Julio Obsequente antiquitatis studiosi cognoscent.

v. 496. κνίσσῃ τε κῶλα συγκάλυπτα] Cl. *le Grand* conj. συγκαλυπτέα, haud male; hic enim sensus oritur: *et ossa quomodo adipe cooperienda essent*. Sed vulgata defendi potest, si post συγκαλυπτὰ non colo, sed commate distinguitur, hoc sensu: *Porro ego membra s. ossa arvina cooperta et lumbum longum comburendo* s) *ad artem difficilem viam monstravi hominibus*. Ad rem

r) lib. 9. c. 1. p. 566. tom. 1. ed. Lugd.
s) cf. Homer. Iliad. A. 460. 461.

rem illustrandam Morellus excitavit sequentia scriptorum loca: Senec. Oedip. v. 309. ubi Tiresias loquitur:

Utrumne clarus ignis et nitidus stetit
Rectusque purum verticem coelo tulit
Et summam in auras fusus explicuit comam,
An latera circa serpit incertus viae
Et fluctus ante turbidus fumo labat.

Et Stat. Theb. 10, 593.

Sanguineos flammarum apices, geminumque per aras
Ignem, et clara tamen medio fastigia lucis
Orta docet; tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro volvi, frangique rubore
Demonstrat dubio.

Add. Eurip. Phoen. 1072. ibique Cl. Valckenarii notam.

v. 498. *φλογωπὰ σήματα*, Garbitius int. *ignea*, quae in igne cerni et observari possunt. Verius est intelligere fulgura aliosque ignes coelestes.

v. 499. *ἐξωμμάτωσα — ἐπάργεμα*; *haec signa, quae antea obscura erant, explicavi.* Ut deinde *ἐπάργεμα*, *caeca*, dicuntur, quae sunt obscura et dubiae interpretationis, sic eadem metaphora *ἐξομματοῦν* q. d. *oculare*, pro *explicare*, *illustrare*. Sic Suppl. v. 476. *Ξυνῆκα· ὠμμάτωται γὰρ σαφέστερον.* — *ἐπάργεμα*] Hesychius: *ἐπάργεμος, ἀποκεκρυμμένος, ἢ νόσος ὀφθαλμῶν· ἐπάργεμα γὰρ λέγεται τὰ ὄμματα, ὅταν ᾖ τετυφλωμένα ὑπὸ λευκωμάτων, καὶ πάντα δὲ τὰ τυφλὰ καὶ ἀφώτιστα οὕτως λέγεται.* Eodem vocabulo usus est in Agam. 1122. et Choëph. 663. Eustath. ad Iliad. Γ. *Ἀργὸν τὸ λευκὸν, ὅθεν καὶ ἐπάργεμον, πάθος ὀφθαλμοῦ τὸ κοινῶς λεγόμενον λεύκωμα, ὡς που καὶ Αἰσχύλος παραδηλοῖ.* Idem ad Odyss. B. *Ἄργεμος, νόσος ὀμμάτων, ἀφ᾽ οὗ ἄργεμα κατὰ Δίδυμον, τὰ ἐπὶ ὀφθαλμῶν λευκώματα, ὧν μνήμη τῷ Αἰσχύλῳ, ἐν τῷ πρόσθεν ὄντ᾽ ἐπάργεμα.*

v. 500—503. *ἔνερθε — ἐμοῦ*] Alios repertores designat Plinius †): *Ferrum Hesiodus in Creta eos, qui vocati dactyli Idaei; argentum invenit Erichthonius Atheniensis, ut alii Aeacus; auri metalla et conflaturam Cadmus Phoenix ad Pangaeum montem,*

†) lib. 7. c. 56.

tem ut alii, Thoas et Aeaelis in Panchaia, aut Sol Oceani filius. — *Stanl.* Verum Aeſchylus ingenio ſuo obſecutus hiſtoriae veritatem aut famae teſtimonia hic parum curavit, de augendis et amplificandis Promethei beneficiis in humanum genus collatis unice ſollicitus.

v. 504. *μὴ μάτην φλῦσαι θέλων, niſi ſi inaniter gloriari velit.* φλύειν, proprie *fervere*, h. l. eſt *nugas loqui*, *vana jactare.* Similiter *ebullire* apud Ciceronem u): *Dixerit hoc quidem Epicurus, ſemper beatum eſſe ſapientem, quod quidem ſolet ebullire nonnunquam.*

v. 505. *βραχεῖ — μάθε, brevi, autem dicto ſummatim omnia accipe.* *συλλήβδην, ὁμοῦ, συλληπτικῶς, ὡς δι' ὀλίγων πολλὰ εἰπεῖν, συντόμως.* Heſych.

v. 507. *καιροῦ πέρα* i. q. *ὑπὲρ καιρὸν*, *immodice.*

v. 510. Ut Pauwium ſine cauſa tricari in V. L. ad h. l. docuimus, ita nec cum Heathio opus eſt, Chori dictum ſic intelligere, ac ſi ſperaſſent tempus aliquando futurum eſſe, quo Jove imperio exuto, Prometheus e vinculis liberaretur, et non minore quam ille poteſtate valeret. Jovem aliquando regno exturbatum iri Chorus plane nec opinabatur, neque vero hoc loco ſignificabat. Itaque lectio *μηδὲν μεῖον*, quam Garbitius neſcio qua auctoritate ſecutus eſt, merito improbatur. *μηδὲν μεῖον ἰσχύσειν Διὸς* germ. eſt i. q. *du wirſt dich eben ſo wohl als Jupiter befinden.*

v. 511. *οὐ ταῦτα ταύτῃ Μοῖρά πω τελεσφόρος κρᾶναι πέπρωται*] Vel *πέπρωται* active intelligendum, ut ſenſus ſit: *Non ſane iſta ſic perficere decrevit Parca;* quae ratio mihi quidem optima ac facillima videtur; vel ſi *πέπρωται* paſſive poſitum ſit, interpretandum: *Non ſane haec ita Parcam perficere* conſtitutum ſ. *fato decretum eſt*, ut nominativus cum infinitivo et verbo paſſivo conſtructus accuſativi cum infinitivo vicem expleat. Garbitius optativum *κράναι* legebat, quaſi ἵνα omiſſum ſit, hoc modo: Οὔπω *πέπρωται* (ἵνα) *μοῖρα τελεσφόρος ταῦτα ταύτῃ κράναι.* Verum hoc durum et ineptum eſt. Mollius eſt, quod doctiſſimo *le Grand* in mentem venit: *οὐ ταῦτα ταύτῃ μοῖρά*

u) de Fin. V. c. 27.

μοῖρά πω τελεσφόρος κρᾶναι· πέπρωται· μυρίαις etc. neque tamen satis ad facilitatem dialogi Aeschylei accedit.

v. 513. καμφθεὶς, *tortus, afflictus.* ὧδε δεσμὰ φυγγάνω, *sic demum ex his vinculis liberabor.* Sibi constat ista dicens Prometheus; jam supra enim se, quae sibi eventura essent, praevidere professus erat.

v. 514. τέχνη — μακρῷ] *Ars autem* (calliditas et sollertia) *necessitate longe imbecillior est.* Ex his verbis colligitur, Chorum, saltem ut Prometheus ejus verba ceperit, spem suam de futura Promethei in pristinam salutem restitutione tantum in ejus calliditate positam habuisse.

v. 515. οἰακοστρόφος, *gubernator.* Hesychius: οἰακοστρόφος· κυβερνήτης. Cf. Sept. adv. Theb. v. 3. 62. Pers. 769.

v. 516. Μοῖραι τρίμορφοι, *tres Parcae.* μορφὴ enim hic personam significat, Parcae autem fata decernunt, Furiae exsequuntur.

v. 518. οὔκουν — πεπρωμένην] *Ita est; non enim ipse effugiat fatum.*

v. 519. τί γὰρ πέπρωται] Particula γὰρ includit antecedentis dicti admirationem quandam cum dubitatione conjunctam, q. d. *mira narras, quid enim Jovi aliud fato destinatum sit, quam perpetuum imperium?*

v. 520. τοῦτ' οὐκ ἂν οὖν — λιπάρει] *Hoc quidem tu non exquisiveris; adeoque vel precibus parce.* Germ. *Das kannst du nun einmal nicht erfahren; und also bitte nicht einmal darum.*

v. 521. ἦ — ξυναμπέχεις;] *Num forte magnum quiddam est, quod ita abscondis?* Si vero punctum in fine versiculi ponitur, hic sensus exit: *Sane magnum quiddam esse oportet, quod sic abscondis.*

v. 522. ἄλλου λόγου μέμνησθε] ut nos dicimus: *Sprecht von etwas anders.* Nempe plane hunc sermonem abrumpit.

v. 523. οὐδαμῶς καιρὸς, *non tempus est*, h. e. rationibus meis nullo modo conducit. συγκαλυπτέος] συγκαλυπτέον cod. Guelferb. haud male.

v. 524. σώζων, *servans*, h. e. *reticens, silentio premens.*

v. 526. sqq. μηδαμ' — Ζεὺς] Jure improbavit Stanl. Garbitii versionem: *minime Jupiter omnia administrans indat animo meo vim rebellem;* significat enim: *ne unquam Jupiter universi rector potestatem suam meae voluntati opponat;* sicut nimirum Promethei humanitatem crudelitate represserat.

v. 529 — 532. μηδ' ἐλινύσαιμι — πόρον] *Neque ego cessarim ad patris Oceani perenne flumen sacris boum victimis deos accedere.* Pauwius vero negat haec sic accipienda esse; nymphas enim diis non sacrificasse. Itaque θοίναις de *epulis* deorum intelligendum censet, locumque sic transferendum: *neque ego cessarim ad epulas deorum accedere,* ibique scil. *ministeriis fungi.* Verum quo minus ita explicemus, vocabulum ὁσίαις prohibet, cui *pietatis* significatio inest, quae certe in θοίναις non caderet, si *epulas* potius quam *sacrificia* notaret. Ut igitur Pauwii argumento occurramus, monendi sunt lectores, h. l. Aeschylum humanae vitae consuetudinem ad Nympharum conditionem transtulisse; quemadmodum in Prometheo soluto sanguinem Japeti filio tribuerat, quamvis ille humanum corpus humanumque sanguinem habere non crederetur. Probabiliter autem Nymphae sacrificare finguntur, quia, quamvis deae, tamen coelestium deorum numine multo inferiores erant.

v. 533. μηδ' ἀλίτοιμι λόγοις] *neque verbis delinquam.* Promethei audaciam loquendi figit.

v. 534. ἀλλά μοι τόδ' ἐμμένοι καὶ μή ποτ' ἐκτακείη] τόδε pertinet ad locum qui sequitur communem: ἡδὺ — εὐφροσύναις, ideoque post ἐκτακείη rectius colo, quam puncto distinguitur. ἐκτακείη videtur a scriptura in tabulis cereis petitum esse, quae igni admoto aut solis radiis colliquescit, adeoque deletur.

v. 536. ἡδύ τι. *Profecto dulce est.* τι enim h. l. intendendi aut asseverandi vim habet. τὸν μακρὸν τείνειν βίον, *vitam quanta quanta est extendere* i. e. *degere, agere.* θαρσαλέαις ἐλπίσι, *bona spe fiduciam ac robur addente.* φανάις — εὐφροσύναις, *ita ut animum serena hilaritate demulceam,* ut Germani: *die heitere Fröhlichkeit.* Hunc igitur locum communem, quo dulce dicitur,

tur, semper hilarem esse, et bonae spei plenum, Chorus non vult sibi ex animo et memoria effluere, ideoque semper deos revereri, nec unquam vel factis vel verbis offendere cupit.

v. 540. φρίσσω — διακναιόμενον] *Inhorresco autem cum te video infinitis aerumnis afflictum.*

v. 542. sq. Ζῆνα — Προμηθεῦ] *Jovem enim non reveritus, tuae potius quam illius voluntati obsecutus, nimis homines coluisti.* ἰδίᾳ γνώμῃ, ut v. 527. ἐμᾷ γνώμᾳ. σέβῃ h. l. ad studium et benevolentiam refertur. Maxime autem de officiis, quae hominibus jam tribuerat, intelligendum, praesenti pro praeterito posito; nam nunc quidem habere tantum iis benevolentiam, non praestare poterat. cf. v. 82.

v. 545. ἄχαρις χάρις, *gratia ingrata*, *eine undankbare Gefälligkeit.* Hunc verborum lusum in deliciis habuit Aeschylus. Sic ἀπόλεμος πόλεμος v. 912. ἄναες νᾶες Pers. 677 x). Dupliciter autem dicitur χάρις ἄχαρις: hic enim est beneficium, pro quo aliquis damnum reportat; at Choëph. v. 40. est munus, quod ei, cui fertur, parum gratum est. φέρε i. q. εἰπέ, *age*, *dic.* Nugatur Pauwius, cum aliud esse contendit.

v. 546. εἰπέ, πᾶ τις ἀλκά;] *dic, ubi hic est praesidium? Sage, wo ist hier irgend ein Beystand?* Altera scriptura εἰπὲ πᾶ, τίς ἀλκά, secundum quam πᾶ encliticum est, ita Germanice vertenda: *Sage doch, welchen Beystand, welche Hülfe können dir die Sterblichen leisten?*

v. 547. οὐδ' ἐδέρχθης, *und bemerkst du nicht — —?* ὀλιγοδρανίαν ἄκικυν, *imbellem ignaviam.* ἄκικυς· ἀσθενής, ἀδύνατος, Hesych.

v. 549. ἰσόνειρον *somnio similem*, metaphora saepius a Graecis ad exprimendam imbecillitatem adhibita. Sic Pindarus σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος y). Et Aristophanes a Morello laudatus z):

Ὀλιγο-

x) Cf. Cl. Valckenaer Not. ad Eurip. Phoeniss. v. 1745.

y) Pyth. 8, 135.

z) Av. 688.

Ὀλιγοδρανίες, πλάσματα πηλοῦ, σκιοειδέα φῦλ' ἀμενηνά,
Ἀπτῆνες ἐφημέριοι, ταλαοὶ βροτοὶ, εἰκελόνειροι
Ἐπάμεροι· τί δέ τις; τί δ' ἔτις;

v. 550. Vox trisyllaba, quae post ἀλαὸν excidit, verbum intransitivum fuisse videtur, quod cum participio ἐμπεποδισμένον periphrasin faceret.

v. 552. οὔποτε — βουλαί.] *Nunquam Jovis decreta antevertunt hominum consilia.* παρεξίασι Garb. *praetereunt*, minus bene. Διὸς ἁρμονίαν] „i. e. ὅρον, ἁρμὸν, et hinc θέλημα; ut exponit Schol. Infra v. 624. βούλευμα Δῖον. Alias simpliciter notat συμφωνίαν, unde de eodem Jove, Aristid. Tom. 1. p. 9. σὺν ἁρμονίᾳ καὶ προνοίᾳ πάντα ποιεῖ. Vid. et Pollux lib. VI. c. 33. *Abresch.*

v. 554. ἔμαθον — Προμηθεῦ] *Hoc* (novo scil. exemplo) *didici perniciosam tuam fortunam adspiciens.*

v. 556. sqq. τὸ διαμφίδιον — ὑμεναίων. Stanl. vertit: *Sed ad me advolavit cantio discrepans ab illa, quam circa lavacra et lectum tuum canebam.* Nec vero vulgata lectio aliam interpretationem admittit. At enim incommodis quibusdam laborat, quae levem textui mendam insidere arguunt. Nam si προσέπτα *advolavit*, hic idem est ac *ad aures accidit*, ut supra v. 115, quomodo de cantilena, quam ipsi nunc jam *canebant*, dicerent ἐμοὶ προσέπτα? deinde vocabulum προσέπτα duplici sensu poneretur, si τόδε ad lugubre carmen, quod ipsae jam canebant, ἐκεῖνο vero ad hymenaeum olim cantatum referretur. Illum enim nunc audire, hunc vero tantum recordari licebat; quo fit ut προσέπτα, ad praesens carmen relatum, significet, *ad aures accidit*, quatenus vero ad hymenaeum olim cantatum pertinet, vertendum sit: *in memoriam recurrit.* Quae cum ita sint, equidem vel sic legendum esse arbitror:

Τὸ διαμφίδιον δ' ἐμοὶ μέλος προσέπτα
Τόδ' ἐκεῖν', ὅ ποτ' ἀμφὶ λουτρὰ etc.

hoc sensu: *Discrepans vero carmen mihi in mentem venit, illud nimirum, quod olim circa lavacra et lectum tuum canebam,* cui quidem emendationi favere videtur unus e Scholiastis, qui τόδε

ἐκεῖνο

ἐκεῖνο ἀσυνδέτως positum esse notavit, vocabulum *προσέπτα* vero vertit: *ἐπῆλθε κατὰ νοῦν*; vel paullo aliter sic:

Τὸ *διαμφίδιον δ' ἐμοὶ μέλος προσέπτα*
Τόδε, *κεῖν' ὅ ποτ' ἀμφὶ λουτρὰ* etc.

κεῖν' pro *κεῖνα* posito et cum *λουτρὰ* constructo; h. e. *discrepans vero mihi carmen illud in memoriam venit, quod olim circa ista lavacra et lectum tuum canebam;* quae tamen emendandi ratio priore, ut opinor, difficilior et languidior esset. Itaque donec aliquis meliora docuerit, priorem teneo, ut *τόδε ἐκεῖνο* eodem modo quo *τότ' ἐκεῖνο* ad hymenaeum referatur. Atque sic bene cohaerent *ἔμαθον*, et *προσέπτα δέ*. Διαμφίδιον· *μέλος, ἀλλοῖον, διαπαντὸς κεχωρισμένον· ἀμφὶς γὰρ χωρίς. Αἰσχύλος Προμηθεῖ δεσμώτῃ*. Hesych. Nempe ut apud Latinos *discrepans* idem est, quod *aliter sonans*, sic h. l. *διαμφίδιον μέλος*, hymenaeus nimirum olim cantatus, opponitur tristi querelae, quam nunc in mala Promethei fortuna proferebant, ab eaque plane diversus ac discrepans esse dicitur. Quod reliquum est, hos versiculos, emendationis nostrae ratione habita sic Teutonice verterimus: *Niemals können Jupiters Fügung der Sterblichen Anschläge vereiteln. Dis erfähr' ich, o Prometheus, indem ich dein unglückliches Schicksal betrachte. Und hier schwebt meiner Seele jenes Lied vor, wie so anders das klang, jenes Lied, das ich ehemals bey deiner Hochzeitfeyer sang* etc.

v. 557. *λουτρά, lavacra*, (nam ante nuptias sponsum pariter ac sponsam solenni ritu corpus lavisse tralatitium est) *καὶ λέχος σόν, et lectum nuptialem tuum.* Omnino his verbis apparatus nuptialis designatur.

v. 559. *ἰότητι γάμων, consilium nuptiarum*, optionem electae conjugis notat, ut nostri dicunt: *die glücklich getroffne Wahl.* Dativus autem, non, ut Stanlejus opinabatur, qui vertit *lubentia nuptiali*, ab omissa praepositione *ἐν*, sed potius a verbo *ὑμεναίειν* regitur.

v. 560. *τὰν ὁμοπάτριον, sororem* scil. *nostram;* nam Hesione Oceani filia esse perhibetur. Morellus citavit Schol. ad Lycophr. 132. qui Promethei uxorem dicit esse Celaeno Atlantis filiam. — Ultima autem verba sic construenda:

enda: ὅτε τὰν ὁμοπάτριον Ἡσιόναν, ἕδνοις πιθὼν, ἄγαγες δάμαρτα κοινόλεκτρον, *qua tempore ſororem Heſionen, poſtquam donis ſponſalibus ei perſuaſeras, ut tibi nuberet, uxorem ducebas tori ſociam.*

IN SCENAM VI.

v. 563 — 892.

Commode Chori canticum interrumpitur Iûs Inachidos interventione, ac ne longiore Chori et Promethei colloquio taedium ſpectatoribus obrepat, tempeſtive cavetur. Iûs vero perſona et apte introducitur, quoniam Inachi filia eſt, cujus ſorores ſunt Oceanitides, e quibus Chorus conſtat; et probabiliter, quia Io tot erroribus acta, facile etiam ad deſertam hanc rupem, quamvis ab aliorum hominum veſtigiis longiſſime remotam, aberrare potuit. Ad Jovis autem impotentiam et crudelitatem luculentius declarandam nihil fingi poterat, quod magis appoſitum eſſet, quam Inachi filia in ſcenam producta, quippe cui ob inſanos Jovis amores Junoni exoſae tot itinera ſuperanda, tot labores exantlandi eſſent.

Prima vero Iûs μονολογία affectus et perturbationis pleniſſima eſt; mentis etiam furore concitae imago veriſſimis coloribus expreſſa.

v. 563. τίς γᾶ; τί γένος;] Secum loquitur Io. Nec *terram* ubi pedem poſuit, nec *genus*, Nympharum nempe Prometheum circumſtantium, agnoſcit. τίνα φῶ — χειμαζόμενον] *quem me videre dicam hunc vinculis ad ſaxum affixis vexatum.* χειμαζόμενον proprie *hiemantem*, h. l. tralate, *afflictum, laborantem.* Fieri tamen poteſt, ut ſimul ad diuturnam Promethei captivitatem, atque ad frigora Scythiae reſpexerit. χαλινοὶ πέτρινοι, *frena ſaxea*, audacius pro *catenis ad ſaxum affixis.*

v. 565. τίνος — ὀλέκῃ] *Cujusnam delicti poenis peris?* Nihil enim aliud ſuſpicari poterat Io, quam ſe latronem aliquem, aut ſimilis forte ſceleris reum videre, qui hic delictorum poenas luat.

v. 566.

v. 566. σήμηνον — πεπλάνημαι] *indica quaeso ubinam terrarum misera errem?*

Poſtquam haec dixit Io, novo furoris acceſſu ſe agitari ſentit. Videre enim videtur Argi umbram, veſtigiis ſuis inſiſtentem. Egregie vero adumbravit Aeſchylus Iûs animum ſpectri phantaſia perterritum; ejusque oratio mirabiliter ad anxietatem animi prodendam conformata, ſi juſta praeſertim actoris pronuntiatione fuerit adjuta, vehementem theatro terrorem incuſſerit neceſſe eſt.

v. 568. ἆ, ἆ, ἒα, ἒα. Hae interjectiones primum terrorem ex viſione Argi conceptum apte et graviter ſignant.

v. 569. χρίει — οἶστρος] *iterum me miſeram oeſtrus quidam ſtimulat.* Quod dicit *iterum*, id ſcite et convenienter ſpectatoris cogitationem ad ea, quae extra ſcenam geſta ſunt, traducit. Oeſtrus proprie eſt inſectum armentis infeſtum, alias aſilus,

Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſilvis
Diffugiunt armenta; furit mugitibus aether
Concuſſus, ſiccaeque et ſicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monſtro horribiles exercuit iras
Inachiae Juno peſtem meditata juvencae [a]).

Nimirum poetae, qui Inachi filiam in juvencam a Jove mutatam eſſe tradunt, iidem quoque eam oeſtro ſ. aſilo a Junone immiſſo agitatam fuiſſe narrant. At enim cum Tragicus noſter metamorphoſin Iûs in vaccam non agnoſcat, ſed tantum faciem ejus deformatam et cornibus dedecoratam eſſe perhibeat, οἶστρος h. l. non de beſtiola illa boves aculeo ſuo figente, ſed de quovis terriculamento *(Schreckbild)* intelligendus; adeoque hoc vocabulum non propria ſed translata ſignificatione poni exiſtimandum eſt. Cf. v. 584. 603. 679. 680. 687. In quo iterum Aeſchylus quam bene, quid ſcenicae fabulae dignitatem deceat, perſpexerit, oſtendit. Variis enim ſpectris ac terriculamentis Inachi filiam in furorem agi, nobile erat phantaſma, et cothurno dignum; ſi

a) Virg. Georg. 149. ſqq.

si vero eam tanquam veram juvencam ab asilo actam in scenam produxisset, incredulus utique spectator ineptam hanc fabulam odisset, quae forte ab aliquo metamorphoseon scriptore probabiliter narrari poterat, in scena vero repraesentata sibilum potius hominum venustiorum quam plausum excitasset. Ceterum non nego in phrasi χρίει με οἶστρος allegoriam ab aculeo illius bestiolae ductam esse.

v. 570. εἴδωλον Ἄργυ γηγενοῦς, *Argi terrae filii umbra*; nempe coll. v. 682. sqq. donec vivebat Argus, ipse miseram agitabat; postquam vero occisus erat, saltem ejus umbra vagam puellam terrebat. Hoc autem spectro animus tantum Iûs, non oculi feriebantur; neque vero spectatores hanc umbram, quasi propriam figuram et numen habentem, videbant; (quamquam in Persis Darii εἴδωλον sic in scenam produxit, ut oculis a spectatoribus cerneretur, quod inter Anglos Shakespearius, in nobilissima Hamleti tragoedia, deinde, haud pari tamen successu, inter Francogallos Voltarius in Semiramide tentavit;) sed h. l. furori tantum et mentis alienationi tribuendum, quod Io aliis atque aliis visis terreatur. ἄλευ' ὦ δᾶ, averruncationis formula, valde huic loco conveniens. Sic ἀλεύειν, *avertere*, occurrit Theb. 88. 141. Ceterum cum h. l. comparandum Oedipodis dictum apud Sophoclem [b]:

οἴμοι
Οἴμοι μάλ' αὖθις· οἷον εἰσέδυ μ' ἅμα
Κέντρων τε τῶνδ' οἴστρημα, καὶ μνήμη κακῶν.

v. 571. φοβοῦμαι — βώταν] Nota est fabula, Argum a Junone custodem Ioi in vaccam mutatae additum, postea vero a Mercurio qui eum fistulae cantu in soporem dederat, occisum esse. Sed ex hac fabula ea tantum Aeschylus delibavit, quae consilio suo responderent, nec a dramatis natura et indole nimium abessent. τὸν μυριωπὸν βώταν referri quidem potest ad multos illos oculos a recentioribus poetis Argo tributos. Etenim secundum Ovidium

Centum

b) Oedip. tyr. v. 1317. ed. Brunck.

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inde suis vicibus capiebant bina quietem,
Cetera servabant atque in statione manebant.

At h. l. tropice μυριωπὸς significare tantum potest *circumspectum, vigilantem, omnia observantem*, sicut alibi ὁ πάνθ' ὁρῶν appellatur c). Qui μυριωπὸν proprie interpretatus fuerit, is forte, quod sequitur, δόλιον ὄμμα ad istos oculos, qui, duobus reliquis somno clausis, pervigiles manebant, traxerit. Nobis vero simplicius esse videtur δόλιον ὄμμα pro δόλια ὄμματα dictum, in eoque sine argutiis nihil aliud quam calliditatis in observando notam quaerendam putare. Cum autem Io ait, ὁ δὲ πορεύεται δόλιον ὄμμ' ἔχων, de viso suo, prout ei per insaniam occurrebat, loquitur.

v. 573. ὃν — κεύθει cum admiratione quadam pronuntiatum. Miratur enim Io, quid sit, quod Argus, quamvis occisus, tamen quasi adhuc viveret, obambulet.

v. 574. ἀλλ' ἐμὲ — ψάμμον] *Sed me miseram ab inferis prodeambulans exagitat, et secundum littoris maritimi arenas vagis erroribus jejunam exercet.* νῆστιν ut ne ad cibum quidem capiendum otium sit. ἀνὰ τ. π. ψάμμον· haec imago solitudinis miseram Iûs conditionem exaggerat.

v. 577. ὑπὸ δὲ — νόμον, *cera vero compacta sonora fistula submurmurat carmen soporiferum.* Nempe ut Argus pastorum ritu, Inachi filiam dum vivebat agens, fistula canebat, sic Io furore acta etiamnum ejus cantum audire videbatur. ὑπνοδότᾳ νόμον vel ornandae tantum imaginis causa adjectum est, vel, quod melius placet, ad miserationem commovendam. Cum enim Io molesto lassitudinis sensu premebatur, tum hoc accedebat ad ejus miseriam, quod fistulae cantus somnum invitaret, quo tamen ob perpetuam Argi fugam frui non licebat. ὑπὸ — ὀττοβεῖ per tmesin pro ὑποττοβεῖ. Praepositio tamen ὑπὸ, ut saepe in compositis fieri solet, hic plane otiosa est. Κηρόπλαστος δόναξ est σύριγξ seu fistula *disparibus*, ut ait Ovidius d), *calamis compagine cerae inter se junctis.*

c) Suppl. 310. d) Metamorph. I. 712.

v. 579. Inde ab hoc versu dispelluntur Iûs phantasiae; jamque se colligit ex furore et ad se redit. Obiter Aeschyli in fabularum tractatione prudentiam novo exemplo declarare liceat. Cum in tragoedia, quae inscribitur Ἱκέτιδες, Chorus Danaidum Iûs fabulam narratione persequitur, virginem in vaccam a Jove mutatam fuisse, eique Jovem in taurum conversum appropinquasse; tum Argo ejus custode a Mercurio interfecto Junonem miserae buculae oestrum s. asilum boves exagitantem bestiolam immisisse narrat. His autem fabularum portentis in hac tragoedia, ubi non narrabatur res, sed in scena agebatur, consulto abstinuit.

v. 580. *τηλέπλαγκτοι πλάναι*, *longinqui errores.*

v. 581. sqq. Constructio verborum haec est. *τί ποτε, ὦ Κρόνιε παῖ, τί ποτέ με εὑρὼν ἁμαρτοῦσαν ἐνέζευξας ταῖσδ' ἐν πημοναῖσιν*, *quo tandem in delicto me deprehensam his calamitatibus coërces?* *ἐνέζευξας*, ut supra v. 108. *ὑπέζευγμαι ἀνάγκαις.*

v. 584. *οἰστρηλάτῳ δείματι*, *timore ex insania orto;* larvae enim et intemperiae virginem agitabant. Hanc insaniam, simulac se ex furore recepit, flebiliter queritur, sicut Ajacem Sophocleum, postquam ad se rediit, eorum poenitet, quae furore percitus perpetraverat. Nihil igitur opus est, h. l. de vero oestro s. asilo cogitare. *παράκοπον*, *amentem;* nempe se non ignorat per intervalla furore corripi.

v. 586. Incredibiliter angit animum spectatoris, cum, ut se Jupiter igne potius comburat aut terra abscondat, aut in mare projiciat, optat; quam aerumnosam enim ac deplorabilem ejus vitam esse oportet, cui nullus mortis gradus adeo terribilis est, quin tali vita optabilior esse videatur?

v. 590. *γεγυμνάκασιν*, *exercuerunt.*

οὐδ' ἔχω μαθεῖν, ὅπῃ πημονὰς ἀλύξω, *nec habeo unde discam, quo pacto tandem has aerumnas evitem.* His verbis commodum sibi transitum parat ad colloquii cum Prometheo instituendi argumentum.

v. 592. *τᾶς — κλύεις*] *Audin' virginis cornigerae vocem?* *πρόσφθεγμα* vel (ut Sophocl. Philoct. 238.) *alloquium* significat,

ficat, tumque ad v. 565 - 567. respicitur, vel simpliciter *sermonem*, *vocem*, vi praepositionis neglecta.

v. 593. οἰστροδίνητος, *furore quasi vertigine circumacta.*

v. 594. ἣ Διὸς θάλπει κέαρ ἔρωτι, *cujus amore Jupiter incaluit.*

v. 595. καὶ νῦν — γυμνάζεται] *et quae nunc Junoni exosa longinquis cursibus violenter exercetur.* cf. v. 590.

v. 597. πόθεν — ἀπύεις] *Unde tibi haec notitia venit, ut patris nomen pronunties?*

v. 598. sqq. εἰπέ μοι — προσθροεῖς, *dic mihi aerumnosae, quis sis, aut qui fiat ut tu miser miseram me tam veris verbis alloquaris.* Repetitio pronominis τίς, in τίς ὤν, τίς ἄρα, admirationem significat; q. d. *quis sis, quis sis inquam, qui* etc. In his autem versibus collocatio verborum μογερᾷ, τάλας, τὰν ταλαίπωρον ad misericordiam commovendam perquam apposita. Sperat enim Io, quia ipsum Prometheum aerumna laborantem videt, eum ad levandas aliorum miserias, si quo modo possit, promtum ac paratum fore.

v. 601. θεόσσυτόν τε νόσον ὠνόμασας] Haec ad v. 593. respiciunt, ubi Prometheus Inachi filiam τὴν οἰστροδίνητον κόρην appellaverat. Qui οἶστρον igitur in hac tragoedia proprie de asilo accipiunt, θεόσσυτον νόσον intelligent, *malum a deo immissum*, h. e. vel ipsum asilum, vel saltem Iûs fugam et errorem ex asili se agitantis horrore oriundum. Nos vero, pro iis quae jam antea disputavimus, nihil aliud significari putamus, quam *furorem divinitus immissum*, quem proprio nomine morbum appellare licebat.

v. 602. sqq. ἃ μαραίνει — δαμεῖσα] Tota haec allegoria, in qua praeclare servatus est translationis tenor, a similitudine equi stimulis ad cursus celeritatem excitati ducta est. Furori igitur tribuuntur κέντρα φοιταλέα, h. e. *stimuli ad cursum excitantes*, quibus ille miseram Io χρίουσα μαραίνει, *pungens emacerat, conficit, fatigat*, adeo ut illa huc venerit λαβρόσσυτος σκιρτημάτων νήστισιν αἰκίαις, *concitata saltibus molestis perniciosis, famem ferentibus*; ἐπικότοισι μήδεσι δαμεῖσα, *saevis* iratae Junonis *consiliis perdomita.*

v. 603. κέντροισι φοιταλέοισιν] De hac metaphora primum Stanlejum audiamus. „Moſchus Idyll. 2. de eadem:

Φοιταλέη δὲ πόδεσσιν ἐφ' ἅλμυρα βαίνε κέλευθα.

Heſych. Φοιταλέος, παράκοπος, μανιώδης. nempe ἀπὸ τοῦ φοιτᾷν, quod inter alia *furere* ſignificat. Idem φοιτᾷ βαδίζει, μαίνεται· unde etiam φοῖτος *furor* eſt, ut veteres Grammatici notarunt, Euſtath. ad Iliad. ι. ὡς τὸ ἐνθουσιωδῶς ὁρμᾷν καὶ μαίνεσθαι, φοιτᾷν ἐλέχθη, ὅθεν καὶ φοῖτος ἡ μανία, δηλοῦσιν οἱ παλαιοί. Φοιτᾷν igitur veteribus Graecis *furere*, et φοῖτος *furor*, unde in Sept. Theb. v. 667. pro σὺν τύφῳ φρενῶν legit cod. Arund. σὺν φοίτῳ et expoſitione interlineari μανίαν reddit. Quidni igitur φοιταλέος *furialis*, et κέντρα φοιταλέα *ſtimuli furorem excitantes*, furibundam efficientes? Sed et ex hujus ſignificationis vera origine eſt, quod rei praeſenti illuſtrandae addi poſſit. Ideo enim φοιταλέοι furibundi dicti, quod, qui tales ſunt, huc atque illuc frequenter ire, redire, et cum impetu ſoleant, quod eſt φοιτᾷν. Homerus Iliad. E. de Marte:

Ἄρης δ' ἐν παλάμῃσι πελώριον ἔγχος ἐνώμα

Φοίτα δ' ἄλλοτε μὲν πρόσθ' Ἕκτορος, ἄλλοτ' ὄπισθε,

Ubi notat Euſtathius, Homero et Heſiodo φοιτᾷν idem eſſe quod ὁρμᾷν, et cum furorem ſimul cum impetu denotet, Marti eſſe οἰκειότατον, qui adverſus Graecos adeo furibunde et cum impetu ferebatur. Planius adhuc id, quod volumus, expreſſit Sophocles de Ajace:

Ἐγὼ δὲ φοιτῶντ' ἄνδρα μανιάσιν νόσοις

Ὤτρυνον.

quibus verbis hominem depingit furiali more graſſantem, et huc atque illuc ovium gregem perſequentem, qualis Io haec. Κέντρα igitur φοιταλέα ſunt *ſtimuli dementantes* et *furorem injicientes*, adeoque furentium more huc atque illuc itare, procedere, regredi, graſſari cogentes; ita Lycophron φοιτάδα dixit v. 615." Hactenus Stanlejus, qui, ſi generatim de ſenſu, qui vocabulo φοιταλέος ſubjici poſſit, quaeratur, docte diſſeruit; ſi vero de vera vi hujus metaphorae, quam quidem hoc loco habeat, agitur, ab ea prorſus aberraſſe videtur. Etenim ſi θεόσσυτος νόσος jam furorem Ioi immiſſum ſigni-

ſignificat, inepte utique dicatur *furor ſtimulos addere in furorem conjicientes.* Si vero κέντρα φοιταλέα interpreteris *ſtimulos ad curſum incitantes*, non ſolum ſingulae translationes ſibi conſtant, ſed etiam ipſa res hac imagine involuta apte ac dilucide declaratur. Ex furore enim vagi Iûs errores et curſus oriebantur. Φοιταλέος vero prima ſignificatione eſt *errabundus*, *vagabundus*, ſecunda demum translate dicitur pro *furioſus*. Notandum vero eſt, multis adjectivis, quae alias intranſitive ponuntur, Aeſchylum tranſitivam vim tribuere; ut enim hic φοιταλέος, quod proprie ſignificat *errabundus*, h. l. eſt *in errores conjiciens*, *ad curſum concitans*, ſic paulo poſt νῆστις, alias *jejunus*, ponitur, pro *famem* ſ. *inediam afferens*. Cf. Agamemn. v. 201. σκιρτημάτων αἰκίαι ſic dicuntur, ut ſupra vincula ἀδαμαντόδετοι λύμαι. De ſignificatione vocabuli αἰκία, qua *plagam* aut *verberationem* notat, plane hic non cogitandum. Incommode igitur vertit Stanlejus: *famelicis flagris ſaltuum.* Σκιρτημάτων αἰκίαι nihil aliud ſunt, quam σκιρτήματα αἰκίζοντα, *ſaltus corpori nocentes*, ſ. *corpus anhelitu et fatigatione cruciantes.* νήστιδες autem *jejunae* i. e. q. *famem ferentes*, quae non patiuntur vel ad cibum capiendum aliquem conquieſcere. Nam in hoc quoque vocabulo ſimilitudo latet equi a crudeli ſeſſore usque ad internecionem ſic fatigati, ut ne ad pabulum quidem capiendum ſtatio concedatur [e]).

Quod reliquum eſt, per totam hanc Iûs orationem ſtructura verborum perturbatior et praefractior callide prodit miſerae virginis animum furoris aeſtu, qui vixdum reſederat, incenſum atque inflammatum.

v. 607. δυσδαιμόνων — μογοῦσιν] De ſolo Prometheo loquitur, plurali numero ſingularis locum obtinente. Id noſtra

e) Propius ad ſenſus h. l. veritatem acceſſit Garbitius, qui ſic circumſcripſit: „*ſtimulis impetuoſis*, qui me perpetuo ad curſum incitant, ex quo ego accurri λαβρόσσυτος, *vehementer concitata*, ad ſaltus, propter ictus et punctiones adimentes mihi ſpatium ſedandae famis;„ ubi tamen in poſterioribus verbis a vera conſtructione aberravit.

ſtra etiam lingua imitetur: *Wer ſind die Unglücklichen, die ſich mit mir, o weh, in gleicher Drangſal befinden?*

v. 609. ſqq. *At tu clare mihi denunties velim, quae me porro mala maneant; quid me facere oporteat, ecquod morbi remedium ſit; doce, ſi quidem noris, loquere* f), *dic illud virgini miſeris erroribus obnoxiae.* τορῶς τέκμηρον] ut Perſ. 477. σημῆναι τορῶς. τί με χρὴ, bene monuerunt Heathius et Brunckius ſubintelligendum eſſe δρᾷν ſ. ποιεῖν. Suppreſſi hujus verbi aliud exemplum Brunckius citavit ex Eurip. Troad. v. 734.

— τούτων οὕνεκ' οὐ μάχης ἐρᾷν
Οὐδ' αἰσχρὸν, οὐδὲν, οὐδ' ἐπίφθονόν σε χρή.

Poſt δεῖξον apte a poeta additum εἴπερ οἶσθα, nondum enim norat Io Prometheum, adeoque, niſi hanc dubitandi formulam ſubjunxiſſet, eam a primo quoque obvio futuri temporis exitum ſciſcitari mirum videri debuiſſet.

v. 614. Prometheus Ioi omnia quae ſcire cupiat ingenue ſe expoſiturum pollicetur. οὐκ ἐμπλέκων αἰνίγματι, *non involvens obſcuris difficilibusque ſermonibus*, qualia nimirum oracula fere eſſe ſolebant.

v. 616. οἴγειν στόμα. Etſi ſimilis eſt phraſis hebraicae locutioni, tamen ebraiſmus non eſt dicendus.

v. 617. πυρὸς βροτοῖς δοτῆρ' ὁρᾷς] „Verbalia eundem regunt caſum, quem verba tranſitiva, unde derivantur. Demoſth. Philipp. I. 'Αλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους, ubi quidam legunt τῶν τοιούτων ἀποστόλων, ſed idem eſt, ac τεθνᾶσι τῷ δεδιέναι τοὺς τοιούτους ἀποστόλους. Vid. Sept. Theb. v. 295. et Obſ. Miſc. Crit. vol. 8. t. 3. p. 345." *Giac.*

v. 618. ὦ κοινὸν — φανεὶς, *o tu, qui communis ſalus mortalibus apparuiſti.* Blandum eſt alloquium, et Prometheo recreando idoneum; audit enim beneficiorum ſuorum famam inter homines percrebuiſſe.

v. 620. ἄρμοι — πόνους] *Vixdum deſii aerumnas meas lamentari.*

v. 621.

f) In Guelferb. θρόει a ſecunda manu adjectum, et poſt φράζε additum τε.

v. 621. τήνδε δωρεὰν non ad ultima Promethei verba, ſed ad ea pertinet, quae mox dictura eſt. In ejusmodi enim orationis nexu, ὅδε, ἥδε, τόδε inſervit apoſiopeſi, et ut celerius alternet dialogus, efficit. Germanice igitur non vertendum: *Wollteſt du mir nicht auch dieſe Gefälligkeit erzeigen?* ſed potius: *Ich darfs alſo wol nicht wagen, dich um eine Gefälligkeit zu bitten* —.

v. 626. τοσοῦτον — μόνον. Haec verba affirmative enuntiata incommodum ſenſum praebent, nec ſatis cum ſequentibus cohaerentem. Cur enim diceret: *Tantum duntaxat tibi enarrare poſſum.* Nondum enim ſciebat, an plura Io ſcire quaereret? Interrogationis autem ſigno adjecto omnia inter ſe apta et nexa ſunt: *Tantumne igitur eſt, quod enarraſſe tibi ſuffecerit?* aut ſi emendationem, quae nobis in mentem venit, ſequaris, (quam in V. L. indicavimus) *Tantumne tibi ſufficit me nunc quidem tibi enarrare?*

v. 627. καὶ πρός γε τούτοις] γε h. l. negationem antecedentis quaeſtionis includit; q. d. *minime, ſed inſuper* etc.

v. 630. μή τοί με κρύψῃς τοῦθ'] „Sic Eurip. Hec. 570. ἃ κρύπτειν ὄμματα χρεὼν· ubi Schol. ſub nomine τοῦ ἄλλου citat hunc Aeſchyleum." *Morell.*

v. 633. φθόνος — φρένας] *Non equidem invideo, ſed animum tuum perturbare vereor.* ὀκνῶ cunctationem et cunctandi cauſam exprimit.

v. 635. ἄκουε δή, *ſo höre dann.* —

v. 636. μήπω γε, *at nondum quidem.* μοῖραν δ' — πόρε, *ſed mihi quoque partem voluptatis tribue.* Quod h. l. Chorus Promethei narrationem interpellat, et Iûs de cauſis morbi ſui relationem expoſcit, non ſolum ab ejus curioſitate alienum non eſt, ſed etiam ad variandum dialogi curſum utile, ne forte eadem perſona diutius ſermocinante auditoris attentio langueſceret.

v. 641. ἄλλως τε — πατρός] *praeſertim cum utique patris tui ſorores ſint.* Inachus Iûs pater, ſicut omnino flumina reliqua g), Oceani et Tethyos filius erat.

(H) 5 v. 642.

g) Cf. Heſiod. Theog. v. 336. ſqq.

v. 642. ὡς κἀποκλαῦσαι — ἀξίαν τριβὴν ἔχει, *denn auch sein Schicksal zu beweinen und zu beklagen, da wo man den Zuhörern eine Thräne abzugewinnen hoffen darf, ist wol der Mühe werth.* Si ὥστ' ἀποκλαῦσαι legeris, sensus erit: *adeo ut deflere et lamentari infortunia sua, ubi quis lacrymas ex auditorum oculis eliciturus sit, operae pretium est.* At enim h. l. particula requiritur, quae causam potius, quam consequentiam notet; quod, si cum Stanl. ὡς κἀποκλαῦσαι reponas, ita contingit, ut metro simul satisfiat. Tum vero ὡς καὶ nihil aliud est quam *quin etiam*, *enim vero quoque.* — Iterum in his verbis humanum animum prodit Prometheus.

v. 646. σαφεῖ — πεύσεσθε] Eadem sententia variata tamen elocutione occurrit v. 614. sq.

v. 647. καίτοι καὶ — προσέπτατο] Constructio est nominativi, qui a posteriore verbo pendet, in accusativum ab antecedente rectum commutati, q. d. καί τοι καὶ αἰσχύνομαι λέγουσ' ὅθεν μοι σχετλίᾳ ὁ θεόσσυτος χειμὼν καὶ διαφθορὰ μορφῆς προσέπτατο; *tametsi me pudet enarrare* (turpem causam), *unde mihi miserae haec divinitus immissa tempestas et formae corruptio acciderit;* pudebat nempe castam virginem, stupri sibi a Jove intentati mentionem facere. θεόσσυτος χειμὼν i. e. q. θεόσσυτος νόσος v. 602. et *furor* bene cum *tempestate* comparatur, praesertim qui eam in tot vagos errores conjecisset. cf. v. 844. διαφθορὰν μορφῆς ad cornua pertinet, quibus dedecorata Io comparebat; nisi forte persona, quae faciem tegebat, pluribus etiam partibus bovinam faciem repraesentaverit. προσέπτατο] „Supra v. 115. ὀδμὰ με προσέπτα. v. 557. μέλος προσέπτα. Soph. Ajac. v. 283. ἀρχὴ τοῦ κακοῦ προσέπτατο. Eurip. Alc. v. 421. ἄφνω κακὸν προσέπτατο. Herodoto placuit ἐσέπτατο, lib. 9. c. 99. φήμη ἐσέπτατο σφι ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, et cap. 100. ἡ κλήδων αὕτη σφι ἐσέπτατο." *Abresch.*

v. 650. ὄψεις ἔννυχοι, *visa nocturna*, *Traumgestalten.* πολεύμεναι ionice ut supra εἰσοιχνεῦσιν v. 122. παρθενῶνας] „παρθενὼν locus est, in editiore aedium parte, ubi seorsim a viris degebant virgines. Moschus de Europa:

— ὑπωροφίοισιν ἐνὶ κνώσσουσα δόμοισι.

Idem

Idem θάλαμος, unde παρθένος ἐκ θαλάμου ἢ μήπω γημαμένη." Stanlej.

v. 652. λείοισι μύθοις, blandis verbis.

v. 654. Ζεὺς γὰρ ἱμέρου βέλει πρὸς σοῦ τέθαλπται] Omnes affectus animi, qui ab externa quadam caufa proficifcuntur, eleganter a poetis graecis cum vulnere comparantur a κέντρῳ vel βέλει inflicto. Ac fi ejusmodi eft animi perturbatio, qua fanguis vehementer incitatur et incalefcit, hominem illo telo θάλπεσθαι, fi vero ex eo genere eft, quo fanguinis motus reprimitur et cohibetur, adeo ut frigoris fenfu corpus tangatur, contrario modo hominem illo telo *frigefieri* dicunt. H. l. quia de amoris telo fermo eft, bene ei convenit θάλπεσθαι. ἵμερος, *dulce amoris defiderium*, quo primum tepent, mox incalefcunt amantes. Quod hic ornatiori metaphora exprimit Aefchylus, id fimplicius effert Pindarus, Neptunum δαμέντα φρένας ἱμέρῳ appellans h). Plura vide in lexico Aefchyleo v. βέλος et κέντρον. ξυναίρεσθαι Κύπριν] i. q. συνουσιάζειν. Ineptam Scholiaftae fententiam mirari fatis nequeo Abrefchium probaffe, qui Κύπριν de perfona Veneris cepit, q. d. *cupit una Venerem adjuvare fe, ut potiatur amore.*

v. 656. μὴ 'πολακτίσῃς λέχος] Suidas: ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος, ἀντὶ τοῦ ἀπεσκίρτησεν. Metaphora ab equo calcibus, quae fibi nocitura videntur, repellente petita, graviter et ornate repulfam pertinacem et ignominiofam defignat.

v. 657. πρὸς Λέρνης βαθὺν λειμῶνα] Stanlejus attulit locum e Pind. Schol. 64. *a.* ἡ γὰρ Λέρνη κατὰ μέν τινας κρήνη, κατὰ δέ τινας λοχμῶδες χωρίον. Utrumque vero facile conciliari poteft. Nimirum in vicinia fontis Lernaei convallis erat, in qua prata erant pafcendis pecoribus idonea; his pratis vero colles imminebant. βαθὺς λειμὼν igitur eft *pratum in valle depreffiore.*

v. 659. ὄμμα λωφήσῃ πόθου] *ut Jovis oculus defiderium deponat*, h. e. ut ei fatisfiat. *Oculi enim funt in amore duces.* Inde Hefychio: ὀμματίας πόθος, διὰ τὸ ἐκ τοῦ ὁρᾷν ἁλίσκεσθαι ἔρωτι· ἐκ τοῦ γὰρ εἰσορᾷν γίνεται ἀνθρώποις ἐρᾷν. Amoris etiam fedes.

h) Olymp. A. 65.

ſedes. *Creſcit enim aſſidue ſpectando cura puellae.* Propert. 3, 21. *Stanl.* Comparavit etiam Giacomellus Sophocl. Trach. 557. Eurip. Hipp. 527. et Aeſchyl. Suppl. 1010. Orationem, quae hic ſpeciei per quietem nocturnam oblatae tribuitur, Ovidius ipſi Jovi aſſignavit [i]):

Viderat, a patrio redeuntem Jupiter Io
Fulmine, et, O virgo Jove digna tuoque beatum
Neſcio quem factura toro, pete, dixerat, umbras
Altorum nemorum, (et nemorum monſtraverat umbras)
Dum calet, et medio ſol eſt altiſſimus orbe.
Quod ſi ſola times latebras intrare ferarum
Praeſide tuta deo nemorum ſecreta ſubibis,
Nec de plebe deo, ſeo qui caeleſtia magna
Sceptra manu teneo, ſed qui vaga fulmina mitto.
Ne fuge me. — — —

v. 661. *ξυνειχόμην*, *occupabar*, *premebar*, *angebar.*

v. 662. *νυκτίφοιτ᾽ ὀνείρατα*] „Sic inſomnia Lycophron *νυκτίφοιτα δείματα* vocat." *Stanl.* [k])

v. 664. ſq. *ὡς μάθοι — φίλα*] *ut cognoſceret quibus dictis factisve diis gratificaretur.*

v. 666. *αἰολοστόμοι χρησμοὶ*, *vario ſ. ambiguo ore prolata oracula*, i. e. ambigua et perplexa. Stanl. comparavit illud Lycophronis [l]):

ἢ γὰρ ἥσυχος κόρη
Ἔλυσε χρησμῶν, ὡς πρὶν, αἰόλον στόμα.

ἀσήμως δυσκρίτως τ᾽ εἰρημένους] idem aliis verbis exprimit, quod jam vocabulo *αἰολοστόμους* ſignificabatur. Quae quidem ſynonymorum coacervatio et rem ipſam, ſcil. ambiguitatem oraculorum, auget, atque exaggerat. Sed etiam commotum Iûs animum oſtendit.

v. 668. *ἐναργὴς βάξις*, *oraculum evidens*, *apertum*, non ut priora, ambiguum.

v. 669. *ἐπισκήπτειν*, *inculcare.*

v. 671. *ἄφετον ἀλᾶσθαι*, *erroribus relictam ſ. traditam.*

v. 676.

i) Metamorph. I. 589. ſqq. k) v. 225. l) v. 3. 4.

v. 676. ἀλλ' ἐπηνάγκαζε] ἀλλὰ refertur ad ἄκων, q. d. *invitus quidem, sed quid faceret? etenim cogebat eum Jupiter.*

v. 677. Διὸς χαλινὸς] Sic ἀνάγκης λέπαδνον Agam. v. 226. *Stanl.*

v. 678. εὐθὺς — ἦσαν] *Statim igitur et forma et mens pervertebantur.* Comparat Abreschius Sophocleum Ajac. 449. ὄμμα καὶ φρένες διάστροφοι.

v. 679. 680. ὀξυστόμῳ μύωπι χρισθεῖσα non interpretor: *asilo acutam proboscidem habente compuncta*, sed potius: *stimulo* furoris *acuto laesa.* In quo illud magnopere non urgemus, asilum non proboscide, sed aculeo in cauda latente figere; fieri enim potuisset, ut Aeschylus hic a naturae veritate aberraret; sed potius hoc argumento nitimur, quod omnino fictio de vero oestro s. asilo Iûs vestigia persequente ab hac tragoedia ejusque οἰκονομίᾳ abhorrere videtur. Cf. quae diximus ad v. 569. sqq. Et sicut κεράστις ad μορφῆς διαστροφὴν versu antecedente memoratam spectat, sic ὀξύστομος μύωψ ad φρενῶν διαστροφὴν referendum est. Aeque vero nota est vocabuli μύωψ significatio, cum pro stimulo aut κέντρῳ, quo armenta ad cursum instigantur ponitur, atque ea, qua *asilum* notat. Cf. in lexic. Aeschyleo v. ὀξύστομος et μύωψ.

v. 680. ἐμμανεῖ σκιρτήματι, *furibundis saltibus.* Singularis hic numerus pluralis loco adhibitus perpetuitatem cursus absque intermissione signat; ut nostri dicunt: *er lief in einem Sprunge dahin.* Cf. v. 604. 605.

v. 682. Λέρνης ἄκραν, *die Anhöhe von Lerna*, cum Brunckio ad colles et saltus prato Lernaeo imminentes trahimus. Montium circa Lernam meminit Pausanias m). Κεγχρείας εὔποτον ῥέος cum Heathio vel de ignobili quodam rivo Cenchream vicum praeterlabente, cognomine fortasse, vel, quod magis placet de Erasino fluvio intelligendum puto. εὔποτον ῥέος est, cujus aquae suaviter bibuntur. Simile est καλλίῤῥοον. Idem occurrit infra v. 818.

v. 683. ἄκρατος ὀργὴν dicitur Argus, quia nimis morosus erat observator. Etenim, ut ait Ovidius,

Consti

m) Lib. II. c. 36. p. 198. ed. Kuhn.

Conſtiterat quocunque modo ſpectabat ad Io,
Ante oculos Io, quamvis averſus habebat.

Luculentius vero aſperitatem Argi deſcribit Valerius Flaccus n):

Vidêre priores
Saepe Jovem, terras Argivaque regna Pelasgûm
Virginis Iaſiae blandos deſcendere ad ignes.
Sentit Juno dolos, curaque accenſa jugali
Aethere deſiluit; dominam Lyrceïa tellus
Antraque deprenſae tremuerunt conſcia culpae.
Cum trepida Inachiae pellex ſubit ora juvencae
Sponte dei; plauſu fovet hanc et pectora mulcet
Juno, renidenti cohibens ſuſpiria vultu.
Mox ita adorta Jovem: Da quam modo ditibus Argis
Campus alit, primae referentem cornua Phoebes
Indomitamque bovem, da carae munera nuptae.
Ipſa ego dilectae pecudi jam paſcua digna
Praecipuosque legam fontes. qua fraude negaret,
Aut quos inventos timuiſſet Juppiter aſtus?
Muneris illa potens cuſtodem protinus Argum
Adjungit: cuſtos Argus placet; inſcia ſomni
Lumina non aliter toto cui vertice, quam ſi
Lyda nurus ſparſo telas maculaverit oſtro.
Argus et in ſcopulos, et monſtris horrida luſtra
Ignotas jubet ire vias; heu multa morantem
Conantemque preces incluſaque pectore verba.
Ultima tum patriae cedens dedit oſcula ripae.
Flevit Amymone, flerunt Meſſeides undae,
Flevit et effuſis revocans Hyperia lacertis.
Illa, ubi vel feſſi tremerent erroribus artus,
Vel rueret ſummo jam frigidus aethere veſper,
Heu quoties ſaxo poſuit latus, aut ubi longa
Aegra ſibi, quos ore lacus, quae pabula carpſit!
Verbere candentes quoties exhorruit armos!
Quin et ab excelſo meditantem vertice ſaltus,

Auden-

n) Argon. lib. IV. v. 351. ſqq.

Audentemque mori, valles citus egit in imas
Argus, et arbitrio durus servavit herili.
Cum subito Arcadio sonuit cava fistula ritu
Imperiumque patris celerans Cyllenius ales
Advenit, et leni modulatur carmen avena.
Quoque ait, hinc diversus abis? heu respice cantus.
Haud procul insectans Argum languentia somno
Lumina cuncta notat, dulcesque sequentia somnos
Et celerem mediis in cantibus exigit harpen.
Jamque refecta Iovi, paullatim in imagine prisca
Ibat agnis Io victrix Junonis, et ecce
Cum facibus spirisque et tartareo ululatu
Tisiphonen videt, ac primo vestigia visu
Figit, et in miserae rursus bovis ora recurrit,
Nec qua valle memor, nec quo se vertice sistat.

v. 685. ἀπροσδόκητος — ἀπεστέρησεν, *praeter opinionem vero subita mors eum vita privavit*; quo pacto id acciderit, in ambiguo relinquit Aeschylus, fabulamque, quae eum a Mercurio occisum esse perhibet, scire se dissimulat.

v. 687. οἰστρόπληξ — ἐλαύνομαι, *ego vero furore percita divino flagro de terra in terram agitor.* Iterum allegoriae tenor praeclare servatus. μάστιξ θεία de divinitus immisso furore, ut antea θεόσσυτος νόσος κέντροισι φοιταλέοισι μαραίνουσα v. 603. γῆν πρὸ γῆς] Pauwianam conjecturam γῆς ποτὶ γῆν o) reponentis merito abjecit Heathius. Confirmandae phrasi inservit Lucianeum p): ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι, quod Giacomellus, et Aristophaneum q): καὶ διώκειν γῆν πρὸ γῆς, quod Morellus citavit. Adde Aristidis r) ab Abreschio laudatum γῆν πρὸ γῆς φεύγειν.

v. 690. μῦθοι ψευδεῖς hic dicuntur animum ξυνθάλπειν, quia spem falsam injiciunt, spes autem sanguinem grato calore fovet. Latini alia metaphora idem reddunt *falsa spe animum lactare*; iidem tamen etiam *calere spe animos*, et *exardescere*

o) in Guelferb. est γῆς πρὸς γῆν. p) Pseud. c. 46.
q) Av. 234. r) Tom. II. p. 320.

descere ad spem dixerunt. νόσημα αἴσχιστον; *pessimum vitium.* Eodem modo proditio νόσος appellatur v. 1077.

v. 691. σύνθετοι λόγοι, *sermones falsi et commentitii.*

v. 692. ἐπεχε, *halt ein!* Recte etiam Abreschius hoc verbum alteri lectioni ἄπεχε praetulit, comparatis praeter v. 703. Eurip. Phoeniss. v. 455. Electr. 967. et Eustath. ad Iliad. Ζ. p. 973. 33.

v. 693. οὔποτ' οὔποτ' ηὐχόμην, *non sane umquam speravi.* Pro altera lectione οὐ πώποτ' ηὖχουν affert Abreschius Agam. v. 515. οὐ γάρ ποτ' ηὖχουν. Utriusque lectionis sensus idem est ac ejus, quae supra v. 268. occurrebat, locutionis οὐκ ᾠόμην.

v. 694. ξένοι λόγοι sunt sermones, qui in extremam admirationem homines conjiciunt. *Ganz ausserordentliche, sonderbare Geschichten.*

v. 696. κὀδ' ὧδε — ψυχὰν ἐμάν·] *neque tam tristia visu et toleratu difficilia damna, detrimenta, terriculamenta cor meum ancipiti stimulo* vulneratura et *frigido horrore perstrictura esse.* κέντρον quin bene timori rebusque metum excitantibus tribuatur, nemo, ut opinor, dubitabit. Id κέντρον apposite dicitur ἀμφήκες, quia hic de atrocibus malis sermo est, quibus haud leviter, sed atrociter sauciatur animus, quemadmodum vulnera, quae ab ancipiti gladio imprimuntur, periculosiora sunt. Hoc vero κέντρον dicitur ψυχὰν ψύχειν, quia stimulus timoris est, timor autem sanguis ut frigescat facit. Est igitur ψύχειν ψυχὰν i. q. Plautus dicit *cor perfrigefacere* s), ubi postquam Ballio *edepol* inquit, *nae istuc magis magisque metuo, cum verba audio*, respondet Simo: *mihi quoque edepol jamdudum ille Syrus cor perfrigefacit.* Quapropter, etsi doctiss. *le Grand* emendandum censet ψήχειν, quod esset *pungere animum,* (id quod sane Pauwiano ψίχειν multo aptius foret,) non tamen hic opus esse videtur lectionem vulgatam sollicitare; praesertim cum mox sequatur πέφρικα, *cohorrui.*

v. 701. πρᾶξις Ἰὰς est *fortuna Iûs.* Comparari jubet Morell. Eurip. Alcest. v. 813. Sophocl. Ajac. fin.

v. 702.

s) Pseudol. IV. 7. 117.

v. 702. προστενάζειν est *ante tempus ingemiscere.* Cf. Agam. v. 261.

v. 703. ἐπίσχες, *mane, halt noch ein wenig ein.* προμάθης] προσμάθοις Guelferb.

v. 704. Si Chorus reliquorum Iûs infortuniorum enarrationem non alio consilio quam audiendi cupiditate flagitasset, curiosior utique quam humanior videri debuisset. Itaque tempestive his verbis in memoriam ei revocat ipsam Iûs petitionem v. 688. sqq. prolatam, cumque gratum esse aegrotis, ecquid supersit dolorum, audire, pronuntiat, simul se non sua magis quam Iûs causa narrationem hanc exposcere declarat.

v. 706. τὴν — κούφως] *Priori desiderio vestro quantum in me erat, facile satisfactum est.* ἐμοῦ πάρα significat exiguam in eo sui laboris partem fuisse, quia non ipse narrarit, sed ad narrationem Io tantum permoverit.

v. 708. ἀμφ' ἑαυτῆς] Ego quoque cum Abreschio propter reliquos genitivos mallem Aeschylus scripsisset ἀμφ' ἑαυτήν, ut Suppl. v. 254. εἴρηκας ἀμφὶ κόσμον ἀψευδῆ λόγον· an autem re vera ita scripserit, incertum est.

v. 712. sqq. Geographicam Iûs errorum rationem singulari Excursu persequemur; et nunc quidem in verborum tantum interpretatione elaborabimus.

v. 714. ἀνήροτοι γύαι, *incultae terrae.*

v. 715. sq. Σκύθας — ὄχοις] *Pervenies ad Scythas Nomadas, quae casas vitiles mobilibus curribus impositas inhabitant.* εὐκύκλοι ὄχοι non sunt *rotundi*, ut Stanl. vertit, sed *rotis facile mobiles.*

v. 717. ἑκηβόλοις τόξοισιν ἐξηρτημένοι] „Utitur hoc loco Thomas Mag. probaturus verbum non modo regere secundum, sed et tertium casum. Deinde ea subnectit exempla quarti casus, quae facile prodant, minus ei exploratam fuisse vocis indolem, de qua sic habeto: ab ἄρω, *apto, coagmento, apparo, instruo,* foecunda, si quae alia, derivatorum radice, proxime succreverunt ἀρτάω, ἀρτέω, ἀρτίζω, et ἀρτύω. Horum tria postrema generalem illam sequuntur apparandi no-

tionem. Τῷ ἀρτύω vero insuper adhaesit in specie, ut de apparatu usurpetur circa cibos, qui ut sint durando, et reponi possint, adaptantur, quomodo de aliis rebus ἄρω adhibuit Hesiod. in Ἔργ. v. 610. ubi vid. Graev. Hinc notat *condo* et *condio*. At τῷ ἀρτάω nihil obtigit, praeter illud apparandi aptandique genus, quod absolvitur appendendo quidpiam corporibus, unde perpetuo ferme notat *pendo*, *appendo*, tam proprie quam tropice. Quia autem varium in usum varia solent appendi, hinc de armis si sermo sit, valet *armare;* si ad ornatum pertineat, *ornare*. Hesych. ἐξηρτημένοι, κεκοσμημένοι. Haec verbi indoles, quam sequendo sponte se sistit structurae ratio, quae dictat perinde esse sive dicas, ἐξαρτῶ ἐμαυτῷ τόξα, sive ἐμὲ τόξοις, et in voce passiva s. media (nam eodem plane res recidit,) ἐγὼ ἐξαρτῶμαι τόξα, et τόξοις. Hoc tam est perspicuum graece scienti, ut exemplis demonstrari non egeat. At regiminis cum altero casu alia est et diversa ratio, ex quo si locutus fuisset Aeschylus, ἐξηρτημένοι τόξων foret, *sagittariae dediti*, *sagittandi studiosi*. Quo pertinent verba Synesii, quae ex Epist. XX. affert Thomas, διαφερόντως δὲ τῆς ἡμετέρας γωνίας ἐξήρτητο — τῇ σπαθῇ —, i. e. ἐξ ἑαυτοῦ ἤρτητο τῆς —, et ponitur active, nec quicquam simile habet locus alter ex epist. III. χρυσία καὶ λίθοις ἐξήρτητό τε καὶ περιέκειτο. Ubi eodem modo, quo noster scribere poterat χρυσίοις καὶ λίθοις. Id quod discernere nequivit Magister. Sed scilicet non sapit homo supra triviales grammaticorum canonas, et ubi judicio decidenda res venit, saepissime fallitque et fallitur. Ceterum nec illud ex iis quae disputavimus obscurum est, etsi quidem aeque recte ἐξηρτισμένοι et ἐξηρτυμένοι in loco praesenti obtinere posset, hoc tantum discrimine, quod ἐξηρτημένοι ex verbi usu propius et convenientius rei, de qua est sermo, sic vicissim ἐξηρτημένοι ob usum restrictum non conveniat loco Herodoti lib. 1. c. 43. ἐξηρτυμένοι λογάσι τε καὶ κυσὶ et quod alibi habet σίτῳ ἐξηρτυμένοι. Nisi sint, qui ostendere valeant, ampliores esse τοῦ ἐξαρτᾶν fines, quam nos novimus." *Abresch.*

v. 718.

v. 718. *οἷς μὴ πελάζειν, quibus appropinquare noli.* Infinitivus imperativi loco positus.

ἁλίστονοι ῥαχίαι, littorum maritimorum tractus.

v. 720. *σιδηροτέκτονες, fabri ferrarii.*

v. 722. *ἀνήμεροι — ξένοις*] *Sunt enim feri atque inhospitales.*

v. 723. *ἥξεις δ' Ὑβριστὴν ποταμὸν οὐ ψευδώνυμον*] Scholiastae vocabulum *ὑβριστὴν* appellativum esse putarunt, et Araxin eo nomine designari. Eos in versione Stanlejus secutus est, qui sic reddidit h. v. *Pervenies ad fluvium insolentem haud falso nomine.* In quo miror eos non animadvertisse ridiculum haec esse viae monstrationem, si quis erranti locum quendam, sive urbs aut oppidum, sive mons fluviusve sit, vel adeundum vel devitandum esse dicat, nec tamen ejus loci nomen proprium eloquatur, sed potius cum periphrasi ambigua nec satis insignitas ejus notas habente involvat. Nonne si ea mens Prometheo fuisset, Io statim eum verbis corripere, et quaerere debuisset, quis tandem sit ille fluvius insolens, aut quo nomine appelletur! Accedit quod Aeschylus, ubicunque ad origines nominum quorundam alludit, nunquam non id ipsum, quod alicui rei seu personae sive vero sive falso omine inditum esse pronuntiat, nomen proprium simul diserte proferat. Sic Theb. v. 9. *ὧν Ζεὺς ἀλεξητήριος ἐπώνυμος γένοιτο.* ibid. v. 538. Parthenopaeus dicitur habuisse *φρόνημα ἔτι παρθένων ἐπώνυμον*, quod sane obscurius dictum fuisset, nisi ipsum quoque Parthenopaei nomen expressisset. Id vero paulo post redditur v. 549. Porro v. 673. alluditur ad *Δίκης* deae nomen ejusque significationem; id ipsum vero non ante solum pronuntiatum erat, sed etiam illo versu denuo repetitur: *ἦ δῆτ' ἂν εἴη πανδίκως ψευδώνυμος Δίκη* etc. Sed plura exempla coacervare nihil attinet. Nomen igitur huic flumini *Hybristes* fuerit necesse est, quamquam hodie, quemnam fluvium eo nomine designaverit poëta, conjectura vix exputari potest, nedum certo definiri.

v. 724. *οὐ γὰρ εὔβατος περᾶν*] In hac phrasi *περᾶν* adjicitur eodem genere pleonasmi, quo *ἄπαις παίδων ἀῤῥένων* dicitur.

v. 725. πρὶν ἂν πρὸς αὐτὸν Καύκασον μόλῃς, *bis du dicht an den Caucasus kömmst*. Nimirum πρὸς αὐτὸν Καύκασον non significat *ad Caucasum proprie sic appellatum*, nec αὐτὸς Καύκασος alii Caucaso nescio cui opponitur, nec denique somniandum est, Prometheum in parte quadam Caucasi affixum his verbis aliam ejus regionem designare. Sed αὐτὸς hic eodem modo ponitur, quo *ipse* apud Latinos, cum v. c. dicunt: *Triginta dies erant ipsi*, h. e. *plane* s. *accurate*, non *propemodum*, triginta; atque adeo πρὶν ἂν πρὸς αὐτὸν Καύκασον μόλῃς vertendum, *priusquam plane ad Caucasum perveneris*. Sic v. 853. Νείλου πρὸς αὐτῷ στόματι, *gerade an der Mündung des Nil*. Similiter Sept. Theb. v. 530. τύμβον κατ' αὐτὸν διογενοῦς Ἀμφίονος, proxime ad sepulcrum Amphionis, *(gerade oder dicht an Amphions Grabmal)*. Cf. etiam v. 735.

v. 726. ἔνθα ποταμὸς — ἀπ' αὐτῶν] *ubi fluvius ille Hybristes robur suum effundit*, h. e. cum magna vi prorumpit, *e jugis montis editioribus*. Ut in capite humano *tempora* haud procul absunt a vertice, sic h. l. κρόταφοι montis appellantur latera non multum a summitate ejus remota. Magnum ejusmodi translationum, quibus regionum et locorum situs cum positione membrorum humanorum comparantur, numerum collegit Eustathius t), cujus observationem in apparatu historico, ubi Aeschylum cum aliis scriptoribus antiquis comparabimus, descriptam invenient lectores.

v. 727. ἀστρογείτονας — κορυφὰς] „Serv. in Ecl. VI. Virgil. de Caucaso verba faciens, *hic autem mons positus est circa Assyrios, vicinus paene sideribus*. Cic. Somn. Scip. *Ex his ipsis cultis notisque terris num aut tuum aut cujusquam nostrum nomen vel Caucasum hunc, quem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem tranare?* recte *Caucasum hunc* et *illum Gangem*, quia Caucasus, utpote mons altissimus, propior erat coelo, (ubi tum degebat, et unde haec dicebat Africanus,) Ganges autem remotior, ut qui fluvius esset et per humiliora laberetur.„ *Stanl.*

v. 731.

t) ad Iliad. B. p. 233. 234. edit. Basil.

v. 731. κατοικιοῦσιν non est *incoluerunt*, ut Garbitius vertit, sed *incolent*, *coloniam eo deducent*. cf. Excurf. de Iûs erroribus. στυγάνωρ appellatur Amazonum exercitus, quod a virorum consuetudine abhorrere ferebantur. τραχεῖα Πόντου γνάθος sunt fauces Propontidis, per quas in Pontum Euxinum aditus est, alias Bosporus Thracius, item στόμα Πόντου; ubi erat Salmydessus, et quia hoc littus erat saxosum et importuosum, et propter brevia navibus periculosum u), τραχεῖα γνάθος, et ἐχθρόξενος ναύτῃσι, *inhospitalis nautis*, et μητρυιὰ νεῶν, *noverca navium*, nominatur. Vid. quem opportune laudat Abreschius, Xenoph. Exp. Cyr. VII. 5, 8.

v. 734. αὗταί σ' — ἀσμένως] *Hae tibi* (ut mulieres mulieri) *se lubenter viae duces praebebunt.*

v. 735. ἰσθμὸν — ἥξεις] Pervenies autem ad Isthmum Cimmerium h. e. in Chersonesum Tauricam, proxime adjacentem angusto paludis freto, h. e. Bosporo Cimmerio.

v. 736. ὃν θρασυσπλάγχνως — Μαιωτικόν.] *quo* (scil. Isthmo Cimmerio) *relicto audacter te oportet tranare Maeoticae paludis angustias.* αὐλὼν dicitur angustum fretum et quasi convallis instar protractum. αὐλὸν Μαιωτικὸς i. e. qui postea dicebatur ab Iûs trajectione Bosporus Cimmerius.

v. 738. ἔσται — κεκλήσεται] *Magna autem inter mortales hujus trajectionis fama erit, indeque angustiae Maeoticae paludis Bospori nomen accipient.*

v. 741. sqq. ἆρ — βίαιος εἶναι;] *Nonne igitur vobis deorum rex omnino erga omnes pari violentia grassari videtur?* — ὁμῶς non est *simul*, sed *similiter*, *aequa ratione.*

v. 743. θνητῇ θεὸς] apte hac oppositione libidinis Jovis impotentia declaratur, quem non pudeat, cum sit deus, mortalibus cum puellis rem habere.

v. 744. ἐπέῤῥιψε] proprie quidem Junonis irae errores suos Io debebat; quia tamen hanc iram propter Jovis amorem sibi concitaverat, recte Jovi quoque istorum errorum culpa tribuebatur.

u) cf. Strab. lib. VII. p. 139. C. ed. Casaub.

v. 745. πικρᾶ — μνηστῆρος] *Sane acerbum, o virgo, procum nacta es.* τῶν σῶν γάμων pleonastice adjectum, cf. v. 724.

v. 746. ἃ — προοιμίοις] *Quam enim nunc audiisti narrationem, ne prooemium quidem eorum quae dicenda sunt, esse scito.* Ad sententiam comparavit Steph. Pers. v. 433. μηδέπω ἐν προοιμίοις, pro μηδέπω προοίμια.

v. 749. σὺ δ' αὖ] non cum Stanlejo vertendum est, *tu rursus exclamas;* nam Io nondum antea super Promethei narratione ingemuerat. Sed Chorus potius v. 691 · 701. querelas et suspiria effuderat, eumque quasi justo citius lamentantem Prometheus reprehenderat. Itaque αὖ h. l. *vicissim* significat. Sensus: *nun fängst* AUCH *du schon an zu schreyen.*

v. 752. δυσχείμερον — δύης] *Utique eam manet tempestuosum mare noxiae calamitatis.* In hac locutione, quae mere allegorica est, non est respectus ad hibernam navigationem quaerendus. Euripides quoque κακῶν πέλαγος x) dixit, et in Oreste y) graves hominum calamitates cum maris fluctibus comparavit his qui sequuntur versiculis jam a Stanlejo laudatis:

Ἀνὰ δὲ λαῖφος ὥς τις ἀκάτου θοᾶς
Τινάξας δαίμων κατέκλυσε
Δεινῶν δὲ πόνων ὡς πόντου
Λαβροῖς ὀλεθρίοισιν ἐν κύμασι.

v. 753. sqq. τί δῆτ' — ἀπηλλάγην;] *Quid ergo lucri mihi est vivere* z) *? et quidni potius confestim ab hac aspera petra me praecipito, ut corpore ad solum illiso ab omnibus malis liberer?* ἔῤῥιψα] notetur hic genuina aoristi significatio inter praesens et praeteritum ambigue fluctuans. Ea hic maxime clarescit, si ad Germanicae linguae genium referas. Nobis enim dupliciter sensum istorum verborum efferre licet, vel sic: *warum stürz' ich mich nicht gleich herunter;* vel hunc in modum: *warum hab' ich mich nicht schon herunter gestürzt.*

v. 758.

x) Hippol. 822. y) v. 341.
z) A sententiae similitudine laudantur Soph. Ant. 469. Eurip. Troad. 632.

v. 758. sq. ἦ δυσπετῶς — πεπρωμένον] *Sane tu quidem graviter meas aerumnas ferres, cui mortalitas tantum abest ut concessa sit, (haec enim finem calamitatum secum ferret) ut potius nulla sit meta his laboribus proposita, priusquam Jupiter regno exciderit.* μὲν particula v. 759. ad νῦν δὲ v. 761. refertur; interjecto versu 760. Ad illustrandam v. 759. sententiam Stanlejus perperam ex Apollodoro fabulam affert, qua Jupiter Prometheum Chironis vice, cui exoptatior esset mortalitas, immortalitate donasse ferebatur. Hanc enim fabulam Aeschylus aut ignoravit, aut saltem non recepit; nec forsan est, quod magis in interpretatione poetarum cavendum sit, quam temeraria fabularum contaminatio.

v. 763. ἦ γὰρ — Δία;] *Ain' tu? Num in fatis est Jovem aliquando regno excidere?* ἐστὶν scil. πεπρωμένον.

v. 764. ἥδοι' ἂν — συμφοράν] Comparavit Morell. Sophocleum a) illud:

τὸ δ' ἔπος ὁ 'ξερῶ τάχα
Ἥδοιο μέν· πῶς δ' οὐκ ἄν· ἀσχάλλοις δ' ἴσως.

v. 765. πῶς δ' οὐκ ἂν — κακῶς] *Quidni laetarer, quae Jovis culpa misera sum?*

v. 767. τύραννα σκῆπτρα] „Multis inserviit hic locus probaturis appellativa poni pro adjectivis, atque ita quidem frequenter utuntur. Vid. Soph. Oed. Tyr. v. 596. Eurip. Hec. 815. Med. 1066. Hipp. 843. Androm. 3. et 303. Helen. 524. adde ad Troad. 464. Barnes. Sed usus nimium creber facit, ut suspicer, revera esse adjectivum, uti δοῦλος, δούλη, δοῦλον apud eund. in Ion. 556. 675. 819. itemque Soph. in Trach. 306. et cujus comparativus extat ap. Herodot. VII. 7." *Abresch.*

v. 777. ἄκοντος Διός] Pauwius sine causa idonea reponendum censebat ἄρχοντος. Nam Io, quae audierat Jovem non aliter periculum evasurum esse, nisi si Prometheus vinculis liberatus esset, facile intelligere poterat, liberationem Promethei invito Jove, et alius cujusdam interventu, perfectum iri.

a) Oedip. Tyr. v. 937. ed. Brunck.

v. 778. νῦν σῶν etc.] „De Promethei ſolutione duplex veterum ſententia. Sunt qui a Jove ſolutum tradant, poſtquam cum eo Prometheus ob explicatam Themidos de Thetide prophetiam in gratiam redierit. Alii Herculem eum a vinculis exemiſſe invito Jove tradunt. Priori ſententiae aliquoties favere videtur Aeſchylus, ut v. 523. Hic vero poſteriorem ſententiam ſe omnino amplexum oſtendit." Hactenus Stanlejus; cujus obſervatione ne quis inductus Aeſchylum pugnantia ſecum compoſuiſſe criminetur, notandum eſt, eum tertiam quandam liberati Promethei cauſam ſequi, ex utraque in unam conflatam. Fingit nempe Herculem quidem Jovis liberatorem extitiſſe, eundem tamen Jovi, ut Prometheo ignoſceret, ejusque liberationem ratam haberet, hac lege perſuaſiſſe, ut Prometheus viciſſim ei periculum, quod a Thetidos nuptiis timendum eſſet, aperiret.

v. 780. τρίτος γε γένναν πρὸς δέκ' ἄλλαισιν γοναῖς] Merito Garbitium, quamquam falſa Aldinae lectione (δὲ κ' pro δέκ') deceptum, Stanlejus caſtigavit, quod iſta ſic verterit: *tertius genere et inſuper alia prognatione.* Ab Io ad Herculem tredecim fuerunt generationes. Iûs enim filius 1) Epaphus, a quo 2) Libya, cujus filius 3) Belus genuit ex Anchinoë 4) Danaum. Inter hujus filias fuit 5) Hypermneſtra, quae ex Lynceo peperit 6) Abantem, cujus filius 7) Proetus, nepos autem 8) Acriſius fuit. Acriſii filia 9) Danaë 10) Perſeum peperit; cujus filius 11) Electrion 12) Alcmenam genuit 13) Herculis matrem. cf. Apollodor. lib. II.

v. 783. μή μοι — ἀποστέρει] *Noli me beneficio ſ. munere, quod jam oſtendiſti, rurſus privare.*

v. 788. χάριν θέσθαι] χάριν i. q. κέρδος v. 783. et ἡδονὴν v. 636. dixerat. μηδ' ἀτιμάσῃς λόγους, *noli preces noſtras aſpernari.*

v. 791. τοῦτο γὰρ ποθῶ ſcil. ἀκούειν.

v. 794. πολύδονον πλάνην, *vagos errores, quibus multum jactaberis,* a δονεῖν.

v. 795. ἣν ἐγγράφου σὺ μνήμοσιν δέλτοις φρενῶν] „Tabellae ad ſcribendum aptae antiquitus triangulares, et libri eodem

modo

modo compacti ad imaginem litterae Δ; inde δέλτοι dicebantur. Eustath. ad Iliad. Γ. ἀπὸ τῶν δελτωτῶν βιβλίων, ἤγουν ἐκ τῶν κατὰ Δ πτυσσομένων γραφῶν. Potuit alludere Prometheus ad notitias itinerarias, tabulasque Geographicas. Aeschylum ejus rei peritissimum loquitur haec fabula, et quae periit Προμηθεὺς λυόμενος, sic Homero similem, quem Strabo primum auctorem facit. Hujusmodi notitiarum libros Graecis in usu fuisse docet Aristot. Rhetor. lib. 1. cap. 4. πρὸς μὲν τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς περίοδοι χρήσιμοι· ἐντεῦθεν γὰρ λαβεῖν ἐστι τοὺς τῶν ἐθνῶν νόμους." *Stanl.* „In scholis Philosophorum, in quibus saepe versatus fuerat, audierat Aeschylus multas, easque graves de animorum natura, de discendi reminiscendique, et aliis eorundem facultatibus disputationes, et denique illos cum libro nonnunquam apprime comparari, ea potissimum parte, cui sensuum opera et ministerio, tanquam stilo inscripta ea omnia, quae apud nos geruntur, aut dicuntur, inhaerent. Unde factum est, ut quoties sese praebet occasio, de animo, et ea illius δυνάμει, quam memoriam vocamus, tamquam de libro aut tabula, cui aliquid inscribendum est, loquatur Aeschylus, ut h. l. Prometheus Io jubet ea quae dicturus erat ἐγγράφειν μνήμοσιν δέλτοις φρενῶν, et Choëphorus b) τοιαῦτ' ἀκούων ἐν φρεσὶ γράφου; supplicibus c) φυλάξαι τἄμ' ἔπη δελτούμενα. Denique Eumenidibus δελτογράφον φρένα appellat d). Et hic quidem loquendi modus, ut efficacissimus est, et rei intelligendae aptissimus, ita etiam frequens est apud alios plerosque auctores, ut apud Sophoclem e): καὶ ταῦτ' ἐπίστω, καὶ γράφου φρενῶν ἔσω. et apud Aristophanem f): καὶ μὴν ὅσ' ἂν λέξῃ γ' ἁπλῶς μνημοσύνῃ γράψοιμ' ἐγώ; nec poëtis solum, sed etiam prosae orationis scriptoribus usitatus. —" *Martini* V. L. pag. 205.

v. 796. ῥεῖθρον ἠπείρων ὅρον] Bosporum Cimmerium intelligit, cf. v. 739. 740. 741.

v. 800. δηναιαὶ κόραι, *vetulae puellae*, quia statim a nativitate vetulae erant; fuerunt autem Ento, Pemphredo, et

 Dino

b) v. 442. c) v. 183. d) v. 280. e) Philoct. v. 1318. f) v. 450.

Dino, Phorci f. Phorcynis et Cetus filiae Gorgonum sorores; atque, ut Apollodorus scribit, γραῖαι ἐκ γενετῆς, uno tantum tres oculo, unoque dente praeditae, quibus et per vices utebantur. ἕνα τε ὀφθαλμὸν αἱ τρεῖς, καὶ ἕνα ὀδόντα εἶχον· καὶ ταῦτα παρὰ μέρος ἤμειβον ἀλλήλαις. Eandem fabulam mutatis quibusdam partibus refert Palaephatus c. 32. Hesiodus duas tantum facit:

Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπαρήους
Ἐκ γενετῆς πολιάς· τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι
Πεφρηδώ τ' εὔπεπλον Ἐνυώ τε κροκόπεπλον.

v. 801. κυκνόμορφοι de canitie Stanl. interpretatur. Nec ipse reperio, quod melius sit.

v. 803. ἃς — ποτὲ] *quas nec sol umquam radiis adspicit, nec luna nocturna*, quia subterraneae habitabant, sicut Germani de carceris custodia dicunt, *einen hinsetzen, wo ihn weder Sonne noch Mond bescheint.*

v. 804. sqq. Gorgones erant Euryale, Stheno, et Medusa g); εἶχον δὲ αἱ Γοργόνες κεφαλὰς μὲν περιεσπειραμένας φολίσι δρακόντων· ὀδόντας δὲ μεγάλους ὡς συῶν, καὶ χεῖρας χαλκᾶς, καὶ πτέρυγας χρυσᾶς δι' ὧν ἐπέτοντο, τοὺς δὲ ἰδόντας λίθους ἐποίουν. Apollodor. h). Praedicanda est Aeschyli sapientia, quod ridiculam harum fabularum speciem quasi umbra quadam texit, et omnia tantum ad admirationem ac terrorem convertere studuit.

v. 808. δυσχερῆ θεωρίαν, *spectaculum, quod* propter terrorem *vix tolerari potest.*

v. 809. 810. ὀξυστόμους — φύλαξαι.] Solin. c. 13. *In Asiatica Scythia terrae sunt locupletes, inhabitabiles tamen, nam cum auro et gemmis affluant, Grypes tenent universa, alites ferocissimae et ultra omnem rabiem saevientes, quarum immanitate obsistente ad venas divites accessus difficilis ac rarus est; quippe visos discer-*

g) Apud Athenaeum lib. V. p. 221. ed. Casaub. ex Alexandro Myndio narratur Gorgona a Nomadibus in Libya animal dici ovi silvestri simile, quod halitu et adspectu occurrentes interimat.

h) Lib. II. p. 74.

discerpunt, veluti geniti ad plectendam avaritiae temeritatem. Aves rapaces, quales Grypes quoque esse ferebantur, κύνας dicit Aeschylus, ut aquilam v. 1030. πτηνὸν Διὸς κύνα. — ἀκραγεῖς, *mutos, non latrantes*. ὀξυστόμους; acuta enim et adunca rostra iis tribuuntur.

v. 810. τόν τε μουνῶπα στρατὸν] „Arimasporum historiae tres libros carmine composuit Aristeas Proconnesius, quem, ni suppostitium opus fuerit, prout sentit Dionysius Halic. et suspicari videtur Longinus i), secutus est in hisce describendis Aeschylus: extat enim haud absimile fragmentum ex Arimaspeis apud Joannem Ttzetzem, Chil. 7. hist. 144.

Ἰσσηδοὶ χαίτησιν ἀγαλλόμενοι ταναῇσι
Καί σφας ἀνθρώπους εἶναι καθύπερθεν ὁμούρους;
Πρὸς Βορέω, πολλούς τε καὶ ἐσθλούς, κάρτα μαχητάς,
Ἀφνειοὺς ἵπποισι, πολύῤῥηνας, πολυβούτας·
Ὀφθαλμὸν δ' ἓν ἕκαστος ἔχει χαρίεντι μετώπῳ
Χαίτῃσι λάσιοι, πάντων στιβαρώτατοι ἀνδρῶν.

Plinius etiam *uno oculo in media fronte* insignes tradit. Gellius k): *item esse homines sub eadem regione coeli, unum oculum in frontis medio habentes, qui appellantur Arimaspi; qua fuisse facie Cyclopas poetae ferunt.* Et Strabo Cyclopum fabulam hoc arrepto argumento e Scythia in Graeciam delatam putat lib. 1. Eustathius prodit in Dionys. περιηγ. eos inter sagittandum alterum oculum solitos esse claudere, quae consuetudo tandem in naturam transierit. Ex hoc vitio nomen haesit. Ἄριμα enim lingua Scythica *unum* significat, σποῦ *oculum*, teste Herodoto lib. IV. 27. Eustathius aliter, nempe ἄρι *unum* et μασπὸς *oculum*, cui accedit Schol. β'. Quicquid vero de Arimaspis dicitur, id dubium vocat Herodotus l), imo de iis nihil tradi praeter fabulas Strabo probat lib. XI. m)." *Stanl.*

v. 811. χρυσόῤῥυτον] „Auro abundare plagas illas septentrionales, praeter Solinum cap. 15. asserit Herodotus lib. III. πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τοι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών. Cau-

i) περὶ ὕψους c. 8.
k) N. A. lib. 9. c. 4.
l) lib. III. 116.
m) p. 507. C. ed. Casaub.

Caute tamen subdit ὅπως μὲν γινόμενος οὐκ ἔχω, ἐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν. Hinc Lucanus n): *auroque ligatas substringens Arimaspe comas.* Hujus causa gryphes cum Arimaspis assidue pugnare ex Aristea refert Pausanias in Corinth.„ *Stanl.*

v. 814. οἳ πρὸς ἡλίου ναίουσι πηγαῖς] „Veteres Aethiopas ad extremitates terrae collocatos censebant, non solum versus meridiem, sed et versus orientem et occidentem; etenim monet Strabo lib. I. τὰ μεσημβρινὰ πάντα Αἰθιοπίαν καλεῖσθαι, cujus rei testem adducit Aeschylum in Prometheo λυομένῳ. Veteres sequitur Ptolemaeus, εἰσὶ δὲ ὁμοίως οἱ ὑπὸ τὸν Ζωδιακὸν οἰκοῦντες ἀπὸ δύσεως μέχρις ἀνατολῶν, ἅπαντες μέλανες τὰς χρόας Αἰθίοπες. Inde πρὸς ἡλίου πηγαῖς positi.„ *Stanl.* Ego vero quamquam non ignoro ἡλίου πηγὰς de Oriente bene dici, ut νυκτὸς πηγὰς de Occidente, haud scio tamen an melius sit hanc phrasin h. l. de zona torrida interpretari, quae purissimis, quasi a fonte, h. e. vehementissimis solis radiis objecta est.

v. 815. ἔνθα ποταμὸς Αἰθίοψ] „a colore hoc nomen adeptus. Solin. c. 24. *ultra adhuc amnis, qui atro colore exit per intimas et exustas solitudines, quae torrente perpetuo et sole nimio plusquam ignito nunquam ab aestu vindicantur.*„ *Stanl.*

v. 816. τοῦτο παρ' ὄχθας ἕρφ'] „Niger cum ad ultimum cataractarum pervenerit, Nilus dicitur. Solin. 32. *demumque a Cataracte ultimo tutus est, ita enim quaedam claustra ejus Aegyptii nuncupant; relicto tamen hoc post se nomine quo Nigris vocatur* o). Mire hallucinatur interpres Graecus, qui de Catabasmo nescio quo monte somniat.„ *Stanl.*

v. 817. Βυβλίνων ὀρῶν ἄπο] „Byblinos montes ita dictos a papyro et calamis monet Scholiastes, nec absimile vero, namque et Niger perinde ac Nilus *papyro viget et calamo praetexitur.* Solin. 30.„ *Stanl.*

v. 818. εὔποτον ῥέος] Achill. Tat. p) de aqua Nili: γλυκὺ δὲ πινόμενον ἦν, καὶ ψυχρὸν ἐν μέτρῳ τῆς ἡδονῆς. et paulo post, διὰ

n) Pharsal. III. 280.

o) Sed conf. Excurs. nostrum de ſûs erroribus.

p) lib. IV. c. 18. p. 386. ed. Boden.

διὰ τοῦτο αὐτὸν ἄκρατον ὁ Αἰγύπτιος πίνων οὐ φοβεῖται; Διονύσου μὴ δεόμενος. Huc pertinet Pescennii dictum ad milites, *Nilum habetis, et vinum quaeritis?* Plura de dulcedine aquae Niloticae Spartianus in Pescennio Nigro." *Stanl.*

v. 819. τρίγωνον ἐς χθόνα] Δέλτα innuit, quod Aegyptiis teste Stephano Πτίμυρις, Graecis Δέλτα, ob figuram, qua Siciliam imitatur. Diodor. lib. I. q). Extenditur (referente Herodoto lib. 2.) secundum mare ἀπὸ Περσέως σκοπιῆς μέχρι ταριχειῶν τῶν Πηλουσιακῶν (legerim βαράθρων, sic enim loca circa Pelusium vocari solita ex Strabone constat) a mari, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, καθ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον." *Stanl.*

v. 820. τὴν μακρὰν ἀποικίαν, *coloniam diuturnam.*

v. 822. ψελλὸν] Sicut τυφλὸν aut ἐνάργεμον, proprie *caecum*, translate saepe dicitur pro *obscurum*, ita ψελλὸν, proprie *balbutiens*, h. l. est *ambiguum*, *obscure dictum.* δυσεύρετον ut v. 781. χρησμῳδία οὐκ εὐξύμβλητος.

v. 828. μέμνησαι δὲ σου, *recordare quaeso*, scil. petitionis nostrae, et promissi tui. cf. v. 791-793. Anonymus Etonensis ap. Morellum conj. μέμνησαι δέ σου; non autem est necessarium vulgatam lectionem veram et elegantem corrigere.

v. 829. Scite hic Prometheus a quaestione Chori deflectit, non solum, ut Iûs historiam absolvat, sed etiam ut respondendi necessitatem effugiat.

v. 830-832. ὅπως — ἐμῶν] *Ut autem sciat haud falsa aut vana esse, quae ex me audierit, labores, quos antequam huc veniret exantlavit, ei dicam, idque veritatis sermonum meorum documentum edam.*

v. 831. ἐκμεμόχθηκε] "Μοχθέω, ut μογέω, *cum labore et molestia perfero*, *tolero*, *perpetior*. Deinde, *cum labore paro*, *effectumque reddo*. In passivo, *adfligor*, *vexor*, *adficior molestiis*, (quo et spectat usus activi in Aquilae versione Esai. c. VII. v. 13. μοχθεῖν ἄνδρα καὶ θεόν.) Eurip. Herc. Fur. v. 22. et 310. πόνους, τύχας ἐκμοχθεῖν. Id. Helen. 1462. ἅλις μόχθων, οὓς ἐμο-

q) p. 29. ed. Rhodom.

ἐμοχθοῦμεν. Electr. 307. πέπλοις κερκίσιν ἐκμοχθεῖν, et τέκνα τίκτειν καὶ μοχθεῖν Herc. Fur. 281. Dictys ap. Plutarch. Consf. ad Apoll. p. 106. edit. Francof. ῥᾷον γένοι' εἰ λογίζεσθαι θέλοις, ὅσοι τε δεσμοῖς ἐκμεμόχθηνται βροτῶν. Xenoph. Ephes. I. p. 8. δεσμὰ μοχθῆσαι. — „Abresch.

v. 833. ὄχλον — λόγων] *Maximam tamen rerum, quae dicendae essent, farraginem praetermittam.* „Sic Lucian. Amor. c. 39. πυξίδων ὄχλος." *Giac.* Addit Morell. Thucyd. lib. I. ὄχλον τῶν νεῶν.

v. 836. αἰπύνωτον Δωδώνην] Dodona in regione Molossorum, qui in vicinia Illyriorum montium habitabant. Ipsum Jovis templum ad Tomari montis radices exstructum erat. Strab. lib. VII. p. 328. C.

v. 838. αἱ προσήγοροι δρύες] Fabulosae quercus fatidicae in querceto sacro prope Dodonam multum inter veteres celebratae. Earum jam Homerus mentionem facit. Sophocles in Trachiniis, primum r) antiquam fagum, unde columbae illae geminae oracula reddiderint, deinde s) vero etiam in Sellorum luco *vocalem quercum* πολύγλωσσον δρῦν memorat t).

v. 841. εἰ τῶνδε προσσαίνει σέ τι, *si quid istorum tibi blanditur,* cum amara quadam cavillatione dictum, qua tamen non tam Ius miseriae illudit, quam Jovis crudelem libidinem figit.

v. 842. ἐντεῦθεν — Ῥέας, *inde furore concitata secundum oram maritimam pervenisti usque ad magnum Rheae sinum.* Nimirum Io, Dodona relicta, littus Illyriae legebat; deinde cum ad intimum Adriatici maris sinum pervenisset, reversa est, ac secundum Istri longitudinem profecta, (quem eam semel tranasse tacite supponit Aeschylus) in Scythiam ad Prometheum venit. Adriaticum vero mare Ionium dictum est, non quod illud trajecerit, trajectionis enim ne minima quidem suspicio est apud nostrum,) sed quod oram ejus legerit,

r) v. 175.

s) v. 1174.

t) Plura de Dodonaeo oraculo hic adscribere, quae e Strabone, Pausania, aliisque facile hauriri possunt, supervacuum esset.

gerit, littus Illyriae scilicet emensa. Sic nihil opus est artificiosis interpretum commentis. Cf. Excursum de Ius erroribus.

v. 844. ἀφ' ἃ παλιμπλάγκτοισι χειμάζῃ δρόμοις] *a quo jam retrogradis cursibus molesto itinere huc reverteris.* παλιμπλάγκτοισι sic intelligendum, ut de terrestri itinere dicatur, quod jam versus Orientem aestivum ei subeundum erat, ut ad Pontum Euxinum perveniret; sicut antea, cum ad sinum maris Adriatici proficisceretur, versus Occidentem aestivum tenderet. Qui vero ita cursum mutat, ut, cum prius ab Oriente ad Occidentem, deinde ab Occidente versus Orientem pedem promoveat, ei recte tribuuntur παλίμπλαγκτοι δρόμοι; nec ulla subest causa, cur ἀλιπλάγκτοισι cum Pauwio legamus.

v. 848. σημεῖα — πεφασμένα] *Haec igitur*, quae modo dixi, *documenta mentis meae habeto, quae tibi persuadeant, eam plus quam quae omnibus aperta sunt, cernere atque intelligere.*

v. 851. ἐς ταυτὸν — ἴχνος] *superioris sermonis mei vestigium relegens.* Nimirum orationis filum, quod v. 821. abruperat, resumit.

v. 852. ἐσχάτη χθονὸς] Eustath. in Odyss. α. τὴν Κάνωβον ἐσχάτην χθονὸς λέγει, ὡς κειμένην βορειοτάτην ἐν τοῖς πρὸς τῇ θαλάσσῃ μέρεσιν Αἰγύπτε. et in Odyss. δ'. ὁ δ' αὐτὸς (Apion) λέγει, καὶ ὅτι πείρατα γαίης ὁ ποιητὴς ἐνταῦθά φησιν, ἃ τὰ πρὸς Ὠκεανὸν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ πρὸς τῇ κατὰ Νεῖλον θαλάσσῃ· καθὰ καὶ Αἰσχύλος εἰπών· ἔςιν πόλις Κάνωβος ἐσχάτη χθονός· πᾶσα γὰρ ἀγχίαλος, ἐσχάτη χθονός. — *Stanlej.*

v. 853. Νείλε — προσχώματι] πρόσχωμα Νείλε de aggeribus circa Nili ostia intra regionem s. insulam Delta appellatam, exstructis, quibus pagi et urbes impositae erant, ne exundante Nilo submergerentur; teste Strabone lib. XVII. u): ἐν δὲ ταῖς ἀναβάσεσι τε Νείλου καλύπτεται πᾶσα (ἡ νῆσος), καὶ πελαγίζει, πλὴν τῶν οἰκήσεων· αὗται δ' ἐπὶ λόφων αὐτοφυῶν, ἢ χωμάτων ἵδρυνται, πόλεις τε ἀξιόλογοι καὶ κῶμαι, νησίζεσαι κατὰ τὴν πόῤῥωθεν ὄψιν.

v. 854.

u) pag. 788. D. ed. Casaub.

v. 854. ἐνταῦθα — ἔμφρονα] *Ibi jam te Jupiter mentis sanitati restituet.* τίθησιν futuri loco positum.

v. 855. ἐπαφῶν ἀταρβεῖ χειρὶ καὶ θιγὼν μόνον] *placida te manu*, a qua tibi tum nihil amplius mali timendum erit, *contrectans ac tangens tantum.* Ex ipsis his verbis, praesertim cum Suppl. v. 15. sqq. it. v. 47. collatis, patet, Aeschylum, Jovem non concubuisse cum Ione, sed eam tantum a Jove afflatam et manu palpatam, fingere, ex qua contrectatione et ἐπιπνοίᾳ, miraculosa quadam et inaudita generationis ratione, natus et nominatus sit Epaphus.

v. 856. θιγημάτων cum Hesychius vertit μιασμάτων, in quo eum ad h. l. respexisse nullus dubito, de συνουσίᾳ s. contactu Venereo intellexit; sed id vocabulum sic exponere, praeter ea, quae modo ad v. praec. diximus, admirabilis Aeschyli verecundia prohibet. Itaque ut diximus de manuum contrectatione capiendum.

v. 857. κελαινὸν Ἔπαφον, ut supra de Aethiopibus κελαινὸν φῦλον v. 814. De Epapho cf. argumentum Danaidum. ὃς καρπώσεται — χθόνα] *qui omnem illam terram possidebit, quam latifluus Nilus irrigat.* In καρπώσεται consequens pro antecedente. cf. Suppl. v. 321.

v. 859. πέμπτη — πεντηκοντόπαις] „Aliud πεντηκοντάπαις s. πεντηκοντόπαις, aliud πεντηκοστόπαις. Suppl. v. 325. Δαναὸς δ' ἀδελφός ἐστι πεντηκοστόπαις. Illud *ex quinquaginta liberis constans*, hoc *quinquaginta liberos habens.* Male igitur Eustathius Danaum et Aegyptum quintam generationem fuisse ait, primo quod ab Io ducat, ἀπ' αὐτοῦ scil. Epapho, secundo quod πεντηκοντόπαις male intelligit.„ *Stanl.*

v. 860. De tota Danaidum historia, patruelium, Aegyptii filiorum, nuptias fugientium, conferendum est argumentum Danaidum Aeschyli s. Supplicum. θηλύσπορος γέννα est *proles feminina*, quia Danaus tantum filias easque quinquaginta genuerat.

v. 862. ἐπτοημένοι φρένας, *insanientes* scil. *amore.* cf. Suppl. 114. ubi iis eandem ob causam tribuitur διάνοια μαινόλις. De verbo πτοεῖσθαι vid. Lexic. Aeschyl.

v. 863.

v. 863. κίρκοι] Accipitres appellat filios Aegypti, quod fugaces Danaidas tanquam columbas essent persecuturi. Ita Lycophron x) Paridem Helenae raptorem κίρκον καταῤῥάκτηρα appellat; cui loco Stanl. addidit recentioris scriptoris dictum a Suida y) laudati, qui viros mulierum captatores γυναικοϊέρακας nominat. πελειῶν οὐ μακρὰν λελειμμένοι] „non procul distantes, h. e. instantes, imminentes columbis.„ *Stanl. die ihnen sogleich nachsetzten.*

v. 864. ἥξουσι θηρεύσοντες οὐ θηρασίμους γάμους, *venient venantes nuptias, quas venari non debebant*, quia scil. in hac venatione perniciem invenient.

v. 865. φθόνον σωμάτων ἕξειν, *corpora invidere*, est, *vita privare.*

v. 866. θηλύκτονος Ἄρης, *caedes a muliere* vel mulieribus *perpetrata*, νυκτιφρουρήτῳ θράσει, *audacia noctis opportunitatem observante*, quia scil. noctu Danaides novos maritos occidebant.

v. 869. ξίφος ἐν σφαγαῖσι βάπτειν, *gladium caede* h. e. sanguine *inquinare.*

v. 871. μίαν δὲ παίδων, Hypermnestram, quae Lynceo marito suo pepercit. ἵμερος θέλξει τὸ μὴ κτεῖναι ξύνευνον, *amor deliniet, ne ipsa quoque conjugem occidat.* Ne autem h. l. μὴ οὐ legendum putemus, observandum est, μὴ οὐ semper post verba prohibendi, cavendi, praetermittendi, sic poni, ut latine per *quin*, aut *quo minus* reddi possit; h. l. vero alia ratio est.

v. 872. ἀπαμβλύνειν ut simplex ἀμβλύνειν de impetu animi retardato et fracto ponitur. Comparatio a retusa ferri acie ducta est. Sic Theb. 717. τεθηγμένον τοί μ' οὐκ ἀπαμβλυνεῖς λόγῳ.

v. 873. γνῶμαι h. l. sunt judicia hominum de ipsius facinore, seu famae notationes. Sensus: *Cumque optionem haberet duplicis inter homines existimationis, maluit tamen imbellis mulieris quam caede pollutae nomen mereri.* Atque sic ei contigit, ut *in omne nobilis aevum* esset, ut ait Horatius in nobilissimo loco Carm. III. 2. quem si tirones cum nostro compara-

x) v. 169. y) v. Γυναικοϊέρακες et Λογγῖνος.

paraverint, aliud hujus fabulae filum a Romano poeta texi, aliud ab Aeschylo facile observabunt.

v. 877. σποϱᾶς — λύσει] Hac circumscriptione Hercules significatur, Prometheum liberaturus.

v. 879. 880. τοιόνδε — Θέμις] Themis enim vaticiniis clara Delphico quoque oraculo secunda post Terram praesedisse ferebatur, quam Titanis, ac deinde Apollo ordine exceperint. Cf. Eumenid. v. 1. sqq. Quamquam alium ordinem praesidum hujus oraculi narrat Pausanias [z]).

v. 882. Jam Io novis furoris stimulis se agitari sentit. Hic tamen primos tantum ejus impetus verbis describit, reliqua vero scena egressa spectatoris imaginationi conjicienda relinquit. In quo cum nihil non prudenter instituerit poeta, inepte tamen Pauwius eum vituperat, quod linguae et mentis confusionem haud accurate satis verbis expresserit.

v. 884. σφάκελος h. l. *mens inflammata; φϱενοπληγεῖς μανίαι*, ornate plurali in singularis locum adhibito; *furor mentem de statu dejiciens*. θάλπουσι apposite dictum, quia paroxysmi furoris sanguinem vehementer accendunt.

οἴστϱου ἄϱδις, *insaniae telum* [a]). ἄϱδις proprie *cuspis teli*; h. l. pars pro toto. ἄπυϱος Scholiastae sic intelligunt, quasi α intensivum sit, et ἄπυϱος i. q. πολύπυϱος. Quamvis autem ad sensum bene diceretur *furoris telum ignitum*, tamen quia ἄπυϱος ab Homero et Pindaro constanter negativo sensu usurpatur, in hoc genere elocutionis ambiguitas inesset valde incommoda. Garbitius ἄπυϱος interpretatur *ignis expers*, quod significationi quidem vocabuli aptum est, sed sensui et verborum contextui parum respondet. Itaque h. l. verbis ἄϱδις ἄπυϱος nihil aliud significari puto, quam *telum igne non factum*, h. e. non ferreum, sed incorporeum et invisibile. Ἄπυϱος enim apud scriptores Aeschylo antiquiores est i. q. *igni non admotus*, *sine igne factus*. Qui vero adjectivum illud hoc

z) lib. X. c. V. p. 809. ed. Kühn.

a) Qui per totam tragoediam, ubicunque οἶστϱος occurrit, id de vero asilo intelligunt, h. l. οἴστϱου ἄϱδις spiculum interpretantur. Tum vero epitheton ἄπυϱος multo majore difficultate premitur.

hoc ſenſu hic poſitum parum venuſtum eſſe putaverit, is cogitet velim non omnes veterum poetarum imagines ad noſtrae aetatis ſenſum examinandas eſſe. In Theb. v. 209. *frena* equorum poeta appellat *igne cuſa* ſ. *fabricata*, πυριγενέτας χαλινάς. Id epitheton ſi ad noſtrum ſenſum exegeris, valde frigidum et otioſum videbitur. At iis, qui multo propius a prima ferri inventione quam nos aberant, omnes imagines a ferri fabrica petitae novitatis gratia blandiebantur. Si quis hodie de internis animi doloribus dixerit: *unſichtbare Pfeile verwunden mich*, nemo ſane eum reprehenderit, quod hoc adjuncto (*unſichtbar*) tropum quaſi molliat, ac definiat. Cur igitur Aeſchylus, qui crebris ad ferri inventionem et fabricam alluſionibus delectatur, iſta praeſertim aetate, ubi ea novitatis decore ſplenderet, reprehenſionem vereretur, ſi οἴστρα ἄρδις ἄπυρος cum reſpectu ad tela proprie ſic dicta h. e. ferrea et igni cuſa dixiſſet, et hoc adjectivo ἄπυρος telum metaphorice dictum a proprie ſic appellato diſcreviſſet [b])? Qui vero Scholiaſtae interpretationem noſtrae praetulerit, ei pertinacius non repugnabo; modo ambiguitate eam premi conceſſerit, quam ut omnes boni ſcriptores, ita Aeſchylus inprimis caute vitare ſolet. Cf. Lexic. Aeſchyl. v. ἄπυρος.

v. 887. κραδία δὲ φόβῳ φρένα λακτίζει] *Cor prae timore praecordia verberat* ſ. *pulſat*. In λακτίζει, generoſa et audaci metaphora, proprius verbi uſus non eſt nimis premendus. Quod hic tragica ſeveritate extulit Aeſchylus, id Plautus comica feſtivitate deſignavit, cor metuentis *artem ludicram facere* [c]) *atque in pectus emicare* dicens.

v. 888. τροχοδινεῖται δ' ὄμμαθ' ἑλίγδην, *oculi autem volutim rotantur*; phantaſma eſt veriſſimum et huic affectioni per-

 quam

b) Eodem modo ſupra v. 809. gryphos appellaverat *canes Jovis non latrantes*. Si *canes Jovis* dixiſſet, metaphora nondum ſatis inſignita fuiſſet: cum igitur canibus proprie ſic dictis naturale ſit *latrare*, gryphos contra, diſtinguendi cauſa, *canes* dixit *non latrantes*. Sic h. l. telum furoris, ut eo certius a telo proprie ſic appellato diſtinguatur, definitur adjuncto vocabulo ἄπυρος.

c) Aulular. IV. 3, 3.

quam accommodatum. Furibundi enim homines oculos misere distorquere solent.

v. 889. ἔξω δὲ δρόμου φέρομαι, λύσσης πνεύματι μάργῳ, *et rabiei tanquam turbinis impetu fero extra orbitam feror*, *der wilde Sturm der Wuth treibt mich ausser der Bahn umher*. Sic natura est furiosorum, ut, si iis exire licuerit, huc illud vagentur, viaque trita relicta per ambages discurrant. πνεῦμα furoris dicitur impetus, similitudine venti, qui, si vehementior est, saepenumero proruit euntes, aut saltem hoc efficit, ut aegre se tenere possint et recta via incedere. Erunt tamen fortasse, qui malint hanc allegoriam a navis procellae vi disjectae comparatione fluxisse; quod nec mihi displicet, praesertim cum paulo post κυμάτων mentio fiat.

v. 890. γλώσσης ἀκρατὴς, *linguae impotens;* ut nostri de ebrioso dicunt: *er hat die Zunge nicht mehr in seiner Gewalt.* Sentit nimirum Io linguae usum liberum sibi impediri, adeo ut balbutire et haesitare incipiat.

v. 891. θολεροὶ δὲ λόγοι — ἄτης] *et verba perturbata confusaque incassum ad fluctus acerbae calamitatis illidunt. Meine gebrochnen Worte zerschlagen sich umsonst an den Wellen des grausen Verderbens.* Significat, querelas, quas vix ore proferre valeat, nihil adversus calamitatem proficere. εἰκῆ, *frustra. Fluctibus obloqui*, pro *loquendo nihil proficere*, nota est metaphora. cf. v. 1009.

Incredibilis est vis et vehementia ultimorum Iûs verborum, quibus dictis se spectatorum oculis subtrahit, attonitos eos calamitatis suae magnitudine relinquens. Varietas nominum, quibus furorem designat, σφάκελος, μανία, λύσσα, claraeque naturalium furoris accidentium imagines, sanguinis accensi, cordis vehementer palpitantis, oculorum celeriter volutorum ac distortorum, vagae cursitationis, linguae denique titubantis, hae inquam imagines celerrimo quasi cursu concitatae ita terrent ac perturbant animum spectatoris, ut, quo se vertat, nesciat. Fac actionis quoque dignitatem ac veritatem accedere, nihil fingi potest vehementius.

IN

IN SCENAM VII.

v. 893 — 951.

Chorus acerrimo miseriarum Iûs, quas ei Jovis iniquus amor contraxerat, sensu perculsus, aequalitatem conjugii praedicat, et potentiorum numinum affinitatem utpote noxiam et periculosam aversatur.

v. 893 — 909. ἦ σοφὸς — ἐραστεῦσαι] *Sapiens profecto, sapiens ille fuit, qui primus hanc sententiam animo concepit et verbis elocutus est, quod parem conjugem sibi jungere longe optimum sit, nec eum, qui loco tenui natus sit, aut divitiis affluentes, aut genere superbientes amare deceat.*

v. 896. κηδεῦσαι καθ᾽ ἑαυτὸν] „*affinitatem contrahere sibi comparem.* Garbitius *pro se ducere*; parum recte. Eustath. in Iliad. θ΄. ἐξ ȣ̃ (κηδέω) ἐπενθέσει τȣ̃ υ τὸ κηδεύω· ἐπί τε τȣ̃ θάπτειν (ὅθεν καὶ κηδεὸς νέκυς) καὶ τȣ̃ ἐπιγαμβρεύειν, καθ᾽ ὃ ἔφη Αἰσχύλος· ὡς τὸ κηδεύειν καθ᾽ ἑαυτὸν ἀριστεύει μακρῷ. In Iliad. α΄. Σημείωσαι ὅτι ȣ̓ πρῶτος Αἰσχύλος εἶπεν· ὡς τὸ κηδεύειν καθ᾽ ἑαυτὸν ἀριστεύει μακρῷ, τȣτέστιν ἄριστόν ἐστιν ἑκάστῳ τὴν αὐτῷ ἐοικυῖαν λαμβάνειν, καὶ μὴ τῶν ὑπερκόμπων γάμων ἐρᾷν· ἀλλὰ πρῶτος Ὅμηρος καὶ αὐτὸ ἐν τοῖς κατὰ τὸν Ἀχιλλέα ἐδίδαξε. Haec Eustathius incurie admodum; quippe qui non animadverterat, Aeschylum hanc sententiam non sibimet vindicasse, sed ut monet Scholiastes α΄., Pittacum auctorem ejus celebrasse. De quo Diogenes Laërtius: τὸν δ᾽ ȣ̃ν σοφὸν λέγεταί ποτε νεανίσκῳ συμβȣλευομένῳ περὶ γάμου ταῦτα εἰπεῖν, ἅ φησι Καλλίμαχος ἐν τοῖς ἐπιγράμμασι.

Ξεῖνος Ἀταρνείτης τις ἀνήρετο Πιττακὸν ȣ̈τω
  Τὸν Μιτυληναῖον, παῖδα τὸν Ὑῤῥαδίȣ·
Ἄττα γέρον, δοιός με καλεῖ γάμος. ἡ μία μὲν δὴ
  Νύμφη, καὶ πλȣ́τῳ καὶ γενεῇ κατ᾽ ἐμέ.
Ἡ δ᾽ ἑτέρη προβέβηκε. τί λώϊον; εἰ δ᾽ ἄγε σύν μοι
  Βȣ́λευσον, ποτέρην εἰς ὑμέναιον ἄγω.
Εἶπεν· ὁ δὲ σκίπωνα, γεροντικὸν ὅπλον, ἀείρας
  Ἠνίδε, κεῖνοί σοι πᾶν ἐρέȣσιν ἔπος.
Οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες
  Ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ·

Κεῖνον ἔρχεο, φησὶ, μετ᾽ ἴχνια· χοὶ μὲν ἐπίστη
Πλησίον· οἱ δ᾽ ἔλεγον· τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.
Ταῦτ᾽ ἀΐων ὁ ξεῖνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου
Δράξασθαι, παίδων κληδόνι συνθέμενος.
Τὴν δ᾽ ὀλίγην ὡς κεῖνος ἐς οἶκον ἀπήγετο νύμφην,
Οὕτω καὶ σύ γ᾽ ἰὼν τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.

Neque infrequens est a veteribus poëtis priores citari, cum id factum etiam sit in Myrmidonibus ab Aeschylo nostro, ubi Λιβυστικοὺς λόγους, Aesopicas scilicet fabulas, laudat, ut et Pindarus Hesiodum Isthm. VI. Achillis verba apud Homerum, ad quae respexit Eustathius, haec sunt:

– Ἔνθα δέ μοι μάλα πολλὸν ἐπέσσυτο θυμὸς ἀγήνωρ
Γήμαντι μνηστὴν ἄλοχον, εἰκυῖαν ἄκοιτιν
Κτήμασι τέρπεσθαι τὰ γέρων ἐκτήσατο Πηλεύς." Stanl.

v. 900. ὄντα d) χερνήταν] *cerdonem.* Speciem pro genere nominavit pro tenuioris ordinis ac fortunae hominibus. Ultimum vocabulum γάμων si genuinum esset, significaret id quod latine *conditio*, gallice *un parti* appellatur, hoc sensu: *man muſs als ein Mann von geringem Stande weder reiche noch vornehme Partieen suchen.* Sed quia ultimum vocabulum antistrophes πόνων sine dubio spurium est, sequitur, ut et hoc γάμων in opposito strophes versiculo addititium sit. Ac profecto sine ullo vel sensus vel constructionis vel collocationis verborum detrimento abfuerit. Nam post participia διαθρυπτομένων et μεγαλυνομένων vel ἀνθρώπων, vel μνηστήρων, vel γάμων aut simile quid facillime subintelligitur, nec ullo modo fieri potest, ut quis a sensu hujus ellipseos aberret. Ἐραστεῦσαι autem verbum elegantem periodi clausulam facit. Metrum quoque, cum in opposito antistrophes versu πόνων resecetur ut h. l. γάμων, ab utraque parte salvum est.

v. 901. sqq. μήποτε — Οὐρανοῦ] *Utinam ne umquam o Parcae Jovis tori sociam videatis, nec ulli proco e Coeli posteris nubam.* Ad sensum nihil interest, an Οὐρανοῦ h. l. nomen propri-

d) ὄντα in Guelferb. abest.

proprium ſit, an appellativum. Prius tamen cum Brunckio verius puto. πλαθείην e), *appropinquem*, i. q. *matrimonio jungar*.

v. 906. *ταρβῶ γάρ, ἀστεργάνορα παρθενίαν εἰσορῶσ' Ἰῦς, μέγα δαπτομέναν δυσπλάνοις Ἥρας ἀλατείαις.*] Si hunc in modum, ſublato ut diximus poſtremo vocabulo πόνων, textum conſtituamus, facillimus optimusque ſenſus exibit: *Paveo enim, cum Iûs virginitatem viri ſ. proci non amantem video, valde afflictam miſeris erroribus a Junone immiſſis.* ταρβῶ abſolute poſitum, nec cum ἀστεργάνορα παρθενίαν conjungendum eſt. Similes enim conſtructiones ſupra occurrunt, v. c. v. 540. *φρίσσω δέ σε δερκομένα μυρίοις μόχθοις διακναιόμενον.* v. 554. *ἔμαθον τάδε, σὰς προσιδοῦσ' ὀλοὰς τύχας.* v. 701. *πέφρικ' εἰσιδοῦσα πρᾶξιν Ἰῦς.* Nec abſimilis eſt verborum collocatio v. 146: *σὸν δέμας εἰσιδέσῃ πέτρᾳ προσαυαινόμενον ταῖσδ' ἀδαμαντοδέτοισι λύμαις.* Garbitius male verbum ταρβῶ ad ſequens ἀστεργάνορα παρθενίαν traxit, totumque locum hac interpretatione pervertit: „Ego virginitatem pertinacem non probo, nec tutam et commodam judico, et hoc quidem exemplo tuo, quia video te Io f) inde g) et Jovem allexiſſe in tui amorem, et Junoni factam ſuſpectam, ut inde propterea a Junone exacerbata per zelotypiam affligaris variis jactationibus et difficultatibus, a quibus malis interim ego ſum libera et tuta, dum fruor h) conjugio pari et aequali." Haec vero explicatio, quot verbis conſtat, tot fere vitiis et incommodis laborat. Quae quidem omnia vel hoc uno argumento convincantur, quod Garbitius Oceanitides nymphas, quae

e) Cl. Brunckius recepit πλαθείην. Nimirum ubicunque hoc ſenſu formae ἐπλάσθην, πλασθεὶς etc. occurrant, librariorum errorem aut grammaticorum commentum ſubeſſe exiſtimat. Ad metrum ſaltem perinde eſt, utro modo ſcribas. Nam prima ſyllaba in πλαθεὶς, πλαθείην, etc. producitur, quia eſt a πλάω, per ſyncopen pro πελάω. cf. Brunck. ad Hecub. Eurip. v. 880.

f) corrigit nempe εἰσορῶσ' Ἰοῖ σε γάμῳ δαπτομέναν.

g) quaſi ſcilicet Jupiter in virginibus tantum peccaſſet, nec multis etiam adulteriis nobilis fuiſſet.

h) quia pro ὅτι legendum putabat ὅτε.

quae castae virgines erant, eas mulieres nuptas esse fingit. ἀστεργάνωρ παρθενία ad Io pertinet; *virginitas procum non amans*, ut φυξάνωρ Suppl. v. 10. *procos fugiens*. Odium erga Jovem Io ipsa prodiderat v. 765. Ceterum ἀστεργάνωρ παρθενία Ἰοῦς periphrasis pro Ἰὼ παρθένος ἀστεργάνωρ, ut apud Homerum ἱερὸν μένος Ἀλκινόου et similia.

v. 907. γάμῳ non solum metrum aperte turbat (nam in versu strophes opposito omnia se recte habent, nec ullus est mutationi locus), sed sensum etiam impeditum ac difficilem reddit. δαπτομέναν enim cum ἀλατείαις construitur. Et quamquam γάμῳ dativus causae esse potest, tamen invenusta sic oritur constructionis ambiguitas, quia qui verba γάμῳ δαπτομέναν pronuntiari audierit, statim ea sic intelligit, q. d. *nuptiis vexatam*, deinde se ipse corrigere cogitur, cum finita demum periodo sentit γάμῳ absolute positum et δαπτομέναν cum ἀλατείαις construendum esse. Itaque mihi certum est γάμῳ e glossa in textum irrepsisse, ac deinde veram lectionem μέγα exturbasse.

v. 908. δυσπλάνοις ἀλατείαις i. q. δυσμόροις ἀλατείαις. Adjectivo enim pleonasmus ille inest, Graecis poetis familiaris, quem alibi notavimus. Et sicut v. 580. τηλέπλαγκτοι πλάναι sunt *longinqui errores*, et v. 589. πολύπλαγκτοι πλάναι *multiplices errores*, sic δύσπλανοι ἀλατεῖαι sunt *miseri errores*, aut *calamitatis et aerumnae pleni*. Ἥρας vero genitivus est auctorem designans. Vocabulo πόνων omnes fere interpretes offensi sunt, neque vero si ποντίν legamus cum Arnaldo, omnis difficultas tollitur. Si γάμῳ defendi posset, nec aperte metro adversaretur, facilius illa se nobis ratio commendaret. Quod autem Morello in mentem venit, ἀλατείαισι γᾶν, id adeo ineptum est, ut mirandum sit id viro docto in mentem venire potuisse.

v. 909-911. ἐμοὶ δ', ὅτι μὲν ὁμαλὸς ὁ γάμος ἄφοβος, οὐ δέδια] *mihi vero, quod aequale conjugium* (quale scil. me *unice* expetituram jam professa sum) *securum est ac metus expers*, *nequaquam timeo*. Ἐμοὶ δ' οὐ δέδια refertur ad ταρβῶ γὰρ v. 906. quibus verbis se Iûs causa pavere significaverat. Iam vero

se

ſe habere negat, cur ſibi ipſi timeat. Nimirum quia v. 893. ſqq. conjugii aequalitatem laudibus extulerat, et v. 901. ſqq. Jovis ceterorumque deorum coeleſtium connubia deprecata erat, hoc addit: quandoquidem conjugium aequale, quod ſibi unice placeat, ab omni metu vacuum ſit, ſibi nihil timendum eſſe. Quae cum ita ſint, Arnaldi emendatione, parum etiam per ſe probabili, minime opus eſt, qui ὅτε pro ὅτι legendum putabat, hac ſententia: *Mihi vero cum eveniet conjugium aequale, ſecura non timeo.* Is ἄφοβος perperam cum ἃ δέδια conjungit, unde futilis tavtologia oritur. Nec meliorem rationem ſequitur Abreſchius, qui item ἄφοβος negat ad γάμος trahendum eſſe, ſed potius Scholiaſtae opinionem probat, poſt ἄφοβος verbum εἰμὶ ſupplendum eſſe cenſentis. μὲν autem ad δὲ, quod in μηδὲ latet, referendum eſt. Duo enim hic ſunt orationis membra; primum negat Chorus ſibi nuptias timendas eſſe, quas ipſe ſibi ſponte ſua electurus ſit; ſibi enim tantum ὁμαλὸν γάμον, qui metus expers ſit, arridere; deinde vero optat, ne umquam aliquis potentiorum deorum oculos in ſe convertat. Illud igitur, quod ſuae voluntatis erat, certo promittere; hoc vero, quod in aliena poſitum erat, optare tantum licebat. Conſecutio igitur et ſenſus harum particularum μὲν et μηδὲ hic eſt; Mihi *quidem* non timeo — *ſed tamen opto ne* etc.

μηδὲ κρεισσόνων θεῶν ἄφυκτον ὄμμα προσδέρκοιτό με, eleganti verborum figura elatum, pro eo quod vulgari ſermone diceretur, *nec umquam potentiores dii me ament.* Eſt enim antecedens pro conſequente, cum adſpectu plerumque primi amoris igniculi excitentur. Nullo modo tamen ipſe amor oculus dici poteſt; nam in oculis inſidet amor; et oculis bibitur amor, non autem ferendum eſt ſic deinceps poni θεῶν ἄφυκτον ὄμμα ἔρως. Hoc certum eſt his verbis ἄφυκτον ὄμμα μὴ προσδέρκοιτό με amorem deſcribi; idque ſine dubio occaſionem dedit Grammatico, neſcio cui, ut ad marginem ſcriberet ἔρως, quae gloſſa deinde in textum immigravit. ἄφυκτον ὄμμα eſt, cui propter praepotentem vim nemo reſiſtere poteſt; *ein unwiderſtehliches, ſiegendes Auge.*

προσδέρκοιτό με] Vix opus est ut moneamus, hoc tantum de adspectu amoris pleno intelligendum esse; quem sequatur fruendi et potiundi desiderium.

v. 912. ἀπόλεμος πόλεμος est bellum iniquum, concertatio inique comparata; et quantum ad imbecilliorem partem attinet, periculosae aleae plena; adeoque non suscipienda. ἄπορα πόριμος multas difficultates, e quibus te haud facile possis expedire, praebens, *difficultatibus abundans.* Ita recte interpretantur Heathius et Abreschius, cujus ex animadversione quae ad rem faciunt excerpta subjecimus i). Verbale enim πόριμος eundem casum regit, quem verbum, a quo derivatur, πορεῖν, assumit.

οὐδ' ἔχω τίς ἂν γενοίμαν, *et profecto quid me futurum esset nescio, und ich weiſs nicht was aus mir werden würde.*

v. 914. τὰν Διὸς — φύγοιμ' ἄν.] *Jovis enim mentem* h. e. victricem libidinem *non video quomodo effugere liceret.*

v. 915. sqq. Magna est venustas in adumbratione ferociae Promethei, quae semper altiores spiritus sumit, nec umquam ad inferiorem dignitatis gradum deprimitur.

ἦ μὴν

i) Miror, inquit, post Stanlejum etiam Spanhemio ad Julian. p. 256. locum de mendo fuisse suspectum, illum, divinare πόρος. ἀπόρημος, hunc ex cod. Reg. Gall. paene extra dubitationem ponere legendum εἰς ἄπορα. Mihi certum est, correctores in eo loqui, qui quod non intelligebant, de suo addiderunt εἰς. Nec vel decem me moveant codices, ab edita ut recedendum putem. Solent enim apud utriusque linguae scriptores nomina verbalia cognatamque verbis significationem sortita easdem admittere constructiones, iisdemque praepositionibus jungi, quibus verba ipsa.„ Exempla nos in lexico Aeschyleo v. πόριμος suppeditavimus, multo, quam ea quae Abreschius attulit, h. l. aptiora. Cl. Brunckius εἰς non scriptum quidem, sed tamen subintelligendum existimat, hoc sensu, ut ἄπορα πόριμος sit i. q. πόρον διδοὺς, vel ἔχων εἰς τὰ δύσκολα, ἐν τοῖς ἀμηχάνοισιν εὐπορώτατος, totaque ῥῆσις ita vertatur: *inexpugnabile bellum illud est, quod qui intentat amor facile artes excogitat, quibus se ex difficultatibus expediat.* At antecedens ἄφυκτον ὄμμα, et sequentia οὐδ' ἔχω τίς ἂν γενοίμαν suadent, ut h. l. potius de suo ipsarum periculo, quam de amoris deorum potentia Oceanitidas loqui credamus.

ἦ μὴν — ταπεινὸς; *Profecto Jupiter, quamvis sit arrogans et obstinatus animo, humilis ac demissus erit,* οἷον ἐξαρτύεται γάμον γαμεῖν, *quantum e nuptiis quas parat intelligere licet; nach der Heirath zu schliessen, die er einmal treffen wird.* ἐξαρτύεται non de nuptiis quas nunc paret, sed quas olim paraturus sit.

v. 917. ὅς αὐτὸν — ἐκβαλεῖ] *quibus nuptiis imperio solioque prorsus dejicietur, atque exturbabitur.* ἄϊστον, *obscurum, evanidum*, h. e. ita ut ne nominis quidem memoria maneat.

v. 918. πατρὸς — θρόνων, *tumque jam omnino ratae erunt patris Saturni dirae, quas* Jovi *imprecatus est, antiquo solio excidens.* δημαιῶν θρόνων, quos diu occupaverat.

v. 921. μόχθων ἐκτροπή, calamitatis avertendae ratio, malorum effugium.

v. 923. sqq. *Proinde jam securus sedeat, excelso strepitu fretus, et igniferum telum manibus vibrans.* Cum hoc loco diligenter comparandi sunt v. 1000 - 1002. et v. 1051 - 1060. ut intelligatur quam singulari arte tragicus noster ab humilioribus verbis gradatim ad superiora adscendat. Quam enim h. l. sententiam Prometheus submissioribus verbis eloquitur, eandem post v. 1000. sq. elatioribus et ardentioribus verbis exprimit; donec tandem v. 1051. in eadem repetenda audacius exsultet oratio, et omni genere amplificationis exardescat. Nec praetermittendum est, quod, quamvis per se leve, tamen his locis non est ejusmodi, ut sentiri non possit, quod unaquaeque harum periodorum, ad sententiam quidem similium, ad elocutionem vero quasi gradibus quibusdam altius surgentium a verbis πρὸς ταῦτα incipiat, quae ratio, anaphorae figuram imitans, hanc vim habet, ut animum non eorum solum quae dicenda sunt exspectatione, verum etiam antea dictorum recordatione feriat. πεδαρσίοις κτύποις pro tonitribus forte cum contemtus aliqua significatione dictum; quasi tonitrua Jovis nihil aliud nisi inanem quendam strepitum efficiant. cf. v. 931.

v. 926.

v. 926. ſq. ἐδὲν — ἀνασχετά.] *Nam haec omnia ei non ſuffecerint, quo minus ingenti ruina turpiter cadat.* πτώματα ἐκ ἀνασχετὰ, *minae, quae nulla arte aut vi fulciri et ſuſtineri poſſunt.*

v. 928. τοῖον — τέρας] *talem adverſarium nunc ipſe adverſus ſe parat, monſtrum inexpugnabile.* τοῖον παλαιστὴν] „Non hic Hercules denotatur, ut putabat P. Brumoy, nunquam enim ille Jovem regno fuit exturbaturus; ſed filius nunquam revera natus, naſciturus tamen, ſi nuptias cum Thetide conſummaſſet Jupiter.„ *Heath.* Apte dictum παρασκευάζεται, quia hunc hoſtem e Thetidis connubio ſuſcepturus erat.

v. 930. ſqq. ὃς δὴ — σκεδᾷ] *et qui flammam fulmine potentiorem fragoremque tonitru vi ſuperantem inveniet.* Apte contulit Arnaldus ſimillimum Pindari locum k):

— — — Εἶπε
Δ' εὔβελος ἐν μέσοισι Θέμις
Εἵνεκεν πεπρωμένον ἦν, φέρ-
τερον γόνον ἄνακτα πατρὸς τεκεῖν
Ποντίαν Θεὸν ὃς κεραυνῶ
Τε κρέσσον ἄλλο βέλος
Διώξει χειρὶ τριό-
δοντός τ' ἀμαιμακέτω
Διΐ μισγομέναν
Ἢ Διὸς παρ' ἀδελ-
φοῖσι — —

ὑπερβάλλοντα βροντῆς, *tonitru ſuperantem.* Rarior conſtructio hujus verbi cum genitivo, non tamen omnino inaudita. cf. Lex. Aeſch. h. v.

v. 931. θαλασσίαν τε, γῆς τινάκτειραν νόσον, τρίαιναν, αἰχμὴν τὴν Ποσειδῶνος σκεδᾷ, *et qui marinum tridentem, terram concutiens malum, Neptuni lanceam diſſipabit.* θαλασσίαν Stanlejus ad νόσον traxit; concinnius autem eſt, commate illud a γῆς τινάκτειραν νόσον ſejunctum, cum τρίαιναν conſtruere. Sed illud γῆς τινάκτειραν νόσον mihi placere jam in notis ad V. L. negavi; non quod omnino de τριαίνῃ terram concutiente bene dici

k) Iſthm. VIII. 68. ſqq.

dici non possit (ubi enim Latinis *pestis*, *noxa*, aut *calamitas*, ibi Graecis νόσος in usu est); sed quod h. l. quia τρίαιναν σκεδᾷν dicitur, allegoriae venustatem turbare videtur. Si scripsisset Aeschylus, ut nobis in mentem venit:

θαλασσίαν τε, γῆς τινακτῆρ, ἐννόσων
τρίαιναν, αἰχμὴν τὴν Ποσειδῶνος σκεδᾷ.

primum antecedentibus versiculis melius responderet; ut enim ibi novus Jovis adversarius fulmini aliud fulmen, tonitribus alia tonitrua, sic hoc versiculo Neptuni tridenti alium tridentem objicere diceretur. *Deinde* id melius responderet Pindari loco, ubi diserte marinae deae filius, non solum fulmine, sed etiam tridente fortius telum vibraturus esse fertur. *Tum* idem graviter sane Neptuni titulo, quasi qui totam ejus possessionem invaserit, γῆς τινακτὴρ, vel τινάκτωρ appellaretur. Ita enim proprie Neptunum [1]), sicut Ἐννοσιγαῖον, ἐνοσίχθονα, σεισίχθονα vocari neminem fugit. *Denique* sic imago adversarii cum Jove et Neptuno depugnantis optime absolveretur. σκεδᾷ enim h. l. i. e. ac *franget*, *inutilem reddet*; q. d.: Neptunus quidem lanceam suam vibrabit, at ille alium tridentem, et fortiorem quidem, vibraturus illam franget. Hoc igitur phantasma simile esset Homerico, ubi Neptunus Acamantis in Antilochum irruentis lanceam frangit:

ἀμενήνωσεν δέ οἱ αἰχμὴν
Κυανοχαῖτα Ποσειδάων, βιότοιο μεγήρας.
Καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ μεῖν' ὥστε σκῶλος πυρίκαυστος
Ἐν σάκει Ἀντιλόχοιο, τὸ δ' ἥμισυ κεῖτ' ἐπὶ γαίης.

Quod autem reponendum censui ἐννόσων est a verbo ἐνόθω, *quatio*, *vibro*, cujus futurum inf. ἐνόσειν citat Hesychius, et a quo ipso Neptunus ἐνοσίχθων vel ἐννοσιγαῖος appellatur. Metri autem causa quoties opus est ν in prima syllaba duplicatur. His igitur ita constitutis totum locum sic Teutonice verterim: *Einen solchen Kämpfer ist er im Begriff selbst wider sich zu erzielen, ein unbezwingliches Abenteuer: der eine Feuerflamme stärker als der Blitz, und einen den Donner übertreffenden*

1) Soph. Trach. v. 510.

den Knall erfinden, und als ein neuer Erderschütterer den oceanischen Dreyzack schwingend, jene Lanze des Neptunus zerbrechen wird. Quod reliquum est, emendatio nostra Brunckiorum, Heyniorum, Mororum, Ruhnkeniorum, Valckenariorum, Wyttenbachiorum, quos honoris causa nomino, similiumque Criticorum judicio stabit aut cadet, qui justis finibus nimiam corrigendi libidinem, servilemque vulgatae cujuscunque farinae sit codicum scripturae affectationem discernunt.

v. 934. *Cumque ad hanc calamitatem offenderit, discet, quantum inter imperium et servitutem intersit.* πταίειν, *impingere, offendere*, bene convenit τοῦ πτώματος notioni v. 927. Ultima verba Jovi acerbitatem imperii exprobrant, eique, quod tum demum servitutis molestiam sensurus et servorum conditionem miseraturus sit, illudit.

v. 936. Sequitur suavis et morata dialogi alternatio, inter Chorum Jovis metu et reverentia plenum, et Prometheum nihil ideo a ferocia remittentem. δὴν h. l. non significat *sane*, sed *diu*, *jam dudum*.

v. 943. ὅδ' ἂν ποιείτω — μοι] Rectissime vertit Cl. Brunck. *faciat ille, quicquid voluerit; ad omnia paratus sum.* Vulgata ὧδ' ἂν ποιείτω, *ita igitur faciat*, minus recondita, et propterea facile illius loco a librariis substituta est.

v. 944. οἱ — σοφοί] *Qui Adrasteam*, h. e. Jovis vindictam, *reverentur, sapiunt.* Adrasteam Nemesin, Jovis filiam, nemo ignorat.

v. 945. σέβου — ἀεί] *reverere, adora, adulare aeternum regem.* Observetur gradatio in his verbis, vehementiae index et acerba irrisio, cum eum aeternum regem appellat, quem et antea, et paulo post v. 947. mox regno excisurum affirmat.

v. 946. ἐμοὶ — μέλει] *Ego autem Jovem flocci non facio.*

v. 949. Διὸς τρόχιν, *Jovis cursorem*, servili nomine et contemtim Mercurium appellat.

v. 951. πάντως — ἐλήλυθε] *Utique venit novi quid nunciaturus.*

IN

IN SCENAM VIII.

v. 952 — fin.

Cum per omnem Promethei vincti tragoediam hoc egit poeta, ut nobis exemplar proponeret viri fortis cum mala fortuna compositi, tum in extrema scena summam vim et evidentiam addidit imagini justi et pertinacis viri, quem ne atrocissimae quidem instantis tyranni minae frangere, aut de solitae mentis statu dejicere possint. Paribus incrementis ad finem usque pericula Promethei et spiritus augentur; numquam ab admiratione requiescit spectator, nec tamen fatigatur gravitate spectaculi; nec prius remittitur intentio et cura, quam impavidus Prometheus montis cui affixus erat ruinis sepultus fuerit oculisque spectatorum ereptus.

v. 952. πικρῶς ὑπέρπικρον, *acerbe peracerbum.* Sic Aeschylum scripsisse valde dubito. Quid, si legamus πικρῶν ὑπέρπικρον, h. e. *acerbitates* fortunae *acerbitate sua superantem;* vel πικροῖς ὑπέρπικρον, *acerbis fatis majorem animi acerbitatem opponentem?* Sic enim et supra σὺ μὲν θρασύς τε καὶ πικραῖς δύαισιν οὐδὲν ἐπιχαλᾷς v. 178. Et ipse quoque Mercurius ei ferociam in adversa fortuna aliquoties exprobrat, v. c. v. 979. 1065.

v. 955. πατὴρ — κράτους] *Pater te jubet quas nuptias jactas edisserere, quibus ille regno excisurus sit.*

v. 957. καὶ ταῦτα — ἔκφραζε, *et in his quidem noli ambagibus aut obscuris circuitionibus uti, sed singula clare ac perspicue expona.* cf. supra v. 615. „αὔθ' ἕκαστα vel conjunctim una voce, sicut etiam Aristot. Eth. IV. ipsum ἀληθῆ vocat αὐθέκαστον, sincerum, candidum, et integrum, in quo nihil sit ficti, tecti aut simulati.„ *Garbit.*

v. 958. μηδ' ἐμοὶ διπλᾶς ὁδοὺς προσβάλῃς] *nec mihi bis eadem eundi et redeundi necessitatem imponas (mache mir nicht zwey Wege);* his verbis monet Mercurius, ut a superflua mandatorum deprecatione, et vanis Jovis voluntatem mutandi consiliis abstineat. Ad haec enim pertinet v. 960. τοῖς τοιούτοις.

v. 961.

v. 961. σεμνόστομός γε — ὑπηρέτα] *Grandisona utique et superbiae plena est oratio, qualis deorum ministrum decet.* Salse ridet Mercurium servitio tanquam dignitatis fastigio superbientem:

v. 963. νέον νέοι κρατεῖτε] Facetum est, quod una Jovem ejusque ministrum in his alloquitur, quae proprie tantum ad Jovem pertinent. Sed hanc rationem in similibus aliae quoque linguae imitantur; vernacula quidem ad verbum reddere valet: *Ihr Herren seyd noch so neu, und denkt freylich schon in eurer Residenz ganz fest und ungestört zu sitzen.*

v. 964. sq. ἐκ — ᾐσθόμην;] hoc vel ad Coelum et Saturnum, vel ad Ophiona et Saturnum spectat.

v. 966. ὑπείψομαι, scil. ὑπεκστάντα.

v. 969. sq. σὺ δὲ — ἐγκόνει πάλιν, *du aber geh immer wiederhin, wo du hergekommen bist.* „Verbum ἐγκονεῖν (cf. Sept. adv. Theb. v. 60. Aristoph. Plut. 255.) pertinet proprie ad eos qui currendo κόνεως πληροῦνται. Ar. A. 1087. Ἐγκονέοντες, σπεύδοντες, ἐπειγόμενοι. Ἐγκονῶς, ταχέως, ἐσπευσμένως. Hesych." *Morell.*

v. 971. οὐδὲν ὧν i. q. οὐδὲν τούτων ἅ.

v. 973. καθορμίζειν, proprie *stationem subire, in portum appellere*, h. l. in malam partem de eo dicitur, qui suapte culpa malam fortunam subiit; translatione a navibus petita, quae brevibus vadis deprehensae haerent.

v. 974. sq. τῆς — ἐγώ] *Certo scito me nunquam, si optio detur, infortunia mea tuis servitiis permutaturum esse.*

v. 976. τῇδε λατρεύειν πέτρᾳ] Graviter et ad consilium apte extulit quod simplici sermone sic elocutus fuisset, *malo huic petrae affixus vivere.*

v. 979. χλιδᾶν, *delectari.*

v. 980. sq. χλιδῶ; — λέγω] Quod subamarae Mercurii quaestioni sic respondet, ut se his fortunis delectari neget, id ipsum magnitudinem ejus animi in clariore luce ponit. Etenim si non sensisset molestias, facilior ei fuisset ferocia. Nunc cum se acerbissimo malorum sensu angi haud diffiteatur, nec tamen ideo inimicis se submittat, sed iis illudere

et

et mala precari pergat, magnus ad fortitudinis existimationem cumulus accedit.

v. 982. ἢ — συμφοραῖς ἐπαιτιᾷ] „Ne quis scriptum suspicetur συμφορᾶς, sensum esse moneo: *Num et me his calamitatibus auctorem adscribis?* vel, ut vertit interpres, *incusas ob calamitates?*„ *Abresch.* Heathius eandem lectionem tuetur, ita ut dativum causae συμφοραῖς esse existimet, nec ab ἐπαιτιᾷ rectum, sed absolute positum, sicut Agam. v. 139. οἴκῳ γὰρ ἐπίφθονος Ἄρτεμις ἁγνὰ πτάνοισι κυσὶ πατρὸς, ultima verba absolute posita significant *propter alatos Jovis canes.*

v. 983. 984. ἁπλῷ — ἐνδίκως] *Uno verbo, cunctos deos odi, qui beneficiis affecti me injuria affligunt.* Quia Prometheus praecipuus auctor fuerat, ut Jupiter imperium obtineret, ceterorum quoque deorum munera, a Jove distributa, sibi tanquam eorum benefactori vindicat. cf. v. 439. sq.

v. 988. ὤμοι] Sapienter tragicus semel hic ingemiscentem Prometheum ostendit, ut magnitudinem dolorum animadvertat spectator, qui ei, quamvis invito, tandem gemitum expresserint; id quod hanc vim habet, ut animi robur, et generosum pectus, quod tantis malis ille opponat, eo magis admiretur.

v. 989. ἀλλ' ἐκδιδάσκει πάνθ' ὁ γηράσκων χρόνος] Plura in hanc sententiam veterum dicta collegit doctiss. Valckenaer ad Hippol. p. 210. 211.

v. 990. καὶ μὴν σύ γ' οὔπω σωφρονεῖν ἐπίστασαι] Hujus dicterii occasionem Mercurius e Promethei verbis proxime praecedentibus capit. *Gleichwol hast du noch nicht gelernt weise zu seyn.*

v. 991. Mercurii dicterio opponit aliud, quod illum mordeat, q. d. *Haud errasti, Mercuri, me nondum sapere didicisse; si enim saperem, tecum sane, utpote servo, verba non commutarem.* Superbum hocce dictum mordaci brevitate elatum.

v. 992. ἐρεῖν — πατήρ.] *Nihil videris eorum dicturus, quae scire vult pater.*

v. 993. *καὶ μὴν γε* h. v. aliter ponitur, ac paulo ante v. 990. Ibi enim ſignificabat *atqui*, *attamen*, et exceptionem affirmationi generatim pronuntiatae opponebat. H. l. vero ineſt conceſſio ejus, quod ab altero dictum erat, addita oppoſiti ratione ironica, [q. d. *Non erraſti, me Jovi nihil eorum quae ſcire velit dicturum; quamvis ei propter beneficia, quibus me affecit, gratificari deberem.* Brevitatem dicti latinus ſermo ſic imitetur: *Pro meritis ſcilicet ei devinctus hanc gratiam retulerim.*

v. 994. *ἐκερτόμησας — ὄντ' ἐμέ. Nimirum me probris laceſſis tanquam puerum.* δῆθεν h. l. ſententiam affirmat, ſed ita, ut cauſam affirmationis in praeteritis latentem ſimul reſpiciat. Germ. *Ich ſehe wol, du hudelſt mich wie ein kleines Kind.*

v. 999. *δεσμὰ λυμαντήρια, vincula corpus adfligentia*, quod ſupra audaciori tropo expreſſerat Chorus *ἀδαμαντοδέτοις λύμαις.* v. 148.

v. 1000 — 1002. *πρὸς ταῦτα — ταρασσέτω*] *Quocirca jaciatur ardens flamma*, h. e. fulmen Jupiterque *alba nive terreſtrique tonitru omnia miſceat et confundat.* *πρὸς ταῦτα* male Garbitius verterat: *contra haec.* Nec melius Stanl. *praeter haec.* Recte vero Valckenaer ad Eurip. Phoeniſſ. v. 1040. in talibus *proinde* ſ. *quapropter* vertendum eſſe vidit. Imitatus eſt h. l. Euripides in fragmento Sylei:

Πρὸς ταῦτ' ἴτω μὲν πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανα
Πίμπρα· κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί με
Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ δ' ἄνεισ' εἰς αἰθέρα
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον.

Nivem pulcro epitheto dicit *λευκόπτερον* et colorem et levitatem ſignante. Similis compoſitio eſt in *μελαμβαθὴς* et aliis. *Βροντήματα χθόνια* de vero tonitru, ſed terram concutiente, non de internis terrae motibus intelligendum. cf. v. 1055. 1089.

v. 1005. *ὅρα νυν — φαίνεται*] *Vide quaeſo, an tibi haec profutura ſint*, ſcil. verba aſpera et ferocia.

v. 1007.

v. 1007. τόλμησον — φρονεῖν] ut apud Horatium, *sapere aude.* *ὦ μάταιε, tu qui vanissimis minis et superbiloquentia inutili delectaris.* cf. v. 1005. 1019.

v. 1009. ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως, παρηγορῶν] *Frustra me fluctus instar obloquendo et monendo sollicitas.* Morellus, quasi κῦμα nominativus esset, vertit: *Tu mihi velut fluctus molestus es persuadendo.* Quae sane pulcherrima esset allegoria, si sic fere scripsisset Aeschylus, *tu me sicut fluctus petram frustra lacessis.* Ut autem nunc verba leguntur, in quibus aliquid mutari nihil necesse est, manca esset comparatio, quod in Aeschylum non cadit, si κῦμα nominativum esse fingeremus. Itaque κῦμα h. l. est accusativus; unde hic sensus verborum exsistit: *Tu mihi frustra molestus es monitis tuis, aeque vanis ac si fluctibus obloquereris.* Hoc dictionis genus praeclare illustravit Valckenaerius, ad Hippol. Eurip. v. 305. comparatis Senec. Hippol. 580. Eurip. Med. v. 28. Androm. 537.

v. 1010. sqq. εἰσελθέτω — δίχα] *Ne tibi in mentem veniat, me nunc Jovis sententiam exhorrentem muliebriter me gesturum, et odiosissimum illum feminarum ritu supinis manibus suppliciter oraturum esse, ut me vinculis his exsolvat; ab eo plurimum absum.* γνώμην sententiam scil. quasi judicis damnatoriam; s. consilium de Prometheo acerbius puniendo. ὑπτιάσματα χερῶν, notissimus supplicum ritus, mulierum praesertim, supinas ad coelum seu ad genua potentioris sive hostis sive patroni manus tendentium.

v. 1015. sqq. λέγων — μάχῃ] *Video me nimis multa et vana locutum. Tu enim precibus meis nec mitigaris nec molliris, sed tamquam pullus equinus jugo nondum assuetus, ferocitate exsultas et fraena mordes.* Τέγγειν, ut Valckenarii verbis utar m), proprie significat *aqua adspersa macerare et mollire;* hinc facili flexu transfertur ad pectus ferum verbis sive precibus molliendum. Comparatio de pullo equino gravis et loco aptissima

m) ad Hippol. p. 195.

sima est. Eadem occurrit in fragmento Euripidis apud Galen. de dogm. Hipp. et Plat. [n]):

Εἰ μὲν τόδ' ἦμαρ πρῶτον ἦν κακουμένῳ
Καὶ μὴ μακρὰν δὴ διὰ πόνων ἐναυστόλουν
Εἰκὸς σφαδάζειν ἦν ἄν, ὡς νεόζυγα
Πῶλον χαλινὸν ἀρτίως δεδεγμένον.
Νῦν δ' ἀμβλύς εἰμι, καὶ κατηρτυκὼς κακῶν.

v. 1019. ἀτὰρ — σοφίσματι] *Verum ista tua ferocia et vehementia, levi et infirmo consilio nititur.* Id per sequentia clarius explicat.

v. 1020. sq. αὐθαδία — σθένει] *Pertinacia enim nisi quis recte sapiat sola per se ne tantillum quidem valet.* οὐδενὸς μεῖον, ut populares nostri: *weniger als nichts.*

v. 1022. σκέψαι — —] *Vide autem, nisi monitis meis obtemperes, qualis te tempestas et ingens malorum fluctus, inevitabilis ille quidem, obruturus sit.* τρικυμία tertius fluctus duobus minoribus major superveniens, ut Latini *decimum* aut *decumanum fluctum* dicunt. Metaphora hic ad rem accommodata, quia post atroces poenas Prometheum aliae multo atrociores manebant.

v. 1024. πρῶτα — βαστάσει] *Primum enim asperum hunc rupis recessum tonitru et fulmine pater disjiciet, et corpus tuum in sinu petrae deportatum abscondet.* ὀκρίδα φάραγγα, cf. ad v. 14., h. l. tamen φάραγξ pro universa rupe dici potest. πετραία δ' ἀγκάλη σε βαστάσει non est ut Stanl. vertit *petrosus te sinus excipiet*, sed hoc significat Mercurius, Prometheum cum illo ipso scopulo, cui affixus erat, dejectum iri, adeo ut haerens quasi in ejus amplexibus praecipitetur.

v. 1028. μακρὸν — φάος] *Post longum autem temporis spatium*, quod tibi sub terrae tenebris depresso superandum erit, *denuo prodibis in lucem.* Hic disertis verbis notatur altera Pro-

n) p. 283. ed. Basil. quod Cicero sic vertit Tusc. Qu. III. 28.

Si mihi nunc tristis primum illuxisset dies,
Nec tam aerumnoso navigavissem salo,
Esset dolendi causa, ut injecto equulei
Freno repente tactu exagitantur novo;
Sed jam subactus miseriis obtorpui.

Promethei religatio, quam Aeschylus in tragoedia Προμηθεὺς Λυόμενος in Caucaso factam esse finxit, quae vincula cum a posteritate multo magis quam illa priora in Scythica rupe celebrarentur, occasionem dederunt recentioribus Grammaticis, ut et hujus dramatis Promethei vincti scenam perperam in Caucaso quaererent.

v. 1029. Διὸς — ἐκθοινήσεται] *Jovis autem volucer canis caedis avidus, rapax aquila lacerante morsu magnam viscerum partem, quasi laciniam a corpore divellet, et invocatus ad te quotidianus conviva accedens atrum tibi jecur depascet.* Crudelissimi supplicii imago mirum in modum ad terrorem composita. Quod h. l. Aeschylus finxit quotidie aquilam ad Prometheum accessuram esse, id aliter informavit in Prometheo λυομένῳ, ut ex fragmento versionis Attii apud Ciceronem intelligitur.

Jam tertio me quoque funesto die
Tristi advolatu, aduncis lacerans unguibus
Jovis satelles pastu dilaniat fero.
Tum jecore opimo farta, et satiata affatim
Clangorem fundit vastum, et sublime avolans,
Pinnata cauda nostrum adulat sanguinem.
Cum vero adesum inflatu renovatum est jecur,
Tum rursus tetros avida se ad pastus refert.

Non tamen ideo opus est, lectionem κανήμερος mutare, aut alteram ἀνήμερος praeferre. Quae enim feritatem aquilae describant, sat multa jam epitheta praecesserunt. Et sane magno spectatorem terrore percellit imago aquilae tanquam quotidiani convivae ad pastum accedentis. Si quis, quod tamen minime opus est, hunc locum cum fragmento Promethei soluti conciliare velit, is κανήμερος pro *fere quotidianus, tantum non quotidie adveniens*, positum esse dicat. In ἄκλητος magnam vim habet λιτότης, q. d. non solum non vocatus, sed multum abominatus. Sic supra ἀτερπὴς πέτρα v. 31. et φρουρὰ ἄζηλος, v. 143. κελαινόβρωτον, *atrum et adesum*, quia pars jecinoris adesa atro tabo foedabatur.

v. 1634. τοιοῦδε — βάθη.] *Priusquam aliquis deorum vicarius laborum tuorum exſiſtat, et in obſcurum Orcum atque ad tenebricoſam Tartari profunditatem deſcendere velit.* h. e. nullus plane tibi erit finis aerumnarum. Conditionem enim liberationis addit, quae nullo pacto erat exſpectanda. Similis figura dictionis in illo Terentiano: Andr. I. 2, 29. *Verberibus caeſum te in piſtrinum, Dave, dedam usque ad necem, hac lege atque omine, ut, ſi te inde exemerim, ego pro te molam.*

v. 1038. πρὸς ταῦτα — εἰρημένος] *Proinde delibera; non enim vanas minas jacto, ſed ſerio quae vere perficientur denuntio.*

v. 1051. ſqq. πρὸς ταῦτ' ἐπ' ἐμοὶ — — — θανατώσει] *Proinde in me torqueatur criſpiſulcans* o) *igneum fulmen, aetherque tonitru ſaevorumque ventorum impetu concutiatur, terram vero funditus cum ipſis radicibus procella labefactet, fluctumque maris inſano vortice cum caeleſtium aſtrorum viis confundat; denique in atrum Tartarum aſpero neceſſitatis turbine dejiciat; omnino tamen me necare non poterit.* πυρὸς βόστρυχος de ſinuoſis flammae voluminibus, eleganti metaphora, cujus ab uſu noſtra magis quam Latinorum lingua abhorret. Hi enim et *ignis comam*, et crinem auſi ſunt dicere. ἀμφήκης πυρὸς βόστρυχος eſt fulmen in omnem partem urens ac penetrans, et ſinuato flexu caducum; *der ſchlängelnde rings um ſich her verderbende Blitz.* σφάκελος, quia interdum etiam de ſpaſmis ſeu convulſionibus animalium, v. c. equorum, uſurpatur, h. l. inſignite translatum eſt ad repentinos et vehementes ventorum ictus. Si κῦμα πόντῳ legitur, accuſativus eſt κῦμα ab antecedente phraſi πνεῦμα κραδαίνοι rectus, tumque τραχεῖ ῥοθίῳ ad venti turbinem pertinet. Concinnius autem fuerit reponere κῦμα δὲ πόντου; ita enim nominativi ſe hoc ordine conſequantur: βόστρυχος μὲν — αἰθὴρ δὲ — πνεῦμα δὲ — κῦμα δὲ — et ſenſus aeque planus ac gravis exeat: fluctus autem ſaevis vorticibus aeſtuans pontum et aſtrorum vias h. e. coelum commiſceat. Venti tamen et alias coelum et terram miſcere dicuntur, ut apud Virgil. Aen. I, 133. V, 799. Itaque non repugno, ſi quis vulgatae interpretationi inhaereat; tum

o) Sic vet. poeta ap. Cic. Topic. c. 16.

tum autem pro κῦμα δὲ malim κῦμά τε, ut κῦμά τε et τῶν τ' ἀγρίων ἄστρων διόδους melius cohaereant.

v. 1058. ἔν τε — ῥίψειε continuata per κῦμά τε verborum structura ad πνεῦμα referendum. Si vero κῦμα δὲ nominativus sit, malim ἐς δὲ rescribere et ῥίψειε ad Jovem trahere, ad quem etiam v. 1051. pertinebat ῥιπτείσθω scil. παρὰ Διὸς s. διόθεν ut v. 1097. Atque hoc ultima verba suadent πάντως — οὐ θανατώσει, quae sane melius in Jovem quam in ventum cadunt. cf. v. 1000. sqq.

v. 1060. ἀνάγκης στεῤῥαῖς δίναις. Scite comparavit hunc locum cum Pindarico doctissimus fragmentorum ejus editor Schneiderus p). Is exstat apud Plutarch. Cons. ad Apollon. p. 104. ἅπερ οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν οὐδ' ὑπαλύξαι τοπαράπαν, ἀλλὰ τερτάρα πυθμένα πιέζεις ἀφανοῦς σφυρηλάτοις ἀνάγκαις, ὥς φησι Πίνδαρος.

v. 1064. sq. τί γὰρ — εἰ δὲ τάδ' ἀτυχεῖ, τί χαλᾷ μανιῶν] *Quid enim huic abest a delirio? et quum tanto prematur infortunio, quid de insania remittit?* Sic enim optime v. 1065. emendavit et explicavit acutissimus Brunckius. εἰ pro ἐπεὶ positum, ut Androm. 208., eodem observante. Ceterum hanc Brunckii sententiam confirmat id, quod supra Chorus dixerat: σὺ μὲν θρασύς τε καὶ πικραῖς δύαισιν οὐδὲν ἐπιχαλᾷς.

v. 1069. sq. μὴ — ἀτέραμνον] *ne immanis tonitruum mugitus mentes vestras attonitas reddat.*

v. 1071. In tanto periculi Prometheo jam parati tempore suaviter poeta animum spectatoris recreat admirabilis Chori in eum fidei imagine, qui una cum amico quidvis potius pati quam eum in summo rerum discrimine deserere malunt.

ἄλλο τι φώνει — ἔπος] *Aliud loquere et mihi suade, quod etiam persuadebis; nam hoc quidem jam ferendum non est, quod dixisti.* παρασύρειν ἔπος h. l. nihil aliud est, quam *sermonem afferre.*

p) p. 72. n. LIII.

v. 1076. ſqq. τοὺς προδότας — μᾶλλον] *Proditores enim odiſſe didici, neque eſt ullum aliud vitium, a quo magis abhorream.* ἀποπτύειν frequenter de ſumma abominatione ponitur.

v. 1080. μήτε πρὸς ἄτης θηραθεῖσαι] Metaphoram a venatione ductam v. 1085. ſqq. pulcre perſequitur.

v. 1084. ſqq. εἰδυῖαι γὰρ — ὑπ' ἀνοίας] *Scientes enim nec ſubito impetu, nec vero ex occultis inſidiis vos ipſae ſtultitia veſtra inexplicabilibus calamitatis laqueis vos induetis.*

v. 1088. In ſublimi hac tempeſtatis coortae deſcriptione copiam et varietatem lectores obſervent; ſimulque ad judicium poetae attendant, qui ultimam tragoediae partem magnificentiſſime ornavit, et omnia ad ſummam perturbationem in ſpectatorum animis excitandam direxit.

v. 1088. ſq. καὶ μὴν — σεσάλευται] *Atqui jam reapſe non ſermone tantum terra concutitur.* Praeteritum σεσάλευται perpetuitatem motus deſignat; *concuſſa eſt et adhuc concutitur.*

v. 1090. βρυχία — βροντῆς] *Raucus fragor tonitruum reboat.* βρύχιος de rauco ſtridore aut ſtrepitu dicitur, qualis etiam eſt maris fluctuum.

v. 1091. ſq. ἕλικες — ζάπυροι] *emicant ignea fulgurum volumina.* ἕλικες hic proprie notant idem quod ſupra v. 1051. translate πυρὸς βόστρυχον dixerat.

v. 1092. στρόμβοι — εἱλίσσει] *turbines autem pulverem glomerant.*

v. 1093. σκιρτᾷ — ἀποδεικνύμενα] *venti omnes ruunt et quaſi ſeditione facta adverſo turbine omnia perflant.* Hic idem tenendum, quod prudenter ad Virgil. Aeneid. I. 85. monuit Heynius q). Nimirum cogitandum de ſubitis ventorum converſionibus, ac procellarum ab omnibus plagis circumagentium ſe viciſſitudine.

v. 1096. ξυντετάρακται δ' αἰθὴρ πόντῳ] fluctus adeo alti volvuntur, ut cum nubibus quaſi commiſceri videantur; ut coeli pontique una eademque ſpecies appareat. cf. v. 1056. Ex hoc loco maxime intelligitur, eum Prometheo locum,

ubi

q) in Excurſu II. p. 107.

ubi affigeretur, a poeta defignatum effe, ex quo tanquam e fpecula mare profpicere poffet.

v. 1097. fq. τοιάδ' — φανερῶς] *Adeo vehemens a Jove plaga ut me in timorem conjiciat, manifefte in me dirigitur.* Agnofcit Prometheus, quam terribilia fint, quae Jupiter moliatur, nec tamen de ftatu mentis dejicitur.

v. 1099. Aptiffime matrem Themidem juftitiae praefidem, tanquam judicem, Aetherem vero omnia cingentem, et Solis omnia contuentis viam, tanquam teftem invocat injuriarum fibi a Jove illatarum.

v. 1101. ἐσορᾷς μ' ὡς ἔκδικα πάσχω.] In extremis adeo verbis Prometheus animi conftantiam et magnitudinem fervat. Tantum abeft ut fupplex Jovi fiat, ut calamitatem deprecetur, ut animum defpondeat, ut potius in extrema vociferatione impotentis tyranni crudelitatem injuftitiamque accufet, omnesque non folum faces dolorum, fed etiam tonitruum fragores, fulmina coeli, terrae tremores, iras ventorum, fluctuum infanias, quafi in arce fortitudinis munitiffima conftitutus, defpiciat atque contemnat. Haec igitur dicentem et cogitantem fubito hiantes terrae fauces excipiunt, impavidumque disjecti, cui affixus erat, fcopuli feriunt ruinae.

AD PROMETHEUM VINCTUM
EXCURSUS I.
PROMETHEI HISTORIA.

Prometheus secundum Hesiodum Japeti et Clymenes Oceanitidis filius fuit a). Genealogiam ejus idem ita deducit:

Coelus — Terra

Oceanus, Themis, Japetus, — Clymene

Atlas, Menoetius, Prometheus, Epimetheus.

Ab Japeto patre, quem et alii nominant, saepe a poetis Japetionides appellatur b). Is cum ceteris Titanibus in Tartarum a Jove dejectus esse fertur c).

Lycophron tecte d), Ttetzes vero in commentario ad ejus Cassandram diserte, matrem Promethei Asiam fuisse testantur e). Apollodorus quoque f) Atlantem, Prometheum, Epimetheum, Menoetium ex Japeto et Asia Oceani filia natos esse narrat.

Aeschylus vero patre non nominato matrem Promethei Themidem facit.

Uxor Promethei Hesione g) dicitur, vel Axiothea h); filius Deucalion. Ister vero in libro de colonia Aegyptiorum Isidem ejus filiam fuisse narravit i).

„Pro-

a) Theog. v. 510.
b) Hesiod. Opp. 54. Theog. 528.
c) Homer. Il. VIII. 479.
d) Cassandrae v. 1283.
e) ad v. 1283.
f) Bibl. lib. I. p. 4. lin. 35. ed. Commelin.
g) Aeschyl. Prom. v. Tzetzes ad Lyc. 1283.
h) Tzetzes l. l.
i) Clem. Alex. Strom. lib. I. p. 322. D. ed. Sylb.

Prometheum inter Deos recenset Catullus [k]), item Sophocles Oedip. Col. [l]).

> Χῶρος μὲν ἱερὸς πᾶς ὅδ᾽ ἔστ᾽· ἔχει δέ νιν
> Σεμνὸς Ποσειδῶν· ἐν δ᾽ ὁ πυρφόρος θεὸς
> Τιτὰν Προμηθεύς. —

Ubi Scholiastes τὸ πυρφόρος θεὸς de Vulcano perperam interpretatur; quae vero subdit ex Apollodoro [m]), magis ad rem nostram: Prometheum in Academia coli una cum Minerva et Vulcano." *Stanl.*

Causas irarum Jovis in Prometheum Hesiodus hunc in modum contexuit. Quo tempore Dii et homines Meconae, quae postea Sicyon appellata est, inter se disceptabant, Prometheus Jovem decepturus, bovem mactatum sic divisit, ut in altera parte carnes et viscera, ventre bovino tecta una cum adipe in pelle reconderet, in altera vero bovis ossa multa per dolum arvina contecta poneret. Cumque Jupiter iniquam carnium partitionem miraretur, quippe quod ea portio, quae ossibus constabat, multo major altera videretur, liberam ei Prometheus optionem dedit. Jupiter etsi dolum subesse non ignorabat, majorem tamen portionem sibi sumsit, atque ut vidit ossa tantum esse, vehementer indignatus est. Ex illo igitur tempore doli illius memor, victum [n]) et ignem hominibus abscondidit et subtraxit. Prometheus autem ignem in cava ferula surripuit, hominibusque divisit. Jupiter vero, ut aliud malum hominibus daret, Vulcanum jussit virginem formosam e terra et aqua creare, quam omnibus ornamentis circumdatam, (unde Pando-

k) nupt. Pel. et Thet.

l) v. 54. sqq.

m) Verba Scholiastae haec sunt: περὶ τοῦ τὸν Προμηθέα περὶ Ἀκαδημίαν καὶ τὸν Κολωνὸν ἱδρῦσθαι Ἀπολλόδωρος γράφει οὕτως· Συντιμᾶται δὲ καὶ ἐν Ἀκαδημίᾳ τῇ Ἀθηνᾷ, καθάπερ ὁ Ἥφαιστος· καὶ ἔστιν αὐτῷ παλαιὸν ἵδρυμα καὶ ναὸς ἐν τῷ τεμένει τῆς θεοῦ. δείκνυται δὲ καὶ βάσις ἀρχαία κατὰ τὴν εἴσοδον, ἐν ᾗ τοῦ τε Προμηθέως ἐστὶ τύπος καὶ τοῦ Ἡφαίστου. πεποίηται δὲ, ὡς καὶ Λυσιμαχίδης φησὶν, ὁ μὲν Προμηθεὺς πρῶτος καὶ πρεσβύτερος ἐν δεξιᾷ σκῆπτρον ἔχων, ὁ δὲ Ἥφαιστος νέος καὶ δεύτερος. καὶ βωμὸς ἀμφοῖν κοινός ἐστιν ἐν τῇ βάσει ἀποτετυπωμένος.

n) Opp. v. 41. 47.

rae ei nomen fuit) Mercurio comite ad Epimetheum misit. Cui quamquam praeceperat frater Prometheus, ne quando munus a Jove acciperet, sed quod forte oblatum esset, statim remitteret, tamen is moniti immemor recepit ad se Pandoram, quae cum pyxiden illam suam aperuisset, omne malorum genus per homines dispersit, sola spe in vasculo remanente. Prometheum vero Jupiter, iratus quod secum consilio et astutia contendisset, firmissimis compedibus vinculisque durissimis ad columnam alligavit; eique aquilam o) immisit, hepar ejus comedentem, sic ut quantum interdiu devorasset aquila, noctu recresceret. Ab hac peste Prometheum Hercules liberavit, eumque cum Jove in gratiam reduxit.

Huic igitur fabulae veritatem aliquam historicam subesse, jam olim qui crederent non defuerunt. Herodotus enim prodidit p) Prometheum regem fuisse Scytharum, quem, cum subditis victum praebere non posset, propterea quod Ἀετὸς fluvius agros inundaverat, Scythae in vincula conjecerint. Herculem vero, cum in istas regiones venisset, fluvium Ἀετὸν in mare deduxisse (unde occisae aquilae orta sit fabula) Prometheumque vinculis liberasse. Similiter Agroetas in decimo tertio Scythicorum libro narravit q), flumine illo Ἀετῷ optimam et fertilissimam Promethei terram afflictam fuisse; inde ortam esse fabulam de hepate ejus ab aquila depasto r); ἧπαρ enim, sicut ἴθαρ a multis dici ter-

o) Nonnullos vulturem ei immissum finxisse, colligitur ex his Petronii versiculis:

Qui vultur jecur intimum pererrat
Et pectus trahit, intimasque fibras,
Non est, quem lepidi vocant poetae,
Sed cordis mala, livor atque luxus.

p) teste Eudocia in Ἰωνιᾷ p. 346.

q) ibid. p. 347.

r) Diodorus Siculus autem lib. I. p. 16. D. ed. Rhodom. narrat istam inundationem Nili fuisse in Aegypto, cui tum Prometheus imperio praefuerit; Nilumque inde nomen aquilae accepisse propter celeritatem irruptionis. Herculem deinde fluvium in pristinos alvei fines coercuisse. Postea istam rem a Graecorum poetis ad fabulam de aquila Promethei jecur depascente detortam esse.

terram fructuoſam. Cum deinde Hercules foſſis aquam derivaſſet, id narrationi de caede aquilae et liberatione Promethei per Herculem facta locum dediſſe. Verum enim vero haec omnia magis hiſtoricam fabulae antiquioris interpretationem, quam veteris alicujus memoriae veritatem, recentioris fabulae cauſam prodere videntur. Equidem hiſtoricam perſonam fuiſſe Prometheum vix crediderim. Sed primas de Prometheo fabulas comminiſcendi origines ab obſervatione philoſophorum repetendas eſſe exiſtimo, qui artium, inprimis ignis, inventionem τῇ προμηθείᾳ deberi docuiſſent. Hanc deinde προμήθειαν poetae, quos proſopopoeia unice delectari notum eſt, in perſonam mutarunt, eique Promethei nomen indiderunt. Et quoniam προμηθείας ſ. animi ſollertiae duplex vis eſt, altera ad artes inveniendas, altera ad fraudes excogitandas, duplex etiam nata eſt fabularum ſeries; una quae Prometheo ignis, imo omnium fere artium inventionem, altera, quae ei varias fraudes, quibus vel Jovem decipere auſus ſit, tribueret. Eadem res effecit, ut alii Prometheum hominem eſſe perhiberent, alii deum et immortalem eſſe fingerent. Iamque patentibus fabularum rivis, alii commentum de Epimetheo, alii de poenis Promethei vel merita in genus humanum, vel fraudes in Jovem ſecutis, figmenta addiderunt; alii qui Herculis facinora omnibus modis augere atque exornare vellent, eum ab hoc heroë liberatum eſſe tradiderunt. Tum ſecuti ſunt hiſtorici, qui fabulas illas ad rerum geſtarum veritatem revocare cuperent. Poſtremo recentiores philoſophi novas inde pro conſilio ſuo allegorias, variamque ad praecepta ſua fabulam accommodandi materiam quaeſiverunt. Quid? quod patres quidam eccleſiaſtici Prometheum cum Jeſu Chriſto compararunt.

Fraudem Promethei in carnium diſtributione commiſſam multi ſcriptores memorant, praeſertim, qui Luciani exemplo, ridendi occaſionem captant. Aeſchylus vero eam pro ſeveritate conſilii plane omiſit. Aliquo tamen cum hac fabula nexu conjunctum eſſe videtur id quod Aeſchylus dicit in ſacrifi-

crificiis Prometheum reperisse κνίσῃ κῶλα συγκαλυπτὰ, sive ex hoc sacrificii ritu ridiculum illud commentum primum ortum sit, sive Aeschylus aliique in ejus locum hoc substituerint, quod Prometheo inventori ritum in sacrificiis ossa et carnes adipe contegendi tribuerent. Prior autem ratio verisimilior est, praesertim si comparetur cum Hygini narratione, quam integram lectoris oculis subjicimus t).

Bene-

t) Poët. astron. lib. 2. 15. *Antiqui, cum maxima ceremonia deorum immortalium sacrificia administrabant, soliti sunt totas hostias in sacrorum consumere flamma. Itaque cum propter sumtus magnitudinem sacrificia pauperibus non contingerent, Prometheus qui propter excellentiam ingenii miram homines finxisse existimatur, recusatione dicitur ab Jove impetrasse, ut partem hostiae in ignem projicerent, partem in suo consumerent usu. Itaque postea consuetudo firmavit, quod cum facile a deo, non ut ab homine avaro, impetrasset, ipse Prometheus immolat tauros duos, quorum primum jecinora cum in ara posuisset, reliquam carnem ex utroque tauro in unum compositam, corio bubulo texit. Ossa autem, quae circum fuerunt, reliqua, pelle contecta, in medio collocavit, et Jovi fecit potestatem, ut quam vellet eorum sumeret partem. Jupiter autem, etsi non pro divina fecit cogitatione, nec ut deum decebat, omnia qui debuit ante providere, sed (quoniam credere instituimus historiis) deceptus a Prometheo, utrumque putans esse taurum, delegit ossa pro sua dimidia parte. Itaque postea in solennibus et religiosis sacrificiis carne hostiarum consumta, reliquias, quae pars fuit deorum, eodem igni comburunt. Sed ut ad propositum revertamur, Jupiter, cum factum rescisset, animo permoto mortalibus eripuit ignem, ne Promethei gratia plus deorum potestate valeret, neve carnis usus utilis hominibus videretur, cum coqui non posset. Prometheus autem consuetus insidiari, sua opera ereptum mortalibus ignem restituere cogitabat. Itaque ceteris remotis venit ad Jovis ignem, quo diminuto et in ferulam conjecto, laetus, ut volare non currere videretur, ferulam jactans, ne spiritus interclusus vaporibus exstingueret in angustia lumen. Itaque homines adhuc plerumque, qui laetitiae fiunt nuntii, celerrime veniunt. Praeterea totum a certatione ludorum* (forte leg. *notum a certatione ludicrum*) *cursoribus instituerunt ex Promethei consuetudine, ut currerent lampadem jactantes. Pro quo Jupiter facto mortalibus parem gratiam referens, mulierem tradidit his, quam a Vulcano factam deorum voluntate omni munere donavit. Itaque Pandora est appellata. Prometheum autem in monte Scythiae, nomine Caucaso, ferrea*

Beneficia, quibus Prometheus humanum genus affecit, varie a ſcriptoribus deſcribuntur. Antiquiſſima vero fabula fuiſſe videtur, quae ignis inventionem Prometheo tribuit; nam et antiquiſſimi eam ſcriptores memorant, et omnes fere omnium ſeculorum auctores in eo conſentiunt; quamquam Pauſania teſte Argivi Prometheum ignis inventorem fuiſſe negabant, eumque laudem Phoroneo potius aſſerebant u). Praeter ignem enim alias quam plurimas, imo omnes artes eum inveniſſe, additamentum eſt, quo Aeſchylus aliique, ſuo ingenio et conſilio obſecuti, rem amplificarunt. Plato, qui in Politico ignem quidem a Prometheo, ceteras vero artes a Vulcano ejusque artis conſorte, h. e. Minerva x), deducit, item tamen aliter hanc fabulam contexit.

ferrea catena vinxit; quem alligatum ad triginta millia annorum Aeſchylus tragoediarum ſcriptor dixit. Praeterea admiſit ei aquilam, quae aſſidue noctu renaſcentia jecinora exeſſet. Hanc autem aquilam nonnulli ex Typhone et Echidna natam, alii ex Terra et Tartaro, complures a Vulcano factam; Polyzeus autem Vulcani factam manibus demonſtrat, animamque ei ab Jove traditam dicunt. Sed ejus de ſolutione hanc memoriae proditam eſſe cauſam. Cum Jupiter Thetidis connubium pulchritudine corporis inductus peteret, neque a timida virgine impetraret, neque ea re minus efficere cogitaret, illo tempore Parcae ceciniſſe feruntur fata, quae perfici natura voluit rerum; dixerunt enim, quicunque Thetidis fuiſſet maritus, ejus filium patria fore laude clariorem. Quod Prometheus non voluntate, ſed neceſſitudine vigilans, auditum Jovi nuntiavit. Qui veritus ne id, quod ipſe Saturno patri feciſſet, in ſimili cauſa pati regno privatus cogeretur, deſtitit Thetim velle ducere uxorem, et Prometheo pro beneficio meritam retulit gratiam, eumque vinculis liberavit, neque quod illi fuerat juratus remiſit, vacuum omni alligatione futurum. Sed memoriae cauſa ex utraque re, hoc eſt, lapide et ferro ſibi digitum vincire juſſit. Qua conſuetudine homines uſi, quo ſatisfacere Prometheo viderentur, annulos lapide et ferro concluſos habere coeperunt. Nonnulli etiam coronam habuiſſe dixerunt, ut ſe victorem impune peccaſſe diceret. — — —

Lampadum certaminis in honorem Promethei ab ara ejus in academia Athenis inſtituti mentionem facit etiam Pauſan. Attic. cap. 30. De annulo Promethei etiam Plinius loquitur, lib. 33. c. 4. et lib. 37. cap. 1.

u) lib. 2. cap. 19. p. 153. ed. Kühn.

x) c. 16. ed. Fiſcher. p. 136. et ed. Ficin. Lugd. p. 177. A.

texit. Ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἱμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον, ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μίξαντες, καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθέα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι. Νείμαντος δέ μου, ἔφη, ἐπίσκεψαι. Καὶ οὕτω πείσας νέμει. — Ἅτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα. Λοιπὸν δὴ ἔτι ἀκόσμητον αὐτῷ ἦν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ ἠπόρει ὅ τι χρήσαιτο. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν· καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῷα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον, καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον. Ἤδη δὲ καὶ ἡ εἱμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορίᾳ οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεύς, ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ (ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι) καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχε· τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν. Ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διΐ. τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν (πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν) εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται· καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου, καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς, δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται· Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα ὕστερον (ᾗπερ λέγεται) κλοπῆς δίκη μετῆλθεν. Hanc fabulam de artibus a Prometheo inventis ſecuta eſt illa y), qua eum fictilium ſimulacrorum inventorem eſſe narrabant. *Cujus artificii*, Lactantius, *deteſtabilis,* inquit, *et inepti auctor fuit Prometheus patruo Jovis Japeto natus. Nam cum primum Jupiter ſummo potius imperio tanquam deum ſe conſtituere vellet, ac templa condere, et quaereret aliquem, qui humanam figuram poſſet exprimere, tunc Prometheus extitit, qui hominis effigiem de pingui luto figuraret, ita veriſimiliter, ut novitas ac ſubtilitas*

artis

y) Ejus etiam conſiliis Deucalionis arcam fabrefactam eſſe auctor eſt Apollodor. lib. I. p. 19.

artis miraculo esset. Denique illum et sui temporis homines et postea Poetae tanquam fictorem veri ac vivi hominis prodiderunt, et nos quoties fabrefacta signa laudamus vivere illa et spirare dicimus. Recte autem observat Lactantius, fabulam, quae Prometheum creatorem generis humani facit, ex illa, quae eum fictilium simulacrorum auctorem nuncupabat, fluxisse. Secundum Ovidium enim z)

Natus homo est, sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Aethere, cognati retinebat semina coeli:
Quam satus Iapeto, mistum fluvialibus undis,
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.

Nec defuerunt, qui modum creationis curiosius describerent. Etenim Horatio teste a) ferebatur Prometheus

addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam et insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.

Inter officia Promethei erga Jovem praeter consilia ei in bello adversus Titanas data, et vaticinium de periculo ex Thetidis nuptiis, memoratur etiam hoc, quod Jovis caput, Pallade gravidum, securi percusserit, ut illa exsilire posset, quod alii Vulcano tribuebant b).

Irarum Jovis in Prometheum causae fuerunt, fraus Promethei in carnium partitione, nimia in homines benevolentia, ignis furtum c).

De poena ejus, praeter Aeschylum, qui primum eum in Scythico deserto affixum, deinde sub terram dejectum, post

z) Metam. I. 78. sqq.

a) Carm. I, 16, 13. ubi conf. Acron. Alludunt ad hanc fabulam Juvenal. XIV. 35. Phaedr. fab. IV. 4. Claudian. Consul. Honor. 232.

b) Apollodor. lib. I. p. 9.

c) Cf. praeter Aeschylum nostrum Hesiod. ll. supra cc. Apollodor. lib. I. p. 19. Hygin. l. c. et fab. 144. Serv. ad Virgil. Eclog. VI. 42. Lucian. in Prometh. qui et hominum creationem inter ejus crimina recensentem inducit Mercurium.

post iterum in lucem protractum atque ad Caucasum alligatum fuisse scripsit, reliqui omnes eum in Caucaso vinctum perhibent d),

„Observandum vero, duos ab historicis Caucasos memorari, quorum alter Colchicus sit, alter Indicus, et utrique fabulam hanc de Prometheo assignari. At quod de Indico narratur, omnino commentum est, ab assentatoribus Alexandri certissime confictum. Nam Macedones montem eum, quem Alexander cum exercitu superavit, Caucasum nominarunt, *ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι κατὰ μέρος Παροπάμισόν τε καὶ Ἠμωδὸν, καὶ Ἴμαον, καὶ ἄλλα ὀνομάζουσι, Μακεδόνες δὲ Καύκασον*, Strabo lib. XV. Qui Alexandrum inter Deos referre cupiebant, omnia de Baccho et Hercule ad eum transferebant; quinetiam locum ipsum ostendebant, quo Prometheus vinctus sit. Strab. lib. XV. *ἰδόντες σπήλαιον ἐν τοῖς Παροπαμισάδαις ἱερὸν τοῦτο ἐνεδείξαντο Προμηθέως δεσμωτήριον.* Arrian. lib. V. *ἀναβάσ. Φημίσαι ὅτι τοῦτο ἄρα ἦν τοῦ Προμηθέως τὸ ἄντρον, ἵνα ἐδέδετο· καὶ ὁ ἀετὸς, ὅτι ἐκεῖσε ἐφοίτα, δαισόμενος τῶν σπλάγχνων τοῦ Προμηθέως· καὶ ὁ Ἡρακλῆς ὅτι ἐκεῖσε ἀφικόμενος, τόν τε ἀετὸν ἀπέκτεινε καὶ τὸν Προμηθέα τῶν δεσμῶν ἀπέλυσε.* Hoc itaque omnino rejiciendum, utpote a foeda et imperita assentatione profectum, quod optime Strabo observavit lib. XI. *ἡ δόξα τοῦ ὄρους καὶ τοὔνομα, καὶ τὸ τὸν Προμηθέα παραδεδόσθαι δεδεμένον ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς γῆς ἐν τῷ Καυκάσῳ, χαριεῖσθαί τι τῷ βασιλεῖ ὑπέλαβον, τοὔνομα τοῦ ὄρους μετενηνοχότες εἰς τὴν Ἰνδικήν.*„ *Stanl.*

Allegoricae fabulae Promethei interpretationes multae fuere. Vid. Plotin. Ennead. 4. lib. III. c. 14. Suidas in Προμηθεύς. Eudociae Ἰωνιᾷ in cap. de Prometheo.

Pausanias e) apud Panopenses in ipsa via e crudo laterculo signum vidit e lapide Pentelico, quidam Aesculapium, alii Prometheum esse dicebant. Ejus rei testimonia se habere putabant, quod ad praeruptas torrentis ripas saxa jacebant ea magnitudine, ut singula plaustrum onerare possent.

d) inter quos, praeter eos quos jam laudavimus, Apollonius Rhod. Argonaut. lib. II. v. 1247. sqq. Valer. Flacc. Argon. V. 155. sqq.

e) lib. X. cap. 4. p. 806. ed. Kühn.

sent. Color illis non terreni, sed qualis in sabulo rivorum et torrentium cernitur. Odorem etiam humani prope corporis incolarum opinione referebant; reliquias eas esse ajebant luti illius, e quo genus humanum Prometheus finxerit.

Tabula, in qua Prometheus vinctus cum Hercule mox eum liberaturo pictus erat, luculenter describitur apud Achillem Tatium f). Verum haec hactenus. Longius enim jam fortasse, quam tempus aut locus postulabat, excurrimus.

EXCURSUS II.

Ad v. 425. sqq. De Atlante.

v. 425-435. ubi de Atlante coelum sustinente loquitur Chorus, ita vertit Stanlejus: *Alium quidem solum deorum antea in laboribus, domitum adamantinis corruptelis, Titanem vidi Atlantem, qui semper supereminens robur, firmum et coelestem polum humeris ingemiscens sustinet, mugit vero marinus fluctus collisus, suspirat fundus, et ater orci secessus fremit subtus terram fontesque fluviorum limpidorum deplorant dolorem miserabilem.* Hoc loco difficultas oritur ex his qui sequuntur versiculis:

Ἄτλανθ᾽ ὃς αἰὲν ὑπείροχον σθένος
Κραταιὸν οὐράνιόν τε πόλον
Νώτοις ὑποστενάζει.

In ultimo quidem versu faciliorem lectionem Robortellus edidit ὑποβαστάζει. At ὑποστενάζει, quod Aldus et Turnebus ediderunt, et Stanlejus in notis probavit, et nuper e codd. Regg. Brunckius restituit, non solum quia exquisitius ac difficilius est, lectioni ὑποβαστάζει, quam e glossa ortam esse ipsa ejus facilitas prodit, anteferri debet; sed etiam, quod imago Atlantis sub onere *ingemiscentis* optime convenit sequentibus, ubi mare et orcus et flumina cum Atlante gemere et suspirare dicuntur. Quamquam vero lectionem ὑποστενάζει genuinam esse, dubitari non potest, tamen id verbum difficilem habet cum reliquis quae antecedunt juncturam. Si enim Aeschylus dixisset νώτοις τὸν οὐράνιον πόλον ὑποστενά-

f) de Clitoph. et Leucipp. amorr. lib. III. c. 8.

στενάζειν pro νώτοις ἀνέχοντα ὑποστενάζειν, quid hac ellipsi durius fingi aut cogitari posset? aut si νώτοις cum ὑποστενάζει construxisset, quid ineptius? Itaque hoc incommodum ut subleve-tur, *primum* hac ratione fieri posse existimavimus, ut pro κραταιὸν legatur participium κραταιῶν, (vel, si mavis, κρατύνων) inter vocabula vero νώτοις et ὑποβαστάζει excidisse statuatur aliud participium, quod *ferendi*, *sustinendi*, aut *bajulandi* notionem denotet, ut φέρων, ἐρείδων, ἀνέχων, aut simile. Versibus autem ita constitutis:

ὃς αἰὲν ὑπείροχον σθένος
Κραταιῶν, οὐράνιόν τε πόλον
Νώτοις ἐρείδων / φέρων } ὑποστενάζει·

hic sensus exit, non magis facilis et expeditus, quam exquisitus et poëticus: *Atlantem vidi — qui identidem praepotens robur*, eximias corporis vires, *firmans* h. e. intendens, *coelique polum dorso sustinens subtus ingemiscit*; vel, ut idem vernaculo sermone reddamus: *Ich sah — den Atlas, der seine überschwengliche Stärke immer von neuem anstrengend, und den Himmel auf seinem Rücken tragend, unter seiner Last erseufzet.* Sic ὑπείροχον σθένος non de coeli mole, sed de viribus Atlantis aptissime ponitur, utpote quae tanto oneri ferendo non pares tantum, sed etiam superiores esse debebant. Ingentes autem corporis vires in Atlante alii quoque poetae celebrant, v. c. Ovidius, cui ille hominum *cunctos ingenti corpore praestans* dicitur [g]). *Quis enim par esset Atlanti viribus* [h])? Si igitur scripsit Aeschylus, αἰὲν ὑπείροχον σθένος κραταιῶν, ostendere nobis voluit Atlantem sub tanto onere, ne ei succumberet, identidem totis viribus connitentem, eumque cum ingenti coeli mole quasi luctantem finxit. Quae quidem imago Pindaro obversata est [i]), ubi de Demophilo dicitur, κεῖνος Ἄτλας οὐρανῷ προσπαλαίει, eamque lectionem sapienter Heynius adversus Pauwii ineptam corrigendi libidinem defendit. Talem vero et hoc loco Atlantem describi utile
erat,

g) Metam. IV. 630. h) ibid. IV. 652.
i) Pyth. IV. 515.

erat, et ad miserationem excitandam appositum. Κρατύνειν σθένος, *firmare robur*, quin idem significare possit, ac *intendere vires*, *totis viribus conniti*, mihi quidem dubium non est. Ut autem apud Homerum τῶν δὲ σθένος ὄρνυται αἰὲν k) idem est ac horum robur perpetuo s. identidem *augescit*, sic h. l. Atlas αἰὲν ὑπείροχον σθένος κρατύνων recte dicitur identidem seu perpetuo vires eximias intendens, ne molesto coeli onere plane opprimatur. Quod autem Stanlejus lectionem νώτοις sollicitavit, existimans ὤμοις, quod etiam versione expressit, reponendum esse, id qua causa adductus fecerit, non assequimur. Nimirum Aeschylus (coll. v. 347.) humeris ac dorso Atlantem coelum sustinere imaginatus est. Certe sic variant poetae in gestu Atlantis describendo, ut alii capite, alii humeris, alii dorso coelum ab eo fulciri tradant. Et Homerus quidem simpliciter nulla parte corporis nominata l):

Ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
Μακρὰς αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσι.

Hesiodus capite et manibus Theog. 517.

Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης
Πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ
Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.

Euripidi vero dicitur m):

Ἄτλας ὁ χαλκέοισι νώτοις οὐρανὸν
Θεῶν παλαιὸν οἶκον ἐκτρίβων.

Sic etiam ignotus auctor versiculorum, quos in cod. Viteb. Scholiastes ad hunc Aeschyli, quem tractamus, locum laudavit, quique, sed aliquot locis emendatiores, leguntur in Eudociae Ἰωνιᾷ nuper a V. Cl. d' Ansse de Villoison primum edita n):

Μῦθος παλαιὸς, ὡς Ἄτλας νώτοις φέρει
Τὸν οὐρανὸν κάτωθεν ἐκ γῆς ἀνέχων
Σὺ γοῦν ἀκούων γνῶθι ταῦτ' ἀλληγόρως.
Ὄρος γὰρ Ἄτλας Λιβύης ἐν ἐσχάτοις

k) Il. Λ. 826.
l) Od. Α. 53.
m) Ion. v. 1. 2.
n) p. 16. 17.

Οὗ τὴν κορυφὴν ἐκ νεφῶν κεκρυμμένην
Εἶναι δοκοῦσιν οὐρανοῦ συνημμένην.
Ἐντεῦθεν οὖν Ἕλλησιν ἡ μυθουργία
Ἄτλαντα νώτοις αἰωνεὶ πόλον φέρειν.

Apollodorus humeris Atlantis coelum imponit: Ἄτλας δὲ ἔχει τοῖς ὤμοις τὸν οὐρανόν o). Idem narrat Hyginus fab. 156. Virgilio Atlas *axem ſtellis ardentibus aptum humero torquere* p) et aetherios orbes humero ſuſtinere dicitur q). Quod vero inter vocabulum νώτοις et ὑποστενάζει participium aliquod excidiſſe ſuſpicati ſumus, quod *fulciendi* ſeu *ſuſtinendi* notionem involveret, id ejusmodi eſt, ut, cum plura hujus generis verba ſint, ecquod eorum ſcripſerit Aeſchylus, absque codicum teſtimonio certo definire nequeamus. Quantum ex iis, quae modo excitavimus, ſcriptorum locis patet, uſurpatae ſunt in hac re locutiones οὐρανὸν ἔχειν, ἀνέχειν, φέρειν, ἐρείδειν, ἐκτρίβειν. Si ἐρείδων inſeramus, verſus erit aſynartetus ex duabus penthemimeribus Jambicis; idque participium adhibuit noſter loco ſimillimo v. 347. Fieri etiam poteſt ut ſic ſcripſerit Aeſchylus:

Νώτοισιν ὑποβαστάζων στενάζει,

eodem metro, et verborum ſtructura, quae utriusque lectionis codicum ὑποστενάζει et ὑποβαστάζει origini explicandae optime inſervit. Nam quod Stanlejus exiſtimat, verbum βαστάζειν non ſignificare *dorſo aliquid bajulare*, ſed ulnis gerere, id falſum eſt, eumque vel unus Ariſtotelis locus, jam a Stephano in Theſ. L. Gr. adductus, ubi dixit γέροντας ἐπ' ὤμων βαστάζειν, meliora docere poterat. Hactenus de prima, quae nobis in mentem venit, h. l. emendandi ratione. De altera nunc breviter dicemus. Fortaſſe enim ita corrigendum:

Ἄτλανθ' ὃς αἰὲν, ὑπερέχων σθένος
Κραταιὸν, οὐράνιόν τε πόλον
Νώτοις ἐρείδων ὑποστενάζει.

Atlan-

o) Bibl. lib. I.
p) Aen. IV. 482. VI. 797.
q) ibid. VII. 136.

Atlantem vidi, qui valido robore praestans terram et coelum dorso sustinens ingemiscit. Utra vero harum emendationum praeferenda sit, alii videant. Prioris vero si rationem habeas, οὐράνιον πόλον significabit vel *axem coeli*, vel periphrastice *coeli verticem* h. e. *ipsum coelum*. Posterior illa si cui magis placeat, is κίον' οὐράνιόν τε πόλον simpliciter pro γῆν καὶ οὐρανὸν positum esse existimet licebit. Mihi tamen, utramvis rationem sequamur, verisimilius est οὐράνιον πόλον h. l. coelum ipsum, non coeli axem denotare. Si enim comparetur locus simillimus, Prometh. v. 347. ubi de Atlante dicebatur:

πρὸς ἑσπέρους τόπους
Ἕστηκε κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς
Ὤμοις ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον,

clarum est, ut opinor, Aeschylum ita sibi animo informasse Atlantem, ut montem cognominem, Atlantem scilicet in Mauretania, humeris sustineret, quo quidem monte coelum tanquam columna fulciretur. Sic mons Atlas κίων οὐρανοῦ καὶ γῆς dicatur, quia coelum et terram distinet, prohibetque ne coelum in terram ruat; eadem fere metaphora, qua Pindarus Aetnam κίονα οὐρανίαν nominavit r). Idcirco convenientius est h. l. οὐράνιον πόλον de ipso coelo, quam de coeli axe interpretari; aliter in eadem tragoedia diversam ejusdem rei imaginem secutus esset poeta, et primo quidem loco Atlantem *coeli columnam sustinere*, altero autem *coeli axem torquere* dixisset; quae quidem rationes in eadem tragoedia, praesertim paucis versibus interjectis, male discreparent. Accedit quod phantasia de Atlante coeli columnam h. e. montem Atlantem humeris sustinente Aeschyli aetate et stilo dignior sit, ut quae propius ad sensum et opinionem accedat; altera vero ratio de Atlante axem coeli torquente, ut doctior, ita recentior est, nec tam e sensibili rei specie, quam ex Astronomorum doctrina fluxit.

r) Pyth. I, 36.

EXCVRSVS III.

De ignis inventione Prometheo tributa [s]).

Ignem in ferula a Prometheo ſurreptum eſſe, ante Aeſchylum jam Heſiodus auctor eſt [t]):

τὸ μὲν αὖθις ἐὺς παῖς Ἰαπέτοιο
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρα μητιόεντος
Ἐν κοΐλῳ νάρθηκι.

Is autem ignem antea quidem jam mortalibus notum, poſt a Jove iis ſubtractum et abſconditum, denique a Prometheo iterum iis redditum eſſe refert. In quo ab ejus veſtigiis receſſit Aeſchylus; quippe qui ignis primum hominibus tributi honorem Prometheo diſerte tribuit. Eandem fabulam narrant aut ſequuntur Apollodorus, Lucianus, Hyginus, Diodorus Siculus, Attius, Horatius, multique alii. Ferula ſ. νάρθηξ fruticis genus, in Apulia et Agypto creſcens; in Aegypto quidem olim praecellere ferebatur [u]). Ejus figuram delineatam praebent Matthias de Lobel in hiſtoria ſtirpium [v]) et Matthiolus in epitome de plantis [w]), quas jam ill. Michaelis l. c. laudavit. cf. lexic. Aeſchyl. v. ναρθηκοπλήρωτος. Varie autem Promethea ignis inventio ab antiquis ſcriptoribus explicatur. Diodorus Siculus eum igniariorum repertorem fuiſſe exiſtimat. Plinius autem, cum ignem e ſilice monſtraviſſet Pyrodes Cilicis filius, Prometheum eundem in ferula aſſervari docuiſſe tradit. Alii ut Theophraſtus [x]) ad philoſophiae doctrinam traxerunt. Argivos etiam totam ignis inventionem Prometheo abjudicaſſe, Phoroneoque tribuiſſe, e Pauſania conſtat.

s) De ignis inventione generatim more ſuo h. e. ſubtiliter et eleganter diſputavit Ill. Michaelis, in Vermiſchten Schriften 3. Stück p. 72.

t) Opp. et Dier. v. 52.

u) Plin. XIII. 43.

v) p. [illegible]

w) p. 540.

x) vid. Eudociae Ἰωνιὰ cap. περὶ Προμηθέως.

EXCURSUS IV.

Ad v. 680 — 855. De Iûs erroribus.

In exponendis ad Aeschyli descriptionem Iûs erroribus praecipue elaborarunt Pauwius, Heathius, et anonymus tragoediarum Aeschyli interpres Gallus y), in appendice de Iûs erroribus versioni subjecta z). Sed nondum omnia recte expediverunt, ut operae pretium facturus mihi videar, si telam ab aliis textam denuo retexam.

Ac primum quidem cum omnibus nobis convenit, secundum Aeschyli opinionem Io patria urbe exsulem, primum ad vicum Cenchreae et colles Lernae imminentes a) pervenisse, deinde per Molossorum regionem ad Dodonam profectam esse b). Haec enim ita claris verbis testatur poeta, ut ambiguitas inesse non possit.

Cum vero his verbis:

Ἐντεῦθεν οἰστρήσασα τὴν παρακτίαν
Κέλευθον ἦξας πρὸς μέγαν κόλπον Ῥέας

Io littus legisse et ad magnum Rheae sinum pervenisse dicitur, in hac parte itineris definienda dissentiunt interpretes. Pauwius enim putabat, Aeschylum de trajectione maris Ionici locutum esse; ideoque sequentem versum

ἀφ᾽ ἧς παλιμπλάγκτοισι χειμάζῃ δρόμοις

sic refingebat,

ἐφ᾽ ἧς γ᾽ ἀλιπλάγκτοισι, χειμάζῃ δρόμοις.

In quo, quantum video, Inachi filiam in mare Ionium desiliisse, indeque per Siculum in Aegaeum mare tranasse putabat, donec tandem alicubi appelleret, ac terrestri itinere ad Prometheum perveniret. Et huic quidem Pauwii commento Heathius calculum adjicere nullus dubitavit, nisi quod unum tantum sibi scrupulum restare fatetur. Post mare nimirum Ionium trajectum longissimum adhuc Ioi terrestre iter.

y) *Tragédies d'Eschyle*, à Paris 1770. 8.

z) *Eclaircissements historiques et geographiques sur les Courses d'Io*, p. 909. sqq.

a) v. 681. sq.

b) v. 835. sq.

iter conficiendum fuisse, priusquam ad Prometheum accedere potuisset; et si de maris trajectione locutus esset poeta, eum non χειμάζῃ, sed ἐχειμάσθης scripturum fuisse. Enim vero tota haec Pauwii ratio facile convincitur. Quid enim eum movere poterat, ut crederet Aeschylum erranti virgini non terrestre solum iter, sed etiam cursum maritimum tribuisse, antequam ad Prometheum veniret? Scilicet nihil aliud hominem fefellit, quam quod alii scriptores mare Ionium ab Iûs trajectione nominatum esse perhibeant. At enim vero nihil hoc ad Aeschylum pertinet. Ferendum enim non est, diversas diversorum poetarum fabulas inter se commisceri, et quae recentiores forte adjecerint, aut mutaverint, ea vetustioribus quoque poetis, quamvis invitis, obtrudi. Hoc igitur positum nobis sit inprimis, *trajecti* ab Inachi filia maris in his Aeschyli verbis nullum plane vestigium esse. Nihil aliud enim significatur, quam eam terrestri cursu maris oram τὴν παρακτίαν legisse, deinde ad sinum Rheae pervenisse. Neque vero Apollodorus ab hac locorum notatione discedit. Is enim Inachida, postquam oestro a Junone concitata esset, εἰς τὸν ἀπ' ἐκείνης Ἰόνιον κόλπον κληθέντα venisse narrat. Verba εἰς τὸν κόλπον haud aliter accipio, ac Aeschyli illa πρὸς μέγαν κόλπον Ῥέας. Neutra harum phrasium significat Io in ipsum maris sinum se dejecisse, sed tantum V S Q V E A D eum penetrasse. Verum hic nova oritur quaestio, quinam sit ille sinus, quem Aeschylus κόλπον Ῥέας nominet. Françogallus interpres intelligi voluit sinum Ambracium (*maintenant le golfe de Larta*) non multum a Molossorum regione remotum. In quo tamen assentir ei non possum. Strabo enim diserte Ambracium sinum ab Ionio distinguit, et hunc quidem suo tempore partem Adriatici maris fuisse testatur. Aeschyli autem aetate mare Adriaticum universum Ionii appellatione insignitum fuisse statuimus, quod labente tempore tandem in parte ejus haeserit. Ideoque μέγαν κόλπον Ῥέας vel universum mare Ionium i. q. nunc Adriaticum, vel tantum intimum ejus recessum circa Venetos et Aquilejam significari crediderim.

Cum

Cum igitur huc Io venisset, non ipsum mare ingressa est, sed potius παλιμπλάγκτοισι δρόμοισι, *retrovago cursu*, terrestri nimirum, non maritimo, ut Pauwius et Gallus interpres existimant, tandem ad Prometheum in Scythiam pervenit, sive quod Aeschylus eam, (quae Apollodori quoque ratio est,) per Illyridem progressam, Haemum transscendisse ac Bosporo Thracio trajecto in Scythiam pervenisse supposuerit; sive quod eam secundum Istri longitudinem pedem promovisse finxerit, donec vel ad Pontum Euxinum veniret, vel Istro alicubi trajecto sic tandem in Scythiae desertam regionem ad Prometheum evaderet. Cum enim hanc itineris partem Aeschylus alto silentio presserit, mentem ejus divinare velle supervacuum, et certi aliquid definire justo audacius esset.

Quod autem Rheae sinus, μέγας κόλπος ab Aeschylo dicitur, in eo non magis argutandum est, quam cum Ionii maris insulae a Virgilio Aen. III. 211. *Insulae Ionio in magno* appellantur, ubi id omnino sic dici, ut *mare magnum*, *terra magna*, recte Heynius admonuit. Cum autem Aeschylus haec adjicit c):

χρόνον τὸν μέλλοντα πόντιος μυχὸς
σαφῶς ἐπίστασ' Ἰόνιος κεκλήσεται
τῆς σῆς πορείας μνῆμα τοῖς πᾶσι βροτοῖς,

profecto τῆς πορείας non est interpretandum *tuae trajectionis*, sed potius *itineris tui*, *aditus tui*; illumque sinum Aeschylus, non quod Io eum tranaverit, (quod alii scriptores commiscuntur) sed quod eum adierit, s. usque ad eum cursu pervenerit, *Ionium* appellatum fuisse dicit.

Jam Apollodorus, Io, priusquam in Scythiam venisset, Thracium Bosporum, ab ea sic nominatum, trajecisse scribit; sed ab hac narratione discedit Aeschylus, nullam saltem ejus mentionem injicit.

Reliqua vero ejus itinera sic persequitur tragicus, ut eorum descriptionem vaticinanti Prometheo tribuat. Is igitur

c) v. 845. sq.

tur primum Io jubet ad orientem conversam incultas terras pertransire,

πρῶτον μὲν ἐνθένδ' ἡλίου πρὸς ἀντολὰς
στρέψασα σαυτὴν, στεῖχ' ἀνηρότους γύας.

Quia Io videbatur septentrionem versus itura, Prometheus, quem supra d) ita ad rupem Scythicam alligatum fuisse sumsimus, ut facie versus/Occidentem hibernum conversus esset, bene dicere poterat στρέψασα σαυτὴν, cum eam, ne versus Septentrionem pergeret, sed ad Orientem se converteret, admonebat.

Itaque jam sic pergebat Io, ut a sinistra in Scythas Nomadas incideret, qui Hamaxobii nominabantur, a dextra autem mare haberet. Hanc Aeschyli sententiam fuisse clarum est ex his qui sequuntur versiculis.

Σκύθας δ' ἀφίξῃ νομάδας — —
οἷς μὴ πελάζειν. ἀλλ' ἁλιστόνοις πόδας
χρίμπτουσα ῥαχίαισιν ἐκπερᾶν χθόνα.

Ῥαχίαι ἁλιστονοι, *littora montana maris allisu perstrepentia*, maris alicujus viciniam designant; ac, nisi Aeschylum plane quid dixerit ignorasse statuerimus, necesse est eum sub ῥαχίαις ἁλιστόνοις intellexisse littora paludis Maeotidis, quae utique, si Io versus orientem pergeret, ei a dextra sita erant, quibusque si appropinquabat, effugere licebat Scythas Nomadas, qui longius a palude Maeotide versus Septentrionem recedebant.

Tum vero Ioi ulterius proficiscenti a sinistra occurrebant bellicosi et inhospitales Chalybes. Et hos quidem alios fuisse necesse est, quam qui vulgo memorantur circa fluvium Thermodontem. Nempe jam alibi observavimus, Chalybum nomine complures olim gentes locorum intervallis dissitas nominatas fuisse. Hi igitur intra Borysthenem et Tanain habitabant, in vicinia Scytharum Hamaxobiorum, ita ut eos a sinistra Io praeteriret.

Jam Io ad fluvium quendam Hybristen olim appellatum perventura erat. In hoc enim versiculo,

ἥξεις

d) pag. 9.

ἥξεις ὑβριστὴν ποταμὸν οὐ ψευδώνυμον,

vocem ὑβριστὴν non appellativam, ſed nomen proprium eſſe ſupra ad h. v. docuimus. Nec Araxes, ut Scholiaſtae, nec Aragus, ut Gallus interpres opinatur, h. l. intelligi poteſt. Uterque enim regiones a meridionali parte Caucaſo ſubjectas perlabitur. Aeſchylum vero de ſeptentrionali Caucaſi vicinia loqui perſpicuum eſt. Reſtat igitur, ut poetam de Hybriſte quodam fluvio, ſive verum, ſive fictum nomen fuerit, famam accepiſſe ſtatuamus, qui ex ipſis Caucaſi jugis verſus ſeptentrionem decurreret; quem quidem Prometheus Inachi filiam prius tranſire vetat, priusquam ad ejus fontes in ipſo Caucaſo eſcenderit. Hic ſi conjecturis indulgere quidquam prodeſſet, opinari facile poſſemus, Hybriſten fortaſſis eundem fluvium eſſe, qui Tanais appelletur. Falſo enim olim, Strabone teſte e), a nonnullis creditum eſt, Tanain per Caucaſum labi verſus ſeptentrionem, inde ad Maeotidem paludem reverti. Veruntamen incertiora haec ſunt, quam ut iis immorari libeat.

Caucaſum Io ſupergreſſa verſus meridiem deſcendit ad Amazonum ſedes, quas, antequam ad Thermodontem fluvium demigrarent, in vicinia Caucaſi meridionali habitaſſe ex h. l. intelligitur. cf. Strab. lib. XI. f).

Aperte autem Aeſchylus a vero locorum ſitu aberravit, cum Amazonum campum Themiſcyram ibi ſitum eſſe pronuntiavit,

ἵνα

τραχεῖα πόντα Σαλμυδησία γνάθος,

ἐχθρόξενος ναύτῃσι, μητρυιὰ νεῶν.

Etenim Themiſcyra in Ponti Euxini meridionali, Salmydeſſi vero ſinus in occidentali littore erat. Salmydeſſius tractus (alii Ἁλμυδισσὸν ſcribunt) ab inſulis Cyaneis usque ad Andriacam pertinebat. Ad loci deſcriptionem Aeſchyleam proxime accedunt Scymni Chii g) verſiculi:

Εἶτ'

e) lib. II. p. 107. D. ed. Caſaub.

f) p. 503. 504. ed. Caſaub.

g) v. 723. ſqq. tom. II. geogr. minor. ed. Hudſon.

Εἶτ' αἰγιαλός τις Ἁλμυδησσὸς λεγόμενος
Ἐφ' ἑπτακόσια στάδια τεναγώδης ἄγαν
Καὶ δυσπρόσορμος ἀλιμενός τε παντελῶς
Παρατέταται ταῖς ναυσὶν ἐχθρότατος τόπος h).

Ceterum etsi in locorum positione falsus est poeta, Salmydessi tamen descriptio optime cum aliorum auctorum notatione convenit. τραχεῖα enim dicitur Salmydessi ora, quia, ut Strabo ait, erat αἰγιαλὸς λιθώδης; deinde ἐχθρόξενος ναύτῃσι, quia, eodem et Xenophonte auctoribus, infamis erat Thracum ea loca accolentium latrociniis; denique μητρυιὰ νεῶν, *noverca navium*, ob crebra naufragia, quia erat sinus importuosus, et propter brevia dorsuosa (*Scheeren* Germani nautae appellant) navibus infestus. Ita Xenophon l. l. ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νηῶν πολλαὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι. τέναγος γάρ ἐστιν ἐπιπολὺ τῆς θαλάσσης.

Amazonum sedibus relictis Io ab iis deducta est per regionem Bosporanorum; deinde accessit ad fretum Bospori Cimmerii.

Ἰσθμὸν δ' ἐπ' αὐταῖς στενοπόροις λίμνης πύλαις
Κιμμέριον ἥξεις, ὃν θρασυσπλάγχνως σε χρὴ
Λιποῦσαν αὐλῶν' ἐκπερᾶν μαιωτικόν.

Isthmus hic ab Aeschylo memoratus, nisi omnia poetam miscuisse ac perturbasse fingamus, is esse nullo modo potest, qui Chersonesum Tauricam cum continenti jungebat, quemque propter similitudinem Strabo cum Corinthiaco comparat; sed potius h. l. intelligenda est, ut Melae verbis utamur, obliqua illa regio et in latum modice patens, quae inter Pontum Euxinum et paludem Maeoticam excurrit; ubi olim erant urbes Hermonassa, Cepoe, Phanagoria, et in ipso ore Cimmerium. Hanc igitur oram Io relinquens forti animo jubetur tranare Bosporum, qui ab ejus transitu sic dicendus esset, Cimmerium. Bosporo autem trajecto, (quem, quia

h) De Salmydesso cf. Xenoph. Exp. Cyr. VII. 5, 8. Anonymi peripl. Pont. Euxin. p. 164. ed. Gronov. Arriani peripl. Pont. Euxin. p. 136. ed. Blancard. et Strab. lib. VII. p. 319. C. ed. Casaub.

quia per eum introitus erat in paludem Maeoticam, στενωπό-ρας λίμνης πύλας, et αὐλῶνα Μαιωτικὸν Aeschylus appellat) Io pervenit, in Chersonesum Tauricam; quod etsi Aeschylus diserte non indicat, ex ipso contextu tamen colligitur; et quodammodo ab Apollodoro confirmatur, qui Io etiam in Κιμμερίδα γῆν venisse narrat. Κιμμερὶς γῆ vero est Chersonesus Taurica, in qua Cimmerios quoque olim habitasse notum est.

E Chersoneso Taurica, quoniam Prometheus Ioi denuntiat, eam relicta Europa in continentem Asiae venturam esse, Io trajecto ponto Euxino in Thraciam, e Thracia vero per Bosporum Thracium in Asiam venerit necesse est. Quod quamquam hoc loco disertis verbis non significatur, certo tamen e versu 796. intelligitur. Ibi enim ῥεῖθρον, quod dicitur ἠπείρων ὅρος, nihil aliud esse potest, quam Bosporus Thracius, qui continentem Europaeam ab Asiatica sejungit.

Heathius longe aliam et contrariam prorsus viam ac rationem ingressus est, cum verba illa v. 731. sqq. ἔνθα τραχεῖα Πόντου Σαλμυδησσία γνάθος non ad proxime praecedentia αἳ Θεμίσκυράν ποτε κατοικιῶσιν ἀμφὶ Θερμώδοντα, sed potius ad verbum ἥξῃ v. 730. trahenda esse existimat. Verum hoc fieri nullo modo potest. Si enim Io superato Caucaso ad Salmydessum in Thracia profecta esset, (ubi Amazonibus poetam nostrum illo tempore sedem designasse Heathius opinatur) alio itinere nisi Ponto Euxino trajecto in Thraciam pervenire non potuisset. Jam de hac trajectione postea demum loquitur; ut alia hujus explicationis incommoda taceamus.

A versu 797.

πρὸς ἀντολὰς φλογῶπας ἡλιοστιβεῖς

nostra quidem opinione non unum, sed complures versiculos excidisse, supra jam professi sumus; quibus Aeschylus errores Ius per Asiam persecutus sit. Nam Apollodorus quoque Inachi filiam, postquam Scythiam et Cimmeriam terram peragraverit, per continentes multum errasse, multaque Europae et Asiae maria, antequam in Aegyptum venerit,

tra-

tranaſſe ſcribit. Incredibile igitur eſt, Aeſchylum Iûs tranſitum in Aſiam ſubito cum Africanis itineribus conjunxiſſe. Atque cum ipſa conſtructionis ratio lacunam poſt v. 797. ſatis prodat, facile conjicitur decem aut plures verſiculos intercidiſſe. Fortaſſe Aeſchylus vagam Inachida usque in Indiam excurriſſe docuerat, indeque regreſſam per Arabiam felicem tandem ſuperato ſinu Arabico in Aethiopiam perduxerat. Quicquid ſit, hoc ſaltem certum eſt, verba illa

πρὸς Γοργόνεια πεδία Κισθήνης etc.

jam ad Africam pertinere, omniaque quae ſequantur monſtra et miracula, quibus ut Io in majorem terrorem atque admirationem raperetur, uſus eſt, a poeta in Africa poni. Gorgones in extrema Africa circa Atlantem habitaſſe Servius prodidit ad Virgil. Aen. VI. 289. In Africa quoque ponit Diodorus Siculus lib. III. i). Cf. etiam Palaephatum de Phorcidibus; incredib. hiſt. c. 32. In Africam poeta noſter grypes quoque et Arimaſpos tranſtulit, quos vulgo in Scythia ſedem habuiſſe memorant. cf. Herodot. IV. 13. Ac in fabula de Arimaſpis forſan ſecutus eſt Ariſteam Proconneſium in Arimaſpeis, cui quoque auctori fabuloſum illum fluvium Plutonem, auri micas ferentem, deberi credibile eſt.

Reliqua Iûs itinera nihil fere difficultatis habent. ποταμὸς Αἰθίοψ Niger ſ. Nigris eſt, cujus ripas Io ſecutura tandemque ad Byblinos montes, ubi Nili erat catarrhacta, perventura erat. Byblini montes dicuntur, quia ibi papyri, βίβλοι ſeu βύβλοι, magnus erat proventus. Καταβαθμὸς non eſt Καταβαθμὸς ille nomine proprio ſic dictus in Aegypti et Cyrenaicae finibus, nec ipſum Nili catarrhactam ſic vocari crediderim; ſed nihil aliud h. v. ſignificari puto, quam κατάβασιν κέλευθον, viam ſ. locum excelſum, unde in planitiem deſcenſus eſt. Jam Ioi Nili curſum ſecuturae, tandem in regionem τρίγωνον Νειλῶτιν, quae vulgari nomine Delta appellabatur, iter decretum erat, ubi cum ad urbem Cánobum perveniſſet, Jupiter eam priſtinae formae ac valetudini reſtituturus erat.

EXCVR-

i) p. 185. ed. Rhodom.

EXCVRSVS V.

De tragoediae Promethei vincti consilio et adornatione.

Cum primum poeta animum ad scribendam hanc tragoediam appulit, id potissimum egisse nobis videtur, ut Atheniensibus acerrimum tyrannidis odium inspiraret, verumque libertatis, qua tum maxime fruebantur, amorem, tanti mali metu in eorum animis excitaret confirmaretque. Quo consilio Jovem deorum novum regem s. tyrannum impotentem finxit, omnia pro arbitrio agentem, jura sibi data negantem, omnia suae majestati arrogantem, inexorabilem, asperum, et in amicos quoque bene de se meritos, propterea quod suspectos omnes habeat, ingratum atque crudelem k).

In Prometheo vero spectatoribus utilissimum hominis vere popularis exemplar proposuit, quem, ut ait Horatius, nec vultus instantis tyranni, nec civium ardor prava jubentium mente solida quatiat; qui propter generis humani caritatem praepotentis tyranni odium suscipere nullus dubitaverit, susceptum autem excelsa animi magnitudine ac robore sustineat. Itaque illius humanitas cum Jovis crudelitate, illius cupiditas cum hujus bene de omnibus merendi studio, illius effrenata ferocia cum hujus moderatione et fortitudine praeclare comparatur. Jupiter universum hominum genus exstinguere voluit; Prometheus, omnium mortalium vitae ac felicitatis auctor, parens, deus exstitit. Prometheus Jovis ad regnum obtinendum adjutor fuerat; Jupiter Prometheum, immemor beneficii, nec ullam aliam ob caussam, nisi quod eum ob nimiam humani generis caritatem suspectum haberet, indignis modis vexat, acerbissimisque poenis affligit. Jupiter in summo dignitatis et imperii fastigio constitutus omnia libertatis jura diis eripuerat, aequitatem ac justitiam negligebat, sanctissimas antiquissimasque leges

k) cf. v. 34. 40. 50. 95. sqq. 149. sqq. 161. sqq. 184. sqq. 221. sqq. 304. sqq. 313. sq. 402. sqq. 745. sqq.

leges pedibus conculcabat; Prometheus ne summa quidem miseria sic induratur, ut ingenitum humanitatis sensum ex animo amittat; non irascitur hominibus [l]), quorum propter amorem tanta se calamitate oppressum videt; non exuit pristinam miseris succurrendi voluntatem [m]); et quamquam se immensis malorum fluctibus mersum videt, idem tamen se quam plurimos malorum socios optare candide negat [n]). Jovem ne summa quidem potentia a timore liberat, id quod haud obscuro indicio prodit, cum vaticinio Promethei perterritus Mercurium ad eum ablegat, omnibusque minis ac terroribus, pertinacissimum, quo ille nuptias Jovi periculosas premebat, silentium vincere atque expugnare cupit; Prometheum vero, quamvis omnibus artubus deligatum et constrictum, non Chori sollicitudo benevolentiae plena, non Oceani, mitiora remedia suadentis, amica consilia, non Iûs miseris furoribus vagisque cursibus unius Jovis ob noxam agitatae horrores, non saevae Mercurii comminationes, non denique aëris marisque tumultus, non coeli terraeque ruinae molliunt ac frangunt. Ecce justum illum ac tenacem propositi virum! Ecce virum fortem cum mala fortuna compositum!

Admirabiliter autem Aeschylus Promethei imaginem sic efformavit, ut, quamquam semper tenet animi fortitudinem, eandem tamen pro diversa personarum, quibuscum componitur, indole atque ingenio aliis aliisque modis exserat atque declaret. In prima enim scena, praesentibus Vulcano, Robore ac Vi, supplicii exsecutoribus, omne animi robur in gravissimo silentio cernitur, quo vincula, vulnera, cruciatus, ludibria perfert. Non enim supplex est Jovis ministris; non vociferatur, non ingemiscit illis praesentibus. Nempe, quantum in ipso est, diligenter cavet, ne inimici fructum oculis ex casu suo capiant. Ne vero id aliter, ac verum sit, interpretarentur spectatores, illudque silentium ad immanitatem quandam in animo, et stuporem in corpore traherent, statim, ubi illi recesserunt, Prometheum poeta sic

l) v. 445. m) v. 631. sqq. n) v. 345. sq.

ſic induxit loquentem, ut et acerrimum dolorum ſenſum et ſummam animi manſuetudinem proderet o). Neque tamen ſuccumbit dolori; ſed poſtquam ſe eum bene ſentire oſtendit, corripit animum, eumque ad virtutem ac malorum tolerantiam revocat p). Supervenienti deinde Choro miſerias quidem ſuas ac dolores exponit; ſed ita, ut iniquitatem potius Jovis tyranni accuſet, quam ſuae ipſius fortunae acerbitatem queratur. Cumque ſe ipſum recte factorum conſcientia erigit, tum Jovem, quod ſibi beneficia hominibus tributa vitio vertat, acerbe perſtringit, eique venturum eſſe tempus oſtendit, quo ſponte ſua Prometheum liberaturus ſit, ut periculoſa conſilia, quae ſibi imperii jacturam portendant, ab eo reſciſcat. Et quamvis aſperum ſe et acrem inimicis praebeat, ita tamen erga amicas ſe gerit, ut caveat, ne idem erga omnes moroſus, difficilis aut iracundus eſſe videatur q). Poſt Oceani in ſcenam ingreſſi, benevolentiam quidem, dum ſe ei deprecatorem apud Jovem offerebat, agnoſcit, veruntamen moleſtam ejus ſedulitatem conſtanter amolitur, ſuboffenſum ſe ſevera ejus objurgatione ſignificans r). Nihil autem ſibi opus eſſe ejus vel monitis vel auxiliis libere profitetur, eumque omnibus ſe viis aggredientem infecta re diſcedere jubet s). In ſexta tragoediae ſcena Ioi, infelici puellae, comitatem praeſtat, cum, quod illa rogaret, ut ſibi, quae ſupereſſent itinera, exponeret, haud cunctanter efficit; niſi quod initio, ne ejus animum novo futurarum aerumnarum terrore exaugeat, eam narrationem humaniter detrectat t). In hoc autem colloquio nullam praetermittit occaſionem, qua Jovis crudelitatem, ſuperbiam, libidinem accuſare poſſit u). Suam quoque conditionem Iûs fortuna multo acerbiorem eſſe oſtendit x); qua ratione ſpectatorem, qui flebiles Iûs lamentationes auribus acceperat, in majorem ſui admirationem rapit. Poſteaquam vero Io diſceſſit, ferocius Jovem inſectatur, Choroque ſubinde ti-

 menti,

o) v. 87. ſqq. p) v. 101. ſqq. q) v. 436. ſq. r) v. 330. s) v. 372-392. t) v. 629. ſqq. u) v. 741. ſqq. x) v. 757. ſqq.

menti, se ab omni metu alienum esse profitetur y). Vitam enim sibi, quicquid Jupiter moliatur, eripi posse negat; in eaque cogitatione nunc quidem consolationis argumentum quaerit z), etsi antea, ubi cum Ione colloquebatur, hanc immortalitatem multum sibi molestam esse fassus erat a). Omnes autem animi nervos intendit, omnemque generosae mentis vim expromit, in extrema scena, ubi Mercurio, Jovis asseclae, tanquam sorici palatii acerbe illudit, et quo gravioribus minis hic eum opprimere ac vincere studet, eo liberius audaciusque exsultat; imo etiamsi Jupiter coelum terramque misceat atque confundat, ipsamque cui affixus erat, rupem disjiciat ac deturbet, se de statu mentis dejectum non iri, non verbis solum ostendit, verum etiam ut spectator reapse experiatur, facit.

In reliquarum vero personarum animis et moribus effformandis non magis egregiam inventionis ubertatem, quam eximiam artis calliditatem Aeschylus declaravit.

Ac primum quidem, cum inter dramatis personas duae inimicae sint Promethei, Robur et Mercurius, quatuor autem amicae, Vulcanus, Chorus, Oceanus, et Io, una tamen quaelibet earum suum in Prometheum vel odium vel benevolentiam proprio quodam modo et suo testificatur. Robur enim ea asperitate est et immanitate naturae, ut Promethei doloribus et cruciatibus laetetur, ut miseriis ejus illudat, ut supplicium urgeat, et, quantum fieri possit, augeri atque exacerbari velit. Quid multa? Carnificis ingenium dixeris. Mercurius vero mitiorem, politiorem et callidiorem se adversarium praebet; nec demi quid de Promethei malis, nec addi aliquid cupit; verum id unice agit, ut majorum poenarum minis, Prometheum ad prodendum, quod rescire Jovis intererat, secretum volentem nolentemve adducat.

Vulcanus propter consanguinitatem et antiquam consuetudinem bene quidem Prometheo cupit, ejusque malis graviter ipse, si quis alius, afficitur; tantum tamen abest, ut ei opem ferre adversus Jovem velit, ut potius, necessitati parens,

y) v. 915. sqq. z) v. 941. a) v. 759. 760.

parens, suaeque ipsius saluti consulens, ipse supplicium puniendo amico a Jove excogitatum suis viribus ac manibus exsequatur. In Choro Oceanitidum naturalem quidem sexus muliebris timiditatem agnoscas; idem tamen et benevolentiam in Prometheum luculentius ostendit, et quantum Jovis crudelitatem et impotentiam abhorreat, subinde liberius prodit; et in extrema dramatis scena, generosam animi indolem illustri documento probat, quod ultima cum Prometheo perferre ac pati mavult, quam eum in summo rerum discrimine deserere [b]). Oceanus, quibuscunque rebus sine suo ipsius detrimento Prometheo inservire possit, h. e. quicquid precibus pro eo apud Jovem impetraturum se sperat, lubenti animo offert, ceterum callidus potius est ad avertenda pericula, quam ad sustinenda promtus aut paratus. Io denique Prometheum quidem ut communem humani generis benefactorem colit, et ut aeque miserum, ac se ipsam, miseratur; veruntamen suorum ipsius malorum sensu sic opprimitur, ut, quomodo Promethei curas et fortunae acerbitates aliquo modo leniat, ne cogitet quidem, sed ad ejus consilium ultro confugiat, in ejusque futurorum praevisione laborum sibi lenimen quaerat [c]).

Deinde, ut erga Prometheum, sic iidem interlocutores erga Jovem non omnes eodem modo, sed alii aliter animati sunt. Κράτος ferum est et barbarum tyranni mancipium, quod non alia lege, nisi ejus nutu atque arbitrio gubernatur, nec propter servilem animi indolem vel crudelissimis domini facinoribus offenditur, sed potius ad mandata ejus peragenda, qualiacunque fuerint, quo jure quave injuria mandata sint, alacri et promto animo fertur. Mercurius vero versutus est Jovis assentator, ex aulicorum numero, qui quantum inter imperium et servitutem intersit, probe quidem intelligunt, nec tyrannorum saevitiam, pravitatem ac superbiam ignorant, attamen servitutem opibus et honoribus affluentem egenae humilique libertati longe praeferunt, ideoque ad imperantis arbitrium nutumque totos se

 fingunt

b) v. 1071. c) v. 609. sq.

fingunt et accommodant. In ejus praeterea ſermone Aeſchylus reliquos aulicorum mores, aſtutias, cavillationes, innocentiae ſimulationem, opprobriorumque, modo apud principem gratioſi ſint, patientiam arte callidiſſima effinxit. Vulcanus ex eorum numero eſt, qui jugi à tyrannis ſibi impoſiti moleſtiam ſentiunt quidem, non tamen id, quamvis acerbum, a corpore repellere, aut ſaltem collo jactare audent, ſed potius iniquo animo ſervitutis frenis ſemel acceptis parent. Oceanus neutri parti immodice nec ſavet nec adverſatur; ſed tempori inſerviendum eſſe ratus propitium ſibi tyrannum habere cupit, ſi nihil aliud, certe hoc lucraturus, ut et ſuae ſaluti proſpicere, et ſi uſus venerit, aliis quoque, deprecando ſaltem, prodeſſe poſſit. Chorus regis potentiam metuit; iniquitatem averſatur; ſed hactenus tamen, ut nec ultro adverſus eum quicquam moliri, nec propter ejus metum officii ſanctitatem deſerere velit. Itaque iras ejus non provocat ille quidem, ſed tamen cum officii tuendi cauſa ſuſcipiendae ſint, non detrectat. Io denique propter Jovis libidinem in tot errores aerumnasque conjecta, ac furoris quoque ſtimulis identidem agitatà, ſic animo ſe fractam ac debilitatam eſſe oſtendit, ut eum quidem oderit et abominetur, quo tamen pacto ſe in libertatem vindicet, aut malorum auctorem ulciſcatur, plane non intelligat.

Atque quod Ariſtoteles pronuntiavit, tragoediam δι' ἐλέου καὶ φόβου, h. e. miſericordia et metu tragicis phantaſiis excitato, verarum ejusmodi perturbationum correctionem ſeu purgationem perficere, (περαίνειν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν) i. e. efficere, ne homines in vita juſto plus minusve aegritudine vel metu afficerentur, ſed in his affectibus auream illam mediocritatem tenerent; id profecto in hac tragoedia ſic inſtituit et perfecit Aeſchylus, ut in eam formam, quam animo comprehendit philoſophus, nulla melius includi poſſe videatur. Magnam ſane, quis enim neget? miſericordiam excitat in ſpectatorum animis Promethei fortuna. Nam et indignitas malorum, quae immeritum premebant,

bant, et vinculorum cruciatuumque diritas, et solitudo, et diuturnitas doloris, et amicorum imbecillitas, et inimicorum ludibria, haec omnia cum singula per se miserabilia sunt, tum inter se conjuncta faciunt, ut spectatorem eo vehementius Promethei tot calamitatibus obruti miserescat. Ne tamen ultra modum ejus malis affligatur, excellens Promethei fortitudo prohibet, quae misericordiam aerumnarum virtutis ejus admiratione temperat; ut, si nobis optio detur, Promethei virtutem, quamvis adversa fortuna oppressam, Mercurii ignavae et sordidae felicitati multum simus anteponendam existimaturi. Cumque sub Jovis nomine tyranni cujusdam, civium libertatem opprimentis, effigiem adumbrare poëta voluerit, magnum quidem in spectatorum animis tyrannidis metum excitavit, ut nimirum Atheniensium populo angue caneque pejus vitandam esse tyrannorum impotentiam persuaderet; eosdem tamen etiam, non nimis metuendum esse tyrannum, si cui quando contigerit remp. opprimere, sed, ut Prometheum Jovi resistere videbant, sic illi quoque fortitudinem animi opponendam, nec succumbendum malis civibus, sed potius renitendum atque obsistendum esse doceret.

Ac nisi isto potissimum consilio hanc tragoediam scripsisset poeta, ut invisum redderet liberis civibus tyrannicum imperium, parum abesset, quin totum illud cum Ione colloquium ἐπεισόδιον inane et praeter rem arcessitum esse videretur. Si vero id, quod volumus, spectavit tragicus, appositissima est pars fabulae de Iûs erroribus ob insanum Jovis amorem ab irata ejus conjuge miserae virgini impositis. In memoriam enim haec revocabant plerorumque tyrannorum effrenatas libidines, a quibus nec maritis uxores, nec parentibus filias castas et pudicas tueri licebat.

Reliquarum vero laudum, quibus in tragoedia poetarum vel ingenium vel artificium spectatur, huic Promethei vincti dramati nullam equidem deesse censeo. Nam sive verisimilitudinem spectes, omnia vel ad historiae veritatem, vel ad fabularum vulgo creditarum auctoritatem, vel deni-

que ad populi opinionem sic accommodata sunt, ut nihil amplius requiri possit. Sive dignitatem scenicae fabulae praesertim tragicae cogites, passim a nobis in commentario observatum, quam callide ab iis, quae tum circumferebantur, de Ione et Prometheo fabulis, quicquid ridiculum esset, quicquid a cothurni gravitate discreparet, separaverit; sive adornationem universi operis, et partium singularum cum toto concentum examinaveris, nihil fere uspiam supervacuum, nihil mancum, nihil denique inchoatum reperietur, quod non idem sit laudabiliter perfectum; nec solum loci ac temporis, in quo quaedam poetis licentia recte conceditur, sed etiam, quod majus est, actionis, in qua nihil placere potest, quod sit interruptum aut male consarcinatum, admirabilis cernitur unitas atque simplicitas. Quid? quod in omni elocutione, quid stili tragici decor, quid dialogi veritas, quid interlocutorum partes postularent, sapientissime Aeschylus intellexit. Ea certe est in tenuibus simplicitas, in magnis sublimitas dictionis, ut utriusque varietate ac vicissitudine mirabiliter delectetur lector, qui quidem in his rebus recte sapiat; nec umquam aut illam in sterilitatem, aut hanc in vitiosum tumorem abiisse deprehendat.

Quod vero Aeschylus sub Jovis nomine, quem deorum hominumque regem venerabatur populus, tyrannorum injustitiam et crudelitatem castigavit, id sane, si res ad verum aetatis nostrae de dei numine philosophandi rationem exigenda esset, impium et sceleratum, populique moribus perniciosum fuisset; cum autem istis de Jove opinionibus tota Graecorum natio dudum imbuta esset, non magis in poeta nostro quam in Homero reprehendi debet, eum humana potius ad deos, quam quae vere divina essent, ad homines transtulisse.

IN

IN
AESCHYLI
SEPTEM ADVERSVS THEBAS.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

IN

AESCHYLI SEPTEM ADVERSUS THEBAS.

ARGUMENTUM TRAGOEDIAE.

Oedipus, Thebanorum rex, postquam a se inscio patrem Lajum occisum, et matrem Jocastam in matrimonium ductam esse cognovit, parricidii incestusque acerba poenitentia vehementer agitatus, Thebis profugus, in exilioque mortuus regnum filiis ex connubio cum Jocasta susceptis, Eteocli et Polynici reliquerat. Inter quos cum convenisset, ut annuum imperium per vices administrarent, ne scilicet patris diras, quibus iis, ut inter se ferro decertarent, mutuaque caede exstinguerentur, imprecatus erat, ipsi forte ratas facerent, Eteocles, qui primum ad gubernacula reip. accesserat, regni cupiditate incensus, anno suo elapso, recedere noluit, nec fratrem, ut pactum erat, admittere. Quam Polynices injuriam indignissime ferens, Adrasti Argivorum regis, cujus filiam uxorem duxerat, auxilium implorat; ab eoque impetrat, ut bello Eteoclem persequeretur. Thebis igitur ab Argivorum exercitu, qui septem claris ducibus regebatur, obsessis, primum theatro ostenditur Eteocles populum Thebanum ad fortitudinem, alacremque urbis patriae defensionem cohortaturus [a]). Concione dimissa [b]) ad Eteoclem venit explorator, nuntians ei, septem Argivorum duces sacramento se obstrinxisse, se aut expugnaturos urbem, aut ante eam morituros esse. Itaque jam in eo esse, ut vehemens hostium ad omnes portas impetus et oppugnatio fiat. Eteocles, re audita, deos in auxilium invocat [c]), et necessa-

a) v. 1. sqq. b) v. 39. sqq. c) v. 69-77.

necessaria quaedam paraturus abit. Scenam ingreditur Chorus [d]) mulierum Thebanarum, metu ac terrore perculsus, deos deasque pro salute patriae supplicibus precibus implorans. Quorum clamore et vociferatione cum Eteocles civitatem tumultus ac timoris plenam commoveri ac perturbari sensisset, accurrit [e]), et gravi oratione Chorum increpat, qui primum trepidationem suam, quantum potest, excusat, deinde urgenti se regi, ut in hoc rerum discrimine pavorem civium augere desinat, posthac se tranquilliorem futurum esse promittit. Eteocle tamen digresso metum et formidinem, male animo pressam, iterum prodit [f]), urbisque obsessae aut expugnatae calamitates luculentis coloribus depingit. Redit Eteocles [g]), cum exploratore, qui quam quisque septem ducum portam oppugnandam sortitus sit, enarrat. Singulis fortissimum quemque ex suorum numero delectum Eteocles opponere decernit. Itaque Tydeo [h]) Melanippum [i]), Astaci fil., Capaneo [k]) Polyphontem [l]), Eteoclo [m]) Megareum [n]), Hippomedonti [o]) Hyperbium [p]), Parthenopaeo [q]) Actorem [r]), Amphiarao [s]) Lasthenem obviam iturum declarat. Septimo vero, Polynici, fratri suo [t]), se ipsum [u]) adversarium futurum esse denuntiat. A quo consilio frustra eum Chorus abducere cupit [x]). Eum igitur ad pugnam festinantem scenaque egressum flebili cantico prosequitur [y]), quo mala fatorum legibus impendentia praesagit. Supervenit [z]) nuntius, urbem quidem periculo liberatam, fratres vero Eteoclem atque Polynicen mutua caede in duello concidisse narrans. Tristissimum hunc even-

d) v. 88.
e) v. 184.
f) v. 291. sqq.
g) v. 376. sqq.
h) v. 377. sqq.
i) v. 399. sqq.
k) v. 424. sqq.
l) v. 439 - 453.
m) v. 459. sqq.
n) v. 474 - 482.
o) v. 488. sqq.
p) v. 502. sqq.
q) v. 528. sqq.
r) v. 552. sqq.
s) v. 570 - 598.
t) v. 633. sqq.
u) v. 655. sqq.
x) v. 679. sqq.
y) v. 723. sqq.
z) v. 794.

eventum Chorus lugubri carmine celebrat [a]). Accedunt infelicium Oedipodis filiorum sorores Antigone et Ismene [b]), hique praesertim cadaveribus fratrum in medium allatis, una cum Choro moeroris officio fungentes, plangoré et lamentatione scenam complent. Venit [c]) deinde praeco a senatu missus, qui ex SCto Eteoclem quidem justis exsequiis honorandum, Polynicen vero ut patriae hostem sepultura privandum esse pronuntiat. Cui Antigone fortiter obloquitur [d]), seque vel solam, invito senatu, fratrem sepulturam ostendit. Postremo Chorus in duas [e]) partes discedit; altera cum Antigone Polynicis, altera cum Ismene Eteoclis funus comitante.

Prima dramatis scena finitur v. 38. secunda continetur v. 39 - 77. tertia v. 78 - 183. quartà v. 184 - 288. quinta v. 289 - 376. sexta v. 377 - 678. septima v. 679 - 721. octava v. 722 - 793. nona v. 794 - 823. decima v. 824 - 871. undecima v. 872 - 1006. duodecima v. 1007 - 1055. ultima v. 1056 - 1081.

FABULAE SEPTEM ADVERSUS THEBAS NOMEN, FUNDUS, LOCUS, TEMPUS, PERSONAE, ORNATUS SCENICUS.

Nomen hujus tragoediae ab aliis Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, ab aliis Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις scribitur. Et ἑπτὰ quidem ἐπὶ Θήβαις legitur in MSS. et Edd. consentientibus Iustino ut vulgo dicitur in *Quaestionibus et Resp. ad Orthodoxos* qu. 146. et Clem. Alex. Strom. lib. 1. p. 401. ed. oxon. Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας vero scribunt Diodorus in Bibl. lib. 4. Apollodor. Bibl. l. 3. Aristoteles Metaphys. l. 12. c. 6. Clemens Alex. l. l. p. 400. Eustath. ad Iliad. Δ. p. 489. Denique ita fabulam hanc citant Aristophanes in Ran. v. 1053. Plutarchus Sympos. lib. VII. qu. 10. p. 715. ed. Francof. Athenaeus Deipnosoph. lib. 1. c. 19. Eustath. ad Iliad. A. p. 146. Longinus in lib. περὶ Ὕψους s. 15. quae loca post alios congessit Burtonus.

„Ae-

a) v. 824. sqq.
b) v. 863.
c) v. 1007.
d) v. 1028. sqq.
e) v. 1055. sqq.

„Aeſchylum ducum, qui ad Thebas ceciderunt, numerum ad ſeptem redegiſſe, cum plures fuerint, tradit Pauſanias in Corinthiacis f). Τούτους τοὺς ἄνδρας ἐς μόνον ἑπτὰ ἀριθμὸν κατήγαγεν Αἰσχύλος, πλειόνων ἔκ τε Ἄργους ἡγεμόνων, καὶ Μεσσήνης, καὶ τινων Ἀρκάδων συστρατευσαμένων. τούτων δὲ τῶν ἑπτὰ (ἐπηκολουθήκασι γὰρ καὶ Ἀργεῖοι τῇ Αἰσχύλου ποιήσει) πλησίον κεῖνται καὶ οἱ τὰς Θήβας ἑλόντες etc. Quod ſi ita fuerit, recte hoc inter frigidiuſcula recenſet Gellius, quae de numero ſeptenario congeſſerat Varro, ſc. *ad oppugnandas Thebas duces ſeptem delectos eſſe*. l. 3. c. 10. Congeſſerat autem Varro, ut opinor, ex Graecis ſcriptoribus. Ita enim Ariſtoteles Metaph. XIII. 6. Quinimo an verum ſit, quod prodit Pauſanias, dubito: Pindarus enim, Aeſchylo coaetaneus, ſeptem rogos ducum memorat Olymp. od. VI. 23. ἑπτὰ δ᾽ ἔπειτα πυρᾶν νεκρῶν τελεσθέντων. — —" *Stanl.*

Fundus tragoediae eſt antiquiſſima belli Thebani hiſtoria, quod poſt deperditos Thebaicorum auctores narrant Diodorus Siculus, Pauſanias, Apollodorus, epico carmine celebravit Statius. Varietatem vero hiſtoriae Oedipodiae multiplicibus fabularum commentis a poëtis auctae et amplificatae Excurſu I. exponemus.

Scenae *locus* eſt in arce Thebarum, ἐν ἀκροπόλει, non autem in turri, aut in muris, ut Portus putabat. Cf. quae dicemus ad v. 242.

Temporis nota etſi quae apertis verbis expreſſa ſit nuſpiam occurrit, perlecta tamen ſcena prima nemini credo dubium erit, actionem mane incipere. Quousque perduret, certo definiri nequit; hoc tamen ſatis conſtat, omnem actionis curſum intra duodecim horarum ſpatium abſolvi.

Praeter Eteoclem et Chorum, qui primarias hujus tragoediae partes agunt, interlocutores ſunt nuntii duo, Ismene et Antigone, denique praeco a ſenatu miſſus. Vulgo in catalogo perſonarum unus tantum numeratur ἄγγελος; quamquam vero nuntium, qui v. 39. ſqq. cum Eteocle colloquitur, eundem eſſe largior, qui poſtea redit, ſeptem ei duces

f) p. 156. ed. Kühn.

duces descripturus v. 377. sqq. ille tamen qui postea v. 794. sqq. praelii eventum Choro narrat, alius nobis esse videtur.

Scena fortasse forum repraesentavit, unde plurima deorum dearumque templa conspici possent. Saltem eam statuis deorum ornatam fuisse, e verbis Eteoclis v. 187. colligitur. Ceterum ad misericordiam nihil aptius est hoc figmento, quo ipsa fratrum mutuis vulneribus confectorum cadavera in proscenio spectatorum oculis subjecit; nec abhorret a scenae dignitate, quod in funeribus infelicium fratrum efferendis totius tragoediae clausulam fieri voluit.

IN SCENAM I.

v. 1 — 38.

v. 1. Κάδμου πολῖται] Honoris causa sic alloquitur Eteocles Thebanos cives, Cadmi Thebarum conditoris mentionem injiciens. χρὴ λέγειν τὰ καίρια, *necesse est ut quae tempus postulat dicantur* a rege. Haec ad sequentem Eteoclis orationem pertinent, qua cives ad fortitudinem hortatur. Prorsus aliena sunt, quae Anonymus Anglus in editione Burgessiana hic affert, existimans, uti λόγος pro ἔργον passim sumatur, ita hic etiam λέγειν pro ποιεῖν, ut vertendum sit, *quae ex usu sunt publico agere.* Errat etiam, cum Platonem hujus interpretationis auctorem facit, qui in Euthydemo g) Σαφῶς οὖν, inquit, ἐδόκει ἡμῖν αὕτη εἶναι ἣν ζητοῦμεν, καὶ ἡ αἰτία τοῦ ὀρθῶς πράττειν ἐν τῇ πόλει· καὶ ἀτεχνῶς, κατὰ τὸ Αἰσχύλου ἰαμβεῖον, μόνη ἐν τῇ πρύμνῃ καθῆσθαι τῆς πόλεως, πάντα κυβερνῶσα, καὶ πάντων ἄρχουσα, καὶ πάντα χρήσιμα ποιεῖν. Quis enim non videat in ultimis verbis πάντα — ποιεῖν suum ipsius stilum a Platone adhibitum, non Aeschyli orationem descriptam esse?

v. 2. 3. ὅστις φυλάσσει πρᾶγος ἐν πρύμνῃ πόλεως οἴακα νωμῶν]. Varie hic locus interpungitur in Edd. Stephanus comma posuerat post πρύμνῃ, hoc sensu: *qui remp. servat in puppe, urbis gubernaculum s. clavum tenens.* In notis vero, post-

g) p. 291. ed. Steph.

postquam loci illius Platonici ex Euthydemo modo commemorati in mentem venerat, hanc distinctionem retractavit, illamque praetulit, quam Burgessius postea adscivit, qua comma post πόλεως exaratur. Inde hic funditur sensus: *qui remp. in puppe urbis servat, clavum tenens.* Optima tamen est, ni fallor, Brunckii, quam nos quoque secuti sumus, interpunctio, qua per totum v. 2. omnibus commatibus sublatis, unum demum post νωμῶν ponitur; vocabulum πόλεως enim communiter ad πρᾶγος et ad πρύμνῃ et ad οἴακα refertur, q. d. ὅστις φυλάσσει πρᾶγος τῆς πόλεως ἐν πρύμνῃ αὐτῆς τὸν οἴακα αὐτῆς νωμῶν. Hic igitur, ne bis odiose repetendum sit αὐτῆς, cautum est vocabulo πόλεως aptissimo loco posito, modo ne, quod bene instituit poëta, id perversitate distinguendi male corrumpatur. Itaque hoc significant verba Eteoclis: *Oportet eum jam tempestiva dicere, qui remp. in puppe civitatis clavum tractans custodit.* ὅστις indefinite positum est, pro τοῦτον ὅς; non tamen vertendum est *quicunque*, neminem enim alium notat Eteocles nisi se ipsum; circumscriptione autem utitur, modestiae causa. φυλάσσειν πρᾶγος est omnem reip. statum, fortunam, salutem servare. Notissima vero est allegoria, multum a scriptoribus Graecis Latinisque frequentata, qua resp. cum nave, ejusque rectores cum navibus comparantur. Laudarunt viri docti Pind. I. 165. Eurip. Phoeniss. 74. Hor. Od. I. 14. Cf. Cicer. de Senect. 17. et Or. pro Sext. c. 9. Ep. ad Div. 9, 15. Sed etsi familiare Ciceroni est *in puppi sedere* et *clavum tractare*, non tamen h. l. opus est, ut cum Stephano post ἐν πρύμνῃ omissum esse putemus participium καθήμενος. Constructio enim vel absque eo absoluta est: νωμῶν οἴακα ἐν πρύμνῃ πόλεως. Est autem νωμᾶν οἴακα, ut in proprio sermone apud Homerum h) νηὸς οἰήια νωμᾶν, πόδα νηὸς νωμᾶν *navis gubernaculum tractare, versare, movere.* cf. v. 62. 658. Paulo aliter Pindarus l. l. νώμα δικαίῳ πηδαλίῳ στρατόν.

βλέφαρα μὴ κοιμῶν ὕπνῳ] *palpebris nunquam somno conniventibus, oculis nunquam somno sopitis.* Bene continuat notionem

h) Odyss. M. 218. K. 32.

nem verbi φυλάσσειν. κοιμᾷν, *ſopire*, antiquiſſimis ſcriptoribus, ut Homero i), uſitatum. Poſtea frequentius fuit κοιμίζειν. Stanlejus Euſtathii obſervationem ad Il. Ξ. laudavit, qui hoc quoque verſiculo uſus eſt, ut eos, qui putabant aeolice apud Homerum κοίμησον pro κοίμισον dictum eſſe, refutaret.

v. 4. εἰ μὲν γὰρ εὖ πράξαιμεν, αἰτία θεῶν k)] *Si enim bene rem geramus, diis id auctoribus acceptum fertur.* Non enim αἰτία θεῶν ſignificat h. l. *dii auctores ſunt;* ſed *cauſa rei feliciter geſtae diis tribuitur;* quamquam conſulto ambiguitatem quaerit, ut, ſi verba ſeorſim ſpectes, illo etiam modo explicari poſſint. Parcus enim deorum cultor Eteocles, indignatur quodammodo rerum bene geſtarum auctoritatem ad deos referri, male geſtarum culpam hominibus tribui.

v. 5. ſqq. εἰ δ᾽ αὖθ᾽, ὃ μὴ γένοιτο — Καδμείων πόλει] *Sin autem rurſus, quod abſit, adverſi quid acciderit, Eteocles ſane ſolus multum a civibus malis rumoribus differretur, gemitusque populares in ſe commoveret, quorum Jupiter averruncus fiat, et hoc nomen ſuum Cadmeorum urbi tueatur.*

ὃ μὴ γένοιτο] „*quod abſit*, vel *quod dii prohibeant*, averruncantium formula. Vide Briſſon. de formulis lib. I. p. 103." *Burton.* πολὺς] „pro πολὺ, adjectivo, ut ſaepe fit, a Graecis pro adverbio poſito. Sic Aelianus lib. IX. Var. hiſt. c. 8. καὶ συνῆν αὐταῖς ἀκολαστότατος, h. e. *intemperantiſſime.* Similiter Heſiodus ἔργων v. 695. ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὲ οἶκον ἄγεσθαι, ubi ὡραῖος pro ὡραίως. Eadem loquendi ratio etiam Latinis uſitatiſſima eſt, ut obſervavit Perizonius ad Aeliani l. l." *Burton.* εἷς ὑμνοῖτο] *ſolus rex Eteocles decantaretur*, quaſi in eum ſolum culpa conferenda eſſet. φροιμίοις πολυρρόθοις] Stanlejus ad partes vocavit Euſtathii animadverſionem: ἔτι δὲ καὶ τῷ ὑμνεῖν φαύλως ἐκλαμβανομένῳ ποτὲ, κατὰ βαρεῖαν ἀντίφρασιν. Σοφοκλῆς Ὑμνήσεις κακὰ, ἤγουν ὑβρίσεις. καὶ ἐν Οἰδίποδι τῷ τυράννῳ· Τοιαῦτ᾽ ἐφυμνῶν, ἤγουν δυσφημῶν.

i) e. c. Il. Ξ. 236. Od. M. 372.

k) Lectio θεοῦ, quae eſt in Guelf. Barocc. 4. Seld. vulgatae non videtur praeferenda.

Φημῶν: Αἰσχύλος· Ὑμνεῖται ὑπ' ἀστῶν Φροιμίοις πολυῤῥόθοις. Εὐριπίδης· τὴν ἐμὴν ὑμνοῦσαι ἀπιστοσύνην, ἤγουν κακολογοῦσαι, etc. Φροίμιον attica contractione pro προοίμιον, *praecentionem* f. *praeludium* citharistarum, antequam canticum incipiat, (nostri dicunt *das Vorspiel*, *das Ritornell*,) tum pro ipso hymno ponitur. H. l. vero metaphorice de rumusculis et maledictis popularibus. πολιῤῥόθοις pro κακοῤῥόθοις ex ingeniosa Cel. Valckenarii conjectura, quam ideo amplexi sumus, quia πολὺς cum πολυῤῥόθοις insuavem pleonasmum faceret; qui tamen mitigatur, si πολυῤῥόθοις sit i. q. *variis*, et ad multiplices civium tumultantium et indignantium rumores pertineat.

ὧν Ζεὺς ἀλεξητήριος ἐπώνυμος γένοιτο Καδμείων πόλει, Heathius vertit: *quorum Jupiter sit averruncus, cognomen hoc merito adeptus Cadmeorum civitati.* Anonymus Anglus vero: *Quorum Jupiter propulsator vel averruncus hoc cognomen adipiscatur; s. quae Jupiter a nobis propulset, et ideo hoc nomine in posterum colatur.* Neuter satis accurate. Nam Jupiter ἀλεξητήριος hoc nomine jam colebatur inter Thebanos, et ἐπώνυμος γένοιτο nihil aliud est nisi hoc: *et omen illud nominis sui firmet atque impleat*, non nomine tantum, sed et omine nobis averruncus sit.

v. 10—16. ὑμᾶς δὲ χρὴ νῦν, καὶ τὸν ἐλλείποντ' ἔτι ἥβης ἀκμαίας, καὶ τὸν ἔξηβον χρόνῳ l), βλάστημον ἀλδαίνοντα σώματος πολὺν, ὥραν τ' ἔχονθ' ἕκαστον, ὥστε συμπρεπὲς, πόλει τ' ἀρήγειν — — φιλτάτῃ τροφῷ. *Oportet autem vos omnes, eos quoque qui vel pubertatem* f. *aetatem militarem nondum consecuti, vel eandem jam supergressi sunt, unumquemque corporis vires diligenter reparantem*, et quae opus sunt, *ut decet curantem, huic urbi deorumque indigetum* m) *aris, (ne umquam iis honores extinguantur) liberis patriaeque telluri, dilectissimae nutrici succurrere.* ὁ ἐλλεί-

ποντ

l) χρόνον cum Grotio reponere nolim propter ambiguitatem constructionis ex antecedente ἔξηβον oriundam, si dativus χρόνῳ in accusativum mutetur.

m) ἐγχώριοι dii indigetes, indigenae. Cf. Cl. Heyne ad Virgil. Georg. v. 498.

μων ἔτι ἥβης ἀκμαίας eſt, qui nondum attigit pubertatem, ſ. eam aetatem, a qua ſtipendia mereri legitimum eſt. ἀκμὴ enim interdum de virili aetate uſurpatur. Itaque oppoſitionis vi ἔξηβος eſt is, qui militiam detrectare jure ſuo poteſt, propterea quod militarem aetatem jam exceſſit. Sic Ageſilaus hac excuſatione utebatur, quod jam quadraginta annos a pubertate ſuperaſſet, καὶ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς τηλικούτοις οὐκέτι ἀνάγκη εἴη τῆς ἑαυτῶν ἔξω στρατεύεσθαι, οὕτω δὴ καὶ βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν νόμον ὄντα ἀπεδείκνυε n). In ſummo tamen rerum diſcrimine et ſenes, et impuberes pueros armatos fuiſſe legimus o). Omninoque urbis patriae ab hoſtibus obſeſſae propugnationem nemini, niſi aut plane pueris, aut ſenibus decrepitis, detrectare licebat. Quae ſequuntur βλαστημὸν — ἕκαστον, male Heathius aliique ſic ceperunt, quaſi in his deſcriptio aetatis ineſſet, ſcilicet falſa lectione ὥραν decepti, cum unice verum ſit ὤραν. Nempe βλάστημον σώματος ἀλδαίνειν, *vigorem corporis augere* p), ſignificat, corpus cibo potuque reficere, ut par ſit praelii laboribus ſuſtinendis. Interdum et oleo corpora perungebant q). Solenne autem fuit imperatoribus, antequam pugna conſereretur, corporum curam ſuis mandare. Sic apud Homerum Agamemnon his verbis cohortatur milites r):

Νῦν δ' ἔρχεσθ' ἐπὶ δεῖπνον, ἵνα ξυνάγωμεν Ἄρηα·
Εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω.
Εὖ δέ τις ἅρματος ἀμφὶς ἰδὼν, πολέμοιο μεδέσθω·
Ὥς κε πανημέριοι στυγερῷ κρινώμεθ' Ἄρηϊ.

(O) 2 Et

n) Xenoph. hiſt. gr. V. 4, 13. ed. Mori.

o) Juſtin. V. 6, 3.

p) Hanc explicationem etiam Grotio, viro ſummo, placuiſſe colligitur ex eo, quod pro ἀλδαίνοντα legendum cenſuit ἀλδαίνειν τε, quod tamen non eſt neceſſarium.

q) Sic Livio auctore, ubi praelium ad flumen Trebiam deſcribit, lib. XXI. c. 25. Hannibalis miles, ignibus ante tentoria factis, oleoque per manipulos, ut mollirent artus, miſſo, et cibo per otium capto, alacer animis corporibusque arma capiebat, atque in aciem procedebat.

r) Iliad. B. 381. ſqq.

Et Priamus apud eundem [s]), coenam suos sumere, eosdem vero etiam excubias diligenter agere jubet:

Νῦν μὲν δόρπον ἕλεσθε κατὰ στρατὸν, ὡς τοπάρος πὲρ,
Καὶ φυλακῆς μνήσασθε, καὶ ἐγρήγορθε ἕκαστος.

Itaque hic apud nostrum βλάστημον σώματος ἀλδαίνειν [t]) de corporis cura, ὥραν ἔχειν ὥστε συμπρεπὲς de cura armorum, reliquarumque rerum ad urbis defensionem necessariarum, de excubiis et id genus aliis officiis militaribus intelligendum. Βλάστημον Stephanus sine causa idonea in βλάστημα mutandum censebat, idem enim vocabulum, quod jam Heathius observavit, recurrit Suppl. v. 322. πολὺν vel ad βλάστημον, vel ad participium ἀλδαίνοντα trahi potest. Et hoc quidem aptius esse nobis videtur, ut πολὺν, sicut antea, positum sit pro πολὺ [u]); et ὁ πολὺς ἀλδαίνων σώματος βλάστημον sit is, qui diligenter vires corporis reparat.

In ὥραν ἔχονθ' [x]) ἕκαστον obsecutus equidem sum doctissimo Brunckio, ut τε copulam auctoritate codd. Regg. delerem; sed ejus me nunc fere poenitet obsequii; nam illa copula recte vincit participia ἀλδαίνοντα et ἔχοντα; sicut postea πόλει τε καὶ βωμοῖσι, τέκνοις τε, γῇ τε conjunctionibus inter se nectuntur.

γῇ τε μητρὶ, φιλτάτῃ τροφῷ] „Telluris κουροτρόφου meminit Pausanias et Proclus in Timaeum Comm. 4. καὶ ὡς μὲν τροφὸς τὴν τελεσιουργικὴν μιμεῖται τάξιν, καθ' ἣν καὶ πάτριον Ἀθηναίοις Κουροτρόφον αὐτὴν ὑμνεῖν. Suidas: Κουροτρόφος γῆ· ταύτῃ δὲ θῦσαι φασὶ τὸ πρῶτον Ἐριχθόνιον ἐν ἀκροπόλει καὶ βωμὸν ἱδρύσασθαι, χάριν ἀποδιδόντα τῇ γῇ τῶν τροφείων· καταστῆσαι δὲ νόμιμον, τὰς θύοντάς τινι θεῷ ταύτῃ προθύειν.„ *Stanl.*

Ante τιμὰς μὴ 'ξαλειφθῆναί ποτε recte intellexit Heathius ὥστε particulam subaudiri. In metaphora illa τιμὰς ἐξαλείφειν vel ab ignium in aris collucentium imagine, vel ab unguen-

s) Iliad. H. 370.

t) Hoc modo dicitur μέλεα ἀλδαίνειν Hom. Odyss. Ω. 367. pro *corpus robore, vigore, et pulcritudine augere.*

u) πολὺ rescribendum censuerunt Henr. Steph. item Casaubonus teste Burtono.

x) Grotius ἔχειν corrigendum opinatus est, ut antea ἀλδαίνειν τε.

guentis, quibus altaria conſecrabantur, oleisque quae libandi cauſa effundebantur, cf. Agam. v. 88. ſqq. petita eſt ſimilitudo; ἐξαλείφειν enim primum eſt unguentum abſtergere; deinde oleo exſtinguere; tandem ſimpliciter exſtinguere, delere.

Ceterum in cohortationibus imperatorum, quibus milites ad virtutem accendebant, plerumque deorum patriorum, liberorum, conjugum, ipſiusque patrii ſoli facta eſt mentio. Cf. Perſ. v. 400. ſqq.

v. 17. ſqq. ἡ γὰρ — τόδε] *Haec enim omnem infantiae moleſtiam excipiens, vos pueros in miti ejus ſolo irreptantes nutrivit, ut ad hanc neceſſitatem eſſetis fidi propugnatores.* Locus eſt ſuavis et bene moratus. Magna etiam in verborum delectu diligentia. νέους — πέδῳ] *da ihr noch als Kinder an ihrem ſanften mütterlichen Boden hinkrocht.*

παιδίας ὄτλον] Lectio παιδείας, quae eſt in Ald. Turn. Rob., etſi aptum ſenſum praebet, *omnem educationis moleſtiam*, tamen admitti nequit, quia ει ante vocalem corripere non eſt Atticorum y). Itaque παιδίας ὄτλον tenendum eſt, h. e. *infantiae imbecillitatem, et varias, quae eam premunt, aerumnas*, quae ſcilicet matribus nutricibusque multos labores et moleſtias parere ſolet. Facile hic recordabuntur lectores Phoenicen Homericum, Achilli moleſtias in eo educando tolerandas in memoriam revocantem:

Πολλάκι μοι κατέδευσας ἐπὶ στήθεσσι χιτῶνα
Οἴνου ἀποβλύζων ἐν νηπιέῃ ἀλεγεινῇ·
Ὣς ἐπί σοι μάλα πολλ' ἔπαθον καὶ πολλ' ἐμόγησα.

Eodem enim modo, quo ille pueritiam ἀλεγεινὴν appellat, hic dicitur παιδίας ὄτλος. — οἰκιστῆρες ἀσπιδηφόροι, *cives ſcutigeri*, h. e. arma gerentes. In hac locutione οἰκιστῆρας — πιστὰς nota eſt caſus enallage, nominativum cum ſequenti verbo conſtruendum in accuſativum cum antecedente conſtructum mutantis; pro ἐθρέψατο, ὅπως πιστοὶ — οἰκιστῆρες ἀσπιδηφόροι γένοισθε. In Guelf. ſcribitur οἰκηστῆρας. Forte Aeſchylus ſcripſit οἰκητῆρας, *incolas*, cum οἰκιστῆρες proprie ſint *coloni*, *coloniae deductores*.

(O) 3 v. 21.

y) Cf. Cl. Valckenaer ad Eurip. Phoeniſſ. v. 21.

v. 21. καὶ νῦν — εὖ ῥέπει θεός· *et nunc quidem ad hunc usque diem prospere se deus ad causam nostram inclinat.* εὖ ῥέπει translate; forte alluditur ad Jovem bellantium sortes ponderantem. cf. Iliad. Θ. 72. sq.

v. 22. 23. χρόνον — θεῶν κυρεῖ] *Cumque jam id temporis sit, ex quo obsidemur, plurima tamen nobis diis dantibus ex voto successerunt.* v. 22. haud satis accurate transtulit Heathius: *ad hoc enim usque tempus obsessis;* nam in τόνδε inest significatio diuturnitatis.

v. 24. sqq. νῦν δ' ὡς ὁ μάντις φησὶν — — κἀπιβουλεύσειν πόλει. *Nunc vero, ut vates, augur* (Tiresias) *dicit, qui non ignem* (sacrificiorum) *sed aves fatidicas auribus ac mente observat, artem callens haud fallacem; hic igitur vaticiniorum praeses magnum agmen Achivorum per noctem contrahi et huic urbi insidiaturum esse nuntiat.*

οἰωνῶν βοτήρ] his verbis significatur, Tiresiam non tantum feras aves, v. c. aquilas, vultures, observasse, sed etiam cicures quasdam, v. c. gallos, gallinas, columbas, eo consilio aluisse; quod Romanos quoque instituisse constat. Notum est ex Apollodoro, quid de Tiresia Pherecydes retulerit. Pallas enim eum, quod se nudam videre ei contigisset, excaecavit; cumque petente matre ejus Chariclone, ut ei oculorum usum restitueret, id Minerva efficere non posset, sic ei aures expurgavit, ut omnium avium vocem intelligeret. Huc igitur pertinet ὠσὶ νωμῶν καὶ φρεσίν, *auribus et cogitatione observans.* Huc quoque traxerim πυρὸς δίχα, quia enim caecus erat Tiresias, ignem observare atque ex eo vaticinari non poterat. Certe ἀπροσδιόνυσον est, quod Stanlejus existimat, Poetam his verbis incruenta Pythagoreorum sacrificia tangere. νωμῶν recte explicat Brunckius per σκοπῶν, apto usus exemplo Euripidis in Phoeniss. 1266.

μάντεις δὲ μῆλ' ἔσφαζον, ἐμπύρους τ' ἀκμὰς
ῥήξεις τ' ἐνώμων.

et Soph. Oed. Tyr. 300. — In verbis νῦν δ' ὡς — στος τοσῶνδε sqq. anacoluthon est, quale familiari colloquio, praesertim concitatiori animo loquentis, bene convenit. νυκτηγορεῖ-

γορεῖσθαι, quod alias notat *noctu nuntiare*, h. l. significet necesse est *noctu ad concionem convenire*, vel *omnino noctu congregari.* Id aperte sensus postulat; nisi forte scripsit Aeschylus νυκτηγερτῆσαι, h. e. *de nocte surrexisse*, a νυκτηγερτεῖν. Certe enim hoc ad sensum melius conveniret. Vulgata si teneatur, praesens infinitivi pro praeterito positum esse oportet. Non enim de proxima nocte, sed de ea, quae modo praeterita erat, vates loquitur. Id clarum est ex sequentibus, quia quod ille praedixerat statim perficitur.

v. 30. sqq. ἐπάλξεις sunt *pinnae murorum (Brustwehren).* σοῦσθε σὺν παντευχίᾳ, *cum omnibus armis prorumpite* s. *festinate.* θωρακεῖα hic sunt propugnacula s. loca in muris, ubi milites post pinnas stabant. σέλματα πύργων, *tabulata turrium.* πυλῶν ἐξόδοι ipsae portarum aperturae interiores, quae valvis clauduntur, lumina portarum *(die Thore im Lichten).* εὖ τελεῖ θεός, *felicem exitum deus dabit.*

v. 36. sq. σκοπὰς — ἔπεμψα, *exploratores vero et speculatores* hostilis *exercitus emisi.* Iidem sunt σκοποὶ et κατοπτῆρες; et haec μακρολογία, quae versiculis quoque 30 - 34. inest, non dedecet orationem hominis curarum pleni, negotiis intenti; ideoque, ut facilius intelligatur, non nimis parci verborum. Si quis tamen distinguere velit, σκοπὰς dicat eos, qui de muro aut specula observent; κατοπτῆρας vero speculatores ipsi hostium turbae sese immiscentes *(Spione).*

v. 37. τοὺς πέποιθα μὴ ματᾶν ὁδῷ, *hosque non frustra ituros et redituros esse, persuasum habeo.*

Quibus dictis Eteocles Thebanos cives dimittit, hique scena egrediuntur, speculatorique adventanti locum faciunt.

IN SCENAM II.

v. 39 — 77.

Explorator venit ad Eteoclem, eique se ab exercitu venire, et quae narraturus sit, ipsum oculis observasse, significat.

v. 42. ἄνδρες — θύριοι λοχαγίται, *septem enim bellicosi duces.* Cf. v. 55.

v. 43. ταυροσφαγοῦντες ἐς μελάνδετον σάκος, *bovem mactantes, ejusque sanguinem clypeo ferro revincto excipientes.* μελάνδετον σάκος, *nigro* h. e. *ferreo ambitu cinctum*, ut ap. Homerum μελάνδετα φάσγανα z) sunt gladii cum ferreis manubriis.

v. 44. καὶ — φόνε] *et manibus tangentes bovinum sanguinem* sollemni veterum ritu, cum inter sacrificandum jurabant. Burtonus excitavit Valer. Flacc. Argonaut. I. 787.

Ipse manu tangens damnati cornua tauri

et Polyb. histor. III. de Hannibale inimicitiis adversus Romanos jurejurando se adstringente, idem narrantem, ἁψάμενον τῶν ἱερῶν ὀμνύναι μηδέποτε Ῥωμαίοις εὐνοήσειν.

v. 45. sqq. Ἄρην — φυράσειν a) φόνῳ] *Per Martem, Bellonam, et Pavorem sanguinis avidum jurarunt, aut ruinas civitati parantes, urbem Cadmeorum vi expugnaturos, aut morientes hanc terram sanguine tincturos esse.* Imaginem hanc ut vere heroicam laudavit Longinus b).

v. 47. λαπάξειν] Eustath. in Iliad. A. παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ εὕρηται τὸ ῥῆμα (ἀλαπάζειν) χωρὶς τοῦ α. *Stanl.*

v. 49. sqq. μνημεῖα — ἔστεφον, *monumenta autem sui parentibus domum mittenda conferebant, iisque Adrasti currum cingebant;* mos enim erat antiquis, antequam pugnam ingrederentur, fibulas, vittas, cincinnos, et id genus alia deponere, quae parentibus aut cognatis in sui memoriam si forte in proelio occubuissent, mitterentur. Apud Stob. Serm. 7. p. 87. legitur σημεῖα, quam lectionem Scholiastes quoque invenisse videtur. Eadem interdum etiam γνωρίσματα dicuntur.

v. 50. sq. δάκρυ λείβοντες· οἶκτος δ' οὔτις ἦν διὰ στόμα. Suavissima est pictura duplicis animi affectus in facie elucentis, ita ut alius oculis, alius ore exprimatur. Oculis enim lacrymam stillabant, desiderium et amorem parentum significantes, ore vero trucem et immitem bellatorum animum refe-

z) Il. O. 713. a) φυρᾶσσειν Barocc. 4. Guelf.
b) περὶ ὕψους segm. XV.

referebant. Similis est imago Andromachae apud Homerum Hectoris ad praelium festinantis discessu contristatae, pueruli vero patris cristam e galea terribiliter mutantem exhorrentis adspectu exhilaratae, quam imaginem duobus tantum verbis, at lectissimis, absolvit, *δακρυόεν γελάσασα*. Oculi lacrymis adhuc madebant, cum suavi interim risu os diduceretur. *οἶκτος δ' οὔτις ἦν διὰ* c) *στόμα*, *ore referebant animum immitem, immisericordem;* parum recte Anonymus Anglus *οἶκτον* de *muliebri ejulatione* cepit.

v. 52. sq. *σιδηρόφρων — δεδορκότων*] *Ferreus enim animus virtute excandescens spirabat, ut leonum, pugnam cernentium.* In prioribus verbis allegoria a ferro candente petita, cujus tenor aequabiliter servatur. Ut enim illud aestum exhalat, sic *ferreus* immitis bellatorum *φλέγων ἀνδρείᾳ candens*, ut ferrum calore, sic virtute animus *ἔπνει* immane *spirabat*. Atque hoc quidem verbo commode transitus fit ab allegoria ad similitudinem a leonibus ductam. *Ἄρην δεδορκότες* dicuntur leones, cum se pugnae parant, eamque sibi imminere vident. cf. Homer. Iliad. P. 133.

v. 54. *καὶ τῶνδε πύστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται.* Quamquam haec sic intelligi possunt: *Atque hoc ita esse tu ipse non ita multo post experieris*, tamen praeferenda videtur Stobaei lectio: *καὶ τῶνδε πίστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται*, *atque huic meae narrationi ipsa res sine mora fidem faciet.* Nostri dicunt: *der Glaube wird dir bald in die Hand kommen.* *οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται*, metaphora eleganti ac decora: *non tarditate ulla morabitur.*

v. 55. *κληρουμένους δ' ἔλειπον*] *δὲ* h. l. caussam significat; *nam, enim;* id quod melius etiam lectioni *πίστις* convenire videtur. q. d. *noli dubitare vera esse quae dixerim; dictis enim sat cito res ipsa fidem faciet; nam eos sortientes reliqui; ὡς πάλῳ λαχὼν — λόχον, ut unusquisque eorum quam sorte nactus esset portam, ad eam turmam duceret.*

c) Stobaeus l. l. *ἀνά*.

v. 57. sq. *πρὸς ταῦτ' — τάχος* d)] *Proinde tu fortissimos quosque viros e civitate delectos ad exitus portarum celeriter colloca.*

v. 59. sq. *ἐγγὺς γὰρ — κονίει*] *Nam prope jam universus Argivorum exercitus armatus procedit, festinat.* *κονίειν* proprie *pulverem excitare*, apte ad festinationem et cursum transfertur. Sic ap. Homerum e) *ἵπποι κονίοντες πεδίοιο* celeriter per campum currentes equi.

v. 60. sq. *πεδία — πλευμόνων*, *camposque alba spuma guttatim e naribus equorum cadens colorat.* *πλεύμων Ἀττικῶς, πνεύμων Ἑλληνικῶς*, Moeris Attic. *πλεύμονες* vero non *pulmones* tantum, sed etiam *nares* significat. Atque hoc quidem hic aptius est. Poetae enim multo magis curant, ut ea quae in sensus incurrunt, bene et accurate depingant, quam ut abdita naturae, tanquam involucris tecta, scrutentur.

v. 62. sqq. *σὺ δ' ὥστε — στρατῷ*] *Tu vero tanquam peritus navis gubernator, muni urbem, priusquam irruat Martis procella, jam enim terrestres exercitus fluctus reboant.* Splendida iterum allegoria, scite continuata, et ad stilum tragicum sapienter attemperata.

σὺ — οἰακοστρόφος] „Hunc versum ad verba suum in usum convertit Euripides in Med. v. 523. (Brunck. 525.) *ἀλλ' ὥστε ναὸς κεδνὸν οἰακοστρόφον ἄκροισι λαίφους κρασπέδοις ὑπεκδραμεῖν τὴν γλωσσαλγίαν.* cf. Prom. 515. Pers. 769." *Abresch.*

Φράσσειν non solum in aliis aedificiis, verum etiam in re navali usurpatur. Sic ap. Homerum Calypso Ulyssi navem fabricans f):

Φράξε δέ μιν ῥίπεσσι διαμπερὲς οἰσυΐνῃσι
Κύματος εἶλαρ ἔμεν.

καταιγίζειν proprie de ventis desuper cum impetu irruentibus. *καταιγίς· ἐπιφορὰ ἀνέμου σφοδροῦ καὶ ἡ τῶν ὑδάτων ζάλη*, Hesych. Similiter Suidas h. v. Et auctor libri de mundo inter

d) *τάχιστ' ὡς τάχος* V. D. apud Burtonum pro V. L. notavit in exemplari ed. Ald. quod est in bibl. Cantabrig.

e) Il. N. 820.

f) Odyss. E. 256.

inter Aristotelis opp. g). τῶν γε μὴν βιαίων πνευμάτων, καταιγὶς μὲν ἐστι πνεῦμα ἄνωθεν τύπτον ἐξαίφνης· θύελλα δὲ, πνεῦμα βίαιον καὶ ἄφνω προσαλλόμενον· λαῖλαψ δὲ καὶ στρόβιλος πνεῦμα εἰλούμενον κάτωθεν ἄνω. Eustathius itaque καταιγίζειν idem esse dicit, quod ἐπαιγίζειν apud Homerum h).

βοᾷ γὰρ κῦμα χερσαῖον στρατοῦ designat incedentis exercitus strepitum et clamorem, equorum sonitum, armorum stridorem. Haec omnia una metaphora non magis audaci quam commoda extulit.

v. 65. *καὶ τῶνδε καιρὸν ὅστις ὤκιστος λαβὲ*, *ad haec igitur avertenda occasionem quam celerrimam cape;* h. e. quam fieri potest ocyssime adversus ista te para. *ὅστις* pro *ὃς* positum esse recte monuit Abreschius; nec *ὅστις ὤκιστος* idem est quod *ὡς τάχιστα*, quamquam universa phrasis sic explicari potest.

v. 66. *κἀγὼ τὰ λοιπὰ πιστὸν ἡμεροσκόπον ὀφθαλμὸν ἕξω* bene huc traxit Stanlejus, quod, cum antea noctu explorasset, se nunc quoque per diem excubias acturum polliceatur.

v. 67. sq. *καὶ σαφηνείᾳ — ἔσῃ*] *atque ita hostium res ex narratione mea, quam tibi claram et perspicuam praestabo, cogniturus, ab omni detrimento securus eris.*

v. 69. sqq. Nuntii narratione audita Eteocles precibus ad deos convertitur; brevibus illis quidem et gravibus, ut regem et bellatorem precantem facile agnoscas, praesertim si cum sequente mulierum cantico comparaveris.

v. 69. *πολισσοῦχοι θεοὶ*, *urbis praesides.* Hi potissimum erant Minerva, Mars et Venus.

v. 70. *Ἀρά — μεγασθενής*, *tuque o Furia patris mei prnepotens dira;* quia enim Oedipus filios suos diris devoverat, ideo hujus nominatim vim precibus averruncat. Alienum autem est, quod hic pro *ἡ μεγασθενὴς* Stanlejus reponendum arbitrabatur *ἧ μεγασθενὴς*; quamquam id alibi occurrit, ubi alia ratio est, v. c. v. 979.

v. 72. *ἐκθαμνίζειν*, quasi *θαμνὸν*, fruticem, *eradicare s. exstirpare.* *Ἑλλάδος φθόγγον χέουσαν* facile conciliari potest cum

g) p. 373. A. h) Il. B. 148.

eum verbis v. 172. ubi Chorus petit, ne urbs ἑτεροφώνῳ στρατῷ dedatur; Thebani enim linguae quidem Graecae communione cum ceteris Graecis conjungebantur, attamen alia dialecto utebantur, nempe Boeotica. δόμοι ἐφέστιοι, aedes, in quibus foci sunt, quibus sacra domestica procurantur.

v. 75. *σχέθειν*, infinitivus imperativi loco positus.

v. 76. *ξυνὰ* „*communiter utilia*, scil. et vobis diis et nobis civibus.„ *Stanl.*

v. 77. *πόλις — τίει*] Bene comparavit Stanlejus Aristotel. Rhetor. II. 19. *ἓν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιστον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί εἰσι, καὶ ἔχουσι πρός τὸ θεῖον πως πιστεύοντες διὰ τὰ γιγνόμενα ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς τύχης.*

His dictis Eteocles abit, Chorusque virginum Thebanarum scenam occupat.

IN SCENAM III.

v. 78 — 183.

Sequitur Chori canticum, in quo Aeschylus omnem vim doloris, metus, et perturbationis sic effudit, ut nihil ad animos commovendos efficacius, nihil ad sensum periculi declarandum illustrius fieri potuerit. Quem enim quaeso non moveant ardentes illae cursuque celerrimo concitatae irruentis ab urbem exercitus imagines? (*v.* 78 — 85.) Quis non sacro quasi horrore et religione perfundatur, precibus istis attendens ad omnes deos deasque conversis? Incredibilis enim per totam hanc orationem fusus est ardor animorum in summo rerum discrimine trepidantium. Sola lectio sic legentem afficit, ut virgines anxie circa deorum templa et simulacra errantes oculis cernere videatur. Quid, ubi actionis veritas, et puellarum conspectus, et vocis sonus accesserit?

v. 78. *θρέομαι* i) — *ἄχη* k) *formidabiles querimur magnas calamitates.*

v. 79.

i) θρεῦμαι Guelf. Seld. k) *μεγάλα τ' ἄχη* Guelf.

v. 79. *μεθεῖται — λιπών, accedit exercitus castris relictis.* Chorus nimirum in excelsiore urbis loco stabat, unde ultra muros in hostium castra prospiciebatur.

v. 80. *ῥεῖ — ἱππότας, magna equitum turba praecurrens advolvitur. ῥεῖ, es strömt herzu;* magna enim inter exercitum, qui est in motu, et inter maris fluctum similitudo intercedit, quae poetam nostrum ipsum in bello versatissimum haud effugit. ὧδε, δεικτικῶς intelligendum; q. d. *videte quomodo* etc.

v. 81. sq. *αἰθερία κόνις — ἄναυδος, σαφὴς, ἔτυμος ἄγγελος*] *Hoc nobis persuadet pulvis qui apparet per aërem volutus, mutus quidem, at manifestus ac certus nuntius.* Nubem pulveris excitatam in excelsiore loco, ubi constitisse Chorum Aeschylus finxerat, cernere poterant virgines, etiamsi ex eo in ipsam planitiem suburbanam prospectus non fuisset. Sublimis est metaphora, qua pulverem nuntium dicit, neque tamen, praesertim in Chori cantico, supra dignitatis tragicae fastigium escendens. Epitheta vero sic delecta sunt, ut metaphoram illustrent, finiant, ornent; nullum eorum vacuum aut inane; et asyndeti figura animum perturbatum prodit, morae impatientem.

v. 83 - 86. *ἐλεδεμνὰς — ὀροτύπου*] *et somnum excutiens ab equorum ungulis campum quatientibus auribus accidit*[l]) *strepitus, volat, murmurat, ceu rapidus torrens montano flumine decurrens.* ἐλεδεμνὰς q. d. *ὁ ἐλῶν ἐκ τοῦ δεμνίου, e lecto expellens, dormire non sinens.* Hoc epitheto scite significatur actionis tempus matutinum. πεδιοπλόκτυπος male Stanl. verterat *armicampistrepus;* ὅπλα enim in compositione hujus vocabuli ungulas equorum notant [m]). βοὰ non est *clamor*, sed quivis strepitus;

l) Pro ὠσὶ χρίμπτεται in Guelf. legitur ὠτὶ χρ.

m) Facile subit animum Virgilii locus Aen. V. 592.

Stant pavidae in muris matres oculisque sequuntur
Pulveream nubem, et fulgentes aere catervas.
Olli per dumos, qua proxima meta viarum
Armati tendunt; it clamor et agmine facto
Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.

cf. etiam XI. 875.

tus; ſic enim et fluctus et tonitrua dîcuntur βοᾶν. ἀμάχετος, qui ſuſtineri, cujus curſus inhiberi nequit.

v. 87. 88. θεοὶ — ἀλεύσατε] *O dii deaeque, exſurgentem calamitatem* ſ. *tempeſtatem avertite.*

v. 89. ſqq. βοᾷ — διώκων] *Cum clamore ante moenia milites albis clypeis decori ruunt ad urbem feſtinantes.* ὑπὲρ τειχέων non eſt, ut Burtonus vertit, *ſuper moenia*, ſed *ultra moenia, jenſeits der Mauern, vor der Stadt.*

v. 90. ὁ λεύκασπις] „Euripides Phoeniſſ.

λεύκασπιν εἰσορῶμεν Ἀργείων στρατόν.

Milites gregarii clypeos geſtabant nullo inſigni decoratos, expolitos tamen et ſplendidos. qualis ille apud Plautum:

Curate ut ſplendor meo ſit clypeo clarior,
Quam ſolis radii eſſe olim cum ſudum eſt ſolent.

Laberius apud Gellium n):

Clypeum conſtituit contra exorientem Hyperionem,
Oculos ut poſſet effodere ſplendore aereo.

Inde totus exercitus λεύκασπις. λευκὸν enim λαμπρὸν ſonat teſte Callimachi interprete ad hymn. 6. et Homero

λευκὸν δ', ἦν ἠέλιος ὥς.

Hujusmodi geſtamen plebi militum peculiare. Virgilius:

parmaque inglorius alba o)

h. e. interprete Servio, *pura et candida*, qua, licet Regis filius, uti cogebatur, dum tiro eſſet, vel donec ſtrenuum quid ediderat, quod picturae decus mereretur. Albae parmae picta opponitur, quales ducibus vel ſpectatis militibus conceſſae; ut *picti ſcuta Labici* apud Virgilium p); unde Homerus Agamemnonis clypeum πολυδαίδαλον vocat. Hoc vero ex inſignibus ſeptem ducum in hac ipſa tragoedia ſatis conſtat. „ Stanl. εὐπρεπὴς eſt *decorus*, ut ap. Euripidem in Phoeniſſis Antigone de fratre ſuo: ὡς ὅπλοισι χρυσέοισιν εὐπρεπὴς, γέρον q). Altera lectio εὐτρεπὴς *agilitatem* exercitus deſignat. διώκων h. l. *properans*, *feſtinans.*

v. 92.

n) N. A. 10. 17.
o) Aen. IX. 548.
p) Aen. VII. 797.
q) v. 172.

v. 92—94. τίς ἄρα — θεᾶν;] *Quis tandem nos liberabit? Quis deorum dearumve nobis succurret?*

v. 95. πότερα δῆτ᾽ ἐγώ] „Interpretatur Schol. ἆρ — πρὸς τὰ εἴδωλα τῶν θεῶν πέσω — ἢ ἄλλο τι πράξω; *procidamne* ad simulacra deorum, an aliud quid agam? ac si πότερα esset *num*, et adverbialiter sumeretur, cum potius adjective accipiendum sit, et cum βρέτη conjungendum: *quaenam deorum simulacra venerabor?* ut respondeat priori, τίς θεῶν ἢ θεᾶν;

v. 97. μάκαρες εὔεδροι] *o immortales dii, qui nobis sacratas sedes in hac urbe cepistis, qui sancte in his templis colimini.* De v. εὔεδροι vid. lexic. Aeschyl.

v. 98. ἀκμάζει βρετέων ἔχεσθαι, *nunc tempus est ut vestra simulacra amplexae teneamus.*

v. 99. τί μέλλομεν ἀγάστονοι; *quid cunctamur miserae?* Nempe ἀγάστονοι sunt graviter suspirantes et gementes ob calamitatem.

v. 100. ἀκούετ᾽ ἢ οὐκ ἀκούετ᾽] Haec formula est ejus qui cum animi fervore alterum interrogat, an aliquid audierit. Disjunctionem vero in hac formula Germanica lingua non reddit. Nos simpliciter dicimus: *Hört ihr wol?* Secus est si idem cum indignatione effertur." cf. v. 208.

v. 101. sq. πέπλων καὶ στεφέων — ἕξομεν; *quando tandem, si id nunc non faciemus, cum peplis coronisque supplices accedemus?* Supplices mulieres ad deos placandos ita accessisse, ut pepla simul et coronas iis ferrent, vel ex Homero notum. cf. Sophocl. Oedip. Tyr. v. 922. Virgil. Aen. I, 483. ἀμφὶ λιτὰς ἔχειν, *supplicibus precibus operam dare, supplicatione occupari, fungi.* πέπλων καὶ στεφέων λιταὶ sunt, quae inter peplorum et coronarum donaria peraguntur.

v. 103. κτύπον δέδορκα, *strepitum vidi*, audaciore metonymia pro *sensi*, *audivi*. Similiter Sophocles Oedip. Tyr. v. 196. ἢ γῆρυς λάμπει, et supra Prom. v. 21. ἵν᾽ οὔτε φωνὴν, οὔτε του μορφὴν βροτῶν ὄψει. Quamquam ibi mollior est ratio, cum ὄψει ad proximum μορφὴν potissimum pertineat. πάταγος οὐχ ἑνὸς δορός, scil. ἀκούεται, *non unius* h. e. *permultarum hastarum strepitus auditur.* Stanlejus contulit Callimachi hymn. 3. v. 33.

v. 33. *καὶ μὴχ ἕνα πύργον ὀπάσσω.* Frequens in his constructionis variatio apta est perturbato loquentium animo. Itaque hanc lectionem, quam Brunckius e Cod. MS. eruit, vulgatae praefero, *πάντα γῶν τ' οὐχ ἑνὸς δορός.*

v. 105. *παλαίχθον Ἄρης*] *Quid ages, o Mars, qui olim hanc regionem obtines, an terram tibi sacram prodes?* Martis cultus inter Thebanos sanctissimus, idem et antiquissimus fuit. Harmoniam enim, Martis filiam, Cadmus Thebarum conditor uxorem duxisse ferebatur.

v. 107. *χρυσοπήληξ*, *aurea galea decorus*, Mars ab aliis quoque poetis appellatur. v. c. Hymn. Homeric. in Martem v. 1.

v. 107. 108. *ἔπιδ' ἔπιδε πόλιν — ἔθυ*] *Respice, respice urbem, quam olim carissimam habuisti.* Marti enim sacrae fuerunt Thebae; *τεῖχος Ἄρειον* jam Homerus vocat moenia Thebarum Iliad. Δ. 407.

v. 110. *ἴτ' ἴτε πάντες*] Sic et MS. Guelf. Qui *ἴθ' ἴτε πάντες* legebant, id Schol. teste sic explicabant: *ἄγε ἔλθετε πάντες.*

v. 111 — 113. *ἴδετε — ὕπερ*] *Videte virginum catervam pro avertenda servitute vobis supplicem.*

v. 114. 117. *κῦμα — ὀρόμενον*] *Nam circa urbem militum cristatis galeis ornatorum fluctus fremit s. resonat, Martis procella excitatus.* Diligenter iterum servata allegoriae perpetuitas. Ut enim maris unda vento agitata sonat, sic milites classico excitati urbem oppugnatum euntes strepitum tumultumque eiebant. Alio respectu exercitum urbem obsidione cingentem Euripides cum nube comparavit, in Phoenissis, v. 259:

ἀμφὶ δὲ πόλιν νέφος
ἀσπίδων πυκνὸν φλέγει.

δοχμολοφᾶν ἀνδρῶν] „Hoc nullus dubito, quin in alio codice reperturus sim. Ambo, quibus nunc utor, *δοχμολόφων.* Eurip. Phoeniss. 117. *τίς οὗτος ὁ λευκολόφας;* ubi videnda, quae Valckenarius erudite adnotavit.„ *Brunck.* *δοχμολόφοι οἱ ἐκ πλαγίου τοὺς λόφους ἔχοντες. Hesychius.* Idem:

Δοχμο-

Δοχμοκέρσαι, οἱ πλαγιοχαῖται r). At in MS. Guelferbytani textu est δοχμολόχων, quae lectio quoque in scholio margini adjecto servatur, ubi simul notatur: γράφεται δὲ καὶ δοχμολόφων, καὶ δοχμολόχμων. Ac δοχμολόχων quidem, quod esset *obliqua acie irruentium*, vulgatae nisi anteferendum, certe ea non est deterius. Ad reliquas enim h. l. imagines accommodatius erat, motus militum quam ornatus mentionem injicere.

καχλάζει] „Euripides Hippolyto:

Καὶ πέριξ ἀφρὸν
Πολὺν καχλάζων ποντίῳ φυσήματι.

Lycophron. v. 80. Ζηνὸς καχλάζων νασμός. — Attius:

Ac ubi curvo littore latrans
Unda sub undis labunda sonat
Simul et circum magnisonantibus
Excita saxis saeva sonando
Crepitu clangente cachinnat.

Recte autem Cel. Valckenarius ad illum Hippolyti locum s) admonuit, de hominibus *cachinnum edentibus* in usu fuisse καχάζειν, καγχάζειν, et κακχάζειν, de undarum vero non leni tantum murmure, sed et commoti maris maximo fragore, fluctuum albicantium litori, vel in litoris lapillos, κάχληκας dictos, illisorum strepitu, καχλάζειν fuisse adhibitum; ut in duobus, quos commemoravit Apollonii Rhodii locis: IV. 943. ἀμφὶ δὲ κῦμα λάβρον ἀειρόμενον πέτραις ἔπι καχλάζεσκεν. et II. 572. ὕψόθι δ' ὄχθης λευκὴ καχλάζοντος ἀνέπτυε κύματος ἄχνη. Quae cum ita sint, parum accurate καχλάζει in Stanleji versione h. l. redditum est *cachinnat.*

Vs. 118. sq. ἀλλ' ὦ Ζεῦ πάτερ παντελὲς — ἄλωσιν] *At o Jupiter pater, perfector, omnino a nobis de pelle hostium expugna-*

r) Stanlejus contulit Claudian. de III. Consulatu Honorii (v. 133.) *Fervet cristatis exercitus undique turmis*, et Virgil. Aen. IX. *tremunt in vertice cristae.*

s) p. 293.

pugnationem. ἀρήγειν alias juvare h. l. ſ. q. arcere, propulſare. Sic Eurip. Medea v. 1275. ἀρῆξαι φόνον δοκεῖ μοι τέκνοις.

v. 120. ſq. Ἀργεῖοι — ὅπλων] Argivi enim urbem Cadmi cingunt; et timor hoſtilium armorum ſcil. nos percellit; ellipſi in tanto animorum fervore ſatis apta.

v. 122. ſq. διάδετοι — χαλινοί] et maxillis equorum illigata frena caedem ſtrident, ſ. ut Heathius recte interpr. ſtridore lugubri denuntiant caedem ſequuturam. Cur hic Stephanus alteram lectionem φόβον habuerit, neſcio. Cur enim idem vocabulum tertio ſtatim verſu poëta repeteret? Et φόνον hic multo gravius ac terribilius eſt.

v. 124. ſq. ἑπτὰ δ' ἀγήνορες πρέποντες στρατοῦ δορυσσόοις σαγαῖς] Si δορύσσοος ſignificare poſſet, quod quidam putant, haſtam arcens, ab haſtae impetu praeſervans; nihil haberet epithethon hoc incommodi ſagis tributum. At cum hujus uſus exempla nuſpiam me invenire meminerim, dubitare mihi de hujus interpretationis veritate tantiſper liceat, donec idonea ejus auctoritas proferatur. Δορυσσόος eſt haſta concitatus, haſta impetuoſus, et conſequenter bellicoſus. Δορυσσόον ἀνδρεῖον, δορυόρμαν, ἢ δόρατι φοβοῦντα καὶ σοβοῦντα. Heſych. Itaque legendum arbitror δορυσσόοι σαγαῖς; hoc verborum ordine et ſenſu: ἑπτὰ δ' ἀγήνορες στρατοῦ δορυσσόοι πρέποντες σαγαῖς, ſeptem exercitus duces, haſtas vibrantes, ſ. bellicoſi ſagis decori. σάγη h. l. rectius de ſago militari, quam de univerſa πανοπλίᾳ exponitur.

v. 125. ſq. πύλαισιν ἑβδόμαις προσίστανται πάλῳ λαχόντες] Ἕβδομαι πύλαι de ſeptima porta Thebarum occurrit apud Eurip. Phoeniſſ. 1145. et ſic infra v. 633. 802. Sed h. l. ex ipſo verborum contextu patet, non ſeptimam portam, ſed ſeptem ſ. ſeptenas portas Thebarum intelligendas eſſe. Atque id jam obſervavit Thomas Magiſter. πάλῳ λαχόντες, ſinguli ſuam portam, quam oppugnent, forte nacti.

v. 128. φιλόμαχον κράτος, robur pugnae amans, Minerva dicitur pro regina bellicoſa. Sic eadem v. 165. ἰὼ μάχαισι μάκαιρ' ἄνασσα dicitur; et Agamemnon cum fratre Menelao Ἀχαιῶν δίθρονον κράτος Agam. v. 110.

v. 129.

v. 129. ῥυσίπτολις γενοῦ, *urbis liberatrix fias.* Nempe Ἐρυσίπτολις aut Ῥυσίπτολις, *urbium conservatrix, custos, liberatrix,* inter solennia erant Palladis cognomina, quibus praecipue utebantur qui eam in summo rerum discrimine invocabant. Sic ap. Homerum [t]):

Πότνι' Ἀθηναίη, ἐρυσίπτολι, δῖα θεάων·

quem ad locum Eustathius [u]): ὅτι ὥσπερ ὁ ἐφιέμενος λείας, ἀγελείην Ἀθηνᾶν ἐπεκαλεῖτο, οὕτως οἱ περὶ σωτηρίας πόλεως χεῖρας αὐτῇ ἀνέχοντες ὡς νῦν οἱ Τρῶες ἐρυσίπτολιν Ἀθηνᾶν ἐπεβοῶντο, ἤγουν φύλακα πόλεως, ἀπὸ τοῦ ἐρύω, τὸ φυλάσσω.

v. 130. sqq. ὅ θ' ἵππιος — λῦσαι] *Et tu, o Neptune equestris, qui tridente pontum regis, libera nos, o libera ab his terroribus.* ἰχθυβόλος μηχανὰ periphrasis *tridentis;* quo pisces figere dicitur Neptunus. cf. Spanhem. ad Callimach. hymn. in Del. v. 15. Erat enim τρίαινα, quae et ἰχθυόκεντρον appellabatur (nostris *eine Harpune*) inter piscatoria instrumenta, eaque majores pisces maxime venabantur; post illam fabula ad Neptunum transtulit. Dativus autem ἰχθυβόλῳ μαχανᾷ regitur a participio μέδων, quod in ποντομέδων latet; quasi dicatur πόντου μέδων ἰχθυβόλῳ μαχανᾷ. Haec certe constructio convenientior est ea, qua ἰχθυβόλῳ μαχανᾷ ad ἐπίλυσιν δίδου a nonnullis trahitur.

v. 136. Κάδμου ἐπώνυμον πόλιν] „Bene monet Scholiastes α. Martem invocari ad civitatem tuendam Κάδμου ἐπώνυμον, qui Harmoniam, Martis et Veneris filiam, uxorem duxerat. Porro civitates ἐπώνυμοι sunt iis, a quibus nomen trahunt. Apollodor. lib. II. p. 82. ᾤκησαν πόλεις αὐτῶν ἐπωνύμους κτίσαντες. Quo sensu Prometheus Oceanum alloquens apud nostrum Prom. Vinct. 300. ἐπώνυμον ῥεῦμα dixit, nempe ab Oceano denominatum mare. Ceterum is, qui nomen confert civitati, ipse etiam ἐπώνυμος dicitur. Sic Minerva *in Atthide Athenas condidit, quas ex suo nomine appellavit,* ut cum Hygino loquar; et Marcianus in Periegesi ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς προσηγορίαν λαβεῖν Athenas dixit. Erat ergo Minerva

(P) 2 Athe-

t) Il. Z. 305. u) p. 504. ed. Basil.

Athenarum ἐπώνυμος, a qua nomen ſuum traxerunt. Ita ipſa, de ſe apud Euripidem in Ione:

'Επώνυμος δὲ σῆς ἀφικόμην χθονὸς
Παλλάς.

Ita Romulus Romae conditor ejusdem ἐπώνυμος. Athen. lib. I. ubi ὑπό τε τῦ τῆς πόλεως ἐπωνύμου Ῥωμύλου male tranſtulit Dalechampius *quas tum Romulus conditor urbis ſui cognominis* etc. eſt enim ὁμώνυμος. In eundem errorem lapſi ſunt et plurimi interpretes. Aelian. V. H. lib. II. c. 33. 'Ακραγαντῖνοι δὲ τὸν ἐπώνυμον τῆς πόλεως παιδὶ ὡραίῳ εἰκάσαντες θύουσι; interpres: *Agrigentini cognominem urbi fluvium ſpecioſi pueri forma effingentes illi ſacrificant.* At Aelianus intellexit fluvium, qui urbi nomen dedit. Steph. Byzantinus: 'Ακραγάντες, πόλεις πέντε Σικελίας ἀπὸ ποταμῦ παραῤῥέοντος. Obiter in eadem re emendandus Varro de lingua Latina lib. IV. *Oppidum, quod primum conditum in Latio ſtirpis Romanae, Lavinium; nam ibi dii penates noſtri. Hoc a Latini filia, quae conjuncta Aeneae, Lavinia appellata;* lege: *Lavinia, appellatum.*" *Stanlejus.* — Quod autem idem Stanlejus h. l. tantum arcem Cadmeam intelligi, et πόλιν pro ἀκρόπολιν poſitum eſſe exiſtimat, id ei non concedimus, cf. v. 1. 10.

v. 138. κήδεσαί τ' ἐναργῶς] *Cura eam ſic, ut manifeſta fiant* auxilii ſ. praeſidii tui *veſtigia.* Niſi forte Aeſchylus ſcripſit: κήδεσαί τ' ἐνεργῶς, h. e. *efficacem ejus curam gere.*

v. 139 - 144. καὶ Κύπρις — πελαζόμεσθα, *et tu, o Venus, utpote quae es generis noſtri prima mater,* (quia Harmoniam Cadmi uxorem Venus Marti pepererat) *ſuccurre nobis; tuo e ſanguine genitae ſumus; tuum numen precibus invocantes accedimus.* λιταὶ θεόκλυτοι, *preces deam invocantes,* et h. l. λιταῖς σε θεοκλύτοις ἀπύουσαι idem eſt, ac ſi dixiſſet, λιταῖς σε τὰν θεὰν ἀπύουσαι. cf. lexic. Aeſchyl. in θεόκλυτος.

v. 144 - 147. καὶ σὺ —στόνων αἴοις, *et tu Lycee Apollo, Lyceus eſto hoſtili exercitui, gemitusque noſtros exaudi.* Haec ex emendatione noſtra, qua pro στόνων ἀϋτᾶς legimus στόνων αἴοις, ab αἴω *audio,* interpretati ſumus. Vulgata enim στόνων ἀϋτᾶς ſenſum aut nullum, aut certe plane incommodum praebet.

bet. Nam quid poteſt eſſe durius, quam id quod Gloſſae e vulgata efficiunt? ſecundum quas στόνων αὐτᾶς idem eſſet ac ἕνεκα τῆς φωνῆς τῶν στεναγμῶν ἐμῶν. Compoſitum verbi ἀΐειν ſaepius citat Heſychius: ut Ἐπαΐσαι, αἰσθέσθαι, ἐπακοῦσαι, πεισθῆναι. Simplex vero apud Homerum frequenter occurrit; ac de votorum et precum exauditione ponitur Iliad. O. 378. ubi eſt Ζεὺς ἀράων ἀΐων. Sic et Iris memoratur ἀράων ἀΐουσα Il. Ψ. 199. Similiter Aeſchyl. Perſ. 632.

Λύκειε ſ. Λυκαῖε Apollinis nomen hac ex cauſa ortum eſſe ſcribit Pauſanias: Cum lupi Sicyniorum ovilia tantopere vexarent, ut nullus jam ex illis capi fructus poſſet, indicaviſſe Apollinem, quo loco aridum quoddam lignum jaceret, cujus corticem carnibus permiſtum cum ex ejusdem oraculo lupis appoſuiſſent, illos, ſimulatque guſtaverint, interemtos eſſe. Unde aedificarunt Sicyonii ſacellum Apollini Lyceo, Pauſaniae aetate jam vetuſtate collapſum. Idem ſcriptor alio loco Apollinis Lycii templum memorat, quod apud Argivos Danaus dedicaverat. Quum Argos veniſſet, de regno cum Gelanore Sthenelae filio contendit; ac cum eorum uterque ad populum multa, eaque non magis probabilia quam juſta, pro ſe dixiſſet, populus ampliandum cenſuit in craſtinum diem. Poſtero igitur die in boum gregem in agro ſuburbano paſcentem lupus impetum fecit, atque is taurum ipſum gregis ducem adortus eſt. Viſum eſt Argivis, Gelanori cum tauro, cum lupo eſſe Danao aptiſſimam convenientiae rationem; quod ſcilicet, uti lupus eſt animal homini minime familiare, ſic propemodum ad id temporis nulla fuiſſet Danaus Argivorum uſus conſuetudine. Quare cum taurum lupus confeciſſet, Danao imperium adjudicatum eſt, isque cum illum lupum ab Apolline immiſſum eſſe crederet, Apollinis Lycii templum dedicavit. — Cum igitur Thebanae virgines Apollinem Lyceum invocant, certum eſt eas ad priorem illam narrationem de lupis Apollini conſilio interemtis reſpicere; ob quod factum etiam λυκοκτόνος ſ. λυκοεργής appellabatur; et verba illa Λύκειος γενοῦ δαΐων στρατῷ hoc ſignificant: *fac ut nominis tui omen, quo* Λύκειος

appellaris, etiam in hostibus expleas, et ut olim lupos, sic nunc hostes nostros interficias.

v. 147. sqq. *σύ τ' ὦ Λατογένεια κόρα — πυκάζε*] *tuque o cara Diana, Latonae filia, arcum bene instrue.* Diana non solum, ut venatrix, sagittandi peritia nobilis erat; sed hoc loco simul respici potest ad Niobes fabulam, quae cum se numero prolis Latona superiorem jactasset, liberis mox ab Apolline et Diana orbata est, cum ille filios, haec filias sagittis interficeret.

v. 151. In iis, quae sequuntur, non remittitur virginum angor, sed vehementius augetur, cum ipsae earum preces, variis horroribus ex audito curruum bellicorum armorumque strepitu misceantur.

ὄτοβον — κλύω] *Strepitum curruum circa urbem audio.*

v. 152. *ὦ πότνια Ἥρα*] Brevis haec invocatio nominis, similis ei quae v. 154 sequitur, ipsis precibus suppressis, sic prodit animum muliebriter anxium, ut quasi puellam, periculo quodam exterritam, matris opem implorantem, ejusque nomen semel ac saepius inclamantem audire nobis videamur.

v. 153. *ἔλακον — χνόαι*] *Stridorem edunt rotarum fistulae, axibus oneratis contritae.* Imago ad naturae veritatem adumbrata. „Callimachus hymn. V. *Συρίγγων αἴω φθόγγον ὑπαξονίων* *χνόαι* sunt, interprete Hesychio, *αἱ χοινικίδες, αἱ τῶ ἄξονος σύριγγες.*„ *Stanl.*

v. 154. *Ἄρτεμι φίλα, ἒ ἒ ἒ ἔ*] Haec v. 150. repetitio magnam vim habet ad absolvendam animi terrore perculsi speciem.

v. 155. *δορυκτίνακτος αἰθὴρ ἐπιμαίνεται*] Nobis quidem, qui multo majoribus tormentorum bellicorum, quae pulvere nitrato exonerantur, fragoribus adsueti sumus, haec phrasis de solo hastarum conflictu justo inflatior ac tumidior videatur; sed Aeschyli aetate nihil habebat, quod quemquam offendere posset. *Aër hastarum conflictu concussus furit.* Imo vero, cum post verbum *ἐπιμαίνεται* quaedam quasi mora, s. interpunctum intervallum fit, prudenter Aeschylus gravissimum verbum in clausula posuit. *Furere* etiam Latinis poe-

poetis de graviore strepitu usitatum. Sic *furit aestus arenis* apud Virgilium [x]).

v. 156. sq. τί πόλις [y]) — θεός;] *Quid tandem nobis urbs patietur? Quid illa fiet? quorsum tandem finem diriget deus?* Variatio haec temporum, praesentis et futuri, bene exprimit animum calamitatibus futuris tanquam praesentibus intentum.

v. 158. sq. ἀκροβόλων δ᾽ ἐπάλξεων λιθὰς ἔρχεται] Quamquam Pauwius more suo acriter urget, haec de lapidibus e muris in hostilem exercitum jactis intelligenda esse; verum tamen est, quod Heathius vidit, significari potius *imbrem lapideum ab hostibus in summa propugnacula missum*. Primum enim utitur poeta verbo ἔρχεται, non ἀφίεται aut simili. Deinde exterritas mulieres, prae metu vix sui compotes, prout meticulosorum mos est, ad ea solum attendere consentaneum est, quae terrorem augere possint, non ad ea, quae spem hostium impetum propulsandi ostendant. Denique ἀκρόβολοι ἐπάλξεις sunt *propugnacula, quorum summa* lapidibus *petuntur*, prout infra v. 304. ἀμφιβόλοισιν πολίταις int. *qui undique lapidibus feriuntur*. λιθὰς est *acervus lapidum, ein Steinhagel, Steinregen*. Ante ἐπάλξεων praepositio κατά, ut saepe fit, omissa. Optimum vero fuerit sequentem Apollinis invocationem partim ad v. 158. 159. partim ad v. 161. 162. trahere, ita ut post ἔρχεται commate tantum interpungatur.

v. 160. sqq. ὦ φίλ᾽ Ἄπολλον, κόναβος — σακέων] *o dilecte Apollo, strepitus auditur in portis clypeorum aere revinctorum*. His verbis designat Chorus cives suos in ipsis portis adversus hostes certaminis discrimen subeuntes.

v. 163. sq. καὶ Διόθεν πολεμόκραντον ἁγνὸν τέλος] Haec verba et interpunctionem dubiam, et sensum difficilem habent. Ut Scholiastarum nugas silentio praetereamus, duplex potissimum ea construendi ratio est, cum duplici quoque sensu conjuncta. Vel enim puncto post τέλος, aut colo, quod Brunckius fecit, posito, ad priora illa κόναβος ἐν πύλαις retrahuntur; vel quod Heathio placuit, post σακέων puncto distin-

 gui-

x) Aeneid. I. 111. y) MS. Guelf. καὶ πόλις.

guitur; et verba καὶ Διόθεν — τέλος cum sequentibus arctissimo nexu copulantur. Priorem igitur viam si quis ingrediatur, hunc sensum, sane non incommodum, elicuerit: *Strepitus in portis clypeorum aere revinctorum, et sacra cohors a Jove* scil. constituta, missa, *bellum perfectura.* τέλος de turma et cohorte militum usurpari notius est, quam ut moneri debeat. ἁγνὸν τέλος cohors *pura*, *casta*, *sancta*, ut apud Homerum Φυλάκων ἱερὸν τέλος *), dici possit; vel quia, ut Eustathius ad h. l. observat, ὅλως ἱερὸν δοκεῖ τὸ τῶν ἀνθρώπων Φυλακτικὸν, vel ut epitheto ἁγνὸν designetur innocentia et justitia belli pro patriae salute suscepti. πολεμόκραντον tametsi analogia passivum sensum postulat, sicut μοιρόκραντος est *a Parcis perfectus*, non repugnaverim tamen, si quis illud active capiendum putet, ut sit: *bellum gerens, perficiens, administrans.* Διόθεν denique breviter pro Διόθεν ἀφωρισμένον, τεταγμένον, dictum fuerit. Hactenus nihil nobis occurrit, quod magnopere offendat. Attamen, ut minus quam vellem huic explicationi tribuam, primum hoc me movet, quod κόναβος et τέλος non satis apte conjunguntur; deinde quod, ut jam antea monitum est, si h. l. Chorus militum suorum in portis hostem oppugnantium mentionem fecisset, fiduciae potius quam terroris materiam habuisset. Atqui Chorus hic nihil aliud, quam periculi magnitudinem cogitare, nec ulli hominum auxilio confisus ad solum deorum praesidium tanquam ad portum confugere videtur. Quae cum ita sint, alteram rationem, quae verba καὶ Διόθεν — τέλος cum sequentibus ἐν μάχαισί τε conjungit, praeferendam puto. Sed de ea ipsum audiamus Heathium disserentem.

„Primo observandum est, Chorum hunc muliebrem inter preces, quas diis patriis pro salute publica fundit, strepitu aliquo ab hostibus appropinquantibus oborto, vel oboriri viso, et ad earum usque aures pertingente, subinde interrumpi ac percelli, unde subito consternatae, precibus tantisper intermissis, strepitum illum sibi mutuo annuntiant, et deinde deorum invocationes tanto ardentius persequuntur.

*) Il. K. 56.

tur. Ita post Dianam, v. 152. invocatam, strepitum ex curruum tumultu urbi appropinquantium ortum memorant; post Junonem, v. 155. invocatam, stridorem axium sub pondere gementium; post Dianam, iterum v. 158. invocatam, aëris fremitum ex concussione hastarum, et imbrem lapidum summa etiam propugnacula quassantem; post Apollinem denique, v. 164. invocatum, clamorem hostium per ipsas urbis portas irrumpere nitentium examinatae nuntiant. Inde ad preces reversae in his duobus versibus, et tribus qui sequuntur, Minervae etiam Oncae, Thebarum protectricis, opem implorant, extremum scilicet periculum jam urbi impendere autumantes. His igitur praemissis dico versus 165. et 166. parenthesi includi debere; clamorem enim hostium in ipsis urbis portis audiens, aut audire sibi visa Chorus exclamationem istam, precibus interim abruptis, interponit, deinde, ut monui, ad preces revertitur. Ita quae hic leguntur, Διόθεν πολεμόκραντον ἁγνὸν τέλος, quaeque Minervam designant, per copulam καὶ connectuntur cum v. 160. Ὦ φίλ' Ἄπολλον. Post τέλος etiam non periodi nota, sed ὑποστιγμὴ tantum poni debet, ut continua oratione haec et sequentia conjungantur, sicut copula τε revera connectuntur. Ita autem totum locum vertendum censeo: *O dilecte Apollo (strepitus in portis aere revinctorum clypeorum) et a Jove in bello constituta sancta moderatrix in pugnisque beata regina Onca, pro urbe te sistens septem patentem portis sedem protege et libera.* Vox τέλος *magistratum*, vel *qui cum imperio est*, significat. Hoc sensu τὰ τέλη numero plurali a Thucydide usurpatur lib. I. §. 58. ubi vide *Duckerum* [a]); et in singulari etiam numero a Poeta nostro infra v. 1033.

Τοιαῦτ' ἔδοξε τῷδε Καδμείων τέλει.

Si quis tamen pro Καὶ Διόθεν rescribere malit Ὦ Διόθεν, me non renitentem habebit."

Hactenus Heathius; cujus quidem sententiam, ut omnino probamus, ita in singulis quibusdam partibus emendandam censemus. Initio enim parenthesi illa, cui v. 161. 162.

a) p. 40.

162. includit, non delectamur. Melius est, et superioribus aptius, post ἐκείνων puncto distinguere. Deinde erravit Heathius, cum verba πρὸ πόλεως vertit, pro urbe te sistens; significatur potius suburbana. Oncae enim Minervae templum ante urbem erat. Denique πολεμόκραντον passivo sensu cepisse videtur Heathius: verum an πολεμόκραντος unquam significare potuerit in bello constitutus, valde dubito; ac potius Διόθεν πολεμόκραντον τέλος interpretor praesidem a Jove, s. Jouis numine, bellum perficientem; h. e. a Jove ad bella administranda natum et constitutum. cf. lexic. Aeschyleum in Πολεμόκραντος, et Τέλος. Reliquam vero h. e. primariam partem Heathianae explicationis, qua totum h. l. de Pallade intelligi voluit, non solum, quod ipsis his verbis Minerva, cui curae fuisse πολεμήϊα ἔργα nemo ignorat, optime et verissime describitur, verum etiam hoc potissimum argumento ducti probamus, quod hic locus ad Heathii sententiam intellectus planissime cum simili loco v. 127. sqq. convenit; ut enim ibi Minerva sic invocabatur: ὦ Διογενὲς φιλόμαχον κράτος ῥυσίπτολι — γενοῦ; ita h. l.

καὶ Διόθεν πολε-
μόκραντον ἁγνὸν τέλος,
ἐν μάχαισί τε μάκαιρ'
ἄνασσ' Ὄγκα πρὸ πόλεως
ἑπτάπυλον ἕδος ἐπιῤῥύου.

In quibus aperte sensus idem, elocutio, pro Aeschylea dicendi ubertate, variata et amplificata. Διόθεν simul fabulosam Minervae e Jovis cerebro nativitatem innuere potest. ἁγνὸν vero proprium est hujus deae epitheton, ob castitatem omnium sermone celebratam. Superest, ut lectori totius in quo paulo longius versati sumus carminis versionem perpetuam exhibeamus, ut de universa ejus serie et nexu facilius judicari possit. *Ad quassatas vero propugnaculorum pinnas lapides volant, o dilecte Apollo; strepitus in portis* oritur *clypeorum aeratorum. Tuque o casta Jovis numine ad bella perficienda constituta praeses, regina Onca suburbana in praeliis felix, serua, defende hanc urbem septem portis patentem.*

v. 166.

v. 166. ἄνασσ' Ὄγκα] „Aliqui a vico Boeotiae Onca nominato dictam volunt. Schol. Pind. Olymp. Od. 2. Ἄγαλμα Παλλάδος ὁ Κάδμος ἱδρύσατο ἐν Ὄγκαις, κώμῃ τῆς Βοιωτίας. Ὀγκαία οὖν ἡ Ἀθηνᾶ τιμᾶται. Schol. ά. ad h. l. διὸ καὶ ἐκ Φοινίκων κατηγμένος, Ὄγκαν Ἀθηνᾶν παρὰ Θηβαίοις τιμᾶσθαι ἐποίησε, recte; ita veteres. Stephanus: Ὄγκα ἡ Ἀθηνᾶ κατὰ Φοίνικας. Male igitur idem Scholiastes vocem esse Aegyptiam dicit, cum Pausanias ex hoc ipso Deae nomine Cadmum non Aegyptium, sed Phoenicem fuisse probet. Τοῖς νομίζουσιν εἰς γῆν ἀφικέσθαι Κάδμον τὸν Θηβαΐδα Αἰγύπτιον, καὶ οὐ Φοίνικα ὄντα, ἔστιν ἐναντίον τῷ λόγῳ τῆς Ἀθηνᾶς ταύτης τὸ ὄνομα, ὅτι Ὄγκα (vel Ὄγγα, ita enim legendum esse, non Σίγα, monuerunt alii) κατὰ γλῶσσαν τῶν Φοινίκων καλεῖται, καὶ οὐ Σάϊς κατὰ τὴν Αἰγυπτίων φωνήν. „ *Stanl.*

πρὸ πόλεως] „scil. quae in templo ante urbem colitur. Scholiastes Sophoclis: Δύο ἱερὰ ἐν ταῖς Θήβαις ἵδρυται τῇ Ἀθηνᾷ, τὸ μὲν Ὀγκαίας (ita scribendum, non Οἰκαίας), τὸ δὲ Ἰσμηνίας. Pausaniae aetate tantum ara sub dio, eo ipso loco, quo bos fessa procubuit, et Cadmum, ut urbem conderet, admonuit. „ *Stanl.*

„Palladi, cujus ope draconem occiderat, quem sacro sibi fonti Mars custodem praefecerat, templum Cadmus exstruxit, sub titulo Ὄγκας, quo nomine Phoenicum lingua Deam appellatam fuisse creditur. Templum hoc extra urbem erat, πρὸ πόλεως, prope portas, quae ex eo Ὀγκαΐδες, et alio nomine Ὠγύγιαι dictae. Idcirco dea ἀγχίπτολις, πόλεως γείτων invocatur infra v. 503. Extat in illud vetus epigramma:

Ὄγκας ναὸς ὅδ' ἐστὶν Ἀθανᾶς, ὅν ποτε Κάδμος
Εἵσατο, βοῦν θ' ἱέρευσεν, ὅτ' ἔκτισεν ἄστυ τὸ Θήβας. „

Hactenus *Brunckius.*

v. 168. παναλκεῖς θεοὶ, *praepotentes, omnipotentes dii.*

v. 169. 170. τέλειοι — πυργοφύλακες, *sancti sanctaeque hujus urbis ac regionis turrium custodes.*

v. 171. πόλιν δορίπονον μὴ προδῶθ'] *nolite urbem bello laborantem, belli discrimine afflictam, prodere.*

v. 172. ἑτεροφώνῳ στρατῷ] „Argivi et Thebani Graeca utrique lingua, diversa tamen dialecto loquebantur, Argivi scilicet Dorica, Thebani Boeotico - Aeolica. Hoc satis causae erat, quare Argivorum exercitum ἑτερόφωνον στρατὸν appellaret Chorus, praesertim si reputemus verisimiliter supponi, virgines, e quibus constabat, nunquam cum iis fuisse collocutas, adeoque metu perculsas, diversitatem illam majorem, quam revera fuit, credere potuisse. Pauwiana explicandi ratio, juxta quam ita appellantur, quia alias partes secuti aliam de rebus in controversia positis sententiam fovebant, ac proinde alia plane et a Thebanis diversa loquebantur, nimis longe petita est, et a sensu communi remotior, quam ut admitti mereatur. Id scilicet puellis simplicibus in patriae excidio curae erat, ne ab iis everteretur, qui alia ac ipsae de Eteoclis et Polynicis in regnum Thebanum jure sentirent. Abstrusiores paulo sententias interdum promere poetam nostrum fateor; idem tamen naturae morumque veritatem ut plurimum accurate sequitur." *Heath.*

v. 173 - 175. κλύετε παρθένων, κλύετε πανδίκως χειροτόνους λιτάς] *audite virginum, audite ut aequum est, supplices preces.*

v. 176. sqq. ἰὼ — φιλοπόλεις] *Heu cara numina, quae urbem servatis et tuemini, nunc demonstrate, quam sitis civitatis amantes.*

v. 179. sq. μέλεσθ' — ἀρήξατε, *curate sacra publica, curantes autem opem ferte;* nisi forte melius est μέλεσθε indicativi sensu interpretari: *Curae vobis sunt utique sacra publica; cum igitur vobis curae sint, succurrite iis, ne intereant.* Imo forte rectissimum fuerit, sublato commate post φιλοπόλεις, id adjectivum una cum praeposita particula ὡς ad sequentia μέλεσθ' ἱερῶν δημίων referre: *Ostendite vobis civitatis hujus amantibus curae esse sacra publica, cumque vobis curae sint, auxilio vestro ea protegite;* ita ut ὡς φιλοπόλεις sit idem ac ὅτι φιλοπόλεις ὄντες. Sic saltem optime inter se conjungantur δείξαθ' — ἀρήξατε.

v. 181 — 183. φιλοθύτων — μνήστορές ἔστε μοί b)] *Et urbis igitur caeremoniarum sacrificia frequentantium memores nobis estote.* Haec verba facillime de omnibus omnium deorum sacris capiuntur, ut iis insit ἐπεξήγησις et repetitio sententiae antecedentis; quamquam praecipue Bacchi sacra Thebis a Cadmo instituta, quorum aliquoties mentionem facit Chorus in Euripidis Phoenissis, hic spectari possunt. Ὄργια φιλόθυτα sunt, in quibus multae hostiae mactantur, quae rite non fiunt absque multis sacrificiis. Id autem adjiciebant, ut eo magis deos moverent, quos sacrificiis delectari haud ignorabant. Cf. v. 77. φιλόθυτον hic eodem modo dicitur, ut φιλόσπονδον Choëph. 289.

IN SCENAM IV.

v. 184 — 288.

Accurrit Eteocles mulierum trepidatione valde offensus, earumque lamentationes, veritus ne in timorem conjiciant milites, probris, objurgatione, minis coërcet. Prima ejus oratio vehementissima est, et irarum plenissima; post colloquium cum Choro exorsus initigatur paulatim ac defervescit, donec tandem animo earum confirmato, sponsioneque servandae tranquillitatis accepta, placatus, quid eas facere velit, quidque ipse jam peracturus sit exponit.

v. 184. θρέμματ' οὐκ ἀνασχετά probrum a summa indignatione expressum; ut nostri dicerent: *ihr unausstehliches Gezücht, ihr unerträgliches Volk.*

v. 185. ἦ ταῦτ' — πυργηρουμένῳ] *quaero ex vobis, an haec optima et civitati conducibilia sint, exercituique huic obsesso animum augere possint.* ἄριστα sarcasmus. Ipse enim pessimum arbi-

b) In Aldina jam recte scriptum μνήστορες ἔστε μοι, ut ἔστε sit imperativus; Turnebus vero dedit μνήστορές ἐστέ μοι, ita enim ex ratione inclinationis toni, si ἐστε praesens esset, scribendum erat pro μνήστορες ἐστὲ μοί, cum encliticum praesens ἐστὲ accentum suum in μνήστορες, et μοὶ in ultimam verbi ἐστε rejiciat. Quia vero ἔστε hic imperativus est, sine dubio scribendum μνήστορες ἔστε μοι.

arbitrabatur, chorum sic trepidare, discurrere, et lamentatione ac planctu urbis vicos complere. Post θάρσος supplendum ἐστί· θάρσος ἐστὶ i. q. *affert fiduciam*, ut apud Homerum τὸ γὰρ μένος ἐστὶ καὶ ἀλκή c).

v. 187. βρέτη — σωφρόνων μισήματα] *quod sic ad simulacra deorum urbis praesidum provolutae clamatis, tumultuamini sapientibus odiosissima natio!* Qui aures habuerit paululum teretes, eum ipsa irati dicti sonus et pronuntiatio admonebit, σωφρόνων μισήματα non ad *rem* pertinere, q. d. *quae sunt sapientibus odiosa*, sed in personas mulierum conjici, probrum vocativo elatum, simile illi θρέμματ' οὐκ ἀνασχετά, quod vernaculo sermone sic efferretur: *ihr Scheusale der Verständigen!*

v. 189. sqq. Jam regem ira movet, ut a propriis Chori personis orationem ad communem sexus muliebris aversationem abducat. μήτ' ἐν κακοῖσι — κακόν. *Utinam nec in malis nec in prosperis rebus ullum esset mihi cum sexu muliebri commercium. Si enim rerum potitur, superbia non ferenda est; si vero timet, familiae et civitati majus malum affert.* κρατοῦσα et δείσασα nominativos absolutos esse, recte intellexit anonymus Anglus apud Burtonum. Ideoque Brunckius etiam veriorem interpunctionem adhibuit. κρατεῖν sic dicitur, ut nostris: *oben drauf seyn; res suas prospere agere, nihil habere quod timeas.* οὐχ ὁμιλητὸν θράσος, *so ist es bei ihrem Uebermuth nicht auszuhalten.* δείσασα, οἴκῳ καὶ πόλει πλέον κακόν, *si vero in periculis versantur, nimio timore seu domestica seu publica mala nimium quantum augent.* Hic non possum, quin cum Megadoro illo Plautino exclamem:

Ut matronarum hic facta pernovit probe!

v. 193. sqq. καὶ νῦν — πορθούμεθα] *Et jam trepidis his vestris discursationibus exanimem civibus ignaviam excitastis; resque hostium quantum fieri potest augetis; nosque adeo intus a nobis ipsis debellamur.* πολίταις cum διερροθήσατε d) construendum; et incisum est τάσδε διαδρόμους φυγὰς θεῖσαι. φυγαὶ διάδρομοι, quod h. l. perquam apte pluraliter elatum est, *fugam* signi-

c) Iliad. I. 602.

d) MS. Guelf. legit διερρόθειατ', scholio superscripto ἐξεβάλλετε.

significant; *quae et aliquis huc illuc cursitet ac trepidet facia.* θεῖσαι φυγὰς sunt *cursus instituentes, exercentes.* διαῤῥοθεῖν, *rumores serere*, h. l. quia cum dativo personae et accusativo rei construitur, est *tumultuose alicui aliquid injicere.* ἄψυχος κάκη est ignavia et timiditas, quae animum frangit, aut, ut ait ille, sapientiam expectorat. οἱ θύραθεν apte dicuntur *hostes obsidentes*, et civibus urbe inclusis, τοῖς ἔνδοθεν, opponuntur. πορθούμεθα graviter dictum: *wir reiben uns einander selbst auf.*

v. 197. Iterum ad communem sexus muliebris reprehensionem redit. Hoc scilicet iratis hominibus proprium est, ut fervore animi abrepti, saepius eodem, unde digressi erant, oratione revertantur. τοιαῦτα — ἔχοις] *Das hat man nun davon, wenn man mit Weibern leben muss.*

v. 198. καὶ μή τις ἀρχῆς τῆς ἐμῆς ἀκούσεται] καὶ h. l. adversative ponitur; q. d. *Nun, nun*, vel *aber wenn sich nur einer untersteht, meinem Befehle nicht zu folgen.*

v. 199. ἀνὴρ γυνή τε χὤ τι τῶν μεταίχμιον]. Dubium non est, quin haec locutio ex animi fervore, qui profertur, spectanda, neque adeo vel interpretatione nimis premenda, vel, quod Pauwius facere ausus est, correctione sollicitanda sit. Habet hoc ira, ut interdum aut hyperbolis utatur insolentioribus, aut subabsurda quaedam eloquatur. Sic Eteocles, cum dicturus esset, neminem plane, qui non sit in obsequio mansurus, poena liberum futurum, id ira incensus sic effert: *seu vir, seu mulier sit, aut si quid inter utrumque intermedium.* Nostri dicerent: *es sey Mann oder Weib, oder wer es nun seyn mag.*

v. 200. ψῆφος κατ' αὐτῶν ὀλεθρία βουλεύσεται] *calculus perniciosus adversus eos sententiam feret; h. e. judicio capitali suffragiis latis condemnabuntur.* De more Graecorum, calculis in urnam conjectis suffragia in comitiis et judiciis declarandi, dicere nihil necesse est; qui ritus cum vel tironibus notus sit, nec verba quicquam difficultatis habeant, mirum profecto est Stephanum hic tricari potuisse. Nec opus est Stanlejano βαλήσεται, pro βουλεύσεται. Βουλεύεσθαι κατά τινος, *deliberare contra aliquem*, bene dicitur de suffragiis in causa capi-

capitali; quae antequam omnia perlata et numerata sint, deliberationem potius, quam judicium agunt. Quid quod βουλεύειν et βουλεύεσθαι a propria *deliberandi* ad vicinam *decernendi* significationem facillime deflectitur.

v. 201. λευστῆρα — φύγῃ e) μόρον] *nequaquam vero publicam lapidationis poenam effugiet.* Eadem poena his verbis denuntiatur apud Sophocl. in Antigone

ἀλλ᾽ ὃς ἂν τούτων τι δρᾷ,
φόνον προκεῖσθαι δημόλευστον ἐν πόλει. f).

v. 202. μέλει γὰρ ἀνδρὶ scil. τἄξωθεν, *publica* h. e. *forensia et bellica negotia ad viros pertinent.* μὴ γυνὴ βουλευέτω τἄξωθεν, *mulier vero a publicarum negotiarum cura abstineat.* Nempe τἄξωθεν nominativo casu quidem ad μέλει pertinet; tacite tamen ad βουλευέτω repetendum. Et omnino haec verborum collatio, μέλει γὰρ ἀνδρί, μὴ γυνὴ βουλευέτω, τἄξωθεν, impetu animi concitatior est.

v. 203. ἔνδον δ᾽ οὖσα μὴ βλάβην τίθει, *si vero domo se contineat, ac domestica curet, nihil damni importet.*

v. 204. ἤκουσας, ἢ οὐκ ἤκουσας, ἢ κωφῇ λέγω; In hac quoque locutione irati animi ebullitio facile agnoscitur. Nam si lentius ista diceret, non adderet ἢ κωφῇ λέγω; quod quodammodo jam in altera disjunctionis parte ἢ οὐκ ἤκουσας latere certum est. Si hic logicorum ἀκριβείᾳ opus esset, in promtu foret rescribere ἢ κωφῇ λέγω; ut non novum disjunctionis membrum, sed nova quaestio fieret. At sic inciderentur nervi orationis ira inflammatae, quam profecto decebat haec ita enuntiare: *Audistis, an non audistis, an cum surdis loquor?*

v. 205. ἦκουσ᾽ ἀκούσασα τὸν ἁρματόκτυπον ὄτοβον, *cohorruimus curruum strepitu audito.* cf. v. 151.

v. 207.

e) φύγοι MS. Guelf.

f) „Hesychius λευστῆρα, φονέα — λίθοις ἀναιροῦντα. Supplicium frequens apud veteres Graecos. Parthenius Eroticis προὐτρέψατο λεῦσαι τὴν κόρην. Deinde poeta innominato profert: οἱ μὲν ἔπεφνον Πανσυδίῃ θαμινῇσιν ἀράσσοντες λιθάδεσσιν. Sophocles Ajace λιθόλευστον Ἄρη (Achilles) τοὺς στρατιώτας κατα- vocat.„ *Stanl.*

v. 207. *ὅτε σύριγγες ἔκλαγξαν ἑλίτροχοι*, *cum modioli rotas circumagentes stridebant.* σύριγξ i. q. χνόη fistula s. modiolus rotae, *(die Nabe)* quae circa axem vertitur, ipsamque rotae curvaturam, *(die Felgen)* quacum per radios cohaeret, circumagit.

v. 208. *ἱππικῶν τ' ἀΰπνων πηδαλίων διὰ στόμα πυριγενετᾶν χαλινῶν*] Hic locus quoniam ad sensum quidem facilis, ad elocutionem vero subdifficilis, et fortasse leviter corruptus est, primum quomodo, si nihil eum a librariis vitii contraxisse putemus, interpretandus sit, deinde qua ratione eum emendandum esse suspicemur, explicabimus. Nimirum ut nunc legitur, genitivi ἱππικῶν ἀΰπνων πηδαλίων et πυριγενετᾶν χαλινῶν vel ab ἀκέσασα, quod Heathio videbatur, vel quod aeque bene fieri posse crediderim, ab ὄτοβον reguntur. Si prius, verborum consecutio haec est: ἀκέσασα τὸν ἁρματόκτυπον ὄτοβον, ἀκέσασά τε πηδαλίων etc. In quo tamen, etiamsi non offendamur constructionis immutatione (quoniam audiendi verba utrumque casum, genitivum et accusativum adsumere constat) g), ambiguitas quaedam et perplexitas in collocatione verborum molesta est, propterea quod particula τε post ἱππικῶν inducit auditorem, ut haec verba, quae sequuntur, cum proxime antecedentibus σύριγγες ἔκλαγξαν ἑλίτροχοι vincienda putet, quem quidem errorem postea, cum ad postrema pervenerit, sero intellectum revocare cogitur. Talem vero verborum structuram vitiosam et incommodam esse nemo non concedit. Iisdem vero incommodis altera ratio premitur, si genitivos πηδαλίων etc. a substantivi ὄτοβον regimine pendere dicamus, quasi poeta sic scripserit: ἁρματόκτυπον ὄτοβον, ὄτοβόν τε πηδαλίων etc. Ne sic quidem huic periodo intricatae atque impeditae verborum collo-

g) Cl. Brunckius ipse huic sententiae favens attulit similis constructionis exemplum ex Anacreonteis:

λυρικῆς ἄκουε μούσης
φιλοπαίγμονός τε Βάκχου
ἑτεροπνόας κυπέλλου.

collocationis macula abstergebitur. Quare nobis ita potius videtur Aeschylus scripsisse:

ὅτε
σύριγγες ἔκλαγξαν ἑλίτροχοι ἱππι-
κῶν τ' ἀΰπνων πηδαλίων διαστόμια
πυριγενετᾶν χαλινῶν.

Διαστόμια nimirum significarent ferream frenorum partem, quae ipsi equorum ori inditur. Ea alias simpliciter *στόμια*, alias *ὑποστόμια* appellantur. Luculentus est locus in Pollucis onomastico: *τοῦ δὲ χαλινοῦ τὰ σιδήρια, ὑποστόμια. καὶ τῶν μὲν ὑποστομίων τὰ μὲν κοῖλα ἐχῖνοι· τὰ δὲ περιφερῆ καὶ πριονωτὰ, τροχοὶ, τὰ δὲ στερεὰ καὶ προμήκη καὶ ἀλλήλοις ἀντεμπλεκόμενα ἐν ἁλύσεως εἴδει δακτύλιοι καὶ δάκτυλοι.* Hic diserte Pollux *ὑποστόμια* tanquam partem a toto *χαλινῷ* discernit. Est autem ea pars freni, quam nos *die Stange* appellamus. Hujus deinde tres formas enumerat Pollux, *ἐχίνους*, *τροχοὺς* et *δακτυλίους*. Jam *ὑποστόμια* recte a nostro *διαστόμια* appellari potuisse, nemo, ut opinor, dubitabit, etiamsi hoc vocabulum alibi non occurrat. Quod si nobis detur, omnia facile expedientur. Sic enim primum ambiguitate constructionis plane sublata, *σύριγγες* et *διαστόμια* commode per copulam *τε* vinciuntur. Utrisque etiam bene tribuitur *κλάγγειν*. Porro *διαστόμια χαλινῶν*, ut apud Pollucem *ὑποστόμια χαλινῶν*. Ornatus vero poetici causa antequam proprio nomine *χαλινῶν* diceret, eosdem hac metaphora descripsit *ἱππικῶν ἀΰπνων πηδαλίων*. *Πηδάλιον*, *gubernaculum*, hoc loco transfertur ad frena equorum, ut omnino rem equestrem et nauticam frequenter comparant. Sic Euripidis Hippolytus h) *habenas retro trahere* dicitur, ut *remos nauta*,

ἤρπασ' ἡνίας χεροῖν
Ἕλκει δὲ, κώπην ὥστε ναυβάτης ἀνήρ·

ejusdem *manus habenas dirigens* appellatur *ναύκληρος χεὶρ* i), *frena* vero *οἴακες* k), plane ut a nostro *πηδάλια* nominantur. Quod autem Aeschylus addidit *ἱππικῶν*, id perspicuitatis causa fecit, ut statim auditorem moneret, non de gubernaculis

h) v. 1221. ubi conf. doctiss. Valckenaer p. 295.
i) v. 1224. k) v. 1227.

culis proprie sic dictis, sed de equestribus capiendum esse vocabulum. ἀΰπνων ornate pro frenis, quae semper moventur, modo attrahuntur, modo laxantur. πυριγενετᾶν vero χαλινῶν, ut στόμια πυριγενῆ apud Euripidem [l]). Jam universum hunc locum ita Germanice quidem reddi velim: *O theurer Sohn des Oedipus, ich erschrak über der Streitwagen krachendes Getöse, denn es klirrten die radumwälzenden Naben, es klirrten die Stangen der rastlos die Rosse steuernden feuergeschmiedeten Zügel.* Cujus quidem emendationis veritas hoc etiam argumento evincitur, quod hoc modo ἁρματόκτυπος ὄτοβος generalis imaginis instar est, quae deinde in duas quasi formas dissolvitur. ἁρματόκτυπος ὄτοβος enim partim a stridore rotarum, partim a stridore frenorum *(der eisernen Stangen im Gebiss der Pferde)* oriebatur [m]).

v. 210. τί οὖν, ὁ ναύτης] Commode hoc poeta instituit, ut Eteocles occasione translationis e re nautica petitae, quae inerat in vocabulo πηδαλίων, aliam arripiat haustam ex eodem fonte comparationem. Sensus: *Quid ergo? Num nauta, cum navis fluctibus laborat, hac in re salutis praesidium inveniat, ut e puppi, ubi gubernacula potius regere debebat, in proram confugiat*, deorum scilicet simulacra ibi veneraturus? Nimirum in prora navium erat παράσημον, quod ubi dei cujusdam figuram referebat, a nautis adorabatur. Romani *tutelam*, quae in puppi erat, ab *insigni*, quod in prora poni solebat, discernebant. Hoc discrimen Graeci ignorant [n]). Pluribus

ad

l) Hippol. v. 1223.

m) Pauwiana emendatio διαστόμια, *ori inhaerentia*, difficultatem non tollit. Si quis vero διὰ στόμα pertinacius defendat, ei auctor sim, ut saltem ita rescribat:

ἱππικόν τ' ἀΰπνων πηδαλίων διὰ στόμα.

Ita enim et genitivorum nimis hic frequenter concurrentium numerus minuatur, et διὰ στόμα epitheto suo definiatur, et omnino tota dictio propius ad similitudinem versiculi v. 122. accedat, ubi διάδετοι γενύων ἱππείων χαλινοὶ occurrebant. διὰ στόμα vero pro ἐν στόματι, ut v. 51. et ἱππικὸν στόμα, ut ἱππικοὶ πλεύμονες v. 61.

n) Optime post Salmasium ad Solin. p. 403. et Schefferum de militia navali III. 1. p. 372. sqq. hanc caussam tractavit doctiss. *Enschede*, in diss. *de tutelis et insignibus navium*, cujus summam dabimus in lexic. Aeschyleo voc. Πρῷρα.

ad intelligendum h. l. praesertim cum sua se ipsum luce collustret, opus non est; nec Stanleji longam de ea re disputationem, praesertim cum multa, quae ab h. l. aliena sunt, contineat, hic ut exscriberem a me impetrare potui.

v. 213. sqq. Ἀλλ' — ἀλκάν.] *At nos deorum numine fretae ad eorum antiqua simulacra accurrimus, cum perniciosae tempestatis ingruentis strepitus in portis oriretur, tum igitur metu conversae sumus ad supplicationem, rogaturae deos, ut hanc urbem auxilio suo protegant.* Magna in horum verborum ordine ac delectu animorum perturbatio, magna quoque in hac deorum mentione ter injecta, ἐπὶ δαιμόνων — πίσυνος θεοῖς — πρὸς μακάρων λιτὰς, mulierum religio cernitur. νιφὰς proprie nix confertim cadens, *Schneegestöber*, h. l. transfertur ad saxorum multitudinem, quibus turres et pinnae murorum ab hostibus percutiebantur; i. q. supra proprio vocabulo λιθὰς enuntiatum reperimus v. 159.

v. 218. πύργων στέγειν εὔχεσθε πολέμιον δόρυ;] Interrogative haec enuntiata significant: *Quid? num optatis ut turres nostrae hostium arma et impetum sustineant?* Tumque Chorus affirmative respondet: οὐκοῦν τάδ' ἔσται πρὸς θεῶν. *Utique ergo haec penes deos erunt.* Fortasse taman rectius fuerit, post δόρυ puncto, post θεῶν vero interrogandi signo distinguere; ita ut Eteocles hoc dicat: *At vos potius precamini, ut turres hostium impetum sustineant.* Nempe, ut εὔχεσθε imperativus sit, q. d. *Quid aitis? Vos deos rogare, ut ipsi urbem defendant? Quin potius precamini, ut turres nostrae satis firmae ac validae sint ad propulsandum hostium impetum?* tumque Chorus respondeat: *Nonne igitur haec penes deos sunt?* στέγειν πολέμιον δόρυ vel est *sustinere*, vel *propulsare*, i. q. ἀποστέγειν v. 236.

v. 219. 220. ἀλλ' οὖν — λόγος, *atqui vero deos ferunt capta urbe excedere!* Sed h. l. me parum delectat articulus τῆς ad sequentis versiculi initium rejectus. Quid? si putemus Aeschylum scripsisse:

ἀλλ' οὖν θεοὺς
αὐτῆς ἁλούσης πόλεος ἐκλείπειν λόγος.

ut

ut haec ſit regis ſententia: *Atqui deos ipſos ajunt capta urbe excedere;* vel, ut idem latius declaremus: *Vos quidem haec a diis pendere dicitis, at niſi cavetis, ne tumultu veſtro ac trepidatione cives ad defendendam urbem langueſcant, veſtrae ſane preces nihil profuerint; captam enim urbem ipſos quoque deos deſerere ferunt.* Notum eſt veterum commentum, Troja expugnata viſos eſſe deos ſimulacra ſua auferentes. Cf. Schol. ad h. l. Stanlejus ad partes vocavit Euripid. Troad. ubi Neptunus ait:

Λείπω τὸ κλεινὸν Ἴλιον, βωμοὺς τ' ἐμοὺς,
Ἐρημία γὰρ πόλιν ὅταν λάβῃ κακὴ,
Νοσεῖ τὰ τῶν θεῶν, οὐδὲ τιμᾶσθαι θέλει.

item Virgil. Aen. II.

Exceſſere omnes adytis, arisque relictis
Dî, quibus imperium hoc ſteterat.

v. 221. ſq. Μήποτ' — πανήγυρις, *Ne unquam mea aetate haec deorum ſocietas* urbem *deſerat.* ὧδε dicitur, quia in conſpectu erant deorum ſimulacra.

v. 222. ſqq. μηδ' εἰσίδοιμι — ἁπτόμενον πυρὶ δαΐῳ. Vulgo participium ἀστυδρομουμένην vertitur *percurſam*, et in indice Burtoniano denotare dicitur urbis ſtatum, *quando trepidant et circumcurſitant cives.* Quod h. l. tamen admitti nequit, quia ſic incommodus oriretur pleonaſmus. ἀστυδρομεῖται πόλις igitur hoc potius ſignificat: *ad arcem urbis fit hoſtium concurſus atque oppugnatio. Ne umquam,* Chorus inquit, *videam arcem urbis ab hoſtibus oppugnari.* Niſi forte ἀστυδρομεῖν πόλιν ſimpliciter ſic dicitur ut πολιορκεῖν πόλιν. καὶ στράτευμ' ἁπτόμενον πυρὶ δαΐῳ Stanlejus vertit: *et caſtra accenſa igne hoſtili?* At στράτευμα an unquam *caſtra* ſignificet, dubito; et ſi id fieri poſſe concedam, tamen ab hoc loco alienum eſt. Caſtra enim non erant obſeſſorum civium, ſed hoſtium potius urbem cingentium. Itaque στράτευμα *de exercitu hoſtili* intelligendum et ἁπτόμενον πυρὶ δαΐῳ eſt *aggredientem* ſ. *graſſantem infeſto igne.* Si quis tamen ἁπτόμενον paſſivo ſenſu pro incenſum accipere maluerit, non equidem valde repugnabo, modo idem στράτευμα aut *milites Thebanorum* aut *omnem omnino populum Thebanum* ſignificare ſtatuat; ſicut alibi στρατὸς de

 popu-

populo dicitur. Quamquam si quis hanc rationem initurus sit, auctor ei fuerim, ut vulgatae ἀπτόμενον praeferat lectionem a Scholiasta memoratam, satis ut opinor antiquam, τυφόμενον. id enim h. l., ubi non de aedificiis, sed de vivis hominibus sermo est, aptius fuerit. Cf. lexic. Aeschyl. voc. Τύφω. Germanice h. l. ita convertere liceat: *und o dass ich nie die Veste dieser Stadt gestürmet, nie ihr Volk von des feindlichen Feuers Rauchdampf geängstigt sähe!*

v. 225. μή μοι — κακῶς] *Vide ne deos invocando male nobis consulas; h. e. non omnino quidem deorum venerationem improbo, at cave ne nimium precibus et lamentationi indulgens in timorem milites nostros conjicias, adeoque temere atque inconsulto civitatem perdas.* Cf. v. 238. sqq.

v. 226. 227. πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας μήτηρ, γυνή, σωτῆρος] Ante *Brunckium* V. D. jam Abreschius viderat, σωτῆρος non substantivi sed adjectivi loco positum et cum εὐπραξίας construendum esse. *Ac ne quis cum Stanlejo structura masculini σωτῆρος cum feminino εὐπραξίας offendatur, ideoque σωτήριος substituendum censeat, multa locorum exempla in medium protulit, in quibus non modo masculina, sed et sequioris sexus nomina adjectivorum instar adjunguntur cujuscunque generis substantivis. Aeschyl. Pers. 943. πόλεως γέννας πενθητῆρος, et Eumen. v. 186. δίκαι καρανιστῆρες. Agam. v. 673. et Soph. Oed. Tyr. v. 80. τύχη σωτήρ. Idem in Antig. v. 1086. λωβητῆρες Ἐρίννυες. Adde ex hujus, in qua versamur, tragoediae v. 128. παιδολέτωρ Ἔρις. Satis igitur declarávit Abreschius, σωτῆρος cum εὐπραξίας bene coire. Non tamen aeque bene difficultatem in vocabulo γυνή latentem expedivit. Primus autem omnium Brunckius vidit, γυνή non nominativum sed vocativum esse, et ad Chorum pertinere; hoc nimirum verborum ordine: πειθαρχία γάρ, ὦ γυνή, ἐστὶ μήτηρ τῆς σωτῆρος εὐπραξίας. Ut enim Chorus ipse de se loquens, plerumque singulari numero utitur, sic h. l. eum Eteocles tanquam singularem personam compellat. Simile exemplum V. D. excitavit e Sophocl. Oedip. Tyr. v. 1111. ubi Chorum compellans Oedipus vocativo πρέσβυ utitur,

utitur, quod librariis et editoribus parum intellectum diversimode vexatum fuit. Ad sententiam vero idem post alios opportune comparari jussit Sophocleum illud Antig. v. 672. sqq.

Ἀναρχίας γὰρ μεῖζον οὐκ ἔστιν κακόν.
Αὕτη πόλεις τ' ὄλλυσιν, ἥδ' ἀναστάτας
Οἴκους τίθησιν· ἥδε σὺν μάχῃ δορὸς
Τροπὰς καταῤῥήγνυσι. τῶν δ' ὀρθουμένων
Σώζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία.

v. 227. ὧδ' ἔχει λόγος, *habes meam sententiam*, s. *hoc igitur tibi dictum sit.*

v. 228. ἔστι scil. μέν. Repetit enim Chorus affirmandi causa illud ἐστὶ in Eteoclis verbis πειθαρχία γάρ ἐστι etc. Quae quidem interpunctio hic unice vera est; quamquam Aldinae editionis ratio ἐστὶ θεοῖς δ' ἔτ' ἰσχὺς καθυπερτέρα sensu non caret.

θεοῖς δ' ἔτ' ἰσχὺς καθυπερτέρα] *Quamquam tibi concedimus, obedientiam erga magistratum prosperitatis matrem esse, deorum tamen vis ac potentia multo superior est.*

v. 229. sqq. πολλάκι — ὀρθοῖ] Pulcherrimam allegoriam sic intelligo: *Ac saepe in malis rebus* deorum potentia *nubem oculis impendentem, gravi calamitate ineluctabilem erigit.*

Quam ornate igitur extulit id, quod propriis verbis sic dicendum fuisset: *Deorum potentia saepenumero gravissimam calamitatem, quae proxime jam instabat et urgebat, avertit.* ἀμήχανος ἐκ χαλεπᾶς δύας νεφέλα, *nubes tanto tamque difficili calamitatis onere ac pondere premens, ut viribus humanis nec dirigi, nec averti possit.* Qui illud ἐκ χαλεπᾶς δύας, quod cum ἀμήχανον construere debebant ad sequens participium κρημναμέναν traxerunt, hi quid allegoriae veritas postularet, non viderunt; fefellit autem eos, quod ἐκ praepositionem hic *locum* denotare existimaverunt, quae potius *caussam* designat; et ἀμήχανος ἐκ χαλεπᾶς δύας est nubes, quae *propter* difficilem qua oneratur calamitatem depelli non potest. ὀρθοῖ, *erigit, summovet* nubem in coelum, quae antea oculis quam proxime impendebat, praesentemque tempestatem minabatur, ne quid porro extimescendum sit. Germanice sic eloquamur

ſententiam: *Dennoch iſt der Götter Macht noch weit erhabner; und oft lichtet ſie im Unglück die mit ſchwerer Drangſal unwiderſtehlich herabdrückende dicht über unſern Augen ſchwebende Wolke.* Jam mihi videat aliquis, an non Canteri conjectura, qua τὸν ἀμάχανον pro τὰν ἀμάχανον legendum cenſebat, hujus loci elegantiam prorſus corrumpat. Atqui ea patronum nacta eſt Heathium, metrorum illum quidem ſatis peritum, at a venuſtatis poeticae ſenſu judicioque parum inſtructum, qui ſic iſtos interpretatur verſiculos: *Deorum potentia ſaepe in malis hominem conſilii inopem et impotentem e difficili calamitate erigit, nubemque ſuper oculos impendentem tollit.*

v. 232. ſqq. ἀνδρῶν — ἔσω δόμων] *Virorum eſt curare, ut diis hoſtiae et ſacrificia rite offerantur, hoſtibus* incurſionem *tentantibus; veſtrum vero eſt ſilere, ac domi vos continere.*

v. 235. ſqq. διὰ θεῶν — στυγεῖ;] *Deorum beneficio urbem noſtram adhuc inviotam ſervamus, ſ. incolimus, hoſtiumque turbam turres noſtrae propulſant; quaenam igitur eſt invidioſa illa obtrectatio, quae hanc noſtram deorum reverentiam culpet, aut oderit?* τάδε non ad proxime praecedentia, ſed omnino ad Chori meticuloſam religionem pertinet, quam ei Eteocles vitio verterat.

v. 238. ſqq. ἔτι — ὑπερφοβῆ.] *Non equidem vobis invideo* aut prohibeo, ne deos colatis; *at ne timidos mihi reddatis cives, quieſcite, nec ultra modum nimis metuite.*

v. 241. ſqq. ποταίνιον — ἱκόμαν.] *Recenti ſtrepitu audito trepidi timoris plenae hanc in arcem, venerandam ſedem, confugimus.* His verbis mulierculae veram tragoediae ſcenam diſerte declarant; in arce enim urbis Cadmea, edito igitur loco, ſe jam verſari ſignificant, quod ſi attendiſſet Portus, non in turri vel muris Chorum conſtitiſſe opinatus eſſet. τίμιον ἕδος propter antiquitatem arcis Cadmeae, et propter templorum ſanctitatem.

v. 244. ſq. μὴ νῦν — ἀρπαλίζετε. *Nolite igitur, ſi forte occubuiſſe quosdam aut vulneratos eſſe reſciveritis, eos lamentationibus excipere.* κωκυτοῖσιν ἀρπαλίζετε Schol. β. exponit θρήνοις ὁρμᾶτε, ad ſenſum quidem ſatis bene, *ne cum leſſa et lamentatione*

tione diſcurrite; verumtamen, an certa ſatis ſit intranſitiva verbi ἁρπαλίζειν, quod raro occurrit, ſignificatio, mihi non conſtat. Active certe, pro *auferre* ponitur Eumenid. v. 986, et Heſychius ἁρπαλίζομαι interpr. ἀσμένως δέχομαι. Unde conjicio ante κωκυτοῖσιν ἁρπαλίζετε ſubintelligendum eſſe αὐτοὺς, quod ad θνήσκοντας ἢ τετρωμένους pertineat; Eteoclemque monere, ne Chorus, ſi forte audierit aliquos vel mortuos vel ſaucios e praelio efferri, lamentatione eos excipiat vel proſequatur. Ceterum Scholiaſtes in Cod. Guelf. ἁρπαλίζετε interpretatur ταραχὴν καὶ θόρυβον ποιεῖτε.

v. 246. τούτῳ γὰρ Ἄρης βόσκεται φόνῳ βροτῶν.] Utra harum lectionum, φόνῳ an φόβῳ, verior ſit, haud adeo proclive eſt decernere. Si φόβῳ legas, ſenſus erit; *Tali enim timore ac trepidatione hominum paſcitur Mars*, i. e. *augetur belli diſcrimen*, quae ſententia regis conſilio ſat bene reſponderet. Sin φόνῳ teneas, hoc dicit Eteocles; *Tali enim hominum caede ac ſanguine Mars delectatur*; ut vernaculo ſermone aliquis diceret: *Und wenn ihr von Todten und Verwundeten höret, ſo erhebt nur kein Jammergeſchrey. Denn im Kriege iſts nun einmal nicht anders. Blutvergieſſen und Metzeln iſt des Kriegesgottes Luſt.*

v. 247. καὶ μὴν — φρυαγμάτων.] *Enimvero audimus fremitum equorum.*

v. 248. μὴ νῦν ἀκούουσ' ἐμφανῶς ἄκου' ἄγαν.] Male Heathius, commate poſt ἐμφανῶς poſito, vertit; *Ne nunc quidem, cum clare audis, nimis audias.* ἐμφανῶς enim cum ἄκου' ἄγαν copulandum eſt. ἐμφανῶς ἀκούειν eſt aliquid ita audire, ut audita continere nequeas, ſed ſtatim eloquaris. Itaque hanc vim habent iſta; *Nolite igitur, etiamſi audiatis, nimis id quod auditis propalare, ſed potius, vos aliquid audiſſe, diſſimulate.*

v. 249. στένει — κυκλουμένων.] *At nimirum tota urbs gemit utpote hoſtibus eam obſidentibus.* In κυκλουμένων facile ſuppletur πολεμίων. Anonymus Anglus ap. Burtonum hanc ſententiam ita interpungendam exiſtimat;

στένει πόλισμα, δῆθεν ὡς κυκλουμένων, —

e quo ille hunc ſenſum elicit: *Gemit urbs*, ſ. *per urbem fit tumultus, quaſi quidem ii qui eam obſident*, — ut ſit apoſiopeſis.

Recte vero vulgarem distinctionem tuetur Burgessius V. D. ἤδη vero h. l. significat *nimirum*, *videlicet*. Si Anonymi illius interpunctio valeret, dicerem ἤδη ὡς positum esse pro ὡς ἤδη, et exponerem: *Gemit urbs, quippe quam scilicet jamjam obsidebunt hostes*; vel: *quasi eam jam hostes obsideant*. Sic enim pro *quasi* cum participio ponitur ἤδη, v. c. Eurip. Orest. 1320. Pro κυκλουμένων vero Burgessius mavult κυκλούμενον. Supra tamen etiam κυκλοῦνται active v. 122.

v. 250. οὔκουν — πέρι;] *Nonne igitur satis est me his rebus consulere?*

v. 251. Tota haec diverbii pars a v. 247-260. admirabiliter fervet Chori timentis et Regis hunc timorem increpantis concertatione. Itaque prae metu Chorus id quod Eteocles dicit audire non videtur, nec ad ejus dicta respondet, sed potius suum ipsius angorem prodit.

δέδοικ' — ὀφέλλεται] *Metuo: strepitus in portis augetur.*

v. 252. οὐ σῖγα;] In MS. Guelf. est: Οὐ. σίγα. cum scholio superscripto: οὐδαμῶς. σιώπα. q. d. Eteocles: *Non est verum quod dicis. Tace.* Verum haec interpunctio cum alias incommoda est, tum propter metrum prorsus aliena. Imperativus enim σίγα longam habet ultimam syllabam, qua hic brevi opus est. οὐ σῖγα; *non tu tacite* scil. *id habebis?* Sic Eurip. Herc. Fur. v. 1042. οὐ σῖγα, σῖγα; et absque ellipsi Sophocl. Ajac. v. 75. οὐ σῖγ' ἀνέξῃ; quae quidem loca Abreschius laudavit.

v. 253. ὦ ξυντέλεια, μὴ προδῷς πυργώματα, *o deorum societas, noli prodere turres*, h. e. noli committere ut urbs nostra ab hostibus expugnetur. ξυντέλεια ut v. 222. πανήγυρις θεῶν. Quod hic petit Chorus, μὴ προδῷς πυργώματα, id supra v. 171. plenius ita elocutus erat: πόλιν δορίπονον μὴ προδῶθ' ἑτεροφώνῳ στρατῷ.

v. 254. οὐκ ἐς φθόρον σιγῶσ' ἀνασχήσῃ τάδε;] „Locutio, quae hic locum habet, viros doctos fefellit, neque enim οὐκ ἐς φθόρον significat *num tibi mors erit*, uti Stanlejus vertit, quamquam in annotationibus meliora docuit; neque τάδε cum ἐς φθόρον conjungendum (quod nescio quomodo in men-

tem venit Anonymo Anglo), ut significet *quae nobis fraudi sunt*, quas interpretationes fatis refellunt obfervationes Spanhemii ad Callimach. Hymn. in Apoll. v. 113. Bergleri ad Aristoph. Plut. v. 394. et ad Alciphr. L. I. Ep. 17. virorum doctorum, explicantium formulas ἐς φθόρον, εἰς ὄλεθρον, ἐς κόρακας. Spanhemius igitur ceteris rectius nostrum interpretatur: *non in malam rem abiens tacita haec tolerabis?* Sed neque sic etiam res penitus conficitur. Τάδε non ἀνασχήσῃ sed σιγῶσ' sensu sequitur, quod σιγῶσ' ex ἀνασχήσῃ pendet. ἀνασχήσῃ σιγῶσα τάδε. ἀνέχεσθαι vero participium pro infinitivo saepius adsciscere notissimum est. vid. Valckenaer ad Phoen. Eurip. p. 206. His constitutis Aeschylum interpretari malim: *Nonne, perdita, de his tacere sustinebis?* sive ad sententiam plenius ac disertius: *Nonne perdita tibi temperabis, quo minus haec in vulgus spargas?* Ceterum Sophoclis Oed. Tyr. versus 1156. a Spanhemio etiam citatus interpretationis instar est:

Οὐκ, εἰς ὄλεθρον, οὐ σιωπήσας ἔσῃ;

ubi interrogationis signum, quod vulgo post ὄλεθρον ponitur, tollendum est. „ Hactenus *Burgessius* V. D. quicum plane consentio, nisi quod ἐς φθόρον latine melius redditur nota illa irascentis interjectione *malum*. *Nunquamne vos, malum, de istis tacere sustinebitis?* Germani hanc formam pressius imitantur: *Aber, zum Henker, könnt ihr nicht davon stillschweigen?*

v. 255. θεοὶ πολῖται, μή με δουλείας τυχεῖν, elliptica ratio, supplendum enim θελήσητε vel simile. πολῖται iidem qui supra v. 69. πολισσοῦχοι. *O dii urbis praesides, nolite committere, ut in servitutem incidamus.*

v. 256. αὐτὴ — πόλιν] *Imo vos ipsae me et omnem civitatem in servitutem conjicietis.* cf. v. 193. sqq.

v. 257. ὦ παγκρατὲς — βέλος] *O Jupiter omnipotens, in hostes converte telum.* Apte βέλος de *fulmine* intelligi potest.

v. 258. Magna irrisionis indignationisque vis est in eo, quod Eteocles Chorum imitatus orationem ad Jovem conver-

convertit. *O Jupiter, quale tandem mulierum genus procreasti? Was für ein Gezücht hast du an den Weibern erschaffen?*

v. 259. Regis acerbitatem acerbitate Chorus compensat, ita ad ejus quaestionem quasi Jovis nomine respondens: *Miserum*, scil. genus, *aeque ac virorum, quorum urbs expugnata fuerit.* Nimirum cum, si constructionem a Choro inceptam prorsus continuare voluisset, dicendum fuisset ἀνδρῶν, immutavit pro dialogi libertate et metri caussa structuram verborum, quartumque casum eodem sensu posuit. Post μοχθηρὸν, si ἄνδρας legitur, repetendum ex antecedentibus ὤπασας. Sin ἄνδρες cum Ald. et Turn. (quam lectionem Grotius quoque in Excerptis secutus est) post μοχθηρὸν supplendum esset γε ἐστι o). Ista vero ratio verior est, et ad colloquii nexum aptior.

„ἁλῷ aoristus est subjunctivi, quem fere comitatur particula ἂν hic suppressa, ut in isto Oed. Col. versu

γέροντα δ' ὀρθοῦν, φλαῦρον, ὃς νέος πέσῃ.

Hac ellipsi nihil apud poetas frequentius. Non audiendus Heathius, qui reponit ἑάλω." *Brunck.*

v. 260. παλινστομεῖς αὖ, θιγγάνουσ' ἀγαλμάτων;] „Minime audiendi Stanlejus et Burtonus vertentes παλινστομεῖς, *iterum obgannis*, quamquam cum iis consentit Schol. β. Multo potius amplectenda videtur Schol. α. glossa, δυσφημεῖς, quem ob significatum Valckenarius supra ad v. 7. laudatus παλινστομεῖς cum παλίῤῥοθος comparat. Verto: *Male ominaris iterum amplectens deorum simulacra?*" *Burgess.* Et recte quidem, sed hac lege, ut αὖ ad παλινστομεῖς, non ad θιγγάνουσα referatur. Quaerit autem, cur iterum male ominetur, quia Chorus expugnationis mentionem injecerat, his verbis ὧν ἁλῷ πόλις, id quod antea jam saepius fecerat, e. c. v. 221. sqq. 225.

v. 261. ἀψυχίᾳ γὰρ γλῶσσαν ἁρπάζει φόβος] Ante γὰρ supprimitur Eteocleae quaestionis affirmatio, quam his verbis

o) Vel, ut in Cod. Guelferb., sic distinguendo: μοχθηρὸν· ἄνδρες ὧν ἁλῷ πόλις, q. d. μοχθηρὸν ὤπασε, ὥσπερ εἰσὶν οἱ ἄνδρες. Sic fere declarat glossa interlinearis.

bis supplet Schol. Guelferb. καὶ τοῦτο ποιῶ· ἀψυχίᾳ γὰρ etc. Sensus: *Nimirum pavor omnem mihi sapientiam expectorans, meque tantum non exanimans, linguam quoque abripit*, ut scil. tacere, aut malis verborum ominibus abstinere nequeam. Lectio ἀψυχία, nominandi casu, quae in Guelf. occurrit, nihili est. ἀψυχίᾳ est dativus causae.

v. 262. αἰτουμένῳ μοι κοῦφον εἰ δοίης τέλος] *Utinam petenti mihi levissimum hoc officium praestares! Könnte ich doch durch mein Bitten nur die einzige kleine Gefälligkeit von dir erhalten!* τέλος, proprie *tributum*, perquam accommodate h. l de officio ponitur, quod quis ab altero cum poscere possit, petere tamen mavult. Qui h. l. vim particulae εἰ non assecuti sunt, vocabulum κοῦφον commatibus incluserunt, sic: αἰτουμένῳ μοι, κοῦφον, εἰ δοίης τέλος, q. d. *facile tibi esset, si petenti mihi officium praeberes.* Veriora autem docuit Abreschius, cujus observationem, quamvis paulo prolixiorem, tamen hic studiosorum praesertim causa describere placet.

„εἰ δοίης, interpres *si dederis*, bene, modo *si* ceperit pro *utinam*, ut in Virgil. Aen. v. 187. *Si nunc se nobis ille — ramus ostendat.* Quo sensu εἰ γὰρ usurpari multi docuere; adde si lubet nostrum in Prometh. v. 152. Soph. Oed. Tyr. v. 80. et εἰ γὰρ ὤφελον Eurip. Orest. v. 1584. etc. εἰ γὰρ γένοιτο, et εἰ γὰρ γένοιτο ταῦτα Lucian. in Prometh. extr. Longus lib. III. p. 77. εἰ γὰρ οὕτως γένοιτο Χλόη. Nec minus obvius usus voculae εἰ solitariae, quem tamen qui adstruxerit novi neminem. Certe ipse Suidas, dum notat εἰ esse εὐκτικὸν, non aliud adfert exemplum, quam Pisidis locum, in quo itidem εἰ γάρ p). Subjungemus nos quaedam: Soph. Oed. Tyr. v. 883. εἴ μοι ξυνείη φέροντι μοῖρα. Eurip. Hec. v. 836. εἴ μοι γένοιτο φθόγγος. Idem in Orest. v. 1614. εἰ δὲ τόδ᾽ ἦν. — Ex mente Scholiastae duplici ratione verba distingui possunt, ut scilicet vel κοῦφον intra duas virgulas includatur, vel ut (rectius) edidit Stanlejus alias secutus editiones. Κούφαν δόσιν dixit nostro aequalis Pind. Isthm. Od. I. v. 60. et κού-

φαν

p) Nempe quia εἰ γὰρ non simpliciter est *utinam*, sed *utinam enim*, id quod Abreschium ut multos alios fugisse videtur.

φον ἐτλεῖν in Olymp. Od. XIII. v. 118. pro εὐχερῆ, ῥαδίως, ἀνεπαχθῆ, ut explanant ad eum Critici. Quo fere ſenſu in Aeſch. Prometh. v. 700. habetur κούφως. Nec alienum hinc eſt hoc Herodot. lib. VII. c. 38. σοὶ ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ὑπουργῆσαι, prout ſupra in Prometh. v. 636. ὑπουργῆσαι χάριν. Lectionis varietas, quam adnotat Schol. ά., λόγον pro τέλος, orta videtur ex verſu ſequenti, ſed τέλος eſt longe ſignificantius q)." Abreſch.

v. 263. λέγοις ἂν ὡς τάχιστα, καὶ τάχ' εἴσομαι.] Commode Stanlejus advocavit Sophocl. Oedip. Tyr. v. 1516. ubi quaerenti Oedipodi: οἶσθ' ἐφ' οἷς ἔν εἰμί; *Scisne autem qua lege hinc abiturus ſim*, reſpondet Creon: Λέξεις καὶ τότ' εἴσομαι. Nimirum in talibus eſt μακρολογία quaedam antiquitatis quodammodo ſimplicitatem redolens, quae a recentiorum linguarum genio aut prorſus abhorret, aut ſaltem quo minus ad verbum reddi poſſit, prohibetur. Sic v. c. Homericum illud:

Ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα εἴδομεν ἄμφω,

nemo recte Germanice ad verbum transtulerit: *damit wirs beide wiſſen*; ſed poſtrema in verſione vel ſupprimenda, vel cum ceteris paulo liberius ita efferenda ſunt: *Rede, verſchlieſs deinen Kummer nicht in deiner Seele, theile mir ihn auch mit.* Quae quidem ſi reputaſſet Pauwius, non profecto hic nodum in ſcirpo quaeſiviſſet; certe ejus emendatione τάχ' οἴσομαι ſcil. τέλος, *ſtatim tibi feram*, prorſus non egemus. Ad noſtrum ſenſum nihil his verbis Chorus dicit praeter iſta: *Age, celeriter id quod vis eloquere, ut ſciam quid velis. Nun dann, nur geſchwind heraus damit; hätteſt du es ſchon geſagt, ſo wüſst' ichs auch ſchon.* Stanlejus ad verbum reddidit: *Dicas quam citiſſime, et cito ſciam.*

v. 264. σίγησον — φόβει] Jam igitur exponit Eteocles, quid fieri a Choro velit. *Silete, o miſerae, neve amicos*, milites noſtros, *in terrorem* ac fugam *conjicite.*

q) imo unice verum; nam λόγον aperte repugnat ſequentibus; non enim *ſermonem*, ſed *ſilentium* poſcit a Choro Eteocles. cf. v. 264.

v. 265. Tandem aegre confirmat animum Chorus. σιγῶ· ξὺν ἄλλοις πείσομαι τὸ μόρσιμον. *Taceo: cum ceteris feram fatalem necessitatem.*

v. 266. τοῦτ' ἀντ' ἐκείνων τοὔπος αἱροῦμαι σέθεν] Recte haec interpr. schol. *Hocce igitur dictum magis probo, quam ista priora.* Germ. *Nun das ist doch noch ein Wort! das lass ich mir eher von dir gefallen.*

v. 267. sq. καὶ πρός γε τούτοις — εἶναι θεούς· *ac praeterea quidem recedens a simulacris, meliora ominare,* ac precare *ut nobis auxilium ferant dii.* A simulacris deorum virgines recedere vult Eteocles, quia summae anxietatis erat, ea complecti; itaque vota diis facere, eosque precibus venerari nihil prohibet, modo id ne sic fieret, ut nimiam animi desperationem simul declararent.

v. 269. Quae sequuntur, de sollemni paeane capienda sunt, seu ἐπινικίῳ, quod, antequam praelium iniretur, inter sacrificia canebatur, quo genere carminis et animus addebatur militibus, et ut dii victoriam darent petebatur. In eoque verbis praeibat rex vel imperator; populus vero et milites acclamabant. cf. Pers. v. 385. sqq. κἀμῶν ἀκούσασ' εὐγμάτων, *et votis meis,* quae mox pro salute civitatis rite facturus sum, *auditis,* ἔπειτα σὺ ὀλολυγμὸν ἱερὸν εὐμενῆ παιώνισον, *tum vero tu sacram illam deos placantem cantilenam,* paeana sc. *cantato.* ὀλολυγμὸς ut v. 827. ἐπολολύζειν de fausta et laeta acclamatione, adeoque in bonam partem accipitur. εὐμενῆ proprie benevolum, h. l. qui propitium reddat, i. e. placantem, intransitiva, quod Aeschylo solenne est, nominis significatione in transitivam detorta. Ἑλληνικὸν νόμισμα θυστάδος βοῆς, i. e. ac θυστὰς βοὴ τοῖς Ἕλλησιν νενομισμένη. θυστὰς βοὴ, *der Opfergesang.* Βοὴ enim h. l. de cantu intentiore, et propter multitudinem canentium pleniore. θάρσος φίλοις, qui cantus fiduciam inspirat amicis; poetica enim audacia θάρσος φίλοις dictum pro θαῤῥοῦντα φίλοις r). λύουσα πολέμιον φόβον, *exuto jam omni hostium timore.* λύουσα ad Chorum pertinet, et

cum

r) Falso Burtonus supplendum censet ἐμποιοῦσα.

cum ἀκέσαιμι et παιάνισον conjungendum. πολέμιον φόβον pro πολεμίων. Sic ἐμὴν αἰδῶ pro ἐμοῦ αἰδῶ Perſ. 701.

v. 273 — 280. ἐγὼ δὲ — δόμοις] *Ego vero diis urbanis et paganis, forenſibus item, Dirces fontibus, neque vero Iſmenum excipio, re bene geſta et urbe ſervata voveo, nos deorum altaribus ovium ſanguine perfuſis, taurisque mactatis, tropaea ipſis et veſtes hoſtium, ſpolia adverſariis armorum vi erepta, ſacris aedibus dicaturos eſſe.* Nempe θήσειν, quod ponitur pro ἀναθήσειν, ante ἁγνοῖς δόμοις repetendum eſt. λάφυρα δαΐων δουρίπληκτα, his verbis antecedentia πολεμίων ἐσθήματα magis illuſtrantur. Neque alienum eſt a vero, quod Heathius monuit, πολεμίων non prorſus aequipollere τῷ δαΐων. πολεμίων enim eſt univerſe *hoſtium*, δαΐων vero *adverſariorum infeſtorum*, h. e. *qui modo in concurſu cives oppugnaverant.* Imo ſi δαΐων prorſus idem eſſet quod πολεμίων, non tamen ideo cum Pauwio in δαΐοισιν mutare opus eſſet.

v. 275. οὐδ' ἀπ' Ἰσμηνοῦ λέγω] Tmeſin eſſe pro ἀπολέγω, vidit Stanlejus. At conſtructio laborat. Ἀπολέγειν enim vulgo accuſativum regit. Itaque niſi caſus enallagen fingas, vel poſt Ἰσμηνοῦ vocabulum ποταμὸν ſubintelligi dicendum, vel tenenda eſt lectio Δίρκης τε πηγῆς, et repetendum ἐπισκόποις, quaſi ſcriptum ſit Δίρκης τε πηγῆς ἐπισκόποις, οὐδ' ἀπολέγω Ἰσμηνοῦ ἐπισκόπους. Si cui vero πηγαῖς praeplaceat, ei auctor ſim, ut reſcribat, οὐδ' ἀπ' Ἰσμηνὸν λέγω.

v. 279. θήσειν τρόπαια] „Notatur Aeſchylus a Scholiaſte, quaſi tempus non recte obſervaverit, ἀδίκω γὰρ ἡ τῶν τροπαίων ὀνομασία κατὰ τὸν Ἐτεοκλέα. Certum ſane eſt, vocem τρόπαιον Homeri temporibus multo poſteriorem fuiſſe, a quo tamen, licet ipſe nomen non noverit, veteres morem erigendi tropaea mutuati creduntur. Locus eſt, ubi Ulyſſes exuvias Doloni jamjam exſpiranti detractas e veſtigio Minervae dedicat τῇ Ληΐτιδι.

Καὶ τά γ' Ἀθηναίῃ Ληΐτιδι δῖος Ὀδυσσεὺς
Ὑψόσ' ἀνέσχεθε χειρί. —

Si

Si itaque in hoc erratum fuerit Aeschylo, necesse est, ut fateamur Euripidem pariter errasse Phoeniss. v. 575. ubi Jocasta ait:

τρόπαια πῶς ἀναστήσεις δορός;

pariter et castigatissimum scriptorem Virgilium, apud quem Aeneas quercui, ut Ulysses μυρίκῃ:

fulgentiaque induit arma
Mezenti ducis exuvias, tibi magna tropaeum
Bellipotens —

Multo magis errasse, dicendum erit, eos, qui gesta Herculis et Heraclidarum (cum illi ante bellum Thebanum vixerint) describentes, eandem vocem usurpant; inter hos tamen recensendus Euripides, qui in Heraclidis

Ὕλλος μὲν οὖν, inquit, ὅτ' ἐσθλὸς Ἰόλεως, βρέτας
Διὸς τροπαίου καλλίνικον ἵστασαν.

Jupiter τρόπαιος dictus, ut τροπαιοῦχος Dionysio, quod ei dedicarentur capta ab hostibus spolia in tropaei modum composita. Et Lycophron:

Σὺν θηρὶ βλώξας τῷ σπάσαντι δηΐως
Μύστῃ τροπαίας μαστὸν εὔθηλον θεᾶς,

Quibus verbis innuit Herculem puerum ubera Junonis suxisse. Schol. Τροπαίας· τῆς Ἥρας· παρ' ὅσον καὶ αὐτῇ οἱ νικῶντες, ὥσπερ τῷ Διΐ, τρόπαιον ἀνετίθεντο.„ Hactenus Stanlejus, qui operosius forsan quam necesse erat, insulsam Scholiastae reprehensionem diluit. Quid enim? Si poetis scenicis in ipsis rebus et argumentis προλήψεις facile concedimus, quidni iis multo pronius hanc veniam demus, ut res antiquas recentibus nominibus appellent?

πολεμίων ἐσθήματα] „Mortuis spolia detrahere Graeci συλᾶν proprie dicunt. Hom. Iliad. XIII.

Ἤ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνηώτων.

ἀντὶ τοῦ ἐκδύσων, κατὰ τοὺς παλαιούς, ut inquit Eustathius. Ita συλᾷ, ἐκδύει. Et rursus συλᾶν, γυμνοῦν. Nec aliunde Latinis *Exuviae*, quasi ab *exuendo* dictae. Claudian. *hos onerat ramos exutus Ophion*, i. e. exuviae Ophionis.„ *Stanl.*

v. 280. ἁγνοῖς δόμοις] „Antiquiſſimum morem fuiſſe ſpolia hoſtium in deorum templis ſuſpendendi, obſervat Euſtathius in Iliad. ή. Τὰ δὲ ἐν ναοῖς κρεμᾷν τὰ σκῦλα τῶν νενικημένων ἔθος ἦν ἀρχαῖον. καὶ δηλοῖ αὐτὸ καὶ Εὐριπίδης ἐν Φοινίσσαις, καὶ ὁ Κωμικὸς δὲ ἐν τοῖς Ἱππεῦσι. Euripidis verba haec ſunt:

Καὶ σκῦλα γράψεις πῶς ἐπ' Ἰνάχου ῥοαῖς;
Θήβας πυρώσας τάσδε Πολυνείκης θεοῖς
Ἀσπίδας ἔθηκε.

Atque etiam:

ὡς δὲ ἐνικῶμεν μάχῃ,
Οἱ μὲν Διὸς τρόπαιον ἵστασαν βρέτας,
Οἱ δ', ἀσπίδας συλῶντες Ἀργείων νεκρῶν
Σκυλεύματ' εἴσω τειχέων ἐπέμπομεν.

Ariſtophanis vero haec in Equitibus:

Ἕως ἂν ᾖ τῶν ἀσπίδων τῶν ἐκ Πύλου τι λοιπόν.

Ad quae verba Scholiaſtes: Πάλιν ὁ Κλέων τὰ περὶ Πύλον θρυλλεῖ καὶ Σφακτηρίαν καὶ τὰ τῶν αἰχμαλώτων. ἔθος γὰρ ἦν, τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων ὅπλα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνατιθέναι. ἕως οὖ, φησὶν, ἀνάκειται ἀπὸ Πύλου καὶ Σφακτηρίας ὅπλα, ἅπερ ἀνέθηκα τοῖς θεοῖς νικήσας, οὐδεὶς τῶν ἐχθρῶν τολμήσει κατ' ἐμοῦ λέγειν. Nimirum notiſſima eſt ex Thucydide hiſtoria de Lacedaemoniis ad Pylum et Sphacteriam inſulam a Cleone Athenienſi duce captis. Hunc Cleonem ſcutis Lacedaemoniorum dedicatis gloriantem Comicus introducit, ſe inimicorum omnium ora facillime obturaturum. Antiquitatem ejus moris Virgilius s) quoque confirmat, templum Pici antiqui Latinorum regis ſpoliis hoſtium ornatum deſcribens:

Multaque praeterea ſacris in poſtibus arma
Captivi pendent currus, curvaeque ſecures
Et criſtae capitum, et portarum ingentia clauſtra
Spiculaque, clypeique, ereptaque roſtra carinis.

Et de Seſoſtre, antiquiſſimo Aegyptiorum rege, qui poſt novem annorum expeditionem, qua Aſiam ſubegit omnem una

s) Aeneid. VII. 183. ſqq. Sed ibi recte monuit Heynius, hiſtoriae veritatem, cujus ἀκρίβεια in poeta non deſideretur, ſaltem in omnibus v. c. quod roſtra etiam memorentur, depoſcendam non eſſe.

una cum parte Europae, excitatis ubique monumentis gentium a se devictarum, amplissima cum praeda domum revertit. Diodor. lib. I. τὰ μὲν ἱερὰ πάντα τὰ κατ' Αἴγυπτον ἀξιολόγοις καὶ σκύλοις ἐκόσμησε." *Stanl.*

v. 281. μὴ φιλοστόνως, *non*, ut paulo ante, *cum multis suspiriis et gemitibus.*

v. 282. μηδ' ἐν ματαίοις κἀγρίοις ποιφύγμασιν, *neque cum vanis et immitibus singultibus.* ἄγρια dicuntur ποιφύγματα, quia nimius in doloris aut metus significatione excessus morum quandam feritatem, animique barbariam declarat.

v. 283. οὐ γάρ — μόρσιμον. *Non enim propterea magis fatum effugies.* Ut Horatius: *Mors et fugacem persequitur virum.*

v. 284. sqq. ἐπ' ἄνδρας ἓξ — τάξω, pro ἄνδρας ἓξ ἐπιτάξω, per tmesin. Itaque praeter necessitatem Canterus pro ἐπ' ἄνδρας emendabat ἐπάρχας.

v. 285. ἀντηρέτας ἐχθροῖσι τὸν μέγαν τρόπον, *strenuos adversarios, hostibus magna vi resistentes.*

v. 286. ἑπτατειχεῖς ἐξόδους, pro ἑπτὰ τειχέων ἐξόδους, *septem murorum portas*, ut adeo ἑπτατειχὴς significet *septenus in muro*, quam quidem compositionem nec Latinus sermo, nec lingua Teutonica imitari potest.

v. 287. sq. πρὶν — χρείας ὕπο.] *Priusquam crebri nuncii et rumores cito percrebescentes adveniant, ac ipso rerum discrimine incendantur.* ἄγγελοι h. l. non sunt nuntii, qui res novas afferunt, *Boten*, sed nuntii, qui afferuntur, *Botschaften, Nachrichten.* Hoc enim aptius est sequenti verbo φλέγειν. φλέγειν dicitur *fama*, ornate pro *convalescere;* ut enim flamma venti vi, sic rumores mali, quo majus est periculum, eo vehementius accenduntur et inflammantur.

IN SCENAM V.

v. 289 — 370.

Poſtquam diſceſſit Eteocles, Chorus jam ſolus in ſcena relictus, quamquam eorum quae regi promiſerat bene memor, muliebri tamen imbecillitate langueſcens, timorem ac ſollicitudinem male pectore preſſam iterum prodit; iterum deos precibus invocat; deinde urbis ab hoſtibus expugnatae calamitates flebili oratione perſequitur.

v. 289. μέλει ſcil. μὲν, *non immemores quidem ſumus praeceptorum tuorum*, φόβῳ δ' οὐχ ὑπνώσσει t) κέαρ, *at cor prae metu non requieſcit.*

v. 290. γείτονες — ζωπυροῦσι τάρβος, *curaeque cordi propinquae denuo accendunt timorem.* γείτονες καρδίας μέριμναι, *curae animum obſidentes.* Bene dictum ζωπυροῦσι, quia ultima Eteoclis adhortatione metus paulisper ſedatus et reſtinctus eſſe videbatur. Quia tamen cura animos non deſeruerat, ſtatim poſt regis diſceſſum, metus haud ſecus ac ignis ſub cinere gliſcens, reſuſcitabatur.

v. 291. ζωπυροῦσι τάρβος] in Cod. Galeano, teſte Burtono, eſt ταρβῶ, et ſic quoque in Commentario MS. Stanlejum emendaſſe idem auctor eſt. Nimirum ita ζωπυροῦσι intranſitive capiendum, et ταρβῶ cum ſequentibus τὸν ἀμφιτειχῆ λεών conſtruendum eſſet. Utraque vero ratio incommoda eſt. Ζωπυρεῖν enim non eſt *exardeſcere*, ſed *accendere*, *reſuſcitare flammam*. Deinde ſi poeta ſcripſiſſet ταρβῶ, certe non omiſiſſet particulam γὰρ, ut Prometh. v. 906.

v. 292. τὸν ἀμφιτειχῆ λεών·] Qui haec verba cum τάρβος conjungunt, vel praepoſitionem διὰ omiſſam eſſe cenſent, vel accuſativum a τάρβος regi, more poetarum Graecorum, apud quos nomina verbalia ſaepenumero cum eodem caſu conſtruuntur, quem verba, unde derivata ſunt, adſciſcunt. Nam quod pro varia lectione Burtonus affert, τῶν ἀμφὶ τείχη λεῶν,

t) Schol. β. legit ὑπνώσει, futurum verbi ὑπνόω. Sed futurum tempus h. l. praeſenti minus aptum eſſe, jam in V. L. obſervavimus.

λεών, id etsi facillimam habet constructionem, tamen ipsa facilitate interpolationis arguitur. Qui vero post vocabulum τάρβος colo distinguunt, hi verba τὸν ἀμφιτειχῆ λεών hoc modo cum sequentibus conjungunt, ut universae verborum comprehensioni istum ordinem tribuant: Μέλει (μέν μοι ταῦτα) κέαρ δ' οὐχ ὑπνώσσει φόβῳ· γείτονες δὲ καρδίας μέριμναι ζωπυροῦσι τάρβος· τὸν ἀμφιτειχῆ λεὼν δὲ (δέδοικα) ὥς τις πελειὰς δράκοντας τέκνων ὑπερδέδοικε. Et hanc quidem Is. Casauboni sententiam fuisse narrat Burtonus, quae mihi quidem omnium maxime arridet. Sic enim difficultas constructionis vocabuli τάρβος cum sequentibus τὸν ἀμφιτειχῆ λεών, tollitur, et ipsa, quae sequitur, comparatio clarius illuminatur.

v. 293. sqq. δράκοντας — πελειάς.] πάντροφος esset columba, *quae foetus suos omnes alit;* quod tamen parum hic aptum est epitheton. Multo minus cum Stanlejo πάντρυφος reponerem; quod is quidem vertit *delicata columba.* Attamen ipsum in scripto commentario hanc conjecturam retractasse et vulgatam defendisse, testatur Burtonus u). Quam vero Stephanus, nescio unde, in medium protulit lectionem, πάντρομος, *pavida columba, omnia adversa timens,* facile omnes huic loco optime convenire concedent. λεχέων δυσευνάτειρα quamquam verti potest *infelix cubilium,* s. ut Stanl. int. *infeliciter cubans,* q. d. δύστηνος λεχέων, ut intelligatur matris miseria, cujus pulli necantur tamen, quoniam hic tantum de periculo pullorum, non de nece sermo injicitur, an satis consentanea sit imago, mihi quidem dubitare liceat, nisi si quis δυσευνάτειρα λεχέων interpretetur, *quae* propter crebras noxiorum animalium insidias, *irrequietum ac semper sollicitum cubile habeat*

u) Tzetzes ad Lycophr. v. 86. ubi explicat vocabulum τρήρωνος, ita scribit: Τρήρωνα δὲ αὐτὴν (τὴν Ἑλένην) διὰ τὸ λάγνον καλεῖ. καὶ γὰρ ἡ περιστερὰ μόνη τῶν πτηνῶν δι' ὅλου ἔτους ὀχεύεται, καὶ νεοττοὺς ποιεῖ. Ὅθεν Αἰσχύλος φησί· Παντρόφου πελειάδος. Sed admodum incertum est, an Tzetzes ad hunc Aeschyli locum respexerit, praesertim cum genitivum, non, qui h. l. scribitur, nominativum commemoret.

beat [x]). Quicquid sit, Aeschylum potius λεχέων δυσευνάτορα scripsisse arbitror [y]). Quia enim serpentes in columbaria arrepunt, et necatis pullis in nidis requiescunt, inde serpentem recte λεχέων δυσευνάτορα, *infaustum cubilium s. nidorum socium*, appellare tragicus poterat [z]). Universum igitur locum hoc modo a nobis emendatum sic vertimus: *Meminimus quidem; at prae timore non requiescit animus; vicinae vero praecordiis curae metum denuo accendunt. Exercitum quippe urbem cingentem*, timeo, *sicut pullis suis a dracone, infausto cubilium socio, timet pavida columba.*

v. 297. sqq. τοὶ μὲν γὰρ — τί γένωμαι;] *Alii enim ad portas confertim densis agminibus ruunt. Quid me fiet?* In πανδημεὶ et πανομιλεὶ discernendis nolim quemquam argutari. Synonyma sunt propter affectum loquentium deinceps posita.

v. 300. sqq. τοὶ δ' ἐπ' ἀμφιβόλοισιν — ὀκριόεσσαν.] *Alii in cives undique petitos lapides asperos jaciunt.* χερμάδ' ὀκριόεσσαν singulari numero collective in pluralis locum adhibito. ἀμφιβόλοισιν πολίταις recte Heathius int. *qui undique lapidibus feriuntur*, sicut supra ἀκρόβολοι ἐπάλξεις propugnacula quorum pinnae feriuntur.

v. 303. sqq. παντὶ τρόπῳ — ῥύεσθε] *Omnibus modis, o dii Jovigenae, urbem et populum a Cadmo ortum*, vel hac ipsa Cadmi vobis carissimi memoria adducti, *tuemini.*

v. 306. sqq. ποῖον δ' ἀμείψεσθε — παῖδες;] *In quodnam vero terrae solum hac melius migrabitis, relicta hostibus fertili hac tellure, aquaque Dircaea, omnium, quas emittit Neptunus terrae cin-*

x) Et haec quidem optima ratio explicandi fuerit, si nihil hic in textu mutandum censeas. Fortasse Chorus hanc partem similitudinis ideo adjecit, quia paullo ante de se dixerat φόβῳ δ' οὐχ ὑπνώσσει κέαρ.

y) Metrum correctione nostra nil turbatur; nam in versu antistrophico, qui est 312, vocabulo δυσευνάτορα respondet ὁ γαιάοχος, penultima item brevi.

z) Nonnihil roboris huic opinioni nostrae accedere videtur ex v. 505. ubi Pallas dicitur hostes propulsatura νεοσσῶν ὡς δράκοντα δύσχιμον. Ceterum serpentes columbaria infestare, res nota vel ex rei rusticae scriptoribus, v. c. Columell. VIII. 3, 6. Geoponic. XIV. 5. p. 980. ed. Niclas.

cinctor, Tethypsque liberi, ad bibendum saluberrima. Stanlejus ποῖον δ' ἀμείψεσθε etc. perperam verterat: *Quale reddideritis terrae solum*, rectius vero in annotationibus: *Quodnam aliud petituri estis terrae solum?* item teste Burtono in Commentario inedito: *Quale admigrabitis terrae solum hoc melius?* Nam ἀμείβεσθαι h. l. non est *permutare*, sed *transire*, *migrare*. βαθύχθων αἶα, *fertile*, *pingue solum*; i. q. apud Homerum ἐρίβωλος, et ἐριβῶλαξ. Valde enim celebris erat agri Thebani fertilitas, et salubritas atque amoenitas fontis Dircaei. Sic apud Euripidem agri circum Thebas dicuntur πεδία πυρόφορα a).

Καλλιπόταμος ὕδατος ἵνα τε
Νέτις ἐπέρχεται γύας
Δίρκας χλοηφόρους
Καὶ βαθυσπόρους.

Quia vero Neptunus, qui h. l. apte γαιάοχος, noto epitheto, *terram cingens*, *ambiens* appellatur, mari praesidet, e quo flumina non magis oriri quam in illud regredi credebantur, fontes autem et flumina Oceano et Tethye prognata esse fabulose narrabantur b), ideo Aeschylus Dircen εὐτραφέστατον πωμάτων appellat, ὅσων ἵησι Ποσειδᾶν Τηθύος τε παῖδες. Cum Neptunum nominat, simul ad fontes a Neptuno saepe emissos respexisse potest.

v. 314. sqq. πρὸς τάδ' — λιταῖσιν] *Proinde, o dii urbis praesides, illis extra turres*, sc. perstrepentibus hostibus, *perniciem immittite, quae stragem inter ipsos edat, eosque arma abjicere cogat, atque hoc modo gloriam vobis parate; civibus vero et civitatis facite liberatores sitis, lugubribus precibus adducti, et firmis in sedibus immaneatis*, a civibus culti. ἄταν h. l. appellative, non de Ate, ut dea, capiendum existimo. Quia vero pernicies et clades hostium partim caede, partim fuga ac deditione censetur, optime eam et ad sensum accommodatissime insignivit poeta vocabulis ἀνδρολέτειραν et ῥίψοπλον. Ac ῥίψοπλον quidem Stanlejus recte fugam innuere admonuit; ut ῥίψασπις dicitur, qui clypeo abjecto e praelio fugit. Idem vero

a) v. 652. sqq. ed. Brunck. b) Hesiod. Theog. 336. sqq.

vero simul ad deditionem pertinere posse putavit; qui enim se dedebant, arma abjicere et tradere jubebantur. *ἄροισθε κῦδος*, optativo imperativi vices explente; quod Atticis praecipue in precibus solenne fuit c).

τοῖς δὲ πολίταις, relatum ad illa *τοῖς μὲν ἔξω πύργων*, dativo extulit, ut oppositio clarescerel; ceterum idem est ac si dixisset, *τῶν δὲ πολιτῶν καὶ πόλεως ῥυτῆρες*. *εὔεδροι* vel sunt *bonas sedes*, *bona templa sortiti*, ut respiciatur ad v. 307, vel *firmiter sedibus inhaerentes*, quod h. l. aptius videtur, cum paulo ante deprecatus sit Chorus, ne dii sedibus suis relictis urbem desererent. *ὀξυγόοις λιταῖσιν* Stanl. ita intellexit, ut sit dativus caussae, id quod optime convenit; *propter flebiles preces nostras*. Aliae enim quae in Scholiis leguntur interpretationes ipso hoc epitheto *ὀξύγοος* evertuntur. Imo quae sequuntur, *οἰκτρὸν γὰρ* etc. satis produnt, Chorum deos rogare, ut se precibus ad misericordiam commoveri patiantur.

v. 323. *πόλιν τήνδ' ὠγυγίαν*] „Ὠγύγιον, παλαιὸν, ἀρχαῖον Hesychio. Ratio nominis inde est: Erat Ogyges rex perantiquus, quem alii Atticae, alii Thebarum regem constituunt, in quibus *πύλας Ὠγυγίας* volunt ab illo sic dictas, ipsam urbem Ogygiam, unde Statius bellum hoc Ogygium vocat lib. VII. Propter vero regis illius antiquitatem, antiqua omnia vocabantur *ὠγύγια*. Quod etiam eo videtur probabilius, quia Καλυδναῖα interprete Hesychio significat *ἀρχαῖον, παλαιόν*. Nam Calydnus rex erat Thebarum antiquissimus. Unde *καλυδναῖον* et *ὠγύγιον* procul dubio ab utroque rege, propter vetustatem. Hinc fit, ut Thebas Aegyptiorum, quibus nihil cum Ogyge, Ogygias etiam alibi vocet. Potuit etiam utrobique reddi *μέγα, ὑπερμεγέθες*, ut monuit Hesychius et Suidas. Pindarus Nem. Od. 6.

— βο-

c) Sic Apollinem invocans Clytaemnestra apud Sophoclem in Electr. v. 639.

Κλύοις ἂν ἤδη, Φοῖβε προστατήριε
Κεκρυμμένην μου βάξιν.

ubi veteres Critici: Κλύοις ἂν, ἐπάκουε. Ἐπὶ γὰρ μεγάλων προσώπων, ἐφ' ὧν ἐδόκει βαρὺ τὸ φανερῶς προστάττειν, ἐχρῶντο οἱ Ἀττικοὶ εὐκτικῷ μετὰ τοῦ ἂν, ὡς ἐνταῦθα. *Burton.* Sed illud ἂν saepe quoque in optandi formulis omitti constat.

— βαλέν δέ νιν
ποθ' ἁ λέοντος νικάσαν-
τ' ἔρεψ' ἀσκίοις Φιλοῦντος ὑπ' ὠ-
γυγίοις ὄρεσι.

ubi licet Interpres reddat *vetustis*, atque insuper Scholiastes ἀρχαίοις τοῖς Φλιοῦντος ὄρεσι, malim tamen reddi *immensis*, *sublimibus*, quia *vetustus* montis epitheton satis est ineptum d); ut etiam pace interpretum in illo Callimachi hymn. 1.

ἀλλά ἑ Ῥείης
Ὠγύγιον καλέουσι λεχώϊον Ἀπιδανῆες. „ *Stanl.*

v. 324. Ἀΐδῃ προϊάψαι Homerica phrasis ab urbem translata, qua ille de heroibus in bello caesis utitur. Itaque h. l. est *ad interitum dare*, *evertere*. δορὸς ἄγραν, *hastae praedam*, i. e. armata manu expugnatam.

v. 325. δουλείαν ψαφαρᾷ σποδῷ, *sordido pulveri ancillantem s. servientem*, graviter et ornate, pro *in cineres et pulverem redactam*.

v. 326. ὑπ' ἀνδρὸς Ἀχαιοῦ, singulariter pluralis loco, pro: *ab Argivorum exercitu*. θεόθεν, *divinitus immisso*, si ad Ἀχαιοῦ traxeris; sin ad περθομέναν, significat, *divino nutu ac numine*.

v. 327. περθομέναν ἀτίμως, *inglorie expugnatam ac vastatam*.

v. 328. sqq. τὰς δὲ — φαρέων] *et captivas duci mulierculas, heu! heu! puellas ac vetulas, equorum ritu capillis tractas, vestibus ab infesto hoste circumscissis*.

ἱππηδὸν, quia equi interdum juba trahuntur. ἀπὸ πλοκάμων cum Grotio ut legamus, nihil opus est. ἀπὸ enim intelligi debet, non scribi. Sic Suppl. v. 440. ἀγομέναν ἱππηδὸν ἀμπύκων e).

v. 332. sq. βοᾷ δ' ἐκκενουμένα πόλις, λαΐδος ὀλλυμένας μιξοθρόου, *clamat vero urbs dum exinanitur* (diripitur) *captivis passim inter promiscuum strepitum pereuntibus*. Sic interpretor haec verba, si quidem plane sic scripserit poeta. Tum enim Λαΐς pro captivo populo dixerit necesse est, sicut Hesych. Λαΐδες exponit

d) quod tamen Stanleji judicium recte improbavit Ernesti ad Callimach. Hymn. in Jov. v. 14.

e) Plura exempla verbi ἄγειν cum genitivo sic constructi attulit Valckenaer ad Theocrit. Idyll. IV. 35.

ponit αἰχμαλώτων. Haud absimile illud Homeri Odyss. K. 122.

ἄφαρ δὲ κακὸς κόναβος κατὰ νῆας ὀρώρει
Ἀνδρῶν ὀλλυμένων, νηῶν θ' ἅμα ἀγνυμενάων.

De emendatione h. l. quam in V. L. tentavi, liberum esto lectoribus judicium. Non enim est ejusmodi, ut acriter eam defendere velim.

v. 334. βαρείας τοι τύχας προταρβῶ] *quae cum ita sint, jam exhorreo graves illas ac tristes calamitates*, quae nobis urbe nostra expugnata subeundae forent. Aptius autem fortasse fuerit, ut in V. L. recensenda observavi, legere προταρβεῖ, hoc sensu: *clamat civitas scilicet graves calamitates* prospiciens *cohorrescit ac metuit.*

v. 335. ἀρτίτροποι exponitur *virgo adulta.* Tale enim quid sensus certe poscit. Sed quomodo id e vocabuli compositione efficiatur, obscurum est. Equidem fateor me parum delectari illa Scholiastae paraphrasi: ἄρτι ἀπὸ τῆς ἡλικίας παιδικῆς τρεπομένη πρὸς τελειοτέραν. Multo minus exspecto fore, ut cuiquam arrideat Pauwii explicatio, qui ἀρτιτρόπους esse fingit, „quarum mores vix sese prodant; in quibus sexus et indolis muliebris indicia certa vix appareant.„ Ingenue fateor, suspectum mihi hoc adjectivum esse, et spurium videri. Forte Aeschylus scripserat:

Κλαυτὸν δ' ἀρτινύμφοις ὠμοδρόπων,

et librarii extremas syllabas sequentis vocabuli hic jam, ut saepe accidit, mente et stilo anticiparunt. Fieri etiam potest, ut sic scripserit poeta:

Κλαυτὸν γάρ τι κόραις, ὠμοδρόπων etc.

Quicquid sit, ubi nunc est ἀρτιτρόποις, ibi aliud quiddam Aeschylum scripsisse mihi persuadeo, nisi aliorum locorum auctoritate veritas ac sensus adjectivi ἀρτίτροποι confirmetur. Ut ἀρτίγαμοι appellantur νεόγαμοι, sic recte Aeschylus ἀρτινύμφοις scribere potuit pro νεονύμφοις h. e. *nuper desponsatis.* ὠμόδροπα νόμιμα sunt solennia crudum virginitatis florem decerpentia, i. q. scriptor prosaicus *justas nuptias* diceret. πάροιθεν enim ὠμοδρόπων νομίμων significat ANTE *justas nuptias;*

ptias; hec assentior Heathio, qui πάροιθεν non ad temporis, sed ad loci significationem traxit, et cum δωμάτων conjungi voluit, hoc ordine ac sensu verborum: κλαυτὸν δέ ἐστιν ἀρτιτρόποις, διαμεῖψαι στυγερὰν ὁδὸν νομίμων ὠμοδρόπων, προπάροιθεν δωμάτων, *deplorandum vero est virginibus modo pubescentibus, detestabile iter peragere gaudiorum nuptialium vi a crudis adhuc decerptarum ante earum domum*, h. e. *deplorandum est, virgines teneras in publico stuprum pati*. Πάροιθεν cur ad tempus referri negaret, causa non erat, vid. lex. h. v., et νόμιμα de stupro violento dici posse, sane meo quidem judicio nemini persuadebit. Itaque sic potius interpretandus est locus: *Lacrymabile est virginibus nuper desponsatis, ante solennia nuptialia paternis aedibus relictis odiosum iter*, scil. in servitutem, *peragere*.

v. 338. 339. τί; τὸν φθίμενον γὰρ προλέγω βέλτερα τῶνδε πράσσειν.] *Quid multa? feliciorem his, quibus talia accidunt, mortuum esse puto*. Hoelzlinus ad Apollon. l. 9. legendum existimabat: τὸν φθίμενον γὰρ πρὸ λέγω, ut sit tmesis pro προφθίμενον, quod sane non displicet; nam et Scholiastes interpr. τὸν προτεθνηκότα, et sententia exit elegans et gravis: *Quid multa? Longe beatiores his eos existimo, quibus, antequam talia viderent, contigit mortem oppetere*. Si vulgata servetur προλέγω, sic intelligendum est, ut Chorus ad suam ipsius fortunam, quam metuebat, respexerit, sicut antea βαρείας τοι τύχας προταρβῶ v. 337.

v. 340. 341. πολλὰ γὰρ — δυστυχῆ γε, *multa et quidem infelicia*. δυστυχῆ πράσσειν dictum esse potest pro κακῶς πράσσειν. Veruntamen jam in notis ad V. L. professus sum, repetitionem hujus verbi mihi parum h. l. placere.

v. 342. ἄλλος — πυρφορεῖ.] *Alius alium rapit, caedit, hic ibi et incendium facit*. τάδε Heathius rescribendum, ac δεικτικῶς intelligendum esse arbitratur, quasi Chorus templa vicina significaverit. Non assentior.

v. 344. sqq. καπνῷ — Ἄρης] *Fumo tota urbs inquinatur; furibundus autem populorum domitor polluens pietatem buccis quasi sufflat incendium*. Martis imago incensae urbis flammam sufflantis apta est antecedentibus; neque vero nulla

la eſt inter χραίνεται et μιαίνων relatio. Supra metaphora paulo aliter informata dicebantur Ἄρεως πνοαί, in quo ſimilitudo a ventorum mare irritantium impetu petebatur. Fortaſſe etiam ἐπιπνεῖ ſimpliciter poſitum pro *incitare*, ut bis apud Euripidem in Phoeniſſ. v. 800. 805. ed. Brunck. (al. v. 806. 811.) Quocunque modo interpreteris, ἐπιπνεῖ praeferenda videtur Brunckianae πιτνεῖ, quae, ſi vera eſſet, ſignificaret *ruit*.

v. 347. 348. κορκορυγαὶ — πυργῶτις] *Perſtrepit urbs clamoribus; haec autem hoſtium turribus quaſi ſepto quodam includitur.* ὀρκάνα πυργῶτις, *ſeptum turritum*, h. e. agger turribus inſtructus. Nimirum in oppugnationibus, cum urbem vallo cinxiſſent, turres etiam fiebant. Eaeque vel propugnacula erant, turribus obſeſſorum civium oppoſita, in ipſo vallo exſtructa; vel machinae ſubditis rotis mobiles, tabulatae, adeoque procerae, ut, Vitruvio teſte, non ſolum urbis muros, ſed etiam turres lapideas altitudine ſuperarent. Hujus tamen turrium generis an Aeſchyli aetate jam uſus fuerit, dubito. Verius igitur eſt, de vallo, cui turres inaedificatae eſſent, interpretari.

v. 349 — 357. Sequitur luculenta facinorum hoſtilium in urbe expugnata deſcriptio. πρὸς ἀνδρὸς δ' ἀνὴρ δορὶ καίνεται, *a viro vir haſta interficitur*; hoc ad militum in urbe expugnata ſuperſtitum caedem pertinet.

Βλαχαὶ δ' αἱματόεσσαι Τῶν ἐπιμαστιδίων Ἀρτιβρεφεῖς βρέμονται] Hi verſiculi non uno incommodo laborant. Cum enim jam duriuſculum ſit, βλαχαὶ αἱματόεσσαι dicere pro *vagitu infantum e cruentis eorum vulneribus orto*, tum multo durius id ipſum cum ἀρτιβρεφεῖς conjungere, praeſertim ubi adjunctum ſit τῶν ἐπιμαστιδίων, quo cum eadem notio, quae eſt in ἀρτιβρεφεῖς, deſignetur, alterutrum h. l. miſere languere et abundare neceſſe eſt. Itaque quamquam vulgatam ſic vertunt: *Balatus cruenti lactentium puerilis ſtrepunt*; adduci tamen non poſſum, ut nihil hic interpolatum eſſe credam. Nimirum βλαχαὶ pro πλαγαὶ a librariis vocem dictantis male aſſequentibus repoſitum, et quod ſequitur ἀρτιτρεφεῖς aut quod alii legunt

gunt ἀρτιβρεφεῖς vel ex gloſſa vocabuli ἐπιμαστιδίων, vel ex alio quodam adjectivo corruptum in textum immigraſſe, genuinamque lectionem ſede ſua exturbaſſe, conjicio. Si itaque legamus:

Πλαγαὶ δ᾽ αἱματόεσσαι
Τῶν ἐπιμαστιδίων
Ἀρτιφερεῖς βρέμονται,

ſenſus erit: *Verbera vero ſ. vulnera cruenta puerorum lactentium nunc illis inflicta ſonant, ſeu ſtrepunt.* Πλαγαὶ enim βλαχαὶ facile permutari potuit. Et αἱματόεσσα πλαγὰ occurrit Choëph. v. 466. Ut autem dicitur πληγὴν φέρειν, *plagam infligere*, ſic πλαγαὶ ἀρτιφερεῖς bene dicuntur, *plagae nunc inflictae*, ſ. *quae cum maxime infliguntur.* An alibi vocabulum ἀρτιφερὴς uſurpatum ſit, equidem neſcio; compoſitio tamen et ſenſus non abhorret ab analogia Graecae linguae; ut enim ἀρτιγραφὴς eſt *recens ſcriptus*, ἀρτιτρεφὴς *recens nutritus*, ſic ἀρτιφερὴς recte diceretur, *recens illatus*, *modo inflictus.* Non tamen huic epitheto ſic inhaereo, ut de eo cum quoquam concertare velim. Per me enim licet, quodcunque aliud probabilius fuerit, ſubſtituere; modo mihi detur, neutram vulgatarum lectionum, ἀρτιτρεφεῖς, aut ἀρτιβρεφεῖς, commodum h. l. ſenſum praebere. Imagines vero infantum lactentium ab ipſis matrum mammis violenter abſtractorum, verberibus aut vulneribus laeſorum, imo ſaevis ab hoſtibus trucidatorum, ſaepe obverſantur poetis urbis obſeſſae expugnationem deſcribentibus. Aptius quoque haec inter ſe cohaerent: πρὸς ἀνδρὸς δ᾽ ἀνὴρ δορὶ καίνεται — πλαγαὶ δ᾽ αἱματόεσσαι βρέμονται — ἁρπαγαὶ δ. δ. ὁμαίμονες; hac enim conſecutione triplex hoſtilium facinorum genus adumbratur: caedes virorum, vulneratio infantum, raptus muliercularum.

v. 353. ἁρπαγαὶ δὲ διαδρομᾶν ὁμαίμονες] Heathius haec ita intelligit, *rapinae fiunt diſcurſitationum fratres*, quippe quae mutuo ſe comitentur. Quae ratio cum nimis obſcura ac difficilis ſit, nec ſatis antecedentibus reſpondeat, nec tamen ut nunc leguntur verba aliam fere explicationem admittant, leviſ-

levissima et facillima emendatione, ita legendum esse suspicatus sum:

ἁρπαγαὶ δὲ διαδρόμων ὁμαίμονες,

raptus vero discurrentium (scil. incolarum, mulierum praesertim) *aeque cruenti;* in quo vel εἰσὶ supplendum, vel ex antecedentibus repetendum est βρέμονται. Vulgatum διαδρομᾶν est a διαδρομή; sed adjectivo διάδρομος alibi quoque Aeschylus utitur; ut supra διάδρομοι φυγαὶ v. 193. Atque ut hoc modo ἁρπαγαὶ ad κλαγαὶ, διαδρόμων ad ἐπιμαστιδίων, sic etiam ὁμαίμονες ad αἱματόεσσαι commode refertur. Ὁμαίμονες autem non exponendum est *consanguineae,* sed primo vocabuli significatu *aeque cruentae;* sicut simplex adjectivum αἵμων *cruentum* notat. cf. v. 942. Jam comparet lector universi horum versiculorum contextus interpretationem vulgarem, cum ea, quam ex emendatione nostra effecimus. Vulgo enim sic Latine redduntur: *A viro autem vir hasta interficitur; balatus autem cruenti lactentium infantum pueriles strepunt; rapinae discursationum consanguineae s. discursibus affines fiunt.* Nos vero, paucis in textu mutatis, ita vertimus: *A viro vir hasta interficitur; cruenta vulnera s. verbera lactentibus pueris inflicta sonant, raptusque discurrentium* (mulierum et virginum) *strepunt* vel *fiunt, aeque cruenti.*

v. 354 — 357. ξυμβολεῖ — λελιμμένοι] *Rapiens rapienti occursat, vacuusque vacuum advocat, partis praedarum cupidus; omnes vero plura quam ceperunt appetentes.* κενὸς opponitur τῷ φέροντι; ii qui nondum partem de praeda ceperunt, alios aeque vacuos advocant. ξύννομον θέλων ἔχειν vertit Stanl. *participem habere volens;* ego vero τὸ ξύννομον, non masculino, sed neutro genere, intelligo *justam portionem praedae;* nisi forte potius fuerit rescribere: τἔννομον, pro τὸ ἔννομον, *legitimam praedae partem.* ὅτε μεῖον ἔτ' ἴσον λελιμμένοι circumscriptio est τῶν πλεονεκτέντων. Pluralis λελιμμένοι tam ad φέροντα quam ad κενὸν referendum.

v. 358. τίν' ἐκ τῶνδ' εἰκάσαι λόγος πάρα;] *Quid igitur ex his conjicere ratio est?* s. *Ex his igitur quamnam* de nobis scil. *conjecturam facere in promtu est? Was können wir nun daraus*

aus vernünftiger Weise für einen Schluss machen, wie es uns ergehen werde?

v. 359. sq. παντοδαπὸς — ἀλγύνει κυρήσας] *fructus autem omnis generis humi disjecti molestia afficiunt occurrentes* scil. oculis civium, praecipue mulierum, bona ista misere disperdi indignantium.

v. 361. πικρὸν δ' ὄμμα τῶν θαλαμηπόλων] θαλαμηπόλοι h. l. non sunt *cubiculariae*, *Kammerfrauen*, sed *cellariae*, *penus procuratrices*, *Ausgeberinnen*, *Haushälterinnen*, qualis erat Euryclea in domo Ulyssis apud Homerum. θάλαμος enim interdum *cellam promtuariam* significat. Harum igitur *tristis et acerbus vultus* esse dicitur, cum vident frumenta, vina, aliaque id genus penora per summam hostium nequitiam perdi ac profligari.

v. 362. sqq. πολλὰ — φορεῖται.] *Multaque terrae munera promiscue in fluvios abjecta, inutilibus undis, ubi nemini prodesse possunt, auferuntur.* ἀτιδανὰ ῥόθια sic dici videntur, quoniam iis res ad victum necessariae corrumpuntur, et inutilia redduntur.

v. 365. δμωΐδες δὲ — εὐτυχοῦντος] *novaeque ancillae, nova mala*, quae numquam antea acciderant, *passae, miserae sunt ob servile connubium beati viri* scil. victoris. Hoc modo si interpreteris, Heathii tricas effugias, qui τλήμονες suppleto εἰσὶ idem esse putabat ac τλᾶσι. εὐνὰ αἰχμάλωτος designat miseram liberae virginis conditionem, quam victor captivam, invitamque turpi servitio tori concubinam tenet.

v. 367. sqq. ὡς δυσμενοῦς ὑπερτέρου — ἐπίρροθον] Heathius vertit: *adeo ut, si hostis superior evaserit, spes sit nocturnum finem* (i. e. *mortem*) *adventurum miserrimarum calamitatum liberatorem.* Recte quidem, si verba δυσμενοῦς ὑπερτέρου ad Chorum pertinerent, quae tamen concinnius ad illas δμωΐδας καινοπήμονας referuntur, de quibus modo universe locutus erat. Itaque sic potius interpretandum censeo: *Adeo ut his puellis sub immiti domino*, hoste scil. victore, *unica spes in aeterna nocte relinquatur, quae sola nimirum tristissimis ac multum defletis calamitatibus optatum aliquando sit finem impositura.*

v. 371.

v. 371. Chorus ab altera parte speculatorem s. nuntium, ab altera Eteoclem advenire videt.

ὁ τοι κατόπτης — φέρει] *At ecce, speculator ille, quantum nobis videtur, novum de exercitu hostili nuntium, o amicae, affert.* στρατοῦ vel a κατόπτης, vel a πευθὼ regi potest. Prius tamen praetulerim. cf. Prometh. v. 949. νέαν πευθὼ, *eine neu eingezogene Nachricht.*

v. 373. σπουδῇ διώκων πομπίμους χνόας ποδῶν]. Hanc locutionem, praesertim extra canticum, justo nimis turgidam et catachresticam esse non diffiteor; quamquam ea fortasse pro diverso linguarum ingenio mollius ad Graecorum quam ad nostrorum hominum aures accidit; certe ad verbum translata nobis quidem toleranda non videretur. διώκων h. l. est *urgens, ad celeritatem impellens*, ut nihil opus sit cum Stanlejo legere διοικῶν f), id quod sane affectatam dicendi difficultatem in hoc versiculo augeret potius, quam imminueret. Veritas autem audaciori metaphorae non deest. Ut enim, qui celerius curru vehitur, facit ut rotae celerius circum axes convertantur, ita qui se ad cursum dat, pedibus citatiorem motum imperat. πόμπιμοι χνόαι ποδῶν dicuntur, quia ut sessorem currus, sic pedes corpus hominis promovent, et quo tendit animus, eum *deducunt.*

v. 374. sq. Altera pars Chori respondet: *Et vero ipse quoque rex, Oedipi filius, aggreditur, recentem nuntii sermonem auditurus.* In ἀρτίκολλον bene observat Heathius metaphoram ductam esse a novo quodam opificis opere, recens coagmentato et conglutinato. Usu tamen translatio h. v. Aeschyli aetate jam trita fuisse videtur.

v. 376. σπουδὴ δὲ καὶ τοῦδ' οὐκ ἀπαρτίζει πόδα. Sallierius g) vertit: *Sed illius festinatio non sinit gradum absolvere* h); quae qui-

f) διοικῶν pro V. L. affertur ex uno cod. Askewiano.

g) ad Moerin p. 82. ed. Pierson.

h) Pauwius verba οὐκ ἀπαρτίζει πόδα sic interpretatur: *facit ut pes sibi non sit aequalis;* quia in festinatione gressus pares non sint. At haec interpretatio eodem incommodo premitur. Stanlejana autem versio: *Festinatio vero ejus non moratur gradum*, quomodo e Graecis effici possit, non intelligo.

quidem versio, cum per se parum commoda est, tum particula καὶ, quam neglexit Sallierius, plane convincitur. Haec enim significat idem h. l. de Eteocle dici, quod alter Semichorus de nuntio praedicaverat. Nempe nihil aliud sensus postulat, quam Eteoclem ipsum quoque festinare. Cui cum aperte contrarium sit οὐκ ἀπαρτίζει πόδα, certum mihi est, legendum esse

σπουδὴ δὲ καὶ τοῦδ' οὖν ἀπαρτίζει πόδα i),

et hujus igitur pedem festinatio audiendi studio commota *accelerat*. οὐκ et οὖν saepe a librariis permutata sunt. ἀπαρτίζει, proprie *perficit*, *perfectum reddit*, h. l. ad pedes translatum, est *accelerat*, *celerius movet*.

IN SCENAM VI.

v. 377 — 678.

Sequitur longissima dramatis scena, quae maximam quidem partem in narratione ac descriptione versatur, non tamen omnino motu et actione caret; siquidem singulis nuntii relationibus Eteocles commovetur, ut septenis hostium ducibus septenos portarum propugnatores designet. A notatione morum vero et sententiarum gravitate magnopere laudanda est haec pars fabulae, etiamsi longiusculae insignium, quibus hostium duces in clypeis uterentur, descriptiones magis ad illius, quam ad nostrae aetatis sensum revocentur necesse sit, siquidem eas excusare, aut adeo probare lectoribus velis. Ad nostrum enim populum certe frigerent.

v. 377. sq. λέγοιμ' ἂν — πάλον k)] *Re diligenter explorata narrare possum, quae sit hostilis exercitus constitutio, et quam quisque ducum portam sortitus sit.* In hac portarum designatione non omnino cum Aeschylo consentiunt Euripides in Phoe-

i) In Guelf. legitur: σπουδῇ δὲ καὶ τοῦδ' οὐ καταρτίζει πόδα. Vulgata tamen in glossa marginali commemoratur.

k) πάλον etiam est in Ask. C., πάλλω in Guelf.

Phoeniſſis, et Apollodorus in Bibliotheca, quorum diſſenſum poſt ſuo loco notabimus.

v. 379. Τυδεὺς] Euripides Tydeum Homoloïdi [l]), Apollodorus Crenidi [m]) portae admovet; Proetidi autem uterque Amphiaraum. Sed nimirum in ipſis portarum Thebanarum nominibus auctores diſſentiunt. Aeſchylus enim portas nominat 1. Proetidas, 2. Electras, 3. Neïtas, 4. Oncaeas, 5. Borrheas, 6. Homoloidas, 7. Hebdomas ſ. ſeptimas. Euripides vero, quamquam alio ordine, 1. Proetidas, 2. Electras, 3. Neïtas, 4. Crenaeas, 5. Ogygias, 6. Homoloïdas, 7. Hebdomas appellat. Pauſaniae vero memorantur 1. Proetides, 2. Electrae ſ. Electrides, 3. Neïtae ſ. Neïtides, 4. Crenaeae, 5. Ogygiae, 6. Homoloïdes, 7. Hypſiſtae. Statius eas his nominibus recenſet: 1. Proetides, 2. Electrae, 3. Neïtae, 4. Dircaeae, 5. Ogygiae, 6. Homoloides, 7. Hypſiſtae. At in alia omnia abit Hyginus [n]), qui portas Thebarum ab Amphione ſeptem filiarum nomine diſtinctas fuiſſe perhibet, quarum nomina fuerint Thera, Cleodoxe, Aſtynome, Aſticratia, Chias, Ogygia, Chloris.

v. 379 - 381. Τυδεὺς — καλά.] *Tydeus quidem jam fremens ad Proetiden portam tendit; non tamen eum vates* (Amphiaraus) *Iſmeni vada tranſire ſinit, quia ſcilicet hoſtiae non favent.*

v. 382. ſq. Τυδεὺς δὲ μαργῶν — βοᾷ] *Tydeus autem furens et pugnae cupidus, ſicut draco meridianis caloribus excitus, clamat.* Nimirum genus eſt ſerpentum, quod aeſtivis potiſſimum caloribus, et maxime quidem circa meridiem ſaevit. Luculentus eſt Virgilii locus, qui hanc Aeſchyli comparationem praeclare illuſtrat, Georg. III. 425:

Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis
Squamea convolvens ſublato pectore terga
Atque nobis longam maculoſus grandibus alvum
Qui dum amnes ulli rumpuntur fontibus et dum
Vere madent udo terrae et pluvialibus Auſtris

Stagna

l) Phoeniſſ. v. 1130.
m) Bibl. lib. III. p. 154.
n) Mythol. c. 69.

Stagna colit, ripisque habitans, hic piscibus atram
Improbus ingluviem ranis loquacibus explet.
Postquam exusta palus, terraeque ardore dehiscunt,
Exsilit in siccum et flammantia lumina torquens
Saevit agris, asperque siti, atque exterritus aestu.

ubi recte monet doctissimus Heynius, *exterritum* idem esse ac *furentem*, *insanum* (μαργῶντα). Idem apte laudat Nicandr. Theriac. v. 371. Lucem quoque Aeschyli loco, in quo versamur, ista Statii descriptio affundit o):

Interea campis, nemoris sacer horror Achaei
Terrigena erigitur serpens tractuque soluto
Immanem sese vehit, ac post terga relinquit.
Livida fax oculis: tumidi stat in ore veneni
Spuma virens, ter lingua vibrat, terna agmina adunci
Dentis, et auratae crudelis gloria frontis
Prominet. Inachio sanctum dixere tonanti
Agricolae, cui cura loci, et silvestribus aris
Pauper honos. Nunc ille dei circumdare templa
Orbe vago labens miserae nunc robora silvae
Atterit, et vastas tenuat amplexibus ornos.
Saepe super fluvios geminae jacet aggere ripae
Continuus, squamisque incisus adaestuat amnis.
Sed nunc Ogygii jussis quando omnis anhelat
Terra dei, trepidaeque latent in pulvere Nymphae
Saevior anfractu laterum sinuosa retorquens
Terga solo siccique nocens furit igne veneni.
Stagna per arentesque lacus fontesque repressos
Volvitur, et vacuis fluviorum in vallibus errat
Incertusque sui liquidum nunc aëra lambit,
Ore supinato, nunc arva gementia radens,
Pronus adhaeret humo, si quid viridantia sudent
Gramina; percussae calidis afflatibus herbae
Quae tulit ora cadunt, moriturque ad sibila *campus.*

His igitur collatis clarius patet Aeschylum furorem Tydei cum serpentis saevitia, illius clamorem cum hujus sibilo, illius

o) Thebaid. *V.* 505. sqq.

lius pugnae aviditatem cum hujus siti comparare, quamquam diserte sibilum tantummodo serpentis cum clamore viri contulit.

v. 384. sq. θείνει — ἀψυχίᾳ. *Pungit autem vatem sapientem Oiclei filium hoc probro*, criminans scil. *eum tantum ignaviae causa mortem et pugnam devitare.* σαίνειν, quod proprie adulantium canum est, qui saepe verbera a domino sibi intentata blanditiis evitare student, h. l. pulchre transfertur ad eos, qui callido quodam praetextu proelii aut mortis periculum effugere cupiunt. Cf. v. 706. et Agam. v. 1674.

v. 386. sq. τοιαῦτ' ἀϋτῶν — χαίτωμ'] *Talia vociferans tres umbrosas cristas, galeae jubam quatit.* Stanlejus comparavit Virgilianum illud:

Cui triplici crinita juba galea alta Chimaeram
Sustinet.

v. 387. ὑπ' ἀσπίδος δὲ τῷ p) — κλάζουσι κώδωνες q) φόβον] *Sub clypeo vero illi aerea tintinnabula terrorem clangunt*; i. e. *clangore terrorem incutiunt*, *terribiliter sonant.* „Heroicis enim temporibus clypeorum manubriis tintinnabula appendi solita fuisse discimus ex Euripidis Rheso v. 383.

Κλύε καὶ κόμπους κωδωνοκρότας
Παρὰ πορπάκων τὰς κελαδοῦντας." Heath.

v. 389. sqq. ἔχει δ' — πρέπει] *Superbum vero hocce in clypeo insigne gerit fabricatum coelum astris resplendens; in medio autem scuto, plena luna, astrorum decus, noctis oculus eminet.* Similiter Pindarus, a Stanlejo laudatus, Olymp. III.

διχόμηνις ὅλον χρυσάρματος
Ἑσπέρας ὀφθαλμὸν ἀντέφλεξε μήνα.

v. 393. sq. τοιαῦτ' ἀλύων — ποταμίαις] *Hoc modo igitur se efferens superbo armorum ornatu vociferatur circum fluvii* (Ismeni) *ripam*; ut antea v. 386. τοιαῦτ' ἀϋτῶν, τρεῖς κατασκίους λό-φους

p) Notabilis est lectio cod. Med. ὑπ' ἀσπίδος δ' ἔσω; quae sic intelligi possit, sub clypeo intus appensa fuisse (nempe e manubrio) tintinnabula.

q) E cod. non nominato apud Burtonum affertur lectio κώδωνες ἠχοῦσιν.

φασ τείν, ſic nunc figura epanaſtrophes, τοιαῦτ' ἀλύων ταῖς ὑπερκόμποις σαγαῖς, βοᾷ; quae quidem interpunctio aptior nobis et elegantior videtur, quam ſi τοιαῦτα cum βοᾷ conjungatur. σαγαὶ hic de universa πανοπλίᾳ; praecipue tamen faſtus in clypei ornatu reſpicitur.

v. 394. ſqq. μάχης δ' ἐρῶν
Ἵππος χαλινῶν ὡς κατασθμαίνων, μένει,
Ὅστις βοὴν σάλπιγγος ὁρμαίνει μένων.

Jam in V. L. profeſſus ſum, illud μένει poſt κατασθμαίνων corruptum mihi videri, antea v. 380. de eodem Tydeo dicebatur βρέμει, quod ſatis et h. l. aptum tantisper teneo, donec aliquis aliud et melius ſorte repererit. Interea vero Aeſchylum h. l. ſic ſcripſiſſe conjicio:

Ἵππος χαλινῶν ὡς κατασθμαίνων, βρέμει,

ille autem avidus pugnae ſicut equus adverſus fraena ſaeviens, fremit, qui tubae ſonitum expectans ſtare loco neſcit, ſed impetu fertur ad curſum. Facile lectores, ut Stanlejus, recordabuntur nobile Virgilii carmen:

tum ſi qua ſonum procul arma dedere
Stare loco neſcit, micat auribus, et tremit artus
Collectumque premens volvit ſub naribus ignem.

Aeſchylus igitur h. l. Tydeum pugnae moram aegre ferentem, bellicoque ardore impatientem ſiſtit. Illuſtrabit hanc imaginem comparatio Statii Theb. VI. 389. ſqq. ubi in deſcriptione certaminis equeſtris, impatientiam equitum pariter ac equorum ſigno nondum dato, poſt carceres expectantium ſic depingit:

Et jam ſortitus Prothous verſarat ahena
Caſſide, jamque locus cuique eſt, et liminis ordo.
Terrarum decora ampla viri, decora ampla jugales
Divûm utrumque genus, ſtant uno margine clauſi
Speſque audaxque una metus et fiducia pallens
Nil fixum cordi, pugnant exire paventque.
Concurrit ſummos animoſum frigus in artus.
Qui dominis, idem ardor equis. Face lumina ſurgunt,
Ora ſonant morſu, ſpumiſque et ſanguine ferrum

 Uritur,

Uritur, impulsi nequeunt obsistere postes
Claustraque, compressae transfumat anbelitus irae.
Stare adeo miserum est! pereunt vestigia mille
Ante fugam, absentemque gravis ferit ungula campum.

Idem lib. VIII. 382. equites equosque praelio intentos hoc modo describit:

Stat melius campis etiamnum cuspide sicca
Bellipotens, jamque hos clypeum jam vertit ad illos
Arma ciens, aboletque domos, connubia, natos,
Pellitur et patriae, et qui mente novissimus exit,
Lucis amor; tenet in capulis, hastisque paratas
Ira manus, animusque ultra thoracas anhelus
Conatur, galeaeque tremunt horrore comarum.
Quid mirum caluisse viros? flammantur in hostem
Cornipedes, niveoque rigant sola putria nimbo
Corpora ceu mixti dominis, irasque sedentum
Induerint, sic fraena terunt, sic proelia poscunt
Hinnitu, tolluntque armos, equitemque supinant.

Ceterum etsi vulgata lectio μένει significare potest *exspectat, praestolatur*, tamen ipse ille tot ὁμοιοτελεύτων concursus, auribus gravis, (in κατασθμαίνων — μένει — ὁρμαίνει — μένων) correctionem verbi μένει postulare videtur.

v. 397. sq. τίν' ἀντιτάξεις — Φερέγγυον;] *Quem* igitur *huic oppones; quis Proetiden portam, solutis claustris, se propugnaturum esse spondebit?* Προίτου πυλῶν, nempe a Proeto quodam Thebano, qui ab Acrisio ejectus ante portam illam habitasse fertur [r]), nominatarum. Φερέγγυος προστατεῖν, qui non tantum promittit se defensurum, sed propter virtutem certus quoque est sponsor atque idoneus, cui fidere possis ac debeas. Sic apud Thucydidem lib. VIII. c. 68. πολλὰ δὲ πρὸς τὰ δεινὰ ἐπειδήπερ ὑπέστη, φερεγγυώτατος ἐφάνη. Vide nostrum v. 451. 472.

v. 399. sqq. In Eteoclis responsione fas est admirari generosam imperatoris fortitudinem et hostilis superbiae despicientiam.

Κόσμον

r) Pausan. lib. IX. c. 12.

Κόσμον — δορός] *Ornatum quidem ego in viris nullum exhorreo; nec vulnera infligunt insignia; cristae vero ac tintinnabula sine hasta neminem mordent.*

v. 402. sqq. καὶ νύκτα ταύτην accusativi absoluti sunt, id quod Pauwius quoque vidit, commode hic positi, quod sequitur articulus postpositivus cum verbo accusativum regente. Sensus: *Et quod ad noctem istam attinet, quam dicis, coeli sideribus illustrem in clypeo effictam esse;* τάχ᾽ ἂν γένοιτο μάντις ἡ ᾽νοιά s) τινι, *cito forte fieri possit ut ominosa sit nonnemini stultitia; so könnte es leicht kommen, dass diese Thorheit einem gewissen Manne, den ich nicht nennen will, nichts gutes bedeutete.* Clarius haec in sequentibus explicat. ἄνοια est stulta superbia in delectu insignis clypeo illigati.

v. 405. sqq. εἰ γὰρ θανόντι — ἐπώνυμον] Brunckius commate post πέσοι sublato, sequenti versiculo post τόδε distinxit. Verius autem arbitror propter particulam τοι in verbis τῷ τοι φέροντι, versum 405. a sequentibus ita sejungi, ut eo solo protasis contineatur, versus 406. et 407. vero apodosin faciant. Sic θανόντι refertur ad praecedens τινί. Sensus: *Etenim si* (ei) *morienti* (aeterna) *nox oculos operuerit, tum igitur ei, qui superbum illud insigne gerit, vere et juste ominosum fieret.* ὀρθῶς quia haud falsum esset omen, ἐνδίκως quia Tydeus superbia sua dignus esset, cui interitus vere portenderetur.

v. 408. καὐτὸς — μαντεύσεται] *adeoque ipse adversus se ipsum contumeliam vaticinaturus esset; (und so würde er sich selbst mit diesem stolzen Sinnbilde seine eigne Schande geweissagt haben.)* Vulgata igitur lectio si defendatur, ὕβρις necesse est contumeliam ex interitu et clade significet. Sed nescio quomodo mihi melius placeret, si ὕβρις h. l. de insolentia et fastu Tydei, quem in superbo clypei ornamento demonstraverat, intelligi posset; quod tamen fieri non potest, nisi quid in tex-

s) Lectio ἡ ᾽νοια pro ἡ ἔννοια, quae citatur, frigidiorem praebet sensum, quam ut eam editor probare debuerit. In Guelf. est ἡ ἄνοια, et ex uno codice in ed. Burtoniana in glossa marginali affertur lectio ἄνοια.

tu corruptum esse statuamus. Fortasse sic scripserat Aeschylus;

Καὐτὴ κατ' αὐτοῦ [t]) δῆτ' ὕβρις μαντεύσεται,

adeoque ipsa scilicet adversus eum insolentia sua vaticinabitur; quae sententia mutatis verbis eadem fere esset, quam paulo ante sic enuntiaverat: τάχ' ἂν γένοιτο μάντις ἡ 'νοιά τινι. Fieri etiam potest, ut antiqua lectio haec fuerit,

Καὐτὸς καθ' αὐτοῦ τῆδ' ὕβρις μαντεύσεται,

atque hoc modo ipse adversus se ipsum insolens vaticinabitur, sic ut αὐτὸς ὕβρις idem esset quod αὐτὸς ὑβριστὴς, quemadmodum Hesiodus ὕβριν ἀνέρα dixit pro ὑβριστήν [u]). Certe utram harum conjecturarum veram esse putes, melius verba alterutro modo constituta, quam in vulgata lectione, et antecedentibus et consequentibus respondebunt. Ut enim non urgeam, ὕβριν de clade et interitu viri fortis haud satis commode usurpari, primum, si ὕβρις de insolentia et fastu impudenti diceretur, aptius conveniret verbis, quae praecedunt, ἄνοια, et σῆμ' ὑπέρκομπον, aut ὑπέρφρον σῆμα v. 389. (cujus generis insignia Euripides [x]) ὑβρισμένα σημεῖα appellavit); deinde oppositio, quae sequitur, clarius enitesceret; insolentiae enim et ὕβρει Tydei sic opponeretur Melanippus ὁ τὸν Αἰσχύνης θρόνον τιμῶν, ut aptius nihil fieri posset. Denique eodem sensu et in eadem causa ὕβρις recurrit v. 504.

v. 409. sqq. ἐγὼ — λόγοις] *Ego vero Tydeo probum Astaci filium*, Melanippum, *opponam portae* Proetidos *defensorem, hominem valde nobilem, quique Pudoris thronum reveretur, insolentesque sermones odit.* πυλωμάτων, pluralis pro singulari. εὐγενὴς de nobili et generosa animi indole. Αἰσχύνη est dea pudoris; perperam enim de contumelia Schol. β. cepisse videtur. Αἰσχύνης θρόνον τιμᾶν ornate dictum pro *verecundiam et pudorem colere, ab impudentia abhorrere.*

v. 413. αἰσχρῶν γὰρ ἀργὸς, μὴ κακὸς δ' εἶναι φιλεῖ, *nam ad turpia quidem lentus, non tamen ideo ignavus esse solet.* Egregiae

t) In Guelf. legitur καὐτὸ κατ' αὐτοῦ.
u) Hesiod. Opp. et Dier. v. 189.
x) Phoeniss. v. 1129. (1123. ed. Brunck.)

giae hujus laudis vim Stanlejus in versione obscuravit, cum κακὸν latine reddidit *iniquus*. Rex enim nihil aliud significat, quam Melanippum verecundum quidem esse, et cum omnem turpitudinem, tum inprimis insolentiam et fastum, inanemque gloriationem odisse, nihilo secius tamen eundem, ubi res ad proelium deducta fuerit, fortem ac strenuum esse.

v. 424. sqq. σπαρτῶν δ' ἀπ' ἀνδρῶν — Μελάνιππος.] *Est autem Melanippus hominum illorum terra satorum, quibus Mars pepercit, stirpe genitus, adeoque verissimus indigena.* Cadmus cum de Europa sorore, quae scilicet a Jove rapta nusquam reperiebatur, Apollinem consulturus Delphos venisset, Deus ei de Europa curiose non esse quaerendum respondit, sed eum bucula quadam viae duce iter persequi, et ubi ea cursu fessa procubuisset, ibi urbem condere jussit. Quae cum eum in Boeotiam deduxisset, ibique, ubi postea Thebae conditae fuerunt, procubuisset, Cadmus, antequam urbem conderet, Palladi eam sacrificaturus, misit e sociis quendam, qui aquam e vicino Martio fonte quaereret. Sed aquaturos, unum post alterum, draco Marte satus, fontis custos absumsit. Quare indignatus Cadmus draconem interemit; ac Minervae consilio dentes ejus serit; quibus satis armati e terra viri exorti sunt, Σπαρτοὶ ab origine nominati, h. e. terra sati; iique postea in pugnam congressi sunt, ita ut plerique mutuis vulneribus conciderent, et ex omnibus quinque tantum, Echion, Udaeus, Chthonius, Hypotrenor, et Pelor incolumes discederent. Haec altius tironum causa repetenda duximus, propterea quod Stephanum hominem longe doctissimum verus verborum ὧν Ἄρης ἐφείσατο sensus fugit, qui si hanc partem fabulae de quinque tantum Spartis ex mutuo proelio servatis opportune recordatus esset, non sane ἐφείσατο in ἐφύσατο mutandum esse statuisset. Est enim ὧν Ἄρης ἐφείσατο, *quibus Mars pepercit*, poetice dictum, atque i. q. *qui ex proelio isto superfuerunt.* ῥίζωμα radix h. l. de progenie dicitur, nempe quia cum semine, e quo propullulat, comparatur. Nos dicimus *der Zweig eines Stammes*, adeoque poste-

ros cum ſurculis aut ramis, parentes vero cum ſtirpe aut radice comparamus. Graeci vero ſaepe progeniem cum radice, generis auctorem cum ſemine comparant; translatione altius petita, ſed aeque idonea; cum eadem ratione, qua ſurculus ad ſtirpem, radix ad ſemen referatur. Sic infra v. 757. Oedipus dicitur arvum, quo ipſe genitus erat, inceſtuoſe conſeviſſe, indeque *ῥίζαν αἱματόεσσαν* tuliſſe, h. e. filios Eteoclem et Polynicem, qui jam in eo erant, ut mutuis ſe vulneribus caederent. *κάρτα ἐγχώριος* autem, non ſimpliciter *ἐγχώριος*, quoniam alii indigenae quidem erant, non tamen ut Melanippus e terrae filiis progeniti; adeo ut hic prae ceteris *κατ' ἐξοχὴν indigena* ſ. *αὐτόχθων* appellandus eſſet.

v. 416. *ἔργον δ' ἐν κύβοις Ἄρης κρινεῖ. Pugnae vero eventum Mars teſſeris ſortietur*, ut omnino vita hominum et fortuna, ſic inprimis bellica cum alea et teſſerarum luſu comparatur. Stanlejus adduxit Euripideos illos ex Rheſo ſenarios:

χρὴ δ' ἐπ' ἀξίοις κινεῖν
ψυχὴν προβάλλοντ' ἐν κύβοισι δαίμονος.

Notandum vero, Eteoclem iſta non ſine boni ominis captatione adjicere; ſubmonetur enim auditor, ut, quandoquidem Melanippus ex uno illorum virorum e draconis Martii dentibus terra ſatis ortorum, quos ipſe Mars ſuperſtites eſſe voluerit, generis primordia ducat, Mars autem inſtantis praelii ſolus arbiter ſit, bene ideo de Melanippi fortuna ſperet, praeſertim quod et ſtrenuus ipſe bellator, et patriae telluris, quacum arctiori quam plerique cives neceſſitudine conjunctum eſſe conſtabat, amantiſſimus eſſet.

v. 417. *δίκη δ' ὁμαίμων κάρτα νιν προστέλλεται — πολέμιον δόρυ*] *Jus vero cognationis eum potiſſimum*, ſ. *vehementius quam alios, impellit, ut a matre, quae eum peperit, hoſtium tela propulſet.* *δίκη ὁμαίμων*, pro *jure conſanguinitatis* ſ. *cognationis* dictum, ſignificat pietate in patriam obligari Menalippum, ut pro ea proelii periculum ſuſcipiat, idque belli genus juſtiſſimum

simum esse. Atque hujus quidem lectionis y) veritas (quamquam δίκη δ' ὁ δαίμων explicari potest *Mars eum jure in bellum mittit*) hoc potissimum momento confirmatur, quod eadem particula κάρτα hic repetitur, quae paulo ante in verbis κάρτα δ' ἔστ' ἐγχώριος singularem illam Melanippi solique Thebani cognationem designaverat.

προστέλλεται, *mittit*, i. e. *incitat*, *impellit*.

v. 418. εἴργειν pro εἰς τὸ εἴργειν, s. ὥστ' εἴργειν. Melanippum ante Proeti portam cum Tydeo congressum memorant Apollodorus, Pausanias et Statius. Et Apollodorus quidem narrat Tydeum a Menalippo in ventre percussum esse; qui cum semianimis jaceret, Palladem medicamentum precibus a Jove impetratum attulisse, quo illum faceret immortalem; Amphiaraum vero ejus odio commotum, ut eum immortalitatis dono privaret, celeriter Menalippi caput a se abscissum ei praebuisse; quod Tydeum, vindictae cupiditate incensum, effregisse cerebrumque exsorbuisse. Qua immanitate narrat ab eo Minervam abalienatam beneficio, quod ei constituisset, indignum judicasse. Pausanias refert, a Proetide porta, ubi Chalcidem iter sit, ad viam publicam ostendi Melanippi sepulcrum, quem bellica virtute praestantissimum nominat, eumque, postquam Tydeum et Mecisteum Adrasti fratrem occidisset, ipsum quoque ab Amphiarao interfectum esse scribit. Aliter Statius hanc narrationem informavit. Etenim secundum eum Menalippus Tydeum graviter vulnerat; Tydeus vero vicissim, aegre viribus quae superessent collectis, telo Melanippum transfigit. Tydeo jam moribundo, ac nihil aliud optanti nisi

y) Hoc loco corrigere liceat errorem in recensenda varietate lectionis admissum, ubi ad h. l. omnes editiones praeter Brunckianam consensu exhibere lectionem δίκη δ' ὁ δαίμων, falso pronuntiavi. In Ald. igitur et Rob. est δίκη δ' ὁ δαίμων, quod etiam legitur in MS. Guelf. At in Turn. δίκη δ' ὁ δαίμων, quod etiam in utroque cod. Reg. Brunckius invenit. Lectionem vero δίκη δ' ὁμαίμων, quam et Schol. α. agnoscit, Victoriana primum, deinde et reliquae editiones exhibuerunt. Neque vero eam se eruisse e codd. Brunckius professus est, sed judicio tantum comprobavit.

nisi ut sibi quis Melanippi caput apportet, Capaneus obsequitur humerisque allatum spectandi vulnerati hostis copiam Tydeo facit. Tum is caput Melanippi abscissum porrigi sibi jubet.

Spectat atrox hostile caput, glisci tque tepentis
Lumina torva videns, et adhuc dubitantia figi.
Infelix contentus erat. Plus exigit ultrix
Tisiphone; jamque inflexo Tritonia patre
Venerat, et misero decus immortale ferebat,
Atque illum effracti perfusum tabe cerebri
Aspicit, et vivo scelerantem sanguine fauces.
Nec comites auferre valent. Stetit aspera Gorgo
Crinibus emissis, rectique ante ora cerastae
Velavere deam; fugit aversata jacentem,
Nec prius astra subit, quam mystica lampas et insons
Ilissus multa purgavit lumina lympha.

v. 419. sqq. ἀντίπαλος h. l. is qui adversariis obsistit, adeoque *propugnator.* ὡς est *nam* s. *quoniam.* Justitia nimirum causae facit, ut eam fidenter Chorus diis commendet. αἱματηφόρους μόρους ὑπὲρ φίλων ὀλομένων, *cruentas mortes pro amicis*, pro civibus, *pereuntium* s. *occumbentium.* Sic Eurip. Phoeniss. 1064. Chorus, ubi nobile Menoecei facinus, sponte, se pro patria morti devoventis, admiratur:

ἀγάμεθ' ἀγάμεθ'
ὃς ἐπὶ θάνατον οἴχεται
γᾶς ὑπὲρ πατρῴας.

Sensus igitur totius carminis hic est: *Hunc igitur propugnatorem meum dii felicem ac fortunatum esse et bene rem gerere jubeant; etenim ad justam hujus urbis defensionem prodit; exhorresco autem cruentas mortes virorum pro caris civibus pereuntium;* Germani melius vim horum verborum assequuntur: *ich zittere den blutigen Tod der für ihre Freunde sterbenden Streiter zu sehn.*

v. 424. τῷτῳ — θεοί] *Et hunc quidem ita ut dicis felicem esse dii jubeant.*

v. 425. *Καπανεὺς δ' ἐπ' Ἠλέκτραισιν εἴληχεν πύλαις*] Eidem portae Capaneum admovet Euripides [z]), et Pausanias eum ante hanc portam fulmine ictum corruisse memorat.

v. 426. *Γίγας ὅδ', ἄλλε τε πάρος λελεγμένε μείζων*] Hoc loco iterum perpenso poenitet me fere obsequii, quo Marklandum et Brunckium, quamvis egregios antesignanos, temere, ut nunc opinor, secutus, vulgatam lectionem,

Γίγας ὅδ' ἄλλος, τε πάρος λελεγμένε
Μείζων,

mutavi. Nam etsi sensus in utraque fere idem est, tamen vehementius ferit animum ista structura, *Γίγας ὅδ' ἄλλος, τε πάρος λελεγμένε μείζων, hic autem alius est Gigas, illo paulo ante dicto major.* Marklandi ratio, quam Brunckius Cod. Reg. auctoritate firmavit, hanc versionem postulat: *Gigas hicce, altero paulo ante nominato major* [a]). Observandum vero est, gigantem h. l. appellative dici militem superbum, ferocem et impotentem. Egregie hanc imaginem illustrat locus Euripidis in Phoenissis, ubi Antigone de Hippomedonte ait:

ἒ, ἒ, ὡς γαῦρος, ὡς φοβερὸς
εἰσιδεῖν, γίγαντι
γηγενέτα προσόμοιος.

Videsne Antigonen eum non aliam ob causam cum Gigante comparare, quam quia erat terribilis adspectu, et vultu truci? Quia igitur uterque Tydeus et Capaneus acerrimi bellatores erant, iidemque superbissimi et atrocissimi, sic tamen ut in his omnibus Tydeum Capaneus vinceret, ideo hic *major illo gigas* appellatur. Euripides [b]) Capaneum ipso Marte negat inferiorem esse:

Ὁ δ' ἐκ ἔλασσον Ἄρεος εἰς μάχην φρονῶν
Καπανεὺς —

Idem

z) Phoeniss. v. 1146. (1140. ed. Brunck.) lib. IX. c. 8.

a) Sunt qui illud *μείζων* ad corporis staturam trahant, cum Tydeum reliquis ducibus breviorem fuisse constat, h. l. tamen rectius arbitror, *γίγας μείζων* sic intelligere, ut *μείζων* ad majorem ferociam pertineat.

b) Phoeniss. v. 1174.

Idem [c]) in Capanei clypeo gigantis effigiem inclusam fuisse narrat, qui humeris totam urbem vectibus evulsam sustineret.

v. 427. ὁ κόμπος — φρονεῖ] *Superba vero jactantia elatus ultra hominem spirat; s. jactantia ejus humanae modum naturae excedit.*

v. 428. πύργοις — τύχη] *Turribusque nostris* h. e. urbi nostrae *summa pericula, s. terribilia minatur, quae utinam ne fortuna perficiat.*

v. 429 - 431. θεοῦ — ἐμποδὼν [d]) σχέθειν] *Deo enim sive volente sive nolente se expugnaturum urbem denuntiat, neque ipsam Jovis iram terram percutientem quo minus id faciat impediturum.* ἔριν πέδῳ σκήψασαν nobilis est periphrasis caduci fulminis s. σκηπτοῦ. Nostris dicere liceret: *Jupiters zur Erde niederschmetternder Zorn.* Similia de Capaneo leguntur apud Euripidem [e]):

Καπανεὺς δὲ, πῶς εἴποιμ' ἂν ὡς ἐμαίνετο;
Μακραύχενος γὰρ κλίμακος προσαμβάσεις
Ἔχων ἐχώρει, καὶ τοσόνδ' ἐκόμπασε
Μηδ' ἂν τὸ σεμνὸν πῦρ νιν εἰργάθειν Διὸς
Τὸ μὴ οὐ κατ' ἄκρων περγάμων ἑλεῖν πόλιν.

Cf. Stat. Theb. lib. X. 821 - fin.

v. 432. sq. τὰς δ' ἀστραπάς — προσήκασεν] *Fulgura vero et fulminum jactus meridianis caloribus assimilabat;* nihilo plus nocere, quam aestum solis meridianum.

v. 434. sqq. ἔχει δὲ σῆμα — ΠΡΗΣΩ ΠΟΛΙΝ.] *Insigne autem in clypeo gerit nudum virum igniferum; cujus in manibus fax vibrata lucet; aureis autem litteris clamat INCENDAM URBEM.* Optime Stanlejus monuit γυμνὸν ἄνδρα πυρφόρον Prometheum esse, qui et in titulo tragoediae Aeschyleae Προμηθεὺς πυρφόρος et a Sophocle [f]) ὁ πυρφόρος θεὸς Τιτὰν Προμηθεὺς appellatur. Accedit quod apud Euripidem [g]) in clypeo Tydei

c) ibid. v. 1138.
d) ἐμποδὼν Seld.
e) Phoeniss. v. 1183.
f) Oed. Col. v. 55.
g) Phoeniss.

Tydei eadem imago fuisse fingitur, quam h. l. Capaneï scuto Aeschylus adsignat.

> Ὁμολωΐσιν δὲ τάξιν εἶχε πρὸς πύλαις
> Τυδεὺς λέοντος δέρος ἔχων ἐπ' ἀσπίδος
> Χαίτῃ πεφρικός· δεξιᾷ δὲ λαμπάδα
> Τιτὰν Προμηθεὺς ἔφερεν, ὡς πρήσων πόλιν.

Tydeus igitur in clypeo duplex insigne gerebat, primum *pellem leoninam* (nisi forte legendum sit λέοντος τέρας, h. e. *immanem leonem juba horridum*); deinde *Prometheum facem dextra gerentem, quasi urbem incensurus esset.* Sed Brunckius V. D. interpunctione h. l. sic mutata:

> δεξιᾷ δὲ λαμπάδα
> Τιτὰν Προμηθεὺς ἔφερεν ὣς, πρήσων πόλιν,

alium verborum sensum efficit, quo Tydeus ipse urbem incensurus facem dextra gessisse diceretur, ac propterea cum Prometheo ignifero compararetur. Nobis tamen illa ratio verior videtur, qua quidem Euripides Aeschyli locum, in quo versamur, prorsus expressisse dicendus esset. Utram vero eligas Euripideae descriptionis interpretationem, ad id quod volumus efficiendum nihil interest. Utraque enim Aeschylum h. l. Prometheum significasse confirmatur. ὡπλισμένη non est proprie *armata*, sed *instructa*, *parata*, *infesta;* simulque ad gestum facem vibrantis respici potest.. χρυσοῖς δὲ φωνεῖ γράμμασι breviter et ornate, pro: *habet etiam hanc inscriptionem aureis litteris caelatam.*

v. 437. τοιῷδε φωτὶ πέμπε. τίς ξυστήσεται;] Aposiopesin quaerunt interpretes in vocabulo πέμπε, quasi dicturus fuerit: τοιῷδε φωτὶ πέμπε τὸν Φερέγγυον· ἀλλὰ τίς ξυστήσεται; Ego vero potius Aeschylum sic scripsisse conjicio:

> τοιῷδε φωτὶ δ', εἰπὲ, τίς ξυστήσεται;

Non enim, si in πέμπε oratio abrupta fuisset, particula ἀλλὰ ante quaestionem τίς ξυστήσεται videtur abesse potuisse. Si vero correctionem nostram probaveris, consecutio verborum facilis erit. *Tali autem viro, dic quaeso, quis congredietur? quis jactantem virum sine trepidatione s. absque horrore sustinebit?*

v. 439.

v. 439. καὶ τῷδε κέρδει κέρδος ἄλλο τίκτεται] *Et huic lucro aliud lucrum paratur;* h. e. quamvis Argivorum res multum augeri videantur, qui tam ſuperbo et feroci bellatore utantur, habeamus tamen, quo illud eorum πλεονέκτημα compenſare poſſimus. Nam non deeſt vir fortis, quem Capaneo opponamus. Haud ſcio tamen an ſenſus verborum verius ita explicetur: *Et ex hoc lucro* Capanei ſuperbia deorumque contemtu *aliud lucrum* h. e. interitus ejus *naſcetur. Sicut enim Tydei ſuperbum inſigne cladem ei portendit, ſic etiam Capanei* πυρφόρος ἀνὴρ, *quo ſcutum inſignivit, mali omnis inſigne eſt; ſpero enim fore ut in eum igniferum fulmen incidat,*

πέποιθα δ' αὐτῷ ξὺν δίκῃ τὸν πυρφόρον
ἥξειν κεραυνόν.

adeoque in verbis καὶ τῷδε κέρδει κέρδος vel utrumque κέρδει et κέρδος ad Thebanos refertur, quibus primum jactantia et impietas Capanei, deinde etiam clades ejus, quae ex illa conſequebatur, lucroſa erat; vel κέρδει ad Capaneum, κέρδος ad Thebanos reſpicit; q. d. et ex hoc Argivorum lucro, ſiquidem lucrum eſt immanis hominis ſuperbia, aliud nobis lucrum naſcitur; quod fere conveniret cum proverbiali Germanorum ſententia: *Es iſt keine Sache ſo böſe, ſie iſt doch zu etwas gut.*

v. 440. ſq. τῶν τοι — κατήγορος] *Vanam nimirum hominum nimis magnifice de ſe ſentientium ſuperbiam ipſa eorum lingua veriſſime redarguit.* Nempe Capaneus certiori argumento inanem animi arrogantiam prodere non potuiſſet, quam ferocibus iſtis tumidisque minis, quas cum ipſa deorum contumelia effundebat.

v. 442. ſq. Καπανεὺς δ' ἀπειλεῖ, δρᾶν παρεσκευασμένος, θεοὺς ἀτίζων] Quocumque modo iſta δρᾶν παρεσκευασμένος vertas, aut languent, aut ſenſum parum idoneum praebent. Si ſic exponas: *Capaneus minatur, quaſi jam paratus ſit ad agendum;* languida eſt haec ſententia, nec ſatis tamen Graecis verbis accommodata. Neceſſe enim foret, ut δρᾶν παρεσκευασμένος dictum ſit pro δρᾶν ἔτοιμα παρεσκευασμένος, vel pro ὡς δρᾶν παρεσκευασμένος. Si cum Stanlejo vertas: *Capaneus minatur ſe expe-*

expeditum exſequi, aeque friget ſenſus, nec graeca verborum conſtructio redditur, ſed alia callide ſubſtituta. Si denique ſic interpreteris: *Capaneus minatur ad agendum* h. e. ad exſequendas minas *promtus atque paratus*, *idemque ſatis inſtructus*, recte quidem haec interpretatio e Graecis elicitur, ſed tamen illa ipſa toti verborum perpetuitati, eorumque univerſae ſententiae repugnare videtur. Etenim ſi Capaneus ſatis ad exſequendas minas paratus atque inſtructus fuiſſet, fieri certe non potuiſſet, ut Eteocles ejus minas vanas atque inanes, nec eventum ullum habituras diceret. Itaque levi mutatione, at egregium ni fallor ſenſum praebente, reſcribendum exiſtimo:

Καπανεὺς δ᾽ ἀπειλεῖ, δρᾷν παρεσκευασμένους
θεοὺς ἀτίζων,

ita ut illa verba cum iis quae ſequuntur hanc vim habeant: *Capaneus autem minatur, deos ad agendum promtos contemnens, linguamque vanis minis exercens inani laetitia elatus, homo mortalis in coelum eructat aeſtuantia verba, quae ſane Jovis aures non effugient.* Sic omnia inter ſe aptiſſimo nexu cohaerent, totusque verborum circuitus, ſublata vulgatae lectionis frigiditate, magnifica ſane ſententia augetur. Καπανεὺς ἀπειλεῖ, δρᾷν παρεσκευασμένους θεοὺς ἀτίζων; hic opponuntur minae Capanei, nihil prorſus efficientes, deorum perenni virtuti, ſemper actuoſae, et ad ea quae voluerit peragenda, ſine verborum ſtrepitu, ſemper promtae atque paratae, ſemper idoneis viribus inſtructae. Egregie vero emendationem noſtram confirmant, quae infra v. 556. de Actore praedicantur:

ἀνὴρ ἄκομπος, χεὶρ δ᾽ ὁρᾷ τὸ δράσιμον.

Quemadmodum enim ille *alienus quidem ab oſtentatione, et vana, quae in verbis tantum conſiſtat, jactatione, idem vero etiam manu fortis, et ad agendum promtiſſimus* dicitur, Parthenopaei vero, cui is opponebatur, tumidae minae appellantur γλῶσσα ἐργμάτων ἄτερ ῥέουσα, ſic h. l. Capaneus inaniter ſe jactans et oſtentans turpi linguae abuſu ſtultitiae ſe ipſum convincit, cum eo procedat inſaniae, ut deos contemnat conviciisque

laedat, quos tamen ſemper ad agendum promtos, inprimisque ad vindicandam hominum ſuperbiam alacres eſſe, haud ignorare debebat. ἀπογυμνάζειν στόμα apte de eo dicitur, qui vires non habet idoneas, ad magna illa, quae minatur aut promittit, perficienda, ſed linguam tantum vana verborum jactatione exercet.' Scholiaſtes tamen in participio ἀπογυμνάζων aliam, turpitudinis nempe, notionem quaeſiviſſe videtur; cum ſic interpretatur: ἀναιδῶς ἀποκαλύπτων καὶ διανοίγων; quod ſane non ineptum eſſet, ſi modo aliis exemplis conſtaret, ἀπογυμνάζειν idem aliquando denotaſſe, quod ἀπογυμνοῦν, *denudare.* Interea, donec illi verbo haec poteſtas certius aſſeratur, acquieſcamus in vulgari interpretatione, quae profecto cum reliquorum verborum ſententia pulcherrime conſpirat. Ceterum emendationem noſtram illa quoque oppoſitio, quae inter θνητὸς ὢν et ἐς οὐρανὸν πέμπει intercedit, confirmare videtur. Egregie vero Brunckius aliud mendum in hac verborum ſerie latens detexit, mutata lectione γεγωνᾶ in γεγωνά. Nam γεγωνὰ Ζηνὶ κυμαίνοντ' ἔπη ſunt *aeſtuantia verba, quae Jupiter audire poſſit.* Idem optime comparavit Prom. 312.

εἰ δ' ὧδε τραχεῖς καὶ τεθηγμένους λόγους
ῥίψεις, τάχ' ἄν σου, καὶ μακρὰν ἀνωτέρω
θακῶν, κλύοι Ζεὺς —

nec minus apte Heſychium ad partes vocavit, qui γεγωνὸς interpretatur, τὸ ἐξάκουστον, μεγαλόφωνον.

v. 446. ſqq. πέποιθα δ' — ἡλίου.] *Certe autem ſpero fore, ut pro merito ejus in illum irruat igniferum fulmen, ſane non dignum quod cum meridianis ſolis caloribus comparetur.* cf. Prometh. 358-361. et Eurip. Phoeniſſ. 1197. ſqq. (1192. ſqq. ed. Brunck.)

v. 449. 450. ἀνὴρ — Πολυφόντου βία] Vulgo in his verſibus adjectivum στόμαργος omnes interpretantur *garrulus*, et ad Capaneum trahunt, hoc ſenſu: *Sed adverſus eum, quamvis nimium ſit garrulus, h. e. oſtentator, mittitur vir animi fervidus, fortis Polyphontes.* Neque vero eſt, quod hanc explicationem contemnamus. Fieri tamen poſſit, ut h. l. poeta

στόμαρ-

στόμαργον rariori vocabuli ſignificatu poſuerit pro eo qui *ſegnis ſit ad loquendum*, ac de Polyphonte id intelligi voluerit; ſicut γλωσσαργία, quae vulgo eſt *loquacitas*, *garrulitas*, apud Lucianum tamen in Lexiphane reperitur pro *linguae ignavia* poſitum h). Tum autem ordo verborum eſſet: Ἀνὴρ δ' ἐπ' αὐτῷ τέτακται, αἴθων λῆμα, καὶ στόμαργός ἐστ' ἄγαν, Πολυφόντε βία· h. e. *adverſus eum autem ordinatur vir animi fervidus, quamvis a loquacitate vehementer abhorrens, fortis Polyphontes. (Gegen ihn aber wird der wackere Polyphontes geſtellt, ein Mann feurig in ſeinen Unternehmungen, wenn er gleich nicht viel Worte macht, kein geſchwätziger Prahler iſt.)* Sic v. 409. ſqq.

ἐγὼ δὲ Τυδεῖ κεδνὸν Ἀστακοῦ τόκον
τόνδ' ἀντιτάξω προστάτην πυλωμάτων,
μάλ' εὐγενῆ τε καὶ τὸν Αἰσχύνης θρόνον
τιμῶντα, καὶ στυγοῦνθ' ὑπέρφρονας λόγους,
αἰσχρῶν γὰρ ἀργός, μὴ κακὸς δ' εἶναι φιλεῖ.

Ut igitur illo loco Melanippus glorioſo Tydeo oppoſitus dicitur ſuperbos ſermones odiſſe, ob eamque cauſam αἰσχρῶν ἀργὸς μὴ κακὸς δὲ vocatur; h. e. *ad turpia* quidem (quod praecipue pertinet ad loquacitatem) *ſegnis*, *nequaquam tamen ad praeclara facinora ignavus* vocatur, ſic h. l. Polyphontes dicatur στόμαργος quidem, *ad loquendum ſegnis*, idem tamen αἴθων λῆμα i), *ad agendum fervidus et promtus*. cf. etiam v. 556.

v. 451. φερέγγυον φρούρημα i. q. φερέγγυον φρουρόν, *propugnatorem* ſ. *defenſorem certum et idoneum*. προστατηρίας Ἀρτέμιδος εὐνοίαισι, σύν τ' ἄλλοις θεοῖς, *tutelaris Dianae benevolentia, ceterisque diis faventibus*. Haec adjicit Eteocles ad amoliendam impietatis invidiam, ne ſolam Polyphontis fortitudinem vel abſque deorum numine et favore propulſandis hoſtibus idoneam exiſtimare videatur.

v. 454. 455. ὄλοιθ' — ἐπισχέθοι] *Pereat, qui magna mala urbi minatur, eumque fulminis jactus arceat.* μεγάλα ἐπεύχεσθαι

h) p. 835. ed. Graev. ὃς — καὶ κατὰ τὸν Μνησάρχου τὸν Σάμιον σιωπὴν καὶ γλωτταργίαν ἡμῖν ἐπιβάλλει.

i) Altera lectio αἴθοι λῆμα, quam citat Schol. a., praeferenda non videtur.

χεσθαι idem est quod v. 428. δεινὰ ἀπειλεῖν, et apud Euripidem δεινὰ τῇ πόλει ἐφυβρίζειν, Phoeniss. v. 183. Fulmine vero Capaneum a Jove tactum occidisse notum est k). Hunc locum imitatus est Euripides Phoeniss. v. 186. sqq.

ἰὼ Νέμεσι καὶ Διὸς
βαρύβρομοι βρονταὶ
κεραυνιόν τε πῦρ αἰθαλόεν
σύ τοι μεγαληγορίαν
ὑπεράνορα κοιμίζεις.

v. 456. sqq. πρὶν — ἐκλαπάξαι.] *priusquam in aedes meas irruat, atque insolenti hasta nos e virgineis sedibus exturbet.* πωλικὰ ἐδώλια virginum conclavia, παρθενών· notum enim est, interdum πῶλον dici virginem, sicut Horatius juvenes *juvencos* appellavit.

v. 460. sqq. τρίτῳ — λόχον] *Tertio enim Eteoclo tertia sors ex supina aerea galea exsiliit, ut Neitae portae cohortem admoveat* l). „Homerus Iliad. Γ.

Κλήρους ἐν κυνέῃ χαλκήρεϊ πάλλον ἑλόντες
Ὁππότερος δὴ πρόσθεν ἀφείη χάλκεον ἔγχος

cujus ad exemplum Virgilius:

dejectaque aerea sortem
Accepit galea.

Sic et Statius Theb. III.

Et jam sortitus Protheus versarat ahena
Casside. — „ *Stanl.*

v. 462.

k) „Sic enim Euripides in Phoeniss.

ἤδη ὑπερβαίνοντα γεῖσσα τειχέων
Βάλλει κεραυνῷ Ζεύς νιν.

et Quint. Calab.

δμηθέντα Διὸς στονόεντι κεραυνῷ.

Vide Pausan. in Boeot. et Philostrat. Imagg. in Antigone. At Vegetius lib. 4. *Qui scalis in obsidione urbium utuntur, frequenter periculum sustinent, exemplo Capanei, a quo primum scalarum propugnatio perhibetur inventa, qui tanta mole lapidum fuit obrutus a Thebanis, ut fulminibus dicatur exstinctus.* „ *Stanl.*

l) Apud Euripidem Phoeniss. 1115. Parthenopaeus hanc portam oppugnat.

v. 463. sq. ἵππους — πεπτωκέναι] *et equos jam ad portam irruere cupientes, adversus frena ferocientes gyrat s. circumagit.* Hac imagine illustratur comparatio supra v. 395. ab equo ferociente ducta. ἐπ' ἀμπυκτῆρσιν ἐμβριμᾶσθαι h. l. ita dicitur ut supra χαλινῶν κατασθμαίνειν. Etsi enim alias ἀμπυκτῆρες aut ἄμπυκες funiculi sunt, quibus equorum capilli ad frontem religantur, *(das Kopfstück des Vordergeschirrs)* h. l. tamen universe de *freno* usurpatur. δινεῖ, quia ferocientes equi frenis obnitentes et ab ea via quam ingredi cupiunt identidem retracti in gyrum ire coguntur.

v. 465. φιμοὶ δὲ συρίζουσι βάρβαρον τρόπον] quia statim v. 467. in fine versiculi recurrit τρόπον, arbitror Aeschylum h. l. scripsisse βάρβαρον βρόμον, h. e. *cami autem strident fero strepitu;* vel, si mavis, φιμοὶ δὲ συρίζουσι βάρβαροι τρόμον, i. e. *frena autem barbarorum ritu fabricata stridore suo tremorem s. timorem incutiunt.* Priori conjecturae favere videtur schol. ά. qui exponit ἀπηνῆ ἦχον. Posteriorem praeter schol. β. illustrat similis imago v. 388. χαλκήλατοι κλάζουσι κώδωνες φόβον. cf. etiam v. 151. sqq. v. 205. sqq. Mihi tamen βάρβαρον βρόμον maxime placet, etiam hanc ob caussam, quia post Eteocles ad haec nuntii verba respiciens dicit:

ὃς οὔτι μάργων ἱππικῶν φρυαγμάτων
βρόμον φοβηθεὶς ἐκ πυλῶν χωρήσεται.

Si vero vulgatam teneas, saltem βάρβαρον τρόπον cum φιμοὶ potius omisso participio, v. c. τετυγμένοι vel simili, quam cum συρίζουσι construas necesse est. Nam frena quidem barbarico ritu fabricata esse possunt; barbarico autem ritu strepere perquam incommode dicerentur. μυκτηροκόμποις πνεύμασι πληρούμενοι, *vom Schaume des schnaubenden Dampfs der Nasen bedeckt* m). μυκτηρόκομπα πνεύματα pro *ferocientium equorum spumante anhelitu.*

v. 467. ἐσχημάτισται — τρόπον] *Clypeus autem ejus haud vulgari modo pictus aut exornatus est.*

(T) 3 v. 468.

m) Casaubonus teste Burgessio in Codice suo adscripserat μυκτηροκόμποις.

v. 468. κλίμακος προσαμβάσεις, *die Sprossen der Leiter, scalarum gradus.* προσαμβάσεις cum στείχει construendum, omisso κατά.

v. 470. βοᾷ — γραμμάτων ἐν ξυλλαβαῖς] ut v. 436. χρυσοῖς δὲ φωνεῖ γράμμασιν.

v. 471. ὡς ἀδ' ἂν — πυργωμάτων] Inscriptio igitur clypei, quae hic obliqua phrasi narratur, haec erat:

'ΟΥΔ' 'ΑΡΗΣ Μ' 'ΕΚΒΑΛΕΙ ΠΥΡΓΩΜΑΤΩΝ.

v. 474. τόνδε] malim τῷδε, ut ad Eteoclum referatur, et nuntii verbis καὶ τῷδε φωτὶ v. 472. respondeat.

σὺν τύχῃ δέ τῳ] „id est τινί. Male haec vulgo accepta. τε, τῳ indefinita omnis sunt generis, nec eo significatu τῆς, τῇ adhibentur. Soph. Aj. 290. οὔτε τε κλύων σάλπιγγος. Philoct. 39. ῥάκη βαρείας τε νοσηλείας πλέα: 771. μήτε τῳ τέχνῃ κείνοις μεθεῖναι ταῦτα. Antig. 249. Ubivis exempla obvia. Perinde est in τε, τῳ interrogantibus. Quin plurali etiam serviunt numero. Eurip. Suppl. 135.

τῷ δ' ἐξέδωκας παῖδας Ἀργείων σέθεν;

Plane ut nos: *à qui avez-vous marié vos filles?* Nescio quid argutatur ad hunc locum Marklandus, cui absurda immerito videtur illa lectio." *Brunck.* Recte vir elegantissimus, et σὺν τύχῃ δέ τῳ est i. q. *non sine fausto quodam omine*, s. *ac feliciter quidem.* Stanl. qui lectionem τῷ expressit, sic int. *Mittam jam hunc, feliciter quidem, in eum.* Ne vero frigidum putes πέμποιμ' ἄν, cum deinde sequatur καὶ δὴ πέπεμπται n), notandum est πέμποιμ' ἂν ita dici, ut nos diceremus: *Ei ich werde ja dem wol schon auch einen schicken, und das, wie ich hoffe, mit gutem Glück.* Latine sententiam hoc modo afferas: *Quidni mittam, et bona quidem cum fortuna mittam? Imo vero jam missus est* etc. o).

v. 475.

n) In Guelf. est καὶ δῆτα πέμπετ'.

o) Anonymus apud Burgessium emendandum censet

σὺν τύχῃ δέ τοι.

haud male, ut opinor. Sed pro τόνδε etiam τῷδε praestare videtur; ut totum versiculum ita legamus:

πέμποιμ' ἂν ἤδη τῷδε,
σὺν τύχῃ δέ τοι.

Quod autem e marg. Morell. in eadem ed. affertur σὺν τάχει, pro σὺν τύχῃ, id nihili est.

v. 475. οὐ κόμπον ἐν χεροῖν ἔχων breviter et acute dictum, pro οὐ κομπάζων, ἀλλὰ τὸ δράσιμον ἐν χεροῖν ἔχων. Itaque nihil aliud hac locutione significari puto, quam quod alibi planius dicit χεὶρ δ' οὐ βραδύνεται. Scholiastae enim β'. paraphrasis, οὐκ ἀσπίδα κομπασμάτων πλήρη φέρων, nescio quomodo non placet.

v. 477. sq. ὃς οὔτι μάργων — χωρήσεται] *qui nequaquam insanae equorum ferociae strepitum exhorrens porta egredietur.* Quamquam μάργων facile defendi potest, tamen si in codicibus legeretur μάργον, id potius praeferrem; concinnius enim esset, et, si modo verum, emendationem nostram, qua v. 465. βάρβαρον βρόμον legendum censebamus, egregie confirmaret. φρυάγματα non solum sunt hinnitus equorum, sed omnia horum ferociae signa, cum fremunt, exsultant, capita jactant, frenorum strepitum excitant.

v. 479. τροφεῖα proprie sunt dona a filiis vel pupillis parentibus vel tutoribus ac nutritoribus gratiarum causa tributa. Ea h. l. pulchre transferuntur ad mortem hominis pro patria occumbentis. Sensus: *sed vel morte sua debitam patriae telluri gratiam reddet.*

v. 480. ἢ καὶ δύ' ἄνδρε p) argute et cum irrisione dictum; *vel duo viros*, h. e. et Eteoclum, et eum quem in clypeo gerit ὁπλίτην ἄνδρα, *una cum urbe in eodem caelata capiet.*

v. 481. λαφύροις — πατρός] *adeoque patriam domum spoliis ornabit.*

v. 482. κόμπαζ' ἐπ' ἄλλῳ] Hoc non sine festiva quadam cavillatione dicitur; ἄλλου τινὸς κόμπον λέγε. Nam etsi nuntius non id agebat, ut ipse hostium robur aut ferociam jactaret aut exaggeraret, tamen ejus narratio sensim sic incalescebat, ut ipse quasi in societatem ostentationis venire videretur. Ita qui in sole ambulant, etiamsi id non agant, tamen vel inviti colorantur; et qui de magnarum rerum altitu-

p) ἢ καὶ δὴ ἄνδρα Grot. quod non placet. ἢ καὶ δύ' ἄνδρας Guelf.

titudine dicunt, ipsi inter loquendum caeco impetu attollunt sese, et in digitos eriguntur.

μηδ' ἐμοὶ φθόνει λέγων ironice idem est, ac: *noli auribus meis parcere, exaggera quantum potes istorum, qui reliqui sunt, ferociam.*

v. 483. τάδε μὲν q) universe dicitur de Megarei partibus. *Ac tuis quidem, o defensor domorum nostrarum, partibus fortuna ut adsit precor.*

v. 485. sqq. ὡς δ' — κοταίνων] *Et quemadmodum furentibus animis insolenter adversus urbem vociferantur, ita Jupiter eos vindex iratus respiciat.* ἐπιδεῖν h. l. in malam partem sumitur, de animadversione.

v. 488. sq. τέταρτος — Ὄγκας Ἀθάνας r)] Apud Euripidem Ogygia porta nominatur Phoeniss. v. 1124.

v. 490. Ἱππομέδοντος σχῆμα καὶ μέγας τύπος] Notum periphraseos genus, ut Πολυνείκους βία Ἕκτορος μένος Homer Il. Ξ. 418. σχῆμα et τύπος ad corporis figuram et staturam pertinet. Sic μορφῆς τύπωμα apud Euripidem v. 163.

v. 491. ἅλως cum et *aream*, et *halonem*, *(den Hof um die Sonne oder den Mond)* quem Latini *coronam* s. *circulum* dicunt, significet, alii comparationem cum clypeo ab illo priori, alii ab hoc significatu derivandam censuerunt. Jam etsi clypeus ob rotunditatem et magnitudinem, cum areis, in quibus frumenta triturabant, quas eo tempore rotundas fuisse constat, conferri quodammodo potest, nemo tamen hoc genus comparationis suave aut commodum dixerit. Stanlejus quidem ad partes vocavit Ammianum Marcellinum; qui s) *areis*, inquit t), *medietas in sublime consurgens tereti ambitu Argolici scuti speciem ostendebat.* Sed aliud est, scriptorem historicum, explicandae rei causa, figuram arearum cum figura clypei, aliud

q) τάδε μὲν etiam in Guelf. legitur.

r) Ἀθήνας Bar. 4. et Hesych. v: Ὄγκας, ubi hunc locum spectat; quod verius esse arbitror.

s) lib. 24.

t) Sic et Varro I, 51. *aream esse oportet — modicam pro magnitudine segetis; potissimum* rotundam, *et* mediam paulo extumidam. *ut si pluerit, non consistat aqua* etc.

aliud poetam exaggerandi ſtudio clypeum cum area comparare. Quis enim ferat: *Er ſchwang eine Tenne, ich meyne ſeinen Schild* etc.? Itaque mihi quidem Aeſchylus non ad *aream*, ſed ad *halonem* reſpexiſſe videtur, cum eoque clypeum non tantum ob magnitudinem et rotunditatem, ſed etiam ob fulgorem comparaſſe. A ſplendore clypeos apud poetas ſaepenumero laudari notum eſt. Sic Virgil. Aen. 734.

Ardentes clypeos, atque aera micantia cerno.

Sic de Martis πανοπλίᾳ Statius u):

Fulmine criſtatum galeae jubar armaque in auro
Triſtia, terrificis monſtrorum animata figuris
Incutiens; tonat axe polus clypeique cruenta
Lux rubet, et ſolem longe ferit aemulus orbis.

h. e. clypei radii ab ejus orbe ſolis aemulo usque ad ſolem reſplendebat; niſi *ſolem* cum *ferit* potius conſtruendum, ac tranſitive *ſolem ferire* pro *ſolem reddere* dixit Statius; hoc ſenſu: *und das ſpiegelnde Rund des Schildes wirft das Bild der Sonne zurück.* Si certe imaginem ſuam in clypeo Achilles vidiſſe dicitur ab eodem x):

Ut vero acceſſit propius, luxque aemula *vultum*
Reddidit, et ſimilem tandem ſe vidit in auro,
Horruit, erubuitque ſimul.

In ſplendore quoque clypeorum terroris materiam quaeſitam eſſe, teſtatur militis glorioſi y) apud Plautum jactatio:

Curate ut ſplendor meo ſit clypeo clarior,
Quam Solis radii eſſe olim cum ſudum eſt ſolent,
Ut ubi uſus veniat, contra conſerta manu
Oculorum praeſtringat aciem in acie hoſtibus.

Plurimum vero id quod efficere volumus illuſtrat Homeri locus Iliad. E. 4. ſqq. ubi Minerva Tydei galeam et clypeum inſigni fulgore circumdediſſe dicitur:

Δαῖέ οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ,
Ἀστέρ᾽ ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον, ὅστε μάλιστα
Λαμπρὸν παμφαίνῃσι λελουμένος Ὠκεανοῖο.

(T) 5 Sicut

u) Thebaid. III. 222. x) Achilleid. II. 190. y) I, 1. 1.

Sicut igitur Homerus illius clypei fulgorem cum ſtellae luce comparat, ſic Aeſchylus clypeum *magnum*, *rotundum*, *fulgentem* cum ſole praeſertim corona cincto, ubi multo major ejus facies quam alias apparere ſolet, clara ſine dubio, ornataque ſimilitudine comparare potuit. Et quamquam noſtri forte poetae clypeum magnum et fulgentem potius cum ipſo ſole ſimpliciter, quam cum ſole corona cincto compararent, obſervandum tamen eſt, Aeſchyli aetate ejus generis meteora, multo vehementius quam noſtra, hominum animos feriiſſe, novitate ſpectaculi oculos terrente; accedente etiam quae ſpectandi curioſitatem augeret, ſuperſtitione. Et ſi quis forte nobis objiceret, ſplendorem clypeo caelato non bene tribui, ut in quo ipſa caelaminum aſperitas fulgorem minuat, eum Homeri vincerem exemplo, qui Achillis clypeo, quamvis multa in eo ſigna Vulcanus caelaſſet, eximium tamen ſplendorem tribuit, Iliad. T.

Ὡς δ᾽ ὅταν ἐκ πόντοιο σέλας ναύτῃσι φανείη
Καιομένοιο πυρὸς, τὸ δὲ καίεται ὑψόθ᾽ ὄρεσφι
Σταθμῷ ἐν οἰοπόλῳ — —
Ὡς ἀπ᾽ Ἀχιλλῆος σάκεος σέλας αἰθέρ᾽ ἵκανε
Καλȣ̃, δαιδαλέȣ· —

Quae cum ita ſint, equidem Virgilium quoque, ubi de Polyphemi oculo loquitur,

et telo lumen terebramus acuto
Ingens, quod torva ſolum ſub fronte latebat
Argolici clypei aut Phoebaeae lampadis inſtar

ibi igitur eum non magnitudinem tantum, ſed etiam ſplendorem clypei ac ſolis in comparando ſpectaſſe crediderim, quaſi dixerit: *ſein groſses Auge, das einſam unter ſeiner Stirne, unter den zottigen Augenbramen hervor ſchimmerte, groſs und glänzend wie ein Argoliſches Schild, oder die Fackel des Phöbus.* Certe id ſimilis, quem Virgilii interpretes haud neglexere, Callimachi locus poſtulare videtur, hymn. in Dian. v. 53. ubi idem de Cyclopibus:

τοῖσι δ' ὑπ' ὀφρὺν
Φάεα μενόγληνα, σάκει ἴσα τετραβοίῳ
Δεινὸν ὑπογλαύσσοντα.

Hactenus vocabulum ἅλω in hac metaphora non *aream*, sed meteori genus, quod Graeci ἅλω, Latini circulum f. coronam appellant, solem vel lunam corona cinctam significare lectoribus persuasimus; voluimus quidem certe. In verbis autem conjunctis

ἅλω δὲ πολλὴν, ἀσπίδος κύκλον λέγω z),
ἔφριξα δινήσαντος· οὐκ ἄλλως ἐρῶ,

non satis placet πολλὴν adjectum, non quo πολὺς pro *magno*, *amplo*, *spatioso* dici nequeat; (nam de hoc adjectivi usu ex Homero aliisque liquido constat,) sed quod magnitudo imaginis eo adjecto minuitur potius, quam augetur. Etenim si Aeschylus clypeum cum area contulisset, nihil opus erat hyperbolen per se satis audacem, hoc additamento ad vitium usque intendere; si vero, ut nobis videtur, similitudinem ab halone duxit, ne aptum quidem satis esset epitheton, propterea quod in hoc meteoro nulla est magnitudinis varietas. Non enim nunc minori, nunc majori ambitu spectatur. Itaque haud scio an Aeschylus ita scripserit:

Ἅλω δ' ἔπαλλεν, ἀσπίδος κύκλον λέγω·
Ἔφριξα δινήσαντος, οὐκ ἄλλως ἐρῶ.

Halonem vero vibrabat, clypei orbem dico: Horrui eo illum *rotante; haud mentior. Er schwang ein Schild, so grofs und so glänzend als das Sonnenbild, wenn es ein leuchtender Hof oder Ring umgiebt; ich entsetzte mich, da er es so schwenkte, ungelogen zu sagen.* πάλλειν, quemadmodum de hastis et gladiis, sic et de clypeis motis vel gestatis bene dici, vel ex epitheto Homerico σακέσπαλος intelligitur. — οὐκ ἄλλως ἐρῶ a) i. q. οὐ μάταια λέγω, *ich vergröſsere nichts.*

v. 493.

z) Salmasius ad Solin. p. 277. ed. Traject, ita distinguendum censebat:

ἅλω δὲ πολλὴν ἀσπίδος, κύκλον λέγω.

qua correctione nihil ad sensum proficitur, concinnitas tollitur.

a) In Guelf. οὐκ ἄλλως λέγω. Nempe librarius incidit in clausulam versus antecedentis, ubi similiter est λέγω.

v. 493. ὁ σηματουργὸς δ' οὔ τις εὐτελὴς ἄρ' ἦν] Pro ἄρ' ἦν in cod. Seld. (item Ask. A. C. Colb. 2.) legitur ἀνὴρ, quod ſane non erat cur a Burgeſſio vulgato praeferretur. Ordo enim eſt: ὁ σηματουργὸς δ' ἄρα οὐκ εὐτελής τις ἦν, *anaglyphorum vero faber ſane haud vulgaris aliquis fuit;* et particula ἄρα aſſeverandi cauſa additur.

v. 495. ſq. Τυφῶν' ἱέντα — αἰόλην πυρὸς κάσιν b)] *Typhonem ex ignivomo ore atrum fumum emittentem, volucrem* ſ. *velocem ignis fratrem.* Phraſi paene ultra dialogi tragici faſtigium aſſurgente eloquitur, id quod ſimplicius dixiſſet: *ignem et fumum emovit.*

v. 497. κύτος eſt ipſa convexitas ſ. cavitas clypei, h. e. area cava quam ἡ ἄντυξ, quae et ἴτυς dicitur, aereus circulus ambit. Quod κύτος περίδρομον cum dicitur, idem eſt ac στρογγύλον, *area rotunda.* κοιλογάστωρ κύκλος, *extrema clypei circumferentia magnam aream cingens.* προσηδάφισται h. l. nihil aliud ſignificare poteſt, niſi *ſtratum eſt.* Quamquam enim alias προσεδαφίζειν eſt *ſolo allidere*, ſ. *ſolo aequare*; tamen ut ſimplex ἐδαφίζειν interdum eſt *pavire*, *pavimentare*, *pavimento ſternere*, ita eadem compoſito quoque vis ſubjicitur; omiſſa deinde pavimenti notione, ſimpliciter *ſternere*, *inſternere* ſignificat. Senſus igitur eſt: *Serpentum ſpiris* h. e. ſerpentibus mirum in modum implexis *rotunda area capacis* ſ. ſpatioſi *circuli clypeum ambientis inſtrata eſt.* Germ. *die runde Fläche der hohlbäuchigen Einfaſſung iſt mit gewundenen Schlangen bedeckt, und gleichſam gepflaſtert.* Quae quamquam ejusmodi non ſunt, ut defendi non poſſint, ſuſpicor tamen levi mutatione ſic reſcribendum eſſe:

ὄφεων δὲ πλεκτάναισι περίδρομος κύτους
προσηδάφισται κοιλογάστορος κύκλος.

unde ſaltem ſenſus exſiſtit et verbis aptior, et clypei deſcriptioni magis conveniens. In ipſa enim area clypei Typhonis imago caelata erat; circum ambitum vero clypei, qui

b) Burgeſſius ita potius interpungendum eſſe exiſtimat:
Λιγνὺν μέλαιναν, αἰόλην, πυρὸς κάσιν.
Sed ſalva eſt vulgata diſtinctio. cf. Agam. v. 503.

qui et ἴτυς, et ἄντυξ, et κύκλος graece appellatur, ſerpentes efficti erant, multiplicibus ſpiris inter ſe impliciti. *Serpentum vero ſpiris ambiens circulus cavae areae ſtratus, ſeu cinctus erat;* Germ. *der einfaſſende Ring, (oder die ringförmige Einfaſſung) der hohlbäuchigen Schildfläche war mit vielfach gewundenen Schlangen bedeckt* c). Certe epitheton περίδρομος melius τῷ κύκλῳ et κοιλογάστωρ aptius τῷ κύτει convenit, quam vice verſa. Et in clypeis non ſolum aream, ſed etiam manubrium (τελαμῶνα) et orbem aereum ſ. circumferentiam clypei, (ἴτυν ſ. ἄντυγα) caelatis ſignis ornata fuiſſe notum eſt. Τελαμῶνος exemplum Homerus habet, qui in Agamemnonis clypeo aream repraeſentaſſe narrat Gorgonem, Terrorem ac Fugam; argenteum vero manubrium caeruleum draconem ambiiſſe:

Τῆσδ' ἐξ ἀργύρεος τελαμὼν ἦν· αὐτὰρ ἐπ' αὐτῷ
Κυάνεος ἐλέλικτο δράκων, κεφαλαὶ δέ οἱ ἦσαν
Τρεῖς ἀμφιστεφέες, ἑνὸς αὐχένος ἐκπεφυυῖαι.

In circulo vero clypeum ambiente Achillis quidem apud Homerum, et Herculis apud Heſiodum Oceani flumen effictum erat. Vulgata lectio, praeter ea quae jam dicta ſunt, hoc etiam incommodo premitur, quod, ſi reliqua pars areae, quam Typhonis figura non occuparet, undique anguibus oppleta fuiſſet, ipſa Typhonis imago nimis obruta et obſcurata eſſet. Accedit quod Aeſchylus ſingulis clypeorum areis ſingulas tantum, non binas, nedum plures imagines tribuat. Ita in Tydei clypeo coelum ſtellatum cum plenilunio, in Capanei vir nudus facem gerens, in Eteocli miles ad hoſtium turrem ſcala eſcendens, in Hyperbii Jupiter fulgurator, in Parthenopaei Sphinx, in Polynicis Juſtitia militem reducens. Non igitur in uno Hippomedontis ſcuto ab hac ratione diſceſſiſſe videtur. Quae cum ita ſint, in ipſa clypei area unam Typhonis imaginem incluſam, circulum vero extremam

c) Stanlejus in verſione plane ſic reddidit verba, ac ſi emendationi noſtrae faviſſet: *ubi ſerpentum gyris concavi ſcuti circularis ambitus ſtratus eſt.* At in adnotationibus, cur ita verterit, ne verbo quidem expoſuit.

mam ejus oram ambientem ſerpentum ſpiris ornatum et quaſi circumvolutum fuiſſe exiſtimo.

v. 499. ſq. αὐτὸς — βλέπων d).] *Ipſe vero cum magno clamore, Martis numine afflatus bacchatur ad pugnam Thyados inſtar; torvus viſu.* ἔνθεος Ἄρει eſt Martis plenus, ſicut Horatius ſe Bacchi plenum dicit, *vom Kriegsgott begeiſtert.* θυιὰς ὣς cum βακχᾷ conjungendum. Ita Virgilius de Didone e):

Saevit inops animi, totamque incenſa per urbem
Bacchatur. Qualis commotis excita ſacris
Thyas, ubi audito ſtimulant trieterica Baccho
Orgia, nocturnusque vocat clamore Cithaeron.

φόβον βλέπων ſi verum eſt, nihil aliud notat, niſi *eum, qui adſpectu ſuo alios terret, vultu torvum, truculentum adſpectu.* Sed quia mox recurrit φόβον, h. l. malim φόνον βλέπων, *der lauter Mord aus den Augen blitzt; immitibus oculis mortem minans.* Sic συρίζων φόνον Prom. 355. de Typhoëo. Sic ſerpentem, qui ipſo obtutu necare videtur, Euripides f) appellat

πυρὸς
Δράκοντ' ἀναβλέποντα φοινίαν φλόγα.

v. 501. ſq. τοιῷδε — κομπάζεται.] *Hujus igitur viri conatus bene obſervandi cavendique ſunt; nam nunc quidem jam ante portas jactationibus et minis terrorem excitat;* hoc enim eſt φόβον g) κομπάζεσθαι.

v. 503. ſqq. πρῶτον μὲν — δύσχιμον] *Primum quidem Minerva Onca, ſuburbana, portis vicina, hujus viri inſolentiam exoſa h) cum a pullis ſuis, ſicut infauſtum et exitialem draconem arcebit.*

d) Quod Anonymus Anglus in ed. Burton. tentavit, ut ſic diſtingueret:

ἔνθεος δ' Ἄρῃ
Βακχᾷ, πρὸς ἀλκὴν, θυιὰς ὣς
φόβον, βλέπων,

ut βλέπων ad Ἄρῃ referatur, intricatiorem reddit verborum collocationem, quam ut placere poſſit.

e) Aen. IV. 300. ſqq.

f) Ion. 1264.

g) Lectionem φόβον κομπάζεται confirmat etiam Ask. A. et Guelf. Vulgatam φόβος concinnitate ab ea ſuperari, facile omnes ſentiant.

h) Pro ἐχθαίρουσ' in Bar. 4. eſt ἐχθραίνουσ'.

arcebit. Verba ἀγχίπτολις [i]), πύλαισι γείτων, gratam habent e gradatione collocationem. Bonum omen erat, quod Minervae templum haud procul ab urbe abesset; melius vero et majus, quod eidem portae, quam oppugnaturus erat Hippomedon, vicinum esset. νεοσσῶν suavi appellatione, pro *civibus*, quos tamquam gallina matrix pullos fovet ac tuetur. δύσχιμος vocem paragogam esse sicut μελάγχιμος, plane nobis persuasit eruditissimus Brunckius [k]), neque adeo vel pro δυσχείμερος aut δύσχειμος positum, vel cum Hoelzlino δύσχυμος rescribendum esse concesserim.

v. 506. sqq. Ὑπέρβιος δὲ — Μωμητός] *Hyperbius vero, fortis Oenopis filius, adversarius isti constitutus est, qui in hoc fortunae discrimine suum ipsius fatum explorare cupit, nec ad formam corporis, nec ad animi virtutem, nec ad armorum apparatum culpandus.* ἐξιστορῆσαι μοῖραν θέλει, h. e. experiri vult, utrum vincere sibi fatis decretum sit, an honestam pro patria mortem oppetere. Certe nihil aliud ei propositum est, nisi aut vincere aut mori. οὔτ' εἶδος, οὔτε θυμόν, οὐδ' ὅπλων σχέσιν μωμητός· quia enim nuncius Hippomedontem et ab ingenti corporis statura, et ab animi ferocia, et ab armorum ornatu laudaverat, Eteocles Hyperbium nulla ex parte isto inferiorem esse pronuntiat.

v. 510. Ἑρμῆς δ' εὐλόγως ξυνήγαγεν] Opportune Stanlejus monuit, quicquid boni fortuito accidisset, id Mercurio auctori adscriptum fuisse. Nostri hoc ita enuntiarent: *der Zufall hätte sie nicht schicklicher zusammenbringen können.* Stanlejus vertit: *Mercurius convenienter ea contulit.* Rectius fuerat, ita transtulisse: *Mercurius alterum cum altero*, Hippomedontem cum Hyperbio *apte et convenienter composuit.*

v. 511. Jam duplicem εὐλογίας causam reddit. *Primum enim hic inimicus inimico opponitur; deinde* cum ad pugnam venerint, *hostilia numina in clypeis conferent.*

v. 513. sqq. ὁ μὲν γὰρ — δαιμόνων] *Ille enim ignivomum Typhoëa gerit; Hyperbio vero Jupiter pater erectus in clypeo sedet,*

i) Pro ἢτ' ἀγχίπτολις Stanlejus, teste Burtono, emendandum censuit ἢδ' ἀγχίπτολις, quod valde placet.

k) ad Pers. 299.

det; ignitum fulminis telum manu jaciens; atqui nemo unquam Jovem victum vidit. Ac talis quidem istorum numinum amicitia est. βέλος φλέγων graviter et concise dictum, pro βέλος φλογερὸν βάλλων.

Versus 516. κἄπω τις εἶδε Ζῆνά πε νικώμενον parenthesi quasi includendus. Nempe victoriae spe abreptus Eteocles vix cito satis monere posse sibi videtur, Jovem semper invictum esse. Itaque cum, si logicum sententiarum ordinem sequi voluisset, sic potius collocandi fuissent versiculi:

τοιάδε μέντοι προσφίλεια δαιμόνων·
κἄπω τις εἶδε Ζῆνά πε νικώμενον

(qua ratione ille quidem versiculus cum v. 512 - 515, hic autem cum sequentibus aptius conjunctus fuisset) tamen inversam harum sententiarum consecutionem animi fervor et confidentia dictavit; quam ab ipso poeta, non a librarii errore profectam esse existimo.

τοιάδε μέντοι προσφίλεια δαιμόνων] Haec parum assecutus est Pauwius, qui de amicitia, qua dii suos tueantur, accepit. Nam προσφίλεια respicit id quod v. 512. dixerat, deos, quos ambo illi adversarii in clypeis gererent, inimicitias inter se exercere; ironice igitur addit: *Talis igitur est utriusque horum deorum inter ipsos amicitia.* Germanice verterim: *Nicht genug, dass hier Feind gegen Feind zu stehen kömmt; auch die Götter, die sie im Gefecht auf ihren Schildern gegen einander führen werden, sind unter sich Feinde. Denn jener führet den flammenhauchenden Typhon, Hyperbius aber den Vater Zevs auf seinem Schilde; in erhabner Stellung sitzt er da, und schleudert aus der Rechten einen feurigen Pfeil; (und dass Zevs je sei besiegt worden, hat noch niemand erlebt). So gute Freunde sind also die Gottheiten (auf beider Schildern) unter einander.*

Notanda vero est relatio inter particulas μέντοι v. 517. et δὲ post κρατέντων. Illud enim indicat, absolutam esse priorem sententiam, de inimicitia inter deos, quorum imagines in clypeis erant; hoc vero δὲ innuit, jam novum inchoari enuntiatum, de superiore Thebanorum fortuna, ex Jovis signo, quod Hyperbii clypeo insculptum erat, ominanda.

v. 518.

v. 518. sq. πρὸς τῶν — μάχῃ.] *Nos vero a victoribus stamus, illi a victis, siquidem Jupiter Typhoëo in pugna superior est.*

v. 520. sqq. εἰκὸς δὲ — τυχών.] *Et hoc igitur modo illos adversarios utrinque rem gesturos credibile est; et Hyperbio, ad rationem insignis, servator ut spero Jupiter erit in clypeo effictus.*

v. 523. Chorus inchoatam ab Eteocle sententiam persequitur. Is enim cum de Hyperbii fortuna dixisset, supererat ut etiam quid de Hippomedonte futurum esset, augураretur. Hoc igitur Chorus hac Antistrophe supplet.

πέποιθα — ἰάψειν.] *Certo confidimus fore, ut is, qui in clypeo Jovi adversarium et invisum terra obruti dei corpus gerit, invisam imaginem mortalibus, immortalibusque diis, ante portas caput confringat.* In πέποιθα τὸν articulus τὸν cum ἔχοντα construendus; et ἀντίτυπον ἄφιλον asyndeti figura pro ἀντίτυπον ἄφιλόν τε. ἀντίτυπον, *adversarium*, apte de Typhoëo propter bellum adversus Jovem gestum; ideoque Jovi ἄφιλον, *invisum, exosum.* Pro δαίμοσιν certissime Brunckius emendavit δαίμονος; et quia felicem hanc conjecturam vir doctissimus hac una ratione defendit, quod absque ea tavtologia oriatur, (quam tamen effugiunt ii, qui δαίμοσιν exponunt ἥρωσιν, ut Schol. β.) age firmioribus eam argumentis adstruamus. Primum τε χθονίε absque substantivo parum commode poneretur. Deinde oppositionis elegantia, quae est inter βροτοῖς τε καὶ δαροβίοισι θεοῖσι periret. Tum suavior e lectione δαίμονος exsistit concinnitas verborum. Praestat enim, vocabulo ἐχθρὸν, in quo praecipua vis sententiae ponitur, novum comma inchoari. Denique, quo minus δαίμοσιν hac ratione defendamus, ut sit i. q. *semideis, heroibus*, hanc ob causam impedimur, quod, etiamsi haec vocabuli vis, de quo dubitari potest, Aeschyli aetate jam invaluerit, hoc loco tamen id universe nos accipere jubet v. 517. ubi vocabulo δαιμόνων Jupiter ac Typhoëus comprehendebantur.

v. 525. sq. ἐχθρὸν εἴκασμα βροτοῖς τε καὶ δαροβίοισι θεοῖσι] periphrasi pro *imagine omnino omnibus invisa*, ut Latini dicunt, *diis hominibusque approbantibus*, pro *nemine non approbante.*

v. 529. Βοῤῥαίαις πύλαις] Apud Euripidem Phoeniss. 1115. sqq. Parthenopaeus Neïten portam oppugnat.

v. 530. De communi Zethi et Amphionis monumento cf. Pausan. IX. 17. διογενῆς Ἀμφίονος] Amphion enim et Zethus ex Jove et Antiope nati. Apollodor. lib. 1.

v. 531. Ὄμνυσι δ' αἰχμὴν] „Justinus Epit. Trogi Pomp. lib. 43. *Per ea adhuc tempora Reges hastas pro diademate habebant, quas Graeci σκῆπτρα dixere; nam et ab origine rerum pro diis immortalibus veteres hastas coluere; ob cujus religionis memoriam adhuc deorum simulacris hastae adduntur.* Haec Justinus, quae nostro miram lucem afferunt. *Hasta*, inquit Festus, *olim summum armorum imperium significabat; neque vero tantum imperium militare, sed et summam etiam in civilibus auctoritatem hasta communiter designavit.* Hinc patet hastam et σκῆπτρον idem olim fuisse [1]). Unde Euripides de Polymestore in Hecuba:

> Ὃς τὴν ἀρίστην χεῤῥονησίαν πλάκα
> Σπείρει, φίλιππον λαὸν εὐθύνων δορί.

Sceptrum jurare apud antiquos Regibus solenne fuit; quod ex Homero liquet.

> Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον —

Euripides ὅρκιον ξίφος. Plaut. Curcul. 4, 4.

> *At ita me machaera et clypeus bene juvent.* — „ Stanl.

v. 531. μᾶλλον θεοῦ σέβειν πεποιθὼς] „Mezentius apud Virgil. Aen. X. 773.

> *Dextra mihi deus, et telum, quod missile libro,*
> *Nunc adsint.*

Capaneus apud Statium:

> *virtus mihi numen et ensis*
> *Quem teneo.*„ *Stanl.* Adde ejusd. lib. IX. 547. ubi

idem Capaneus telum immane lacerto librans hortatur:

ades

1) Non assentior Stanlejo. Namque jam apud Homerum σκῆπτρον et δόρυ distinguuntur. Neque vero ex Euripidis loco id colligi potest.

ades o mihi, dextera, tantum
Tu praesens bellis, et inevitabile numen
Te voco, te solam superûm contemtor adoro.

„Hinc quoque lineamenta sumsisse videtur, quibus Idae ferocem expressit indolem Apollonius Argon. I. 466.

Ἴστω νῦν δόρυ θοῦρον, ὅτῳ περιώσιον ἄλλων
Κῦδος ἐνὶ πτολέμοισιν ἀείρομαι, οὐδέ μ' ὀφέλλει
Ζεὺς τόσον, ὁσσάτιόν περ ἐμὸν δόρυ, μή νύ τι πῆμα
Λοίγιον ἔσσεσθαι, μηδ' ἀκράαντον ἄεθλον,
Ἴδεω ἑσπομένοιο, καὶ εἰ θεὸς ἀντιόῳτο.„ Brunck.

v. 534. *μητρὸς ἐξ ὀρεσκόος*] „Schol. A. Antiopam vocat. Sed Euripidi *Ἀταλάντης γόνος* dicitur, (Phoeniss. 149. 1117.) ut et Ovidio. cf. et Apollodor. lib. III. Servius ad VI. Aeneid. alios nominat parentes.„ *Stanl.*

v. 535. *βλάστημα καλλίπρῳρον, ἀνδρόπαις ἀνήρ.*] „De pulcritudine Parthenopaei Statius Theb. IV. 251.

Pulchrior haud ulli triste ad discrimen ituro
Vultus, et egregiae tanta indulgentia formae.
Nec desunt animi, veniat modo fortior aetas.

v. 536. 537. *στείχει — θρίξ.*] *ὥρας φυούσης* vel ab *ἴουλος* regitur, vel a *ταρφὺς ἀντέλλουσα θρίξ*, quam rationem secutus est in versione Stanlejus: *Huic commodum inserpit per malas lanugo, creber nascentis pubis exurgens pilus;* vel denique, quod optimum videtur, *ὥρας φυούσης* genitivi sunt absoluti, et commata cum Brunckio post *παρηΐδων* et *φυούσης* ponenda. Sensus: *Et jam ei genas lanugo opacat, crescente pubertate* m), *creber pilus exoriens.* Comparavit Stanl. Hom. Odyss.

— πρίν σφωϊν ὑπὸ κροτάφοισιν ἰούλους
Ἀνθῆσαι, πυκάσαι τε γένυς εὐανθέϊ λάχνῃ.

et Pindar. Olymp. I.

πρὸς εὐάνθεμον δ' ὅτε φυὰν
λάχναι νιν μέλαν γένειον ἔρεφον.

v. 538. *ἔτι παρθένων ἐπώνυμον*] allusio ad nomen Parthenopaei, quod deinde diserte enuntiat. *Er hat einen rau-*

 hen

m) Abreschius *ὥρας φυούσης* ita explicat, ut intelligatur *αὐτὸν*, *aetate ipsum (ἰούλοις) gignente.* cf. lexic. Aeschyl. in *φύω*.

hen keinesweges jüngferlichen Sinn, *oder Muth.* ὠμὸς h. l. de ferocia et fortitudine, ut *saevus* apud Virgilium.

v. 539. *γοργὸν δ' ὄμμ' ἔχων*] Sic Eurip. Phoeniss. v. 145. de eodem: *ὄμμασι γοργὸς, εἰσιδεῖν νεανίας,*

v. 540. *οὐ μὴν ἀκόμπαστός γ' ἐφίσταται πύλαις*] *Neque vero ipse sine jactatione accedit ad portam.* ἀκόμπαστος ad superbum clypei insigne pertinet.

v. 541. *πόλεως ὄνειδος* appellatur Sphinx, quia Thebis foedam calamitatem inferebat. Hic igitur ὄνειδος malo sensu ponitur. At bono contra apud Euripidem Phoeniss. 1748. Σφιγγὸς ὄνειδος, cum respectu ad Oedipum, cui victoria de Sphinge reportata magnam gloriam attulerat.

v. 543. Σφίγγ' *ὠμόσιτον*] Comparetur Euripidea Sphingis descriptio, Phoeniss. 1030.

ἔβας, ἔβας, ὦ πτεροῦσσα, γᾶς λόχευμα
νερτέρου τ' Ἐχίδνας
Καδμείων ἁρπαγά
πολύφθορος, πολύστονος
μιξοπάρθενος, δάϊον τέρας
φοιτάσι πτεροῖς, χαλαῖσί τ' ὠ-
μοσίτοις.

v. 543. sq. *προσμεμηχανημένην γόμφοις*] *clavis affixam.* Nimirum Sphingis emblema clavulis vel cuneolis ad fundum clypei affixum erat. λαμπρὸν de fulgore aeris, ex quo Sphingis simulacrum fabricatum erat. ἐκκρουστὸν ob horribilem figuram. Nam ἐκκρουστὸν quoque ad splendorem cum Abreschio trahere non placet.

v. 545. *φέρει δ' ὑφ' αὑτῇ φῶτα Καδμείων ἕνα*] *ea vero Sphinx unum Thebanum civem fert, pedibus subjectum.* Ita scilicet adornatum erat Sphingis signum, ut ore arreptum pedem vel aliud membrum hominis mordicus teneret, reliquo ejus corpore pedibus subjecto.

v. 546. *ὡς πλεῖστ' ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἰάπτεσθαι βέλη*] *ita ut in hunc virum* (scil. Thebani civis in clypeo imaginem) *multa tela conjiciantur.* Germ. *so dass dieser gute Thebaner* (eben weil er auf dem Schilde steht) *von vielen Pfeilen beschossen wird.* Hac sen-

sententia mihi aliud significatur, quam Parthenopaeum, utpote bellicosum virum et in praelio acrem, nullum tempus intermittere, quin corpus periculis et clypeum hostium telis objiciat; indeque in civis Thebani effigiem multa tela conjici. Haec sane facillima est et simplicissima verborum interpretatio, in qua quidem acquiescendum puto, nisi hoc simul innui velis, consulto Parthenopaeum Cadmei civis etiam imaginem clypeo addidisse, ut significaret, quemadmodum hoc simulacrum multis hostium telis petatur, sic se ipsum quoque multos Thebanos occisurum. Sed reconditus hic est verborum sensus, quo facile carere possumus. Etenim, si cogites, nuntium continuo sequenti versu ad fortitudinem Parthenopaei describendam transire:

ἐλθὼν δ' ἔοικεν οὐ καπηλεύσειν μάχην,

nihil aliud indicare videtur ista, quae praecedit, observatio,

ὡς πλεῖστ' ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἰάπτεσθαι βέλη,

quam multa in clypeum Parthenopaei, adeoque in ipsam Cadmei civis effigiem tela conjici, quod fieri non posset, nisi Parthenopaeus fortiter pugnaret, clypeumque perpetuo hostibus obverteret [n]). Sic si hodie miles aliquis legionarius diceret: *In dieser Schlacht ist der Adler in der Fahne unsers Regiments brav durchlöchert worden;* id utique honoris causa, et virtutem legionis jactaturus diceret. Jam aliorum interpretum commenta breviter percenseamus. Scholiastes uterque verba sic intellexit: *civem Thebanum in clypeo tam misere a Sphinge laceratum esse, quasi multis hostium telis laceratus fuisset.* Id autem nullo pacto e verborum structura effici potest. Pauwius ὡς πλεῖστ' ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἰάπτεσθαι βέλη sic vertit: *Quam plurima in virum hunc conjiciuntur tela;* quasi nuntius moneat, ut virum hunc, si possent, urbi propter ipsum insigne maxime invisum cito de medio tollerent. Verum, si quid video, ista versio prorsus a grammatica ratione abhorret; quis enim unquam audivit, ὡς cum infinitivo con-

n) Itaque et Homerus Il. Λ. 570. sqq. ubi Ajacis fortitudinem praedicat, multa hostium jacula partim in ejus clypeo, partim circa eum in terra defixa esse narrat.

structum, imperativi vim secum ferre? Neque vero τῷδε ἀνδρὶ commode potest ad ipsum Parthenopaeum referri, cum his verbis eundem indicari clarum sit, quem versu antecedente ἔνα Καδμείων φῶτα tragicus appellaverat. Heathius denique sic cepit: Thebanos in propugnaculis stantes et Parthenopaei insigne in eorum contumeliam ostentari ratos iracundia furentes, jam eum quamquam ex longinquo jaculis petiisse. Quod quamquam reliquis commentis melius et verbis aptius est, non tamen, quomodo Thebani e longinquo clypei insigne oculis comprehendere potuerint intelligo.

v. 547. ἐλθὼν δ' ἔοικεν] Hoc loco veram particulae δὲ potestatem negligi nolim. Nam non solum ea quae sequuntur cum versu antecedente vincit, sed hujus etiam sententiam illustrat et confirmat. Latine verteris: ET SANE *huc venisse non videtur bellum cauponaturus.* Id igitur proxime cum iis cohaeret, quae versu antecedente dixerat, multis telis clypeum peti. καπηλεύειν μάχην primum est *bellum lucri causa gerere; ex bello lucrum quaerere.* Sic Ennius apud Cic. de off. I, 12. *cauponari bellum* dixit. Pyrrhus enim, cum de captivis redimendis ageretur, praeclare sic respondet:

Nec mi aurum posco, nec mi pretium dederitis,
Nec cauponantes bellum, se belligerantes,
Ferro, non auro vitam cernamus utrique.

itaque *cauponantes bellum* est i. q. *ex bello quaestum facientes.* Verum ab hoc Aeschyli loco lucri notio prorsus abhorret. Itaque sicut idem teste Etymol. M. auctore o) πάντα τὰ δόλια κάπηλα appellavit, sic h. l. καπηλεύειν μάχην nihil aliud est, nisi bellum haud serio, sed dolose tractare, h. e. quaerere, qua arte, quove dolo pugnae discrimen effugere possis. Germ. *Und in Wahrheit, er hat gar nicht das Ansehn, als ob er hergekommen wäre, sich hinter dem Treffen listig wegzuschleichen.*

v. 548.

o) v. Κάπηλος. Item Suid. ead. v.

v. 548. μακρᾶς — πόρον] nec videtur longae viae iter, ignavia scilicet, et socordia, aut praelii detrectatione, dedecoraturus p).

v. 550. μέτοικος, non civis Argolidis, sed colonus inter Argivos, et inter eos educatus.

Ἄργει δ' ἐκτίνων καλὰς τροφὰς] et Argis pulcra educationis ac nutritionis praemia retributurus.

v. 551. πύργοις ἀπειλεῖ τοῖσδ' (scil. δεινὰ) ἃ μὴ κραίνοι θεός] turribus hisce atrocia minatur, quae utinam ne deus rata habeat.

v. 552. sqq. εἰ γὰρ τύχοιεν — ὄλοιατο] Haec verba Pauwius ita interpretatur: Utinam evenirent illis, quae spirant ipsis illis improbis jactationibus, profecto omnes perirent funditus. Sed primum particula γὰρ, ut saepe, includit tacitam ejus, in qua alter loquentium proxime finierat, affirmationem; deinde τύχοιεν πρὸς θεῶν de eadem re dicatur necesse est, de qua versu antecedente pronuntiatum erat ἃ μὴ κραίνοι θεός. Verus igitur proculdubio sensus hic est: (Non nego gravia et atrocia esse quae iste turribus nostris minatur). Etenim si isti ea quae cogitant a diis obtinere impia ista jactatione possent, certe (turres nostrae) funditus et pessime perirent. Ita πανώλεις ad πύργοις v. 551. non ad oppugnatores refertur. ἀνοσίοις κομπάσμασιν epitheto aptissime delecto. Tantum enim abesse significat, ut insolenti ista jactatione quidquam proficiant, ut eadem potius propter impietatem deorum iram et vindictam sibi contrahant. Respicit autem Eteocles id quod Parthenopaeus v. 531. haud sine deorum contumelia dixisse ferebatur. Vernacula igitur v. 552-555. sic reddiderim: Ja wenn sie freylich durch jene gottlosen Grosssprechereyen die Götter vermögen könnten, ihnen ihre stolzen Absichten zu gewähren, so würden sie (unsre Thürme) freylich von Grund aus erbärmlich zerstöret wer-

p) „Plerumque πόρος dicitur de trajectu fluminis breviori; nonnunquam tamen de itinere et transitu quovis etiam longinquo et spatioso. Vid. Herodot. VII. 183. Parthen. Erotic. c. 27. et quae hanc in rem dicta sunt ad Xenoph. Ephes. lib. 1. p. 19." Ab- resch.

werden. So aber wird dieser Arkadier auch an dem Actor seinen Mann finden etc. Sed Pauwii rationem si quis forte praetulerit, eam e versu 568-569. adstruere possit.

v. 556. ἀνὴρ ἄκομπος, χεὶρ δ' ὁρᾷ τὸ δράσιμον] Si vera est lectio, quam quidem Scholiaste utroque et Tzetze q) antiquiorem esse oportet, ὁρᾷ satis audaci καταχρήσει positum sit necesse est, pro οἶδε, *novit*, *scit*; *seine Hand aber kennet Thätigkeit.* Si quis autem hac metaphora non delectetur, ei auctor sim, ut rescribat:

Ἀνὴρ ἄκομπος, χεῖρα δορύ τε δράσιμος.

Saepe enim arma et manus, ubi de fortitudine agitur, deinceps ponuntur r). χεῖρα δράσιμος esset *manu fortis; δορὺ δράσιμος, acer et arduus hasta*, ut Virgilius loquitur Aen. XII. 789.

v. 557. ἀδελφὸς τοῦ πάρος λελεγμένου] Hyperbii scilicet.

v. 558. sq. ὃς οὐκ ἐάσει γλῶσσαν ἐργμάτων ἄτερ ἔσω πυλῶν ῥέουσαν ἀλδαίνειν κακά] Hoc loco ambiguitas oritur e vocabulo ἐργμάτων, cum ἔργμα et *septum*, i. q. ἕρκος, et *facinus*, *opus*, i. q. ἔργον, denotare possit. Stanlejus posteriorem notionem amplexus vertit: *qui non sinet linguam sine operibus intra portas irruentem augere mala.* Multo autem nobilius Aeschyloque dignius videtur ἐργμάτων de *aggere* accipere, qualis exundantibus fluminibus opponi solet. Orationis autem, ni fallor, structura haec est: ὃς οὐκ ἐάσει γλῶσσαν ἐργμάτων ἄτερ ῥέουσαν ἔσω πυλῶν ἀλδαίνειν κακά, *qui sane linguam* Parthenopaei immodice jactabundam, *non sinet* (torrentis ritu ultra ripas exundantis) *absque aggere* (quem potius sat cito ei opponet,) *fluentem, intra portas* h. e. in urbe *mala augere*, terrorem nimirum civibus incutiendo. (Germ. *der nicht seumen wird dem Strome seiner Zunge einen Damm entgegenzusetzen, damit er nicht in der Stadt noch Uebel ärger mache.*) Verbo ῥέειν proprie utitur Homerus de fluminibus, a qui-

q) Is enim notante Abreschio Chiliad. IV. v. 994. hunc in modum interpolat:

Νῦν μὲν ἀκόμπαστος, χεὶρ δ' ὁρᾷ τὸ δράσιμον.

r) Sic Stat. Theb. II. 622.

Heu socii, nullaene manus, nulla arma valebunt?

a quibus, cum exundant, pontes disjiciuntur, et perrumpuntur aggeres; v. c. Il. E. 87, ubi de Diomede:

Θῦνε γὰρ ἀμπεδίον, ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς,
Χειμάῤῥῳ, ὅστ' ὦκα ῥέων ἐκέδασσε γεφύρας.
Τὸν δ' οὔτ' ἄρ τε γέφυραι ἐεργμέναι ἰσχανόωσιν,
Οὔτ' ἄρα ἕρκεα ἴσχει ἀλωάων ἐριθηλέων.

et Il. P. 746. ubi Ajaces dicuntur Trojanos repressisse:

— — ὥσπερ πρὼν ἰσχάνει ὕδωρ
Ὑλήεις, πεδίοιο διαπρύσιον τετυχηκὼς·
Ὅστε καὶ ἰφθίμων ποταμῶν ἀλεγεινὰ ῥέεθρα
Ἴσχει, ἄφαρ δέ τε πᾶσι ῥόον πεδίονδε τίθησι
Πλάζων, οὐδέ τί μιν σθένεϊ ῥήγνυσι ῥέοντες.

Quemadmodum igitur supra, comparatione ab incendio sumta, de dissipatione rumorum dixit poëta *ταχύῤῥοθοι λόγοι ἐκλείπεσθαι καὶ φλέγειν χρείας ὑπό*, sic h. l. similitudine ab exundante fluvio petita superbiloquentiam Parthenopaei magno cum strepitu minas effutientis, quae cives terrere potuissent, appellat *γλῶσσαν ῥέουσαν*. Quod autem *ἀλδαίνειν κακὰ* ad timorem civium, quem ex auditis Parthenopaei minis concipere possent, pertineat, cum per se satis manifestum est, tum aliis etiam locis comparatis clarius apparet. Ita v. 502, *φόβον γὰρ ἤδη πρὸς πύλαις κομπάζεται*, nihil aliud significabat, quam Hippomedontem jam ante portam fugam ac timorem jactatione sua minisque atrocibus ciere. Et v. 195. Eteocles Chorum nolebat propter metum *τὰ τῶν θύραθεν ὠφελεῖν*, quod idem est ac *ἔσω πυλῶν κακὰ ἀλδαίνειν*. Ceterum Burgessius pro *ῥέουσαν* emendabat *θρέουσαν*, hac interpretatione usus: *qui non sinet linguam quae frustra intra septum ejus in ore tumultuatur, mala augere, et exsequi*, quae minatus sit, *ἔσω πυλῶν* nimirum post Bern. Martinum V. L. I. 9. sic intelligit, ut Homerus *ἕρκος ὀδόντων* s) et Euripides *στόματος πύλας* t) dixit. Verum si hoc innuisset Aeschylus, ei potius, ut opinor, *ἔξω πυλῶν*, quam *ἔσω πυλῶν* scribendum fuisset.

v. 560. *οὐδ' εἰσαμείψαι θηρὸς ἐχθίστου δάκος εἰκὼ φέροντα πολεμίας ἐπ' ἀσπίδος*] Stanl. int. *neque intrare eum sinet, qui bestiae*

s) Il. Δ. 350. et saepius.

t) Hippol. 882.

bestiae inimicissimi morsus imaginem fert in hostili clypeo. Is igitur ἐχθίστῃ δάκει non appositum esse vocabulo θηρὸς, sed potius ab eo regi existimavit. At, ut alia hujus versionis incommoda praeteream, δάκος *morsum* significare non memini. Est potius bellua, vel bestia seu dentibus, seu veneno nocens. De Sphinge dentibus et unguibus Thebanos lacerante nihil aptius. Sed si δάκος h. l. beluam significat, duplex est, quam inire liceat, ratio et via constructionis. Vel enim genitivus θηρὸς ab alio genitivo ἐχθίστῃ δάκει regitur, sicut Euripides ἄφθογγα δάκη θηρῶν dixit Hippol. v. 646. quod tamen ob ambiguitatem structurae, et genitivorum, alius ab alio recti, coacervationem non placet; vel ἐχθίστῃ δάκει est ἐπεξήγησις vocabuli θηρὸς, et utrumque appositione jungitur; hoc sensu: *neque sinet eum intrare, qui in hostili clypeo gerit imaginem* FERAE, INIMICISSIMAE BELUAE. Quae ratio, quamquam inter eas, quas exposui, longe optima est, nondum tamen ita mihi satisfacit, ut in ea prorsus acquiescam. Etenim si esset θηρὸς ἐκείνου, vel θηρὸς τούτου, plane non offenderer hac appositione ἐχθίστῃ δάκει. Nec magis eam sollicitandam putarem, si θὴρ de Sphinge κατ' ἐξοχὴν olim usurpatum fuisset. Nunc cum θὴρ universe quamcunque *beluam* aut *feram* notet, nec h. l. pronomine quodam demonstrativo ad propriam Sphingis naturam traductum sit, θηρὸς, ἐχθίστῃ δάκει εἰκὼ haud secus ad aures accidit, ac si Latine dioeres: *bestiae, immanis beluae imago;* ubi statim succurrit quaerere: *cujusnam tandem bestiae, aut beluae?* Certe parum definite Aeschylus cogitata elocutus fuisset; quod genus vitii ab hoc scriptore alienissimum est. Suspicor itaque poetam scripsisse:

> οὐδ' εἰσαμεῖψαι Σφιγγὸς, ἐχθίστῃ δάκους
> εἰκὼ φέροντα etc.

h. e. *Neque sinet eum qui Sphingis, immanissimae bestiae, imaginem in clypeo gerit, intrare.* Nec difficile est conjicere, quo pacto θηρὸς pro Σφιγγὸς in textum venerit. Forte in glossa interlineari vocabulis ἐχθίστῃ δάκει superscripserat aliquis θηρὸς, quo nimirum δάκει explicaret; deinde id, ut saepe, in tex-

textum receptum verum vocabulum exturbare potuit. Certe in Guelf. superscriptum legitur: τῦ μεμισημένυ θηρίυ. Nec repugnat Scholion ejusdem cod. margini adscriptum: ὅστις ἐκ ἐάσει τὴν γλῶσσαν τῦ Παρθενοπαίυ τὴν χωρὶς ἔργων ῥέυσαν ἤτοι πολλὰ λέγυσαν αὐξάνειν τὰ κακὰ, ἃ λέγει, ἐλθῦσαν εἴσω τῶν πυλῶν, ἤτοι αὐτὸν τὸν Παρθενοπαῖον φέροντα ἐπὶ τῆς πολεμίας ἡμῶν εἰκόνα τῦ μεμισημένυ θηρίυ τῆς Σφιγγὸς ἐκ ἐάσει εἰσαμεῖψαι ἤτοι εἰσελθεῖν. — Quod reliquum est, vulgatam, nisi codicum auctoritas accesserit, damnare non ausim; eamque defendendi mollissimam rationem arbitror hanc, ut θηρὸς pro θηρὸς ἐκείνυ positum esse dicamus. —

v. 561. εἰκὼ] „Sic in utroque cod. Reg. scriptum. Recte. Diversae formae sunt, εἰκὼν, εἰκόνος, et εἰκὼ, εἰκῦς, acc. εἰκώ. Eurip. Hel. 73.

— — ἐχθίστην ὁρῶ
Γυναικὸς εἰκὼ φόνιον, ἥ μ' ἀπώλεσεν

et Med. 1162." Brunck.

v. 562. Ἔξωθεν εἴσω τῷ φέροντι μέμφεται, Πυκνῦ κροτησμῦ τυγχάνουσ' ὑπὸ πτόλιν.] Sensus facilem habet explicationem: *Sphinx illa in clypeo effacta, extrinsecus introrsum*, nempe ad Parthenopaeum, illum clypeum ferentem, *conversa graviter conqueretur, ob crebros ictus* telorum et hastarum, *quos ante urbem accipiet.* Sed v. 562. desideratur copula; non enim Aeschylus abruptum ejusmodi orationis genus amat. Itaque vel sic legendum:

ἢ 'ξωθεν εἴσω τῷ φέροντι μέμφεται,

vel secundum Cod. Barocc. 4. scripturam:

ἔξωθεν εἴσω τῷ φέροντι δὲ μέμφεται u).

v. 564. Θεῶν — ἐγώ] *Vera igitur dixerim diis bene volentibus.*

v. 565. In tertia Chori antistrophe, quamquam verba per se spectata timoris indicium habere videntur, tamen ob Eteoclis orationem proxime praecedentem, confirmandis animis metuique abstergendo maxime idoneam, praestat ea

de

u) In Cod. Guelf. est ἔξωθεν δ' εἴσω τῷ φέροντι μέμφεται. Sed eum locum per metri leges particula δὲ occupare nequit.

de ſummo horrore intelligere, quem Chorus ex impietate Parthenopaei, deorumque contemtu perceperit.

ἱκνεῖται λόγος διὰ στηθέων] *Pectus penetrat ſermo.* λόγος nimirum de univerſo argumento colloquii de Parthenopaei inſolentia inter Eteoclem et nuntium habiti capiendum.

v. 566. *τριχὸς — ἵσταται*] *et arrecti prae horrore ſtant capilli.* τριχὸς πλόκαμος h. l. periphraſtice pro θρίξ.

v. 567. *μεγάλα — ἀνοσίων ἀνδρῶν*] *auditis magnis* ſcil. conviciis *ſuperbiloquentium impiorum virorum.* Ellipſis ſubſtantivi poſt μεγάλα indignationem loquentium decet. Fieri tamen poteſt ut μεγάλα eodem modo dictum ſit, quo v. 485. ὑπέραυχα, ac ſimpliciter ῥήματα, non autem λοιδορήματα aut gravius ejus generis verbum ſubintelligatur.

v. 568. *εἴθε γὰρ*] Cavendum eſt, ne omittatur h. l. vis elliptica particulae γάρ; quae ſaepe reſpicit brevem aliquam ſententiam, omiſſam illam quidem, ſed facile ſupplendam. Senſus eſt: *Utinam eos dii perdant; merentur* ENIM.

ἐν γᾷ ſcil. τᾷδε, ne incolumes in patriam revertantur.

v. 570. Poſt inſolentium aliquod virorum inauditam ſuperbiam, ferociamque immanem et cum ipſo deorum numinis contemtu conjunctam, ſuaviter animum ſpectatoris reficit Amphiarai, hominis modeſti ac ſobrii, nec tamen ideo minus ad agendum promti, pulcherrima ſane imago, et a poeta quidem noſtro ſic efficta, ut in alienae perſonae moribus ipſe animi ſui magnitudinem ſignis haud obſcuris expreſſerit.

σωφρονέστερον ἀλκήν τ' ἄριστον] *modeſtiorem quidem* quam illos, *eundem tamen et fortiſſimum.*

v. 572. Ὁμολωΐσιν] Proetiden portam. Amphiarao aſſignat Euripides Phoeniſſ. v. 1120.

v. 573. *κακοῖσι βάζει πολλὰ Τυδέως βίαν*] *Tydeum vehementer probris inceſſit, multis eum conviciis alloquitur.* „Pari modo Heſiod. Ἔργ. v. 186. *Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι*, ſ. prout Henr. Steph. in Th. L. Gr. legit *βάζοντες ἔπεσσι.*„ *Abreſch.*

v. 574.

v. 574. ἀνδροφόντην] Tydeum caedis perpetratae causa exsulem Argos confugisse, consensu narratur a scriptoribus. Quosnam vero occiderit, ambiguum est. Diodorus Siculus Lycopeum et Alcathoum, ejus patrueles, nominat. Apollodoro autem teste, fuerunt, qui solum Alcathoum Oenei fratrem, alii, velut Alcmaeonidis scriptor, qui eum Melanis filios Oeneo insidiantes, nempe Phineum, Euryalum, Hyperlaum, Antiochen, Eumeden, Sternopem, Xanthippum ac Sthenelum; alii, ut Pherecydes, qui ipsum Olenium fratrem suum occidisse traderent. Rursus apud Hyginum fratrem Menalippum in venatione occidisse dicitur. Eustathius vero docet, affines, Lycopeum et Alcathoum, seu ob insidias Oeneo structas, a Tydeo interemtos esse, simulque eum quamvis invitum et imprudentem Melanem patruelem occidisse.

τὸν πόλεως ταράκτορα] *civitatis* Argorum *turbatorem.*

v. 575. μέγιστον — διδάσκαλον] *maximum* Argivis *malorum magistrum.* Utroque igitur convicio Amphiaraus belli adversus Thebanos suscepti praecipuum auctorem fuisse Tydeum querebatur.

v. 576. Ἐριννύος κλητῆρα] *Furiae vocatorem* s. *praeconem.* Quia Oedipus filios suos his diris devoverat, ut ipsi mutuis caedibus se invicem conficerent, aptissime patris scil. furiam provocasse dicitur Tydeus, quoniam bello isto conflato occasionem patris diras perficiendi ipse arcessiverat. πρόσπολον φόνου, *ministrum caedis;* φόνος omnino ad stragem in hoc bello edendam pertinere videtur.

v. 577. κακῶν — βουλευτήριον] *et omnium horum malorum Adrasto suasorem.*

Omnino tota haec narrationis pars de probris ab Amphiarao in Tydeum conjectis insignibus ornatur artis tragicae notis. Primum enim perturbatio quaedam verborum inest, narrantis affectum significans. Nam post τὸν ἀνδροφόντην omissum est, καλῶν αὐτὸν, ut nuntius ipse, accelerans orationis cursum, jacta in Tydeum convicia sua quoque sententia comprobare videatur. Deinde, ut mos est iratorum

homi-

hominum, eadem probra aliis verbis enuntiata hic repetuntur. Versus enim 575. et 577. eandem fere vim habent, nec Ἐρίννυος κλητῆρα et πρόσπολον φόνου multum inter se differunt. Denique in ipsis his conviciis admirabiliter et vatis dignitas, et orationis tragicae decor servatus est.

v. 578. sqq. Καὶ τὸν σὸν αὖθις πρόσμορον ἀδελφεὸν
Ἐξυπτιάζων ὄνομα, Πολυνείκους βίαν,
Δὶς τ' ἐν τελευτῇ τὔνομ' ἐνδατούμενος
Καλεῖ, λέγει δὲ τοῦτ' ἔπος διὰ στόμα·]

Incredibile est, quas ad ineptias abierint Scholiastae, ut se ex h. l. difficultate expedirent. Primum enim ἐξυπτιάζειν ὄνομα interpretantur ἀναπτύσσειν, ἐτυμολογεῖν. Nihil vidi magis ineptum. Quomodo enim huic verbo, cui *resupinandi* notio inest, ea vis tribuatur, ad quam ne audacissima quidem translatione unquam detorqueri potuisset? Deinde δὶς τὔνομ' ἐνδατούμενος reddunt *bifariam nomen dividens*. Allusionem ad Polynicis nomen h. l. tangi certum est. Nimirum Amphiaraus eum πολλῶν νεικέων ἐπώνυμον nominaverat. At quis unquam ab Aeschylo exspectet, ut hanc rem tam jejune, tam exiliter, tam inepte elocutus sit, quam ineptis illis Graeculis in mentem venit hariolari! Quis quaeso ferat poetam nedum tragicum, qui allusionem ad vim nominis Πολυνείκους factam esse memoraturus, hoc ita describat: *Bifariam secuit nomen*, h. e. in Πολὺ, et Νεῖκος? Grammaticum aliquem in ludo litterario prima pueris elementa tradentem, non autem poetam generoso spiritu inflatum audire tibi videaris. Accedit, quod ineptissima sic oritur tavtologia. Nam si ἐξυπτιάζειν ὄνομα jam significat τὸ ὄνομα ἀναλύειν, s. ἐτυμολογεῖν, cur idem sequenti versu horridius etiam et jejunius dicatur? Neque vero, si Aeschyli verborum copiam et varietatem recordamur, credibile est, eum bis vocabulum ὄνομα binis versiculis continentibus tam insipide repetiisse. Quae cum ita sint, mihi quidem videor et versus 578. una syllaba defecti mensurae, et universae sententiae, ut nunc est, omnem interpretandi sollertiam aspernantis, integritati quam fieri possit optime consulere, sic emendando:

Καὶ τὸν σὸν αὖθις πρόσμορον ἐς ἀδελφεὸν
Ἐξυπτιάζων ὄμμα, Πολυνείκους βίαν,
Δύστηνον αὐτῷ τοὔνομ᾽ ἐνδατούμενος,
Καλεῖ, λέγει δὲ τοῦτ᾽ ἔπος διὰ στόμα·

Deinde vero vicissim in infelicem tuum s. malo tuo fato tibi natum fratrem vultum reflectens, Polynicem, infaustum ei nomen exprobrans, vocat, et his eum verbis affatur. πρόσμορος ἀδελφεὸς Eteocli Polynices dicitur, non quod ei certum interitum portendat, (nam id quidem nuntius regi non oggessisset,) sed potius quod ei malo fato natus sit, ut qui jam bello eum persequatur, quo sane, absque eo fuisset, Eteocles carere poterat. Itaque πρόσμορον nec cum Schol. α. ἀξιοθάνατον, neque cum Scholio, quod e cod. Reg. Brunckius affert, πλησιοθάνατον, τὸν ἐγγὺς θανάτου ὄντα interpretor (scite enim Brunckius: nae melior, inquit, Amphiarao ipso, vates erat nuntius ille, qui jam praeviderat Polynicem in praelio caesum iri), sed potius cum Schol. β. τὸν οὐκ ἐπὶ φιλίᾳ συναδελφὸν, ἀλλ᾽ ἐπὶ μάχῃ. *(deinen recht dir zum Unglück und Verdrusse gebohrnen Bruder.)* Verbi ἐξυπτιάζειν notior vulgo est vis intransitiva, qua pro *supinum esse* ponitur. Idem tamen active quoque usurpatum fuisse constat. Cf. lexic. Aeschyl. h. v. ἐξυπτιάζειν ὄμμα εἰς τινά itaque est, *oculos in aliquem reflectere, resupino vultu aliquem spectare*, quod primum ii facere solent, qui corpora alta, v. c. sidera, turres, montes suspiciunt. Deinde idem vultus est efferentium sese, et alto supercilio alios contemnentium, aut increpantium. Ita Clemens Alex. Paedag. lib. III. x) vetat ἐξυπτιάζοντα παραβλέπειν εἰς τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ ἀποβλέπουσιν εἰς ἡμᾶς, quod utique superbiae foret indicium. Hoc loco igitur vultum Amphiarai Polynicem increpantis optime depingit ἐξυπτιάζειν ὄμμα. Facillime autem ὄμμα et ὄνομα a librariis permutari potuisse, non est quod multis verbis demonstrem y). Πολυνείκους βίαν vel cum ἀδελφεὸν conjungendum est, ita ut post καλεῖ subintelligatur αὐτὸν,

x) p. 253. A. ed. Sylb.

y) Sic Plat. Phaed. c. 47. pag. 260. ed. Fischer. ubi in vulgatis est ἀλλοτρίῳ ὄμματι, rectius Stobaeus legit ἀλλοτρίῳ ὀνόματι.

αὐτὸν, vel cum hoc ipso pronomine construendum. Utrum eligas, parum interest. Nobis tamen postrema ratio majorem videtur commoditatem habere. Participium ἐνδατούμενος jam Stanlejus intellexit non significare *partiens*, *dividens*, id quod h. l. ineptissimum esset, sed potius *exprobrans*. Opportune quoque laudat Sophocleum illud e Trachiniis, v. 801. ubi Hercules Dejanirae conjugium sibi exprobrans dicitur:

τὸ δυσπάρευνον λέκτρον ἐνδατούμενος z).

Nihilo secius tamen in adnotationibus parum aberat, quin optimam hanc interpretationem retractaret, propterea quod se ex adjuncto δὶς τ᾽ ἐν τελευτῇ expedire non posset. Atqui in his verbis corruptelam latere, vix est ejusmodi, ut ambigi debeat. Quid enim quaeso δὶς illud valeat? Nonne prorsus otiosum est et frigidum? Cur enim *bis* dicatur Amphiaraus nomen Polynici exprobrasse? Quapropter sensus certe poetae a nobis divinatus fuerit, si rescripserimus:

Δύστηνον αὐτῷ τοὔνομ᾽ ἐνδατούμενος.

Infaustum ei nomen exprobrans. An autem veram Aeschyli manum hic assecuti simus, alia quaestio est. Nec ipse id affirmare ausim. Si mihi de auctoritate vocabuli δυσεντέλευτος constaret, quovis pignore certarem Aeschylum scripsisse:

δυσεντέλευτον τοὔνομ᾽ ἐνδατούμενος.

Ut ἀτέλευτος est *exitum non habens, non ad finem perductus;* sic ex analogia compositionis esset δυσεντέλευτος, *infeliciter ad exitum perductus;* adeoque δυσεντέλευτον ὄνομα nomen esset *infausti ominis, quod cummaxime ad exitum perducitur.* Eaque lectio propius ad vestigium scripturae, quod in codicibus superest, accederet. Ceterum post Scholiastas, qui tamen sani nihil attulerunt, nemo interpretum haec verba δὶς τ᾽ ἐν τελευτῇ eorumque difficultatem expedire ausus est, praeter unum Pauwium, qui δὶς τ᾽ ἐν τελευτῇ de *fine sermonis* Amphiarai cepit, isto quidem sensu exeunte: *bis ei in clausula sermonis nomen exprobrans.* Quod sane seorsim spectanti valde blanditur.

Nam

z) Schol. ad h. l. recte explicat: ἐνδατούμενος, νῦν, σφόδρα κακῶς λέγων, δυσφημῶν, συνεχῶς μεμφόμενος, ἐπαρώμενος.

Nam apud Euripidem quoque Eteocles, multum cum Polynice altercatus, tandem his verbis deſinit [a]):

ἔξιθ' ἐκ χώρας· ἀληθῶς δ' ὄνομα Πολυνείκην πατὴρ
ἔθετό σοι θείᾳ προνοίᾳ νεικέων ἐπώνυμον.

Is igitur in fine ſermonis, ἐν τελευτῇ τοῦ λόγου, malum nominis omen ei exprobrabat. Sed quamquam Pauwii rationem Scholiaſtarum nugis multum praeſerendam eſſe cenſeo, non tamen eam ab omni difficultate immunem, adeoque prorſus approbandam eſſe arbitror. Cum enim h. l. nuntius Amphiarai verba diſerte commemoret, haud ſatis aptum fuiſſet, antequam initium dictorum audiſſet ſpectator, clauſulae mentionem facere. Nec ipſa narrantis verba diligentius inſpecta id admittunt. Cum enim dicit nuntius Πολυνείκους βίαν καλεῖ, quid aliud innuit, niſi primam Amphiarai ad Polynicen apoſtrophen? Cum vero inter verba Πολυνείκους βίαν et verbum καλεῖ haec interjicit δίς τ' ἐν τελευτῇ τοὔνομ' ἐνδατούμενος, quomodo haec non ad exordium dictorum Amphiarai, ſed ad epilogum pertineant? Sine dubio his verbis indicare voluit nuntius Amphiaraum, antequam iſta quae ſequuntur v. 582. Ἦ τοῖον ἔργον etc. ordiretur, Polynicen nominatim vocaſſe, adjecta ſimul infauſti ominoſique nominis interpretatione. V. c. ſic:

Ὦ Πολύνεικες, νεικέων ἐπώνυμε!

vel ut ipſe apud Euripidem Chorus Phoen. 1503. Polynicen alloquitur, jam mortuum:

ὦ Πολύνεικες, ἔφυς ἄρ' ἐπώνυμος!

Quocirca ſi quis verba τίς τ' ἐν τελευτῇ ut genuina defendere velit, acrius equidem non repugnabo; hoc tamen primum vehementer urgebo, ἐν τελευτῇ non ad finem ſermonis Amphiarai, ſed ad *exitum nominis Polynicis* trahenda eſſe, quemadmodum infra v. 938. his verbis νείκεος ἐν τελευτᾷ haud obſcurum eſt, iterum Polynicis nomen ſpectari. Deinde veró idem ut doceat poſtulabo, τὸ ὄνομα ἐν τελευτῇ ἐνδατεῖσθαι ſignificare poſſe, *nomen alicui propter ejus exitum infau-* *ſtum*

a) v. 645. (al. 649.)

ſtum exprobrare, ſ. *reprehendere.* Quod niſi idoneis exemplis confirmetur, maneo in ſententia, ut in verbis δὶς ἐν τελευτῇ adjectivum latere ſtatuam, quod ſignificet *malum exitum habens*, ſ. *infauſto omine*, *quod jam exitus firmet*, *impoſitum.* Jam ut facilius, quid emendatio noſtra huic loco profuerit, lectores judicare poſſint, Scholiaſtarum h. l. explicationem cum noſtra comparabimus. Etenim ſi illos audimus, ſic, Teutonicis quidem verbis, efferendi ſunt verſiculi: *Dann rief er deinen todeswürdigen Bruder, zergliedernd ſeinen Namen, den Polynices, theilte am Ende ſeinen Namen in zwey Stücke, und fing ſo an zu reden.* Nos autem, emendationem ſecuti facilem, nec infirmis, ut opinamur, argumentis adſtructam, ſic vertimus: *Dann erhob er auf deinen Bruder, das Unglückskind, ſeine Augen; o Polynices, rief er, indem er ihm die unglückliche Bedeutung ſeines Namens vorwarf, und brach dann in dieſe Worte aus.* —

Ceterum vix opus eſt ut moneamus, hanc nominum propriorum ad eventum accommodationem, quae hodie, imminuta hominum ſuperſtitione, frigida et jejuna videretur, magnam Aeſchyli aetate, qua cuncta vaticinandi genera mirum in modum vigebant, vim ac dignitatem habuiſſe, ut mirandum non ſit, eum cum aliorum ſaepe nominum ominibus uſum, tum inprimis hac Polynicis nominis interpretatione, quod ſit πολλῶν νεικέων ἐπώνυμος, ſic delectatum fuiſſe, ut ea pluribus locis in hac una tragoedia recurrat. Cf. v. 660. 831. ſq. 938.

v. 582. Amphiaraus jam Polynici piaculum exprobrat, quod oppugnanda patria urbe contraxerat.

Ἦ τοῖον ἔργον καὶ θεοῖσι προσφιλὲς] *Sane tale facinus etiam diis acceptum fuerit.* Facile unusquisque ſentiet pronomen τοῖον, et particulam καὶ hic valde languere. Suſpicor itaque Aeſchylum ſic ſcripſiſſe:

ἦ θεῖον ἔργον καὶ θεοῖσι προσφιλὲς
καλόν τ' ἀκοῦσαι, καὶ λέγειν μεθυστέροις.

Divinum vero facinus ac diis acceptum, imo poſteris etiam auditu dictuque pulcherrimum; O eine göttliche und den Göttern gefäl-

lige That, und wie schön wird sie im Munde und Ohre der Nachkommen klingen!

v. 584. sq. πόλιν — ἐμβεβληκότα] *Patriam urbem deosque indigenas vastare, peregrinum inducendo exercitum!*

v. 586. μητρὸς δὲ πηγὴν τίς κατασβέσει δίκη;] Stanlejus vertit: *Matrisque fontem quodnam jus exsiccabit?* Recte ad verbum. Sed quo sensu, nemo facile dixerit. Nam quid est μητρὸς πηγὴ b)? Schol. α'. et β'. de patriae lacrymis intelligunt. Verum quomodo aliquis pro patriae lacrymis *matris fontem* dicere potuerit, equidem non assequor. In Scholio marginali Cod. Guelf. exponitur de matris Jocastae lacrymis. At hac opinione, non sublato ptioris interpretationis incommodo, novum etiam accedit! Quis enim hic exspectabat, ut Jocastae mentionem faceret Amphiaraus? Et quamquam δακρύων πηγαὶ, κλαυμάτων πηγαὶ, νοτίοις παγαῖς πυρσὰν τέγγειν, similesque locutiones probae illae quidem sunt, non tamen efficiunt, *matris lacrymas* dici posse μητρὸς πηγήν. Levi igitur emendatione, ni fallor, sanari potest hic versiculus:

Μητρὸς δὲ πηγή τις κατασβέσει δίκην c);

Matris vero (caesae) *vindictam num fons aliquis restinguet? Wird auch irgend eine Quelle die Blutrache einer Mutter auslöschen?* Ita μητρὸς δίκην positum sit pro μητρῴου αἵματος δίκην. Sic Eumenid. v. 230. ἄγει γὰρ αἷμα μητρῷον δίκας. Et sic αἵματος δίκη ἐστί, *justa sanguinis dica*, Eurip. Orest. 499. Amphiaraus nimirum bellum adversus patriam susceptum inexpiabile crimen esse demonstraturus, id cum matricidio comparat, et ut conceptam e materno sanguine maculam negat ullius fontis lavacro elui aut expiari posse, ita et patriae urbis va-

 statio-

b) Sunt qui de *Dircaeo fonte* intelligant; ideoque in edit. Turn. μητρὸς δὲ πηγὴν legitur, et colo post πηγὴν distinguitur, scilicet ut cum πορθεῖν conjungatur. At ineptum hoc sensum praebet. Fontes enim ab hostibus quomodo vastari dicantur? Et cur Dircaeus fons μητρὸς πηγὴ appelletur?

c) nimirum ut τις non *interrogativum* pronomen sit, sed encliticum; et interrogatio non ab eo, sed a tota sententia pendeat; ut Prometh. 117.

ἵκετο τερμόνιόν τις ἐπὶ πάγον;

ſtationem inexpiabili religione ſancitam eſſe docet. In ſimili cauſa ſimilis eſt argumentandi ratio, nec abſimilis verborum ſtructura Choëph. 69. ſqq. Ibi caedes mariti piaculum dicitur, nullis omnium fluminum aquis eluendum; idque comparatur cum pudicitia virginum laeſa, quae nullo unquam remedio reſtitui poſſit. Recordentur autem lectores jure Graecorum antiquo quamcunque caedem piaculum homini contraxiſſe, ſed ita ut ei praeſertim, qui vel invitus vel juſta cauſa adductus aliquem occidiſſet, ſacrificiis et aquae purae inprimis fontanae d) luſtratione expiare caedem liceret.

v. 587. ſq. πατρίς — γενήσεται;] *Et quomodo unquam patria tellus propter cupiditatem tuam armis expugnata ſocia tibi fuerit?* πηγὴ h. l. dicitur Polynicis cum regnandi, tum fratrem, qui eum regno excluſerat, ulciſcendi cupiditas. Univerſa autem haec Amphiarai objurgatio comparanda eſt cum oratione Jocaſtae eundem filium ſuum ab expugnatione Thebarum deterrentis, Eurip. Phoeniſſ. v. 577. ſqq.

v. 589. ſq. ἔγωγε — χθονὸς] *ego vero jam hanc terram pinguefaciam vates hoſtili ſub terra conditus.* πιανῶ χθόνα pro *ſepultus in hac terra putreſcam.* Utrum vero ſequens verſiculus

μάντις κεκευθὼς πολεμίας ὑπὸ χθονὸς

Aeſchyleus ſit, haud equidem pro certo dixerim. Subdubitandi ſaltem cauſam praebet, quod nimis clare his verbis tangi videtur mortis genus, quod Amphiarao impendebat. Jam etſi praevidiſſe eum narrant, ſe ex hoc bello non rediturum, tamen ſe a terra devoratum iri ignorabat. Si vero κεκευθὼς πολεμίας ὑπὸ χθονὸς nihil aliud ſignificaret, niſi *hoſtili terra ſepultus*, tavtologiam ſaperet, cum jam antecedente verſu idem aliis verbis enuntiatum eſſet. Neque vero Aeſchylus pro eximia, quam ſequitur, orationis copia et varietate, duobus continuis verſibus ita ſcripſiſſe videtur, τήνδε πιανῶ χθόνα, et κεκευθὼς πολεμίας ὑπὸ χθονός. Denique concitatior

d) Oreſtes v. c. apud Troezenios aqua ex Hippocrene luſtratus eſſe fertur Pauſan. lib. 2. c. 31. pag. 185. ed. Kühn.

tatior et Amphiarai generoso fervore dignior, ut opinor, esset oratio, si omisso isto versiculo sic decurreret:

Ἔγωγε μὲν δὴ τήνδε πιανῶ χθόνα.
Μαχώμεθ', οὐκ ἄνιμον ἐλπίζω μόρον.

Sic ipsa mortis certitudine ad virtutem bellicam se ipsum exhortatur; quemadmodum de eo Statius e):

talis medios infertur in hostes
Certus et ipse necis. Vires fiducia leti
Suggerit.

Quod autem dicit οὐκ ἄτιμον ἐλπίζω μόρον, eo aperte significat, sibi nihil de vero, quod eum manebat, mortis genere cognitum esse. Sperat potius se fortiter pugnantem in medio cum hostibus conflictu occubiturum.

v. 592. τοιαῦθ' ὁ μάντις ἀσπίδ' εὔκυκλον νέμων, πάγχαλκον ηὔδα] Stephanus, nescio unde, commemorat lectionem εὔκηλον, quam vellem certior auctoritas confirmaret. Nam et per se sensum elegantem praebet: *aereum clypeum quietum*, h. e. *quiete movens*, in quo laudatam Amphiarai σωφροσύνην agnoscas; et illustratur simili Euripidis loco Phoeniss. v. 180. ubi Antigone Amphiaraum curru vectum conspicata his eum verbis admiratur:

ὡς ἀτρεμαῖα κέντρα
καὶ σώφρονα πώλοις
μεταφέρων ἰθύνει.

v. 593. σῆμα δ' οὐκ ἐπῆν κύκλῳ] *insigne autem non erat in clypeo.* κύκλῳ scil. ἀσπίδος. Idem in Amphiarao laudatur apud Euripidem Phoeniss. 1122.

ὁ μάντις Ἀμφιάραος, οὐ σημεῖ' ἔχων
ὑβρισμέν', ἀλλὰ σωφρόνως ἄσημ' ὅπλα.

v. 594. sqq. Οὐ γὰρ—βουλεύματα] *Non enim optimus videri, sed esse cupit; fruens ipse animi sui foecunda segete, e qua prudentia et proba consilia nascuntur.* Egregiam hanc morum Amphiarai notationem omnis antiquitas admirata est. ἄριστος praecipue ad fortitudinem bellicam spectat. βαθεῖαν ἄλοκα, *profundum sulcum*, h. e. *arvum fertile, segetem foecundam.* διὰ

e) lib. VII. Thebaid. v. 699. sq.

φρενὸς καρπούμενος quidam ita ceperunt, ut sit i. q. *φρενὸς διακαρπούμενος*, tmeseos figura; nihil autem necesse est cum *διὰ φρενὸς* more Aeschyleo idem valeat, quod *ἐν φρενί*. Adeoque significatur, Amphiarai animum bonorum consiliorum uberem et foecundum esse, quamvis idem ab omni jactatione multum abhorreat. Eandem animi indolem Persius nobilissimis his versiculis expressit:

Compositum jus fasque animi sanctosque recessus
Mentis, et incoctum generoso pectus honesto
Haec cedo, ut admoveam templis, et farre litabo.

Ceterum Plutarchus in Apophthegmatibus narrat, cum hi versus in scena recitarentur, omnium spectatorum oculos in Aristidem fuisse conversos [f]).

v. 597. sq. *τούτῳ — σέβει.*] *Huic igitur ut sapientes et fortes adversarios apponas suadeo; timendus* enim est *qui deos colit.* *ἐπαινέω* h. l. idem quod *παραινέω*. Gravissimae sententiae, *δεινὸς ὃς θεοὺς σέβει*, decora etiam brevitas est. Utique enim ejus vis aliquantulum imminuta fuisset, si particulam causalem et verbum substantivum diserte addidisset.

v. 599. sq. *φεῦ — δυσσεβεστάτοις*] *Proh iniquam* istam *fortunam, quae justum virum cum impiissimis hominibus consociavit.* *Ὄρνις*, *ales*, h. l. pro *auspicio*, *fortuna*. Nostri dicerent: *Was für ein Unstern hat diesen rechtschaffnen Mann in die Genossenschaft der ärgsten Frevler verwickelt!*

v. 601. sq. *ἐν παντὶ — οὐ κομιστέος*] *In omnibus rebus nihil est mala consortio pejus; fructus* ejus *dignus non est qui colligatur;* h. e. *pessima inde messis metitur.* *καρπὸς* enim *οὐ κομιστέος* ita dicitur, ut *γάμος ἄγαμος* de nuptiis infelicibus. Quis autem sit *καρπὸς οὐ κομιστέος*, statim exemplis a nave et civitate petitis, imo et ipsius Amphiarai exemplo declaratur.

v. 603. *Ἄτης ἄρουρα θάνατον ἐκκαρπίζεται.*] Hic versiculus cum solus spectatur, nemini, ut opinor, Aeschylo indignus videbitur. Grandem enim sententiam gravibus et ornatis

f) apud eundem ibid. pro *ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ* legitur *ἀφ' ἧς τὰ κεδνά.*

natis verbis enuntiat. Attamen h. l. quia non opus erat, ut καρπὸς ille οὐ κομιστέος quaſi quadam definitione explicaretur, quippe quem ex illis qui ſtatim ſequuntur exemplis cognoſcere ſuavius eſſet; deinde quia verſus ille non ſatis vinctus eſt cum antecedentibus, ſed tanquam ſolitarius; denique quia, ubi modo ſubſtantivum καρπὸς adhibitum eſſet, ibi Aeſchylus alio potius verbo, quam verbo ἐκκαρπίζεται uſurus fuiſſe videtur; his igitur cauſis adducor fere ut credam, illum verſiculum ex alia quadam tragoedia, propter argumenti ſimilitudinem primum a Grammatico quodam ad marginem ſcriptum, deinde a librariis in contextum, quaſi hic inſerendus eſſet, receptum fuiſſe. Certe ſi poſt κομιστέος puncto diſtinguamus, continuoque, omiſſo v. 603, pergamus legere Ἦ γὰρ — — non modo nihil ad ſenſum deſiderabitur, ſed etiam ſuavitas in tranſitu major erit, ſi a metaphora illa καρπὸς οὐ κομιστέος, attentionem ſpectatoris excitante, ſtatim ad exempla, quae ſequuntur, quaeque exſpectationi opportune ſatisfaciunt, oratio procedat. Ut autem in epigrammate ingratum eſſet, id quod in eo acuminis inſtar eſt, prius intelligere quam totum cognoveris; ut aenigmata non prius ſolvi quam audiri volumus, ita etiam h. l. verſiculus ille,

Ἄτης ἄρουρα θάνατον ἐκκαρπίζεται,

decoctam habere dulcedinem videtur, quae faſtidium potius quam voluptatem afferat, propterea quod, quis ille ſit καρπὸς οὐ κομιστέος, nimis clare explicat, juſtoque citius id nobis ingerit, quod ex iis, quae ſequuntur, exemplis ipſi reperire maluiſſemus. Si tamen vere hic ab Aeſchylo ſcriptus ſit, hoc ſaltem certiſſimum exiſtimo, copulativam poſt Ἄτης particulam intercidiſſe. Certe ſi reſcribamus:

Ἄτης δ' ἄρουρα θάνατον ἐκκαρπίζεται,

vis appoſitionis eniteſcit, et imminuitur loci communis male intruſi ſpecies. Tum enim ſtatim colligit auditor, ἄτης ἄρουρα non abſolute, ſed relate ad ὁμιλίαν κακὴν poni, ita ut ipſa haec ὁμιλία appelletur ἄτης ἄρουρα, quae mortem pro fructu ferat; q. d. *In omnibus negotiis nihil eſt pejus malo conſortio;*

tio; pessimam ex eo messem metas; est enim tamquam ager nequitiae, qui mortem fructum gignit. In allegoria nihil est, quod placere non debeat; ut enim in agro nocentibus herbis consito, si collectis ex eo forte vescaris, etiamsi tu illas non severis, pestilentia tamen earum corpus affectum sentias; ita ex consuetudine cum improbis, quamvis a peccatorum contagione integrum castumque servaveris animum, commune tamen poenarum, quae illos manent, periculum subeas necesse est. De v. ἐκκαρπίζεσθαι v. lexic. Aeschyl. Ceterum Burtonus ob sententiae similitudinem comparavit Pers. 819. 820. et Pauli Apostoli dictum Ep. ad Rom. 6, 23.

v. 604-610. ἢ γὰρ —

Optime sic Latinis versibus reddidit Grotius:

Aut justus aliquis nave conscensa simul
Cum navitarum perfido audaci grege
Obruitur undis, hostibus Divûm additus.
Aut innocens sanctusque populares habens
Injurios hospitibus, immemores Deûm
Implicitus isdem cassibus venaticis
Una flagellum patitur ultoris dei.

nisi quod falsam lectionem ἢ γὰρ pro vera ἦ γὰρ secutus est. Non igitur vertendum *aut justus aliquis* etc. sed: *Profecto enim justus* etc.

v. 605. ναύτησι θερμοῖς καὶ πανουργίᾳ τινί] Arnaldus corrigebat καὶ πανουργοῖσιν τισί· id vero nimis redolet vulgarem orationem, ut, quomodo lectionem tam facilem librarii in difficiliorem mutaverint, exputare nequeas. Si quid mutandum sit, malim corruptelae sedem in vocabulo ναύτησι quaerere. Pro illo nimirum fieri posset ut Aeschylus scripserit aliud substantivum, quod cum πανουργίᾳ copularetur, v. c.

Τόλμᾳ τε θερμοῖς καὶ πανουργίᾳ τινὶ,

tumque ναύτησι ortum dicatur e glossa interlineari, quae substantivum omissum adjectivo θερμοῖς addidisset. Vere autem repetendum est ἀνδράσι, ex ἀνὴρ praecedente, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ. Stanlejum in Commentario inedito pro καὶ emendasse κἂν auctor est Burtonus; id autem non vereor, ne multi futuri

tuti sint, quibus arrideat. Nec sane opus est aliquid mutari. πανουργίᾳ τινὶ pro societate hominum facinorosorum dicitur. Plura hujus figurae exempla collegimus in lexic. Aeschyl. h. v.

v. 607. Si ξυμπολίταις legamus, e ξυνεισβὰς repetendum est συνὼν, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ. Sin autem ξὺν πολίταις, facillime cum sequentibus construetur. Verum ipsa haec facilitas hanc mihi lectionem suspectam reddit. Fortasse autem legendum est:

Ἢ ξυμπολίτης ἀνδράσιν, δίκαιος ὢν,
Ἐχθροξένοις — ∪

vel in eadem civitate degens justus cum hominibus inhospitalibus etc.; ita ξυμπολίτης bene responderet antecedenti ξυνεισβὰς πλοῖον etc. verborumque collocatio exquisitior et concinnior esset.

v. 608. ἐχθροξένοις] *hospitalitatis jura violantibus.* θεῶν ἀμνήμοσι, *deorum immemoribus*, i. e. contemtoribus.

v. 609. ταυτοῦ κυρήσας ἐνδίκως ἀγρεύματος] Quia ἄγρευμα de *praeda* tantum, non de reti aut plaga usurpari existimat Heathius, lectione ἐκδίκως praelata hunc sensum elicit: *ejusdem cum iis praedae partem injuste adeptus.* In quo miror eum non intellexisse, hoc modo plane Aeschyleae sententiae vim ac veritatem adulterari. Quid enim? Si justus vir in societatem praedae cum facinorosis injuste venerit, nonne ipsum quoque a justitia discessisse necesse est? ἄγρευμα etiamsi proprie *rete* non denotet, falsum tamen est, unicum ei *praedae* significatum subjici. Imo potius saepe *capturam*, *venationem (un parti de chasse)* designat; ut, si quis liberius latine aut germanice verterit, haud aberraverit a sensus veritate, si pro vocabulis *captura (Fang)* actionem denotantibus, ista *rete (Nez)* in versione substituerit. Etenim *in eandem capturam incidere*, quid aliud est, nisi *in idem rete incidere?* ἐνδίκως vel cum κυρήσας construendum, ut significet ἀληθῶς, quam vim huic adverbio interdum tribui Hesychius testatur, hoc sensu: *si in eosdem casses vere inciderit (wenn er nun wirklich gerade in einerlei Netz mit ihnen gefangen wird)* vel sublato commate

(X) 5 post

post ἀγρευόμενος, cum πληγεὶς ἐδάμη, quod si melius placeat, poetam hoc adverbio justitiam divinam excusasse dicamus; quae hominem innocentem quamvis ipsum poena non dignum, tamen propterea, quod in improborum consortio deprehensus sit, eadem qua illos calamitate afficere cogatur; quia consultius sit unum hominem etiam sine ejus merito affligi, quam tot improbos propter unius innocentiam impunitos dimitti.

v. 610. θεοῦ μάστιγι παγκοίνῳ] nobili metaphora pro *communi calamitate divinitus immissa*. Fons comparationis observatione quadrigarum contineri videtur. Auriga enim e quatuor equis junctis tres ferocientes flagello percussurus, vix ac ne vix quidem, ne eodem ictu quartum quoque tangat, efficere potest.

v. 611. ἔτοι δ' ὁ μάντις] Brunckius notavit in cod. Reg. A. legi ἔτως δ', idque etiam in B. vulgato superscriptum esse. Unde se probaturum ait ὅτως ὁ μάντις. Idque mihi hanc ab causam verum videtur, quod vis comparationis magis clarescit.

υἱὸν Οἰκλέους λέγω] Familiare tragicis est hoc genus ἐπεξηγήσεως, cf. v. 491. Choëph. v. 127. Sophocl. Antig. v. 204.

v. 612. Admirabilis in his est verborum delectus. Primum enim laudes Amphiarai cumulantur, hisque singulis opponuntur sociorum ejus vituperia, nimirum ut eo fortius animum talis ac tanti viri misericordia pellat, cui propterea quod in eorum consortium inciderit, una cum illis pereundum sit. Adjectivis δίκαιος et εὐσεβὴς respondet in oppositione ἀνοσίοισι; ad ἀγαθὸς, quod h. l. *fortem* designat, refertur θρασυστόμοισιν; denique vocabulo σώφρων, quod Amphiarai sapientem in omnibus rebus temperantiam ac moderationem describit, opponitur φρενῶν βίᾳ, quod idem est ac φοίτῳ φρενῶν v. 663. significatque insaniam istorum hominum, quam insolentia et superbia maxime declarabant. Φρενῶν βίᾳ non, ut

ut a nonnullis factum video, ad τείνεσι g), sed potius ad θρασυστόμοισιν trahendum est, plane ut v. 663. φλύοντα et σὺν φοιτῷ φρενῶν conjungitur.

v. 615. τείνουσι πομπὴν τὴν μακρὰν πάλιν μολεῖν] Haec de fuga intelligenda esse recte Heathius vidit; *qui* sua scil. stultitia *hoc efficiunt, ut longa via, qua venerunt, eadem*, turpiter scil. in fugam versi, *revertantur. Die es recht darauf anfangen, den weiten Weg, den sie gekommen sind, wieder zurück zu thün.* cf. v. 548. et lex. Aeschyl. v. Πομπή. ξυγκαθελκυσθήσεται vulgo interpretantur, *una deorsum trahetur*, in eoque mortis genus, quo periturus esset Amphiaraus, ab Eteocle tangi Heathius existimat. At quomodo id Eteocli notum fuerit, quod ne ipsi quidem Amphiarao cognitum atque perspectum esset? Nam ex oraculo nihil aliud rescierat, quam in hoc bello omnes praeter Adrastum duces perituros esse. Fac vero Amphiaraum hoc quoque praevidisse, se terrae hiatu absorptum iri, quis eadem notitia jam Eteoclem hostium regem imbuerat? Sed ut hoc quoque demus, et prolixe cum Heathio agamus, quae tandem causae sunt quaeso, quibus ut, id Aeschylum h. l. spectasse, probabiliter efficiatur? Omnino enim in tragoediis interpretandis maximopere cavendum est, ne, quia certam alicujus fabulae seriem a scriptoribus mythologis certa ratione ac via traditam esse videmus, ideo eandem a tragico poeta eodem modo contextam esse fingamus. In Sophoclis Oedipo Coloneo, ut hoc utamur, Amphiarai mentione facta, ne mortem quidem ei impendere significatur, nedum ut Sophocles de causa mortis fabulosa aliquid innuerit. Itaque ξυγκαθελκυσθήσεται non vertendum est *una deorsum trahetur*; (praepositio enim κατὰ in

g) Pauwius φρενῶν βίᾳ cum συμμιγεὶς construere maluit, ut significetur scilicet Amphiaraum *invito animo* (ut βίᾳ θεῶν est *invitis diis*) cum impiis hominibus hanc societatem iniisse. Sed hac ratione constructio fit ambigua et impedita. Et, quamquam notum est, quomodo Amphiaraus uxoris Eriphyles dolo coactus sit ad hanc expeditionem suscipiendam, (vid. Apollodor. lib. III. p. 151. ed. Commelin.) tamen Aeschylus antea nullibi istam fabulae partem tetigit, ut saltem jure dubitari possit, an his verbis, φρενῶν βίᾳ, illam respexerit.

in compositione, h. l. ut saepe, non est putide premenda;) sed potius, *una abripietur*, *una cum reliquis* eadem scil. fuga et clade *trahetur*. Germ. *er wird mit fortgerissen*, *mit in ihr Unglück hineingerissen werden*. Διὸς θέλοντος iterum ut v. 564. θεῶν θελόντων coll. v. 522. ad avertendam impietatis suspicionem dictum.

v. 617. sqq. δοκῶ — καίριος] *Jam equidem eum ne oppugnaturum quidem portam existimo; non quo ignavus sit aut imbellis timidusque, sed quia sibi fatale esse scit, hoc in proelio occumbere, si quidem Apollinis oraculis veritas constiterit. Is est enim Amphiaraus, qui aut sileat, aut tempestiva dicat.* Hujus loci verum sensum parum assecuti sunt interpretes, praesertim ii, qui Eteoclem aliquid de mortis genere, quo periturus esset Amphiaraus, inaudiisse somniant. Nos Aeschylum ex se ipso primum explicandum esse, antequam externa sensus inveniendi praesidia circumspiciantur, cum alias nobis persuasimus, tum ejus opinionis hoc loco potissimum, maximum profecto fructum cepimus. Quicquid enim hic Eteocles de Amphiarai morte dicat, id unice e nuntii verbis v. 589-591. pendere statuimus. Quod enim is narraverat, vatem dixisse: ἔγωγε μὲν δὴ τήνδε πιανῶ χθόνα· id sic interpretatur Eteocles, eum haec non temere, sed ab Apolline monitum pronuntiasse. Nihil igitur opus est, ut aliunde de ea re, etiamsi nuntius ista non narrasset, aliquid Eteocli innotuisse credamus. Non quo ignota plane fuerit Aeschyli aetate fabula, quae Amphiaraum hiscentibus terrae faucibus haustum esse traderet (utpote cujus Pindarus paucis annis post Aeschylum natus mentionem faciat); sed hoc volumus, Aeschylum in adornanda hac tragoedia illam fabulam nihil moratum esse. Etenim si quis alius, Aeschylus certe est in fingendo suus; nec tam quid alii commenti sint, quam quid ut ipse comminiscatur convenientia postulet, curare solet. Itaque ut in verbis φρενῶν βίᾳ negabamus eum ad Eriphyles fraudem respexisse, sic h. l. quaecunque Eteoclem de Amphiarai interitu loquentem faciat, ea non extrinsecus, sed, ut veritatem dialogi tragici decet, e sola nuntii quicum colloquitur

tur Eteocles, narratione petita eſſe cenſemus. Quocirca paraphraſi liberiore verum horum verborum ſenſum declarabimus, in qua nihil addemus, niſi quod per ipſum colloquii nexum ſubintelligi neceſſe ſit. Sic igitur Eteocles: *Quod autem me mones* h) *de propugnatore adverſus Amphiaraum mittendo, id equidem haud ſcio an ne opus quidem futurum ſit. Quantum enim e verbis tuis* i) *intellexi, ipſe mortem ſuam ſibi praeſagit vates prudentiſſimus. Itaque ne aggreſſurum quidem ad portam arbitror. Non quo eum, ut impotens ille Tydeus auſus eſt* k)*, ignaviae aut timiditatis incuſem; imo novi eum fortiſſimum eſſe; ſed quod Apollo ei praedixerit, eum in hoc praelio mortem oppetiturum eſſe. Niſi enim divinitus oraculo monitus eſſet, certe non ita fidenter, nec tam intempeſtive pronuntiaſſet, ſe in hac terra ſepultum iri. Unde enim futuri ſcientiam ſibi arrogaret homo prudentiſſimus, niſi ſe divina mente inflammatum iſta dicere ſciret? Aut quomodo ſi tantum conjiceret cladem ſuam, triſtem eventum, qui militum animos frangere poſſet, non ſilentio potius preſſiſſet? Certe enim Amphiaraus non is eſt, qui futiliter immodiceque garriat, ſed potius aut ſilet, aut ea tantum loquitur, quae opportuna ac tempeſtiva ſunt. Quare non dubito quidem eum, donec ceciderit, ante portam fortiter pugnaturum, (quemadmodum ipſe ſe honeſtam mortem ſperare dicebat)* l)*, attamen eum portam oppugnaturum eſſe, haud eſt veriſimile.*

δοκῶ μὲν] Huic μὲν reſpondet ὅμως δὲ v. 622. Germ. *Nun glaub' ich zwar, daſs er nicht einmal auf das Thor einen Angriff thun werde.*

v. 618. *λήματος κάκη* non eſt *conſilii inopia*, ſed i. q. ἀψυχία v. 385. aut ἄψυχος κάκη v. 194. Germ. *Nicht als obs ihm an Muth und unternehmendem Geiſte fehlte.* Bellicam Amphiarai fortitudinem omnes celebrant. Sic Pindarus m) appellat eum πολε-

h) v. 597.
i) v. 589 - 591.
k) v. 384. ſqq.
l) v. 591.
m) Nem. X. 16.

πολέμοιο νέφος, et alibi n) cum fortissimis componitur o). Sophocli vero p) est:

θορύσσει Ἀμφιάρεως, πανπρῶτα μὲν
Δορὶ κρατύνων, πρῶτα δ' οἰωνῶν ὁδοῖς.

v. 619. ἀλλ' οἶδεν, *sed quod certo scit*, oraculo, ut conjicio, monitus, non levi conjectura ductus.

v. 620. εἰ καρπὸς ἔσται — Λοξίου.] *Si quidem fructum* h. e. exitum *habitura sint oracula Phoebi*. Sed veram puto Canteri emendationem, εἰ κάρτος ἔσται. Nam alibi quoque κράτος de oraculis usurpatur, quae vero exitu corroborentur. v. c. Sophocl. Oed. Col. 1327.

εἰ γάρ τι πιστόν ἐστιν ἐκ χρηστηρίων
Οἷς ἂν σὺ προσθῇ, τοῖσδ' ἔφασκ' εἶναι κράτος.

v. 621. φιλεῖ — καίρια.] Stanl. in commentar. MS. conj. φιλεῖ δὲ σιγᾷν (omisso μᾶλλον) ἢ λέγειν τὰκαίρια.

v. 623. ἐχθρόξενον πυλωρὸν] *portarum custodem peregrinis adversarium*. ἐχθρόξενος h. l. alio modo, quam v. 608. dicitur. Illic enim in vituperio, hic autem in laude ponitur. Metaphora, quantum video, petita est a similitudine canis villatici, qui tum demum maxime probatur, si, ut Columella ait q), semper excandescat in exteros.

v. 624. γέροντα τὸν νοῦν, σάρκα δ' ἡβῶσαν φέρει] *Consilio quidem et prudentia senem, corpus vero juveniliter vigens gerit*. Eadem est variatio constructionis, quae v. 556. occurrebat. Inepta est lectio Rob. quam et Schol. β. agnoscit, φύει. τρέφει autem, quod Brunckio in mentem venit, sane non displiceret.

v. 625. ποδώκες ὄμμα] scil. αὐτοῦ ἐστιν. Oculorum celeritas ad occupandam, quaecunque se obtulerit, vincendi occasionem, in ducibus laudatur.

χεῖρα

n) Isthm. VII. 45. sqq.

o) Olymp. VI. 27. cum μάντιν τ' ἀγαθὸν καὶ δουρὶ μάρνασθαι nominat.

p) Oedip. Colon. v. 1309.

q) de R. R. VII. 12, 5.

— — — χεῖρα δ' ȣ̓ βραδύνεται
Παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν ἁρπάσαι δόρυ.

Neminem vidi interpretum, qui ista sic expedierit, ut mihi satisfaceret. Ut Scholiastas graecos mittam, quos lectores ipsi suo loco consulent, Abreschius ita construendum esse putavit: τὸ δὲ δόρυ (τὸ μετὰ τὴν) χεῖρα οὐ βραδύνεται ἁρπάσαι (τὸ τȣ̃ σώματος μέρος τὸ) παραγυμνωθὲν τῆς ἀσπίδος, i. e. *nec cunctatur hasta in manu rapere, seu vulnus infligere, qua vel tantillum clypeo nudum ostenditur corpus.* At quis tam duras ellipses, tantamque verborum trajectionem ferat in Aeschylo, qui si e plurimis locis judicandus sit, ab intricata verborum structura, praesertim extra choricos cantus, vehementer abhorruit! Haud magis nobis placet Burtoni ratio, hunc in ordinem verba redigentis: (κατὰ) χεῖρα δὲ ȣ̓ βραδύνεται ἁρπάσαι δόρυ παρὰ τὸ (μέρος τȣ̃ ἀντιπάλȣ) γυμνωθὲν τῆς ἀσπίδος. In quo me maxime offendit constructio ἁρπάσαι δόρυ παρὰ τὸ μέρος τȣ̃ ἀντιπάλȣ, pro: *hasta petere nudatam* seu *apertam corporis partem.* Στέρνον ἁρπάσαι δορί, bene dicitur; at δόρυ ἁρπάσαι πρὸς στέρνον non item. Quae cum ita sint, versum illum, si quidem omnino Aeschyleus sit, ita restituendum esse putem:

Τὸ παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν ἁρπάσαι δορί,

ut παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν pro ἀσπίδος παραγυμνωθὲν dicatur. Ἁρπάσαι δορὶ est id quod Latinis *hasta haurire*, aut *hasta rapere*; ut in caestuum certamimis descriptione Pollucem inter et Bebrycem ap. Valerium Flaccum lib. IV. v. 291. (quem locum Abreschio debeo):

Emicat hic dextramque parat, dextramque minatur,
Tyndarides; redit huc oculis et pondere Bebryx
Sic ratus; ille autem celeri rapit *ora sinistra.*

Virgil. Aen. X. 312.

Huic gladio perque aerea suta
Per tunicam squalentem auro latus haurit *apertum.*

Quamquam vero in descriptionibus certaminum et praeliorum saepenumero mentio fit partis corporis nudatae, vel non bene tectae, quam adversarius gladio aut hasta, aut pugnis denique rapuerit, idque adeo bene huic loco quin con-

veni-

veniat, dubitari non potest, ultro tamen fateor, me nondum satis hac ellipsi delectari, qua τὸ παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν positum esset pro τὸ παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν ἀντιπάλου μέρος. Ubicunque enim poetae partem corporis clypeo nudatam designare volunt, ibi, quantum recordor, semper addunt, ecquod membrum ita nudatum fuerit; saltem universum corporis χροὸς, aut aliud ejus generis vocabulum nunquam omittunt. Sic Homerus memorat Thoantem στέρνον γυμνωθέντα Il. Π. 312. et Euripides in duello Eteoclis et Polynicis hujus humerum nudatum ab illo animadversum narrat r):

κἀν τῷδε μόχθῳ γυμνὸν ὦμον εἰσιδὼν
ὁ πρόσθε τρωθεὶς στέρνα Πολυνείκης βίᾳ
διῆκε λόγχην. —

His addo Theocritum certamen Castoris et Lyncei describentem, Idyll. XXII. ubi v. 187.

Ἔγχεσι μὲν πράτιστα τιτυσκόμενοι πόνον εἶχον,
Ἀλλάλων εἴ πα τι χροὸς γυμνωθὲν ἴδοιεν.

Vides igitur, quomodo ab his poetis eadem res multo dilucidioribus verbis descripta sit, quam Aeschylus descripsisset, etiamsi correctione nostra versiculum hunc multum sublevarimus ita legendo:

Τὸ παρ' ἀσπίδος γυμνωθὲν ἁρπάσαι δορί.

Longe igitur melius videtur, versiculum ita intelligere: *manu vero haud cunctatur a sinistro latere nudatum gladium educere*; ut nostri dicerent: *er ist gleich bereit vom Leder zu ziehen.* Sic saepe ἁρπάζειν usurpatur. παρ' ἀσπίδος deberet esse *a sinistro latere*, sicut παρ' ἀσπίδα *sinistrorsum*, ἐπ' ἀσπίδι *a sinistra* significare notissimum est. Denique δόρυ paulo insolentius positum esset pro ξίφος, quemadmodum Sophocles aliquando ἔγχος pro ξίφος adhibuit Ajac. 668. coll. 829. sqq. item Schol. ad v. 668. et Eustath. ad Iliad. Z. 319. p. 505. lin. 31. ed. Basil.

Posteaquam ista scripseram, non sine voluptate cognovi hanc explicationem Brunckio quoque placere. Et sane in ea prorsus acquiescerem, si exempla mihi nota essent, qui-

r) Phoeniss. 1406.

quibus παρ' ἀσπίδος eodem modo ſignificare poſſe *a ſiniſtro latere*, quomodo παρ' ἀσπίδα vel παρ' ἀσπίδας *ſiniſtrorſum* ſignificat, amplius confirmaretur. Atqui ejusmodi exempla non recordor; nec utriusque locutionis eadem eſt ratio. Nam in παρ' ἀσπίδος ambiguitas eſſet, quae non eſt in παρ' ἀσπίδα. Quapropter verſum male tornatum haud ſcio an interpolator aliquis adjecerit, qui quid eſſet χεῖρα δ' ὀ βραδύνεται ſupplemento quodam declarandum putaret. Certe ſi eo prorſus deleto ſic procederet oratio:

γέροντα τὸν νοῦν, σάρκα δ' ἡβῶσαν φέρει,
ποδώκες ὄμμα, χεῖρα δ' οὐ βραδύνεται.
θεοῦ δὲ δῶρόν ἐστιν εὐτυχεῖν βροτοὺς.

tantum abeſſet, ut aliquid ad ſenſum deſideraretur, ut potius integra ſententia concinna dictionis brevitate concluderetur. ποδώκες ὄμμα imperatoris in obſervando celeritatem, χεῖρα δ' ὀ βραδύνεται s) ſtrenuam ejus fortitudinem deſignaret. Quod reliquum eſt, judicet lector e verſione, quam addam, quid iſta de conjectura ſtatuendum ſit: *Gleichwol will ich ihm auch einen Mann, den wackern Laſthenes entgegenſchicken, einen Greis an Geiſt, bei voller Jugendſtärke des Körpers; ſchnell iſt ſein Blick, und ſeine Fauſt nicht minder raſch. Doch iſts immer Gottes Geſchenk, wenn gutes Glück die Thaten der Sterblichen krönet.*

v. 628. Chorus ita precatur: *O dii, juſtas preces noſtras audite, et felicem civitati* belli *exitum date; hos advenas, hoſtilia mala e terra profligantes. Jupiter autem eos a turribus propulſans fulmine occidat.* Ut Latini nonnunquam *damna, calamitates*, dicunt pro hominibus damna aut calamitates inferentibus, ſic h. l. οἱ ἐπίμολοι, advenae hoſtes, appellantur δορίπονα κακά,

s) Sic Eteocles Eurip. Phoeniſſ. v. 765. ἀλλ' εἶμ', ὅπως ἂν μὴ καταργῶμεν χέρα. Et Ulyſſes in Philoct. Sophocl. v. 98. κἀυτὸς ὢν νέος ποτὲ Γλῶσσαν μὲν ἀργὸν, χεῖρα δ' εἶχον ἐργάτιν. quem locum ſupra ad v. 449. ubi noſtram vocabuli στομαργὸς explicationem optime illuſtrat, neſcio quomodo oblitus ſum commemorare.

κὰ, damna bellica, ſ. haſtis nocentia. γᾶς autem apte ſic inter ἐκτρίποντες et ἐπιμόλας interjectum, ut pariter ad utrumque referri poſſit. ἐκτρίπειν γᾶς idem quod deinde πύργων ἔκτοθεν βάλλειν.

v. 633. τὸν ἕβδομον δὴ τόνδ' ἐφ' ἑβδόμαις πύλαις λέξω — οἵας γ' ἀρᾶται καὶ κατεύχεται τύχας.] *Jam dicam, qualia infortunia ſeptimus ille ad ſeptimam portam* oppugnandam conſtitutus, *tuus ipſius frater urbi optet atque imprecetur.* Nominativi ὁ ἕβδομος etc. propter ſequens verbum λέξω noto graecismo in accuſativos mutati ſunt. Adeoque non eſt, cur τόνδε cum Brunckio ſollicitemus. Quod enim is ſubſtituendum cenſebat νῦν, ejus vis jam ineſt particulae δὴ, quae idem valet, quod ἤδη. Ut autem *ille* apud Latinos, ſic ὅδε centies refertur ad ſequentia, quae dicturi ſunt loquentes.

τὸν αὐτῦ σοῦ κασίγνητον] „Fortaſſe leg. αὐτῦ σὸν, *tuum ipſius fratrem.* τὸν σὸν αὐτῦ κασίγνητον, ut ἡ ἐμὴ τῦδ' ἀνδρὸς τραπέζῃ Oedip. Tyr. v. 1462. de qua locutione praeter Schol. ad h. l. vid. Euſtath. ad Il. B. v. 54." *Burgeſſ.*

v. 636. ſqq. πύργοις ἐπεμβὰς — τίσασθαι τρόπον] Optat nimirum, *ut ipſe, turribus conſcenſis et rex huic terrae declaratus, paeana ob expugnatam urbem magno cum clamore exorſus, tecum congrediatur, et ſive ceciderit, te ſimul occidat, ſive ſuperſtes fuerit, te, a quo tali ac tanta ignominia affectus et expulſus ſit, eodem modo exſilio multet.*

κἀπικηρυχθεὶς χθονὶ ſcil. βασιλεὺς, ſ. νικητὴς, *rex aut victor publico praeconio declaratus.* ἁλώσιμος παιὰν, carmen ob expugnatam urbem Marti aut Apollini cantatum. Sic ἁλώσιμος βάξις fama de urbe expugnata, Agam. 10. ἐπεξιακχάσας [t])] ſignificat ſe ipſum tanquam praecentorom verba praeiturum. Ineſt autem ſimul clamoris ſignificatio.

v. 638.

t) Si copula in hoc verſu neceſſaria eſſet, optimum foret legere:

Ἁλώσιμον παιᾶνά τ' ἐξιακχάσας

quam quidem lectionem inter V. L. ab anonymo in ora Ed. Ald. in Bibl. publ. Cantabr. citari teſtatur Burtonus. Quod enim Stanlejus in commentar. inedito propoſuit Ἁλώσιμόν τε παιᾶν' ἐπεξιακχάσας, id metrum non patitur.

v. 638. Σοὶ ξυμφέρεσθαι καὶ κτανὼν θανεῖν πέλας, Ἢ ζῶντ' ἀτιμαστῆρα τώς σ' ἀνδρηλάτην Φυγῇ τὸν αὐτὸν τόνδε τίσασθαι τρόπον.] In his verſibus primum transpoſitio facta videtur circa verba καὶ κτανὼν θανεῖν πέλας. Si enim ita ſcripſiſſet Aeſchylus, τὸ θανεῖν videtur primarium eſſe, et adjunctum κτανὼν ſecundum in ſententia locum obtinere. Atqui id ineptum eſſet. Polynices enim optaret, ut ipſe moreretur. Imo veritas et ratio illud poſtulabat, ut, cum duplex ei conditio propoſita eſſet, nimirum ut *aut* in duello cum fratre occumberet, *aut* ex eo vivus diſcederet, optaret aliquid, quod, ſive illud, ſive hoc accidiſſet, expetendum ſibi videretur. Si igitur fatale ſibi eſſet, in certamine occumbere, ſane pro acerbitate odii, quod eum in fratrem ſtimulabat, nihil erat, quod ardentius optaret, quam ut eum a quo interficeretur, ſimul occideret; id igitur ſic potius enuntiandum erat, κτανεῖν θανὼν πέλας, quam κτανὼν θανεῖν πέλας· ſin autem vivus e conflictu diſcederet, nolebat certe victus, ſed victor diſcedere. Jam ſi viciſſet Eteoclem, eum aut occidere, aut in exilium agere poterat. Ex his duobus hoc praeoptabat. Fratrem enim, qui ſe regno et urbe excluſerat, ex jure talionis eadem injuria ulciſci malebat. Itaque ſic emendandos eſſe hos verſiculos mihi perſuaſi:

σοὶ ξυμφέρεσθαι καὶ κτανεῖν θανὼν πέλας
ἢ ζῶν ἀτιμαστῆρα τώς σ' ἀνδρηλάτην
φυγῇ τὸν αὐτὸν τόνδε τίσασθαι τρόπον.

His ita conſtitutis optat Polynices, ut, cum fratre congreſſus, aut occidat eum, etiamſi ſibi una cum eo moriendum ſit, aut ſi ſuperſtes fuerit, eum qui ſe regno expuliſſet, viciſſim expellat. Prior autem correctio a Scholiaſta ai confirmatur; cujus ex interpretatione, συστῆναί σοι καὶ φονεῦσαι ἀποθανὼν ἐγγύς, clare apparet, eum in ſuo codice non legiſſe κτανὼν θανεῖν πέλας, ſed potius κτανεῖν θανὼν πέλας. Apud Sophoclem Oedip. Col. primum quidem Polynices v. 1339. optat, ut ſibi contingat fratrem vi expellere, Odipus vero ei imprecatur, ut occiſus a fratre ipſum viciſſim occidat.

ἀλλὰ συγγενεῖ χερὶ
Θανεῖν, κτανεῖν θ' ὑφ' ἧπερ ἐξελήλυσαι.

Accedit quod Euripides quoque Oedipi diras ita ratas fuisse auctor est, ut prior Polynices a fratre letali vulnere affectus, jam moribundus ipsum vicissim interfecerit u):

ἔτι γὰρ ἐμπνέων βραχὺ,
Σώζων σίδηρον ἐν λυγρῷ πεσήματι
Μόλις μὲν, ἐξέτεινε δ' εἰς ἧπαρ ξίφος
Ἐτεοκλέους, ὁ πρόσθε Πολυνείκης πεσών.
Γαῖαν δ' ὀδὰξ ἑλόντες, ἀλλήλοιν πέλας
Πίπτουσιν ἄμφω, κοὐ διώρισαν κράτος.

Itaque si emendatio nostra valeat, bene inter se cohaereant ξυμφέρεσθαι — κτανεῖν — τίσασθαι; et ut infinitivi κτανεῖν ac τίσασθαι disjunctive posita ea designarent, quorum alterutrum ut fieret Polynices expetebat, sic participia θανὼν et ζῶν utriusque horum eventorum conditiones innuerent.

τὼς i. q. ὅτως, construendum cum ἀτιμαστῆρα; et ἀτιμαστῆρα τώς σ' ἀνδρηλάτην est, *te expulsorem suum tam in se contumeliosum*.

v. 640. φυγῇ τὸν αὐτὸν τόνδε τίσασθαι τρόπον] Macrologiam quandam sapit hic versiculus; et si pro ἀνδρηλάτην in quibusdam codd. forte reperiretur ἀνδρηλατεῖν, in proclivi esset suspicari versum 640. ex interpretatione ortum, Aeschylumque tantum scripsisse:

ἢ ζῶν ἀτιμαστῆρα τώς σ' ἀνδρηλατεῖν,

quod si verum esset, particula τὼς i. q. ὁμοίως cum ἀνδρηλατεῖν construeretur. Sed haec incertiora sunt, quam ut mutari nunc quidem aliquid debeat.

v. 641. sqq. τοιαῦτ' — Πολυνείκους βία.] *Talia vociferatur Polynices, patriaeque terrae indigenas deos invocat, ut preces suas diligenter respiciant*, easque omnino ratas habeant. Ordo verborum est: τοιαῦτ' ἀυτεῖ Πολυνείκους βία, καὶ καλεῖ θεοὺς γενεθλίους πατρῴας γῆς, πάγχυ ἐποπτῆρας τῶν ὧν λιτῶν γενέσθαι.

v. 644.

u) Phoeniss. v. 1429. sqq.

v. 644. εὔθετον σάκος] duplicem lectionem, εὔθετον et εὔκυκλον, jam Schol. ά. memorat. Utraque satis bonum sensum fundit, ut, quae verior sit, vix certo decerni queat.

v. 645. διπλοῦν τε σῆμα] nempe una tantum imago erat, sed duabus figuris aut formis constans.

v. 646. sq. χρυσήλατον — ἡγεμένη] *Aureum enim* s. ex auro fabricatum *hominem armatum* (h. e. militem) *ducit mulier quaedam modeste praeiens.* ἰδεῖν pendet a τευχηστήν, pleonasmo Graecis familiari; ut εἰσιδεῖν νεανίας Eurip. Phoeniss. 146.

v. 648. Δίκη δ' ἄρ' εἶναί φησιν] Stanlejus vertit: *Justitia sane dicitur.* Perperam. Significat enim: *Justitiam vero se esse ait.* Nempe totam clypei inscriptionem duobus senariis absolutam fuisse fingit;

Δίκη κατάξω τ' ἄνδρα τόνδε, καὶ πόλιν
Ἕξει, πατρῴων δωμάτων τ' ἐπιστροφάς.

h. e. *Ego Justitia reducam hunc virum, et urbem possidebit patriaeque domus alternas vices consequetur.* Huc igitur pertinet, ὡς τὰ γράμματα λέγει. Non enim nuntius e figura tantum et habitu mulieris eam esse Justitiam conjiciebat, sed ex inscriptione ipsa certo cognoverat.

v. 651. τοιαῦτ' — ἐξευρήματα] Talia sunt illorum Polynicis scil. et ceterorum ducum *inventa.* ἐξευρήματα, quia suopte marte clypeorum insignia a ducibus inventa esse fingit.

v. 652. σὺ — δοκεῖς] *Tu jam tecum reputa, quem* adversus fratrem tuum *mittendum censeas.*

v. 653. Fidem in officio explendo suam praedicat nuntius, ut supra v. 66. etc. ὡς οὔποτ' ἀνδρὶ τῷδε κηρυκευμάτων μέμψῃ, *nam nunquam hujus hominis* (h. e. *meam*) *in nuntiando fidem ac diligentiam desiderabis* s. *culpabis.* τῷδε ἀνδρὶ, δεικτικῶς pronuntiatur.

σὺ δ' αὐτὸς — πόλιν] *Tu autem ipse jam vide, quomodo gubernes urbem.*

v. 655, 656. Prima haec Eteoclis apostrophe tota ad Oedipi genus pertinet, quamquam sunt qui versum 655. de Polynice capiant. *O divino instinctu furens diisque graviter*

exosum, o perquam lacrymabile saevum Oedipi genus. Nempe ὠμὸν ex Aldina ed. pro vulg. ἀμὸν, quod hic valde languet, restituendum puto. ὠμὸν Οἰδίπε γένος, ut Horatius *saevam Pelopis domum.* στύγος graviter pro στυγητὸν, μισητόν. cf. v. 693.

v. 657. ὤμοι — τελεσφόροι.] *Hei mihi, nunc patris dirae ratae habentur.* Aeschylus in hac tragoedia, quod post magis apparebit, Oedipum in exilio, quod sua sponte sibi imposuisset, jam vita excessisse, et antea diris filios devovisse, fingit, quibus ut ferro se invicem occiderent, imprecaretur. cf. quae dicemus ad v. 780. sqq.

v. 658. Praeclare servat animi fortitudinem Eteocles, cum statim eum ab exclamatione doloris horrorisque plena revocat. ἀλλ' ἔτι — δυσφορώτερος v) γόος.] *Verum hic nec flere, nec lamentari decet, ne forte intolerabilior etiam luctus erumpat.* Nam si ipse tristitiae et aegritudini se dare voluisset, magnam vim ea res ad frangendos civium animos habuisset, adeoque res publica in summum esset periculum adducta. cf. v. 193. sqq. μὴ τεκνωθῇ, *ne pariatur, ne existat.*

v. 660. ἐπωνύμῳ δὲ κάρτα Πολυνείκει λέγω·] *Jam autem Polynici, vere ita nominato* (nunc enim se πολλῶν νεικέων auctorem prodit) *haec dico.*

v. 661. τάχ' εἰσόμεσθα — τελεῖ] *Mox cognoscemus, quemnam exitum ejus insignia* w) *habitura sint.*

v. 662. sq. εἴ νιν κατάξει — φρενῶν.] *Videbimus inquam, an eum aurene litterae reducturae sint, quae in clypeo ejus garriunt* x) *una cum mentis insania,* h. e. ea garriunt, quae ipsius insaniae consentanea sunt, quae ejus furor *quasi dictavit.* Ego enim φλύοντα ad χρυσοτευκτὰ γράμματα traho, cum Stanlejus hoc participio ad νιν relato sic verterit: *utrum illum reduxerint* auro elaboratae *litterae in clypeo effutientem cum fastu mentis.* σὺν φοίτῳ φρενῶν, *ita jubente ejus insania.* Etenim aureae litterae

v) δυσφορώτατος Guelf.

w) In Guelf. Ald. Turn. est τῷ-κίσημ', pro τἀπίσημ'.

x) φλύοντα enim est h. l. *nugantia, stolidae superbiloquentiae plena,* non ut Burtonus vertit: *e clypeo quasi ebullientia.*

rae hujus Polynicis insaniae quasi quaedam interpretes erant.

v. 664. sq. εἰ δ' ἡ Διὸς παῖς — τάχ' ἂν τόδ' ἦν·] *Jam si quidem Jovis filia virgo Justitia* y) *ejus factis et consiliis adesset, fortasse illud eveniret*, ut in urbem reduceretur.

v. 666. sqq. Eteocles dicturus, nunquam Justitiam fratrem suum adspicere dignatam esse, hanc sententiam decore per μερισμὸν exsequitur. *At* Justitia *eum nec primum nascentem, nec infantem, nec puerum, nec pubescentem adspectu suo dignata est.* οὔτε φυγόντα μητρόθεν σκότον z) periphrasi temporis nascendi, haud fere audaciori, atque ea est qua nos utimur: *da er zum erstenmal das Licht der Welt erblickte.* Sed hanc usu trita, illa novitate quadam splendebat. ἐν τροφαῖσιν designat aetatem infantiae proprie sic dictae, qua puerulus a nutrice alendus esset. ἐφηβήσαντα notat aetatem intra infantiam et pubertatem inclusam, h. e. pueritiam proprie sic dictam. οὔτ' ἐν γενείου ξυλλογῇ τριχώματος, *neque inde a quo ei barba crevit*, adolescentiam et puberem aetatem significat.

v. 669. Δίκη προσεῖπε] Quam vim ex veterum opinione habuerit, si quem dii deaeve placidis et benevolis oculis nascentem adspexissent, multis veterum poetarum locis intelligitur. cf. quae Bern. Martini laudavit Callimach. Hymn. in Apoll. v. 51. 52. in Dian. v. 129. Theocr. Idyll. IX. v. 35. adde Hesiod. Theog. 91. Horat. Carm. IV. 2, 1. sqq. προσεῖδε καὶ κατηξίωσε figura ἓν διὰ δυοῖν, *adspectu dignata est.*

v. 670. sq. οὐδ' ἐν πατρῴας — πέλας] *Neque vero eam nunc in patriae telluris laesione ipsi adfuturam esse opinor.* ἐν κακουχίᾳ male vertit Stanlejus *in usurpatione iniqua.* Non enim adeo impudens erat Eteocles, ut, quem ipse per injuriam regnan-

y) „Hesiod. Ἐργ. v. 256.
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα.
ad quem Proclus: Παρθένος μὲν ἡ Δίκη τοῖς θεολόγοις εἴρηται, διότι αὐτῶν τὸ δικαστικὸν γένος ἀδιάφθορον εἶναι δεῖ καὶ καθαρόν· καὶ τοῦτο σύμβολον ἡ παρθενία. Παῖς δὲ τοῦ Διός, διότι νομοθέτης οὗτός ἐστι κοσμικὸς, ὡς ἄρχων καὶ βασιλεὺς τῶν ὅλων." Burton.

z) Comparavit Abreschius Aeschyl. Eumenid. 668. οὐδ' ἐν σκότοισι νηδύος τεθραμμένη, item Pindar. Nem. I. v. 53.

regnandi ſocietate excluſiſſet, eum ultro tanquam indebitae poteſtatis uſurpatorem, ſeu poſtulatorem potius, iniquitatis accuſaret. Imo vero per totam hanc fabulam id agit Eteocles, ut ab ea, qua ipſe fratrem laeſerat injuria, ſpectatorum animos abducat, eosque tantum ad Polynicis odium convertat, qui utique vehementer antiquorum hominum opinione culpandus videbatur, quod cum exercitu patriam urbem oppugnaturus veniſſet.

v. 672. ſq. ἦ δῆτ' ἂν — φρένας.] *Sane nimirum prorſus falſo nominata eſſet Juſtitia, ſi homini facinoroſo et quidlibet audenti auxiliaretur.* ψευδώνυμος cf. Prometh. 85. De πανδίκως cf. lexic. Aeſchyl.

v. 674. ſqq. τούτοις — προβλήματα] *His igitur fretus abeo; et cum eo congrediar ipſe; quis enim alius magis idoneus? Cum imperatore imperator, cum fratre frater, hoſtis cum hoſte congrediar. Affer igitur cito ocreas, haſtam, et munimenta adverſus lapides.* πετρῶν z) προβλήματα vel clypeum ſolum vel clypeum et loricam deſignat. Ultima vero verba ad nuntium convertuntur; qui nondum ſcenam reliquerat, his autem mandatis acceptis abit.

IN SCENAM VII.

v. 679 — 721.

Nuntio dimiſſo remanentem Eteoclem fruſtra Chorus a propoſito cum fratre congrediendi abducere conatur. Magnus eſt in hac altercatione animorum fervor, Eteoclisque cum fratre pugnandi ſtudium aeque ac Chori mutuam fratrum caedem averſantis perturbatio egregie alternis eorum ſermonibus exprimitur.

v. 679. ſq. μὴ φίλτατ' — αὐδωμένῳ·] *Ah noli committere, cariſſime virorum, Oedipi fili, ut irae vehementia ſimilis eorum fias, qui peſſime audiunt, i. e. peſſimos imiteris.* τῷ κάκιστ' αὐδωμένῳ vel univerſe dictum, vel cum reſpectu ad Polynicem;

z) Schol. β. memorat etiam aliam lectionem πτερῶν, quod idem explicat οἰστῶν. Eadem eſt in Rob.

eum; hoc sensu: *noli eodem modo peccare, quo ille frater tuus, pessime ideo audiens, peccat, qui tantum irae suae indulget, ut etiam patriam oppugnet. Atqui si tu jam iracundia commotus fratrem interfecturus abis, quid aliud agis, nisi ut ei similis fias, in eandemque infamiam incidas?* Adeoque, quia statim etiam Chorus μιάσματος mentionem facit, τῷ κάκιστ' αὐδωμένῳ simul respicere potest opprobria ab Amphiarao in Polynicem conjecta. cf. v. 583 - 586. Melius utique hoc et aptius fuerit, quam cum Heathio αὐδωμένῳ active interpretari; ut κάκιστ' αὐδωμένῳ, *pessime loquenti*, ad Polynicis dicta referatur, v. 636. sqq.

v. 681. sqq. ἀλλ' ἄνδρας — μιάσματος] *Sed cives Thebanos cum Argivis manus conserere satis est; horum enim sanguis expiabilis; fratrum autem uterinorum mutua caedes* si fiat, *nunquam profecto senescet hoc piaculum.* Recte Brunckius judicavit, θάνατος αὐτόκτονος nominativum absolutum esse, non tamen ut alibi v. c. Pers. 120. in genitivum resolvendum, sed per ellipsin, v. c. per *quod attinet* explicandum, q. d. *sed quod attinet fratris caedem, piaculum est, quod longa non deleverit aetas.*

v. 685. sqq. Stanlejus interpretatur: *Siquidem malum fert aliquis sine dedecore, esto; solum enim lucrum in mortuis; at malorum et turpium nullam dices gloriam.* Quae quidem versio, si cum Graecis, ut nunc leguntur, comparetur, nihil magnopere habet, quod culpari possit. At quomodo istud Eteoclis responsum cum Chori admonitione cohaereat, nemo satis explicavit, nec ego profecto intelligo. Chorus enim regem horatus erat, ut ipse civibus tantum ad praelium missis, domi se teneret, nec se periculo fratrem occidendi, ab ejusque manu pereundi objiceret; sin minus, fore ut se inexpiabili scelere contaminaret. Id autem Eteocles recusat. Quomodo igitur post εἴπερ — ἔστω subjunguntur illa, μόνον γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκόσι? Si enim κέρδος de εὐκλείᾳ intelligas, quomodo Eteocles illam εὔκλειαν ἐν τεθνηκόσι, *in mortuis* tantum inesse dicat, qui proxime bonum esse pronuntiasset, si quis malum sine dedecore ferat? At qui *mala* fert

 aut

aut tolerat, is vitam quoque ſervat, neque eam periculis objicit. Suſpicor itaque, verſus 685. et 686. transpoſitos olim a librario, et hanc veram eorum conſecutionem eſſe:

εἴπερ κακὸν φέροι τις αἰσχύνης ἄτερ·
κακῶν δὲ καἰσχρῶν οὔ τιν' εὔκλειαν ἐρεῖς.
ἔστω· μόνον γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκόσι.

In *εἴπερ φέροι* (nota poſt hanc particulam ellipſi) ſuppreſſum eſt *φερέτω*, aut ſimile quid. Senſus vero hic efficitur: *Si quis malum aliquod ferat ſine dedecore, ferat ſane* (ut et ego ferrem Polynicis injurias, neque ei obviam irem, ſi ſine probro facere poſſem); *malorum vero, quae eadem turpia ſunt, nullam honeſtatem aut gloriam dices* (h. e. non perſuadebis mihi, me pugnam absque dedecore detrectare aut effugere poſſe, quia omnes me timidum regem vocarent, qui ipſe domi deſes ſatis ſe functum officio putet, ſi cives ad praelium miſerit): *Eſto! Solum enim mihi lucrum in mortuis*, h. e. nihil enim mihi optabilius aut utilius eſt, quam mortem oppetere. Quae ſi cum ſequentibus v. 688. v. 692. ſqq. v. 699. v. 700. v. 706. v. 718. ſq. comparata fuerint, nihil amplius diſſolutum, ſed omnia inter ſe connexa et apta eſſe intelligetur. Itaque *ἔστω* h. l. non eſt concedentis formula, ſed in propoſito perſeverantis. Quod deinde dicit *μόνον γὰρ κέρδος ἐν τεθνηκόσι*, id praeclare illuſtratur Antigones verbis apud Sophoclem Antig. v. 462. ſqq.

εἰ δὲ τοῦ χρόνου
Πρόσθεν θανοῦμαι, κέρδος αὔτ' ἐγὼ λέγω.
Ὅστις γὰρ ἐν πολλοῖσιν, ὡς ἐγώ, κακοῖς
Ζῇ, πῶς ὅδ' οὐχὶ κατθανὼν κέρδος φέρει;

Eteocles autem, ſi mortem obire detrectet, non malis ſolum, ſed etiam dedecore ſe premi ſignificat.

v. 688. *τί μέμονας, τέκνον;*] *Quid perſeveras* in propoſito, *fili?* Optime haec interrogatio transpoſitioni quam ſuaſimus duorum praecedentium verſiculorum convenit. Cum enim Eteocles dixiſſet: *Sit ita; mihi enim lucroſum eſt mori, (Es ſey! Denn der Tod iſt für mich doch das beſte!)* aptius reſpondere non poterat Chorus, quam iſtam quaeſtionem injiciendo:

ciendo: *Cur ita pertinaciter in propofito manes?* Altera lectio, τί μέμηνας; *cur ita furis?* fententiam efficit Chori, ut cum rege loquentis, verecundia parum dignam.

μή τι σε — φερέτω] *Ne te iracundia commotum pernicio-fus pugnandi ardor abripiat.* δορίμαργος ἄτα, *hasta furens noxa,* i. e. perniciofa et furibunda pugnandi cupiditas. Eadem dicitur θυμοπληθής, *irarum plena,* quia Chorum non fugiebat, iracundia potiffimum Eteoclem ad ineundum cum fratre fingulare certamen ftimulari.

κακοῦ δ' ἔκβαλ' ἔρωτος ἀρχάν.] Suadet Chorus, ut malae cupiditatis principiis obftet.

v. 691. fqq. Eteocles, cujus animo patrio dirae obverfantur, jam tempus inftare ratus, quo illae exitum fint habiturae, vitae defperatione affectus refpondet: ἐπεὶ — Λαΐου γένος. *Quandoquidem hoc negotium* (interitum noftrum) *vehementer urget deus, univerfum fane Laji genus Phoebo exofum fecundo vento per Cocyti fluctus naviget.* πάρος ἐπισπέρχει θεός, *deus nimis feftinat,* ut Oedipi diras ratas habeat. ἴτω κατ' οὖρον, magnifica translatione celeritatem interitus defignat. Noftri fic efferrent: *fo fahre denn des Lajus ganzes Gefchlecht mit vollen Segeln den Strom des Kocytus hinab.* Φοίβῳ στυγηθὲν refpicit oraculum illud a) Apollinis, quo Lajo ne liberos procrearet interdixerat; fecus fi faceret, eum a filio occifum iri, totamque ejus domum mifere perituram effe, minatus.

πᾶν τὸ Λαΐου γένος] Quod dicit πᾶν, id obfcure fignificat, quod poft magis patebit, Oedipum jam diem fupremum obiiffe.

v. 694. fqq. ὠμοδακής — ἃ θεμιστὰ] *At te ira nimis acerba inftigat, ad perpetrandam caedem funeftam, profufo fanguine fratris, quem profundere nefas eft.* ὠμοδακής θυμὸς, *ira fero et crudeli morfu animum rodens* et ad vindictam impellens. ἐκοτρύνει

a) Apud Euripidem in Phoeniffis illud oraculum his verbis conceptum legitur v. 17. fqq.

ὦ Θήβαισιν εὐίπποις ἄναξ
Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ.
Εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς,
Καὶ πᾶς σὸς οἶκος βήσεται δι' αἵματος.

κρόνει tangit id quod Eteocles dixerat, θεὸς ἐπισπέρχει, cui Chorus ita obloquitur, quaſi dicat: *non tam deus interitum urget, quam iracundia tua te ad caedem inſtigat.* πικρόκαρπον ἀνδροκτασίαν propter piaculum e fratris caede conceptum. cf. v. 684. αἵματος οὐ θεμιστοῦ, genitivi abſoluti. οὐ θεμιστοῦ, religionem enim poſſidebat fraternus ſanguis. Sic ἀπόφονον αἷμα ματέρος Eurip. Or. 193.

v. 697. ſq. φίλου — προσιζάνει] *Quid mirum? Cari enim patris inimicá perfectrix dira ſiccis oculis illacrymabilis mihi aſſidet.* Sicci Diris oculi tribuuntur, quia inexorabiles ſunt, nec ſe precibus ad miſericordiam et lacrymas commoveri patiuntur. ξηροῖς ἀκλαύστοις ὄμμασι pro ξηροῖς ἄκλαυστος ὄμμασι.

v. 699. λέγουσα κέρδος πρότερον ὑστέρου μόρου] Ex hoc verſiculo nemo adhuc eum ſenſum exſculpſit, qui contextui reſponderet. Portus praeeunte Schol. ita interpretatur: *dictans et praeſcribens mihi, ſatius eſſe me priorem interficere fratrem, quam ab eo interfici; ſatius eſſe antevertere, quam exſpectare mortem.* Quod primum non video, quomodo, niſi verba miſere torqueantur, ex iis effici poſſit; deinde, ſi per verborum ſtructuram liceret, ipſis tamen antecedentibus et conſequentibus repugnaret. Eteocli enim nihil animus praeſagiebat, quam quod ipſe fratre occiſo una cum eo occubiturus eſſet. Propius ad verborum vim accedit Angli Anonymi apud Burgeſſium interpretatio: *mihi denuntians me prius victorem fore, licet poſtea occubiturum.* At hoc modo nimis clare proderetur futurus certaminis exitus. Procul dubio transpoſitis duobus vocabulis ita emendandum;

λέγουσα κέρδος ὕστερον προτέρου μόρου.

Πρότερος μόρος eſt infauſtus Laji cum Jocaſta concubitus invito Apollinis oraculo celebratus, e quo conſecuta eſt Laji caedes ab Oedipo perpetrata, ejusque inceſtuoſum cum matre Jocaſta connubium. Ejus ὕστερον κέρδος, *ultimum damnum*, eſt mutua caedes, quae jam Oedipi filiis inſtabát, quamque pater fortunae injuria exacerbatus, et horrore nuptiarum cum Jocaſta contractarum commotus iis imprecatus erat. cf.

cf. v. 785. ſqq. Quem quidem ſenſum veriſſimum eſſe, cum ex omni hujus colloquii perpetuitate, tum inprimis ex eo quod proxime ſequitur Chori cantico perſpicitur. Ibi enim v. 742. Chorus exclamat:

ὢ πόνοι δόμων νέοι
παλαιοῖς ξυμμιγεῖς κακοῖς.

ubi πόνοι νέοι i. q. h. l. ὕστερον κέρδος, et παλαιὰ κακὰ i. q. h. l. πρότερος μόρος. Cum autem pergit ibi Chorus:

παλαιγενῆ γὰρ λέγω
παραιβασίαν ὠκύποινον etc.

ipſe ſatis dilucide explicat, primum horum malorum fontem eo contineri, quod Lajus neglecto Apollinis oraculo filium genuerit. κέρδος autem ſaepe de damno ex aliqua re emergente uſurpatur.

v. 700. ἀλλὰ σὺ μὴ 'ποτρύνε etc.] *At noli tu ipſe tuapte ſponte fatum adverſus te irritando accelerare; ſane enim nemo quod vitam tuam pulchre ſervaveris, te ignavum appellabit; neque vero Furia atram tempeſtatem ciens intrare ſolet ejus domum, cujus e manibus dii ſacrificium accipiant.* Duobus argumentis uſus erat Eteocles, ut hortantem, ne ad pugnam feſtinaret, Chorum repelleret; primum, quod, ſi domi maneret, ignaviae famam ſubiturus eſſet; alterum, quod propter patris diras ſibi jam fatalem horam impendere diceret. Haec ita diluit Chorus, ut primum neget iſtam ignaviae notam ei timendam eſſe; deinde autem, ſi domi manſerit, nihil ei Furiam Oedipi diras perſequentem obfuturam eſſe oſtendat. μὴ ἐποτρύνε ſcil. μόρον. Quod ſequitur κακὸς b) ὃ κεκλήσῃ βίον εὖ κυρήσας c), in eo Brunckius κυρήσας neutraliter poſitum arbitrabatur; q. d. ἐπιτυχὼν κατὰ τὸν βίον; poſtea vero in animadv. ad Hecub. Eurip. v. 697. hanc ſententiam retractavit, et active interpretandum eſſe vidit. Recte; eſt enim h. l. κυρεῖν, *aliquid invenire, potiri aliqua re;* et conſequenter, *ſervare id cujus amittendi ſummum periculum erat.* βίον εὖ κυρήσας, *ſi vitam honeſto modo*

b) δειλὸς, qnod ex marg. Morell. in ed. Burtoniana affertur, eſt verae lectionis κακὸς interpretamentum.

c) Heathii enim emendatio κυρέσας neceſſaria non eſt.

modo servaveris. Justam enim et honestam excusationem habebat Eteocles, qua duellum cum fratre devitare posset; scilicet ne patris diris locum faceret, neve ipse sua manu fratrem occideret, ex eaque caede nefarium sibi piaculum contraheret μελαναιγὶς Ἐρινύς, vel *atram procellam ciens*, vel *atra tempestate* ceu veste *involuta*; ut nostrorum aliquis poetarum diceret, *die in eine Mitternachtwolke* s. *in eine schwarze Donnerwolke verhüllte Furie.* Sequentium autem verborum ἵν' ἂν ἐκ χερῶν θεοὶ θυσίαν δέχωνται reconditior est sensus, a nemine interpretum observatus. Non enim universe tantum significant, Eteoclem, ut regem, summum quoque sacrorum administrum esse; sed Chorus simul monet regem, ut, dum ceteri ad pugnam exierint, ipse domi manens sacra pro urbis salute faciat; ita nihil adversus eum furiae vim valituram esse. In urbe ab hostibus obsessa, dum cives armis gerendis idonei pugnabant, senes et matronae diis operari, vota facere, dona ferre solebant. cf. Homer. Iliad. Z. v. 279. sqq. Quod igitur munus imbellium alias mulierum et senum erat, id h. l. ut ipse obeat, Chorus regi persuadere cupit; si enim domi se tenuerit, et sacra pro urbe fecerit, nihil ei ab imprecationibus patris metuendum esse; cujus enim e manibus dii hostias accipiant, ejus domum furias perniciem ferentes intrare non solere.

v. 704. Ultimum Chori argumentum sic evertit Eteocles, ut se omnino a diis curari neget.

θεοῖς μὲν — μόρον;] *Diis quidem dudum est, quod nescio quomodo prorsus negligimur, nec illi videntur alio potius modo, quam morte et pernicie nostra placari posse; quid est igitur, quod fatum exitiale porro adulemur?*

χάρις δ' ἀφ' ἡμῶν ὀλομένων θαυμάζεται Anonymus Anglus vertit: *si ex morte nostra aliquid boni accesserit, id in pretio erit.* Perperam. Respicit enim Eteocles id quod modo Chorus de sacrificiis ab eo diis offerendis dixerat. Itaque, *unum est, quod a nobis diis gratum fuerit, interitus noster;* haec est una χάρις, quae ab iis θαυμάζεται, *colitur,* i. e. *praeoptatur, in aliquo numero et pretio habetur.* Germ. *das einzige Opfer, womit den Göt-*

Göttern von mir gedienet seyn möchte, ist mein Untergang. σαίνειν μόρον, *adulari fatum*, est, illud precibus aliisque id genus mitioribus remediis evitare cupere. Nostri dicerent: *Was soll ich denn noch mit meinem Schicksale erst complimentiren? Was soll ich dem Tode nun erst noch gute Worte geben?*

v. 707. νῦν [redacted] σοι παρίσταται, *nunc saltem* (scil. σαίνε μόρον) *cum te urget.* παρίσταται enim h. l. malo sensu accipitur. ἐπεὶ δαίμων — νῦν δ' ἔτι ζεῖ. *Etenim fortuna, sera impetus conversione tandem aliquando mutata, posthac fortasse mitiore aura redeat; nunc vero adhuc fervet.* Heathius ita legendum ac distinguendum censebat:

ἐπεὶ δαίμων
Λήματος ἂν τροπαίᾳ χρονίᾳ, μεταλ-
λακτὸς ἴσως ἀνέλθοι θαλερωτέρῳ
Πνεύματι· νῦν δ' ἔτι ζεῖ.

quod ille quidem sic vertit: *quandoquidem Genius serotino voluntatis reflatu redibit forsan reconciliatus aura magis secunda; adhuc vero fervet.* Verum tantum abest, ut ista correctione egeamus, ut potius allegoriae venustati vulgata melius consulere videatur. Omnino enim a vento e calidioribus regionibus magno cum aestu spirante ducta est similitudo; cujus impetus si convertitur, frangitur plerumque aestus, arboresque et animalia mitioris aurae flatu recreantur. ἀντροπαίᾳ i. q. ἀνατροπῇ, quod in Cod. Reg. interpretationis loco superscriptum est. Eodem modo simplex τροπαία de fortunae conversione ponitur, Choëph. v. 773.

ἀλλ' εἰ τροπαίαν Ζεὺς κακῶν θήσει ποτέ.

λήματος autem i. q. ὁρμῆς, non est *voluntatis*, sed *impetus*. λήματος ἀντροπαίᾳ χρονίᾳ, *impetus conversione post longum tempus facta*, quia jam dudum Oedipi domus magna malorum tempestate premebatur. μεταλλακτὸς de *mutatione* fortunae, non autem tropice de reconciliatione capiendum. θαλερωτέρῳ πνεύματι nihil aliud significare potest, quam *aura tepidiore*; opponitur enim τῷ ζεῖν ut mitius et mollius.

v. 711.

v. 711. ἐξέζεσεν d) γὰρ Οἰδίπου κατεύγματα, *nimirum jam efferbuerunt Oedipi dirae*, ut mihi nihil aliud sperandum sit, nisi eas jam ad exitum perventuras.

v. 712. sq. ἄγαν δ' ἀληθεῖς — δατήριοι.] *Nimium vero veraces fuerunt nocturnorum visorum species, paternam hereditatem dividentes.* Speciose enim Aeschylus fingit, umbram Oedipi per nocturnam quietem saepius Eteocli apparuisse, easdemque diras, quibus ille filios devoverat, repetiisse. Optaverat autem Oedipus ut filii ferro hereditatem cernerent, ferro opes paternas inter se dividerent,

σιδαρονόμῳ
διαχειρίᾳ ποτὲ λαχεῖν
κτήματα —

ut Chorus ait v. 790.

ἐπυπνίων recte se habet; est enim hic adjectivum; nec adeo opus est cum Abreschio reponere ἐνύπνιον, h. e. κατ' ἐνύπνιον.

v. 714. πείθου γυναιξί, καίπερ οὐ στέργων ὅμως] Chorus argumenta sibi erepta videns jam precibus pugnat. *Obsequere mulieribus, quamquam eas non amas, obsequere tamen.* Nimirum Eteocles haud obscure se mulierum osorem esse supra prodiderat v. 189. sqq. ὅμως vel ad πείθου γυναιξί referendum; vel elliptice ut ἀλλ' ὅμως ponitur, ita ut πείθου subintelligatur hic repetendum, q. d. πείθου γυναιξί, καίπερ οὐ στέργων, ἀλλ' ὅμως πείθου.

v. 715. λέγοιτ' — μακράν.] *Dicatis igitur, quae perfici et praestari possint; at breviter quaeso, sine longis ambagibus.* ὧν ἄνη τις, quorum sit perficiendi copia; nempe quia ea petiisset Chorus, quae rex fieri posse negaret. Festinationem vero Eteoclis decebat postulare, ne se longa oratione morarentur.

v. 716.

d) Alteram lectionem ἐξέζεσαν h. l. fortasse meliorem, ut vel levissima ambiguitatis in constructione suspicio tollatur, Abreschius aliis exemplis illustravit, quibus eodem modo verbum plurale pluraliter posito generis neutrius nomini jungitur. v. c. Suppl. v. 129. Homer. Il. B. 135.

v. 716. μὴ — πύλαις.] *Noli qua coepisti via ad septimam portam pergere.*

v. 717. τεθηγμένον — λόγῳ.] *Tu sane sermone tuo animum meum* nimis jam *acutum non retundes;* a proposito, quod firmiter teneo, me non abduces.

v. 718. νίκην γε μέντοι καὶ κακὴν τιμᾷ θεός.] *Attamen ignavam quoque victoriam honorat deus.* Recte enim Burtonus, νίκη κακὴ hic, inquit, non est *victoria injusta*, sed ut recte Stanl. *ingloria*, i. e. ab homine ignavo, et qui ipse pericula detrectat, aliorum virtute reportata; talem etiam victoriam Deos honore prosequi, monet Chorus: atque adeo certamen ceteris Thebanis Argivisque esse permittendum sine capitis sui periculo. Equidem non video, quae sit alia explicatio ad hujus loci ac temporis rationem accommodatior. Inest autem quasi quaedam occupatio reprehensionis, q. d. *Quamquam a nemine te ignaviae accusatum iri jam professae sumus, si hodie ipse praelio abstinueris; tamen etiamsi quis te ideo ignavum vocaret, parum a te curanda esset reprehensio; nam etiam ignavi imperatoris victoriam sub ejus auspiciis aliorum virtute partam deus honorat*, i. e. fausto exitu prosequitur.

v. 719. Οὐκ ἄνδρ' ὁπλίτην τοῦτο χρὴ στέργειν ἔπος.] *Hujusmodi sermonem* hominem bellatorem s. *militem* audire s. *comprobare minime decet.* Germ. *So ein Sprüchelchen muss man keinem Soldaten vorsagen!*

v. 720. ἀλλ' — θέλεις;] Atque adeo non discedis a proposito, *sed ipsum fratris germani sanguinem profundere cupis.* ἀλλὰ enim hic cum ellipsi contrariae sententiae positum. Germ. *So willst du denn also durchaus deines leiblichen Bruders Blut vergiessen!*

v. 721. θεῶν — κακά.] *Si modo dii faveant, sane perniciem non effugiet.* His dictis pergit Eteocles ad crudele duellum, unde non erat rediturus; Chorusque sequenti cantico Oedipodiae domus infelicem sortem deplorat, et quantopere, ne jam Oedipi diras deus ratas habeat, metuendum sit, exponit.

IN SCENAM VII.

v. 722 — 793.

v. 722 — 728. πέφρικα — ὀτρύνει.] *Horreo illam deam domos perdentem, nequaquam ceteris diis similem, nimis veracem malorum vatem, furiam a patre Oedipo invocatam, et precibus excitatam, vereorque ne jam perfectura sit iratas amentis Oedipi diras, jamque haec filios ejus perdens contentio* ipsum illarum dirarum exitum *instigat* et accelerat. ὠλεσίοικος dicitur furia, vel universe, vel proprie cum respectu ad Oedipi domum. οὐ θεοῖς ὁμοίαν, quia ceteri dii sunt δωτῆρες ἐάων Hesiod. Theog. 46. quo loco perquam opportune hic usus est Burtonus. παναληθῆ commate a κακομάντιν separatur. Haud scio tamen an melius sit cum κακομάντιν conjungere. κακομάντις i. q. μάντις κακῶν apud Homerum. πατρὸς εὐκταίαν Ἐρινὺν, *die vom Vater erflehte, erbetene.* τελέσαι pendet a πέφρικα. Cur autem dicantur περίθυμοι κατάραι, vid. ad v. 788. βλαψίφρονος Οἰδίποδα, *insani, dementis,* qui suos ipsius filios diris devoveret; quas alibi v. 783. μαινομένᾳ κραδίᾳ pronuntiasse dicitur. ἔρις h. l. malim appellativum, non proprium Eridos nomen esse. ὀτρύνει] cf. v. 700.

v. 729 - 735. ξένος — ἄμοιρος.] *Peregrinus autem chalybs, Scytharum colonus, sortes versat, acerbus patrimonii divisor, crudelis ferreus gladius, tantum terrae, sortitione facta, eos habitare jubens, quantam eos vel mortuos corporibus occupare liceat, magnorum agrorum expertes.* ξένος χάλυβος ut v. 944. ξένος σίδαρος. χάλυβος autem h. l. nominativus est, non genitivus a χάλυψ. Alia ejus formae exempla adduxit Abreschius. Sic in Hecataei fragm. apud Steph. Byz. Χαλύβοισι πρὸς νότον Ἀρμένιοι ὁμουρέουσι, et Eurip. Alcest. v. 980. τὸν ἐν Χαλύβοισι δαμάζεις σὺ βίᾳ σίδηρον. Ceterum tota haec imago valde decora, qua ferrum quo fratres decertaturi erant προσωποποιεῖται, si ad pedestrem orationem revocaveris, nihil aliud significat, quam eos jam cum vitae periculo contentionem de hereditate paterna ferro dirimendi consilium cepisse. κλήρους ἐπινωμᾷ Abreschius int. *sortitionem inspicit*; ego malim *sortes distri-*

distribuit. Fingitur enim ferrum tanquam persona, sortes, ut mos erat antiquorum, in urnam conjectas vibrare, donec alterutra saltem exsilierit. Quod autem chalybs dicitur peregrinus et Scytharum colonus, id propter novitatem ferri a Chalybibus Scythico populo inventi adjicitur. κτεάνων χρηματοδαίτας πικρός, ut v. 943. σίδηρος dicitur πικρὸς λυτὴρ νεικέων. In χρηματοδαίτας, propter adjunctum κτεάνων, χρήματος vocabulum πλεονάζει; ut saepe fit in ejusmodi compositis. Certe hic κτεάνων χρηματοδαίτας nihil aliud est quam v. 946. χρημάτων δατητάς. διαπάλλειν cum proprie sit *discutere, concutere*, h. l. cum emphasi quadam est, *sortibus in urna aut galea quassatis terram dividere, aut sortito distribuere.* φθιμένοις pendet a ναίειν, in quo αὐτοὺς intelligitur. In ὁπόσαν ἂν — κατέχειν vero supprimitur εἴη, *quantam terrae portionem etiam mortuos occupare* LICEAT. Graviter chorus hic bustum aut sepulcrum designat. Fratres miseri, inquit, ferro de patriae terrae possessione depugnant, et facient fortasse pugnando, ut non majorem terrae partem obtineant, quam quantam sepulti cadaveribus occupaturi sint. Vehementer animum haec sententia ferit, quae aliis verbis repetitur v. 951. Eadem et Oedipo obversabatur apud Sophoclem Oed. Col. v. 789.

ἔστιν δὲ παισὶ τοῖς ἐμοῖσι τῆς ἐμῆς
χθονὸς λαχεῖν τοσοῦτό γ', ἐνθανεῖν μόνον.

v. 736 - 743. ἐπειδὰν — κακοῖς.] *Quodsi fratres isti mutua caede a se invicem peremti occubuerint, pulvisque terrenus biberit atrum eorum ex caede cruenta sanguinem, quis quaeso lustralem ipsis aquam praebebit; quis eos* tantum piaculum purificaturus *abluet? O novae hujus domus calamitates veteribus malis mistae!* αὐτοκτόνως αὐτοδάϊκτοι adjectivum adverbio ejusdem notionis jungitur ad rei immanitatem fortius designandam. τίς — λούσειεν] cf. v. 682 - 684. πόνοι νέοι sunt instantes illae calamitates, fratrum caedes, urbis periculum. cf. v. 762. Quae autem sint παλαιὰ κακά, Chorus ipse statim explicat.

v. 744 - 759. παλαιγενῆ — φρενώλεις]. *Vetus enim dico peccatum, celeriter punitum, quod jam ad tertiam aetatem durat,*

s. permanat, cum Lajus invito Apolline, qui ter ex Pythico oraculo edixerat, eum, si sine liberis moreretur, urbem servaturum, tamen imprudentibus amicorum consiliis victus, genuit sibi fatalem parricidam Oedipum; qui deinde incestum matris *arvum, ubi ipse nutritus fuerat, consevit, indeque sanguinolentam stirpem tulit. Insania vero conjunxit conjuges amentes.*

Cum v. 743. Chorus mentionem fecisset παλαιῶν κακῶν, quibus jam nova mala accedant, statim quae illa sint exponit per παλαιγενῆ παραιβασίαν, quod nihil aliud significat, quam oraculi Apollinei violationem a Lajo admissam. Ea primum appellatur ὠκύποινος, quia in ipso Lajo peccatum ejus celeriter punitum est. Etenim Apollo, postquam eum liberos procreare vetuerat, teste Jocasta apud Euripidem haec subjunxerat, Phoeniss. v. 10.

εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φὺς
καὶ πᾶς σὸς οἶκος βήσεται δι' αἵματος.

Itaque primam neglecti oraculi poenam sat cito Lajus ipse expertus est; nam ab Oedipo filio, cui obviam factus erat, patrem non agnoscente, occisus est. αἰῶνα δ' ἐς τρίτον μένει scil. ἡ παραιβασία, ita ut sensus sit: *peccatum*, h. e. peccati effectus, usque ad tertiam aetatem durat; nam et Oedipus ob Laji culpam periit, et jam filiis ejus pernicies instat. αἰῶνα τρίτον i. q. τρίτην γενεάν. ἐν μεσομφάλοις Πυθικοῖς χρηστηρίοις, quia olim Delphos in umbilico terrae h. e. in terrae meditullio sitos esse fingebant. Inde eadem Apollinei oraculi sedes apud Euripidem Phoeniss. 244. dicitur μεσόμφαλα γύαλα Φοίβου, et ap. Sophocl. Oedip. tyr. v. 487. μεσόμφαλα γᾶς μαντεῖα [e]).

τρὶς εἰπόντος] Aeschylus ergo ter a Lajo consultum esse ponit Apollinem, an sibi expediret liberos procreare. Alii simpliciter unum oraculi responsum eum tulisse narrant, repetitionem ignorant. θνάσκοντα γέννας ἄτερ σώζειν πόλιν, si absque progenie moreretur, eum urbem servaturum esse. σώζειν pro σώσειν. Obscurius autem et oraculorum more loquendi digni-

e) cf. Strab. Geogr. lib. IX. p. 419. D. ed. Casaub.

dignius his verbis expressa est sententia, quam fere nimis clare eloquitur Euripides l. l.

v. 752. κρατηθεὶς δ' ἐκ φίλων ἀβουλιᾶν, i. e. ut Abreschius vidit, φίλων βουλαῖς, *durch das unverständige Zureden seiner Freunde bezwungen.* cf. v. 844. Iterum habemus exemplum, ex quo, quanta prudentia pariter ac verecundia tragicus noster in fabulis tractandis usus fuerit, appareat. Euripides enim Lajum narrat libidine et ebrietate ductum eo processisse, ut immemor aut incurius oraculi cum uxore Jocasta concumberet, filiumque gigneret. Phoeniss. v. 21.

ὁ δ' ἡδονῇ δοὺς ἔς τε βακχεῖον πεσὼν
ἔσπειρεν ἡμῖν παῖδα.

Haec ibi Jocasta. At quanto prudentius ac decentius Aeschylus Lajum amicorum stolidis consiliis victum esse fingit, ut tandem liberos procreare utilius sibi esse censeret, quam oraculo parere?

v. 753. ἐγείνατο μὲν μόρον αὐτῷ] *perniciem, calamitatem sibi genuit.* Particula μὲν aut simpliciter hic posita, ita ut δὲ vel plane non sequatur, vel post παράνοια suppressum sit; aut illud δὲ, quod post κακῶν v. 760. sequitur, huc referendum.

v. 755-758 Verba ὅστε — ἔτλα parenthesi quasi includenda. μὴ πρὸς ἁγνὰν, pro πρὸς τὴν μὴ ἁγνάν. Est autem μὴ πρὸς ἁγνὰν ἄρουραν σπείρειν decora metaphora positum, pro *liberos ex incesto concubitu procreare.* Matris autem uterum significari adjectis verbis ἵν' ἐτράφη ostenditur. ῥίζαν αἱματόεσσαν, *stirpem sanguinolentam,* nominat filios Eteoclem et Polynicem, quia jam in eo erant, ut sanguinolenta caede se invicem interimerent.

v. 758. sq. παράνοια σύναγε νυμφίους φρενώλεις] Male haec Schol. ad Oedipodis et Jocastae incestuosum connubium traxit. Nam quomodo his propter hoc facinus insania tribueretur, cum Oedipus Jocastam ducens non magis eam matrem suam, quam Jocasta illum filium suum esse sciret? Verum igitur est, haec de Laji et Jocastae concubitu dici. νυμφίους h. l. non est *sponsos,* sed *conjuges.* Lajus autem et Jocasta, quos non fugiebat oraculi monitum, marito hic insani

et mente alienati dicuntur, quod humanis potius quam divinis consiliis obtemperaverint.

v. 760. κακῶν δ', ὥσπερ θάλασσα, κῦμ' ἄγει, *eademque insania* (ἃ σύναγε νυμφίας φρενώλεις) *nunc tamquam mare fluctus volvit; ἄγει* aeque ac σύναγε a παράνοια regitur. Hanc verborum concinnitatem Germanice melius quam Latine reddere licet: *Wahre Raserey* FÜHRTE *die sinnlosen Eheleute* ZUSAMMEN; *und eben diese* FÜHRET *nun, einem Meere gleich, Wogen des Unglücks* HERBEY.

v. 761. sqq. τὸ μὲν — καχλάζει.] *Vixdum unus resedit, ecce alius triplo major exsurgit, qui jam etiam circa proram urbis strepit.* τὸ μὲν πίτνον Oedipi ipsius calamitatem designat; id autem κῦμα, quod his verbis ἄλλο δ' αἴρει etc. describitur, ad bellum inter filios ejus conflatum pertinet. τρίχαλον κῦμα i. q. τρικυμία Prometh. v. 1023.

v. 764. μεταξὺ δ' ἀλκὰ — ἐν εὔρει] Stanlejus vertit: *Inter haec praesidio brevi extenduntur moenia in latitudine;* sententia parum commoda, et valde languente. Multo minus tamen audiendus Anonymus Anglus, qui sic interpretatur: *Interea praesidio diu esse non possunt moenia in tantam amplitudinem extensa.* Quare vel cum Burgessio legendum arbitror:

μεταξὺ δ' ἀλκὰν δι' ὀλίγου
τείνει πύργος ἐν εὔρει,

h. e. *in medio vero brevi intervallo latitudine sua turris praesidium praebet;* vel, quod mihi in mentem venit,

μεταξὺ δ' ἀλκὰ δι' ὀλίγου
στεινῷ πύργος ἐν εὔρει.

In medio vero breve praesidium turris est angusta latitudine, blos die schmale Breite der Thürme schützt uns noch ein Weilchen.

v. 766. sq. δέδοικα — δαμασθῇ.] *Vereor autem ne una cum regibus* h. e. Eteocle et Polynice *urbs quoque dometur* h. e. *intereat.*

v. 768. sq. τέλειαι — καταλλαγαί] *Nam jam ratae sunt* et perficiuntur Oedipi *antiquae dirae; difficilis* inter fratres *reconciliatio;* vel potius *gravis ac dura* inter fratres *transactio* s. *compositio*, quia jam in eo sunt, ut vi et ferro litem

transi-

transfigant. Hoc modo καταλλαγή pro διαλλαγή positum esset, id quod h. l. melius convenit. cf. v. 791. 885. 911.

v. 770. τὰ δ᾽ ὀλοὰ πελλόμεν᾽ οὐ παρέρχεται.] *Calamitatum autem tempestas coorta non praeterit.* In πέλλεσθαι et παρέρχεσθαι enim ad tempestatis similitudinem respexisse videtur poëta, quae si semel coelum omne contraxit, raro discutitur. Nostri dicerent: *Ein Unglückswetter, das einmal aufgestiegen, verzieht sich nicht so leicht.*

v. 771. sqq. πρόπρυμνα δ᾽ — ἄγαν παχυνθείς.] *Praeterea hominum opulentorum fortuna ultra modum aucta ingentes jacturas affert.* Allegoriam poeta sumsit a mercatoribus, qui saepe in naufragii periculo magnarum opum e puppi jacturas faciunt. Frequenter autem apud tragicos occurrit locus iste communis, magnam hominum fortunam diis invisam esse, divitesque ac potentes non alio consilio in altum tolli, nisi ut lapsu graviore ruant.

v. 774. sqq. τίν᾽ ἀνδρῶν — — χώρας;] *Quem enim hominum tantum honorarunt dii, et cives, et quotcunque illa aetate beati erant, quantum tunc Oedipum coluerunt, cum perniciosum illud monstrum* (Sphinga) *homines rapiens e terra sustulisset?* θαυμάζειν h. l. duplici pro diversitate personarum sensu ponitur. Dii enim Oedipum dicuntur θαυμάσαι, quod eum magna fortuna dignum judicaverant; cives autem et exteri, quod eum beatum praedicabant, eumque ut magnum et felicem colebant ac venerabantur. ξυνέστιοι πόλεως Thebani sunt cives; πολύβοτός τ᾽ αἰὼν βροτῶν, *et opulenta aetas mortalium*, significat exteros quoque quamvis opulentissimos Oedipi fortunam suspexisse. Majus autem est et excellentius, beatorum, quam pauperum invidiam et admirationem in se convertere. κὴρ calamitas fatalis h. l. pro perniciosa belua.

v. 780-793. ἐπεὶ — Ἐριννύς.] *Postquam vero infelix conscius factus est infausti conjugii,* (quod inscius cum matre Jocasta contraxerat) *intemperantia doloris graviter commotus furente animo et manu parricidali duplex malum patravit; nam primum se e conspectu filiorum jam potentiorum* h. e. patre excluso regnantium *subduxit; deinde filiis diras inflixit, iratus se eos*

 edu-

educasse, heu heu acerbissimas diras, et vovit ut aliquando ferro inter se patrimonium dividerent; nunc vero tremo, ne pedes mobilis Furia eas exsequatur.

ἀρτίφρων h. l. est *qui jam conscius sit* alicujus rei antea sibi ignotae. Quomodo autem Oedipus intellexerit, eum quem olim in Phocidis trivio occidisset, Lajum, patrem suum, et quam deinde in matrimonium duxisset, Jocastam matrem suam esse, id igitur qua ratione rescierit, Aeschylus, quia satis notum erat spectatoribus, silentio praeterit; longius autem persequitur hanc ἀναγνώρισιν pro diverso dramatis consilio Sophocles in Oedip. Tyr. v. 989 — 1182. ed. Brunck.

In sequentibus levissima mutatione sensum sublevandum, et sic rescribendum puto:

μαινομένᾳ κραδίᾳ
δίδυμα κακ' ἀπετέλεσσε
πατροφόνῳ τε χερί· f)

Aeschylus enim dicit duo mala Oedipum perpetrasse: alterum erat, quod ipse voluntarium sibi exilium imposuisset; alterum quod filios diris devovisset. Haec igitur mala dicitur perpetrasse μαινομένᾳ κραδίᾳ πατροφόνῳ τε χερί. Et illud quidem μαινομένᾳ κραδίᾳ ad utrumque malum, nimirum tam ad voluntarium exilium, quam ad diras, quibus filios defixerat, πατροφόνῳ τε χερί vero tantum ad *imprecationes* trahendum. Si quis autem quaerat, quomodo *dirae* manibus infligi potuerint, respondemus in eo hunc ritum tangi, quo qui furias aut inferos deos in alicujus ultionem provocabant, terram manibus verberare solebant. Ita Homerus Althaeam Meleagrum diris devoventem describit:

ἥ ῥα θεοῖσι
Πόλλ' ἀχέουσ' ἠρᾶτο κασιγνήτοιο φόνοιο·
Πολλὰ δὲ καὶ γαῖαν πολυφόρβην χερσὶν ἀλοία
Κικλήσκουσ' Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν,
Πρόχνυ καθεζομένη, δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι

Παιδὶ

f) pro vulg. πατροφόνῳ χερί· τῶν —

Παιδὶ δόμων θάνατον· τῆσδ' ἱεροφοῖτις Ἐριννὺς
Ἔκλυεν ἐξ Ἐρέβευσφιν, ἀμείλιχον ἦτορ ἔχουσα.

v. 786. τῶν κρεισσοτέκνων δ' ὀμμάτων ἐπλάγχθη] Cum versu antecedente pro

πατροφόνῳ χερί· τῶν

legendum censebam

πατροφόνῳ τε χερί·

articulum τῶν, qui facile potuit e glossa irrepere, simul ejiciendum esse statuebam. Sed post κρεισσοτέκνων particula δὲ in γε mutanda esse videtur:

κρεισσοτέκνων γ' ὀμμάτων ἐπλάγχθη,

aberravit quidem ab oculis potentiorum filiorum, h. e. potentiorum filiorum oculis se subduxit, ex eorum conspectu sponte discessit. Nisi potius ita scripserit Aeschylus:

κρεισσοτέκνων δωμάτων ἐπλάγχθη,

discessit ex aedibus, ubi jam potentiores filii excluso patre regnum invaserant. Quicquid sit, hoc certe firmiter tenendum, in his verbis nullam excaecationis Oedipi vestigium esse. Narrant alii Oedipum, postquam a se inscio patrem occisum, et incestuosas cum matre nuptias contractas esse rescierit, utrumque sibi oculum eruisse. Verum in tota hac tragoedia nihil occurrit, quod eandem fabulae partem Aeschylum quoque adscivisse nobis persuadeat. Suo quemque ingenio in concinnandis adornandisque fabulis obsequi scimus. Quid est igitur, quod h. l. fabulam de Oedipi excaecatione poetae nostro quamvis invito obtrudamus? Aeschylus fingit, antequam Thebae obsiderentur, imo antequam Polynices a fratre exclusus esset, Oedipum cognita fortunae atrocitate in aegritudinem furori similem incidisse, filiosque, partim quod ex incestu geniti essent, partim quod ipsi exauctorato patre regnum invasissent, aversatum, aedibus atque adeo urbe agroque Thebano excessisse, et in hoc exilio, incertum an moerore consumtum, an sua manu peremtum, interiisse; antequam vero moreretur, filios diris devovisse. Sophocles autem et Euripides eum in oculos suos saeviisse, eosque fibulis effodisse narrant. Iidem tamen et inter se, et ab

 Aeschy-

Aeſchylo in aliis fabulae partibus diſſentiunt, ut profecto nihil opus ſit, propter eorum conſenſum hanc de excaecatione Oedipi narrationem Aeſchylo etiam, apud quem nullum ejus veſtigium extat, obtrudere, ideoque ſenſum h. l. miſere torquere et pervertere. Ubi enim hic tragicus noſter ſignificat Oedipum ſe viſu privaſſe? An his verbis διδυμα κακ' ἀπετέλεσσε? Ridiculum. Quis enim unquam ſcriptor tam diſſolutus, tam verborum negligens fuit, ut, cum dicere vellet, *utrumque ſibi oculum eruit*, univerſe pro eo diceret: *duplex malum perpetravit?* At in κρεισσοτέκνων ὀμμάτων ἐπλάγχθη forte excaecationis ineſt notatio? Tantundem ſcilicet! Jam enim Pauwius et Heathius intellexere, phraſin iſtam nullo pacto ſic accipi poſſe, ut ſignificet, *oculis ſe privavit?* Miſſis igitur nugis primum hoc teneamus, δίδυμα κακὰ non alia eſſe, niſi ea, quae ab ipſo Aeſchylo claris verbis narrentur; duplex malum perpetravit Oedipus inſana mente, manuque parricidali; *alterum*, quod (μαινομένᾳ κραδίᾳ) urbe excederet et in exilio mortem oppeteret; *alterum*, quod (πατροφόνῳ χερὶ tellurem verberans) diras filiis imprecaretur. κρεισσότεκνα ὄμματα dicitur pro κρεισσόνων τέκνων ὄμματα, *filiorum nunc patre potentiorum oculi*. Ab his ἐπλάγχθη Oedipus, h. e. *iis ſe ſubduxit*. Si vero corrigere libeat κρεισσοτέκνων δωμάτων, quod dictum eſſet pro δωμάτων ἐν οἷς κρείσσονά ἐστι τὰ τέκνα, aeque perſpicuum eſt κρεισσοτέκνων δωμάτων πλάζεσθαι ad voluntarium Oedipi exilium pertinere. Quare non poſſum quin a Brunckio, viro doctiſſimo, diſcedam, qui praeeunte Scholiaſte inedito ſic h. l. interpretatur: *Eadem manu, qua patrem occiderat, duos ſibi confodit oculos, filiorumque, quorum acerba magis quam oculorum jactura, aſpectu et convictu ſe privavit.* Scholiaſtae autem adnotatio, quam V. D. ſequitur, haec eſt: Ἐπεὶ δὲ ὁ μέλεος καὶ ὁ ἄθλιος ἀρτίφρων ἐγένετο, ἀντὶ αἴσθησιν ἔλαβεν ὧν ἐποίησε, καὶ συνῆκεν ὃ ἔπραξε κατὰ τῆς μητρὸς, εὐδαίμων γὰρ ἦν κατὰ πάντα, πρὶν ἂν μάθῃ τὸ μητρομόρξιον, βαρέως φέρων, καὶ ἀνιώμενος ἐπὶ τῷ τῆς μητρὸς παρανόμῳ γάμῳ, ἐτέλεσε καὶ ἔπραξε δίδυμα κακὰ, ἤγουν τοὺς δύο ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐτύφλωσε τῇ χειρὶ, τῇ καὶ τὸν πατέρα Λάϊον φονεύσασῃ· ἐπλάγχθη δὲ καὶ ἐχωρίσθη τῶν τέκνων,

τέκνων, τῶν κρειττόνων τῶν ὀφθαλμῶν, τὰ γὰρ τέκνα τοῖς γονεῦσι κρείττω τῶν ὀφθαλμῶν νομίζονται. τοῖς τέκνοις δὲ ἐπαφῆκε κατάρας ὀργίλας. Quomodo autem κρεισσοτέκνων ὀμμάτων significare possit i. q. τέκνων ἃ κρείσσονά ἐστι ὀμμάτων, non video. Unice verum est, quod vidit Heathius, κρεισσοτέκνων esse *filiorum potentiorum*, qui scilicet post Oedipum regno exutum ei in imperio successerant. Sed illud Heathio non concedo, ἐπλάγχθη significare *amotus est* scil. filiorum jussu. Quamquam enim Euripides fingit, Oedipum a filiis custodiae tenebris abditum et inclusum fuisse, tamen ne hujus quidem commenti Aeschylus auctor est. Itaque ἐπλάγχθη nihil aliud est, quam *aberravit*, *sponte in exilium abiit*, *atque ex filiorum conspectu discessit*. Restat, ut videamus, quamobrem hanc Oedipi fugam s. voluntarium exilium in malis numeret Aeschylus. Id autem dupliciter intelligi potest; vel quia exilium, seu necessarium fuerit, seu voluntarium, semper exsuli tristissimum esse olim videretur; vel quia absque Oedipi exilio, quod mors quoque sequebatur, belli quoque calamitate Thebanos carituros fuisse, Chorus existimaret.

v. 787. sq. τέκνοις δ' ἀραίας ἐφῆκεν, ἐπίκοτος τροφᾶς] Haec ita interpretor: Filiis vero *diras imprecatus est*, *iratus ob educationem;* h. e. quod eum iracundia commotum poeniteret, se tales filios suscepisse atque educasse. τροφὴ prima vocabuli significatione denotat *nutritionem* s. *educationem*. Oedipus igitur, qui filiis succensebat, quod in tanta patris miseria nihil aliud agerent, nisi ut eum regno excluderent, ipsique imperio potirentur, iratus illis, factum ipse suum damnabat, quod tales filios educasset, ac non statim postquam editi essent, necandos curasset. Itaque sibi propterea non magis quam filiis iratus, quandoquidem eos vita indignos censebat, diris exsecrabatur, optabatque, ut ferro patrimonium, cujus impie cupidi fuissent, dividerent, h. e. ferro se ipsos invicem de regno decertantes trucidarent. Heathius autem ἐπίκοτος τροφᾶς vertit *ira incensus propter victum quem illi* (parce) *praebebant filii*. Existimat enim Oedipum, postquam e conspectu hominum in carcerem a filiis remo-

remotus fuiffet, quod ab iis victum fibi negligenter nec reverenter fatis fubminiftrari putaret, ideo ira vehementer commotum diras iftas toties decantatas illis fuiffe imprecatum, ejusque interpretationis veritatem afferere ftudet Scholiaftae teftimonio ad Sophocl. Oedip. Col. v. 1440. Ubi enim Sophocles inducit Oedipum graviter conquerentem, quod Polynices, cum prior anno fuo regnum Thebis obtineret, fe patrem in exilium pepuliffet, in quo, nifi filiae fuccurriffent, inopia et fame fibi pereundum fuiffet, ubi igitur has Oedipus querelas effundit, exfecrationemque filiorum jam olim pronuntiatam repetit, Scholiaftes hanc adnotationem fubjicit: τῦτο ἀπαξάπαντες οἱ πρὸ ἡμῶν παραλελοίπασιν. ἔχει δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἱστορίας ὕτως. Οἱ περὶ Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην δι᾽ ἔθες ἔχοντες τῷ πατρὶ Οἰδίποδι πέμπειν ἐξ ἑκάστε ἱερεῖε μοῖραν τὸν ὦμον, ἐκλαθόμενοί ποτε εἴτε κατὰ ῥᾳστώνην, εἴτε ἐξ ὁτεοῦν, ἰσχίον αὐτῷ ἔπεμψαν. ὁ δὲ μικροψύχως, καὶ τελέως ἀγεννῶς ἀρὰς ἔθετο κατ᾽ αὐτῶν, δόξας καταλιγωρεῖσθαι. Ταῦτα ὁ τὴν κυκλικὴν Θηβαΐδα ποιήσας ἱστορεῖ ὕτως·

Ἰσχίον ὡς ἐνόησε, χαμαὶ βάλεν, εἶπέ τε μῦθον
Ὤ μοι ἐγὼ, παῖδές με ὀνειδείοντες ἔπεμψαν,
Εὖκτο Διὶ βασιλῆϊ καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισι
Χερσὶν ὑπ᾽ ἀλλήλων καταβήμεναι Ἄϊδος εἴσω.

Τὰ δὲ παραπλήσια τῷ ἐποποιῷ καὶ Αἰσχύλος ἐν τοῖς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις. καὶ ἔοικε τὸ τῆς ἱστορίας ἥκειν ἐπὶ πολλές· ὡς καὶ παρά τινι ἐκτεθῆναι αὐτὰ πρὸς τὸ γελοιότερον διὰ τέτων·

Ἀεὶ δ᾽ ὁρῶντι γ᾽ ὀξὺ, εἰ καὶ τυφλὸς ἦν.
Θυσίας γὰρ ἀπαρχὰς γέρας ἐπέμπομεν πατρὶ
Περισσὸν ὦμον, ἔκκριτον γέρας· τὸ δὲ
Αὐτοί γε συγκόψαντες ὐ μεμνημένοι,
Λήσειν δοκοῦντες, ἀντὶ τῦ κεκομμένου
Ἐπέμψαμεν βόειον· ὁ δὲ λαβὼν χερὶ
Ἔγνω γ᾽ ἐπαφήσας. εἶπέ τ᾽ ἐκ θυμοῦ τάδε·
Τίς μοι τόδ᾽ ἀνθομοῖον μισητὸν κρέας
Πέμπει; γέλων δὴ τἀμὰ ποιῦνται κόραι
Θύοντες ὕβρει· τυφλὸς ὔτοι γνώσεται
Οὕτω λέγοντες. Ὦ θεοὶ μαρτύρομαι

Ἐγὼ

Ἐγὼ τάδ᾽ ὑμᾶς, καὶ κατεύχομαι κακὰ
Αὐτοῖσιν, αὐτὰς τῶνδε δὶς τόσα σχέθειν.
Χαλκῷ δὲ μαρμαίροντες ἀλλήλων χρόα
Σφάξειν ἀμφὶ κτήμασιν τοῖς βασιλικοῖς.

Jam etsi illud Heathio largior, Scholii hujus auctorem ad hunc Aeschyli locum respexisse, cum eum eandem fabulam, quam scriptor ille Cyclicus narraverit, in tragoedia Septem adversus Thebas tetigisse memorat; non tamen ideo verum vidisse Grammaticum, eique assentiendum esse concedo. Tantum enim abest, ut ridiculam illam fabulam scriptore Cyclico dignam, Aeschylus quoque amplexus fuerit, ut potius ne Sophoclis quidem rationem, quam paulo ante ex Oedipo tyranno commemoravimus, tenuisse nobis videatur. Aeschyli enim consilio multo accommodatius est, *ἐπίκοτος τροφᾶς* ita interpretari, ut sit i. q. *indigne ferens se tales filios educasse*, quam si exponamus: *iratus filiis ob victum male praebitum*. Atque ut *ἐπλάγχθη ὀμμάτων*, quamquam alii poetae narrant Oedipum a filiis, ne in publicum prodiret, custodia retentum esse, non tamen ideo apud Aeschylum h. l. vertendum; *a filiis e conspectu remotus est*; eodem modo *ἐπίκοτος τροφᾶς* non propterea reddendum est: *iratus ob alimenta*, quia Sophocles Oedipum sic loquentem inducit, ut se a filiis, nominatim Polynice, in exilium actum, summa rerum omnium inopia laborasse queratur.

v. 789. *πικρογλώσσους ἀρὰς*] *diras acerbas*, vel *ab acerbitate linguae profectas*, ut Heathius int., vel potius *acerbis cum conviciis et probris pronuntiatas*.

v. 790. sq. *σιδαρονόμῳ διαχειρίᾳ*] scil. non ex jure manum conserentes, sed ferro rem repetentes; deas enim ultrices precabatur Oedipus, ut filii sui, a quibus propter nimiam patrimonii cupiditatem regno ante diem exturbatus esset, ipsi inter se de ejus possessione ferro decernerent.

v. 793. *καμψίπους Ἐρινύς.*] Aliud est *γόνυ κάμπτειν*, quod significat *requiescere*, aliud *πόδας κάμπτειν*, quod est, *ambulare, ire*. Adeoque *καμψίπους* h. l. est *pedes mobilis*. cf. lex. Aeschyl. h. v.

IN

IN SCENAM IX.

v. 794 — 824.

Chori lamentationem interrumpit nuntius adveniens, qui Argivos quidem profligatos, Thebasque incolumes esse, at Eteoclem et Polynicem, mutuis vulneribus concidisse narrat.

v. 794 - 800. Θαρσεῖτε — προστάταις]. *Bono animo estote, virgines, urbs enim nostra servitutis jugum effugit; irritae fuerunt feracium virorum* (hostium) minae et *jactationes; civitas vero jam in tranquillo est, et quamquam multis tempestatis fluctibus concussa, non tamen obruta ac submersa est. Sustinuere* hostium impetum *turres; portasque nostras propugnatoribus munivimus, qui fidem in iis positam haud fefellerunt.*

πόλις δ' ἐν εὐδίᾳ —] Metaphoram a nave in maris fluctibus periclitante jam supra v. 760. adhibitam hic persequitur poeta. Comparavit Abreschius Sophoclea illa, Antig. v. 168.

Ἄνδρες τὰ μὲν δὴ πόλεως ἀσφαλῶς θεοὶ
Πολλῷ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν.

v. 801 - 804. καλῶς ἔχει — δυσβουλίας.] *Et maximam quidem partem in sex portis res bene gestae sunt; septimam vero venerandus rex Apollo cepit, Oedipi generi perficiens* s. *exsequens veterem Laji imprudentiam* s. *inconsulta facinora.* De epitheto ἑβδομαγέτας cf. lexic. Aeschyl. h. v. More suo ludit in hoc cognomine Aeschylus, quasi Apollo ἑβδομαγέτας ideo dicatur, quod ante septimam portam militaverit. εἵλετο] Cepisse s. occupasse hanc portam Apollo dicitur, quia effecit, ut Eteocles septimae portae propugnator in duello caderet. cf. v. 800. κραίνων δυσβουλίας, *perficiens* h. e. ad exitum perducens *prava illa et infelicia Laji consilia*, i. e. poenas istas, quas ipse oraculo edito Laji posteris minatus erat, si invitis diis liberis operam daturus esset. δυσβουλίας quamquam pluraliter dictum, tamen ad unum hoc Laji facinus pertinet v. 752 - 754. narratum. cf. v. 744. sqq. v. 699.

v. 805. Chorus ultimorum nuntii verborum veram vim non assequens, ac ne urbs ipsa detrimenti quid capiat, reverens, quaerit, *quid tandem novum illud malum sit quod civitati acciderit.*

v. 806. Clarius jam nuntius quod acciderat eloquitur: *Urbs quidem servata est, reges autem fratres ipsi se invicem suis manibus occiderunt.* Abreschius contulit Sophocl. Antig. v. 177.

— — ἐκεῖνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν
Καθ' ἡμέραν ὤλοντο παίσαντές τε, καὶ
Πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι.

v. 808. Inopinata calamitate perturbatae mulieres, praeclare animi affectum his verbis exprimunt: *Quinam* illi reges? *Aut quid narras? Exanimor ac tantum non insanio metu dicendorum.* Germ. *Ach die Furcht vor deiner Erzählung bringt mich schon um den Verstand.*

v. 809. Φρόνησαι νῦν ἄκουσον· Οἰδίπου γένος . . .] Quia Chorus metu dicendorum se insanire professus erat, acute respondet nuntius: *Sana igitur mente audi;* h. e. *Tantisper igitur ad te redi, donec audieris.* Germ. *Nun so nimm deinen Verstand noch erst zusammen, und höre.* Post Οἰδίπου γένος reticentur quaedam, quae nuntius, quo minus efferat, interpellatione Chori impeditur. Vehementior enim est h. l. dialogi cursus, et ad ipsam rerum quae narrantur atrocitatem sapienter accommodatus.

v. 810. οἲ 'γὼ τάλαινα — κακῶν.] *O nos miseras; jam praesagit mens nostra malum*, quod narraturus es.

v. 811. ἐδ' — κατεσποδημένοι] *Neque vero dubium est, eos occisos esse.* κατεσποδεῖσθαι proprie *in pulvere volutari*, transfertur autem ad eos qui in praelio cadunt g).

v. 812. ἐκεῖθι κἦλθον;] *Eone igitur devenerunt? Illucne ergo processerunt?* Certe enim concinnius est h. l. ἦλθον 3. pers. pl. de fratribus, quam 1. pers. sing. de Choro ipso, (quasi esset: *Eone igitur res nostrae devenerunt? Ist es dahin mit uns gekommen?*) interpretari.

g) cf. Valckenaer ad. Eurip. Hippol. v. 1255.

IN SCENAM IX.

v. 794 — 824.

Chori lamentationem interrumpit nuntius adveniens, qui Argivos quidem profligatos, Thebasque incolumes esse, at Eteoclem et Polynicem, mutuis vulneribus concidisse narrat.

v. 794 - 800. Θαρσεῖτε — προστάταις] *Bono animo estote, virgines, urbs enim nostra servitutis jugum effugit; irritae fuerunt feracium virorum* (hostium) minae et *jactationes; civitas vero jam in tranquillo est, et quamquam multis tempestatis fluctibus concussa, non tamen obruta ac submersa est. Sustinuere* hostium impetum *turres; portasque nostras propugnatoribus munivimus, qui fidem in iis positam haud fefellerunt.*

πόλις δ' ἐν εὐδίᾳ —] Metaphoram a nave in maris fluctibus periclitante jam supra v. 760. adhibitam hic persequitur poeta. Comparavit Abreschius Sophoclea illa, Antig. v. 168.

Ἄνδρες τὰ μὲν δὴ πόλεως ἀσφαλῶς θεοὶ
Πολλῷ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν.

v. 801 - 804. καλῶς ἔχει — δυσβουλίας.] *Et maximam quidem partem in sex portis res bene gestae sunt; septimam vero venerandus rex Apollo cepit, Oedipi generi perficiens* s. *exsequens veterem Laji imprudentiam* s. *inconsulta facinora.* De epitheto ἑβδομαγέτας cf. lexic. Aeschyl. h. v. More suo ludit in hoc cognomine Aeschylus, quasi Apollo ἑβδομαγέτας ideo dicatur, quod ante septimam portam militaverit. εἵλετο] Cepisse s. occupasse hanc portam Apollo dicitur, quia effecit, ut Eteocles septimae portae propugnator in duello caderet. cf. v. 800. κραίνων δυσβουλίας, *perficiens* h. e. ad exitum perducens *prava illa et infelicia Laji consilia*, i. e. poenas istas, quas ipse oraculo edito Laji posteris minatus erat, si invitis diis liberis operam daturus esset. δυσβουλίας quamquam pluraliter dictum, tamen ad unum hoc Laji facinus pertinet v. 752 - 754. narratum. cf. v. 744. sqq. v. 699.

v. 805.

v. 805. Chorus ultimorum nuntii verborum veram vim non assequens, ac ne urbs ipsa detrimenti quid capiat, reverens, quaerit, *quid tandem novum illud malum sit quod civitati acciderit.*

v. 806. Clarius jam nuntius quod acciderat eloquitur: *Urbs quidem servata est; reges autem fratres ipsi se invicem suis manibus occiderunt.* Abreschius contulit Sophocl. Antig. v. 177.

— — ἐκεῖνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν
Καθ᾽ ἡμέραν ὤλοντα παίσαντές τε, καὶ
Πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι.

v. 808. Inopinata calamitate perturbatae mulieres, praeclare animi affectum his verbis exprimunt: *Quinam illi reges? Aut quid narras? Exanimor ac tantum non insanio metu dicendorum.* Germ. *Ach die Furcht vor deiner Erzählung bringt mich schon um den Verstand.*

v. 809. Φρονοῦσα νῦν ἄκουσον· Οἰδίπου γένος . . . .] Quia Chorus metu dicendorum se insanire professus erat, acute respondet nuntius: *Sana igitur mente audi;* h. e. *Tantisper igitur ad te redi, donec audieris.* Germ. *Nun so nimm deinen Verstand noch erst zusammen, und höre.* Post Οἰδίπου γένος reticentur quaedam, quae nuntius, quo minus efferat, interpellatione Chori impeditur. Vehementior enim est h. l. dialogi cursus, et ad ipsam rerum quae narrantur atrocitatem sapienter accommodatus.

v. 810. οἲ 'γὼ τάλαινα — κακῶν.] *O nos miseras; jam praesagit mens nostra malum,* quod narraturus es.

v. 811. ἀδ' — κατεσποδημένοι] *Neque vero dubium est, eos occisos esse.* κατασποδεῖσθαι proprie *in pulvere volutari,* transfertur autem ad eos qui in praelio cadunt g).

v. 812. ἐκεῖθι κἆ ἦλθον;] *Eone igitur devenerunt? Illucne ergo processerunt?* Certe enim concinnius est h. l. ἦλθον 3. pers. pl. de fratribus, quam 1. pers. sing. de Choro ipso, (quasi esset: *Eone igitur res nostrae devenerunt? Ist es dahin mit uns gekommen?*) interpretari.

g) cf. Valckenaer ad. Eurip. Hippol. v. 1255.

βαρέα δ' ἔν, ὅμως φράσον.] *enimvero dura et gravia haec sunt, attamen perge dicere.*

v. 813. *ἔτως — ἄγαν.*] *Ita nimirum fraternis manibus prorsus se invicem interemerunt.*

v. 814. *ἔτως — ἄμμ.*] *Itaque communis utriusque fortuna fuit. ὁ δαίμων, malus genius, acerbum fatum* h. l.

v. 815. *αὐτὸς — γένος.*] Nimirum ipſe ille malus genius ſ. illa fortuna infelix Oedipi genus diſperdit.

v. 816. ſqq. *Haec igitur partim laetari, partim deflere decet; laetari quidem urbem incolumem eſſe; at contra imperatores, ambo duces de patrimonii poſſeſſione Scythico ferro decertarunt. Atqui non aliam terram poſſidebunt, praeter eam quam in ſepultura occupabunt; cum ipſi ſecundum infelices patris diras* in perniciem ſuam *ruerint. Urbs igitur ſervata eſt, at regum fratrum ſanguinem ex mutua eorum caede terra bibit,* ſ. *hauſit.* Ferri epitheton *σφυρήλατος* inepte redditur in ind. *Πενταλογίας* Burtonianae: *talos perfoſſus.* Imo eſt *malleo ductus,* et ad ferri fabricam pertinet; ſicut ſupra v. 209. *πυριγενετᾶν χαλινῶν,* et infra *ἐκ πυρὸς σύθεις θηκτὸς σίδαρος* v. 945.

IN SCENAM X.

v. 824 — 871.

Flebili cantico mutuam Eteoclis et Polynicis caedem Chorus proſequitur; et poſtquam ipſa eorum cadavera in ſcenam delata videt, ſolennem leſſum facere triſtiſſimorum funerum ergo conſtituunt.

v. 824. ſqq. *ὦ μεγάλε Ζεῦ — δαίμονες.*] *O magne Jupiter, vosque urbis praeſides, qui has Cadmi turres* omninoque civitatem Thebanam *tuemini, num gaudeamus, et urbis ſervatori, qui eam incolumen praeſtitit, laetae acclamemus; an calamitoſos et infelices imperatores, jam ſine prole defunctos defleam, qui nimirum vere nominis omen expleverunt, et contentionum ſtudioſi impiis conſiliis occiderunt?*

ὦ μεγάλε Ζεῦ] „Euſtath. in Iliad. Υ. ait caſum rectum *μεγάλες* in uſu fuiſſe, cujus inquit vocativus uſurpatur apud

Aeſchy-

Aeschylum: ὦ μεγάλε Ζεῦ. Idem in Odyss. B. τὸ μέγας per syncopen a μεγάλος derivatum tradit, eadem Aeschyli verba laudans; ut et in Odyss. Σ." Stanl. "Ita et Tzetzes ad Hesiodi Ἔργ. v. 122. καὶ ὁ μεγάλος δὲ εὐθεῖα ἐστὶ, καθὼς Αἰσχύλος δείκνυσι γράφων·

Ὦ μεγάλε Ζεῦ καὶ πολισσοῦχοι θεοί." Burton.

v. 825. sq. πύργους τούσδε] δεικτικῶς, quia Chorus ex arce, ἐξ ἀκροπόλεως turres prospectabat.

v. 827. κἀπολολύξω] "Τὸ ἐπολολύζειν hic in bonam partem accipitur, ut et Agam. v. 27.

— — δόμοις
Ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντα τῇδε λαμπάδι
Ἐπορθιάζειν — —" Stanl.

v. 828. πόλεως ἀσινεῖ σωτῆρι] "Jovi Servatori urbem incolumem praestanti, subaudito scil. Δι'. Ceterum ἀσινὴς hic in activa, lexicographis nondum observata significatione ponitur. Quo itidem sensu vocem hanc accepisse videtur Noster in Agam. v. 1350. τίς ἂν εὔξαιτο βροτῶν ἀσινεῖ δαίμονι φῦναι;" Burton.

v. 830. ἀτέκνους] quia olim in magnae calamitatis loco ponebatur sine liberis mori. E multis quae hic acervari possent locorum exemplis, Stanlejus unum excitavit Eurip. Jon. ubi Creusa:

Ὀττοτοττοτοῖ.
Τὸ δ' ἐμὸν ἄτεκνον ἔλαβεν
Ἀρὰ βίοτον.

v. 832. καὶ πολυνεικεῖς] Etymon nominis Polynicis h. l. cum fratre Eteocle quoque communicatur, quia hic nimirum aeque contentiosus erat ac Polynices. Nisi vero quod Stanlejo in mentem venit, versiculus excidit, qui ad Eteoclem pertineret. Fingamus enim sic Aeschylum scripsisse:

οἳ δῆτ' ὀρθῶς κατ' ἐπωνυμίαν
ἐτεοκλεῖς
καὶ πολυνεικεῖς
ὤλοντ' ἀσεβεῖ διανοίᾳ·

tum in ἐτεοκλεῦς Eteoclis quoque nominis ſignificatio tangeretur; idque haud ineptum eſſet, propterea quod ambo non magis rixandi ſtudio, quam regni ambitione et gloriae cupiditate tenerentur. Certe Eteoclem ob nimiam φιλοτιμίαν carpit Jocaſta apud Eurip. Phoeniſſ. v. 542. (al. 545.)

v. 833. ἀσεβεῖ διανοίᾳ] *impio conſilio*, quia non exhorruerunt fraterni ſanguinis religionem.

v. 834-841. ὦ μέλαινα — δορός.] *O atra et perfectrix generis Oedipique imprecatio, malus mihi metus praecordia aggreditur. Thyadis ritu* furens lugubre *carmen ſepulcro meditor, audito fratrum ſanguine ſtillantium infelici interitu. Nae illi infauſto omine ad duellum congreſſi ſunt.*

v. 835. γένεος, Οἰδίπου τ' ἀρὰ] „Copulam τε in Rob. omiſſam non omittunt Codd. Regg. In B. ſatis inepta ſuperſcripta gloſſa: τὸ τε παρέλκει. Minime otioſa eſt copula. Duplex imprecatio hic intelligitur: ea qua olim univerſum Labdacidarum genus devotum fuerat, et Oedipi recentior altera filiis dicta. Prior autem, ſive Martis ſit, ob occiſum a Cadmo draconem,

unde irae superûm perpetuis malis
vaſtant Labdaciam domum,

ut ait ſummo Grotio interprete Chorus in Phoeniſſ. 1075, ſive Pelopis, ob raptum a Lajo filium, paſſim Poetis argumentum hoc tractantibus memoratur. Bis innuitur a Sophocle in Antig. 593. ἀρχαῖα τὰ Λαβδακιδᾶν οἴκων ὁρῶμαι πήματα φθιμένων ἐπὶ πήμασι πίπτοντα; et iterum 860. Manifeſtum eſt igitur, τε a Robortello aut caſu, aut pravo conſilio, quia vim illius non percipiebat, omiſſum fuiſſe, nec recenter, ut metrum fulciret, additum fuiſſe, quod praeter Aldi et Turnebi editiones, exhibent etiam duo noſtri codices veteres, bibl. Reg. Gall. Saepe autem Scholiaſtis et Gloſſatoribus, parum ſubacti judicii hominibus, particula illa otioſa viſa eſt, ubi minime abundat. In Soph. Oed. Col. Iſmene ſciſcitanti patri, quid agant filii ſui, dicit v. 1367.

πρὶν μὲν γὰρ αὐτοῖς ἦν ἔρις, Κρέοντί τε
θρόνους ἐᾶσθαι, μηδὲ χραίνεσθαι πόλιν.

ubi

ubi ad priorem verſum adnotat graecus enarrator, ὁ τε πλεονάζει. Hoc arbitratus non fuiſſet, ſi in ſequenti legiſſet μήτε. Sed jam ad Eurip. Or. 295. obſervavi, poſt τε ſaepe in altero membro ſequi δὲ, in ἔτι — ἔδε, μήτε — μηδέ. cf. Eurip. Hippol. 75. „

Hactenus doctiſſimus Brunckius; qui quidem particulae τε veritatem pulcre aſſeruit. Attamen non opus eſt, ut in interpretanda phraſi γένεος ἀρὰ ad Labdacum aut Pelopem recurramus. Aeſchylus enim, cum de malis fatalibus, quibus Oedipi genus prematur, ipſo Oedipo antiquioribus loquitur, ubique intelligit Laji noxam, quod Apollinis oraculo, qui liberorum procreationem ei interdixiſſet, non paruerit. cf. v. 693. 745. ſqq. 804. 844.

Quamquam vero genuinam eſſe particulam τε non dubito, idem tamen concinnitatem ſententiae ab ea leviter turbari ſentio. Nam γένεος ἀρὰ eſſet *imprecatio generi dicta*, ſ. *generi incumbens*, Οἰδίπε ἀρὰ vero *imprecatio ab Oedipo dicta*. Duo autem genitivos ita cum nominativo conſtrui, qui alio ſenſu ad priorem, alio ad poſteriorem relatus accipiatur, parum commodum eſt. Adeoque non omnino nihil erat, quod Stanlejus ſequebatur, cum ſic legendum putabat:

γένεος, Οἰδίπε γ' ἀρά.

Si metrum ferret, praeferrem γένεος Ἐρινὺς, Οἰδίπε τ' ἀρά. ſed ſi in codice aliquo inveniretur:

ὦ μέλαινα καὶ τελεία γ'
Ἐρινὺς, Οἰδίπε τ' ἀρά·

vere ſic poetam ſcripſiſſe judicarem. Nam μέλαινα Ἐρινὺς v. 979. et furia ſaepius dicitur diras perficere.

κακόν με καρδίᾳ τι περιπιτνεῖ κρύος·] „Structura καρδίαν flagitare videtur. Theocr. in Thyrſide: τέρας κέ τυ θυμὸν ἀτύξαι. Apoll. Argon. I. 1232. τὴν δὲ φρένας ἐπτοίησε Κύπρις, et III, 695. τὴν δ' αἰνῶς ἄτλητος ἐπέκλυσε θυμὸν ἀνίη. Neophron in Medeae fragmento, quod infra exhibemus: ἤδη γάρ με φοινία μέγαν δέδοκε λύσσα θυμόν. Soph. Oed. Col. 314. κυνῆ πρόσωπα Θεσσαλίς νιν ἀμπέχει. Philoct. 823. ἱδρώς γέ τοι νιν πᾶν καταστάζει δέμας. 1301. μέθες με, πρὸς θεῶν, χεῖρα, φίλτατον

 τέκνων.

τέκνων. Noster Pers. 159. Hujus generis exempla apud singulos poetas passim obvia. Vide Valckenaer ad Hippol. 571." *Brunck*.

v. 842 — 846. ἐξέπραξεν — οὐκ ἀμβλύνεται.] *Effectum habuit, nec vana fuit patris dira imprecatio; Lajique consiliorum, quibus Apollinis oraculum migravit, ad hanc usque aetatem vis et efficacitas pertinuit.* εὐκταία φάτις periphrasi pro ἀρά. πατρόθεν adverbium genitivi πατρὸς loco positum. βουλαὶ ἄπιστοι, si de Lajo dicuntur, nihil aliud significant, quam Laji oraculum Apollinis contemnentis contumaciam; *das ungehorsame Betragen des Lajus*. Fieri tamen possit, ut βουλαὶ ἄπιστοι Λαΐου sint *infideles* amici et consiliarii Laji, qui ei, ut Apolline invito neglectoque ejus monito liberis operam daret, suaserant; cf. v. 752. Prior tamen interpretatio, ut facilior, ita verior nobis quidem esse videtur.

v. 845. μέριμνα δ' ἀμφὶ πτόλιν, καὶ θέσφατ' οὐκ ἀμβλύνεται.] *Nostra vero cura circa civitatem et oracula haud vana fuerunt;* non quod ipsa urbs incolumis non fuerit, sed quod Eteoclis mors ad urbem quoque proxime pertineret; et quod facile fieri potuisset, ut major etiam calamitas ex hoc bello ad urbem redundaret. cf. v. 722. sqq. v. 766. sqq.

v. 847. Inter haec quae proxime sequuntur verba, fratrum occisorum Eteoclis et Polynicis cadavera in scenam illata fuerint, necesse est. Nondum tamen h. l. de funerum pompa cogitandum; sed cruenta ac pulvere et sanie dedecorata cadavera h. l. tantum misericordiae movendae causa Chori et spectatorum oculis exponuntur; ubi ea usque ad finem tragoediae jacuisse sequentia satis docent; finita enim demum tragoedia domum asportantur cadavera, ut deinde justae iis exsequiae parari possent.

v. 847. ἰὼ πολύστονοι τόδ' εἰργάσασθ' ἄπιστον.] *O multum lamentabiles, multoque gemitu prosequendi fratres, perpetrastis igitur incredibile illud facinus.* Sic sane interpretandum, si verum sit ἄπιστον. Sed quoniam eodem adjectivo, et alio quidem significatu, paulo ante v. 844. usus est Aeschylus, suspicor fere eum h. l. dedisse

in

ἰὼ πολύστονοι τόδ' εἰργάσασθ' ἄπυστον·

i. e. *perpetrastis inauditum hoc facinus*, quod nemo unquam fando audivit, fratres germanos mutuo se occidisse. Id bene etiam ei quod sequitur ἐ λόγῳ responderet, et ambiguitatem, quae propter ejusdem adjectivi ἄπιστον, alio sensu positi, viciniam oriretur, e medio tolleret.

v. 848. ἦλθε δ' αἰακτὰ πήματα, ἐ λόγῳ.] *Venerunt luctuosae calamitates, non fama tantum et narratione.* Haec verba docent, Chorum jam Eteoclis et Polynicis cadavera, quae modo illata erant, oculis spectare. Eodem modo Prometheus v. 1088. postquam horribilem illam tempestatem, quam Mercurius ei minatus erat, ipse jam exorientem oculis auribusque percipit, haec proloquitur:

καὶ μὴν ἔργῳ, κᾐκέτι μύθῳ, χθὼν σεσάλευται.

v. 849. Post οὐ λόγῳ malim commate tantum distingui, ut ista verba quam proxime cum sequentibus τάδ' αὐτόδηλα cohaereant; *non narratione tantum venerunt calamitates, verum ecce manifestae adsunt, verus fuit nuntii sermo.* τάδ' αὐτόδηλα sic pronunciabatur, ut digitis simul cadavera ante oculos posita monstrarentur. Ante τάδ' αὐτόδηλα particulam ἀλλὰ suppressam esse patet.

v. 851. διπλαῖ μέριμναι, *geminae curae*, scil. fratres illi infelices, quorum amborum nos cura tenuit. διδυμάνορα κακ' αὐτοφόνα, poetice dictum pro δίδυμοι ἄνδρες κακῶς ἀλλήλους φονεύσαντες. Vulgatam lectionem διδυμανόρεα κακὰ Heathius ita interpretatur, *duorum virorum infortunia.* Falso. Nam et haec verba δεικτικῶς efferuntur. Κακὰ h. l. ipsi fratres miserrima caede interemti appellantur, sicut infra πήμα, v. 1006.

δίμοιρα potius cum τέλεια τάδε πάθη, quam cum antecedentibus jungendum; ita ut post αὐτοφόνα plenius distinguatur. Δίμοιρα τέλεια τάδε πάθη significat, jam finem esse horum laborum, quorum uterque fratrum ex aequo particeps fuerit; uterque enim regnum appetivit; uterque alterum interfecit; uterque ab altero interfectus est. cf. v. 949.

v. 853 — 855. τί φῶ; — ἐφέστιοι] *Quid dicemus? Quid aliud autem, quam alias ex aliis calamitates hanc domum obsidere? τί δ' ἄλλο γ' ἢ πόνοι* i. q. *τί δ' ἄλλο γε φῶ, ἢ ὅτι πόνοι* etc.

v. 856. Jam Chorus, quod pedestri sermone ita fuisset efferendum: *Verum, o amicae, jam funera ista planctu et lesso prosequamur*, id pulcherrima allegoria usus ita eloquitur: *Verum nunc jam, o amicae, secundum auram querelarum impellite planctum funus comitantem, qui semper per Acherontem sequitur tristem atro velo insignem* Charontis *cymbam, in illam Apollini inaccessam, solis expertem, capacem, tenebricosam Orci regionem.* Sed hic locus est ex iis, quorum pulcritudo nulla versione reddi, sed tantum aut Graeca legenti sentiri, aut paraphrasi declarari potest. Exsequiae s. funeris pompa, cum imagine navigii, quo mortuorum animae Charonte portitore per Acherontem vehuntur, comparatur. Et quoniam in funerum pompa solennes erant naeniae, s. lessi, quos inter multos planctus, h. e. capita et pectora manibus percutiendo, canere solebant, planctus cum remigio s. pulsu remorum contenditur. Quia vero planctus illi, cum remigatione comparati, querelis, s. naeniis intermiscentur, apte simul κατ' οὖρον γόων ἐρέσσεσθαι dicuntur. πίτυλος proprie remorum aquam pulsantium strepitus; h. l. ad plangorem tristitiae indicem transfertur. Sed hoc vocabulum, ne quis aberret et proprie positum esse existimet, finitur adjectis vocabulis χεροῖν et ἀμφὶ κρατί. Ut enim si de remigatione diceretur, esset πίτυλος τῶν κωπῶν ἀμφὶ θαλάσσῃ, sic planctus, h. e. strepitus capitum aut pectorum luctus declarandi causa manibus percussorum, eleganter appellatur πίτυλος χεροῖν ἀμφὶ κρατί. Cumque, ut navigia non solum remis, sed saepe, si ventus quidem secundus sit, simul velis impelluntur, sic etiam funera non planctu solum, sed et lesso lugubri decorari solerent, lessus quasi cum vento secundo vela navigii implente confertur. ἀμείβεται h. l. i. q. *deducit, comitatur;* s. ut Brunckius graeco verbo, sed non minus apto reddit, πορεύει. θεωρὶς, quin Charontis cymbam denotet, quamquam nomine portitoris non addito, dubitari tamen non potest. Tragicorum

rum enim aetate fabula de Charonte, quam Homerus et Hesiodus ignorant, satis nota fuit. cf. Eurip. Alcest. v. 437. sqq. et alibi, passim. Quod autem non σκάφος, sed θεωρίδα dixit, id suavem habet θεωρίδος illius Deliae significationem. Cum enim Minos instituisset, ut Athenienses, quos devicerat, anno unoquoque septenos liberos suos Minotauro ad epulandum mitterent, postea Theseus patriam ab infelici tributo liberaturus, Cretam cum sodalibus navigavit, Minotauroque occiso se et suos servavit. Cujus expeditionis memoriam hoc ritu celebrarunt Athenienses, ut, quam illi Apollini, si servarentur, voverant, navem sacram, magna cum caerimonia quotannis Delum mitterent. Hujus autem ritus celebrationem θεωρίαν, navem ipsam θεωρίδα, et qui ea Delum veherentur, θεωροὺς appellatos fuisse, inter omnes constat. Quoniam vero θεωρὶς illa quasi memoriam repraesentabat illius navigii, quo ante Theseum in Cretam deportabantur ii, qui, ut Minotauro immolarentur, sorte delecti erant; hinc factum est, ut Aeschylus Charontis navem θεωρίδα appellans, partim ad navigia, quae olim triste vectigal a Minoe impositum Cretam deferebant, partim ad ea, quae post Theseum Apollini Delum mittebantur, respexerit. Cum enim hanc θεωρίδα nominat ἄστολον, et μελάγκροκον, utroque epitheto tangitur annua illa liberorum Minotauro devotorum in Cretam devectio. Ἄστολον enim *infaustum* notat; sicut enim ἄγαμος γάμος *infaustae nuptiae*, ἀπόλεμος πόλεμος *infelix bellum*, ἄναες νᾶες *infaustae naves*, sic etiam ἄστολος θεωρὶς *navigium infaustum, calamitosum*; quale nimirum et illud erat, quo olim Atheniensium liberi, vectigalis instar, in Cretam deportabantur. Μελάγκροκον vero *atro velo insignem* cymbam Charontis appellat, respiciens ad atra illa vela, quibus qui ad Minotaurum mittebantur navigare solebant [h]). Cum autem in designanda Charontis cymba θεωρίδος nomine utitur Aeschylus, eamque in terram Ἀπόλλωνι ἀστιβῆ vehi dicit, rationem utique habuit solennis illius in Delum legationis, Apollini sacrae. Orcus vero sic describitur, ut sit *Apollini inac-*

h) Hygin. fab. XLI.

inaccessus, quia ᾅδης et τάρταρος invisa diis superis loca sunt. cf. Prometh. v. 1036. sq. ἀνάλιος, quia sole eum nunquam collustrari fingebant i); πάνδοκος, sicut *rapax Orcus* ap. Horat. Carm. 2, 18. 30., quia omnes eodem coguntur; denique ἀφανὴς, *pallidus*, *tenebricosus*, ob aeternam Orci caliginem. Germanice hunc locum sic imitari ausim: (nam versionem mihi religio est dicere.)

Auf dann! Freundinnen, auf!
Beginnt die Klage des Todtengesangs!
Schlagt an die Stirn mit trauernder Faust!
Wie der Wind braust in den Segeln der Barke,
Wie der Ruder Tact in den Fluthen tönt,
So brause die Klage des Todtengesangs!
So tön' an der Stirn der trauernde Schlag!
Wie der Wind, in Segeln brausend,
Wie der Ruder Tact, in Fluthen tönend,
Ans Ufer der See die Barke führt;
So ists die Klage des Todtengesangs,
Vermischt mit den trauernden Schlägen der Faust,
Die stets das tausendmal verwünschte
Schwarzbesegelte Fahrzeug,
Den Acheron hinüber,
In jenes, nie vom Apoll betretne,
Nie vom Sonnenstrahl besuchte,
Weltverschlingende, düstre Land begleitet.

v. 863-871. ἀλλὰ γὰρ — ἐπιμέλπειν.] *Sed enim veniunt, ecce, ad acerbum hoc officium Antigone et Ismene, quas quidem haud ambigue putamus ex amabili pectore lamentationem ob fratres, justum dolorem effusuras.* θρῆνον ἀδελφοῖν non cum Stanlejo ad priora, quasi verbis πρᾶγος πικρὸν appositum sit, sed potius ad sequentia trahendum, et cum verbo ἥσειν construendum est, ita ut ἄλγος ἐπάξιον magis explicet θρῆνον ἀδελφοῖν. Ex epithetis vocabuli στηθέων, prius ἐρατῶν ad pulchritudinem,

i) Sic, ut e multis unum hujus imaginis exemplum addam, mortuorum sedes dicitur ἀνάλιος οἶκος, ἐν Ἀΐδα δόμοισι Eurip. Alcest. v. 439. cf. et Homer. Iliad. Θ. 481.

nem, βαθυκόλπων vero ad cincturae profundioris morem pertinet, quod vel ex Homero notum.

v. 868. sqq. ἡμᾶς δὲ — ἐπιμέλπειν.] *Nos vero decet, priusquam illae vociferentur, lugubriter sonantem Erinnyos hymnum incipere, Plutonisque tristem paeana cantare.* πρότερον φήμης eum Schol. accipio pro: πρὸ τοῦ κλαῦσαι ἐκείνας. Quod autem sequitur lugubre canticum, id ideo appellatur ὕμνος Ἐριννύος; quia dira fratrum caedes Furiis potissimum tribuenda erat, quippe quae Oedipi imprecationes, ut ratae essent, perfecerant. Itaque etiam in sequentibus Erinnyos mentio injicitur.

IN SCENAM XI.

v. 872 — 1006.

Jam praesentibus Antigone et Ismene Chorus lessum canit; similem amoebaeis carminibus, ita ut, quae altera Chori pars cecinerit, iis altera aliquid addat, quod aut simile aut majus sit. Falluntur vero, qui nunc demum fratrum cadavera in scenam illata fuisse putant.

v. 872-875. ΗΜΙΧΟΡΟΣ Α'. ἰὼ — λιγαίνειν.] *Heu omnium infelicissimae sorores, quotquot strophium vestibus circumjiciunt; flemus, gemimus, neque vero simulamus dolorem, sed ex animi sententia vere ejulamus.* δυσαδελφόταται sunt quae omnium sororum maximum ex fratribus dolorem ceperunt.

v. 876-879. ΗΜΙΧ. Β'. ἰὼ — αἰχμᾷ.] *Heu heu insani, amicis non obsequentes, et malis indomiti, qui ferro voluistis, o miseri, paternam domum* (simul cum patrimonio et regno) *obtinere.*

φίλων ἄπιστοι refertur ad v. 714. ubi Chorus frustra rogabat Eteoclem, ut sibi bene consulenti obsequeretur. κακῶν ἀτρύμονες, *qui tantis jam praeteritis Labdaciae domus malis se nec flecti nec domari passi sunt, quo minus alia quoque adderent.*

v. 880. Prior Semichorus posterioris verbo μέλεοι inhaeret, idque exsequitur. *Miseri sane sunt, qui miserrimam*

mortem invenerunt in domus perniciem, ſcil. *ut totum* Oedipi *genus exſtirparetur.*

v. 882-889. Alter Semichorus excipit prioris ſententiam δόμων ἐπὶ λύμᾳ, et ſic pergit: *Heu heu paternae domus everſores, qui acerbam monarchiam ſpectabatis, jam denique ferro litem diremiſtis; non amicabili pactione, ſed cruenta caede transegiſtis. Valde autem veras Oedipi diras perfecit (omnino ratas habuit) veneranda Erinnys.*

v. 882. forte rectius legatur:

ἐρειψιτοίχους καὶ πικρὰς μοναρχίας
ἰδόντες,

ut ipſae monarchiae, propter quas ſaepe urbes bello vaſtantur, ἐρειψίτοιχοι dicantur.

v. 890-892. Prior Semichorus incipit: *Per ſiniſtra icti*... quod ita ſupplet alter: *icti ſane, et conſanguinea latera.* Itaque etiam poſt εὐωνύμων anticipandum eſt πλευρωμάτων. Letale autem vulnus deſcribitur his verbis: δι' εὐωνύμων τετυμμένοι, quia ipſum cor, cujus in ſiniſtro latere ſedes eſt, gladius penetraverit.

v. 893-895. Priori Semichoro iſta tantum tribuenda cenſeo:

αἶ αἶ δαιμόνιοι,

heu heu infelices fratres! ut reſpondeat alter:

αἶ, αἶ δ' ἀντιφόνων
θανάτων ἀραί,

heu heu imprecationes mutuae caedis; diras Oedipi queritur, quae triſtem jam eventum habuerint.

v. 896-898. Certiſſimum arbitror, quod etiam ſchol. ά. ad v. 896. confirmare videtur, haec ita transponenda eſſe:

Ἡμίχ. ά. Δόμοισι καὶ σώμασι
Πεπλαγμένους ἐννέπω.
Ἡμίχ. β'. Διανταίαν λέγεις πλαγάν.

Prior enim Semichorus, qui fratres δαιμονίους appellaverat, jam infelicitatem eorum ſic deſcribit, ut dicat: *Uno eodemque ictu eos et regnum et vitam perdidiſſe ajo;* cui alter reſpondet: *Sane ictum penetrabilem, gravem, penitus perforantem narras.*

Ita

Ita λέγεις bene praecedenti ἐνίκω respondeat, cum in vulgata versuum dispositione nihil habeat, quo referatur. διανταίαν, de ictu, qui non solum domum, sed etiam corpus et vitam eripuerit. κεκλαγμένους interpretor *excussos*. δόμοισι ut saepe de tota regni paterni hereditate sumitur.

v. 899 — 901. Ita dispescere malim:

Ἡμίχ. ά. ἀναυδάτῳ μένει.
Ἡμίχ. β΄. ἀραίῳ τ᾽ ἐκ πατρὸς
διχόφρονι πότμῳ.

Prior Semichorus caussam affert, quae, ut uno ictu fratres vitam et opes perderent, effecerit: *propter ineffabilem s. incredibilem insaniam.* Altera autem Chori pars addit aliam quoque caussam: *propter fatalem discordiam patris diris efflagitatam.* διχόφρων πότμος i. q. διχοφροσύνης πότμος. ἀραῖος ἐκ πατρὸς πότμος ita fere dictum, ut supra πατρόθεν εὐκταία φάτις v. 843.

v. 902 — 904. Prior Semichorus, ut opinor, haec tantum canebat:

διήκει δὲ καὶ πόλιν
στόνος, στένουσι πύργοι.

Percurrit vero et urbem gemitus, gemunt turres. Alter autem accinebat:

στένει πέδον φίλανδρον,

imo totus ager Thebanus *gemit*, horum virorum *amantissimus.*

v. 905 — 912. In his, quatuor versiculos μενεῖ — τέλος priori, reliquos quatuor ἐμοιράσαντο — Ἄρης posteriori Semichoro, tribuenda censeo.

v. 905. post κτέανα particula τε in δὲ mutanda est, ut legatur:

μενεῖ κτέανα δ᾽ ἐπιγόνοις.

Sensus: *Possessiones autem posteris manebunt, propter quas miseris illis primum lis et contentio nata, post etiam caedes commissa est.* ἐπίγονοι non ipsorum fratrum posteri (ut qui sine liberis mortui essent) sed alii heredes ex agnatorum progenie. Nostri dicerent: *lachende Erben.*

v. 909. sqq. ἐμοιράσαντο — Ἄρης] *Illi autem furoris aestu abrepti sic jam* scil. mutua caede *inter se bona diviserunt, ut aequa pars utrique cederet;* (h. e. ut nihil uterque lucraretur, quemadmodum Germani eodem sensu dicerent: *dass einer so viel davon hat, als der andre). Arbitrum vero ceperunt* (scil. gladium) *reprehensione apud amicos non carentem; neque gratum sane fuit bellum* (inter fratres). διαλλακτῆρι tropice dictum, ut significetur *ferrum*, s. *gladius*, quo fratres litem diremerint. φίλοις i. q. παρὰ φίλοις. Nempe Chorus respicit ea, quae ipse Eteocli dixerat v. 681. sqq. Quamquam, ut nunc est, in textu nihil mutandum arbitror, tamen si in cod. MS. inveniretur:

διαλλακτῆρι δ' οὐκ ἀμέμφει φίλοις,
οὐδ' ἐπιχαρεῖ σιδάρῳ·

hoc sane praeferrem; quia rotundius et sequentibus verbis aptius esset. cf. v. 885. 943 — 945.

v. 913. Ἡμιχ. α. σιδαρόπλακτοι μὲν ὧδ' ἔχουσι] *Atque ita quidem se habent (sic jacent) ferro percussi.*

v. 914. sqq. In his male adjectivum σιδηρόπλακτοι coit cum substantivo λάχαι, quomodo enim *sortitio* dicatur ferro *percussa?* Itaque legendum arbitror:

σιδηρόπαλτοι δὲ τοὺς μένουσι.

Sic supra loco ad sententiam simillimo eadem notione de σιδήρῳ verbum διαπάλλειν ponebatur v. 731. sqq.

κτεάνων χρηματοδαίτας
πικρὸς, ὠμόφρων σίδαρος,
χθόνα ναίειν διαπήλας,
ὁπόσαν ἂν καὶ φθιμένους κατέχειν.

σιδηρόπαλτοι τάφων πατρῴων λάχαι, *paterni sepulcri possessio, quam ferro sortiti sunt.* q. d. Germ. *Nun wartet auf sie der durchs Loos des Schlachtschwertes errungene*, oder *gewonnene — — Antheil am väterlichen Grabe.*

v. 915. Si eidem Semichoro tribuendus sit, ita interpretandus: *quaerat hic forte quispiam, quaenam tandem?* Sed verius equidem arbitror, post μένουσι secundum Hemichorum pausam quasi facere; et priorem Hemichorum injicere:

τάχ'

τάχ' ἄν τις εἴποι, τίνας;

Cito nobis aliquis dicat, quaenam? ut is alterius moram impatienter ferre et supplementum dicti, quod ille inchoaverat, flagitare videatur.

v. 916. In hoc dicto, quasi quoddam epigrammatis acumen, magnum vero sententiae pondus est.

v. 917-928. Haec iterum non eidem Chori parti, sed priora v. 917-923. δόμων — ἀνάκτοιν priori, et quae sequuntur, πάρεστι — ἐν δαΐ posteriori Choro assignanda videntur.

δόμων — ἀνάκτοιν.] *Ex aedibus vero gravi sono istos prosequitur lacerans animum lamentatio, proprio dolore gemens, propriam calamitatem reputans, corpori infesta, laetitiam haud amans, veras ex animo lacrymas ciens, qui quidem animus mihi propter istos duo reges fletui intabescit.* δόμων in principio versiculi 917. commodam sane explicationem non habet, cum de suo ipsius luctu Chorus loquatur. Portus quidem de funere, quod jam ex aedibus efferretur, intelligi voluit. At falsum hoc esse, dudum ex superioribus intelligitur. Fratrum enim cadavera in scena erant exposita; de funerum elatione nondum cogitabatur. Suspicor itaque scribendum:

δεινὰν μάλ' ἀχὼ δ' ἐπ' αὐτοῖς

προπέμπει δαΐκτὴρ γόος,

valde gravem autem sonum super iis emittit luctus. ἐπ' αὐτοῖς, ut postea v. 924. ἐπ' ἀθλίοισιν. Particula quoque δὲ vix hic abesse potest. δαΐκτὴρ Stanlejus vertit *hostilis*, et δαΐφρων *animum lacerans*; ego vice versa malim δαΐκτὴρ interpretari *animum lacerans*, et δαΐφρων *infestus* scil. corpori. αὐτόστονος autem et αὐτοπήμων recte videtur Stanlejus, quem secuti sumus, intellexisse. Si ἐτύμως ante δακρυχέων, quod in quibusdam edd. (etiam in MS. Guelf.) reperitur, verum est, ἐτύμως δακρυχέων ἐκ φρενὸς eodem modo dictum, quo supra ἐκ φρενὸς ὀρθῶς λιγαίνειν v. 875.

In ἃ, κλαιομένας μευ, μινύθει, articulum ἃ ad proxime antecedens φρενὸς referendum existimo. Optimus enim sensus existit, *qui* (scil. *animus meus*) *me flente, marcescit, qui fletui intabescit.* Aliter Brunckius, qui ἃ ad ἀχὼ retrahit, hoc ver-

verborum ordine: γόος αὐτόστονος, αὐτοπήμων, δαΐφρων, ὁ φιλογαθής, δακρυχέων ἐκ φρενὸς, προκείμενει ἐπ' αὐτοὺς ἐκ τῶν δόμων ἀχὼ, ἃ μινύθει ὅτε vel ἐν ᾧ ἐγὼ κλαίω ἕνεκα τοῖνδε δυοῖν ἀνάκτοιν. Sic et Stanlejus accepiſſe videtur, qui vertit, *validum ſonum — ex anima, qui mihi flenti minuitur?* Sed cur ἀχὼ propter fletum minui dicatur, equidem non aſſequor. δυοῖν ἀνάκτοιν per ellipſin τοῦ ἕνεκα recte explicavit Brunckius.

v. 924. ſqq. πάρεστι — δαΐδι.] *Jure autem de infelicibus iſtis fratribus dicere licet, quod multis malis affecerint, partim cives, partim peregrinorum, i. e. hoſtium, turmas, quorum magna pars in praelio periit.*

πολίτας] „Sic omnino ſcribendum, non πολίταις. ἕρξειν cum duobus accuſativis conſtrui ſolet, et ſequitur στίχας." Brunck.

ξένων δὲ] „Sic Cod. Reg. B. Recte; praecedente μὲν. Senſus: ὡς πολλὰ κακὰ ἐρξάτην, ὁ μὲν Ἐτεοκλῆς τοὺς πολίτας, ὁ δὲ Πολυνείκης, πάντων τῶν ξένων στίχας, πολυφθόρους ἐν δαΐδι. Poſtrema haec ad utrosque Thebanos et Argivos referuntur." Brunck.

v. 929-934. δυσδαίμων — ὁμοσπόροισιν] *Infelix autem prae omnibus qui umquam pepererunt, mater horum* (Jocaſta) *eſt, quae primum ſuo ipſius filio* (Oedipo) *nupſit, deinde hos* (Eteoclem et Polynicem) *peperit, qui jam ſic manibus fraternis ſe invicem trucidantes vitam finierunt.*

v. 935. Ultimam prioris Semichori vocem excipit alter, et cum ille Jocaſtae miſeriam deploraſſet, hic in ipſorum fratrum triſti fato moratur. *Fratres utique germani penitus ſe invicem perdiderunt transactione non amica, furioſa contentione, rixarum exitu.* ὁμόσποροι non ut v. antecedente ad χεῖρας, ſed ad ipſos fratres pertinere videtur; διατομαῖς οὐ φίλαις, (cf. v. 886.) *compoſitione ſane non amicabili.* νείκεος ἐν τελευτᾷ, Polynicis, ni fallor, nomen tangit.

Verba vero, quae v. 939-941. ſequuntur, iterum priori Choro melius, puto, tribuuntur. Is perſequitur alterius ultimam ſententiam νείκεος ἐν τελευτᾷ, haec ſubjungens: *Jam vero ceſſat eorum inimicitia; et in terra cruore ipſorum malefacta*

facta duorum fratrum vita commista est. (Germ. *und in der blutbespritzten Erde ist ihrer beider Leben in eins geflossen.*) Nimirum generosa metaphora ζωὰ pro *sanguine* dicitur, quo vita continetur.

v. 942. κάρτα δ' εἴσ' ὅμαιμοι] Haec verba alterum puto Semichorum priori accinere: *Imo vero nimis sunt consanguinei.* Germ. *ach sie sind nur allzunahe Blutsverwandte.* Hic quanquam in ambiguitate vocabuli ὅμαιμοι luditur, cum et consanguineos, et eos qui sanguinem miscuerunt, significare possit, tamen hic lusus nescio quid gravitatis tragicique dedecoris habet.

v. 943-948. Primos tres versiculos, πικρὸς — σίδαρος, a priore, sequentes autem tres, πικρὸς — ἀληθῆ a posteriore Choro pronuntiatos esse statuo.

v. 943-945. πικρὸς — σίδαρος] *Acerbus vero litium arbiter est ponticus ille peregrinus ex igne progressus acutus gladius.* ξεῖνος Stanlejus substantive accepit, ita vertens: *acerbus contentionum arbiter transmarinus hospes ex igne profectus, acutum ferrum.* Sed simillimus locus v. 729. sqq. docet, omnia quae post νεικέων sequuntur, cum σίδαρος construenda esse; πόντιος de Ponto Euxino accipio, ut alibi *Scythicum* dicitur ferrum.

v. 946-948. πικρὸς — ἀληθῆ.] *Acerbus opum malusque distributor Mars est, qui patris diras ratas habuit.* Post κακὸς copulam desidero.

v. 949-952. inter priorem et posteriorem Semichorum aequaliter dividendos censeo.

v. 949. sq. Ἡμίχ. α. ἔχουσι — ἀχέων.] *Suam uterque (o miseri!) malorum divinitus immissorum portionem cepit.* Sic supra διμοιρα τέλεια τάδε πάθη v. 852. sq. Nempe cum uterque alteri patrimonii portionem eripere studeret, uterque non bonorum patriorum, sed malorum e diris patris divinitus inflictorum aequam partem abstulit.

Alter Chorus eandem fere sententiam gravioribus verbis et acerbiore sarcasmo concludit: ὑπὸ δὲ — ἔσται, *at sub cadavere* eorum *immensi erunt terrae*, quam scil. occupent, *thesau-*

thesauri. Verum verborum sensum, amarae ironiae gravisque reprehensionis plenum, Heathius assecutus est. Cum Eteocles et Polynices ambo de terra Thebana contendissent, uterque autem solus hujus terrae dominus esse voluisset, ironice Chorus hanc avaritiam nunc expleri significat, quod, quantum terrae spatium sub cadavere, cum sepultum fuerit, contineatur, quamvis immensa sit spatii profunditas, id sibi quisque vindicare scilicet possit. cf. v. 733-735. Populares mei hac paraphrasi uterentur: *Sie haben nicht Land genug kriegen können. Nun aber werden sie unter ihrem Leichnam Landes die Fülle haben. Was ihm an Breite abgeht, ersetzt die Tiefe.* Vix autem credent posteri, nostra aetate fuisse, qui *γᾶς* cum *σώματι* conjungendum putaret, (periphr. pro *γῆ*) q. d. *Unter dem Leibe der Erde werden ungeheure Schätze seyn.* Atqui Abreschio commentum placuit.

Ceterum hic opportunus est locus, ubi Chori carmen finiri dicamus. Etenim si Antigonen his verbis *παισθεὶς ἔπαισας* demum incipere statuamus, exordium nimis abruptum fuerit; sin, ut quidam faciunt, haec verba v. 949-952. jam Ismenae tribuantur, male sororem, quod et Heathius vidit, sarcasmus ille deceat, in fratres v. 951. sq. conjectus. Aptissimum vero est Antigonen his verbis *ἰὼ πολλοῖς* etc. pristinorum Oedipodiae domus malorum prius mentionem facere, antequam de istis, quae ante pedes erant, et quae longioris querelae materiam praebebant, diceret.

v. 953. Antigone sic orditur: *O domus multis quidem subinde malis abundans! Postremo vero dirae acutissimum clamorem sustulerunt, funditus profligata familia.* In *ὀξὺν νόμον* metaphora ducta est a militum clamore, quem hostibus in fugam versis tollere solent, ut se invicem ad persequendos fugientes, capiendosque victoriae fructus excitent. Extra metaphoram sic dixisset Antigone: *Multis quidem jam antea malis domus nostra abundavit; nunquam tamen his acerbiora fuerunt, quae nunc jam secundum Oedipi diras totam ejus familiam funditus exstirpant.*

v. 959.

v. 959. Sequentes versus Ismenae tribuo, quae coeptam ab Antigone allegoriam persequatur: ἔστακε — δαίμων] *Fortuna vero tropaeum calamitatis, ad portam, in qua interfecti sunt, erexit, et utroque horum devicto, quievit*, s. furere *desiit*, i. e. urbem ipsam incolumem reliquit.

v. 963. In alternis quae sequuntur dictis observandum est, Antigonen semper de Polynice, Ismenen vero de Eteocle loqui.

v. 963. παισθεὶς ἔπαισας] *Tu (o Polynices, prior ab Eteocle) percussus* (hunc) *percussisti*. cf. Eurip. Poeniss. v. 1417. sqq.

ibid. σὺ δ' ἔθανες κατακτανών. *Tu vero*, o Eteocles, *postquam* fratrem *interfeceras, ipse quoque periisti.*

v. 964. Antigone: δορὶ δ' ἔκτανες, *hasta fratrem*, o Polynices, *occidisti.*

Ismene: δορὶ δ' ἔθανες, *hasta fratris periisti*, Eteocles!

v. 965. μελεόπονος et μελεοπαθὴς vel prorsus synonyma sunt, ut illud *miserum*, hoc *aerumnosum* significet; vel si argutari libeat, μελεόπονος *miserum ob id quod fecit*, μελεοπαθὴς vero *miserum ob id quod passus sit*, significare dicas.

v. 967. Quid sibi velint ista: προκείσεται κατακτάς, nulla equidem conjectura exputo. Cur enim de fratris cadavere, quod jam ante pedes erat, futuro tempore diceret προκείσεται? Praeterea versiculum hic excidisse, et carminis amoebaei ratio, et personarum alternatio facile arguit. Si vero ita scripsisset Aeschylus:

Ἀντιγόνη. πρόκειται τῇδ' ὁ φονευθείς.

Ἰσμήνη. πρόσκειται χὠ κατακτάς.

nec ad sensum, nec ad personarum alternationem aliquid desideraretur. Antigone enim diceret: *Hic jacet interfectus* Polynices. Ismene autem regereret: *Juxta eum et ille, qui interfecit, jacet.* Omissionis quoque causam intelligeremus, quod librarius a πρόκειται, postquam illud scripsisset, ad sequens πρόσκειται oculis aberrasset. Verum in explendis ejusmodi lacunis, ultra id quod probabile sit, progredi non licet.

v. 968. 969. Antigone: *Heu! heu! furit luctu animus.* Ismene: *Et intus in pectore cor suspirat.*

v. 970. 971. Antigone: *Heu, heu*, Polynices, *multis lacrymis deflende.* Ismene: *Tuque rursus*, Eteocles, *o miserrime!*

v. 972. 973. Antigone: *Tu igitur ab amica periisti.* Ismene: *Tuque amicum perdidisti!*

Hic utraque sororum invertit querelam v. 964. enunciatam. Ibi Antigone Polynicem caedis reum, Ismene vero Eteoclem occisum querebatur, nunc vice versa Antigone Polynicem occisum, Ismene Eteoclem caedis reum queritur.

v. 974. Nullus dubito, quin corruptum hic sit διπλᾶ λέγειν et διπλᾶ δ' ὁρᾷν, vereque Aeschylus ita potius scripserit:

Antig. ὀλοὰ λέγειν.
Ism. ὀλοὰ δ' ὁρᾷν.

quod et postea bis recurrit v. 988. et 996. Itaque hae voces sunt tanquam ἐπιμελῳδήματα, cujus generis quaedam in bucolicis quoque occurrunt, e. c. Theocrit. Idyll. 1. Galli appellant: *des refreins.* ὀλοὰ etiam cum sequentibus bene cohaeret, Antigone enim statim infert: ἀχέων τοίων etc. ὀλοὰ vero h. l. i. q. λυγρά, *tristia*, *miserabilia*.

v. 975. τάδε ab Antigone δεικτικῶς pronuntiatur, pro ἡμεῖς. Se nimirum suamque sororem hisce malis propinquam queritur. ἀχέων τοίων ipsum quoque cum respectu ad fratrum cadavera, oculis exposita, dictum.

v. 976. Hic versus glossae prioris versiculi, quam Ismenes responso similior est; etiam hanc ob causam suspectus, quod in omnibus edd. prorsus ἀμέτρως legitur; nisi quod Brunckius eum suopte ingenio usus ad numeros reduxit. Fortasse alternus Ismenes versiculus excidit, in ejusque locum e scholiis interpretamentum illud immigravit.

v. 977. Tres qui sequuntur versiculos deinceps quoque v. 989. recurrentes, aut Chorum intercinuisse, aut saltem ab ambabus sororibus una voce pronuntiatos fuisse puto. Sensus: *Heu Parca luctifera infelix, tuque veneranda*

Oedi-

Oedipi umbra, tu denique atra Furia, ſane magna ui et potentia polles. Quoniam hic Oedipi σκιά memoratur, certitudini argumentorum, quibus ſupra uſi ſumus, ut Oedipum ex Aeſchyli fictione jam ante filios deceſſiſſe doceremus, maximus profecto cumulus accedit.

v. 980. 981. Antigone: *Heu, heu, triſtia viſu ſpectacula* (hic Polynices) *inde a fuga*, h. e. ex quo tempore in exilio quaſi vixit, *mihi edidit.*

v. 982. 983. utrumque Iſmenae tribuo. οὐδ' ἵκεθ' — ἀπώλεσεν, *Neque vero* (hic ſcil. Eteocles) *venit* (i. e. *rediit*) *poſtquam* illum Polynicem *interfecerat*, *ſed ipſe ſervatus* (h. e. cum prior viciſſet, ipſe tamen) *vitam perdidit.*

v. 983. Antigone: *Perdidit ſane.* Iſmene: *et huic quoque ſuam eripuit.*

v. 985. Antigone: *O miſerum genus!* Iſmene: *O miſera paſſum.*

v. 986. δύστονα κήδε' ὁμώνυμα] Hunc verſum Antigonae adſigno, cui ſequens Iſmenes reſpondeat. δύστονα vulgo derivare ſolent a δὺς et στόνος; quod ab analogia compoſitionis recedere videtur, cum, ſi verum eſſet, vocabulum potius a δὺς et τόνος deducendum eſſet; ut εὔτονος, ita δύστονος. Si a στόνος fluxiſſet, duplex ſaltem σ deſiderarem, ſicut δυσσεβής, ita δύσστονος. Sed omnino mihi Aeſchylus h. l. ſcripſiſſe videtur δίστονα.

δίστονα κήδε' ὁμώνυμα

ſunt ipſi illi fratres, qui ſororibus curae erant, dupliciter gemendi. κήδεα nimirum pro fratribus, quorum cura nondum ſorores deſeruerat [k]). ὁμώνυμα, quia ambo dulciſſimo *fratrum* nomine compellandi erant. δίστονα vero ſic diceretur, ut apud Sophocl. Oedip. Col. 1049. δίστολοι ἀδελφαί. Quemadmodum enim hoc ſignificat proprie *geminas ſorores, quae ambae ſtolatae ſunt*; ſic δίστονα κήδεα ſunt *gemini homines cariſſimi, ambo gemendi.*

k) Sic ſupra iidem appellabantur διπλαῖ μέριμναι. v. 851.

v. 987. Sententiam Antigones persequitur Ismene, dicens:

δίυγρα τριπάλτων πημάτων.

Stanlejus vertit: *labores ter maximos lacrymis rigandos*. Parum commode, si quid video. Sed offendor etiam vocabulo τριπάλτων. τρίπαλτος dicunt esse i. q. *vehementissimus*; quo jure, nescio. Quid multa? Aeschylus mihi quidem dedisse videtur:

δίυγρα δοριπάλτων πημάτων.

e quo pulcherrimus, ut opinor, sensus existit. δορίπαλτος est *hastam vibrans*. Sic δορίπαλτος χεὶρ apud nostrum Agam. 118. πήματα δορίπαλτα sunt *noxae s. piacula* horum fratrum, quibus, ut hastis se invicem aggrederentur, permoti sunt. Jam ipsi fratres s. eorum corpora dicuntur δίυγρα δοριπάλτων πημάτων, *madentia noxis hastam vibrantibus*, h. e. etiamnum madentia sanguine et caede, qua alter alterum peremerat. Nostri dicerent: *Sie triefen noch ganz von der schwerdtzückenden Sünde des Bruderhasses*.

v. 992. Antigone: *Tu jam* (o Polynices) *hoc intelligis* (quam potens scil. furia sit), *trajiciens* i. e. *huc proficiscens*. διαπερῶν enim de expeditione Polynicis capiendum, non autem, ut Scholiastae somniant, idem est, quod διαβὰς διὰ τῆς μοίρας.

v. 993. Ismene: *Tu vero* (Eteocles) *idem scis, nihilo serius* (quam ille,) *edoctus*. In Guelf. est ὕστερος μαθών.

v. 994. Antigone: *Posteaquam ad urbem veneras*; haec arctissimo nexu cum v. 992. copulanda sunt.

σὺ τοίνυν οἶσθα διαπερῶν,
ἐπεὶ κατῆλθες ἐς πόλιν.

v. 995. Ismene: *cum te illi in duello adversarium praeberes*. cf. v. 675. sqq. Haec verba cum v. 993. cohaerent.

v. 998. *δώμασι καὶ χθονὶ, πρὸ πάντων δ' ἐμοὶ*] Haec iterum ab Antigone dicuntur, proxime cum *ἰὼ πόνος* conjungenda. Respondet Ismene, quae se benevolentia in fratres ei cessuram negat: *ἰὼ ἰὼ, καὶ πρόσω γ' ἐμοί, imo vero praecipue mihi quoque;* scil. *πόνος καὶ κακά.*

v. 1000. Ante hunc versum excidisse puto duo versiculos ab Antigone recitatos, qui hanc aut similem sententiam continerent: *Heu miserandam calamitatem, o Polynices, frater carissime;* quibus deinde vicissim Ismene hos opponeret:

ἰὼ δυσπότμων κακῶν, ἄναξ
Ἐτεόκλεις, ἀρχηγέτα.

heu, rex Eteocles, tristium illorum malorum inceptor! quia primus fratrem expulerat.

v. 1002. 1003. Antigone: *O omnium aerumnosissimi!* Ismene: *O furentes noxa calamitosa.* *ἐν ἄτᾳ* hic de tristi contentione ac dissidio inter fratres exorto capiendum.

v. 1004. 1005. Antigone: *heu, heu, ubinam loci eos sepeliemus?* Ismene: *heu, loco honorificentissimo.*

v. 1006. Antigone, quoniam nescit, quo alio loco honorificentius, quam in patris sepulcro, condantur fratrum cadavera, statim exclamat, (suppressa hac sententia: *Ergo in patris sepulcro ponemus!*)

ἰὼ πῆμα πατρὶ πάρευνον.

Heu malum juxta patrem accubiturum! *πῆμα*, sing. pro plurali, de ipsis fratribus dicitur. Iterum ex hoc versu intelligitur, fabulam sic ab Aeschylo adornatam esse, ut Oedipum jam ante filios supremum diem obiisse fingeret. Nam *πάρευνον* quin h. l. ad sepulcrorum viciniam pertineat, nemo sane dubitabit.

Et hactenus quidem Chori sororumque lamentatio. In qua, quia saepius aliter, ac superiores editores fecere, constituendas putavimus Semichororum et sororum partes, ut lectores facilius, quid haec opera nostra poetae profuerit, intelligere, et an omnino operae pretium fecerimus judicare possint, age totum illud Chori carmen cum sequente

fororum dialogo, a v. 872 - 1006. eo ordine eaque personarum dispositione, quam nobis placere diximus, receptis etiam emendationibus nostris; una cum versione germanica hic exscribamus:

Ἡμίχορος Α.	Erster Chor.
ἰὼ, δυσαδελφόταται πασᾶν, ὁπόσαι	Unglücklichste der Schwestern, unter allen Mädchen,
στρόφον ἐσθῆσι περιβάλλονται,	Die ihr Gewand mit dem Gürtel umgürten,
κλαίω, στένομαι, καὶ δόλος οὐδεὶς	Wir weinen, seufzen, und kein erkünstelter Schmerz,
μὴ 'κ φρενὸς ὀρθῶς με λιγαίνειν.	Die wahrste Wehmuth tönt aus unsrer Klage.
Ἡμίχορος Β.	Zweiter Chor.
ἰὼ ἰὼ, δύσφρονες	Weh euch! Sinnlose Brüder,
φίλων ἄπιστοι, καὶ κακῶν ἀτρύμονες	Die ihr den Freund nicht hörtet, die kein Unglück beugte,
πατρῴους δόμους ἑλόν-	Weh euch, Unglückliche, daß ihr
τες μέλεοι σὺν αἰχμᾷ.	Des Vaters Erbe mit dem Schwerdte theiltet!
Α.	Erster Chor.
μέλεοι δῆθ', οἳ μελέους θανάτους	Ja wol unglückliche, die solch unglücklichen Tod
εὕροντο δόμων ἐπὶ λύμᾳ.	Zu ihres Hauses Umsturz fanden.
Β.	Zweiter Chor.
ἰὼ ἰὼ δωμάτων	O weh! die ihr nach des Erblands
ἐρειψίτειχοι καὶ πικρὰς μοναρχίας	Leidiger Alleinherrschaft strebtet,
ἰδόντες, ἤδη διήλ-	Um die schon manche Mauern, manche Häuser stürzten,
λαχθε σιδάρῳ,	Nun hat euch das Schwerdt auseinander gesetzt!

ἐν

οὐκ ἐπὶ φιλίᾳ,	*Nicht freundlicher Hand-schlag,*
ἀλλ' ἐπὶ φόνῳ διεκρίθητε·	*Nur Brudermord konnt' euch vergleichen!*
κάρτα δ' ἀληθῆ πατρὸς Οἰδι-πόδα κατευγμάτων	*Ach allzuwahr hat die erhab-ne Erinnys*
πότνι' Ἐρινὺς ἐπέκρανε.	*Des Vaters Verwünschung erfüllt.*
A.	**Erster Chor.**
δι' εὐωνύμων τετυμμένοι.	*Durchs Herz drang beiden der Stahl!*
B.	**Zweiter Chor.**
τετυμμένοι δῆθ', ὁμο-	*Ja wol; und drang aus Bru-dershand*
σπλάγχνων τε πλευρωμάτων.	*Ins brüderliche Herz.*
A.	**Erster Chor.**
αἶ, αἶ, δαιμόνιοι.	*Weh, weh, unglückliches Bru-derpaar!*
B.	**Zweiter Chor.**
αἶ, αἶ δ' ἀντιφόνων	*Weh, weh, des gegenseitigen Mord*
θανάτων ἀραί.	*Heischenden Vaterfluchs!*
A.	**Erster Chor.**
δόμοισι καὶ σώμασι	*Ach, beiden raubt ein Stoss der Lanze*
πεπλαγμένους ἐννέπω.	*Zugleich ihr Erbgut, und ihr Leben.*
B.	**Zweiter Chor.**
διανταίαν λέγεις πλαγάν.	*O welch ein tiefverwundender Stoss!*
A.	**Erster Chor.**
ἀναυδάτῳ μένει.	*So weit hats ihre tolle Wuth gebracht!*
B.	**Zweiter Chor.**
ἀραίῳ τ' ἐκ πατρὸς	*Und ihr durch ihres Vaters Fluch erbetner*

 διχό-

διχόφρονι πότμῳ.	*Unglücklicher verhasster Zwist!*
A.	Erster Chor.
διήκει δὲ καὶ πόλιν	*Nun läuft ein Seufzer durch die ganze Stadt,*
στόνος, στένουσι πύργοι.	*Es seufzen unsrer Mauern Thürme.*
B.	Zweiter Chor.
στένει πέδον φίλανδρον.	*Es seufzt das ganze diesen Prinzen holde Land.*
A.	Erster Chor.
μενεῖ κτέανά τ' ἐπιγόνοις,	*Nun bleibt ihr Erbgut fremden Erben,*
δι' ὧν αἰνομόροις, δι' ὧν νεῖκος ἔβα, καὶ θανάτου τέλος.	*Um das die Unglücklichen sich zuerst entzweiten, Und nun zuletzt sich mordeten.*
B.	Zweiter Chor.
ἐμοιράσαντο δ' ὀξυκάρδιοι	*So theilten die Wüthenden dann ihr Erbe,*
κτήμαθ', ὥστ' ἴσον λαχεῖν·	*Dass einer so viel als der andre bekam!*
διαλλακτῆρι δ' οὐκ ἀμεμφία φίλοις	*Gleich tadelnswerth und traurig war für ihre Freunde*
οὐδ' ἐπίχαρις Ἄρης.	*Der Mittler, der ihre Theilung entschied.*
A.	Erster Chor.
σιδαρόπλακτοι μὲν ὧδ' ἔχουσι·	*Nun liegen sie da, durchs Schwerdt gefallen.*
B.	Zweiter Chor.
σιδαρόπαλτοι δὲ τοὺς μένουσι . . .	*Nun erwartet sie, durchs Schwerdt errungen . . . .*
A.	Erster Chor.
τάχ' ἄν τις εἴποι, τίνες;	*So sagt doch, Freunde, was?*
B.	Zweiter Chor.
τάφων πατρῴων λάχαι.	*Ihr Platz im väterlichen Grabe.*

A.

A.	Erster Chor.
δεινὰν μάλ' ἀχὼ ἐπ' αὐτοῖς	*Nun folget ihnen mit lautem Geschrei*
προπέμπει δαϊκτὴρ γόος,	*Die herzverwundende Klage nach,*
αὐτόστονος, αὐτοπήμων,	*Von eignem Jammer, eignem Leid erpresst,*
δαΐφρων, οὐ φιλογαθὴς,	*Am Leben nagend, keiner Freude hold;*
δακρυχέων ἐκ φρενὸς, ἃ,	*Und Thränenquellen öffnend tief in unserm Herzen,*
κλαιομένας μου, μινύθει,	*Das uns, indem wir um die beiden Fürsten*
τοῖνδε δυοῖν ἀνάκτοιν.	*Weinen, dahin vor Kummer schwindet,*
B.	**Zweiter Chor.**
πάρεστι δ' εἰπεῖν ἐπ' ἀθλίοισιν	*Und leider haben doch, wir müssens sagen,*
ὡς ἐρξάτην	*Die Unglückskinder manches Ungemach*
πολλὰ μὲν πολίτας,	*Auf dieser Stadt Bewohner*
ξένων δὲ πάντων στίχας	*Und auf die fremden Völker gebracht,*
πολυφθόρους ἐν δαΐ.	*von denen so viele das Schwerdt frass!*
A.	**Erster Chor.**
δυσδαίμων σφὶν ἁ τεκοῦσα	*Ach unglückbelastete Mutter*
πρὸ πασᾶν γυναικῶν,	*Vor allen Weibern,*
ὁπόσαι τεκνογόνοι κέκληνται.	*Die jemals Kinder gebahren!*
παῖδα τὸν αὑτᾶς πόσιν αὑτᾷ θεμένα	*Sie, die mit ihrem eignen Sohne sich vermählte*
τούσδ' ἔτεχ', οἱ δ' ὧδ' ἐτελεύτασαν ὑπ' ἀλ-	*Und dann die Söhne gebahr, die nun einander selbst*
λαλοφόνοις χερσὶν ὁμοσπόροισιν.	*Mit Bruderhänden ermordeten.*

B.	Zweiter Chor.
ὁμόσποροι δὴ καὶ πανώλεθροι	*Ja Brüder freylich, und Verderber waren sie,*
διατομαῖς οὐ φίλαις	*Unfreundlich ihr Vergleich,*
ἔριδι μαινομένᾳ	*Wüthend ihr Zank,*
νείκεος ἐν τελευτᾷ	*Und ihrer Zwietracht Ende der Tod!*
A.	Erster Chor.
πέπαυται δ' ἔχθος·	*Ausgesöhnt ist nun ihr Hass,*
ἐν δὲ γαίᾳ ζωὰ	*Und in der blutbesprengten Erd' ist*
φονορρύτῳ μέμικται.	*Beider Leben in eins geflossen.*
B.	Zweiter Chor.
κάρτα δ' εἰσ' ὅμαιμοι.	*Ach allzunahe Blutsverwandte!*
A.	Erster Chor.
πικρὸς λυτὴρ νεικέων ὁ πόντιος	*Ein leidiger Schiedsrichter ist der scythische Fremdling,*
ξεῖνος ἐκ πυρὸς συθεὶς	*Der aus dem Feuer hervorgegangne*
θηκτὸς σίδαρος·	*Geschärfte Stahl.*
B.	Zweiter Chor.
πικρὸς δὲ χρημάτων κακὸς	*Ein leidiger Erbtheiler ist*
δατητὰς Ἄρης, ἀρὰν	*Der böse Mars,*
πατρὸς τιθεὶς ἀληθῆ.	*Der nun des Vaters Fluch erfüllte.*
A.	Erster Chor.
ἔχουσι μοῖραν λαχόντες,	*Nun haben sie jeder sein Theil,*
ὦ μέλεοι, διοσδότων ἀχέων·	*Unglückliche, der gottgesandten Trübsal!*
B.	Zweiter Chor.
ὑπὸ δὲ σώματι γᾶς	*Und unter ihrem Leichnam wird für beide Land's genug,*
πλοῦτος ἄβυσσος ἔσται.	*Unermésslich an Tiefe seyn.*

Ἀντιγονη.	Antigone.
ἰὼ πολλοῖς ἐπανθήσαν-	*O Haus des Lajus, wie ſo frucht-bar warſt du*
τες πόνοισί γε δόμοι·	*An immer neu aufſproſſender Trübſal!*
τελευτᾷ δ' αἶδ' ἐπηλάλαξαν	*Zuletzt hat Oedipus Verwünſchung*
ἀραὶ τὸν ὀξὺν νόμον,	*Das hohe Schlachtgeſchrey erhoben;*
τετραμμένα παντρόπῳ	*Nun iſt aufs Haupt geſchlagen*
φυγᾷ γένει.	*Sein ganzes Geſchlecht:*
Ισμηνη.	Iſmene.
Ἕστακε δ' Ἄτας	*Nun hat ſein böſer Genius*
τρόπαιον ἐν πύλαις,	*Mit der Niederlage zweier Brüder*
ἐν αἷς ἐθείνοντο, καὶ δυοῖν κρατήσας	*Geendigt, und im Thore, wo ſie fielen,*
ἔληξ' ὁ δαίμων.	*Des Verderbens Siegspanier errichtet.*
Αντιγονη.	Antigone (zum Leichnam des Polynices).
παισθεὶς ἔπαισας.	*Du warſt getroffen und traffſt.*
Ισμηνη.	Iſmene (zum Leichnam des Eteocles).
σὺ δ' ἔθανες κατακτανών.	*Du hatteſt getödtet und ſtarbſt.*
Αντιγονη.	Antigone (zum Polynices).
δορὶ δ' ἔκανες.	*Ihn durchbohrte deine Lanze.*
Ισμηνη.	Iſmene (zum Eteocles).
δορὶ δ' ἔθανες.	*Und du ſtarbſt von ſeiner Lanze.*
Αντιγονη.	Antigone.
μελεόπονος.	*Unglückliche That!*
Ισμηνη.	Iſmene.
μελεοπαθής.	*Unglücklicher Fall!*

Αντι-

Αντιγονη.	Antigone.
ἴτω γόος.	*Flieſst ihr Klagen!*
Ισμηνη.	Iſmene.
ἴτω δάκρυα.	*Flieſst ihr Thränen!*
Αντιγονη.	Antigone (zum Polynices).
* * * *	*Da liegt nun der Ermordete!*
Ισμηνη.	Iſmene (zum Eteocles).
πρόσκειται χὠ κατακτάς.	*Und da ſein Mörder neben ihm.*
Αντιγονη.	Antigone.
ἠέ, ἠέ, μαίνεται γόοισι φρήν.	*O weh! mir raſet der Kopf vor Schmerz.*
Ισμηνη.	Iſmene.
ἐντὸς δὲ καρδία στένει.	*Und das Herz im Buſen ſeufzt.*
Αντιγονη.	Antigone.
ἰὼ, ἰὼ, πολυδάκρυτε σύ.	*Wehe, wehe, Thränenwerther!*
Ισμηνη.	Iſmene.
σὺ δ' αὖτε καὶ πανάθλιε.	*Und auch du Beklagenswerther!*
Αντιγονη.	Antigone.
πρὸς φίλου γ' ἔφθισο.	*Ach du ſtarbſt von Freundes Hand!*
Ισμηνη.	Iſmene.
καὶ φίλον ἔκτανες.	*Und du tödteteſt den Freund!*
Αντιγονη.	Antigone.
ὀλοὰ λέγειν.	*Schrecklicher Gedanke!*
Ισμηνη.	Iſmene.
ὀλοὰ δ' ὁρᾶν.	*Schrecklicher Anblick!*
Αντιγονη.	Antigone.
ἀχέων τοίων πάδ' ἐγγύθεν.	*Hier ſtehn wir nun beim Schauſpiel des Elends!*
Ισμηνη.	Iſmene.
πέλας δ' ἀδελφῶν αἵδ' ἀδελφαί.	*Hier ſtehn die Schweſtern neben den Brüdern!*

Χορος.

Χορος.	Chor.
ἰώ, Μοῖρα βαρυδότειρα μογερά,	*O Moera, du quaalenſpendende Verderberin;*
πότνιά τ' Οἰδίπου σκιά,	*Und du furchtbarer Schatten des Oedipus,*
μέλαινά τ' Ἐρινύς, ἦ μεγασθενής τις εἶ.	*Und du, o ſchwarze Erinnys, groſs iſt deine Macht!*
Αντιγονη.	Antigone (zum Polynices).
ἠὲ, ἠὲ, δυσθέατα πήματ' ἐ-	*O' weh, was für ein groſses Schauſpiel*
δείξατ' ἐκ φυγᾶς ἐμοί.	*Hat er mir, ſeit er floh, gegeben.*
Ισμηνη.	Iſmene (zum Eteocles).
οὐδ' ἵκεθ' ὡς κατέκτανε,	*Auch Er kam nach dem Morde nicht zurück,*
σωθεὶς δὲ πνεῦμ' ἀπώλεσεν.	*Sein war der Sieg, und doch büſst' er das Leben ein.*
Αντιγονη.	Antigone.
ἀπώλεσε δῆτα.	*Sein Leben büſst' er ein.*
Ισμηνη.	Iſmene.
καὶ τὸ τοῦδ' ἐνόσφισε.	*Und nahm's dem Bruder, ach!*
Αντιγονη.	Antigone.
τάλαν γένος.	*Unglückliches Geſchlecht!*
Ισμηνη.	Iſmene.
τάλανα παθόν.	*Unglückliche Geſchichte!*
Αντιγονη.	Antigone.
δίστονα κήδε' ὁμώνυμα.	*O zwiefach beſeufztes Brüderpaar!*
Ισμηνη.	Iſmene.
δίυγρα δοριπάλτων πημάτων.	*Noch triefend vom Greuel des Zweykampfs!*
Αντιγονη.	Antigone.
ὀλοὰ λέγειν.	*Schrecklicher Gedanke!*
Ισμηνη.	Iſmene.
ὀλοὰ δ' ὁρᾶν.	*Schrecklicher Anblick!*

Χορος.

Χορος.	Chor.
ἰὼ, Μοῖρα βαρυδότειρα μογερὰ,	*O Moera, du quaalenſpendende Verderberin,*
πότνιά τ' Οἰδίπε σκιά,	*Und du furchtbarer Schatten des Oedipus,*
μέλαινά τ' Ἐρινὺς, ἦ μεγασθενής τις εἶ.	*Und du o ſchwarze Erinnys, groſs iſt deine Macht!*
Αντιγονη.	Antigone.
σὺ τοίνυν οἶσθα διαπερῶν . . .	*Das hat dein Feldzug dich gelehrt, . . .*
Ισμηνη.	Iſmene.
σὺ δ' ἐδὲν ὕστερον μαθών . . .	*Und du haſts zu gleicher Zeit gelernt, . . .*
Αντιγονη.	Antigone.
ἐπεὶ κατῆλθες ἐς πόλιν.	*Da du vor unſre Mauern rückteſt!*
Ισμηνη.	Iſmene.
δορός γε τῷδ' ἀντηρέτας.	*Da du dich ihm entgegenſtellteſt.*
Αντιγονη.	Antigone.
ὀλοὰ λέγειν.	*Schrecklicher Gedanke!*
Ισμηνη.	Iſmene.
ὀλοὰ δ' ὁρᾷν.	*Schrecklicher Anblick!*
Αντιγονη.	Antigone.
ἰὼ πόνος . . .	*O Drangſal . . .*
Ισμηνη.	Iſmene.
ἰὼ κακά.	*O Leiden!*
Αντιγονη.	Antigone.
δώμασι, καὶ χθονὶ, πρὸ πάντων δ' ἐμοί.	*Das unſer Haus und Land, und mich vor allen trifft!*
Ισμηνη.	Iſmene.
ἰὼ, ἰὼ, καὶ πρόσω γ' ἐμοί.	*O weh! und mich nicht mind trifft.*

Αντι-

Αντιγονη.	Antigone.
* * * *	*O Polynices, der du dir dein Recht*
* * * *	*Zu erkämpfen kamſt, und drüber ſelbſt erlagſt.*
Ισμηνη.	Iſmene.
ἰὼ δυσπότμων κακῶν, ἄναξ Ἐτεόκλεις, ἀρχηγέτα.	*O Fürſt Eteocles, der du Zuerſt dis Unglück ſtifteteſt!*
Αντιγονη.	Antigone.
ἰὼ πάντων πολυπονώτατοι.	*Unglücklichſte der Sterblichen!*
Ισμηνη.	Iſmene.
ἰὼ δαιμονῶντες ἐν ἄτᾳ.	*Ihr, die das Schickſal raſen machte!*
Αντιγονη.	Antigone.
ἰὼ, ἰὼ, ποῦ σφε θήσομεν χθονός;	*O weh, wo werden wir ſie nun begraben!*
Ισμηνη.	Iſmene.
ἰὼ, ὅπου τιμιώτατον.	*Ach, an der ehrenvollſten Stäte!*
Αντιγονη.	Antigone.
ἰὼ ἰὼ, πῆμα πατρὶ πάρευνον.	*So wird dann neben dem Vater ſein Herzleid ſchlafen!*

IN SCENAM XII.

v. 1007 — 1055.

Venit praeco a Senatu miſſus, ejusque auctoritate Eteoclem honeſto funere ſepeliri, Polynicem vero ut patriae hoſtem inſepultum abjici jubet. Cui Antigone fortiter repugnat, ſeque vel invito ſenatu fratrem ſepulturam eſſe denuntiat.

v. 1007. δοκοῦντα ſunt ea quae facienda eſſe cenſuit ſenatus, δόξαντα, quae decrevit; *(das Gutachten und den Schluſs)* δήμου τ. Κ. π. πρόβουλοι, Thebanorum ſenatus.

v. 1009. Ἐτεοκλέα — τόνδ᾽] τόνδε ſic pronuntiatur, ut digito ſimul Eteoclis cadaver monſtraret praeco. ἐπ᾽ εὐνοίᾳ χθονὸς, *propter ejus* in patriam *terram* ſidem ac *benevolentiam.*

tiam. γῆς φίλης κατασκαφαί, *humatio* mortuis *exoptabilis*. Quam miserum autem veterum opinione fuerit, sepultura carere, quamque atrox iis visum sit justa humatione prohiberi, neminem fugit.

v. 1011. στυγῶν cum emphasi, *hostes exosus, saevus in hostes*, i. e. fortiter eos oppugnans.

v. 1012. sq. ἱερῶν — καλόν.] *Patriis vero sacris pietatem praestans honesta morte occubuit, sicut juvenes occumbere decorum est.*

v. 1015. τόνδε Π. νεκρὸν] Iterum δεικτικῶς pronuntiatur.

v. 1016. ἔξω βαλεῖν ἄθαπτον, ἁρπαγὴν κυσὶν] Solennis in hac re loquendi formula erat, inhumata corpora volucribus et feris relinqui; jam ex Homero nota [1]).

v. 1017. sqq. ὡς ὄντ' — τῆσδ'] *ut qui urbem agrumque Thebanum vastasset, nisi deorum aliquis ejus armis obstitisset.*

v. 1019. ἄγος — κεκτήσεται θεῶν πατρῴων] *et post mortem etiam inexpiabili patriorum deorum religione constrictus tenebitur.*

v. 1021. ᾕρει πόλιν] non *cepit urbem*, sed *capturus fuit.*

v. 1022. sqq. ἔτω — λαβεῖν] *ita senatus censet, dignum eum esse, qui inhoneste a volucribus sepultus, poenam facinoris luat.*

v. 1024. καὶ — χειρώματα] *et sequi eum vetat libationum in tumulo effundendarum officium.* cf. Choëph. v. 85. et Pers. 608. sqq.

v. 1025. ὀξυμόλποις προσσέβειν οἰμώγμασιν, *funebri lesso alta voce edito honorare.*

v. 1026. εἶναι — ὕπο.] *eumque honore funeris ab amicis elati privandum esse.*

v. 1030.

1) „Varie hoc efferunt reliqui tragici. Soph. Antig. v. 211. ἐᾶν ἄθαπτον καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας, καὶ πρὸς κυνῶν ἐδεστόν. Eurip. Phoen. 1624. ἐκβάλλετ' ἄθαπτον τῆσδ' ὅρων ἔξω χθονός. v. 1628. ἐᾶν ἄκλαυστον ἄταφον οἰωνοῖς βορὰν. Sophocl. rursus in Antigone v. 29. ἐᾶν ἄκλαυτον ἄταφον οἰωνοῖς γλυκὺν θησαυρὸν ἐσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς. Unde videtur mutuatus Euripides in Suppl. v. 282. μὴ ἀτάφους χάρματα θηρῶν παῖδας κατίδης." Abresch.

v. 1030. ſq. ἐγὼ σφε θάψω, κᾀνὰ κίνδυνον βαλῶ, θάψασ' ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν,] *ego eum ipſa ſepeliam et ſepulto fratre meo periculum ſubibo.* „Eadem Antigone apud Sophocl. in cognomini fabula v. 71. κεῖνον δ' ἐγὼ θάψω, καλόν μοι τοῦτο ποιούσῃ θανεῖν, et in Eurip. Phoeniſſ. v. 1734. ὅν εἴ με καὶ θανεῖν χρεὼν σκοτίᾳ γᾷ καλύψω. Deinde ut hic et infra v. 1071. συνθάπτειν, ſic Soph. in Ajac. v. 1398. τὸν θανόντα τόνδε συνθάπτειν θέλω καὶ συμπονεῖν. — In noſtri verbis mirifice divexarunt criticos illa κᾀνὰ κίνδυνον βαλῶ. Obſuit ſcilicet, quod jam aliquoties obſtitiſſe vidimus, praepoſitio a ſuo verbo, interpoſito κίνδυνον, ſejuncta, cui ſi praepoſueris habebis ἀναβαλῶ κίνδυνον, ſenſu aperto, pro ἀναρρίψω κίνδυνον, *periculum adibo;* de qua phraſi vide H. Steph. in Theſ. L. Gr. Quod idem dicit in V. L. adferri ſine exemplo, ῥίπτειν κίνδυνον, ſenſu eodem habes in Eurip. Ion. v. 23. ubi κίνδυνον μέγαν ῥίπτειν." *Abreſch.* cf. lex. Aeſchyl. in v. ἀναβάλλειν.

v. 1031. ſq. οὐδ' αἰσχύνομαι ἔχουσ' ἄπιστον τήνδ' ἀναρχίαν πόλει.] *neque me pudet in hac re civitati* ejusque magiſtratui *non obtemperare,* „Variis in locis haec videtur imitatus Sophocles. vid. Ajac. v. 1131. 1162. 1346. et ſequentes. ναυτικὴν ἀναρχίαν dixit Eurip. in Hec. v. 607." *Abreſch.*

v. 1033. ſq. δεινὸν — πατρός.] *Magnam vim habet communis ille ſanguis, e quo nati ſumus, a matre miſera et infelici patre.* In v. 1034. ordo verborum hic eſt: ἀπὸ μητρὸς ταλαίνης καὶ δυστήνου πατρός.

v. 1035. Jam ipſa generoſam animam alloquitur Antigone: *Quocirca lubens, o anima, cum invito, viva cum mortuo, eadem mala participa, in eoque benevolentiam, quae fraternam neceſſitudinem decet, demonſtra.* θέλουσ' ἄκοντι, ſcil. Polynici. Oppoſitionis autem haec vis eſt. Mortis periculo ſe lubens offert Antigone, quam invitus Polynices pertulerat.

v. 1037. ſq. τοῦτου — τινί.] *Hujus autem corpus nequaquam avidi lupi diſcerpent; ne mihi hoc fieri quisquam cenſeat.* „σπάσονται praeferendum, ut illo altero, πάσονται, lupis accommodatius. Soph. Antigon. v. 264. σημεῖα δ' οὔτε θηρὸς, οὔτε του κυνῶν ἐλθόντος, οὐ σπάσαντος ἐξεφαίνετο. Et de eodem Polynice v. 1212. κυνοσπάρακτον σῶμα Πολυνείκους. v. 1093. σπαράγματα κυνῶν."

κυνῶν. adde Eurip. Bacch. v. 339. Hec. v. 1126. Longum III. p. 89. Parthen. Erot. c. 10. et ſic alii complures." *Abreſch.*

μὴ δοκηαύτω τινί.] τινὶ cum reſpectu ad Senatum et praeconem, qui SCtum retulerat.

v. 1039. ſqq. τάφον γὰρ αὐτὴ — τῷδε μηχανήσομαι — καὐτὴ καλύψω.] *Ego enim ipſa, et ſola*, quamvis *mulier ſim*, *ſepulcrum huic* (fratri meo) et humationem parabo, *efferens eum in ſinu byſſinae veſtis, egoque ipſa eum* humo *tegam*. Sic, recepta lectione, quam Pierſonus conjectura indagavit, αὐτὴ pro αὐτῷ, et τῷδε ad Polynicem relato, h. l. interpretamur. Alia vero ratio Brunckio placuit, qui αὐτῷ ſervatum ad Polynicem, τῷδε vero ad κόλπῳ referendum cenſet. κατασκαφαὶ i. q. v. 1010. γῆς φίλαι κατασκαφαὶ terra ſuper cadavere ſepulto congeſta.

v. 1042. μηδὲ τῳ δόξῃ πάλιν.] *neve quis contra ſentiat*, *neve quis contraria decernat*. τῳ i. q. τινὶ v. 1038. Quamquam eadem ſententia jam v. 1038. occurrit, repetitione tamen ejus, praeſertim aliis verbis enuntiatae, nolim quemquam offendi, ut quae fervidum et conſtantem virginis animum optime deceat. Neque vero, cur ineptam Brunckius hanc verſionem judicaverit, *neve quis contra ſentiat*, conjectura aſſequor. Sicut enim παλινστομεῖν eſt *contraria loqui*, quidni eadem ratione πάλιν δοκεῖν ſignificet *contraria ſentire* ſ. *decernere*? cf. lexic. Aeſchyl. in Πάλιν.

v. 1043. θάρσει, παρέσται μηχανὴ δραστήριος.] *confide*, *aderit efficax ſollertia*, h. e. *crede mihi*, *non deerit mihi*, *praeco*, *conſilium exequendi*, *via et ratio*. Germ. *Verlaſs dich drauf, es wird mir nicht an Mitteln fehlen meinen Vorſatz auszuführen*. Burgeſſius θάρσει non imperativum, ſed dativum a ſubſt. θάρσος eſſe ſtatuit, hoc ſenſu: *Vel ipſa per me ſepeliam*, *ne contra ea ſentias*. *Fiduciae aderit efficax ſollertia*; quod h. l. tamen nimis exquiſitum videtur; ne dicam perquam incommode eum legendum cenſere πάλιν τῷ, *contra ea*. Brunckius, verſibus ita conſtitutis:

μηδὲ

μηδὲ σοὶ δόξη πάλιν
θάρσει, παρέσται μηχανὴ δραστήριος,

iterum Antigonen animum suum alloqui putat; hoc verborum sensu: *ne consilium mutes, o anime, confide, non deerit negotium perficiendi opportunitas.* Quam quidem emendationem ut ingeniosam esse fateor, ita vulgata lectione ejusque ea, quam dedimus, interpretatione veriorem aptioremque esse, non concedo. Gallus interpres in θάρσει apostrophen ad Polynicem quaesivit, ita vertendo: *Oui, mon frere, je te le promets, tu recevras les derniers devoirs.*

v. 1044. αὐδῶ — τόδε.] *Edico tibi, ne in his urbem violes, urbi adverseris.* „Sic Sophocl. Antig. 674. νόμους βιάζεται, et v. 66. βιάζομαι τάδε." *Abresch.*

v. 1045. αὐδῶ — ἐμοί.] *Edico, ne mihi superflua praedices.* Nobilis Antigones contumacia repetito verbo αὐδῶ pulcre declaratur.

v. 1046. τραχύς γε — κακά.] *At enim vero asper solet esse populus, qui infortunium effugerit.*

v. 1047. τράχυν', ἄθαπτος — γενήσεται.] *Quantum voles, exaggera ejus asperitatem; non tamen ideo insepultus hic jacebit.* τράχυνε recte cepisse nobis videtur Schol. α. sic exponens: λέγε πολλάκις ὅτι τραχύς ἐστιν ὁ δῆμος. Popularibus meis facile succurret Lessingianum illud in comoedia *Minna von Barnhelm;* ubi famulus hero vitia ejus crepanti respondet: *Machen Sie mich so schlimm, als Sie wollen.* Sic h. l. τράχυνε optime vertas: *Mache du das Volk so rauh und barsch, als du willst.* Hoc certe venustius arbitror, quam si cum Stanlejo vertas: *exaspera et tu!*

v. 1048. Postquam praeco dixerat: *Num vero tu eum quem civitas odit, sepulcro honorabis?* respondet Antigone: *Nondum ejus res inhonoratae fuerunt apud deos; h. e. adhuc Polynices apud ipsos deos in honore fuit, ut me ipsam quoque eum honorare non mirum sit.* v. 1049. pro διετίμησεν, quod etiam in Guelf. legitur, optime Grotius restituit διετιμήσαντο, cui quidem

(C c) cor-

correctioni etiam Schol. α. favet m). Sed Grotius scribendum censebat:

ἤδη τὰ τῶδ' οὐδ' ἠτετίμηται θεοῖς,

quod hunc sensum praebet: *adhuc ne apud deos quidem honore suo Polynices caruit;* ut non opus fuerit Heathium οὐκ ἠτετίμηται reponere, meque eum secutum esse poeniteat.

v. 1050. ἢ, — βαλεῖν.] *Non sane* honore a diis caruit, *priusquam nimirum hanc civitatem periculo objiceret.* Recte vero Heathius, haec ad splendidam illam Polynicis fortunam, quam exul apud Adrastum, filia hujus in matrimonium ducta, consecutus erat, retulit.

v. 1051. παθὼν κακῶς κακοῖσιν ἀντημείβετο.] *Mala* a fratre *passus, mala retribuit;* injuriam fratris injuria compensavit.

v. 1052. ἀλλ' — ἦν.] *At hoc ejus facinus,* belli scil. illati, *cum ad unum* tantum, qui eum laeserat, Eteoclem *pertinere* deberet, *ad omnes pertinuit.* Quid enim commeriti erant Thebani, ut una cum Eteocle illos quoque ulcisceretur?

v. 1053. Abrumpit sermonem Antigone, nolens amplius cum praecone altercari: *Omnium dearum Contentio s.* Ἔρις *postrema sermonem finit;* h. e. *altercationis haud facile est finem atque exitum reperire. Ego vero hunc sepeliam; apage prolixam disputationem.*

v. 1055. ἀλλ' — ἐγώ.] *At scito te hoc tuopte consilio facere, ego vero veto ac prohibeo.*

IN SCENAM ULTIMAM.

v. 1056 — 1081.

Postquam nuntius ad senatum, Antigone vero domum ad paranda funeri necessaria abiit, solus cum Ismene chorus relinquitur.

v. 1056.

m) In ed. Burton. affertur illa Casauboni emendatio:

Ἠ δή· τὰ τοῦδ' οὐ διατετίμηται θεοῖς;

Sed Grotii ratio praeferenda.

v. 1056. ſqq. φεῦ — ἔτως.] *Heu, heu, o ſuperbe exſultantes et generi exitioſae fatales Furiae, quae funditus hunc in modum exſtirpaſtis Oedipi genus*, omni ſcil. prole maſcula exſtincta.

v. 1060—1064. τί πάθω; — πολιτῶν.] „Hanc ῥῆσιν ambo codd. Regg., editiones Aldi et Turnebi, Iſmenae tribuunt, quod recte factum ipſa demonſtrat ſententia. Statim recitato v. 1054. e ſcena diſcedit Antigone, minime conſilii dubia, nec ulla re a ſepeliendi fratris propoſito deterrita, cui neutiquam iſti verſus convenire poſſunt. Quis illis primus Antigones perſonam praefixerit, ignoro; ſed commentum ſane dignum erat, quod calculo ſuo Pauwius comprobaret. Eos Heathius non abſurde Semichoro tribuere videtur. Sed aptior eſt Iſmenae perſona.„

Hactenus Brunckius V. D., cui de Antigone prorſus aſſentior; idem vero an non potius Semichoro hi verſiculi tribuendi ſint, dubitandum cenſeo. Nimirum utramque ſororem Polynicis funus comitari voluiſſe, non eſt credibile, propterea quod Eteoclis funus ſororis comitatu prorſus caruiſſet, quod certe fieri non debebat. Itaque cum et ſupra Antigones querelae ad Polynicem, Iſmenes autem ad Eteoclem pertinerent; Chorus ſibi perſuaſiſſe videtur, Eteoclis funus Iſmenen cum ceteris civibus, Polynicis vero ſolam Antigonen proſecuturam. Adeoque ſive Iſmene cum Antigone diſceſſerit, quod mihi quidem veriſimilius eſt, ſive cum Choro in ſcena permanſerit, hoc tamen colloquium, nihil interpellante Iſmene, inter unum alterumque Semichorum agi videtur, ut ſenſus horum verborum hic ſit: *Quid agemus? quid faciemus? quid moliemur? Quo modo enim ſuſtinebimus*, o Polynices, *te nec deflere, nec ad ſepulcrum comitari. At at, timemus* ſcilicet, *terribilesque civium minas refugimus.*

v. 1065. Reſpondet alter Semichorus: *Tu quidem*, o Eteocles, *multos qui te lugeant habebis; ille autem infelix absque luctu, ſola unius ſororis lamentatione honoratus abit;* ſcil. in Orcum. *Quis igitur his acquieſcet?*

v. 1069. ſqq. δράτω — δίκαια.] *Sive igitur civitas, ea quae Polynicen leſſo honorantibus minata eſt, perficiat, ſive non perficiat,*

ciat, nos certe ibimus, et una cum Antigone *funeris comites erimus; communis enim est generis dolor;* i. e. hic luctus ad universam Thebanorum gentem pertinet; *nec civitas in iis, quae justa sint, definiendis semper sibi constat, sed alias aliter de iis statuere solet.*

v. 1075. sqq. ἡμεῖς — ταμάλιστα.] *Nos vero hujus* (Eteoclis) *funus prosequemur, sicut et civitas et jus fasque praecipit. Nam post immortales deos, et Jovis virtutem hic potissimum tuitus est Cadmeorum urbem, ne everteretur, et peregrinorum militum fluctibus obrueretur.*

AD SEPTEM ADVERSUS THEBAS

EXCURSUS I.

FABULAE OEDIPODIAE VARIETAS ET VICISSITUDO.

Lajus, Labdaci filius, rex Thebanorum, Jocastam [a]), secundum quosdam Creontis [b]), secundum alios Menoecei [c]) filiam in matrimonium duxit. Epimenides vero [d]) eum Eurycleam, Ecphantis filiam duxisse tradidit; alii utramque, Eurycleam, et Jocastam, uxores habuisse.

Cum igitur Lajus prole conjugium carere aegre ferens Apollinis oraculum consuluisset, responsum tulit, quod eum a procreandis liberis absterreret. Aeschylus ter eum monitum ab oraculo esse fingit, si sine liberis moreretur, patriam salvam fore. Alii diserte ei praedictum memorant, si filium gigneret, eum qui nasciturus esset parricidam futurum [e]). Addit etiam Euripides [f]), universam ejus domum sanguinolenta caede interituram.

Caussae, cur oraculo non paruerit Lajus, varie narrantur. Oblivioni Diodorus culpam tribuit [g]); Euripides libidini

a) aliis Epicastam, Homer. Apollodor. lib. III.

b) Diod. Sic. lib. IV.

c) Eurip. Phoeniss. v. 10.

d) Schol. ad Eurip. Phoen. v. 13.

e) Apollodor. lib. III.

f) Phoeniss. v. 20. Sic et Diodor. Sic. lib. IV. p. 266. ed. Rhodom.

g) ibid.

ni et ebrietati [h]); Apollodorus quoque per ebrietatem cum uxore concubuisse scribit. At Aeschylus, malis et imprudentibus amicorum consiliis permotum esse, ut oraculum negligeret. Non defuerunt tamen, qui Laji caedem a Pelopis diris repeterent, quibus hic illum, filio Chrysippo, cujus amore incensus esset, rapto, devovisset [i]).

Natum sibi e Jocasta infantem, Lajus pastori cuidam trajectis ferrea fibula pedibus exponendum dedit, a quo quidem in Cithaerone monte expositus est. Hanc fabulae partem silentio praeteriit Aeschylus in hac tragoedia; adhibuerunt vero Sophocles [k]) et Euripides [l]).

Expositum Laji infantem Polybi Corinthiorum regis bubulci ad Periboeam illius uxorem contulerunt, quae acceptum ab iis puerum ut proprium puerum educavit, Oedipumque a pedum tumore nominavit [m]).

Adultus interea Oedipus, ob invidiam ab aequalibus, quod spurius esset, conviciis lacessitus, cum a Periboea, quid verum esset, cognoscere non posset, Delphos profectus est, de veris parentibus Apollinem interrogaturus. A quo, ne in patriam rediret, monitus, quod ei fatale esset, patrem occidere, et cum matre concumbere; Oedipus, quod se ab iis, qui dicerentur, prognatum esse crederet, Corinthum redire noluit; cumque per Phocidem veheretur, angusta quadam in via Lajo ejusque praeconi Polyphontae occurrit; cui cum Polyphontes, ut de via cederet, imperasset, altercatione orta, tandem Oedipus Lajum et Polyphontem interfecit [n]). Aeschylus hoc factum leviter tangit v. 754.

Post cum Sphinx illa cives Thebanos infestaret, eamque Oedipus sustulisset [o]), rex Thebanorum declaratus, Jocastam

h) l. l. v. 21.

i) Schol. ad Eurip. Phoeniss. v. 66.

k) in Oedip. Tyr. v. 1135. sqq.

l) Phoeniss. v. 24.

m) Eurip. Diodor. Sic. Apollodor. ll. ll.

n) Sic Apollodorus, et Euripides, paucis aliter informatis. ll. cc. Consentit etiam Diodorus.

o) Fabulam illam de Sphingis aenigmate Aeschylus praeteriit, tantumque eam ἀναγκαζάνδραν ab Oedipo sublatam esse memoravit.

castam uxorem ducit. Pherecydes autem p) memoriae prodiderat, Oedipum e Jocastae connubio Phrastorem et Laonytum, qui a Minyis et Ergino occisi sint; postea vero ex Euryganeae conjugio Antigonen, Ismenen, Eteoclem et Polynicem suscepisse. Mortua denique Euryganea Oedipum cum Astymedusa Stheneli filia nuptias contraxisse.

Oedipus, postquam piacula, quamvis ab inscio et imprudente sibi contracta cognoverat, secundum Aeschylum, filiis regnum invadentibus Thebis profugit, atque antequam in exilio moreretur, eos diris devovet, utque ferro de regno decertarent, precatur. Id eum Aeschylus propterea fecisse fingit, quod filiis ob nimiam regnandi libidinem succensuerit. cf. quae diximus ad v. 787. sqq. Sophocles vero in Oedipo Coloneo q) hanc causam affert, quod filii patrem patria pulsum nec retinuerint, nec defenderint, eumque exulem nec auxilio sublevarint, nec vitae subsidia praebuerint. Euripides in Phoenissis ob turpitudinem incestuosi cum Jocasta connubii Oedipum a filiis custodia inclusum fuisse, narrat, ideoque eum animi aegritudine laborantem diras filiis imprecatum esse r). Ineptam vero dirarum causam a cyclicae Thebaidos auctore confictam, jam supra e Schol. Sophocl. commemoravimus s); qua tamen haud scio an etiam ineptior sit, quam Athenaeus t) ex alio Thebaicorum scriptore affert, Oedipum filios ideo exsecratum, quod sibi pocula, quae aversatus esset, apposuerint.

Aeschylus Oedipum ante filios mortuum esse, Sophocles vero et Euripides iis superstitem fuisse; et ille quidem jam ante horum caedem exulasse, hic vero demum occisis iis a Creonte Thebis expulsum fuisse finxit.

De mortis genere et sepulcro haud magis inter se consentiunt auctores. Sunt qui se ipsum occidisse perhibeant;

p) teste Schol. ad Eurip. Phoeniss. v. 53.

q) v. 417. sqq.

r) v. 65. sq. Similiter fere Stat. Thebaid. I. 238. sqq. Fulgentius autem Oedipi diras silentio praeteriit, fab. 67. 68.

s) ad v. 785. pag. 364.

t) Deipnosoph. lib. XI. c. 3. p. 465. ed. Casaub.

sant u); alii morbo et moerore exstinctum narrant x). Sepulcrum Oedipi Aeschylus quidem Thebis ponere videtur. cf. v. 916. 1004 - 1006. At Pausanias intra septum Areopagi Athenis Oedipi monumentum, eoque ossa ejus Thebis deportata fuisse scribit y). Aliam vero fabulam satis prolixam contexuit Lysimachus, quam refert Schol. ad Sophocl. Oedip. Col. v. 62.

In Polynicis sepultura, quae, cum a senatu Thebanorum vetita esset, Antigonae occasionem pulcherrimam facit amabilem fratris amorem, egregiamque animi indolem demonstrandi, aemulos habuit Aeschylus Sophoclem in Antigone, et in Phoenissis Euripidem, eorumque ingenia, ut quid in eodem argumento efficere possent, experirentur, excitavit.

EXCURSUS II.

DE TRAGOEDIAE SEPTEM ADVERSUS THEBAS CONSILIO ET ADORNATIONE.

Cum Aeschylus alias etiam historiae Thebanae partes deperditis fabulis, Lajo, Sphinge, Oedipo, complexus fuerit, nihil aliud sibi in hac tragoedia proposuisse videtur, quam ut tristissimi belli inter fratres coorti, mutuaeque eorum caedis imagine spectatorum animos terreret, misericordiaque afficeret. Quod quidem consilium ita exsecutus est, ut simul Ἄρεος μεστὸν, ut ipse ait apud Aristophanem, h. e. bellici strepitus plenissimum drama redderet, omniaque pericula, quae urbi ab hostibus oppugnatae impendere solent, elegantissimis coloribus expinxit.

Et quae in singulis quidem fabulae partibus, Choricis praesertim canticis vis et vehementia insit, supra jam suis locis

u) Fulgent. fab. 248.
x) In hanc partem concedere videtur Apollodor. lib. II.
y) lib. 1. c. 28. p. 69. ed. Kühn.

locis breviter lectorem admonuimus. Universae autem actionis maxima simplicitas est; nec tamen ea, quae in jejunitatem abeat, aut spectatorem non satis teneat, atque afficiat. Quod ille quidem hoc artificio consecutus est, quo ne uspiam sine quodam animi affectu sententiose dicerent personae, sed ut ubique spem, aut metum, fiduciam, aut desperationem, tristitiam, animique vel contractionem vel elationem dictis exprimerent, elaboravit.

Eteoclem fortem, laudis et honoris avarum, in rebus gerendis promtum, in reperiendis adversus hostem praesidiis alacrem et sollertem, ceterum etsi non contemtorem deorum, tamen a nimia superstitione, muliebrique religione alienissimum effinxit. Choricae virgines trepidae sunt ac sollicitae; humanis opibus parum confisae omnia a divini numinis auxilio exspectant, ideoque in deorum dearumque veneratione maximam solatii praesidiique partem ponunt. In congressu quem Eteocles cum fratre initurus est, Chorus nihil aliud, quam piaculi atrocitatem, ille nil nisi quod imperatoris laus et officium postulet, spectandum existimat.

Chorus nihil, quod non cum proposito apte cohaereat, eique conducat, intercinit. Prima enim deorum dearumque invocatione in tanto urbis discrimine, nihil est opportunius. Deinde quae sequitur cum Eteocle altercatio, non solum idoneam timoris excusationem habet, sed etiam quam alte eorum animos oppresserit, perspicue demonstrat, ut cum eum maxime celare et condere cupiant, aegre tamen id efficere valeant, identidemque succumbant. Postquam recessit Eteocles, quid erat, in quo aptius versarentur, quam periculi quod imminebat magnitudo? Itaque magna cum animorum perturbatione urbium ab hostibus expugnatarum calamitates decantant. Tum Eteoclis colloquium cum nuntio, quam quisque portam Argivorum ducum sortitus sit, narrante, nunquam moleste interpellant, sed idoneis locis pauca adjiciunt, e quibus patriae amorem, et in cives suos benevolentiam intelligas. Ipsum vero Eteoclem, postquam a singulari cum fratre certamine frustra omnibus modis abducere

ducere conati sunt, eumque pertinacem et in proposito perseverantem ad crudele praelium abire viderunt, in hujus piaculi atrocitate, Oedipique dirarum tristissimo eventu deplorando versantur. Accepta autem fratrum caede funebrem lessum canunt, doloris ac luctus plenissimum, in quo nihil quod fucatum sit, aut longe petitum, aut temere arcessitum, nihil nisi quod flebili rerum eventu dignum sit, audias. Ex quo intelligitur, Choricas hujus tragoediae partes multum Euripideis in Phoenissarum fabula praeferendas esse, ut in quibus multa sint aliena, quae nemo ut a Choro isto loco ac tempore dicerentur, exspectaverit.

Attamen Euripides prolixam illam hostilium imperatorum, eorumque, quos adversus illos missurus esset Eteocles, enarrationem in Aeschyli tragoedia vituperasse videtur. Nam in Phoeniss. v. 768. (763. ed. Brunck.) Eteoclem, qui se hostium ducibus adversarios missurum esse professus erat, haec addere jussit:

Ὄνομα δ' ἑκάστου διατριβὴ πολλὴ λέγειν
Ἐχθρῶν ὑπ' αὐτοῖς τείχεσιν καθημένων.

Quibus quidem versiculis teste Schol. Didymus eum ad Aeschyli rationem respexisse putabat. Veruntamen incertum hoc est, a conjectura ductum; et si verum esset, Euripidis reprehensio facile dilui, justisque argumentis convinci posset. Nam nihil interea, dum Eteocles cum nuntio colloqueretur, ab hostium incursu timendum esse, spectatoribus, qui Eteoclis primum sermonem audivissent, ejusque vigilantiam et prudentiam cognovissent, satis persuasum erat; et ipsa hujus colloquii, quamquam paulo prolixioris, celeritas, impediebat, quo minus, si quid in ea re a verisimilitudine alienum esset, id a theatro animadverteretur.

Clypeorum vero descriptiones non otiosae sunt, sed ita conformatae, ut hostilium ducum animos et consilia prodant; ut in his iterum Aeschylum Euripide superiorem judicem. Hic enim nuntium qui praelii jam commissi eventum narrat, imperatorum quoque insignia describentem induxit; sed ita ut nec ipsa insignia eandem, quae in Aeschy-

leis cernitur, inventionis calliditatem prodant, et eorum descriptio prorsus alieno loco, ubi ea rescire nihil spectatorum intererat, temere intrusa taedium audientibus objiciat.

Aeschylus vero nihil hic inepte molitus est; omniaque quae parum decora aut minus consilio idonea essent, a fabula circumscripsit, eoque dicendi genere usus est, in quo descriptae personarum vices pulcherrime servarentur, nec unquam, si ab uno duobusve locis discesseris, magnitudinis et gravitatis consectatio inflatam ac tumentem efficeret orationem.

Ceterum Aristocles, Athenaeo auctore, testatus est, hujus fabulae actionem etiam ab arte Telestae, quo ad choreas utebatur Aeschylus, magnum lumen habuisse, ut qui res a septem ducibus gestas saltatione callidissime expresserit [z]); qua de re in apparatu historico copiosius agemus.

z) Deipnosoph, lib. I, p. 22. ed. Casaub.